

הלכות יסודי התורה פרק ח ה"א כל בית ישראל כו' לאפוקי בן נח כמש"ר פ"י מה' מלכים ה"ב.

שם ה"ב או אנס אשה כו' עכ"מ והלח"מ נדחק. והנכון דרפנו ס"ל דאפי' א"א הנבעלת לנכרי זונה היא דנעשית ולא חשוב גילוי עריות וכ"ש חלוצה לכהן ואין דברי הרא"מ שיהביא המ"ל מוכרחין דשאני הך שבפרקין ה"ט דאיהו גרם לעצמו האונס שנתן עיניו בה וכדי שלא לפרוץ בעריות ומש"ה אפי' א"א להנאת עצמן שרי דאינו ג"ע וקי"ל פ"ב.

שם ה"ג והוא כו' לבטל דתם עינין בלח"מ. ולית' פו בר"ן פ' במה טומנין דודאי לא מצי הש"ס להק' לרב דימי מאסתר אלא לרבין.

וכוננת רפנו דדוקא לבטל דת לרבים יהרג אפי' בצנינעא מה שא"כ להעביר הדת ליחיד לא מיקרי שעת השמד ואינו נהרג א"כ בפרהסיא בעשרה פדרבין ושאני אסתר אע"ג דהוי פרהסיא פדרבא.

שם ה"ד ועבר ולא נהרג עמ"ש פ"א מהא"ב ה"ט ומש"ר ואם הנה בעשרה עינין בלח"מ. ול"נ דאי ס"ד דבצנינעא ליכא עשה דק"ה האיך רשאי ליהרג על מצוה קלה בצנינעא בשעת השמד פנ"ל ה"ג לדרף רבי דפליג על התו' לעיל ה"א וס"ל דמחייב בנפשו פשונה ולא עבר אלא ודאי דהא בהא תלי' דכל שמדינא יהרג ולא יעבור איכא ל"ת דחילול וגם עשה דק"ה דפי' ונקדשתי כולל אף בצנינעא בשעת השמד.

וה"ק רבינו דבתוף עדה ברבים עין לא ראתה. שם ה"ה נשים כו' עמ"ש ח"א.

והנה הרב מהר"י הלוי שאל ממני על לשון זה וזאת שהשבתי לו. מכ"ת הבין בכוננתי דלישא דמתני' תנו לנו א' מכם משמע אפי' ייחדו ולזה תפס עלי דבסוגיא דקידושין שאין מסורים לביאה משמע א' מכם בלא ייחדו ואדרבה מדנקיט א' מכם ולא נקיט א' משמע בלא ייחדו.

ואין זה פוננתי דודאי אם אמר הנכרי בזה הלשון תנו לי אחת מכם היינו לא ייחד אלא דודאי הנכרי ייחד ואמר תנו לי פלונית מכם ומכל מקום שפיר נקיט מתני' אחת מכם דלישא דמתני' הוא ולא שאמר הנכרי א' מכם.

ועיקר הוכחתי וכוננתי מדחזינן שבתוספתא מחלק בין ייחדו ולא ייחדו ברציחה ובמתני' סתם ולא חילק מפלל דקי"ל כר"ל דבעינן חייב מיתה פשבע בן בכרי וזה לא שייך בטומאה דאי כר"י ה"ל למתני' לחלק דבייחדו מותר וא"כ אין מקום למ"ש מכ"ת דהל"ל א' ולמה נקיט א' מכם דודאי הנצרכה מתני' לומר מכם דאלו נקיט א' הנה משמ' שאמר הנכרי שיתנו לו אחת שלא מהם ובאם לאו יטמא אותן ואין זה רבותא פלל דכה"ג ודאי מאי חזית ועיקר הרבותא שאמר א' מכם שהרי אם יטמא פלן יטמא ג"כ זו אפ"ה אסור למוסרה בידיים ומדלא חילקה מתני' מוכח דאפי' ייחדה וכדר"ל זה פשוט בכוננתי.

גם מ"ש מכ"ת על מ"ש ובהכי ניחא קו' הרמ"ך כו' וז"ל לא ידענא הלא זהו עיקר קו' הרמ"ך מדאמר ואי לא קטילנא לך ולא אמר לכם כו'. אומר אני אדמדייק מכ"ת בלשון מרי מדלא אמר לכם משמ' שלא יהרוג גם את חברו.

ואין זה הוכח' דאפשר ה"ק מרי דוראי זה הפלוני שאני רוצה להרוג עכ"פ יחד תהיה בו להמיתו ואם לא תרצה לפגוע בו אמיתך. ואדרבה נידויך מדלא שאל רבא להאי גברא פוננת המרי אם ר"ל קטילנא לך ופ' ינצל או ר"ל עכ"פ אהרוג את פלוני וגם אותך על שאינה רוצה לפגוע בו אלא נדאי דאעפ"כ אסור להציל א"ע ע"י עון מעשה ש"ד מחמת סברת מאי חזית.

ויותר תמוה מ"ש מכ"ת ותו דהא בגמ' מיתתי האי על דברי ר"י ולר' יוחנן נדאי איברי דרוצה להורגו לבדו דאי רוצה להרוג אף את חבריו מותר לר"י ע"כ. תלילה להאמין לנכרי ולעבד על ש"ד ששא משקר וע"כ לא פליג ר"י אדר"ל אלא למסרו בידו' אבל להורגו בידיים אין סברא אף לר"י דלמא משקר ושאני למסרו בידיים דלא שייך בכה"ג ששא משקר.

ויותר תמוה מ"ש מכ"ת דמש"ה נקיט ר"י אף נערה תהרג ואל תעבדו ונאמאי לא אמר על הבעל אלא דהיינו טועים אפי' אמר תטמא אותה ואם לאו אטמאנה וגם אהרוג אותך משא"כ לגבי דינה א"א לטעות בך ע"כ.

דאפי' תימא דאין חוששין דמשקר אין זה דומה להאומ' קטול ואם לאו אהרוג אתשניכם דשרי לדעתו אפתי באומר בעול ואם לאו אבעול ואהרוג נדאי אסו' דמה איכפ' לי שיבעול הגוי את הנערה וקרע עולם היא.

ותו מה עלה על דעתו דגביה דינה אי אפשר לטעות בך דמשפחת שא"ל שתביא הערה על עצמה ואם לאו אטמאנה באונס ואח"כ אהרגה א"ו דאין זה סברא דאטו בטומאה קפדינו בעבירה תליא מילתא ומה שיטמאנה לא מעל ולא מוריד וה"ל באומר אהרגה לבד וא"כ ה"ה מה שאומר ואם לאו אבעול לא מעלה ומוריד ובחלק שו"ת הארכתי בסתירת דברי הרב מהר"י הנ"ל.

ועיין בית יעקב שק"ז דהביא ראיה דהלכה כר"ל מסוגל' נדה דס"א הנהו בני גלילא דנפיק עליהו קלא דקטיל נפשא כו' ובתו' שם בשם השאלות דחשש שיצטרף למסרו ואינו חייב פשע ב"ב והאריף ועיין בשו"ת ב"ח שמ"ג.

שם ה"ו ואם עבר ונתרפא עמ"ש ח"א. שם ה"ח בד"א שאין מתרפאין כו' עיין במ"ל שנדחק מאד ליישב מש"ר פ"ח מהמ"א ה' י"ו דקשה מסוגליא דמס' פסחים דכ"ד ובאמת תמוה טובא עוד ראיתי בירושלמי פסחים פ' כל שעה והוכפל פ"ג דערלה מ"א וז"ל ר' אבהו משום ר"י העושה אספגנית משור הנסקל ומחמץ שעבר עליו הפסח (פי' דבחמץ בפסח תפוק לי' דלקי משו' בל יראה פיון דעביד מעשה) אינו לוקה שאין ל"ת שלו מחנור (פי' דאע"ג דכ"מ שנ' לא תאכל אסור בהנאה ד"ת מ"מ אין הלואו שלו מפורש לענין מלקות) מפלאי פרום לוקה דאר"ח פון תוקדש פון תוקד אש מערלה צריכא (פי' הרי בעיניא כדמסיק) עשה לרחקו כתיב (פי' וערלתם הני עשה לאסור בהנאה) ל"ת לאוכלו כתיב לרחקו לא כתיב (פי' מש"ה איבעיניא לן מי נימא פיון דגלי קרא עשה להנאה ה"ז בכלל הל"ת דאכילה לא יאכל א"ד מ"מ ליכא ל"ת מפורש בהנאה וקם בתיקון) ע"כ וא"כ היאך סתם רבנו פ"ח מהמ"א הי"ו דאין לוקין על שום הנאה דמשמע אפי' בכלאים ובב"ח.

וראה זה מצאתי במגן המצן לרבנו לאו קצ"ג ונ"ל ובשני מפסחים פשאמרו כל אסורי שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן ר"ל שכל מה שנאסר אכילתו הוא חיי באכילתו פשיטה בו ואמר אח"כ הכל מודים בכלאי פנים שלוקין עליו אפי' שלא כדרך הנאתן כו' ע"ש.

ולכאור' תמוה דלפי פי' רבנו זה שהוא כמ"ש המ"מ פ"ח מהמ"א הי"ו אלא דרך הנאתן וכל דבר הראוי לאכילה אין דרך הנאתו אלא דרך אכילה פתיקונו ע"כ א"כ היאך קאמר הש"ס עלה דלישנא בתרא למעוטי שאם הניח חלב שור הנסקל ע"ג מכתו כו' דאין לזה הבנה לפי פי' רבנו והרב המגיד אין זה אלא דג' רבנו והמ"מ הפוכה דבלישנ' קמא גרסי' אין לוקין אלא דרך הנאתן דשפיר קאמר למעוטי אכל חלב חי דה"ל אכילה שלא נהנה ובלישנא בתרא גרסינו אלא דרך אכילתו ושפיר קאמר למעוטי חלב שור הנסקל ע"ג מכתו דאע"ג שנהנה דליכא מלקות בהנאה.

דלפ"ז ללישנ' קמא איירי באיסורי אכיל' כמו חלב ונזיר דאין לוקין על אכילתן אא"כ אכלו דרך הנאה למעוטי חלב קי דה"ל בדמיון שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור אבל באיסורי הנאה שפיר לוקה בהניח חלב של שור הנסקל ע"ג מכתו דחשיב הנאה כדרך (והירושלמי כל"ק אלא דס"ל דאין מלקו' להנאה מחנור אא"כ בכלאי פנים) ול"ב איירי באיסורי הנאה וקמ"ל דאין לוקין על הנאה אא"כ דרך אכילה וא"כ ממעט אפי' רטייה דכלאי פנים דמחנור) וכ"ש חלב חי ונקיט הש"ס רטייה של חלב שור הנסקל דהש"ס דינן אינו מחלק בין מחנור או לא ופוטרי לגמרי הנאה מן מלקות.

היינו דקאמר אב"י הפל מודי' בכלאי פנים שלוקין עליו שלא כדרך הנאתן פי' דל"ק מודה בזה אם אכלו שלא כדרך הנאה וה"ה בב"ת הואיל דלא אפקיה רחמנא בלשון אכילה אבל לא אמר אב"י הפל מודין שלוקין על כ"כ שלא כדרך אכילתו משום דסוב' אב"י דל"ב אין לוקין על רטייה דכ"כ.

ופסק ר' כל"ב דכפי הנראה להירושלמי ולל"ק דלוקין על הנאה לוקין על טעמו ולא ממשו וכינן דאמוראי ניהו אליבא דר"י הא דר"י במס' ע"ז דאמר דאין לוקין על טעמו ולא ממשו וקי"ל הכי אתאן לל"ב דכ"ש דאין לוקין על הנאה והא דאמרן בפסחים דכ"ה ע"ב מידי דרך הנאה קעבידנ' שפיר אתניא ללישנא בתרא דאין לוקין על הנאה מיהו נדאי אסו' ד"ת לזה קאמ' מידי דרך הנאה דהו"ל דשא"מ שרי שאין זה פנונתו להנות אלא לרפואה ונגיד עליו ריעו דין הנאה הבאה לאדם בע"כ דשרי מדין דשא"מ.

ואע"ג דפסק רבנו דלוקין על כ"כ שלא כדרך הנאתן ואין לוקין על רטייה דכ"כ מ"מ שפיר קאמר הש"ס למעוטי רטייה וכ"ש חלב חי דאין זה מתורת ק"ו אלא ממשמעות הלשון אלא כדרך אכילתו משתמע דאין לוקין על הנאה של רטייה שלא כדרך אכילה וכ"ש דמשתמע מלשון זה למעט אכילה שלא כדרך אכילה דהיינו חלב חי וזהו ישוב נכון לפסק רבנו לפי גירסתו כדמוכח מלשוננו במגן המצות וכמ"ש.

ועמש"ר פי"ד מהמ"א הי"ט דסידר חלות האיסורים חלב ומעילה ונותר וטמא ויה"כ ושינה מן סדר הש"ס פרייתו די"ד שסידרו חלב וטמא ומעילה ונותר ויה"כ וזהו במקוון דנדאי אם נטמא קודם דאקדשיה אין מקום לאיסור טומאה לחול על איסור חלב חולין.

גם בגמ' פרש"י דאקדשין' שנתוסף איסור הנאה חשיב איסור מוסיף ועיין בקולין דק"א ע"א ובתוס' ד"ה איסור פולל דלדרה רבנו המושף הסוגי' דלר"מ חשיב ג"ה של נבלה איסור פולל דמעיקרא נאסר הגיד וכשנתנבלה מיגו דחל איסור נבלה אפשר חל אגיד בכולל אבל לרבנן לית להו פולל אלא באיסור חמור פשאוכל ג"ה של עולה ושור הנסקל דאיפא פולל ומוסיף שיקרי חל על הפשר איסור אכילה והנאה אז חייב ב' על ג"ה והש"ס מוקי דרבנן כרי"הג מש"ה פס' רבנו פ"ח מהמ"א ה"ו כר"מ דהיינו חכמים דטמא שאכל קדש ע"ש.

ולפ"ז הא דקאמר הש"ס אקדשין' מיגו דאתוסף איסור הנאה איתוסף בי' לגבי חלב אע"ג דנדאי לדרה רבנו א"צ דתפוק ליה פינו שפאס' הפשר משום קדש נאסר החלב בכולל משום קדש לרונחא דמלתא נקיט הש"ס איסור הנאה דשפיר חנייל אפי' למ"ד דאין איסור פולל חנייל אלא א"כ חמור איסור הנאה גורם שיהיה חמור ויחול דרה פולל דנדאי משום איסור הנאה לא מקרי מוסיף וכמש"ר בפ"ה המשנה פ"ג דכריתות ועיין במ"ל פ"ד מהמ"א הי"ט שנתקשה בה המגיה מ' יעקב פולין.

ובמשנה לחם פרייתות די"ד כ' וז"ל אמנם לכאורה י"ל על פי המשנה לרבנו מהא דאמרינו דחייב ב' על חלב שור הנסקל משום דאיסור הנאה חשיב מוסיף והא גבי שור הנסקל נמי לא אסרו הפתוב בהנאה אם לא שאסרו תחלה באכילה ואפ"ה הוי איסור הנאה מוסיף כו'.

ולפמ"ש שיבוש הוא דשאני שור הנסקל דאה"נ משום איסור מוסיף אין מקום לחול איסור שור הנסקל דהנאה אינה אסורה אלא מפח אכילה אלא דכינן דחיייל' איסור הנאה דשור הנסקל על הבש' ממילא חל על החלב משום פולל באיסור חמור) ומינשב קו' התו' קולין דק"א ע"א ד"ה איסור פולל הנ"ל דלפי שיטת רבנו יש נ"ט לשבח למה אין איסור הנאה מיקרי מוסיף.

שם ה"י פל העובר עיין במנין המצות לאו ס"ג וסובר רבנו דחילול השם דד' חלוקי פפרה היינו העושה להכעיס וסובר דישב ולא עבר עביר' מעלין עליו פעושה מצוה היינו משום קדוש השם עיין סוטה ד"י ע"ב יוסף שקידש ש"ש בסתר כו' וכינן דזהו קידוש ההפך חילול.

פרק ו ה"ב ושבעה עמ"ש ח"א. שם ה"ד כתב אלה למד ובהשגות עמ"ש ח"א.

שם ה"ו ואם לא מצא גמי כ' הכ"מ פשוט הוא. ואני אומר דבאמת רבנו קמ"ל טובא דקי"ל גרם פיבוי מותר וכמש"ר שלא אמרו לכהן דמש"ה א"צ להדק ונמצא הפלוגת' בלא מצא גמי אי מהדרינן דלרבנן טבילה בזמנה לאו מצוה ומהדרינן אגמי דכשמשבב בבגדיו זמנין דמשתלי ורבנו פסק כר' יוסי דטבילה בזמנה מצוה ולא מהדרינן אגמי ומ"ש הכ"מ דרבנו פסק כת"ק לא דק.

שוב ראיתי בש"ה שהרגיש קצת והנכון כמ"ש. ואע"ג דבגמרא אמרו דמצח ידיה ניחא לרבנו לומר מסבב בבגדיו עפ"ג מה' ק"ש הי"ז.

פרק ז ה"א גבור במדותיו עכ"מ ולח"מ והנכון דרבנו מפרש הפל דרה משל גבור במדותיו וממילא בכלל זה עניו וכן עשיר בהסתפקות השמח בחלקו ובעל קומה שיודע

בְּשִׁיעוֹר קוֹמָה וְזָהוּ שֶׁכ"ר וּמִסְתַּפֵּל כּו' מְצוּרָה רִאשׁוֹנָה כּו' וַיִּוֹדַע מִהֵן גְּדִלוֹ עֵינָיו מוֹרָה
נְבוּכִים.

פָּרָק ח ה"ב וְזָהוּ שֶׁא"ל הַקַּב"ה עֲלֵה"מ. וּנ"ל פְּנוּנַת רַבְּנוּ דֵּה"ק עַד שֶׁהוֹדִיעוּ קַב"ה כּו'
פִּי וְזָהוּ שֶׁאָמַר וְהֶאֱמִינוּ לְקוֹל הָאֵת הָאֶתְרוֹן הַבְּטִיחוּ שִׁיֵּאֱמִינוּ מִחַמ' אוֹתוֹת עַד שִׁיֵּצְאוּ
אֶף אַחַר הַיֵּצִיאָה יִהְיֶה הַרְהוּר וְכִשְׁיַעֲמָדוּ עַל הַהָר יִסְתַּלַּק הַהַרְהוּר מִתַּמַּת הַבְּטִיחָה רִאשׁוֹנָה
וְזָהוּ פְּשׁוּט.

פָּרָק ט ה"א דָּבָר בְּרוּר עַמ"ש ח"א. שֵׁם ה"ד וְהִלְכָה כְּדַבְּרֵי פְּלוֹנֵי פִי וְאָנוּ יוֹדְעִים ע"פ
ב"ד הַגְּדוֹל שֶׁנִּקְבַּע הִלְכָה כְּדַבְּרֵי פְּלוֹנֵי וְדָלָא כַּכ"מ שֶׁנִּדְחַק בְּזָה.

הַלְכוֹת דְּעוֹת פָּרָק ב ה"ד אָמְרוּ עַל רַב עַכ"מ וּבְשׁו"ת מְקוֹם שֶׁמוֹאֵל עֵינָיו חֲגִיגָה דָּף ה'
ע"ב מְגִיד לְאָדָם מַה שָּׁחַו אָמַר רַב אֶפֶי שִׁיחָה יִתְרָה כּו'. פָּרָק ג ה"ב וְכֵן פְּשִׁיבְעוּל עֵינָיו
בְּהַשְׁגוֹת וְדַבְּרֵי הַכ"מ נְכוּנֵי.

פָּרָק ה ה"ט פְּתָם אוֹ שֶׁמְנוּנִית פִּי בְּלְבוּשׁוֹ אוֹ בְּבִגְדוֹ וּבְחֻנָּם נִדְחַק הַל"מ. שֵׁם וְלֹא
בְּמַנְעָלִים הַמְטוֹלָאִים פִּי בְּמְקוֹם הַנֶּר' מִשֶּׁא"כ בְּגִלְדָּא אוֹ בְּבֵיתוֹ אוֹ בְּצַנְעָא אוֹ בִּימּוֹת
הַגְּשָׁמִים שֶׁמְלֻנְכָלָה בְּטִיט וְאִין הַטְּלָאִי נִיכְר וְדָלָא כַּמ"ש הַלח"מ.

שֵׁם וְכֵן לֹא יֵצֵא כּו' חוֹלִין דַּצ"א. פָּרָק ו ה"ז הַרְוֹאָה חֲבָרוּ שֶׁחֲטָא עֲלֵה"ם וְע' הַגְּהוֹת מִיִּי
וּבְשׁו"ת שֶׁעַר אֶפְרַיִם שֶׁס"ה הָאֶרֶיף וְע"ל פ"ה מַה' ת"תה"ט.

וּמִש"ר עַד שִׁיכְהוּ עֲלֵה"מ וּבְשׁו"ת שֶׁעַר אֶפְרַיִם שֶׁס"ה וּבְדַרְוִישִׁים עַל הַפְּטָרָה הָאֶרְכָּתִי.
שֵׁם ה"ח הַמּוֹכִיחַ כּו' עֲלֵה"מ שֶׁהֵנִיחַ בַּצ"ע וּבִש"א שֶׁס"ה תִּמְצָא יִיָּשׁוּב.

וּמִש"ר בַּד"א בְּדַבְּרִים שֶׁבִּין אָדָם לְחֲבָרוּ עֲלֵה"מ וּש"ת שֶׁעַר אֶפְרַיִם וְהַנְּכוּן דְּנִדְאֵי עֲבָרוֹת
שֶׁבִּין אָדָם לְחֲבָרוּ נְמִי הוּי דַּבְּרֵי שְׁמִים וְהַמְשִׁיף לְשׁוֹן רַבְּנוּ לְהוֹלִיד אֲזַנְהֵרַת דְּהַלְבַּנַּת פְּנִים
דְּמִדְהַזְהִירָה הַתּוֹרָה בְּתוֹכָהּ שֶׁהִי מְצֻנָה וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא כ"ש דְּמִוְנָהר אֶהַלְבַּנַּת פְּנִים
עֵינָיו מִש"ר לְאִנְיָן ש"ג וְזָהוּ שֶׁכ"ר מְכָאן שֶׁאָסוּר לְאָדָם כּו' וְנוֹסֵף עַל זֶה שֶׁהַמְלַבֵּין בְּרַבִּים
אִין לוֹ חֵלֶק לַע"ה בְּזֶה שֶׁסִּיִּים רַבְּנוּ בַּד"א בְּאִסּוּר הַלְבַּנַּת פְּנִים בְּדַבְּרֵי רְשׁוּת שֶׁבִּינוּ
לְחֲבָרוּ אֲבָל בְּדַבְּרֵי שְׁמִים דּוֹקָא בְּתַחֲלָה לֹא יְכַלִּימְנוּ אֲבָל אִם אִינוּ רוֹצֵה לְקַבֵּל מִןתַּר לְדַבֵּר
אִתּוֹ קְשׁוּת וְאֶפֶי' בְּרַבִּים כְּדַכְתִּיב סוּף נְחֻמָּיָה וְאָרִיב עִמָּם וְאֶקְלָלֵם וְאֶפָּה מִהֶם אֲנָשִׁי
וְאֶמְרָטֵם וְגו' וְזָה פְּשׁוּט וּבְרוּר פָּרָק ז ה"ב אֲבָל בַּעַל לַה"ר עֵינָיו בְּהַשְׁגוֹת וַכ"מ.

וְכַוּוֹנַת הַר"א לְפָרֵשׁ הָא דְּבַעֲרִכִין דַּט"ו ע"ב בְּמַעֲרַב' אֶמְרֵי לְשׁוֹן תִּילְתָאֵי קַטֵּל תְּלִיתָאֵי
לְמַסְפְּרוּ וְלְמַקְבְּלוּ וְלֹאֲמָרוּ קֹאֵי עַל הַמְרַגֵּל בְּחֲבָרוּ אֲבָל זֶה שֶׁמְסַפֵּר בְּגִנוּת חֲבִירוֹ נִקְרָא
תַּנְיִין שֶׁאִינוּ הוֹרֵג אֶלָּא שְׁנַיִם דְּהֵיִינוּ אֶת עַצְמוֹ וְע"י זֶה גּוֹאֵל הַדָּם שְׁלוֹ יִהְרֹג אֶת חֲבִירוֹ.

מִיָּהוּ הַסּוֹנְגָא מִתְּפָרְשֵׁת כְּדַעַת רַבְּנוּ דְּלְכָאוּרָה מְסַפְרוּ הֵיִינוּ אוֹמְרוּ וְהָכִי הַל"ל לְדַרְךָ הַר"א
דְּזָה בְּמַרְגֵּל לְמִי שֶׁסִּיפ' מְמַנּוּ וְלְמַקְבְּלוּ וְלֹאֲמָרוּ וּמְדַנְגִי לְמַסְפְּרוּ מִשְׁמַע כְּדַעַת רַבְּנוּ
דְּמוֹסֵב אֶהָא דְּאֶמְרָן כֹּל הַמְסַפֵּר לַה"ר מְגַדִּיל עֲוֹנוֹת כְּנֶגֶד ג' עֲבָרוֹת ע"ז ג' ע"ו וּש"ד שֶׁנֶּאֱמַר
גְּדוּלוֹת לְזָה קֹאֵמַר שֶׁזֶה הַמְסַפֵּר בְּגִנוּת חֲבָרוּ בְּרַבִּים גוֹרֵם שְׁלִשָּׁה דְּרָאוּבָן שֶׁדִּיבֵר דּוֹפִי
עַל שְׁמַעוֹן בְּפָנָי לּוֹי אוֹהֲבוּ שֶׁל שְׁמַעוֹן וְלוֹי יִגְלָה לְאִזָּן שְׁמַעוֹן נִקְרָא רָאוּבָן מְסַפְרוּ הַבַּעַל
לַה"ר.

ולוי ההולך רכיל האומרו ושמעון המקבילו וזהו שכ"ר לקמן ה"ב האומרו דהיינו לוי המרגל והמקבילו דהיינו שמעון וזה שאומר עליו היינו ראובן שלוי אומר עליו שהטיל דופי בשמעון א"נ ה"ק ראובן שאומר דופי על שמעון וסוב' רבנו דעונשו של ראובן קשה מכלן שהוא גורם הכל וכ"ש פשמספר בפני ג' פדלקמן ה"ה ולא עוד שעונשו של שמעון קשה משל לוי המרגל פדלקמן ה"ג והמקבילו יותר מן האומרו.

ומש"ר יש עון גדול מזה עד מאד לפי שמספרי לה"ר הן מכלל המינים שאין להם חלק לע"ה עמש"ר פ"ג מה' תשוב' ה"ו ומ"ש אג"ש שם. ובנדאי סיפור לה"ר גדול מג' עברות.

ובירושלמי פ"ק דפאה אמתני' דאלו דברים שאדם אוכל מפרותיהן ות"ת כנגד פולם וכנגדן ד' דברים שגפרעין מן האדם בע"ה וזהו והקורן קנימת לע"ה ע"ז וג"ע וש"ד ולה"ר כנגד פולם וליף דאין לו חלק לעה"ב מדכת' יכרית ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות ומשמעותו במספר לה"ר ולא במרגל ודלא כמ"ש הרמב"ד בהפ"ד (ודקא הרגיל בקרא בעל ל"הר ומין עכ"מ וכן מבואר פ"ג מה' תשובה ה"ו לענן ש"ד דזה ברגיל עמ"ש שם) סוף דבר פשט הסוגיא פדעת רבנו.

הלכות תלמוד תורה פרק א הי"ג אשה שלמדה תורה עלח"מ שגדחק והנכון בכוננת רבנו שהאשה אין לה דעת פקחית לכונן האמת ותבין. בתורה שבע"פ דברי הבאי בטעות וזהו מ"ט דר"א אג"י חכמה שכנתי ערמה דחכמה נכנסת באדם ע"י דעת פקחית שנקרא ערמה הילפ"ה רוב נשים יוציאו תורה שבע"פ לדברי הבאי וטעות מחמת העדר הערמה.

פרק ב ה"ג מלמד כו' עלח"מ ובקול בן לוי יישב קושיותו דליכא השמטה מהו דלקמן ה"ו ע"ש. פרק ד ה"ב ובראשונה כו' עלח"מ ובגמ' כיצד סדר משנה משה יושב כו' ובדורשים הארכתי.

שם ה"ג אין המתרגם עיין בהשגות וכ"מ ולח"מ. ואומר אג"י אם פוננת הרמב"ד כמ"ש הלח"מ דל"ל אביו ורבנו אפי' גדול רשאי להוסיף.

אין זה קושיא וכמ"ש הרמב"ד זה מקרה חדש כו'. דקי"ל אין כבוד לגדול שיתרגם על ידי קטן כמש"ר פי"ב מה' תפלה הי"א ובמקרה הזה שמחל רב על כבודו באתרא דלא ידעי.

דאדרבה זה סיוע לרבנו דמש"ה נקיט רבנו והירושלמי אביו ורבנו שיש לזה מציאו דבכל אדם מתקנא חוץ מרבנו ותלמידו ותו קשה בגוף דברי הרמב"ד דנהי דמוכח ביומא ד"ך ע"ב דרב גדול מרב שילא מדקאמר ליה גינח מר כדפרש"י אפתי מנ"ל דגדול רשאי להוסיף ולשנות דהא ר"ש דרש בלה"ק קריאת הגבר שהוא שם הנרדף ואפשר לתרגמו גברא או תרגולא א"כ רב שתרגמו גברא כפי מה שהשיב לו אבוב לחרי כו' וא"ל גינח מר משמע דהודה ר"ש ולימא מר קרא תרגול ואפ"ה לא חזר בו רב.

י"ל דכיון שהשיב לו אבוב לחרי כו' וא"ל גינח מר משמע דהודה ר"ש לדבריו ולעולם אימא לך דאלו עומד בשמועתו אין הגדול המתרגם רשאי לשנות (ובזה נתיישבו כל הערות הכ"מ לדבר רבנו) ואם פוננת הרמב"ד לחלוק על רבנו בגוף הדין וה"ק מלתא דרב מקרה חדש דמדינא אין לגדול לתרגם וכ"ש אביו ורבנו.

גם זה אינו שְׁהָרִי רַבְנֵי הַעֲתִיק הִירוּשְׁלַמִי וְהַתּוֹסֵפֶתָא וּמְכַרְחַת דְּאַדְרַבָּה דְּנֻקָּא אָבִיו אוּ רַבּוּ שְׁרִי סוּף דְּבַר גְּתִימֵי דְּבַרֵי רַבְנֵי. שְׁם ה"ז אֵין שׁוֹאֲלִין כּו' וְשֵׁם ה"ח שְׁנַיִם כּו' הַפֶּל בְּתוֹסֵפֶתָא דְּסִנְהֶדְרִין פ"ז.

פֶּרֶק ה' ה"א אַע"פ שְׁאִינוּ שְׁקוּל עַכ"מ וּלְח"מ וּבְכַנְסַת יְחֻזְקָאֵל ש"ז הָאָרִיף דְּאָבִיו שְׁקוּל שְׁבַה' גְּזֵלָה לָאוּ שְׁקוּל מִמֶּשׁ אֵלָא לִישְׁנָא דְּמִתְנִי נִקְיֵט וְהַפִּירוּשׁ בְּלַבַּד שְׁלֵא יְהִיָּה אָבִיו ע"ה ע"ש. שְׁם ה"ד וְכָל תַּלְמִיד עַכ"מ וּלְח"מ.

וְהַנְּכוּן דְּוִדְאֵי רַבְנֵי מְפָרֵשׁ בְּשׁוּיָן וּכְמ"ש תוּס' סוּטָה דְּכ"ב ע"ב ד"ה בְּשׁוּיָן דְּבְשׁוּיָן אִינוּ רַשָּׁאֵי וְרַבָּה לֹא הִיָּה כְּמוֹתוֹ עַמְש"ר פ"ג מַה' סִנְהֶדְרִין ה"ט וּפ"ך ה"ח וּלְפ"ז סוּבֵר רַב דְּפַחוֹת מְאַרְבָּעִים אָסוּר בְּשׁוּיָן וּבִן מ' מְוֹתֵר בְּשׁוּיָן וְאוּלָם רַבְנֵי פָּסֵק בַּה' סִנְהֶדְרִין כְּאַבְיֵי בְּבִרְכוֹת דְּס"ג בְּאַתְרָא דְּאִית גְּבַר לֹא תִהְיֵי גְבַר אִפִּי שׁוּיָן וְא"כ לִיכָא שׁוּם הַפֶּרֶשׁ בֵּין בֶּן מ' לְפַחוֹת מִן מ' וּמִש"ה כְּתַבְנֵי דְּפָסֵק כְּאַבְיֵי גְדַחִי סוּגְלִי דְּסוּטָה אָבֵל הָרִי"ף פָּסֵק פְּסוּגְלִי דְּסוּטָה וְדַחַה דְּבַרֵי אָבִי א"נ דְּהָרִי"ף אִיגְרִי מְדִינָא וְרַבְנֵי פָּסֵק כְּאַבְיֵי מְמַדַּת חֲסִידוֹת.

שְׁם ה"ה לְקִרוֹת לְרַבּוּ בְּשִׁמוֹ עַלְח"מ וּכ"מ. וְהַנְּכוּן בְּבִיאוּר דְּבַרֵי רַבְנֵי פ"ו מַה' מְמָרִי ה"י עֵינִן בְּעָרוּף עָרָף אָבִי שְׁכ' מַעֲדוֹת הַגְּאוּנֵי רַב הָאֵי וְרַב שְׁרִירָא דְּאַבְיֵי נַחְמֵנִי שְׁמוֹ וּבִן אָחִיו שֶׁל רַבָּה בַּר נַחְמֵנִי הִיָּה וְתַלְמִידוֹ וּמִשׁוּם הֵכִי לֹא רָצָה רַבָּה לְקִרוֹתוֹ כֹּל שְׁעַתָּא נַחְמֵנִי כְּפִי שְׁם אָבִיו אֵלָא הִיָּה קוּרָא אוֹתוֹ אָבִי בְּלִשׁוֹן אַרְמִית כְּאֵלוֹ קוּרָאוֹ אָבִי וְסָלִיק לִיָּה שְׁם אָבִי ע"ש (וְדִלָּא כְּפִרְש"י גִּיטִין דְּל"ד ע"ב בְּד"ה וְהִלְכָה בְּנַחְמֵנִי שְׁפִי בְּהַפָּדָה וְעַדוֹת הַגְּאוּנֵים תְּכָרִיעַ) וְהוֹקְשָׁה לְרַבְנֵי מַהָּא דְּכַתְּנוּבוֹת דְּק"ג שְׁמַעוֹן בְּנֵי חָכָם דְּהָאִיף אֲסִיק שְׁם בְּנוֹ כְּשֵׁם רַשְׁבֵּ"ג אָבִיו לְזַה חִילָק דְּשֵׁם שְׁמַעוֹן רַגִּיל כְּאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְשִׁאֲנֵי שְׁם נַחְמֵנִי שְׁהוּא פְּלֵא וְזַהוּ שְׁכ"ר פ"ו מַה' מְמָרִים ה"ג יִרְאָה לִי כּו' לְקַיִים עַדוֹת הַגְּאוּנֵים דְּרַבָּה שִׁינָּה שְׁם אָבִי.

מְבוּנָאָר מְזַה דְּבַה' מְמָרִים ה"ג אִיגְרִי רַבְנֵי דְּכָל שְׁאוּמֵר דְּבַר בְּשֵׁם אָבִיו לֹא יִזְכִּיר שְׁמוֹ כְּלָל וְאַפְּי לְוֹמֵר כְּף אָמַר אָבִי מוֹרִי ר' פְּלוּנִי אָסוּר אֵלָא אוּמֵר אָבִי מְאָרִי סְתָם שְׁהָרִי הַפֶּל יוֹדְעִים שְׁאָבִיו הוּא פְּלוּנִי וְאַב אַחַד לוֹ וּבְקִדּוּשֵׁין דְּל"א ע"ב אִיהוּ אָמַר אָבִי מְאָרִי כּו' וְאַפְּי אַחֲרֵי מוֹתוֹ וּכ"ש שְׁלֵא בְּפָנָיו מִשְׁא"כ בְּרַבּוּ בִּינוֹן שְׁאָדָם לְוֹמֵד תּוֹרָה מִפִּי הַרְבֵּה חֲכָמִים לֹא סָגִי שְׁיֵאמֵר רַבִּי מוֹרִי אֵלָא צָרִיף שְׁיֵאמֵר רַבִּי מוֹרִי פְּלוּנִי וְכֵן בִּיבְמוֹת דְּט"ו ע"ב אַרְאֵב צ' כְּשִׁהִייתִי לְוֹמֵד תּוֹרָה אֵצֶל ר' יוֹחָנָן הַחוֹרְנִי כּו' וְאַח"כ אָמַר וּבְאִתִּי וְהוֹדַעְתִּי אֵת אָבִי כּו' וְלֹא אָמַר אָבִי מְאָרִי ר' פְּלוּנִי הִילְכָף בְּרַבּוּ שְׁרִי הַזְּכָרָת שְׁמוֹ אַח"כ מְזַכִּיר שְׁם רַבּוּ בְּלֹא אֲמִירַת רַבִּי וּמוֹרִי הוּא דְּחֻשְׁבֵי אֲפָקִירוֹסוֹת דְּוִמְיָא דְּגַחְזִי.

וּמִש"ר כָּאֵן וְהוּא שְׁיִהְי' הַשֵּׁם פְּלֵאֵי ר"ל שְׁהוּא כ"כ מְוִפְלָא שְׁהַפֶּל יוֹדְעִים מִי הוּא אֵז אַע"פ שְׁאוּמֵר רַבִּי וּמוֹרִי אָסוּר לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ וְהַפְּנוּנָה דְּוִמְיָא דְּרַב בְּבָבֶל וְרַבִּי א"י אָסוּר לְתַלְמִיד שְׁלֵהֶם לְוֹמֵר מוֹרִי וְרַבִּי רַבִּי אָבִי וּר"י הַנְּשִׂיא כְּדֵאִיתָא בְּפִסְחִים דְּל"ז שְׁאֵלְתִי אֵת רַבִּי בִּיחֻד וּמְנִי רַב כּו' א"ד כּו' וּמְנִי רַבְנֵי הַקְּדוּשׁ.

הָרִי דְּבַהֲנָף שְׁפֶל הַשׁוּמַע יַדַּע שְׁהוּא פְּלוּנִי הַנְּצָרָף הַש"ס לְפָרֵשׁ וּמְנִי דְּכָל כַּה"ג אָסוּר לְהַזְכִּיר שְׁם רַבּוּ כְּלָל וְהוּי דְּוִמְיָא דְּאָבִיו. וְלְזַה שִׁינָּה רַבְנֵי וּכ' פְּלֵאֵי שְׁפִי ע"ד לְמָה זֶה תַּשְׁאֵל לְשִׁמִּי וְהוּא פְּלֵאֵי ר"ל לְנַעֲלָם דְּוִמְיָא דְּרַב וְרַבִּי שְׁהַעֲלִימוּ שְׁמָם מִפְּנֵי שְׁיָדוּעַ לְכָל כִּי

מִן־פְּלִיטָה הֵם מִשָּׂא"כ בַּה' מְמָרִים כְּתוּב פְּלִיטָה שֶׁהַפְּנוּנָה אֵינוֹ רְגִיל וְכ"ש לְפִי הַגִּיטָא שְׁבַד"ו
יִשְׁן שֶׁהִיא גִיטָא הַלַּח"מ דל"ג פֶּאן כָּלֵל פְּלִיטָה דְנִיחָא וְאֵין סְתִירָה בְּדַבְרֵי רַבְנּוּ וּמַה מְתוּק
לְשׁוֹנוֹ דְבַה' מְמָרִים הַקְדָּיִם תְּחִלָּה דְאַבּוּ אֶסוּר לְגַמְרֵי לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ כֹּל שֶׁמְדַבֵּר מִמֶּנּוּ אִפִּי
בְּמוֹתוֹ וְכ"ש שֶׁלֹּא בְּפָנָיו אֵלָּא יֹאמֵר אַבָּא מְאָרִי.

מִשָּׂא"כ בְּרַבּוֹ לֹא הַזְכִּיר הֵתָם אֵלָּא פֶּאן בִּינָר דְאַסוּר לֹאמֵר מוֹרֵי וְרַבֵּי פְּלוֹנֵי אִפִּי שֶׁלֹּא
בְּפָנָיו אֵלָּא יֹאמֵר רַבֵּי מוֹרֵי סְתָם וְהוּא כו' שֶׁכָּל הַשּׁוֹמֵעַ יַדַּע שֶׁהוּא פְּלוֹנֵי אַע"פ שֶׁיֹּאמֵר
סְתָם (פִּי' דַּל"כ אֵין דִּין רַבּוֹ פְּדִין אָבּוּ וְצָרִיף לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו כֶּה אֹמֵר מוֹרֵי
רַבֵּי פְּלוֹנֵי דְהָא קו"ל כֹּל הָאוֹמֵר דְּבַר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ כו' צָרִיף לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ שֶׁיִּבִּין הַשּׁוֹמֵעַ
מִשָּׂא"כ בְּפָנָיו אוֹמֵר רַבֵּי זֶה) וּמִשָּׁר וְלֹא יִזְכִּיר שְׁמוֹ בְּפָנָיו ר"ל שֶׁאֵם שֵׁם רַבּוֹ אֲבָרְהָם
אַע"ג שֶׁהוּא שֵׁם רְגִיל אֶסוּר לְהַזְכִּיר בְּפָנָיו שֵׁם אָדָם אַחַר שֶׁשְׁמוֹ כָּשֵׁם רַבּוֹ אֲבָל שֶׁלֹּא
בְּפָנָיו שָׂרִי בְּשֵׁם הַרְגִיל.

וְאַח"כ מְסִיק וְאִפִּי לְקִרוֹת לְאַחֲרֵים שֶׁלֹּא בְּפָנָיו וְאִפִּי אַחֲרֵי מוֹתָם אֶסוּר כְּלוֹמֵר בְּשֵׁם
שֶׁאֵין הַפֶּל דְּשִׁין בּוֹ וְזֶהוּ מִשָּׁר פְּדָרָף שֶׁעוֹשֶׂה בְּשֵׁם אָבּוּ ר"ל כְּמ"ש בַּה' מְמָרִים דְּזֶה
נִלְמַד מִשֵׁם אָבִי כְּמ"ש וּמִשָּׁר בַּה' מְמָרִים בִּינָר רַבְנּוּ דִּין זֶה בֵּין בְּשֵׁם אָבּוּ וּבֵין בְּרַבּוֹ
דְּבִשֵׁם פְּלִיטָה צָרִיף לְשַׁנּוֹת שְׁמוֹ וְסִיגִים דְּבִשֵׁם שֶׁאֵינוֹ פְּלִיטָה לֹא דֵי שֶׁא"צ לְשַׁנּוֹת שְׁמֵם אֵלָּא
מִתַּר לְקַרְוֹא לְהֵן שֶׁלֹּא בְּפָנָיו אֲבָל אֶסוּר לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ בְּפָנָיו הָאֵב כְּמ"ש פֶּאן בְּרַבּוֹ וְנִמְצָא
דְּבַרֵי רַבְנּוּ צְמוּדִים וְאַחֲדִים.

מְבוֹנָר מְזֵה דְלֹא כְּמוֹ שֶׁנִּדְחַק הַמ"ל בַּפ"ד דְּרַף עֲנוּיִם אֵהָא דְקֹאמֵר דּוּד מְפִיבּוֹשָׁת רַבֵּי
דַּלְפִּמ"ש לְק"מ דְּדוּד קִיבֵל מִשְׁמוּאֵל וּבֵית דִּינוֹ וְעִירָא הִיאִירֵי הִזֵּה רַבּוֹ מְבִיבָהָ שְׁפִיר
הַנְּכַרְח לְפָרֵשׁ מְפִיבּוֹשָׁת רַבֵּי.

שֵׁם ה"ו וְלֹא יִתְפַּלֵּל בְּרִכּוֹת דְכ"ח וְעֵינֵן יוֹמָא דל"ו וְעֵינֵן בְּכ"מ פ"ו מַה' ת"ת ה"ה. שֵׁם
ה"ז וְעֵינֵן אָדָם לְהַקְבִּיל עֲלֵח"מ וְכ"מ וְהַנְּכֹון דְלֵהַקְבִּיל קֹאמֵר דְּמִשְׁמַע בְּיוֹמִיָּה וּמִמִּילָא
מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן רַבְנּוּ דַּא"צ לִילָף וּלְהַקְבִּיל וְאוּלָם ר' אִילְעִי הֵלָף לְהַקְבִּיל מַעִי"ט.

שֵׁם ה"ט וְכִשְׁמֵימוֹת רַבּוֹ עַכ"מ וְלַח"מ וְעַמ"ש אֲנִי פ"ה מַה' תְּעֵנִית הִי"ז. פֶּרְק ו ה"ב לֹא
בְּבֵית הַמְּרַחֵץ עַכ"מ וְלַח"מ וְהַנְּכֹון דַּס"ל לְרַבְנּוּ דְאַפִּילוּ בְּאַמְצְעֵי שֶׁמְקַצְתָּן לְבוֹשִׁין פִּינּוֹן
שֶׁמְקַצְתָּן עֲרוּמִים לֹא חָשִׁיב קִמָּה בְּמָקוֹם הַיְדוּר וְכ"נ מִפְּרַש"י וְלֹא הַנְּצָרָף רַבְנּוּ לְבָאָר
דְּבַחֲצוֹן חָיִיב לְקוּם עֵינֵן הַק"ש פ"ג דְּבַחֲצוֹן שֶׁפֶלֶן לְבוֹשִׁין אִפִּי ק"ש קוּרָא וְהַנְּר' שֵׁם
דְּהֶאֱמַצְעֵי אֶסוּר בַּק"ש וְהַנְּהוּר לְדַעַת רַבְנּוּ דְלֹא כַלַּח"מ שֶׁנִּדְחַק שֵׁם דְּמוּכָח בְּש"ס
דְּהַנְּהוּר אֶסוּר וּלְפ"ז אֵין הַבְּדֵל בֵּין פְּנִימִי וְאַמְצְעֵי זוּלַת לְעַנְיָן חֲלִיצַת תְּפִילִין דְּקִיל שְׁהָרִי
יְכוּל לְהַכְנִיסוֹן בְּבֵית הַפְּסָא ע"י פִּסּוּי כֹּל שֶׁאֵינָן מִשְׁתַּמְרִין וְעֵינֵן מ"ש פ"ג מִהַק"ש ה"ג.

שֵׁם וְאֵין בְּעֲלֵי אֲוִמְנִיּוֹת עֲלֵח"מ שֶׁנִּדְחַק וי"ל דְּסוּבֵר רַבְנּוּ דְּבַרֵי יִתָּא יְכוּל יְהַדְרֵנוּ בְּמָמוֹן
לֹא מְתוּקָמָא כְּרִיָּה גְּוֹ אִיִּסִי בּוֹן יְהוּדָה דַּס"ל כֹּל שִׁיבָה מִשְׁמַע וְה"ק קָרָא מְפָנֵי שִׁיבָה תְּקוּם
וְהַדְרָתָּ. תְּקוּם וְהַדְרָתָּ פְּנֵי זָמָן שֶׁקְּנָה חֲכָמָה דַּא"כ לִיכָא לְפָרֵשׁ וְהַדְרָתָּ בְּמָמוֹן דְּוַדַּאי לֹא
עֲדִיף הַיְדוּר הַשִּׁיבָה מְכָבוּד אָב דְּקוּ"ל קִידוּשִׁין דַּל"ב דְּכִיבּוּד מְשָׁל אָב וְלֹא נ"מ אֵלָּא
לְבִיטוּל מְלֹאכָה אֵלָּא דְּבַרֵי יִתָּא יְכוּל יְהַדְרֵנוּ בְּמָמוֹן אֲתָאן לַת"ק דְּבַעֲיָנוּ תְּרַתֵּי זָקוֹן וְחֲכָם
שְׁפִיר קַס"ד אַע"ג דְּכָבוּד אָב מְשָׁל אָב שֶׁאֵינִי כְּבוֹד ת"ח בְּהַנָּאָת מָמוֹן כְּדִי לְהַחֲזִיק יְדִי

לוֹמְדֵי תוֹרָה לְזֶה קָאָמַר מַה הִידוּר אֵין בּוֹ וְחֶסְרוֹן כִּיס (שְׁל) בְּיִטוּל מְלָאכָה (וְאַפִּי' תִּימָא יְהִדְרָנוּ בְּמִמוֹן) אַף קִימָה הַנּוֹקֵב מְרַגְלִיּוֹת פֶּטוּר וּמִינְהָ מֵאֵי קִימָה אֵין בֵּה א"כ דְּהִנָּאָת מִמוֹן ה"ה הִידוּר לֹא יְהִדְרָנוּ בְּמִמוֹן) מִשָּׂא"כ לְדִינָן דְּקוּ"ל דְּכָל שְׂיבָה בְּמִשְׁמַע דְּלִיפָא לְפָרֵשׁ וְהִדְרָת בְּמִמוֹן אֱלָא ה"ק הִידוּר שְׂאֵין בּוֹ ח"פ וְא"כ וְדֵאֵי שְׂאֵין בְּהִידוּר מִשּׁוּם ח"פ דְּבִיטוּל מְלָאכָה אֱלָא דְּפִירוּשׁ וְהִדְרָת קִימָה שְׂיֵשׁ בֵּה הִידוּר א"נ דְּהִידוּר הִינּוּ לֹא יֵשֵׁב בְּמִקוּמוֹ כּו' פְּמִבְּנֵאָר בַּת"כ א"כ שְׂפִיר מְקַשְׁיָנָן מַה הִידוּר אֵין בּוֹ ח"פ אִפִּי' דְּבִיטוּל מְלָאכָה וְאֵע"ג דְּכַבּוּד אָב מִשְׁל אָב וּבְבִיטוּל מְלָאכָה) ה"ה קִימָה דְּלִיתָא בְּבִיטוּל מְלָאכָה דְּבַעֲלֵי אֲנֻמְנִיּוֹת דְּהוּי ח"פ.

שְׁם ה"ו הַרְוָאָה חֲכָם עֵלְח"ם וּבְדַבְרֵי הַמַּגִּיעַ וּבְחֻזְמָה טָרַח הַמַּגִּיעַ דְּאַפִּי' תִּימָא דְּגִירְסַת הֵלַח"מ פְּגִירְסַתְנוּ וְכִינּוּן שְׂעֵבֵר ד' אֲמוֹת יוֹשֵׁב נְמִי אִיפָא לְפָרֵשׁ דֵּה"ק חֲכָם עוֹבֵר עוֹמֵד מְלִפְנֵי ד"א וְכִינּוּן שְׂעֵבֵר הַנָּךְ ד"א שְׂלִפְנֵי יוֹשֵׁב מִיָּד וְלִיפָא פְּלוּגְתָא בֵּין הַבְּבֵלִי וִירוּשְׁלַמִּי.

מִשָּׂא"כ גְּבִי אב"ד לִיפָא לְפָרֵשׁ הָכִי דְּכִינּוּן שְׂעוּמֵד מְלִפְנֵי מְלֵא עֵינָיו אִי ס"ד דְּתַכְּרָף מְשַׁעֲבֵר יוֹשֵׁב הָכִי הַל"ל וְכִינּוּן שְׂעֵבֵר מְלִפְנֵי מְלֵא עֵינָיו יוֹשֵׁב אוֹ הַל"ל וְכִינּוּן שְׂעֵב' מְלִפְנֵי יֵשֵׁב אֱלָא וְדֵאֵי דֵּה"ק גְּבִי אב"ד כִּינּוּן שְׂעֵבֵר ד"א מֵאַחֲרֵי יֵשֵׁב.

מִשָּׂא"כ גְּבִי חֲכָם לִיפָא לְפָרֵשׁ הָכִי דֵּה"ל חֲכָם עוֹבֵר עוֹמֵד מְלִפְנֵי וּמְלֵאחֲרֵי ד"א וְנִתְיַשְׁבָּה קוֹשְׁיַת הֵלַח"מ. שְׁם ה"ט וְאַפִּי' זָקֵן גוֹי עכ"מ וְאֵין צְוֹרֵף דְּאַפְשָׁר ר"י קָם מְמַשׁ אֱלָא בְּרַבָּא מְפָרֵשׁ דְּלֵא קָם וְגַם לֹא נִתְּן יָד אֱלָא שְׂדֵר שְׁלוּחֵי וּבְהִכְרַח הִידוּר דְּרַבָּא הִנָּה בְּדַבְרֵים וְעֵלְח"מ וּבְאַמַּת הַרִי"ף הַשְּׂמִיט שְׂיִדוּר שְׁלוּחֵי דְּתִינַח מֵאֵן דְּאַפְשָׁר וּמוֹדָה רַבָּא בְּמֵאֵן דְּלִית לֵיהּ א"נ דְּסוֹבֵר הַרִי"ף דְּשִׂידוּר שְׁלוּחֵים לְנִהוּג סְלוּל רְשׁוּת.

שְׁם הִי"ד אוֹת ו' מִי שְׁלֵא קִיבֵל עכ"מ וְהַנְּכוּן דֵּה"ג דְּקוֹרְעִין הַפִּיתְחָא פְּשָׁאָמַר צְיִיתָנָא אֲפִתִי מְנֻדָּה הוּא עַד שְׂיִתָּן בְּאַמַּת. שְׁם אוֹת ט' הַמַּעֲיֵד בַּעַש"ג עכ"מ וּבִשְׂי לְמוֹרָא ה' עֲדוּת סִי' ב' חוֹלֵק עַל הַכ"מ דְּבִאָדָם חָשׁוּב וְקַבְלוּהוּ כְּבִי תְּרִי בְּעֵינָן לְקוּלָא פְּדִין סַפְק מִמוֹן לְקוּלָא וְאֵין מְנַדִּין אוֹתוֹ עַד שְׂיִתָּן.

שְׁם אוֹת י"ז הַמְּכַשִּׁיל אֶת הָעוֹר עֵינָן בְּהַשְׁגוֹת וְדַבְרֵי הַכ"מ נְכוּנִים וְעֵינָן פ"ו מַה' מְמָרִים ה"ט וְעַמ"ש בְּסוּמָף אוֹת כ"ג. שְׁם אוֹת כ"ג חֲכָם שְׂשִׁמוּעָתוֹ רְעָה עֵינָן בְּהַשְׁגוֹת וְדִין חֲכָם שְׁהוֹרָה לְהַתִּיר בְּמִשָּׂא"ל ס' הַזְּפִיר רַבְּנוּ פִי"ג מַה' גִּירוּשִׁין ה"ך (וְדִלָּא כְּמַגְדֵּל עֵז) אֱלָא דְּכָפִי הַנְּרָאָה שְׁזָהוּ בְּכָלֵל הַמְּזוּלָזֵל בְּדַבְרֵי מַד"ס אוֹ בְּכָלֵל הַמְּכַשִּׁיל אֶת הָעוֹר כִּינּוּן שְׁזָה סוּמָף עַל הַב"ד וְנוֹשֵׂא עֲגוּנָה זֹאת וְדִלָּא כְּמוֹ שְׂנַדְחַק הַכ"מ.

וְכֵן ב"ד שְׂנַזְקִין לְהַתִּיר לְמִי שְׂעֵבֵר עַל גְּדוּר הַזְּפִיר רַבְּנוּ פ"ד מַה' גְּזִירוֹת הִי"ו (וְדִלָּא כַּמ"ע). וּמְבִנְיָר מְלִשׁוֹנוֹ שְׁם דְּכֵה"ו.

מְקָרִי הַמְּכַשִּׁיל אֶת הָעוֹר וְכֵן מְבִנְיָר פִּי"ב מַה' רוֹצֵחַ הִי"ד וְזֶה בְּרוּר. וּמַה שְׂפִינִים הִרְאָב"ד וְאִיפָא טוּבָא עכ"מ בְּשֵׁם קוֹנְדְרָסִין בְּאַרְיִכוֹת וְהִנָּה הָעוֹשֶׂה קָלִין וְחִמּוּרִין וּג"ש לְעַקְוֹר דְּבַר מִן הַתּוֹרָה הוּא בְּכָלֵל הַמְּזוּלָזֵל בַּד"א מַד"ס וְאַצ"ל בַּד"ת.

וְהַשּׁוֹאֵל דְּבַר שְׂאֵי אֲפָשָׁר כְּבַעֲיָא דְּפִלִּימוֹ מִי שְׂיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי רְאשִׁים מְנַחוֹת דִּל"ז חָשִׁיב כְּמַלְגָּל עַל דְּבָרֵי חו"ל וְהוּא בְּכָלֵל הַמְּבַזָּה אֶת הַחֲכָם אוֹ מְזוּלָזֵל בַּד"ס. וְהַמַּגִּיס דְּעָתוֹ כְּלָפִי

שמים היינו המביא רבים לידי חלול השם כמ"ש הכ"מ ועיין במ"ל שאין דבריו מוכרחים דמותיב להספיל הפבלי עם הירוש'.

ומי שיש לו ערעור עם חברו הוא בכלל מי ששקלחו לו ב"ד ולא בא ודלא כמ"ש הכ"מ שהוא בכלל מי שלא קיבל עליו את הדין. ויתר דברי הכ"מ נכונים דודאי מצאנו עוד המאמר תוך צ' יום כמש"ר פי"א מה' גירושין ה"ך והוא בכלל המזלזל בדבר מד"ס דמש"ה לא מנה רבנו המזלזל בנט"י והמכונן מלאכתו בח"ה שכן איסורים מד"ס ולא מנה רבנו אלא המחלל י"ט שני והעושה מלאכה בע"פ שאינם איסורים מדינא אלא ממנהגא.

ומנה רבנו המכשיל את העור הואיל דאיהו גופא לא עביד מעשה אלא גורם דבר איסור דומיא דמפה בנו הגדול והוראה במשאל"ס ודכונתיה וכמ"ש. והמסתפל היטב יראה שאין שוב דבר מהכ"ד דברים שכ"ר נלמד מחברו ע"כ עלינו לשבח המנין של רבנו שדרש והספיל למנין ריב"ל שפברכות די"ט ומי כמהו מורה לדמות מלתא למלתא פריב"ל.

שם אות כ"ד המנדה מי שאינו חייב נדוי ע' בהשגות ובכ"מ ומצאתי און לדברי רבנו בירושלמי ס"פ ** (ר"פ) ** ואלו מגלחין ונ"ל עד פדון חכם שנידה חבר שנידה ופירוש דבעי במי שחייב נדוי ולא נידהו חכם אלא חברו אי מהני נידוי) נשמענינה מן הדא אמתא מן דבר פטא הוית עברה קומי דדא פנשתא חמית חד ספרא מחי לחד ינוקא יתר מצרפו. אמרה ליה יתיה האי גברא מוחרם. אתא שאל לרב אתא.

א"ל צריף את חשש לנפשה דדא אמרה העושה דבר שלא פשוטה צריף נדוי (פי' פיון דאהני חרם של האמה העבריה מכלל דכל המחווייב נידוי מדינא מהני מה שנידהו הדיוט) ריש לקיש הנה מעייני תינין בברברית (פי' הנה שומר תאנים בפרדס) אתון לסטיא וגבון מיני' בלילא ובסופא ארגיש בהון (פי' לבסוף הרגיש שגונבים ולא הפירן בלילה) אמר להון להני אליו עמין מוחרמין.

אמרון ליה יתיה האי גברא מוחרם. חש על נפשיה אמר מוזן אינון חייבין לי דלמא נפשו. נפק פרי בתריהון. (פי' יצא ורץ אחריהם) אמר לון שרון לי אמרו ליה שרי לן ואנו שריי לך דדא אמרה המנדה את מי שאינו צריף ונידה אותו נידוי כו' ע"כ והובאה מעשה זו במ"ק די"ו בשנינו קצת למדנו מנה דהמנדה את שאינו חייב הוא בר נידוי דאל"כ למה יחוש לנידוי לסטים אלא נדאי שחייב נידוי מדינא וכמש"ר ריש הלכה זו אבל מי שנידהו על ש"ד כו' (ומש"ה נמי זה שהפה התינוקות יתר מדאי עבר על ד"ס כמש"ר פ"ב מה' ת"ת ה"ב ואהני חרם האמה העבריה) ותמהתי על סברת הראב"ד דהא קי"ל בפרקין הי"ג דאפי' תלמיד שנידה לכבודו אינו מנודה לרב ובגמ' מוכח דאפי' ת"ח חששו לנידוי הלסטים עד שהצריכוהו התרת הנשיא א"ו דבר נידוי הוא לב"ד דמש"ה אהני נידוי הקטן שפישראל וכמ"ש וזה ברור וגם אין מקום לקושיות הרמ"ך שהביא הכ"מ דאע"ג דשרי לת"ח לבזות הלסטים אסור לנדותו ואשתמיטת' להרמ"ך לשון הירושלמי דלסטי הווי ובלא"ה בלתי אפשר שת"ח יאכלו תאנים בגזל וא"צ למה שנדחק התשב"ץ והנכון כמ"ש ועמ"ש פ"ז מהת"ת ה"ז.

פָּרָק ז' ה"א וכן פל ת"ח עינין שער אפרים שס"ד שְהָאָרִיף אַם דַּעַת רַבְנֵי דְשַׁמְתָא תְּמִיר מַנְגֵּדָא וְאִם בְּיַד הַב"ד לְשַׁנּוֹת וְהַעֲלָה דַּאֲע"ג דְשַׁמְתָא תְּמִיר אִיפָּא דְקַפִּיד טְפִי בְּנַגְדָא וְעַמְש"ר פּכ"א מַהֲא"ב הַכ"ז וּפְכ"ו מַה' סְנֵהֲדָרִין ה"ה וּפ"א מַה' י"ט הַכ"ב.

שָׁם ה"ב וְכִיצַד עֲלַח"מ וְעַמ"ש פ"א מַה' נְדָרִי הַכ"ד. שָׁם ה"ז בְּכַמָּה מִתִּירִין הַנִּדְוֵי עֵינִין בְּהַשְׁגוֹת וְעֲלַח"מ לְקַמֵּן ה"ט.

וְהָרִי מְפָרֵשׁ בְּדַבְרֵי רַבְנֵי פ"ו מַה' ת"ת ה"ד שְׁפָל שְׁנִידוּהוּ עַל ש"ד כו' אִפִּי נִידְהוּ קָטָן שְׁבִישְׂרָאֵל חֲזִיב הַנְּשִׂיא כו' עַד שְׁיַחְזוֹר בְּתַשׁוּבָה כו' הָרִי בִּיאָר רַבְנֵי שְׁפָל זְמַן שְׁלֵא חֲזוֹר בְּתַשׁוּבָה אֵין הַנְּשִׂיא יָכוֹל לְהַתִּיר אַע"פ שְׁנִידוּהוּ קָטָן בִּישְׂרָאֵל.

וְכֵן בִּיאָר רַבְנֵי פ"ו מַה' ת"ת ה"ב דְּאֲפִי הַמְּנֻדָּה עַל שְׁבִיזָה ת"ח דְּקִיל מְשָׁאָר כ"ד דְּבָרִים נְמִי אֵין הַנְּשִׂיא יָכוֹל לְהַתִּיר עַד שְׁיַחְזוֹר בְּתַשׁוּבָה. הִילְכָף הַמְּבַזָּה אֶת הַחֲכָם וְנִתְּנָה אִפִּי עַל יְדֵי הַנְּשִׂיא אַם הָיָה הַבִּיזוּי אַחֲרֵי מוֹת הַת"ח פִּינּוֹן שְׁעֲשֵׂה תַשׁוּבָה מְהֵנִי הַתְּרָה בִּיחִיד מְנֻמָּחָה אוֹ ג' הַדְּיוֹטוֹת אֶלָּא שְׁאֵם הַחֲכָם שְׁבִיזָה אוֹתוֹ עוֹדְנֵי תִי אַז אִפִּי הַנְּשִׂיא אֵינְנוּ יָכוֹל לְהַתִּירוֹ עַד שְׁיַפְיִיֵס אֶת הַת"ח וְאִם פִּיֵּס אֶת הַת"ח יָכוֹלִין שְׁלִשָּׁה הַדְּיוֹטוֹת לְהַתִּיר לוֹ כְּמַבְוָאָר כָּל זֶה פ"ו מַה' ת"ת ה"ב.

וְאֵין חֲזִילוּק בֵּין הַמְּנֻדָּה עַל שְׁבִיזָה ת"ח וּבֵין הַמְּנֻדָּה עַל שְׁאָר כ"ד דְּבָרִים דְּבַכְלָן אֵין מִתִּירִין עַד שְׁיַחְזוֹר בְּתַשׁוּבָה אֶלָּא הַחֲזִילוּק בֵּינֵיהֶם רַק לְעַנְיָן מִי שְׁמַנְדָּה לְקַטָּן אַם מְנֻדָּה לְגָדוֹל וְלְכָל מִקְלֵי שְׁוִין כְּמַבְוָאָר פ"ו מַהֲת"ת ה"ד.

וּבְהַכִּי נִיחָא בְּעוֹבְדָא דר"ל שְׁנִידָה אֶת הַלְסָטִים שְׁלֵא פְדִין שְׁהוּא מַכ"ד דְּבָרִים דְּמֵהֵנִי נְדוּי הַקָּטָן שְׁבִישְׂרָאֵל וְאַף הַנְּשִׂיא אֵינּוּ יָכוֹל לְהַתִּיר עַד שְׁיַחְזוֹר בְּתַשׁוּבָה דְּהֵינּוּ שְׁיַפְיִיֵס אֶת הַלְסָטִי שְׁפִיר קָאָמַר הַש"ס וּמַאי תַּקְנֵתָא זִיל לְגַבֵּיהַ כו' דְּאֵין תַּשׁוּבָה עַד שְׁיַפְיִיֵסנוּ אֶלָּא דְּהוּאִיל שְׁאָמַר לֹא יִדְעָנָא לִיהַ וְלִיפָּא תַּקְנֵתָא עוֹלָמִית הוּא דְּמֵהֵנִי הַתֵּר' הַנְּשִׂיא וְדִלָּא כְּמוֹ שְׁנִדְחַק הַלַּח"מ בְּזַה.

וְזַהוּ מַש"ר לְקַמֵּן ה"י מִי שְׁלֵא יִדַּע מִי שְׁנִידָהוּ דְּהֵינּוּ כְּהַאי גְּוֹנָא וְדַכּוֹנְתִּיהַ מִי שְׁנִידָהוּ עַל כְּבוֹדוֹ וְחֻשְׁשׁ שְׁהוּא ת"ח וְאֵינּוּ מְכִירוֹ דְּכִינּוֹן דְּלִית לִיהַ תַּקְנֵתָא ה"ז צָרִיף הַתְּרַת הַנְּשִׂיא.

וְלֹא מִשׁוּם שְׁמָא אָדָם גְּדוֹל הוּא שְׁאֵין עַל גַּבְיֵי אֶלָּא הַנְּשִׂיא אֶלָּא אִפִּי יָדוּעַ שְׁזַה שְׁנִידָהוּ לְכַבּוֹדוֹ קָטָן מִן גְּדוֹל הָעִיר אוֹ לְסָטִים שְׁנִתְּנָה שְׁלֵא פְדִין וְאַמַּר אֲדַרְבָּה לְכַבּוֹד עַצְמוֹ אֵין גְּדוֹל הָעִיר יָכוֹל לְהַתִּירוֹ פִּינּוֹן דְּלִיפָּא תַשׁוּבָה גְּמוּרָה וּפִיּוּס וְאֵין לוֹ תַּקְנָה אֶלָּא עַל יְדֵי הַנְּשִׂיא שְׁעוּמַד בְּמַקּוּם כָּל יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ לוֹ כַּח לְהַתִּיר בְּלֹא תַשׁוּבָה לְזַה שְׁאֵינּוּ מְכִיר וְנִגְעָלוּ לְפָנָיו שְׁעָרֵי תַשׁוּבָה וְחֻשְׁיב כְּדִיעֲבַד עַמ"ש פ"ו מַה' ת"ת ה"ד.

וּבִירוּשְׁלַמִי דַּמ"ק בְּיוֹמֵי דר"ז הוּוּ מְרַחֲקִין וּמְקַרְבִּין א"ל ר' לֹא הַשְׁתָּא מְרַחֲקִין וְהַשְׁתָּא מְקַרְבִּין אר"י חֲזָרוּ וְנִמְנֵוּ לְכַשְׁיַחְזוֹר בּוּ יְהִיּוּ מְקַרְבִּין ** (מְקַרְבִּין) ** אוֹתוֹ (פִּי אִפִּי תוֹף שְׁלִשִׁים כְּדַמְסִיק הַש"ס מ"ק דִּי"ו טוּט אָסִיר וְטוּט שְׁרִי) מִיְהוּ מְשַׁמַּע דְּנֻקָּא כְּשִׁיחְזוֹר בְּתַשׁוּבָה.

והנה בחי' הריטב"א מ"ק די"ו גרסינן ההוא טבחה כו' אמר אב"י האיף לעב"ד לישרו ליה לא חל שמעתא עליה תלתין יומי לא לישרו ליה קבעו רבנן למיזל (פי' שאותן חכמים שנידוהו רוצים לילה מכאן לביתם וכן הוא בפרש"י של האלפסי).

והיינו דמסיק הש"ס) אלמא קסבר אב"י הנהו בי תלתא דשמיתו לא אתו ג' אחרני ושרו ליה (ולפי פרש"י בש"ס קבעי רבנן למיעל שצריכים לו פירוש לקנות בשר אין לזה הבנה ונדחק רש"י לפרש לא אתי אחרני ושרו ליה מדמהדר איהו נפש' למשרי) וכפי הנראה דרבנו גורס פגירסת הריטב"א ופירושו וזהו מש"ר לקמן ה"ט שלשה שנידו והלכו להן וכדמסיק אממר הלכתא הנהו בי תלתא וסובר רבנו דאממר נמי מיירי בשלהלכו להן דוקא דאל"כ חוששין לכבודם של ראשונים (עיין סנהדרין) וצריכים שהם עצמם יתירו ומש"ר ה"ט וחסר זה מן דבר שנידוהו בגללו זה למד מדאמרו בעובדא דטבחה לסוף אזל ופיסי' לבעל דינו אלמא דאין מתירין עד שיחזור בתשובה (ובהכניחא קושית הרמ"ך שהביא הכ"מ דנדאי רבנו פסק פשמואל דטוט אסר וטוט שרי אפי' באפקירוותא ודלא כאב"י וכדמסיק הרי"ף והספ"ק הרא"ש ומש"ה השמיט נמי דין נידוי שלנו כפי' שלקחם וכל זמנים שלקחם אלא פסק פמימרא דר"י בריה דרשב"ש משמין דרב לעיל ה"ו ע"ל ה"ח שהכ"מ נדחק והנכון כמ"ש) ומשמעות לשון רבנו לקמן ה"ט דכל שהשלשה שנידו הם בביתם אין אחרים יכולים להתיר אפילו הן גדולים מהראשונים דחוששין לכבוד הראשונים ואם הלכו אזי יכולין אחרים להתיר אפי' פחותין מהן.

וכפי הנראה גם הראב"ד הוא כמסתפק אי בעינן שיהיו בחשיבות פמותן דפשטא דלישנא דאממר משמע דסגי בג' אחרים כל דהו ומש"ה רוצה לחלק בין תוף זמן הנדר לאחר זמן דעובדא דר' שילא ודאמתיה דרבי שנידוהו לזמן וקא דקי"ל בנדרים ד"ח דתלמיד מתיר במקום רב מוקים הראב"ד לאחר זמן או פשנידוהו יחיד אלא דעיקר השגת הראב"ד דלשון אממר משמע דכשנידוהו רבים צריכים רבים אחרים להתיר ועיין במ"ע.

וכפי הנראה רבנו מודה בזה וסמך על מ"ש ה"ט אלא דס"ל דוקא שלשה שהן ב"ד הוא דצריך ב"ד אחר להתיר והוא שהלכו הראשונים כמ"ש) אבל אין קפידא שיהיה מנין המתירין כמנין המנדין גם מה שחילק הראב"ד בין תוף זמן לאחר זמן ליתא דקי"ל פשמואל דטוט אסיר וטוט שרי לדירה רבנו וכמ"ש.

ומשמע דהראב"ד מודה בזה אלא דסובר דמ"מ אהני הזמן לענין שלא יתירו אחרים ודנסק ודירה רבנו מרנוח וקא דנהגו בחרם של אמתיה דרבי ג' שנים (לזה שהפה בנו הגדול) וחרם של ר"י לחכם ששמועתו רעה א"צ לדחוק דאיירי תוף זמן וכן מ"ש הב"ח שאני ר"י ואמתיה דרבי שהיו מופלגין דנסק והנכון פתרוץ הר"ן שלא עשו תשובה אמנם לכאורה קשה התנח האי דאמת' דרבי י"ל שלא נודע בבירור שחזר בתשובה או שלא היה חושש לחרם שלה ולא ביקש התרה ואע"ג דנדאי פייס את בנו פיון שלא הלכה ולא רצה לפייסה לא רצו להתיר.

משא"כ בחרם דר"י שהיה הנשיא רוצה להתיר מפלל שעשה תשובה קשה למה לן היתר הנשיא. מיהו י"ל דנדאי לא עשה תשובה מדאמר הנשיא לר' אמי פוק עיין בדינא מפני שזה היה רוצה לברר ביטול הקול שמועה רעה ושום אדם לא רצה להזדקק לו מפני

כבודו של ר"י שלא יאמרו שגדוהו שלא כדיון ונתן הנשיא רשות לרבי אמי לבטל הקול רבי שמואל בר נחמני נשא ק"ו אם חשו לכבוד אמתיה דרבי שיפייס אותה כל שפן שיש לחוש לכבודו של ר"י להחזיק את הקול כדי שלא יהיה ר"י ח"ו נידה את שאינו מנודה שלא יתירו לו עד שיעשה תשובה ואע"ג דר"י מת דה"ל פהלה מ"מ לא רצו לבטל הקול מפני כבוד ר"י.

שם ה"ח ויש לתלמיד עכ"מ ועמ"ש ה"ז. שם ה"ט שלשה כו' וה"י מי כו' עלח"מ ועמ"ש ה"ז.

שם הי"א ת"ח שנידה כו' עיני השגות והכ"מ הבין דהשגת הראב"ד על מה שסיים רבנו ואפי' על דבר שחייב עליו נידוי והר"א ס"ל כדע' הרשב"א דמש"ה לדעתו ניחא דלא היה יכול יהודה להתיר לעצמו שהרי חייב א"ע וה"ל כדבר שחייב עליו שאינו מפר לעצמו אא"כ פשאינו חייב דומיא דמר זוטרא אבל לדבר רבנו יתיר לעצמו ומה שתיירץ הכ"מ לדעת רבנו הואיל שאין מתירין שלא מדעת פלוני כדקי"ל פ"ו מה' שבועות ה"ז לימא דבהכרח אין דין נידוי כנדר לענין זה דהא בהדיא כ"ר ואפי' נידה עצמו על דעת פ' ובאמת תפיסת הראב"ד על הך פבא דעל דעת פ' דנדאי גם יהודה מקרי דבר שאינו חייב נידוי אלא הראב"ד סובר פתיורין הכ"מ דנידוי ע"ד חברו כנדר והיינו דמשיג א"כ יהודה כו' לדעת רבנו דס"ל אפי' ע"ד פלוני והיינו שפייס הר"א ועל כל זה גם לדידי קשה אפתי למה לא התירו יעקב וזהו ברור בכוננת הראב"ד להולך ישר.

ומה שתיירץ הכ"מ דיעקב טעה בדין דכשנתקיים התנאי א"צ התרה לא מחנור. והנכון כפמ"ש המהרש"א בחי' אגדות פ' הגולין בשם המרדכי פ' האומנין דכל המנדה עצמו לע"הב אין לו התרה ומינשב השגת הר"א.

אף אפתי לא פלטינו דמנ"ל לרבנו דאפילו ע"ד פלוני ואפילו חייב נידוי. ונראה דרבנו מפרש הך סוגיא דנדרים ד"ז ע"ב דת"ח מנדה ומפר לעצמו (ע"ל הי"ג מנדין ומתירין ברגע א' פשיחזור המנודה למוטב וכמ"ש ה"ז) דזה איירי דוקא על דבר שחייב נידוי דאל"כ ודאי אסור לקלל עצמו על מגן אלא דאם עשה א' מכ"ד דברים שחייב נידוי ה"ז מנדה לעצמו דרף תשובה וחוזר ומתיר ופריף פשיטא ומשני מהו דתימא אין חבוש כו' ולזה פריף היכי דמי (פי' אפתי פשיטא פיון דידע אינש בנפש'י' שושב בלב שלם למה לא יוכל להתיר עצמו מבית אסורים אלא) פי' הא דמר זוטרא חסידא כו' פשראה בר בי רב שעבר על אחד מכ"ד דברים דחייב שמתא היה חושש להא דקי"ל ת"ת שחטא בלילה אל תהרהר אחריו שמה או ודאי עשה תשובה וא"כ אפטר גם ברגע כמימרי' הרהר בתשובה גמורה וכשמנדה יהיה מבהה ת"ח ח"ו לזה שמית נפשיה תחלה בעודו זכאי ואח"כ נידה את העובר וכי עייל לביתו שרי לנפשיה תחלה ונשפיר קמ"ל דסד"א פיון דיש חשש שהרהר בר בי רב בתשובה מיד ונמצא בשעה שנידהו הוי מר זוטרא בר נידוי וסד"א אין חבוש כו' דלא שייך פאן דמר זוטרא ידע בנפשיה שהרהר בתשובה דהא צריף לרצות את חברו כמש"ר פ"ו מה' ת"ת הי"ב קמ"ל דאפ"ה מתיר לעצמו ונשפיר מופת אע"ג דהיה נידוי עצמו ע"ד חבר בי רב וגם דבר שחייב עליו נידוי מתיר לעצמו ומזה הוציא רבנו.

והא דבאמת לא חש מר זוטרא לפיכך תחלה קודם שיתיר לעצמו די"ל דכיון שהוא חייב לנדות מדינא כל זמן שלא נודע לו התשובה סמוך עצמו דמה שניקדה עצמו חשוב פיוס. שם הי"ב מי שנדוהו בתלום עכ"מ ורבונו כ' פרסה במקום פרושת דרכים עיין פ"ב מה' תפלה ה"ב דפרשת דרכים ונתינת שלום דרף עצה דנדאי להדר אחרי עשרה דמתנו היינו לכתחלה ובדיעבד כשלא מצא לא גרע מנדוהו רבים והלכו להן דלעיל ה"ט דאע"ג שעתידין לחזור סגי בג' הדיוטות כשעשה תשובה עמ"ש ה"ז.

הלכות עבודה זרה פרק א ה"נ וכן ארבעים עיין השגות ועיין בב"ר פ"ל ופס"ד דהאר"י שם היפ"ת דר"ח ור"י פליגי אדר"ל ולפמ"ש הכ"מ בשם הרמ"ך דלא פליגי אפשר להעמיס זה בלשון רבנו פינן שנגמל איתן כו' וכמ"ש שם הגהות מיי' והנה מקו' לגנוסח וכן ארבעים דבן מ' לבינה ובדרוש עשיתי סמוך די"ג שנה ועשו בחרן ובגמ' ע"ז ד"ט ע"א וגמירי דאברהם בהאי שעתא בן נ"ב קני.

ולפי מה שהגיה בהג' מיי' וכן מ"ח הוא מכונן לזמן דור הפלגה עיין שפת ד"ו ע"ב ומש"ר והנה מהלך וקורא עיין בהשגות שנדחק ובכ"מ ומ"ע והנכון לפמ"ש המ"ל בפ"ד דרף אתרים דאין ב"נ מצנוה על ק"ה ואיסור' קעביד שפיר אברהם אבינו הוא הנה הראשון לחדש הלכה למסור עצמו על קדושת השם כאינו מצנוה ועושה.

פרק ב ה"ג וכל הנפנה במנין המצות לאו יו"ד רבנו גורס ספ"ק דערויבין אל תפנו אל האלילים ודלא כגי' שלנו אל תפנו אל האבות והבן. שם ה"ה ישאל שעע"ו ** (שעע"ז) ** עיין בהשגות ובמ"ע ועי' מש"ר פ"ד מהע"ז סוף ה"ב ודוק.

ומה שהחליט הכ"מ דכל עע"ז היינו מומר יש לחפוף בזה דאפשר אינו מומר עד שיוחזק ג"פ עיין תוס' חולין די"ד ע"א ד"ה השוחט. שם ה"ז סקילה עד שיפרש עכ"מ מה שהקשה מפרש"י סנהדרין דס"ו דר' מנחם בר יוסי פליג אדשמואל ותיירץ בדוחק איברא בלח"מ פ"ה מה' מפרים תמצא תשובה נצחת וכ"כ הר"ן בהדניא בחידושי סנהדרין ע"ש ובת"ח ובקרבן אהרן.

ומה שהקשו הכ"מ ולח"מ למה חילק רבנו בין שם המברך ושם המתברך פשוט דבשם המתברך פתיב ונוקב שם ה' יומת עיין סנהדרין ד"ס אינו חייב עד שיברך שם בן ד' אותיות לאפוקי שם י"ה ופסק רבנו כאיפא דאמרי ש"מ שם בן ד' נמי שם מקרי ומפרש רבנו אדני ודלא כפרש"י מהו דתימא עד דאיפא שם רבה שם של מ"ב קמ"ל הווייה וזה תימא דהאיך ס"ד דשם של מ"ב שאינו מהשמות שאינם נמחקין והנה חמור מהויה ועיין במ"נ דשם המפורש הוא הויה ולא שם של מ"ב א"ו ה"ק מ"ד שם רבה ר"ל הויה שגדול באיכות שהוא שם העצם קמ"ל דחייב אף על אדני (וכן בקדיש מתפללין יהא שמיה רבא והפוננה לעתיד שיהיה נקרא כמו שהו' נכתב) משא"כ בשם המברך דכתיב בנקבו שם יומת ודרשינו עד שיקוב בשם שפיר חייב על כל השמות שאינם נמחקים מדלא פתיב בנקבו שם ד' יומת (שוב מצאתי בן בת"ח) נמצא דין מגדף ומקלל אביו שוין לענין שם המברך וכן משמעות לשון המשנה שבועות דל"ה דשוין הו' והא דפטר רבנו בכינויין היינו פינויין ממש דרחום וחנון וכמש"ר שם בפ"ה המשנה וכן דייק לישנא דמתני' דסנהדרין דס"ו דנקיט סתם עד שיקללם בשם וכל הז' שמות בכלל מדלא נקיט עד

שִׁפְרֵשׁ הַשֵּׁם כְּדֹנְקִיט בְּמַגְדָּף אֶלְמָא דְמַקְלָל אָבִיו חַיִּיב עַל צְבָאוֹת וְאִם כֹּן הִ"ה לְשֵׁם
הַמְבָרָךְ דְּמַגְדָּף דְּהָא תְּרַנְוִיָּהּוּ נִפְקוּ מִמְקָרָא חֲדָא בְּנִקְבוּ שֵׁם יוּמַת.

וְדַע דְּכָל הַזֵּי שְׁמוֹת נִקְרָאִים בְּלִשׁוֹן רַבְּנֵי מִינְחָדִים כַּמֶּשׁ"ר רִישׁ פ"ו מַה' יְסוּדֵי הַתּוֹרָה
וּמֶשׁ"ר פֶּאן עַל י"י הַמִּינְחָד מוּסָב לְמַעְלָה פְּאֵלוּ אָמַר הַמִּינְחָד שֶׁל ד' אוֹתִיּוֹת וְכֵן בְּמַכְנֹן
נְקִיט י"י מִינְחָד וְלֹא אָמַר שֵׁם מִינְחָד וְכֵן תִּרְאֶה פ"ה מַה' מְמָרִים ה"ב שֶׁפֶתַח אֵינוֹ חַיִּיב
סְקִילָה עַד שֶׁיִּקְלָל בְּשֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת הַמִּינְחָדִין אֲבָל אִם קִלְלֵם בְּכִינוּי פְּטוּר מִן הַסְקִילָה
וְלוֹקֵה כְּדָרְךָ שְׁלוֹקֵה עַל קִלְלַת כָּל אָדָם כְּשֶׁר מִיִּשְׂרָאֵל דַּר"ל כִּינּוּיִין מִמֶּשׁ כְּמוֹ רַחוּם
וְחַנוּן עַמֶּשׁ"ר פַּכ"ו מַה' סְנֵהֲדָרִין ה"ג וּבְהַשְׁגוֹת דְּלְדָרְךָ רַבְּנֵי אַפִּי קִילֵל חֲבָרוּ בְּרַחוּם
וְחַנוּן לוֹקֵה (וְעַלְח"מ פ"ב מַה' שְׁבוּעוֹת ה"ב דְּבִשְׁבוּעָה דְּלוֹקִין עַל רַחוּם וְחַנוּן בְּעֵינֵי
שִׁיאֵמַר מִי שֶׁשָּׁמוֹ חַנוּן וְאַפְשָׁר ה"ה מְקַלֵּל חֲבָרוּ אֲבָל הָא וְדָאִי דְמַקְלָל אָבִיו פְּטוּר מִמִּיתָה
אַפִּי אָמַר מִי שֶׁשָּׁמוֹ חַנוּן) וְדַעַת הָרֵאָב"ד שֵׁם תְּמוּהָ דְּהָא קִלְלַת חֲבָרוּ נְפָקָא מְלֹא תְקַלֵּל
חֲרָשׁ וְעֵינֵי בְּסַפְרָא פ' קְדוּשִׁים דְּנִרְאֶה דְתַפְס הָרֵאָב"ד כִּיחִידָאָה אָמְרָה תּוֹרָה הַשְּׁבַע וְלֹא
הַשְּׁבַע קִלֵּל וְאֵל תְּקַלֵּל כו' עֵינֵי שְׁבוּעוֹת דַּל"ה ע"ב וְלַר"ח בַּר אִידִי דְגָמִיר כָּל הַקְּלָלוֹת
מְסוּטָה דְּבַעֲיִנֵי שֵׁם הַמְּפֹרָשׁ בְּהַכְרַח בְּנִקְבוּ שֵׁם מְמַעַט אֲדָנִי וְרַבְּנֵי פְּסֵק כַּת"ק דְּסַפְרָא
דַּס"ל כַּר' מִנְחָם בַּר יוֹסִי סְנֵהֲדָרִין דַּס"ו הִילְכָף הַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ בְּכִינוּיִין פְּטוּר מִמִּיתָה
וְחַיִּיב מְלַקוֹת מִשּׁוּם לֹא תְקַלֵּל חֲרָשׁ (וְעַמ"ש פַּכ"ו מַה' סְנֵהֲדָרִין ה"ג) וּמֶשׁ"ר וְעַל שְׂאָר
הַכִּינוּיִים בְּאַזְהָרָה נַר' דְּהִינּוּ דוֹקָא כְּשֶׁהִשֵּׁם הַמְתַּבְּרָךְ אַחַד מִזֵּי שְׁמוֹת וְאַזְהָרְתוּ אֱלֹהִים
לֹא תְקַלֵּל (וְאֵינוֹ לוֹקֵה דְנִיחַתֵּן לְאַזְהָרַת מִיתַת ב"ד) וְאִזּוּ בְּאַזְהָרָה אַפִּי הַמְבָרָךְ כִּינוּי
וְעַמֶּשׁ"ר פ"ט מַה' מְלָכִים ה"ג דַּב"נ חַיִּיב כְּשֶׁהִמְתַּבְּרָךְ כִּינוּי ר"ל א' מִזֵּי שְׁמוֹת עֵינֵי
סְנֵהֲדָרִין דַּנ"ו שֶׁהִתּוֹ נִדְחָקוּ בְּזַה וְי"ל דְּנִדְאִי חֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל כְּרַת שֶׁפִּירֵשׁ הַשֵּׁם וְשִׁפְרֵשׁ נְקִיט
אֱלֹהִיו דְּמִשְׁמַע הַנְּיָה וְאֲדָנִי וּמִשְׁמַע נְמִי שֵׁם אֱלֹהִים אֲטוּ בְּנִי נַח ע"ש וְמַה שֶׁהַקְּשָׁה הַלַּח"מ
מְלִשׁוֹן הַש"ס פְּשִׁיטָא יָפָה יוֹסִי אֵת יוֹסִי תַנּוּן לַק"מ לְפִי פֶרֶשׁ"י יוֹסִי בַּגִּי אֱלֹהִים קַס"ד
דְּנִדְאִי לֹא מִתְפָּרֵשׁ יְבָרַךְ אֱלֹהִים אֵת אֱלֹהִים מְדַלָּא קְאָמַר יָפָה יוֹסִי אֵת עֲצָמוֹ א"ו הָרֵאשׁוֹן
בַּגִּי וְהַשְּׁנִי כֵן ד' אוֹתִיּוֹת וְה"ק יְבָרַךְ אֱלִי אֵת אֲדָנִי וְהָא פְּסִיק' לְהַש"ס דְּיוֹסִי הָרֵאשׁוֹן לֹא
מִתְפָּרֵשׁ כֵּן ד' וְכַמ"ש.

שֵׁם ה"ח אָמֹר מַה שֶׁשְּׁמַעְתָּ עֵינֵי כ"מ מַה שֶׁהַקְּשָׁה מִירוּשְׁלָמִי וּבְאַמַּת הַבְּנֵי הַכ"מ בְּפִי
הִירוּשְׁלָמִי תְמוּהָ דַא"כ לְמָה תַנּוּן שֶׁהַדְּיָנִין עוֹמְדִים עַל רַגְלֵיהֶן וְקוֹרְעִין קְרִיעָה זוֹ לְמָה.
אֵלָא ה"ג ר"י בְּשֵׁם רִשְׁב"י זֹאת אוֹמְרַת שְׁדָנִין מְסַפְק.

הָאִיף עֲבִידָא פ' הָרַג אֵת הַנְּפֹשׁ יְהָא נִידוֹן עַד שֶׁיָּבֵאוּ עֲדִיו א"ל ר' יוֹסִי וְתַפְסִין בַּר נֶשׁ
בְּשׁוּקָא וּמְבַזִּין לֵיה אֵלָא כִּינּוּי פְּלוּנִי הָרַג אֵת הַנְּפֹשׁ וְהָרִי עֲדִיו שֶׁהָרַג אֵת הַנְּפֹשׁ יְהָא תְּפּוּס
עַד שֶׁיָּבֵאוּ עֲדִיו.

וְאָמְרִין לֵיה גְּדָף. אֵלָא אוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁאֲמַרְתִּי לְפָנֶיכֶם אוֹתוֹ קִילֵל וְכוּ קִילֵל ע"כ וְהָכִי
פִּירוּשׁוֹ דַּר"י בְּשֵׁם רִשְׁב"י הוֹכִיחַ מִמִּתְנִי דְּכָל הַיּוֹם דְּנִינ בְּכִינוּי כו' וְגוֹמְרִין הַדִּין וְאַח"כ
מַעִיד מִמֶּשׁ וְקוֹרְעִין וְהָאִיף תַּחֲלָה הוּא בְּבֵית הָאֲסוּרִים וּמְבַזִּין אוֹתוֹ וְגוֹמְרִין דִּינוֹ וְעַדִּין
לִיכָא עֲדִים אֵלָא וְדָאִי שְׁדָנִין מְסַפְק וְיַחֲדִיד שְׂבָא וְאוֹמַר פְּלוּנִי הָרַג אֵת הַנְּפֹשׁ ה"ז נִידוֹן
מְסַפְק וְאִין הוֹרְגִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיָּבֵאוּ עֲדִי.

ור' יוסי פליג דאין סברא להושיב אדם במאס' ולבזות אותו ואטו האומר פלוני הרג את הנפש ואע"פ שאומ' נהרי עדין אטו תופסין אותו ודאי אין אוסרין ודנין אותו עד שיבאו עדין לזה פריה ואמרין ליה גדרה קודם התפיס' והדין א"ו דנין מספק.

ודחה ר' יוסי דאין תופסין ודנין מספק אלא דתחלה אומר העד אותו השם שאמרתי לפניכם קילל אותו ובו קילל דשוב לא מקרי ספק ונפיר אוסרין אותו וגומרין דינו מיהו לאחר שנגמר הדין ודאי צריה העד לגדרה בפירושו דבעינן על פי עדים ואסור להורגו ע"י רמיזה וזה ברור בכוננת הירושלמי ורבנו פסק כר"י בשם רשב"י דלשון המשנה מסייע ליה ומש"ה השמיט איקנמתא דר' יוסי וכן מסיק בירושלמי כר"י בשם רשב"י שם ה"ט פנין שגידה פירוש אע"ג שחזר תכ"ד ומה שחידש הכ"מ דמגדרה א"צ התראה תמוה דודאי צריה התראה להבחין בין שוגג למזיד ועיין בהשגות פ"ד מה' עדות ה"ד ועמ"ש שם ושוותא דמרן לא ידענא דודאי בכל התראה לא משפחת אא"כ אומר אעשה כה' והתרו בו קודם שעשה ועל"ח ועמ"ש ה"ז.

שם ה"י פל השומע כו' עכ"מ ולח"מ ומהרי"ק שרש ק' ועיין בירושלמי פ' נאלו מגלחין רבשקה גוי קורעין על קללת גוי ומ"ד מומר אין קורעין תני רבי הושעיא כו' אפי' מגוי קורעין מ"ט הנה אני ד' אלהי פל בשר וגו' (פ"א אפי' תימא רבשקה מומר) ולא ככ"מ מיהו פנין דמודים כ"ע דמומר הנה וסתם ירושלמי דאי מומר אין קורעין וכן משמעוהו הש"ס בבלי מש"ה פסק רבנו אין קורעין.

פ"ק ג ה"ד שחט לה חגב עי' בהשגות (ובכ"ן על הרי"ף) ובתוס' ע"ז דנ"א ע"א ד"ה חייב מוכח פדעת הראב"ד. ועיין בכ"מ דמה שהקשה ובדין הוא דכי אמר לימא כתנאי דהמ"ל לא דכ"ע פ"ב וכמ"ש.

ודאי קשה טובא לדרה רבנו ותירוצו דחוק מאד. גם מה שתיירץ על גוף קושיות הר"א דלמה יגרע שחיטת חגב מספת צואה דחוק טובא והלח"מ הודה דהסברא קשה מאד (ומ"ש הכ"מ בשם הרמ"ך דר"י אמר רב איירי פשעובדין אותה בקשקוש ור"נ אמר רב איירי פשעובדין בזריקת מקל ולא פליגי פן פרש"י והר"ן"ה מיהו הר"ן כ' די"מ דאמוראי פליגי וכן הוא דעת רבנו דמש"ה פסק דחייב בספת צואה אפי' יבשה וגם הראב"ד מודה בזה לרבנו דר"נ אמר רב פליגי וס"ל דאפי' זריקה שאינה משתפרת חשיב תולדת זריקה לענין חיוב אלא שאינה נאסרת דמש"ה לא השיג על בבא דספת צואה ודלא כמ"ש הלח"מ דס"ל להראב"ד דלא פליגי.

ומ"ש הכ"מ בשם הרמ"ך תימא כו' כ"ש בשחט חגב כו' האי ק"ו פריכא היא דשאני שיבר מקל שעבודתו במקל אלא דהרמ"ך סוב' פשיטת הראב"ד דשבירת מקל חשיב תולדה אפי' אין עבודת' במקל ומה שתיירץ הרמ"ך לדרה רבנו דאדרבה פל שאין עבודתה בשחיטה רק בגפוף פשיטא דפטרין רבנן בחגב וא"צ לטעם גרוע גרועה דודאי לק"מ דהא מוקי הש"ס כתנאי ורבנן דפטרין בחגב פטרו נמי בשבירת מקל.

מיהו נהי דניחא ליה דשבירת מקל דומה לחגב ומחוסר אבר דבכלהו אינו חייב אא"כ דרה עבודתה אפתי היאך ניחא להרמ"ך קושיות הראב"ד למה יגרע מחוסר אבר וחגב מספת צואה דודאי פן הוא דעת רבנו כמ"ש הלח"מ וצריה טעם למה) גם מ"ש הלח"מ

לנישב קושניית התוס' דהמקשה קס"ד דחגב שלא פדרפה דומה למקל פדרפה ולזה אוקים פתנאי והמדחה דחה הוא דוחק.

ומה שהקשה הכ"מ דתימה על הראב"ד דפסק כר"י לק"מ ואמרתי לבאר שרש המחלוקת שבין רבנו והראב"ד. דהנה בסנהדרין דס"ב ע"א מפורש תולדת ע"ז שיבר מקל לפניה ופרש"י דהינו פשעבודתה במקל דוקא אבל הר"א מפרש דחשיב תולדה אפי' אין עבודתה במקל וזהו שכ' אלא מראין הדברים כו' דחכמים דפותרין ור"י דפותר במקנסר אבר פליגי על סוגי' דסנהדרין וס"ל דאין תולדות לע"ז אלא דהנה אמוראי אליבא דרב ס"ל כר' יהודה וכתנא דספת וכן הלכתא פינו דסתם סוגיא דסנהדרין ס"ל תולדות לע"ז וכל זריקה המשפרת הוי תולדה אפי' שלא פדרפה וה"ה שבירת מקל אפי' אין עובדין אותה במקל כלל והא דנקיט שעבודתה במקל לרבותא קאמר דאפ"ה בזרק פטור (ולר"נ הרבותא דבזרק אינו נאסר) וזהו פשוט בכונת הראב"ד.

ולרבנו דחיקא ליה לעשות מחלוקת בין מימרות דרב ור' יוחנן לענין אם יש תולדה לע"ז. גם הוא מפרש סוגיא דסנהדרין דס"ב כפרש"י פשעובדין אותה במקל דומיא דתולדה במלאכות דשבת דבעינו שיהיה דומה במקצת ואין מקום ודמיון לשבירת מקל לשחיטה אא"כ עובדין אותה במקל אז אמרי' כמו שבעבודת פנים שמקריבין בהמות ועובדין בבהמות חשיב לשחיטה עבודה ה"ל ע"ז זאת שעובדין במקל הוי שבירת המקל תולדה דכל תולדה אינו פאב ממש אלא דומה במקצת ושבירה דומה קצת לשחיטה והינו מימרא דר"י אמר רב משא"כ זרק מקל לא חשיב תולדת זריקה דהדמיון דוקא זריקת מים שהוא דבר הנשפף חשיב תולדה לזריקת דם שבפנים משא"כ זריקה שאינה משפרת לא חשיב תולדה.

ולזה פריף הש"ס מהא דתנא ספת לה צואה כו' והינו אפי' אין עבודתה בכף כדפרש"י מדנקיט הברייתא סתם והטעם דאפי' זריקת מי רגלים חשיב תולדת זריקת פנים (ושאני שבירת מקל פשאין עבודתה במקל דאז לא דמייא כלל לשחיטתפנים כמ"ש משא"כ זריקת מי רגלים דהוי זריקה ממש אלא שהוא בדבר אחר לא בדם פעין פנים שפיר חשיב תולדה שאין התולדה דומה לאב לגמרי) אלא דקשה ליה צואה שאינה משפרת.

ומשני בצואה לחה. ולזה פריף לימא פתנאי שחט לה חגב כו' והינו נמי אף שאין עבודתה בכף מדנקיט סתם וכפרש"י וחקמים פותרין דכיון דקי"ל אין שחיטה לדגים וחקגבים ה"ל פשבירת מקל ואין עבודתה בכף דאינה תולדת שחיטת פנים כלל (ואין זה מוסב על בבא דרישא דר"י אמר רב בשיבר מקל דחייב דנדאי מודים חכמים דכיון שעבודתה במקל דחשיב תולדה וכ"ש פשעבודתה בחגבים דחייב לרבנו בשחט חגב) והקושיא אסיפא דר"י אמר רב דפותר בזרק מקל אע"ג שעבודתה במקל ודומה קצת לזריקה מ"מ פטור הואיל שאינה משפרת ואמאי מחייב ר' יהודה הרי אין עבודתה בכף וגם לא דמי לשחיטה דאין שחיטה לחגבים ומדמה הש"ס שחיטת חגב פשאין עבודתו בכף לשבירת מקל ואין עבודתה במקל דלא חשיב תולדה וא"כ נימא רב פרבנו ודלא כר"י ומינושב קושניית התוס' דהקושיא דבהכרח ר' יהודה אינו מצריף תולדה פעין פנים וא"כ זרק מקל ועבודתה במקל נמי חייב לר"י.

ומדקה דלעולם דמודה ר"י דבעינן תולדה כעין פנים ופותר בשניבר מקל שלא פדרפה
ובזרק מקל אפי' פדרפה ושאי חגב דאע"ג דאין שחיטה לחגבים סובר ר' יהודה דחשיב
תולדה הואיל שצנארו ארוף דומיא דבהמה.

ואח"כ מסיק דר"נ אמר רב ס"ל דלענן חיוב חשיב תולדה אפי' זריקה שאינ' משתבר'
ולא בעינן כעין פנים אלא לענן שיצא סוך משום תקרובת (ופרי' מאבגי מרקוליס ומשני
כ"א נעשה תקרובת לתברו עפ"ח מה' ע"ז הי"ב וכיצד מבטלין אבניה עפ"ז מה' ע"ז ה"ד
ודוק ופרי' מפרפילין ומסיק פשבצרון עפ"ז מהע"ז הי"ו מצא בראשו ובכ"מ שם בשם
הרמ"ך ודוק) שוב מסיק א"ר יוחנן הזובח מחוסר אבר פטור דגלי קרא בשחיטה דבעינן
כעין פנים אא"כ עבודתה בקף והיגו נמי טעמא דרבנן בשחט חגב עפר"ח בק"א לא"הע
משא"כ בזריקה דלא גלי קרא קי"ל (כר"נ אמר רב דאפילו אינו כעין פנים כמו זרק
מקל חייב אלא דאינו נאסר אלא פשבצרון במקל ואם לאו לא חשיב תולדה.

משא"כ) בספת צואה כיון דאיכא במינה צואה לחה המשתברת חייב על הספיתה אע"פ
שאין זרפה בקף. ושפיר אע"ג דזריקת מקל חשיב תולדה כשעובדין בקף אע"ג שאינה
משתברת לא פרי' הש"ס לר"נ אמר רב פתנאי מהו דשוחט חגב פשאין עובדין בקף
לרבנן אין זביחה לחגבים כלל.

ובהכי מיושב השגת הראב"ד דשאני שחיט' חגב ומחוסר אבר דגילתה תורה דלא חשיב
תולדה בשחיט' אא"כ כעין המתקבל בבמה לבני נח (או שעבודתו בקף) משא"כ בזריקה
לא גלי קרא.

ונה מוכרח דלדר' הראב"ד דחוק לעשות מחלוקת בין מיירות דרב ור' יוחנן. ותו דחוק
לאוקים סתם גמ' סנהדרין פרב ור' יהודה ודלא כר' יוחנן ורבנן והא קי"ל כרבנן לגב' ר'
יהודה ורב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן.

גם דחוק לומר דהא דנקיט רב שעובדין אותה במקל לאו דוקא אלא לרבותא נקיט. גם
לדר' ורש"י דחוק דאין זה סוגיית הש"ס דמעיקרא פרי' פתנאי ואח"כ מדקה לא דכ"ע
ומלתא דרב דלא פמאן ולדר' רבנו גיחא כמ"ש.

שם ה"ו ואם עבדה ע' בהשגות והכ"מ כ' ואיני מבין דבריו כו' והדבר נראה דהיתה
בגירסת הראב"ד כמו שמרשים או בא' מד' עבודות מאהבה פטור (ונשמט או מיראה
שבגנוסחא דידן) וראה הראב"ד בראש דברי רבנו שכ' או שעבדה מיראתו לה וקס"ד
דבמכונן השמיט רבנו בסיפא מיראה משום דרבנו מחלק דכל שעובד בא' מד' עבודות
החשובות השתחנאה וזביחה וקיטור וניסוף דוקא מאהבה פטור אבל מיראה חייב כסברת
הריב"ש שק"י שהביא הכ"מ דכיון שרבנו מפרש מיראת ע"ז (מדכתב ברישא מיראתו
לה) הרי פו דרו' פל עובדי ע"ז לעבוד מיראתה שחושבין כי בידה להרע ולהטיב.

מיהו זהו דוקא בד' עבודות שהן דרו' חשיבו' הוא דחייב מיראה ור'א דפותר אף מיראה
זהו כשעבדה דרו' עבודתה פוער עצמו לפעור וזרק אכן למרקוליס כיון שאין זה דרו'
עבודה להשם אע"ג שעובדה מיראת ע"ז פטור פשאין מקבלה באלוה ואינו עושה
עבודה חשובה וה"ק ואם עבדה דרו' עבודתה בין מאהבה או מיראה ולא קבלה באלוה
או בא' מד' עבודות דוקא מאהבה פטור פו הבין הראב"ד בכוננת רבנו ולזה משיג ובגמ'

הולכין יחד מאהבה ומיראה ונשפיר פוטר רבא מיראה אפלי בד' עבודות חשובות דפי' מאהבה ויראה יראת אדם וזה פשוט בכוננת הראב"ד.

איברא לפי גוסתא דידן פוטר רבנו בד' עבודות אפלי מיראת ע"ז ולא חש לקושני' של הריב"ש דרוב ע"ז הם מיראה דהמסתפל בלשון רבנו פ"א מהע"ז ה"א וכן מפונש פ"ב מהע"ז ה"א ואע"פ שידע פי השם הוא אלקים והוא עובד ע"ד שעבד אנוש ה"ז ע"ז היינו דוקא דומיא דאנוש שהאמין שהאל ברא אותם להנהיג העולם שמיניחם להם ממשלה נאלהות.

משא"כ מי שלא קבלם באלהות אלא סובר שבנידם להרע אע"פ שאינם אלהות ועובר מיראה פטור שהרי האדם ג"כ ביזו להטיב ולהרע והוא אדם ולא אל (וכל מה שכ' הפר"ח סוף א"ח אין בו פדי סתירה דהא דאמר הש"ס דומיא דהמן מיראה יש לפרש מיראת אחשורוש דהיינו יראת אדם וי"ל מיראת המן דר"ל מיראת ע"ז.

והו' דסנהדרין דס"א ע"ב הא שמע ואכה חייב י"ל דוקא בקיבלו למושל דומיא דאנוש. והא דסנהדרין דס"ה ע"א מקטר לשד ע"ז היינו פשמיניחם ממשלה לשד ועמש"ר פ"ו מהע"ז ה"א ובלח"מ שם) ולענין קושניית הרמ"ך אין תירוץ הכ"מ מספיק דלשון פטור משמע בין מיתה במזיד בין בשוגג מחטאת.

גם תירוץ הריב"ש הראשון דחוק דכ"הג ה"ל לרבנו לבאר דאין העובד מיראה פטור אא"כ על ע"ז שהכל עובדין אותה מיראה. וכ"ש תירוצו השני אינו מספיק פלל דהוא סברא הפוכה לומר דעובד מאהבה ויראה דמי לאנוס ומתפונן לבזות חשיב ברצון מיהו אין תלוית הרמ"ך על רבנו דזה קשה על הש"ס וכבר עצמו בזה בעלי התוס' בסנהדרין דס"ד ע"א בד"ה אע"ג ונדחקו דאיירי בנתפונן לעובדה בבזוי ולישיתם דחוק טובא דמאי האי דאמרי לרב מנשה הזורק אבן במרקוליס תנן אע"ג דמכונן למרגמי' שהרי רב מנשה לא נתפונן לעובדה ברגימה ח"ו.

וכבר הרגיש בזה המהרש"א ונדחק דהתוס' ס"ל דבמזיד אינו חייב מיתה אא"כ נתפונן לעובדה בבזוי ובשוגג חייב חטאת אע"ג שמתפונן רק למרגמיה ובהיא ראיה מדברי רבנו ע"ש.

ולא נהירא דהא שגגת רב מנשה היתה שלא ידע שזו ע"ז מרקוליס ולמה יתחייב חטאת פינן שאפלי' ידע שזה מרקוליס לא הנה חייב פינן שפוננתו למרגמי' ולא מצאנו בכל התורה פלה שיתחייב חטאת על השוגג היכא שאם הזיד פטור מיתה וכרת.

ותו דהא שגג בתרתי דהא אמר אבן למרקוליס תנן וקס"ד לבזותו מותר וא"כ חשוב אינו שוב מדיעתו. ובחז' הר"ן בתמ' שטות כ' בדרף התוס' אלא דהשיבו לו דאפלי' למרגמי' פטור אבל אסור ע"ש.

וגם זה אינו מספיק דמשמעות הש"ס דפי' המשנה אפלי' למרגמי'. ומתני' בודאי לחיובא קאמר.

ועיין בת"ח שהאר"י והקשה על הכ"מ לעיל ה"ה דודאי סובר רבנו דאפלי' פוער עצמו לפעור פדי לבזותו והתרו בו חיי' מיתה דאי ס"ד דבמזיד ליכא מיתה גם בשוגג ליכא

חטאת ע"כ (ואפשר להעמיס זה בכוננת התוס' ויש להטעים דבריו דאע"ג שפדעת זה העובד לבזותו מאחר שהוא דרף פבוד לעובדי אוליגן בטר העובדי ובפירוש חייבה תורה אע"ג שפוננתו לבזות והזורק במרקוליס תנן וכיון שהודיע לו המתרה דין זה והתיר עצמו למיתה חיוב מיתה.

ובהכי ניתא קושיות הרמ"ך דדוקא הפוער עצמו לפעור כדי לבזות הוא דחייב מיתה במזיד וחסות בשוגג (בין בשוגג דאומר מותר ובין ששגג ולא ידע שזה פעור כמבואר פ"ז מה' שגגות ה"א) שהרי הוא דרף פבוד אצל עובדיה ועובדה פדרפה דחייב מיתה אע"ג שלא קיבל באלוה (דאי קבלה באלוה תיפוק ליה דבל"ז חייב מיתה ובהכרח שמי שעובד פדרפה או בד' עבודות חייב על העבודה אע"ג שלא קיבלה באלוה) וכיון שהעבודה היא דרף פבוד לעובדיה והתרו בו חייב כמ"ש אפי' בשוגג חטאת שהרי במזיד חייב מיתה.

משא"כ העובד מאהבה ויראה שפשמטרין בו ואומר אין פוננתי לעבדה אלא אני מוכרח מיראה או מאהבה ודאי שפטור ממיתה ולא חשיב עבודה פל שמאהבה ויראה (ואין המתרה יכול להתרו' בו שאע"פ כ תהיה חייב וזה יתיר עצמו למיתה שהרי באמת פטור לפי מה דקי"ל פרבא) שפיר בין שוגג ובין מזיד פטור.

ומש"ר ועשהו לעבדה הלח"מ נדחק וכבר בארנו דרבנו אינו מפרש כפי התו' והפוננה פשוטה לאפוקי המנשק מאהבה ויראה דפטור אפי' דרף עבודתה בכף ועמ"ש ה"ט. שם ה"ז ישב לו קוץ עמ"ש ח"א.

שם ה"ט העושה ע"ז לעצמו ובהשגות. והנה תי' הראב"ד על קושיותו הראשונה עם היות שהכ"מ הסכים עמו איגנו לדרף רבנו במנין המצות ע"ש שרש"ט' שעשה רבנו ב' חלוקות דכל לאו שבפוללות דומיא דלא תאכלו על הדם שפולל הרבה ושום עגן אינו מפורש אינו לוקה פלל ומש"ה כ"ר בפרקין ה"ו המגפף כו' אינו לוקה לפי שאינם בפירוש ודוקא אם עבדה דרף עבודתו חייב מיתה משום לא תעבד' דחשיב מפורש פל שדרף עבודת' בכף.

והחלוקה שנייה פל לאו שבפוללות שפורט הרבה ונכללו בלאו א' חדא ודאי לוקה ואם פירשו חז"ל לוקין על פל אהד ע"ש. וא"כ אין פאן התחלת קושיא למה שהקשה הר"א דכיון דמפורש פסל פל תמונה חדא ודאי לקי.

ובלא"ה מגומגם קושיותו דאטו תפרש התורה פל התמונות שבעולם ושאיני עבודות היתה ** (שהיתה). ** יכולה לפרט גיפוף ונישויק ודכונתיה וזה פשוט.

ולעגן קושית הראב"ד השנייה עיין מ"ע וכ"מ דבהכרח התוספתא הזאת כמ"ד לוקין על לאו שבפוללות ואינה הלכה. ועיין בלח"מ שהקשה דה"ל לאו שאין בו מעשה ותירץ דמעשה השלים מעשה פאלו עשאו בעצמו.

מיהו דברי הלח"מ תמוהים דתיפוק ליה דאין שלד"ע. שוב מצאתי שנשאל על זה בנו הרב מהר"ם דיבוטון ע"ש שגנזק ונהארבתי בזה בחלק שו"ת ש"ב והעליתי דליתא לקושית הלח"מ דמשיכת ע"ז מיד האומן או נתינת מתכת ליד האומן חשוב מעשה כמו פהו שאמר לישראל צא וקדש לי אשה דנתינת הפסך קידושין ליד השלים חשיב מעשה.

שם הי"א וכן אסור לצור ובהשגות מסיק דלעשות אפי' שוקע אסור אלא דלהניח הוא דשוקע מותר ולחתום אסור אפי' ע"י גוי שְהַרְי יְהִיּה הַנְּחָתָם בולט ואסור להניחו. ובולטת אסור להניח וכו' ע"י ישראל ודאי אסור לחתום שְהַרְי בְּשַׁעַת חֲתִימָה עוֹשֶׂה צוּרָה בְּנַחַת וְלַעֲשׂוֹת אַפִּי שׁוֹקֵעַ אָסוּר אֲלָא דְמִתְּרַם ע"י גוי דְהַנְּחָתָם שְׁהוּא שׁוֹקֵעַ מִתְּרַם לְהַנִּיחַ.

וכל שאינו בולט ולא שוקע לא הכריע הרמב"ד אי שרי להניח או אסור. ועיין בכ"מ הרמ"ד כ' שקששה על האומרים כו' ודבריו כבדים וכפי הנראה דה"ק דרפנו הוכיח דאפי' על הלוח אסור צורת המשמשין מדמשני של פְּרָקִים הִיּה וְלֹא תִירָץ עַל הַלּוּחַ הִיּה וְתוּ דְקָאֲרִי לִי וְהָא ר"ג יחיד הוא מאי קארי ליה פִּינּוּן דְשַׁמַּע לְהַמְתַּרְץ דְאָמַר הָתָם בְּחֻתְמוּ בולט ומשום חשדא דממשע דְהַרְי עִקָר הַתִּירוּץ דְנֻקָא בולט אַבְל עַל הַלּוּחַ לִיכָא חֲשָׁדָא אֲלָא וְדַאי דְלָאו עִקָר הוּא (פי' וכןונת המתרץ לומ' דלאו משום חשד עשיתה אלא משום חשד ע"ז כמ"ש התוס' ד"ה וְהָא רב יהודה וּלְפִי שְׁבִטְבַּעַת שְׁיִישׁ בּוֹ חוּתָם לֹא שְׁיִיף רַק שְׁנֵי חֲלוּקוֹת בולט ושוקע נקיט בולט דאיכא חשדא דע"ז ומ"מ לָא תִידוּק דַּע"ג הַלּוּחַ מִתְּרַם וְשִׁפִּיר פְּרִיף וְהָא ר"ג וְהַנְּצָרָף לְאוּקִים בְּשַׁל פְּרָקִים וְכַמ"ש הַתּוֹס' בַּד"ה וְהָא ר"ג כו') דְבַחְמָה וּלְבָנָה אֵין חֲלוּק בֵּין בולט ושוקע וא"כ פְּרִיף וְהָא ר"ג יחיד וְנִיחוּשׁ אַף בְּלוּחַ מְשׁוּם חֲשָׁדָא דַּע"ז.

ולנה מסיים הרמ"ד דמ"מ צ"ע דאי מש"ה לא איירא דהא אפי' תימא דאי אמרת עיקר הוא ר"ל דנאקא בולט לק"מ קושניית הש"ס וְהָא ר"ג יחיד וא"כ שפיר הוכיח רפנו דבחתמה ולבנה אף על הלוח אסור אפתי צ"ע דשפיר הוכיח דעל הלוח אסור להניח דעיקר התירוץ של הש"ס דמחלק בין שוקע ובולט היינו לענין להניח אַבְל הָא וְדַאי לַעֲשׂוֹת אַפִּי שׁוֹקֵעַ אָסוּר וְהַרְי הַרְמַב"ם אֵיירִי לַעֲשׂוֹת וְמַאי אֵיירִא עַל הַלּוּחַ אַפִּי שׁוֹקֵעַ אָסוּר וְזֶה פְּרִיר וּמְכַרַח בְּכַוְנַת הַרְמ"ד.

וכן משמעות לשון התוס' ד"ה וְהָא ר"ג וְאָמַר ר"י ור"ת וריב"א פי בחמהולבנה ומזלות אין חילוק בין בולטין לשוקעין כו' דלפי סברא שְלֵהֶם וְדַאי אֵין סְבָרָא לְחַלְק בֵּין ע"ג הַלּוּחַ לְשׁוֹקֵעַ.

אף דעת רפנו דע"ג רקיע נראין כמו בלוח לא בולט ולא שוקע אַבְל שׁוֹקֵעַ מִתְּרַם אַף בְּמִשְׁמָשִׁי מְרוּם וְהָא דְלָא מְשַׁנֵּי בַגְמ' דַּר"ג בְּשׁוֹקֵעַ מְשׁוּם דְפִשְׁטוּת לְשׁוֹן הַמְּשַׁנָּה שְׁהִיָּה לַר"ג דְמוֹת לְבָנָה מְצֻנֵּיר עַל הַלּוּחַ) וְלֹא שׁוֹקֵעַ וּמְחַלְק רַבְּנּוּ בֵּין מְשַׁמְשִׁין דְאָסוּרִין עַל הַלּוּחַ מִשָּׂא"כ בְּצוּרַת אָדָם כ"ר בְּהַדְּנָא ה"י דְצוּרָה שְׁל סְמָנִים מִתְּרַם לַעֲשׂוֹת לְנוּ דְשִׁפִּיר דֵּיִיק רַבְּנּוּ מְלִשׁוֹן הַש"ס דְקָאֲמַר הָתָם בְּחֻתְמוּ בולט דְתַנְי' אֲלָמָא עַל הַלּוּחַ שְׁרִי מְדָלָא מוֹקִים עַל הַלּוּחַ וּבְצוּרַת אָדָם דְלָאו חוּתָם.

וְהָא דְקָאֲמַר הַרְמַב"ד אֵימָא סִיפָא כו' לַק"מ דְבַחְתָּם לֹא שְׁיִיף עַל הַלּוּחַ אֲלָא בולט ושוקע וְרַבְּנּוּ דֵּיִיק מְדַתִּירָץ הָתָם בְּחֻתְמוּ בולט וְלֹא תִירָץ הָתָם בְּצוּרַת אָדָם עַל הַלּוּחַ דְלָאו חוּתָם א"ו דַּהַש"ס מְחַלְק בֵּין אָדָם וּמְשַׁמְשִׁין כַּמ"ש וְסוּבְר רַבְּנּוּ דְהָא בְּהָא תְלִיא דְכַל שְׁלוּקִין עַל עֲשִׂיתוּ אֲפִילוּ עֲשָׂאוּ גוֹי אָסוּר לְהַנִּיחָה דְהֵינּוּ לְקִימָה מְשׁוּם חֲשָׁדָא וְכַל שְׁמוּתָר לְקִימָה אִם עֲשָׂאָה גוֹי בְּהַכְרַח מִתְּרַם לַעֲשׂוֹתוּ הִלְכָף אֲפִילוּ יִשְׂרָאֵל מִתְּרַם לְחַתְמוּם בְּחוּתָם בולט ואסור לקיים נחתם בולט אפילו חתם גוי.

והמקשה והא ר"ג יחיד חידוש דבמשמשין אפילו על הלוח אסור לקיים דאל"כ לק"מ (ולפ"ז ודאי פנונת רבנו דע"ג לוח אפי' לקיים אסור במשמשין דהא ביהא תליא וסמך רבנו דכי היכי דבצורת אדם כל שאסור לעשות לוקה ואסור לקיים משום חשדא מד"ס ה"ה במשמשין ע"ג לוח) ומ"ש הכ"מ בשם הרמ"ך דהא דמות ד' פנים כו' ר"ל להביא ראיה למש"ר דאף בולט מותר בצורת בהמה אין זה ראוי דלעולם אימא לה דצורת בהמה בולטת אסור ושאני דמות ד' פנים דמשמשין ניהו ואסור אפי' ע"ג לוח וניחא נמי דלא ק"מ דתפוק ליה משום צורת אדם דשאני ד' פנים דאסור ע"ג לוח משא"כ צורת אדם.

אלא דלמד פן רבנו מלשון הברי' כל הפרצופין מותרין חוץ מפרצוף אדם דמשמע בהדיא דבהמה אפילו בולט שרי. ומה שפייס הרמ"ך ותימה כו' אומר אני דאין פאן השמטה דדמות ד' פנים נכלל במש"ר ומלאכים דגם חיות הקדש בכלל עמש"ר פ"ב מה' יסודי התורה ודו"ק.

ומה שהקשה הכ"מ למה השמיט רבנו היתר להתלמד לק"מ דבהדיא כ"ר ה"י אסור לעשות צורות לבני דמשמע דוקא לבני אכל להתלמד אינו לוקה (ולשון הש"ס דאמר שאני ר"ג דאחרים עשו לו משמע לכאורה דאפילו להתלמד אסור לעשות אלא דשרי לקיים ואפשר פיון דמסיק הש"ס ואבע"א להתלמד שאני שפיר י"ל דר"ג עצמו עשה דכל שמותר לקיים שרי לעשות לדרה רבנו) וידרף הרמ"ך דמסופק אם ע"ג לוח דינו כבולט או כשוקע לענין להניח קשה דתפשוט דכבולט דמי דאל"כ מאי פריה הש"ס והא ר"ג ד'יחיד הוי ואפשר דאה"נ דמחליט דע"ג לוח כבולט הוי אפילו בצורת אדם.

וידרף רבנו מרנוח כמ"ש. ועיין בתוס' ד"ה לא אסרה תורה כו' דלדרה רבנו לפי המסקנא נתקיימו כל מיתרות דאביי דהא דקאמר אלא שאפשר לעשות כמותן כמו תבנית היכל כו' היינו אפי' עשאן לצורה ולהתלמד ולא לבני.

והא דאמר דמות ד' פנים היינו על הלוח משא"כ אדם דוקא בולט ובהמה אפי' בולט שרי. ולא איתותב אביי אלא במה דקאמר אלא שמשין שבמדור העליון ותניא דאף חמה ולבנה אסורין אלא דלמסקנא דלהתלמד שרי ולא שייך להתלמד במדור העליון נתקיימו כל דברי אביי.

פרק ד ה"ד אין א' מערי המקלט ובהשגות ולח"מ ועיין קו' ר"ח יונה דבספרי זוטא פ' מסעי הובא בילקוט דרנ"ו ע"ב ערי מקלט כו' תהיינה שלא נעשו עיר הנדחת ע"כ. ובמכות די"ג ע"ב מחלוק' במ"ב דמר סבר ועליהם תתנו כו' אכל בשש ד"ה לא היו מעלין להו שחר.

אלמא דאיתן שש ערי מקלט לא היו מיוחדין ללויים והיה לכל ישראל תפיסת יד בהן לדירת רוצחים בלא שחר ושפיר מימעט מדכתיב באחת שעריה וזה נכון עפ"י מה' רוצח ומש"ר ואין ב"ד א' עושין ג' עיירות ובהשגות ומ"ש הכ"מ בשם מהרי"ק שרש ק' דחוק והנכון ביישוב דברי רבנו כדרה הלח"מ אלא דיש להמתיק דלשון התוספת' פי"ד מסנהדרין אין עושין ג' עיירות הנדחות בא"י אכל עושין א' או שתים דרשב"א.

רש"א אף שתים לא יעשו אלא א' ביהודה וא' בגליל ובסמוך לספר אפי' א' לא יעשו כדי שלא יפוצו גוים ויחריבו את א"י ע"כ פי' דרשב"א לא דרש טעמא דקרא ומדכתיב

עָרִיף מִשְׁמַע דְּשִׁתִּים עוֹשִׂין אַפִּי מְקוֹרְבוֹת וְלֹא חִיזִישִׁין לְקַרְחָה וּמִינָה דְלֹא מְמַעְטִין אֲלָא ג' מְקוֹרְבוֹת (וּמִינָה דְסֵתָם מִתְּנִי אֲבָל עוֹשִׂין אַחַת אוֹ שְׁתֵּים הִינּוּ אַפִּי מְקוֹרְבוֹת וְאַתְּאֵן פְּרִשְׁבָּ"א וְדִלֹא כַּמ"ש הַתּוֹס' ד"ה אַחַת אוֹ שְׁתֵּים דר"ל אַחַת בְּמְקוֹרְבוֹת וְשִׁתִּים בְּמְרוֹחְקוֹת דְּהָא רִשְׁבָּ"א דְתוֹסְפָתָא נְמִי נָקֵט פְּהַאי לִישְׁנָא וּמְדַפְּלִיג עַל ר"ש מוֹכַח דְאַפִּי מְקוֹרְבוֹת קְאָמַר וְאִין הוֹכְחָה מְדַנְקִיט דְרָף לֹא זֹו אַף זֹו אַחַת אוֹ שְׁתֵּים עֵינִין מְהִרְשָׁ"א דְאַשְׁפָּחֵן טוֹבָא כַּה"ג כַּמ"ש הַמ"ל פ"ח מַה' לוֹלֵב ה"ז) וּר"ש לְטַעֲמִיה דְדְרִישׁ טַעֲמָא דְקָרָא מִשׁוּם קְרַחָה וּמְמַעְטִין מְעָרִיף שְׁלֵשׁ אֲפִילוּ מְפִנְזוֹת וְאַף שְׁתֵּים לֹא יַעֲשׂוּ אַ"כ מְרוֹחְקוֹת וְנָקִיט לְדוּגְמָא אֲלָא א' בִּיהוּדָה וְא' בְּגִלְלִי וְה"ה דב' מְרוֹחְקוֹת בִּיהוּדָה שְׂרִי וְכַמְבֹּאֵר בְּלִשׁוֹן הִירוּשְׁלַמִי שְׁהִבִּיא הַמ"ע וְהָדָּ בְּרִייתָא דְמִנְיָא פְּנוּמִי דר"י אַתְּאֵן כַּר"ש וּבְסִנְהֶדְרִין דִּי"ו ע"ב ר"ש הִיא דְדְרִישׁ טַעֲמָא דְקָרָא.

וּלפ"ז ר"ל דְקָאָמַר לֹא שְׁנֹו אֲלָא בְּמָקוּם א' כו' רוּצָה לֹוּמַר מְקוֹרְבוֹת אֲבָל מְפִנְזוֹת עוֹשִׂין שְׁלֵשׁ וּמִתְּנִי בָּא לְפָרֵשׁ דַּמְש"ה נָקִיט לֹא שְׁנֹו. וּמוּדָה ר' יוֹחֲנָן דְזֵהוּ פִי הַמְּשָׁנָה וְעֵינִין בְּפִי הַמְּשָׁנָה לְרַבְּנֹו) אֲלָא דְבָא לְחֵלְוֹק עַל הַדִּין וְכַגִּי הַמ"ע ר' יוֹחֲנָן אוֹמַר לְעוֹלָם אִין עוֹשִׂין מִשׁוּם קְרַחָה וְכ"כ הַר"ן בְּחֻמְשׁ שְׁטוֹת וְנ"ל ר"י אָמַר לְעוֹלָם כו' פִי לְעוֹלָם אִין עוֹשִׂין ג' בַּא"י מִשׁוּם קְרַחָה אֲלָא שְׁתֵּים וְהַשְׁתֵּים עֲצָמֵן דְּנֻקָּא א' בִּיהוּדָה וְא' בְּגִלְלִי אֲבָל אִם שְׁתִּיהֶן בִּיהוּדָה אוֹ שְׁתִּיהֶן בְּגִלְלִי לֹא וְהִינּוּ דְקַמְיִיתִי ת"כ דר"י דְאַלְמָא ר"י הֵכִי קְאָמַר כו' ע"ש.

פִי דְזֵהוּ סְבַרְת ר"י וְלֹא דְמְפָרֵשׁ כֵּן הַמְּשָׁנָה וּלפ"ז פִּינֹן דַּא"ר יוֹחֲנָן הִלְכָה כְּסֵתָם מְשָׁנָה צ"ל כְּדַמְשָׁנִי הַש"ס בְּכַמְהָ דְוֹכְחִי אֲמוּרָאִי נִינְהוּ אֲלִיבָא דר"י וְכֵן מְבֹאֵר מְחִלְוֹתָה הָאֲמוּרָאִים בִּירוּש' שְׁהִבִּיא הַמ"ע.

וּלפ"ז שְׁפִיר פְּסֻק רַבְּנֹו כַּר"ל דְקִי"ל הִלְכָה כְּסֵתָם מְשָׁנָה. גַּם שְׁפִיר פְּסֻק רַבְּנֹו כַּל"ק דְרַב דְדְרָף רַבְּנֹו לְפְסוּק כַּל"ק וְתוּ פִינֹן דְקִי"ל כַּת"ק דר"ש דְלֹאֲדְרִישׁ טַעֲמָא דְקָרָא אִין הִלְכָה כַּל"ב דְרַב דְחִיזִישׁ לְקַרְחָה.

וְתוּ דְכִינֹן דְקִי"ל בְּסַפֵּק נְפִשׁוֹת נִידוּן בְּקִלְיָה וְהָרִי כָּל שְׁעוֹשִׂין עִיר הַנְּדַחַת עוֹבְדִיהָ בְּסִינְיָ וּכְשָׂאִין עוֹשִׂין נִידוּנִים בְּסִקִּלְיָה הִלְכָּה אַע"ג דְחָשִׁיב חוּמְרָא לְעַנְיָן שְׁלַל שְׁבַתוֹכָה וְהַטָּף הָנִי קוֹלָא לְעַנְיָן מִיתָה וְאִין לְדַחוֹת עֲשֵׂה ד"ת מְסַפֵּק (וּבְהֵכִי מִינְשֵׁב דְבָרִי תוֹס' סִנְהֶדְרִין דִּי"ו ע"ב ד"ה אַחַת וְלֹא שְׁלֵשׁ שְׁהַנִּים הַמְּהִרְשָׁ"א בַּצ"ע וְרָצָה לְהַגִּיחַ אִית לְהַקְשׁוֹת בְּמָקוּם אִין לְהַקְשׁוֹת שְׁלֹא מְצָאנוּ לְשׁוֹן כְּזֵה בְּתוֹסְפוֹת וּלְפַמ"ש ה"ק הַתּוֹס' דְאִין זֵה קוֹנְשִׂיא לֹוּמַר תְּפַסְתָּ מוּעֵט תְּפַסְתָּ פִינֹן דְאִין זֵה חוּמְרָא מַה שְׁעוֹשִׂין עִיר הַנְּדַחַת וְעוֹבְדִיהָ בְּסִינְיָ וְשְׁפִיר סד"א עָרִיף אַפִּי טוֹבָא).

וְאוֹלָם מ"ש הַלח"מ בְּבִיאֹור לְשׁוֹן הַרְּאָב"ד עֵינִין בְּלִשׁוֹן מַהֲרִי"ק דַּל"ג בְּהַשְׁגוֹת וְלֹא מְרוֹחְקוֹת אֲלָא יְהוּדָה וְגִלְלִי אֲלָא ה"ג וְלֹא מְרוֹחְקוֹת פְּגוֹן יְהוּדָה וְגִלְלִי ע"כ הָרִי דְגַם הַרְּאָב"ד מְפָרֵשׁ יְהוּדָה וְגִלְלִי לָאוּ דְנֻקָּא אֲלָא הַכְּנֹוּנָה מְרוֹחְקוֹת אֲלָא דְפְסֻק כַּל"ב דְרַב וְכַר"י.

וְנ"ל דְהַרְּאָב"ד סוֹבֵר דְשְׁתֵּים נִדְאִי עוֹשִׂין אַפִּי מְקוֹרְבוֹת דְלֹא קִי"ל כַּר"ש דְאִין עוֹשִׂין שְׁתֵּים בִּיהוּדָה אוֹ בְּגִלְלִי אֲלָא כַּת"ק וְלֹא פְּלִיג ר"י אַדְר"ל אֲלָא בְּשְׁלֵשׁ מְרוֹחְקוֹת דַּלְר"י

עוֹשֵׁין ב' אֶפְיָלוּ מְקוֹרְבוֹת וְאֵין עוֹשֵׁין ג' אֶפְיָלוּ מְרוֹחֲקוֹת וְת"כ דר"י שָׁאִין עוֹשֵׁין ג'
מְרוֹחֲקוֹת וְזֶה פְּרוּר בְּכוֹנוֹת הַר"א וְכוֹנוֹת רַבְּנוּ כַּמ"ש.

שֵׁם ה"ו וְאֶחָד כ"פ שוֹלְחִין לְהֵן ב' ת"ח עכ"מ ולח"מ וְלִשְׁוֹן הַמַּגִּיעַ דְּבָרֵי הַלַּח"מ וְהַנְּכוּן
כַּמ"ש הַפְּר"ח בַּח"י מִי"י דְּרַבְּנוּ סוֹבֵר דְּהַתְּרָאָת עִיר הַנְּדַחַת הֵיְתָה ע"י אֱלוֹ הַשְּׁנִי ת"ח עֵינֵן
תוֹס' סְנֵהֲדָרִין דַּמ"א ע"א ד"ה וְאֵי פְּתִיב וְהָא דְּמִשְׁמַע בְּמַתְּנֵי דְּצָרִיף הַתְּרָאָה לְכָל א' וְא'
הֵינּוּ בְּמַדִּיחִין אוֹ בִּיחִידֵי אֲבָל בְּהַנְּדָחוּ רַבָּם סְגִי בְּהַתְּרָאָה כּוֹלֵלֵת שֶׁל ב' ת"ח וּמְתוֹרֵץ
קוֹשְׁיֵית הַמַּגִּיעַ וְנִתְּנִישְׁבָּה הַשְּׁגַת הַרְּאָב"ד.

וּמַש"ר מְרַבִּין לְהֵם בְּתֵי דִינִין עֵינֵן פְּנֹסֵת יְחֻזְקָאֵל שַׁק"ה וְדְּבָרֵי תְּמוּוֹהִים וְהַנְּכוּן כַּמ"ש
הַכ"מ בְּשֵׁם ר' אֶהְרֵן בְּרַ מְשַׁלֵּם וְכֵן הוּא גִּירְסַת הַיְלָקוּט פ' רָאָה. וּמַש"ר טַף וְנָשִׁים עֵינֵן
בַּמ"ע וּמַצְאָתֵי בְּיִלְקוּט פ' רָאָה דְּרַע"ז ע"ד רַע"א כו' אֲבָל נַעֲשִׂית גְּנוּת וּפְרֻדְסִין פְּאֵן אָמְרוּ
מְקִיָּמִין אֵת הַטְּפָלִים אֲבָא חֲנִין אוֹמֵר כו' וְכַתֵּב הַזֵּית רַעֲנֵן וְנ"ל מְפָאֵן אָמְרוּ כָּל זֶה לִיתָא
בְּגַמְרָא וְלֹא בְּסַפְרֵי שְׁלַפְנִינוּ ע"כ.

וְאוּלָּם לְפִי עֵדוֹת חֲכָמֵי לְוִנִּיל ה"ג בְּסַפְרֵי הַפָּה תַּפָּה מְפָאֵן אָמְרוּ חֲכָמִים אֵין מְקִיָּמִין אֵת
הַטְּפָלִים אֲבָא חֲנֵן אוֹמֵר לֹא יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים בְּעִיר הַנְּדַחַת הַפְּתוּב מְדַבֵּר ע"כ וּפְסֻק
רַבְּנוּ כַּת"ק וּבְסֵנֵהֲדָרִין דַּכ"ז ע"ב דַּת"ר לֹא יוֹמְתוּ כו' הַתֵּם פְּשָׁאוֹחֻזִין מַעֲשֵׂה אָבוֹתֵיהֶן
וְשֵׁם דַּמ"ד ע"א אִם הוּא חֲטָא בְּנִיו וּבְנוֹתֵיו כו' פְּדֵי לְרֵדוֹתָן ע"כ וְלִשְׁוֹן הַחֲרָם מִשְׁמַע
פְּחָרְמוּ שֶׁל עֶכְרָן פֶּן נ"ל שֵׁם ה"ט שְׁיִירָא כו' עכ"מ ולח"מ דְּנִמְשָׁכוּ אַחֲרֵי פִירֵש"י וְגִירְסַתוֹ
בְּמַתְּנֵי הַחֲמֶרֶת כו' הָרִי אֱלוֹ מַצִּילִין אוֹתָהּ דַּפִּי אוֹתָהּ אֵת הָעִיר וְכַגוֹן שְׁשָׁהוּ ל' יוֹם וּלְפִי"ז
מְגוּמָגָם הָא דְּמַקְדִּים הַש"ס ת"ר הַחֲמֶרֶת כו' וְרַמְיָנְהוּ דַּבְּל"ז ה"ל לְמַרְמֵי אַמְתְּנֵי.

וְדוֹחֵק לוֹמֵר דְּמַתְּנֵי לַק"מ דִּישׁ לְאוּקִים בְּנִשְׁתָּהוּ יב"ח דָּאִין זֶה סוֹבֵל לִשְׁוֹן הָעוֹבְרָת
מְמָקוֹם לְמָקוֹם. אֵיבְרָא גִי רַבְּנוּ כַּגִּי מְשַׁנָּה יְרוּשְׁלָמֵי הָרִי אֱלוֹ מַצִּילִין אוֹתָן דְּקָאֵי עַל
נְכֻסֵיהֶן חֲמוּר וְגַמְלָל בֵּין שְׁהַנְּדָחוּ עֵמָהֶן אוֹ לֹא וְכַגוֹן שְׁלֹא שָׁהוּ ל' יוֹם לְזֶה לֹא רַמִּי אַמְתְּנֵי
דַּמְתְּנֵי אֶפְשָׁר לְאוּקִים בְּדָלָא שָׁהוּ ל' יוֹם לְכֵן הַקְּדִים ת"ר הַחֲמֶרֶת כו' וְהַדִּין שֶׁל פִירֵש"י
הוּא בְּעֵינָא דְּלֹא אֶפְשָׁט' בִּירוּשְׁלָמֵי פ' חֶלֶק וְנ"ל הֵיָה שֵׁם גְּרִים וְתוֹשְׁבִים מֵהוּ שְׁיִשְׁלִימוּ
לְרוּב ע"כ אֶלְמָא דַּמְתְּנֵי לֹא מִתְּפָרְשָׁה בְּהַכִּי אֶלָּא בְּהַצְּלַת נְכֻסֵיהֶן פְּשָׁלָא שָׁהוּ ל' יוֹם
וְאֶפְיָלוּ תִימָא דְּלָפִי מְסַקְנַת הַבְּבִלִי דַּל' יוֹם מְקָרִי יוֹשְׁבֵיהָ לְעַנְיָן מוֹדְחִין וְלֹא לְעַנְיָן מְדִיחִין
וְכַדְעַת הַר"ן בַּח"י סְנֵהֲדָרִין וְאִף לְעַנְיָן צִירוּף לְרוּב מ"מ אֵין דְּרָף רַבְּנוּ לְכַתּוּב מַה שְׁלֹא
נִזְכָּר בַּש"ס בְּהַדְּנָא) וְשִׁפִיר הַשְּׁמִיטוּ רַבְּנוּ.

שֵׁם הִי"א בְּהֶמָה כו' עכ"מ וּבְכִיצָה דַּל"ז ע"ב שְׁאֵנִי בְּהֶמָה דְּקָא יְנָקֵי תְּחוּמִין מְהַדְּדֵי
עִפְרֵש"י שֵׁם שֵׁם הִי"ב בְּהֶמָה כו' עִפְי"ד מַהמ"א הַכ"ב וּפ"א מַהאֵה"ט ה"ג וְדוּק וְדָלָא
כַּפְר"ח אַה"ע וְאֵין לְהַאֲרִיף. שֵׁם הִי"ג יְפָדוּ וְאֶחָד כ"פ שוֹרְפִין וּבְהַשְּׁגוֹת וְעַמ"ש בְּפָרְקִין
הַט"ו ח"א וּבַפְּר"ח כ' דְּזָהוּ דִּין כְּסָף הֶקְדָּשׁ עכ"מ הַט"ו.

שֵׁם הִי"ד וּבְעֵלֵי מוּמִין וּבְהַשְּׁגוֹת וְדְּבָרֵי הַכ"מ נְכוּנִים וְע' בְּאֵר שְׁבַע. שֵׁם הַט"ו מַעֲשָׂר
שְׁנֵי כו' עַמ"ש ח"א.

פָּרַק ה' ה"א המסית כו' עמ"ש ח"א. שם ה"כ הִיָּה זֶה שְׁהַדִּיחַ כו' נְבִיא עכ"מ וְהַנְּכוֹן דְּוִדְקָא בְּהַדְיוּט קי"ל סְנֵהְדְרִין דס"א ע"ב רבִּים מִיְמַלְכֵי וְלֹא טָעוּ אַבְתְּרִיהַ מִשֵּׂא"כ בְּנִבְיֵא יָחִיד הוּא חֲזִיב וּמ"מ אֵין הַנְּדַחִין בְּדִין עִיר הַנְּדַחַת דְּבַעֲיָנוּ מְדִיחִין שְׁנַיִם עַמְש"ר ה"א.

מִיָּהוּ קי"ל דְּאֵין אֹמְרִים רַבִּים מִיְמַלְכוֹ אא"כ בְּרוּב הָעִיר דְּאָז בַּעֲיָנוּ ב' מְדִיחִין וְאֵהֲנוּ מַעֲשִׂיו. שָׁם הִיא אֵינוּ לֹקְהָ אֱלָא הַנוֹדֵר עֵינֵן בְּהַשְׁגוֹ וּבכ"מ ולח"מ ועלח"מ פי"ט מה' סְנֵהְדְרִין ד"ה הַנוֹדֵר בְּשֵׁם ע"ז דכ' דְּמַשְׁפַּחַת מְלָקוֹת ע"י מַעֲשֵׂהָ וְעַמְש"ש פִּי"ג מְהַלְכוֹת שְׂכִירוֹת ה"ב.

אָמְנָם גַּם דְּבָרֵי הַכ"מ נְכוּנִים דְּזֵהוּ בְּכָלֵל הַנְּשַׁבֵּעַ וְקי"ל בְּנִשְׁבַּע וּמוֹמֵר כר"י וּמְדַפְלְגִינְהוּ תַנָּא דִּידֵן וְכ' בְּחַד בְּבֹא הַמְּגִדָּף כו' וּבְאֵידָף הַנוֹדֵר כו' מְפָלֵל דְּלָקִי כַמ"ש הַכ"מ וְעַפְר"ח. פָּרַק ו ה"א הָעוֹשֶׂה אוֹב כו' בְּשַׁעַר אֶפְרַיִם שִׁפ"ט הַנִּיחַ בַּצ"ע דְּהָא יְדַעוּנִי אֵין בּוֹ מַעֲשֵׂהָ וְהַלַּח"מ הַרְגִּישׁ בְּהַוְתִּירוּצוֹ דְּחַסְק.

וְהַנְּכוֹן דְּרַבְּנוּ פְּסֵק בְּזֵה כר"ל וְעִי' מ"ל פ"ד מֵה' שְׁגָגוֹת ה"א וּכְבָר קְדָמוּ הַגָּאוֹן מ' הָעֲשִׂיל כְּמִבְּנוֹאָר בְּבֵה"ז פ"א דְּכָרִיתוֹת ע"ש וְעַלְח"מ פ"א מֵה' שְׁגָגוֹת ה"ד בַּד"ה בַּעַל יְדַעוּנִי בְּמַעֲשֵׂהָ. וְהֵינּוּ מִש"ר לְקַמֵּן ה"ב פִּיצַד מַעֲשֵׂהָ הַיְדַעוּנִי כו' וּמִקְטִיר וְעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים דְּמֵה שְׁמִקְטִיר חֲשִׁיב מַעֲשֵׂהָ אֲבָל מוֹדָה רַבְּנוּ דְּהַנְּחַת הָעֵצָם בְּפִיו לֹא חֲשִׁיב מַעֲשֵׂהָ כִּי אֵינְנוּ מְדַבֵּר בְּשַׁעַת שְׁמִת עֵצָם כַּדְפִירִש"י וּמִש"ר פִּיצַד כו' עֵינֵן בְּהַשְׁגוֹת וְבַלַּח"מ וּמ"ע וּפְשׁוּט בְּכּוֹנֵת הַרְאָב"ד דְּמַפְרֵשׁ מִבֵּין אֲצִילֵי יְדֵי הַמַּת וּבְהַכְרַח הוּא בְּבֵה"ק גַּם נִרְאָה דְּמַפְרֵשׁ הָא דְּמִשְׁנֵי הַש"ס הֵינּוּ דוֹרֵשׁ אֵל הַמַּתִּים כְּדַתְּנִיא זֶה הַמַּרְעִיב כו' הַהֲבָדֵל הוּא הַמַּרְעִיב אֲבָל אִידֵי וְאִידֵי בַב"ה ק עַמ"ש.

שָׁם ה"ג פִּיצַד הָיוּ עוֹשִׂין עַכ"מ וְלַח"מ וְהַנְּכוֹן דְּרַבְּנוּ לְמַד זֶה מִירוּשְׁלָמִי פ' ד' מִיתוֹת מִי"ג וְה"ג ר' נֶסֶה בְּשֵׁם ר"א לְעוֹלָם אֵינוּ חֲזִיב עַד שְׁיִמְסַרְנוּ לַכּוֹמְרִים וְיִטְלְנוּ וְיַעֲבִירוּ. הָעֵבִירוּ כְּדַרְכוֹ מֵהוּ.

תַּנִּי הִיָּה מוֹשְׁכוֹ וּמַעֲבִירוֹ. תַּנִּי הָעֵבִירוֹ בְּרַגְלוֹ פְּטוֹר רַאב"ש מְחֲזִיב.

אֶחָד הַמְּוֹלָף וְאֶחָד שְׂאָר ע"ז רַאב"ש אֹמֵר אֵינוּ חֲזִיב אֱלָא לְמוֹלָף בְּלֶבֶד וְאֵינוּ חֲזִיב אֱלָא עַל יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ. אר"י טַעְמָא דְּרַאב"ש מְהַכָּא לֹא יִמְצֵא בָּהּ בְּגוֹפָהָ לֹא יִמְצֵא מַעֲבִיר.

וְהַכְּרַתִּי אֹתוֹ מִקְרָב עַמּוֹ לְרַבּוֹת שְׂאָרֵי ע"ז בְּכַרְת. עוֹנֵשׁ מִנֵּין מְזַרְעוֹ נָתַן לְמוֹלָף מוֹת יוֹמַת.

וְהוּא שְׁהַעֲבִיר עֲצָמוֹ לֹא בְּרַגְלוֹ הוּא עוֹבֵר מִפְּנֵי שְׁהַעֲבִיר אֶת עֲצָמוֹ אֲבָל אִם הִיָּה מוֹשֵׁף כו' וּמַעֲבִירוֹ חֲזִיב. מֵה הִיא דְּרַאב"ש הָעֵבִירוֹ בְּרַגְלוֹ פְּטוֹר בְּהוּא דְּאֵעֲבִירִי מְזַקֵּר ע"כ.

פִּי דְּשׂוֹאֵל אֵיזְהוּ הָעֵבֶרָה כְּדַרְכוֹ וּמַפְרֵשׁ שְׁהָאָב מוֹשֵׁף אֶת הַבֵּן וּמַעֲבִירוֹ לְבֵן ע"ג הָאֵשׁ בְּתוֹף הַשְּׁלֵהֶבֶת אֲבָל אִם הָעֵבִירוֹ בְּרַגְלוֹ דְּהֵינּוּ שְׁנוּשָׂא הָאָב אֶת הַבֵּן וְהוֹלֵף עַמּוֹ פְּטוֹר וְרַאב"ש מְחֲזִיב מִשׁוּם דְּמַעֲבִיר עֲצָמוֹ וְכַדְאִיתָא בְּש"ס בְּבִלִי דס"ד הַמַּעֲבִיר עֲצָמוֹ פְּטוֹר וְרַאב"ש מְחֲזִיב) וְהָא דְּקָאֵר אֵינוּ חֲזִיב אֱלָא עַל יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ לֹא לְמַעַט הָעֵבִיר עֲצָמוֹ אֱלָא לְאִפּוֹקֵי מַעֲבִיר בֵּן שְׂאֵינוּ מְזַרְעוֹ.

ואר"י טעמ' דראב"ש דמחייב מעביר ברגליו משום העביר עצמו דדרש לא ימצא בך דה"ק לא ימצא בגופה מעביר. ופריה והוא שהעביר עצמו לא ברגלו הוא עובר ומ"מ חשיב פדרפו וחיוב.

ומדחה מפני שהעבי' עצמו חשיב פדרפו לגבי עצמו משא"כ לגבי בנו חשיב שלא פדרפו אא"כ מושכו ע"ג האש ולזה מסיק דהא דראב"ש העבירו ברגלו פטור היינו שהעבירו ע"י קפיצה מעבר לעבר דנמצא אין פאן משום מעביר עצמו וגם על הבן פטור דבעינו פדרפו דהיינו מושכו ומעבירו כמ"ש וק"ל כת"ק ולפ"ז מפרש רבנו סוגיית הבבלי מספם עם הירושלמי וה"ק היכי דמי פדרף העברה ואמר אפיי שרגא דלכני.

ורבא אמר כמשנורתא דפוריא חשיב פדרפו כדפירש בערוף ערוף שונר שמעבירין צורת המן תוף האש ממש משא"כ הו' דאפיי דשרגא דליכני חשיב שלא פדרפו ודלא כפירש"י דפי' דברי רבא כמשנורתא דפוריא דרף קפיצה דהא מבואר בירושלמי דקפיצה חשיב שלא פדרפו ופטור על עצמו ועל בנו לראב"ש אלא כפי' הערוף שיהיה תוף האש לגמרי או ע"ג האש כפי' מושכו ומעבירו משא"כ מעביר ברגלו דהיינו שרגא דליכני פטור פי' שורה של אבנים והמדורה משני צדדין (ודלא כפי' מהרי"ק גדר מזה וגדר מזה דכה"ג מודה אפיי דפטור אלא) דאין הפסק והאב עובר ברגליו ע"ג שרגא דליכני (ובנו ביזו) בין שתי המדורות פוטר רבא דכה"ג מקרי מצד האש ולא ע"ג האש ובתוכו והיינו דתניא פנותיה דרבא משום דלא משפחת העבירו ברגליו אא"כ ע"ג שרגא דליכני דהעברה דקרא איננו שרפה אלא העברה בעלמא והאיך ילף האב תוף המדורה ע"ג גחלים ורגליו לא תכנינה א"ו שעובר במקום שאין המדורה בוערת כמו על שרגא דליכני והמדורה משני צדדין והיינו נמי דפסיקא ליה בירושלמי והוא שהעביר עצמו לא ברגלו הוא עובר ומדחה דדוקא משום שהעביר עצמו חשיב פדרפו משא"כ על בנו פטור פשהאש מן הצדדים אא"כ האב הולך ברגליו (ע"ג שרגא דליכני או שהולך בצד מדורה ארופה) ומושך את בנו ומעבירו ע"ג המדורה הוא דחייב וכן נתבאר דברי רבנו דמ"ש ואומן הפהנים כו' ואבי הבן כו' הוא מימרא דר' נסה.

ומש"ר על האש לאפוקי שרגא דליכני דאפיי דה"ל מצד האש. ומש"ר ומעבירו ברגליו לאפוקי קופץ שבירושלמי ומש"ר בתוף השלהבת היינו שנורתא דפוריא דרבא דלא פטרה הברייתא העבירו ברגל אלא כשלא משך והעביר את הבן ע"ג האש אלא בין המדורות משא"כ כל שמעביר את בנו פדרפו והאב הולך בצד האש חייב דבלשון הברייתא' הן בבלי וירושלמי העבירו ברגל היינו שאינו מושכו ומעבירו ביד אבל כשהולך ברגליו ומושכו ביד ומעבירו מעבר לעבר בתוף השלהבת ודאי חייב שאין ההעברה ברגל אלא ביד ובמכונן נקיט רבנו ברגליו לאפוקי שלא נפרש כפירש"י וזה ברור.

ומש"ר לפיכך כו' מתפרש כמ"ש הכ"מ פיון שאין זה מקטיר ועיין במנזן המצות שכ"ר בהדיא דמולך הוא ע"ז והא דקאמר הש"ס תנן כמ"ד מולך לאו ע"ז הוא מפרש רבנו דה"ק דוקא מולך אבל בשארי ע"ז חשיב העברה עבודה שלא פדרפה ודלא כמ"ד מולך דקרא היינו כל ע"ז והבן.

שם ה"י אלא כל האכסדראות עיין בהשגות ובכ"מ והנה בגמ' ספ"ק דתמיד פריה ומי הו' אכסדראות בעזרה כו' אר"ח באכסדראות של בגין וכפי הנראה דהראב"ד מפרש

דה"ק ר"ח בנגן קבוע שרי אלא עראי הוא דאסור ולזה קאמר הראב"ד דלשפת העץ בית
היה ר"ל בנגן קבוע דשרי והוקשה לו בימה דהקהל וגזונטרא דאינו קבועין ומירץ
דלשפתה מותר ולא אסרה תורה אלא בנגן עראי שבתמידות דומיא דאכסדרה.

ובאמת סברת הר"א הפוכה דנדאי בנגן קבוע דמי טפי לנטיעת אשרה. ותו דסותר דברי
עצמו דבפ"א מה' בית הבחירה ה"ט תי' הראב"ד דלשפת העץ היתה בעזרת נשים אלמא
דמודה הר"א דבנגן קבע אסור ועמש"ר פ"ה מה' בית הבחירה ה"ט עזרת נשים היתה
מוקפת גזונטרא כו' דמשמע שהיתה מוקפת תמיד ולא לפי שעה והא דתנו בפ' החליל
ומתקניו שם תיקון גדול ובגמ' מאי תיקון גדול כו' והקיפיה גזונטרא והתקינו שהיו
הנשים יושבות למעלה ע"ש בפ"ה המשנה לרבנו דמפרש שהתיקון הוא שגזרו בכל שנה
שישבו הנשים למעלה ולא שעשו גזונטרא בכל שנה.

אלא דרבנו מפרש דה"א דאר"ח באכסדראות של בנגן ר"ל של אבנים וכמ"ש המפרש וכן
כ' התי"ט ולפ"ז גזונטרא של עזרת נשים של אבנים היתה. וסובר רבנו דדוקא בנגן קבוע
שמחנך לקרקע דומיא דבית וה"ה אכסדרה קבוע דהיינו בית הוא דמרבין מן כל עץ
דדומה קצת לנטיעת עץ וזהו שכ"ר וסככות היוצאות מן הכתלים דחשוב תלוש שחיברו
לקרקע משא"כ להביא שינה תיבה ומגדל לעזרה שרי וניחא בימה דהקהל שאינה
מחנכת לקרקע כמ"ש ח"א פ"ג מה' חגיגה ה"ז.

ומה שתמה הכ"מ למה השמיט רבנו ל"ת דבית תמהתי דבית היינו אכסדרה שהזכיר
כשחנך לקרקע אלא דסובר רבנו דבית ואכסדרה אע"ג דאסורין ד"ת אין לוקין עליהן
כיון דנפיק מריבוי כל עץ ולא נתפרש בתורה לאו אלא בנטיעה דמחנך מעיקרו וכה"ג
נקרא בירושלמי לא מחנך.

ועיין מש"ר פ"ח מה' בית הבחירה ה"א פת הולכת למזרח והשמיט במכון לשון המשנה
מהלכין באכסדרה דמשמע של עץ וכדמסיק רב חסדא בבנגן אבנים ומש"ר פ"ד מה' בית
הבחירה הי"ג שתי קלונסאות של ארז כו' צ"ל שלא היו מחנכים בבנגן.

ומה שהקשה הראב"ד מלשפת העץ לק"מ דאין הכרח דלשפת העץ היתה בנגן עצים
עיין בתי"ט פ"ה דמדות מ"ד ועמ"ש פ"א מה' בית הבחירה ה"ט. פ"ק ז ה"ג בהמה עיין
בכ"מ שכ' דקרניה נלמד בק"ו מפירשה ואשתמיטת' גמ' צרוכה כמ"ש פ"ח מה' לולב
ה"א.

גם מ"ש וז"ל ומ"ש שהקריבוה פלה כו' הוא דוחק והנכון כמ"ש הפר"ח, דעיקר הגנוסח'
בהמה שהקריבוה לעכו"ם פלה אסורה כג' המ"ע ובד"ו ישן. ומש"ר קרע עגול על"חמ
ופשוט הוא דרבנו סובר דהו' ברייתא אמתא לת"ק ורשב"ג פליג ולית ליה קורט דם אלא
הכל תלוי בקרע עגול וכן משמעוהו הש"ס דמייתי הו' ברייתא עלה פוסקא דת"ק.

שם ה"ה הלוקח גרוטאות עמ"ש פ"א מה' זכיה הי"ד ועשו"ת לחם רב שקנ"א. שם ה"ו
הנמצאות במדינה עמ"ל שהאריה דלדעת רבנו ר"י ור' יוחנן פליגי אליביהו דרבנן
דלר"י מצרכו תרתי אנדרטי ובקדו פדור ולר' יוחנן אנדרטי לא מעלה ולא מוריד אלא
דמצרכו תרתי שעומדין על פאת מדינה ובקדו מקל והוקשה ליה דהרי"ף מייטי דברי
שניהם ודוחק לאשווי פלוגתא בין רבנו והרי"ף רבו ע"ש.

ולפי"ז לכאור' דברי הכ"מ נכונים דגם רבנו ס"ל פדעת הרי"ף ור"י קאי בין לר"מ ובין לרבנן ולרבותא נקיט אנדרטי שחזקתו לנוי וכמ"ש התוס' ד"ה אנדרטי מ"מ אוסר ה"מ אפילו אין בידו מקל ולרבנן פשיש בידו מקל ור' יוחנן קאמר דבין לר"מ ובין לרבנן בעינו עומדין על פתח המדינה וזהו שאמרו ר"י ור' יוחנן לשון שנינו דכלה מתני' ר"מ ורבנן איירי בכה"ג.

אך דחוק קצת דא"כ דאנדרטי קולא הל"ל אף באנדרטי של מלכים שנינו א"ו ה"ק ר"י אמר שמואל דנקא באנדרטי דקיל שרו רבנן פשאין בידו מקל ונעלה א"ר יוחנן דדוקא בעומדין הוא דאוסר ר"מ אפילו אין בידו מקל ורבנן פשבידו מקל וא"כ קשה דה"ל לרבנו לבאר דבצורה שאינה אנדרטי אסור לרבנן אפילו אין עומדת על פתח מדינה.

והנכון עיין בפ"י המשנה לרבנו דאינו מפרש אנדרטי של מלכים צורת מלך מת פפירוש רש"י אלא דצלמים דמתני' טלמסאות שעושין ע"ז ונעבדין אחת בשנה כשהשמש ברום המעלה כפי עת עשיית הטלסאם ע"ש.

ולפי"ז מפרש רבנו אנדרטי של מלכים הוא ברעיותא כמ"ש ה"ר אלחנן בשם הירושלמי בתוספות ד"ה ובאנדרטי דדוקא טלסאם של מלך נעבד ואין פח ביד שר לעשות טלסאם לעבודה אלא לנוי והינו דנתן ר' יוחנן סימן דכל שעומד על פתח מדינה חזקה שהעמידו מלך והוא טלסאם לעבודה ובהא פליגי ר"מ ורבנן אם צריך מקל וא"כ שפיר סתם רבנו דכל שעומד על פתח מדינה חזקה שהעמידו הפלך ואסור כשבידו מקל ואם לאו חזקה שנעשה לנוי א"כ בכפרים שאין דרך לעשות לנוי אלא לעבודה אסור ותו לא מידי וע' מ"ש ה"ז.

ומה שנדחקו הכ"מ ולח"מ בכוננת ה"ר"ן הנכון כמ"ש הפר"ח דלר' יוחנן הפל תלוי בעמידה על פתח מדינה ולשמואל להפך הפל תלוי באנדרטי וקי"ל כר' יוחנן. ומש"ר צורת מקל עלח"מ ובאמת דרבנו לית ליה כ"מ ששנה רשב"ג במשנתנו והא דפסק לקמן ה"ח פרשב"ג היינו משום דבדף מ"ג ע"ב אפליגו רב ושמואל אליביה.

שם ה"ז צלמי כו' עכ"מ ובמ"ל והגהות ר"י בנלו ובל"מ. ועיין תוספות ע"ז ד"מ ע"ב ד"ה ובאנדרטי כו' ולפר"ת ק"ק דלקמן דמ"א אמר וסתמא כר"מ דשפיר אתיאי רבנן דלא התירו אלא באנדרטי וכ' מהרש"א אף קשה ליישובו של ה"ר אלחנן דמצא שברי צלמים אפילו בשוק משמע ומינה דייקנין דצלמים אסורים אפילו בשוק שאין עומדין על פתח מדינה וכו' ולא איירי בכפרים.

ותירץ דר"ל דמוקים כר"מ פליג אדר"י דהקא וסובר פשמואל דאנדרטי דכרפים אסור לר"מ אפילו אין עומד על פתח מדינה והא דנקיט שברי צלמים איירי בשברי אנדרטיות ע"כ. מיהו התייבא אם נפרש לדרך ה"ר אלחנן פדעת רבנו שבארנו ה"ו דלר"י של כפרי אפילו אין בידו מקל לכ"ע אסור ובשל כרפים ואין עומדים על פתח מדינה לכ"ע שרי (ובאפילו בידו כדור או אם יש בידו כדור לכ"ע אסור ואם אין בידו כדור לכ"ע שרי) ולא נחלקו ר"מ ורבנן אם צריך כדור אלא בשל כרפים העומדים על פתח מדינה ואנדרטי שפיר ר"ל דמוקים סתמא כר"מ פליג אדר' יוחנן דהקא משא"כ אם נאמר דסובר ר' יוחנן באין עומדין על פתח מדינה חזת דרצא דר"מ אוסר ביש בידם כדור ורבנן מתירין

אפילו ביגד פדור שפיר י"ל דר"ל סבר כר"י דהכא ומוקים מתניתין בשבר יד שיש בו פדור ואין עומד על בסיסו וכר"מ דסתם שבירי צלמים היינו בצלמים אסורים שבגידם פדור ובשל פרפים (דבשל פרפים שמעינו מסיפא דאיירי בפפרים מדנקיט מצא ולא פירש שבגידם פדור וכמו"ש מהר"ם) משא"כ לדרף ר"ת דבשל פרפים או שאין עומדין בפתח מודים רבנן דאסור בלא פדור ופליגי רק באנדדטי של פרפים שבפתח מדינה דר"מ אוסר וחקמים מצרכו פדוד שפיר הוקשה לתוס' ק"ק דלמה אוקים סתמא כר"מ דהמ"ל פרבנן דמצא דמשמע בשוק ולא נודע שעמדו על פתח מדינה ושאין אנדדטי קמ"ל ברישא דיוקא דשלמים אסורין אפילו בפפרים דמסיפא סד"א דוקא תבנית יד של פפרים.

ולפמ"ש הכ"מ לעיל ה"ו דשמואל ור' יוחנן קאי בין לר"מ בין לרבנן דאפילו אנדדטי שסתמו לנוי אוסר ר"מ בעומד בפתח מדינה אפילו בלא מקל ורבנן מצרכו מקל אין להק' אמאי מוקים ר"ל סתמא כר"מ די"ל פרבנן ובשברי יד בפדור דאי מסיפא סד"א דוקא של פפרים די"ל מאי קמ"ל דהא פבר שמעינו ממתני' דכל הצלמים א"ו דאיירי באין בגידם פדור וקמ"ל לסתום כר"מ דה"ל מחלוקת ואח"כ סתם משא"כ לפר"ת ליכא למימר ה"כ דכיון שמצאן שלא על פתח מדינה ודאי אתיניא אפילו פרבנן אפילו תימא אין בגידו פדור.

מיהו לפמ"ש ה"ו לדרף רבנן דאפילו צורה שאינה אנדדטי ובגידה פדור אינה אסורה אא"כ עומדת על פתח מדינה בהכרח הא דאמר סתמא כר"מ היינו כפמ"ש דמודה ר"מ ביש בגידו פדור דאסור אפילו שלא בפתח מדינה ודוקא לרבנן בעינו תרתי עומד על פתח מדינה וכדור.

והנה בתוספות ע"ז דמ"א ע"א ד"ה ה"ה דאפילו שבירי ע"ז הקשו הא דלא משגי הכא כו' ותירוצם דחוק קצת. והנה לדרף המ"ל דלעיל ה"ו דשמואל ור"י פליגי יש ליישב קו' התוס' לדרף רש"י דמפרש כה"ר אלחנן דנדאי אליבא דשמואל דמוקי באנדדטי ולא בפתח מדינה ליכא למימר דקמ"ל דיוקא הא צלמים אסורין כר"מ דמאי רבותא דמצא (דבשלמא לר"י דאיירי בעומדים בפתח שפיר הוי הדיוק רבותא אע"ג דמצא בשוק דוקא שבירים מותרין אפילו בגידם פדור אבל צלמים שבגידם פדור אסורין בפפרים כר"מ משא"כ לשמואל) הל"ל שבירי צלמים מותרין דנגדוק צלמים אסורין אפי' בפפרים כשבגידם פדור כר"מ אפילו אינם על פתח מדינה א"ו הא דנקיט מצא מתפרש מושלכין דסתמא נתבטלו כמש"ר וכיון דלשמואל ודאי מוציא מידי ודאי אפילו בשבירי ע"ז דשמואל ס"ל בסוף פרקין דעובדין לשברים פינן דהו שבירים ומושלכין אומרים ודאי בטלינהו כ"ש דמוציא מידי ספק בצלמים מושלכין דמותרין וליכא למינדק דצלמים אסורין.

ותו דקשה למה לא נקיט באמת מצא צלמים א"ו דנקיט שבירי צלמים למינדק דשבירי ע"ז אסורין וקשה לשמואל. ומשגי דלעולם שבירי ע"ז וה"ה צלמים של פרפים מותרים והא דלא נקיט שבירי ע"ז משום דבעי למתני סיפא תבנית יד דהיינו בעומדין על בסיסן פדלקמן הואיל דע"ז שלמה היא אע"ג שמצאה באשפה ואלו נקיט שבירי ע"ז סד"א גם תבנית יד של ע"ז דוקא אבל של צלמי פפרים מותר להכי נקיט שבירי צלמים להורות

דאָפילו תבנית יד של צלמי פּפּרים אָסור וברישא ה"ה צלמים של פּפּרים אַלא נקוט
שְׁבָרִים בְּרִישָׁא (וְשֵׁל פּפּרִים) אַיִדִי דְנִקּוּט בְּסִיפָא שְׁבָרִים וְכַפְסָא רַבְנּוּ (וּבְהִכִי נִיחָא, נְמִי
קוֹשְׁנִי הַתּוֹס' ד"ה אָמַר שְׁמוּאֵל וּא"ת כו' וְשָׂאֲרֵי קוֹשְׁיּוֹת הַתּוֹס'.

וְנִיחָא נְמִי קוֹשְׁנִית הַתּוֹס' בַּד"ה וְהָא שְׁבָרִים כו' דְּפָרִיךְ תַּנּוּן מְצָא תַּבְנִית יָד וְנִהִי דְאַיִרִי
בְּשֵׁל פּפּרִים לֹא עֲדִיף מְשַׁבְּרִי ע"ז וּמְסִיק בְּעוֹמְדִין עַל בְּסִיסוֹן וּבַל"ז הָא דְשְׁמוּאֵל לַק"מ
דְּרִישָׁא בְּשֵׁל פּפּרִים וְסִיפָא בְּשַׁבְּרִי פּפּרִים אַלְא לְשְׁמוּאֵל דְּמַתִּיר בְּשַׁבְּרִי ע"ז הַנְּצָרָה
לְאוּקִים בְּעוֹמְדִין עַל בְּסִיסוֹן) וְכָל זֶה אֲלִיבָא דְשְׁמוּאֵל מִשָּׂא"כ ר"י ור"ל תַּרְנוּנִיָּהוּ ס"ל
כַּר"י דְלַעִיל דְבַעֲיָנָן עוֹמְדִין עַל פְּתַח מְדִינָה אַלְא דַּר"י ס"ל כְּשְׁמוּאֵל דְּעוֹבְדִין לְשַׁבְּרִים
וּמִש"ה נִשְׁתַּבְּרָה מְאִלְיָה אָסוּרָה וּר"ל מַתִּיר דְּמַסְתַּמָּא מְבַטֵּל לָהּ וְנִדְאִי מוֹצִי מִיַּדִּי וְנִדְאִי
מִש"ה שְׁפִיר פְּרִיךְ מִהַמוֹצָא שְׁבָרִי צְלָמִים וּק"ס דְּמוֹצָא בְּתוֹךְ הַפְּרִיךְ וְלֹא מוֹשְׁלָכִין בְּבִזְיוֹן
וְשְׁפִיר גִּידוּק הָא שְׁבָרִי ע"ז אָסוּרִים (דְּלִיפָא לְמִידָק הָא צְלָמִים אָסוּרִין בְּיַשׁ בְּיָדָם כַּדּוּר
דְּהָא סָתָם מִתְּנִי אֲתֵינָא אֲפִילוּ כְּרַבְּנָן וְסִיפָא בְּכַפְּרִים.

וּבְכַרְךָ שְׂאִין עוֹמֵד עַל פְּתַח מְדִינָה מְוֹתֵר אֲפִילוּ יַשׁ בְּיָדוֹ כַּדּוּר עֵינָן תּוֹס' ד"ה אֲיִתִּיבִי
כו') וְלִזְהָ מְשַׁנֵּי אִימָא צְלָמִים כו' וְסַתְמָא כַּר"מ וְסִיפָא בְּשֵׁל פּפּרִים וְעוֹמְדִים עַל בְּסִיסוֹן
דְּלֹא מְצִי לְשַׁנּוּי אֲפִילוּ אֲלִיבָא דְרַבְּנָן דְּאִי הָוִי נְקִיט שְׁבָרִי ע"ז סד"א דְּנִקָּא תַּבְנִית יָד
דַּע"ז אָסוּר וְשֵׁל פּפּרִים מְוֹתֵר.

דְּזֶה אִינוּ דְּאַלִּיבָא דַּר"ל דְּפִי מְצָא שְׁלֹא בְּבִזְיוֹן נִהִי דְשֵׁל פּפּרִים הָוִי סְפָק פִּינּוּן דְּתַבְנִית
שְׁלָם הוּא וְעוֹמֵד עַל בְּסִיסוֹ מִהִיכִי תִיַּתִּי יִהְיֶה מְוֹתֵר. וְלִזְהָ שְׁפִיר פְּרִיךְ מִדַּר"מ נִשְׁמַע
לְרַבְּנָן דְּמַדְרַבְּנָן אֲדַרְבְּנָן לִיפָא לְמִשְׁמַע דְּבַאֲמַת בְּכַרְךָ מַתִּירִין רַבְּנָן אֲפִי צְלָמִים שְׁבִיבָדָם
כַּדּוּר דְּמְשַׁנֵּי הִכִּי הִשְׁתָּא כו'.

וְעוֹד יַשׁ בְּזֶה אַרְיִכוֹת דְּבָרִים לְדַרְךָ רַבְּנּוּ מִיְהוּ הַנְּכוּן בְּכוּנוֹת רַבְּנּוּ כַּמ"ש ה"ו. וְרִאִיתִי
לְבַעַל הַמְּאֹר דְּפָרִיךְ דְּשְׁמוּאֵל דִּידְיָה אֲדִידְיָה דְּכָאן ס"ל אֲפִילוּ שְׁבָרִי ע"ז וְלַקְמָן ס"ל
עוֹבְדִין לְשַׁבְּרִים וְתִירֵץ דְּהָא דְשָׁרִי כָּאן הִינּוּ בְּשַׁבְּרִי שְׁבָרִים ע"ש.

וְלְדַרְכּוֹ יְתוּרְצוּ כָּל קוֹשְׁיֵי הַתּוֹ וְהַמְשָׁף הַסְּנִיגָא דְשְׁמוּאֵל קִשָּׁה לִי רִישָׁא אֲסִיפָא וּמוֹקִים
רִישָׁא בְּשַׁבְּרִי שְׁבָרִים וּמִש"ה אָמַר ה"ה ע"ז דְּאִין עוֹבְדִין לְש"ש. וּפְרִיךְ דַּא"כ לִיתְנִי
שְׁבָרִי ע"ז (אא"ב דַּש"ש חָשׁוּב סְפָק בְּיָטוּל נִיחָא אַלְא לְשְׁמוּאֵל וְנִדְאִי ק') וּמְשַׁנֵּי מְשׁוּם
דְּקַבְּעִי לְמַתְנִי סִיפָא נְאִי תְנִי ש"ש דַּע"ז סד"א דְּנִקָּא תַּבְנִית יָד דַּע"ז דְּאִין סְפָק בְּיָטוּל
מוֹצִיא מִיַּדִּי וְנִדְאִי מִשָּׂא"כ תַּבְנִית יָד דְּצְלָמִים הָוִי ס"ס סְפָק עֲבָדוּם וְסְפָק בְּטָלוּם קַמ"ל
ש"ש דְּצְלָמִים אַבְּל תַּבְנִית יָד דַּה"ל שְׁבָרִים דְּצְלָמִים חָשִׁיב רַק חַד סְפָק דְּנִדְאִי עוֹבְדִין
לְשַׁבְּרִים וְאָסוּר.

וּפְרִיךְ תַּנּוּן מְצָא תַּבְנִית יָד וְהָא שְׁבָרִים נִיגְהוּ פִּי דַּס"ל דִּישׁ לְהַעֲלוֹת שְׁבָרִים בְּחַד דְּרַגָּא
עַל ש"ש דָּאָם שְׁבָרִי סְפָק אָז ש"ש וְנִדְאִי אִין עוֹבְדִין נְאִם עוֹבְדִין לְשַׁבְּרִים הָוִי ש"ש סְפָק
אַבְּל אִין סְבָרָא לְהַעֲלוֹת ב' דְּרַגּוֹת וְכִינוּן דַּס"ל ש"ש שְׁל ע"ז שְׁרִי דְּנִדְאִי אִין עוֹבְדִין ה"ל
שְׁבָרִים סְפָק בְּיָטוּל וַא"כ שְׁבָרִי צְלָמִים מְוֹתֵרִין מִכַּח ס"ס.

וּמְשַׁנֵּי אַה"נ וְסִיפָא בְּעוֹמְדִין עַל בְּסִיסוֹן וְהַשְׁתָּא דְאַתִּית לְהִכִּי אַה"נ דְּרִישָׁא אֲפִי בְּשַׁבְּרִים
(וְנִיחָא קוֹשְׁנִי הַתּוֹ ד"ה וְהָא שְׁבָרִים דְּנִקָּא לְשְׁמוּאֵל קִשָּׁה לְמִיעַל ב' דְּרַגִּי דַּש"ש וְנִדְאִי

מבטלין וישברים ודאי עובדים דבל"ז לק"מ דרישא בש"ש והוי ס"ס דספק עובדין וסיפא בשברים ודאי עובדין) אף דלכאורה קשה לדרפו דמאי פריה מדר"מ נשמע לרבנו דלמא רישא בש"ש דכ"הג אפי' בע"ז שרי משא"כ שברי ע"ז אסורין ולק"מ לר' יוחנן.

וי"ל דבהכרח ר"י לא מוקים רישא בש"ש ויספור דאפי' בע"ז שרי דא"כ מאי פריה לר"ל ה'א שברי ע"ז אסורין דרוצה לומר ש"ש דע"ז דתקשה לי וליטעמך א"ו דר"י מפרש רישא בשברים. ומ"ש המגיה מ' יעקב פולי ונ"ל ואיכא למימר לאידך גיסא כו' בשטה פתבתי בז"ה ללכאורה מאי קושני' איתבינה המוצא שברי צלמים דנהי דס"ל לר"ל דבגושפבר' מאליה ודאי מבטל לה כיון דמסיק רבא דבבבטלה ישראל אסור מש"ה המוצא שע"ז אסורין דחוששין ששיתברך ישראל ואין ספק מוציא מידי ודאי (וזהו כסברת הרי"ף והרא"ש בהפך) וי"ל דכיון דר"י דאוסר בגושפברך מאל' מודה במצא צורת דרקון וראשו חתוף דשרי עיין דמ"ב אלמא דאע"ג דצד אסור שכיח טפי ספק גושפברך וס' שיתברך ישראל מ"מ שרי ותולין בשבירת עפוי"ם כ"ש לר"ל דגם גושפברך מאל' שרי ע' דמ"ב ע"א בתוס' ד"ה ספק.

שם ה"ח המוצא פלים עיין בבתי פהונה בית דין שי"ג שיקאריה פאן (ובמש"ר ה"ב) והעלה דבהנהגה אם הפלי נכבד חזקה שנעשו לשם ע"ז ושאר פלים חזקה לבוי ובשאר צורות אפי' בכלי נכבד חזקתו לבוי.

ומש"ר ודרקון עלח"מ מיהו ע' בפ' המשנה לרבנו דגם צורת חמה ולבנה אינו כפשוטו אלא טלסאם והבן זה דא"כ נכון שלא ביאר רבנו דבש"ס דברו לפי זמנם והכל לפי הספמט בעלי טלסאם בכל דור לפי העת וזמן.

שם ה"ט לים המלח עמ"ש ח"א ועמש"ל הי"ט. שם ה"י ספק עפוי"ם וכו' הרי אלו מותרין עמ"ש ח"א דלעגנו הנאה סגי בב' תערובת משא"כ ברמוני בידן לעגנו אכילה מצריה ג' תערובות ע"ש.

גם י"ל דהכא נקיט רבנו פירש פוס א' וכו' וכיון דפירש קיי"ל כל דפריש מרובא קפריש אלא גזרה שפא יקח מן הקבוע ועיין תו' זבחים דע"ג ע"ב ד"ה אלא אמר רבא וד"ה ונכבשינהו) מש"ה שרי תערובת שנייה בע"ז וכ"ש בשאר אסורים ומש"ה נקיט רבנו פאן בע"ז דחמיר פירש ואח"כ נתערב.

ובפ"ו מהמ"א נקיט נפל רמון וכו' דהיינו מהקביעות לאשמועינן דממקום קבוע צריה תערובת שלישי אפי' באסורים דקילי וכ"ש בע"ז. ומש"ר טבעת וכו' שאני אומר ובהשגות עמ"ש ח"א דאברים באברים חשיב אסור אכילת מזבח ע"ש) ועכ"מ רפט"ו מה' תרומות בשם מהרי"ק דמחלק דאברים באברים חשיב הפיל ולא חשיב נפל.

מיהו אין זה מספיק דאפתי כל הזבחים שנתערב בהן א' מחטאות המתות ימותו פלן וכבר הרגיש בזה הב"ה (ז) זבחים דע"ד ותירץ דשאני קדשים דמאיס לגבוה. והנכון דנדאי ה'א דאמר הש"ס רב ס"ל כר"א ר"ל בעלמא דאי באברים באברים ודאי שחוטין נדחין דלא אמר רב אלא אין ב"ח נדחין.

וגם אין סברא לומר דר"א חולק גם ברישא דלא ימותו פלן אלא כיון שמת א' מהן תולין דאסורא מית דא"כ ה"ל לר"א לחלק גם ברישא א"ו דאע"ג דר"א סובר דבין חייין ובין

שְׁחוּטִין אִין נְדָחִין מ"מ לָא מְהֵנִי קָרַב רֵאשׁ א' מְהֵן אֵלָא בְּשַׁחוּטִין אָכַל ב"ח דְּחֻשְׁבִּי
חֲמִיר דְּלֵא מְהֵנִי בְּהוּ נָפַל א' לִים הַגְּדוֹל אוּ שְׁמַת א' מְהֵן וְזֵה מְנוּכְרָח וּא"כ ה"ק הַש"ס רַב
סָבַר כּר"א דְּכִי הֵיכִי דִלְר"א דְּמוּדָה בּב"ח דְּלֵא מְהֵנִי מֵת א' מְהֵן מ"מ סוֹבֵר דְּמְהֵנִי אָם
קָרַב רֵאשׁ א' אַע"ג דְּאַבְרַיִם נְמִי בְּאַלְף לָא בְּטַל.

ה"נ סוֹבֵר רַב אַע"ג דּבב"ח לָא מְהֵנִי מֵת א' מְהֵן וְנָפַל א' לִים הַגְּדוֹל דּבב"ח דְּחֻשְׁבִּי
הַחֲמִירוּ טוֹבָא מ"מ בְּטַבְעַת שְׁל ע"ז מְהֵנִי נָפַל לִים כּר"א דְּעַד פָּאן ל"פ רַבָּנָן עֲלֵי דִר"א
אֵלָא בְּאַבְרַיִן דְּשַׁחוּטִין נְדָחִין מִשָּׂא"כ בְּטַבְעַת שְׁל ע"ז מוֹדִים רַבָּנָן לְדִר"נ אָמַר רַב.

וּבְזֵה סָרָה הַשְּׁגַת הָרֶאָב"ד וְהַרְשָׁפָ"א שִׁכ"ה. וּמִשָּׁה סָתַם רַבְּנָן פִּי"ו מֵהמ"א בְּתַעְרוּבָת
ב"ח שׁוֹר הַנְּסָקֵל וְעַגְלָה עֲרוּפָה וּפְטָר חֲמוֹר דְּלֵא מְהֵנִי נָפַל א' לִים אוּ מֵת א' מְהֵן לְהַתִּיר
אֵינְךָ דְּשִׁאנִי ב"ח דְּחֻשְׁבִּי טוֹבָא וּכמ"ש: וְנִסְתַּלְקָה ג"כ הַשְּׁגַת הָרֶאָב"ד פִּט"ו מֵה' תְּרוּמוֹת
הָא"ב ע"ש בְּכ"מ וּלְפמ"ש בְּהַכְרַח סוֹבֵר ר"ל דַּע"ג דְּחֻבִּית סְתוּמָה חָשׁוּב מְהֵנִי בְּהַ
נְפִילָה לִים הַגְּדוֹל שְׁאִין חָשׁוּב כ"כ כְּמוֹ ב"ח: וְעֵינָן תּוֹ' זְבָחִים דַּע"ב ע"ב ד"ה הָרֵאָוִי
לְעַרְלָה דִּישׁ מְקוֹם לֹמַר דְּדוֹנָקָא נְקִיט ר"ל חֻבִּית שְׁל תְּרוּמָה דְּשָׂרִי בְּהַנְּאָה מִשָּׂא"כ בְּחֻבִּית
סְתוּמָה שְׁל עַרְלָה וְכִלְאִים דְּאִית בְּהוּ תְּרַתִּי דְּחֻשְׁבִּי וְאַסִּירִי בְּהַנְּאָה לָא מְהֵנִי נְפִילָה לִים
הַגְּדוֹל כִּי הֵיכִי דְּלֵא מְהֵנִי בּב"ח עֵינָן ע"ז דַּע"ד ע"א.

וְדוֹנָקָא חֻבִּית סְתוּמָה שְׁל תְּרוּמָה דְּאִית בִּי חֲדָא דְּחָשׁוּב דִּינוֹ בְּטַבְעַת שְׁל ע"ז דְּאִית בִּי
חֲדָא דְּאַסוּר בְּהַנְּאָה (דְּלִיפָא חֻשְׁבִּיבוֹת זוּלַת בּז' מֵינִין וּב"ח) וּבְהֵכִי נִיחָא דְּבַתְרוּמָה סָגִי
בְּחֻבִּית א' מִשָּׂא"כ בְּטַבְעַת ע"ז דְּאַסוּר בְּהַנְּאָה צָרִיךְ שְׁתִּים דְּהָא בְּנָפַל חֲדָא לֵא הַפְּסִיד
מֵאוּמָה עמ"ש ח"א.

וּמִשָּׁר וְנִתְחַלְקוּ אַרְבְּעֵי וּכּו' וּבְהַשְּׁגוֹת דְּשִׁמוּאֵל וּר"י פְּלִיגִי אַדְרַב דַּס"ל הֵכִי. נִרְאָה
דַּה"ק דְּהָא לִר"י אֶפְיָלוּ תַעְרוּבָ' שְׁלִישֵׁי אָסוּר בְּרִמּוּנֵי בְּדָן וּכ"ש בַּע"ז וּבְפִלּוּגְתָא דִר"י
וּר"ש הִלְכָה כּר"י.

וְאִין זֵה קוֹשְׁיָא דְּהָא גַם שְׁמוּאֵל פָּסַק כּר"ש בְּרִמּוּנֵי בְּדָן וְשִׁפִּיר פָּסַק רַבְּנָן כְּרַב לְגַבִּין
שְׁמוּאֵל אַף בַּע"ז וְכִסְתָּמָא דְּבְרִייתָא דַּס"ל אַף בַּע"ז ס"ס מְנוּכְרָת. וְרֵאִיתִי בִלְח"מ דְּגוֹרֶס
בְּהַשְּׁגוֹת דְּשִׁמוּאֵל וְרַב אוּשְׁעִיא פְּלִיגִי אַדְרַב וְגַם זֵה אֵינּוּ מְנוּכְרָח וּכמ"ש הִלְח"מ וְתוֹ' כָּל
שְׁנַתְּפַתְחוּ מֵאָה חֻבִּיבוֹת בּזא"ז לְעוֹלָם אֶמְרִינָן אִיסוּרָא אִיתָא בְּרוּב הַנְּשִׂאָרִים וְתוֹ' לָא מִיָּדִי.

שָׁם הִי"א וּמְנוּחָר לִישָׁב בְּצַל הַשְּׂרִיגִים עכ"מ וּמ"ש בְּשָׁם הִרמ"ד. וְהַנְּכוּן דְּרַבְּנָן סוֹבֵר
דַּע"כ אִין טַעַם אִיסוּר הִישִׁיבָה בְּצַלָּה מְשׁוּב דְּחֻשְׁבִּי נְהֵגָה מַע"ז דַּא"כ מֵאִי הָאִי דְּקָאָמַר
בְּירוּשְׁלָמִי כָּל שְׂאֵלוֹ תַפְּוֹל וְנוֹגַעַת בּוֹ וְהַשְּׂאָר צַל צַלָּה וְשָׂרִי דַּאֲפִתִי כְּשִׁחְמָה בְּמַעְרַב
וְהַצַּל מֵאַרְיָה נְהֵגָה מַע"ז א"ו דַּאִין זֵה חָשׁוּב הַנְּאָה אֵלָא מְנִיעַת צַעַר דַּמִּשָּׁה צַל הַהִיכָל
מְנוּחָר עֵינָן בְּתוֹ' אֵלָא טַעַם הָאִיסוּר בַּע"ז דְּצַל קוּמְתָה מְחֻזִּי כְּעוֹבֵר תַּחְתֵּיהָ (וַאֲע"ג דְּלֵא
קִי"ל כְּרִיב"ב וְהַעוֹבֵר תַּחְתֵּיהָ טְהוֹר מ"מ הַעוֹבֵר תַּחְתֵּיהָ אָסוּר) מִשָּׁה גְּזָרוּ עַל צַל
קוּמְתָה אָכַל הַעוֹדֵף עַל קוּמְתָה כְּגוֹן הַשְּׂרִיגִין וְעַלִּין הַעוֹדֵפִין וְגַם הֵם מְצַדְדִי גוּף הָאֵילָן
דְּהֵינּוּ בְּדַמּוּן סְכָכוֹת וּפְרָעוֹת דְּלֵא מְקַרִי אַהֵל מְנוּחָר וְעֵינָן בְּפִי הַמְּשָׁנָה לְרַבְּנָן) וַאֲע"ג
דְּבַבְלִי מְדַחָה לִל"ב דְּצַל צַלָּה אָסוּר פָּסַק רַבְּנָן כְּפִי מֵה דְּפִשְׁטָא לִי' לְהִירוּשְׁלָמִי (דְּאַפְשָׁר
הַבְּבִלִי שְׁקִיל וְטָרִי אֲלִיבָא דְרִיב"ב דְּסִתְמָא אֲלִיבִין) וְאַנָּן לָא קִי"ל כְּרִיב"ב.

ועלח"מ ובפר"ח אה"ע דכל שאין דרף אחרת היינו גונלת את הרבים ותרין הא דהשמיט רבנו אדם חשוב ע"ש. שם הי"ב אפרוחים ובהשגות ה"לל מפני שהן פגידולי אשרה ודברי הכ"מ נכונים דא"כ אפילו אין צריכין לאמן פבר נאסרו מש"ה כ"ר דהאשר' כמו בסיס דנמצא פשוטלן רוצה בקיומו של אשרה והבו.

ומש"ר והקן עצמה ובהשגות דוקא שהביא ממקום אחר פי' אבל בספק נשבר מגופה אסור. ויש לדחות דמדקיי"ל רוב וקרוב הולכין אחר הרוב תולין ברוב דמיייתי מעלמא: ועכ"מ והלח"מ האריף בדחוקים והמ"ל האריף בבאיור רש"י ותוספות נחבל על דאבדין ביאור דברי רבנו ואטפס בקצרה על הערות הלח"מ דמה שהשמיט רבנו יתיז בקנה ומשמע דנוטל הקן בידיים הפך סוגיא דמעילה.

המעמיק בלשון רבנו בפ"ה המשנה (הביאו הלח"מ והיתה בין ריסי עיניו והסיב לכוונה רחוקה ודחוקה והנכון) דרבנו גריס במעילה די"ד כגי' התוספות. ומפרש דמותיב ר"ל לר"י הקן שבראש האילן מאי לאו דאיתבר מגופי' פי' דספק איתבר מגופה (דאי ידענו דאיתבר מגופה אמאי אין מועלין אלא בספק) דאין נהגין דלמא מגופה ואין מועלין דלמא מעלמא ומיייתי חולין בעזרה ומינה דבאשרה קיי"ל יתיז בקנה ושרי להנות מן הקן (והא דנקיט יתיז כשהאילן גבוה שהרי אסור לעלות באשרה) אלמא דע"ז שנסתברה מאלי' מותרת דאי ס"ד אסורה נחוש גם בע"ז שמה איתבר מגופ' ושמה לא ביטולה ודחי לעולם כר"י וכגון שידוע דאיתי מעלמא מש"ה יתיז ונהגה.

ופריף אי הכי בהקדש אמאי לא נהגין אלא ודאי דאיירי באילן שידוע שבשעת הקדש הנה עצו עב ולא הנה לו שרשים דקים מה שיוכל העוף לשבר מגופו אלא דיש לחוש דאיתבר מגופו מגידולין הרפים הבאים לאחר מיכן הילכך בהקדש אין נהגים דחוששין דאיתבר מגופו מגידולין ואין מועלין כמ"ד אין מועלין בגידולין של הקדש אפילו בידוע דאיתבר מגידולין ובאשרה יתיז בקנה ונהגה דנהי דאיתבר מגופו וקיי"ל פ"ח מהע"ז ה"ג דגידולי אשרה אסורין מ"מ הרי ע"ז שנסתברה מאליה מותרת וקשה לר"י.

ומסיק הגמ' דאי ס"ד דידוע דאתי מעלמא אמאי יתיז בקנה לשקלי' משקיל באילן נמוך (פי' דנדאי לכאורה הנה מקום לנישב לר"י דאיירי בספק מהיכן אייתו מש"ה בהקדש לא נהגין דלמא אייתי מגופה ולא מועלין דלמא אייתו מעלמא ומ"מ באשרה מותר להתיז בקנה משום ס"ס ספק מעלמא ואת"ל מגופ' נהי דלר"י נשתברה מאליה אסורה היינו הואיל דמספקא לן שמה לא ביטלה נכרי אסור ר"י נשתברה מאלי' מספק מיהו מ"מ איכא ספק שמה ביטלה הנכרי אחר שנסתברה ונחשיב ס"ס עמש"ר פ"ח מהע"ז הי"א שמה לא ביטלה כו' ועיין במ"ל פ"ט מהע"ז ה"א אף דלפי"ז קשה נשקלי' מי שקל א"ו דאיירי בידוע דאתי מגופו וחוששין שמה יטול מגופ האשרה וכמ"ש התוספות וקשה אמאי לא מועלין ובהכרח מתוקם בידוע דאתי מגופו מן הגידולין וכדאוקמינן וכמ"ש וקשה לר"י) ולזה מסיק ר' אבהו משום ר"י דלעולם דבע"ז דחשיב ס"ס שרי לר"י בספק אתי מעלמא ואת"ל מגופו שמה ביטלה הנכרי אחר שבירה והא דקאמר יתיז בקנה לאו משום דאסור למשקלינהו בידיים דנדאי שרי משום ס"ס א"נ דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב אלא ה"ק מתני' גבי הקדש לא נהגין בכל הקן ואפרוחים שבתוכה ולא מועלין מספק אבל גבי אשרה יתיז בקנה כדי להפריח האפרוחים ע"י נדנוד התזה בקנה ואח"כ

יטול הקן עצמו ועיין בפ"י המשנה לרבנו וצריף לגרוס שם נאח"כ יקח אותה וזה מוכרח וברור בכוננתו ע"ש) ולזה פריף ר' יעקב לר' ירמל' דהא קיי"ל אפרוחים פאן נכאן מותרין אפילו בהקדש וביצים פאן נכאן אסורין אפילו באשרה אלא דבין עצמו יש חילוק בהקדש לא נהנין ובאשרה מותר והאיד אמרת יתיו בקנה להפריח האפרוחים דהא אפרוחים מותרין אפילו בהקדש וכ"ש באשרה.

ואי להשליף הציצים לא מהני התזה והכי הל"ל נוטל הקן ומשליף הציצים. ומסיק רב אשי דאפרוחים הצריכים לאמן דינם כציצים דאסור אפילו באשרה ושפיר קאמר יתיו בקנה להפריח האפרוחין שצריכין לאמם ונתבארו דברי רבנו ונסתלקה השגת הרמב"ד.

ולדרכנו זה יש ליישב סוגיא דע"ז דמ"ב ע"ב דלא פליג אסוגיא דמעילה דמותיב ר"ל קו שפראש האילן וקס"ד דאיתבר מגופה אלמא ע"ז שנשתברה מאלי' מותר. ומדחה דלעולם כר"י דנשתברה מאלי' אסור מספק אלא הב"ע בספק אייתי מעלמא דהוי ס"ס.

דיקא נמי דאיירי בספק דמש"ה בהקדש לא נהנין ולא מועלין אלא אי אמרת בנדאי מגופה אמאי לא מועלין ומדחה דאיירי בגידולין הבאין אחר מין וכו' ר"ל. ומסיק ר' אבהו אר"י מאי יתיו יתיו באפרוחין דהוקשה ליה פיון דספק אתי מעלמא לשקלינהו בינדים דמתני' סתמא קתני יתיו בקנה אפי' באילן נמוף א"ל ר' יעקב אסברה לה אפרוחים פאן נכאן מותרים בציצים פאן נכאן אסורין וע"כ יתיו בקנה להשליף הקן קאמר ובאילן גבוה כמ"ש (א"נ יתיו בציצים לשברן) ומסיק רב אשי דשפיר קאמר ר"י יתיו באפרוחין אותו שצריכין לאמן (נדע דרבנו פסק פ"ה מה' מעילה דגידולי הקדש שלאחר מין מועלין בהן ועמ"ש שם גבי קו של הקדש) ותו לא מדי.

שם הי"ג נטל ממנה עצים עכ"מ שנדחק ועלח"מ והנכון כמ"ש בפני יהושע שי"א דשאני ערלה וכלאי פרום שאפרם מותר משא"כ בע"ז דאפרו אסור מה לי עצים מה לי גחלת חשיב איסור בעין אפילו אין אבוקה כנגדו דכיון דע"ז גחלתו אסור חשיב שבת עצים בפת וכן אפילו גרף התנור החום אסור דחום התנור גרע מגחלת עיין תוספות פסחים דע"ה ע"א ד"ה וגרפו כו' ועמ"ש פי"ו מהמ"א הכ"ב והכ"ד ואין להקשות מהא דקיי"ל ה"י דשלהבת מותרת דשאני שלהבת הקשורה בגחלת כמבואר בפוסקים.

שם הי"ד בין בימות החמה עכ"מ בשם הרמ"ך דהרמ"ך מפרש הא דאמרן בע"ז דמ"ט לדידכו דאמריתו זוז"ג אסור היינו מדאמרו רבנן אף היא נעשה זבל וא"כ גם במסקנא קי"ל כסברת הרשב"ם בתוספות דמ"ח ע"ב ד"הורבנן דצל חשיב גורם איסור גרידא.

אמנם רבנו מפרש לדידכו כפירש"י מדאמרו אבל לא בימות החמה (ופירש"י מחנור שהיא דבר הלמד מעניינו) אלמא אף זוז"ג כה"ג מותר לר' יוסי עיין בר"ן ואע"ג דר' יוסי אוסר נטיעת אגוז לכתחילה התם משום דחשיב מבטל איסור לכתחילה משא"כ נטיעה בצל אשרה בימות החמה דחשיב זוז"ג שרי לכתחילה ועת"ח.

שם הי"ו המוצא פסות כו' עכ"מ בשם הרמ"ך דמקשה דבע"ז דנ"א ע"א מסיק דהך דפרכילי ענבים ועטרות שבלים פגון שבצרון מתחלה לכו' ופירש"י דהבצירה הוי דומיא דשבירת מקל אע"ג דאינו כעין פנים ע"כ.

ואין לזה מזור ממ"ש ה"ר"ן דלפי מסקנת ר"י דבעינן פ"ג פנים ממש צ"ל דפרפילי ענבים
כו' הוי פ"ג פנים דחזי לבפורים דהא מ"מ מסיק ה"ר"ן דבעינן שפצרון מתחילה לכוף
ש"היה שפירתו פ"ג פנים וביחה.

ולכא למימר פ"ג פנים דרבנו לא ביאר בהדיא דין פרפילין אלא כ' סתם דבר שפיוצא קרב
ע"ג מזבח אה"נ דפרפילין ושבלים בעינן שפצרון פ"ג פנים וביחה. דאפתי קשה למה השמיט
רבנו איקנומתא זו דפרפילין בעינן בצרון (עמ"ש פ"ג מהע"ז ה"ד דרבנו פסק דבעינן
זריקה המשפירת וה"ל לבאר דבעינן בצרון) לכו נראה דודאי רבנו אינו מפרש
איקנומתא זו כפירש"י וה"ר"ן דבצירתו הוי פ"ג פנים וביחה דומיא דשפירת מקל דהא מתני'
מתפרשה במצא בראש מרקוליס וכדפרש"י במתני' וכן הוא האמת כמ"ש לקמן וא"כ
פ"ג פנים דלא מהני שפירת מקל אא"כ בע"ז שפירתו דמקל ע"י קשקוש כמ"ש פ"ג מהע"ז
ה"ד מאי מהני שפצרון הרי אין עובדין מרקוליס בענבים ושבלים והבן זה אלא דרבנו
מפרש דהמקשה ס"ד דמתני' כוללת ב' עניינים דרישא דמצא בראשו מעות פסות וכלים
אם הוא דרף נוי וכבוד אסור משום לתא דתשמיש ע"ז וכמ"ש פ"ח מהע"ז ה"ז דכל
צפוי ע"ז הוי בכלל משמשיה וסיפא דפרפילין ושבלים ונינות ושפירתו וכל שפיר ע"ג
מזבח אסור משום לתא דתקרובת ע"ז (והנה ההפך שפיר שפיר משמשין לתקרובת
דבתקרובת פ"ג פנים שהקריבום נאסר עולמית אע"ג שפיר וכו' כמ"ש פ"ח מהע"ז ה"ז דכל
אינו נאסר אלא בשעת תשמיש כדלקמן פ"ח מהע"ז ה"ד וה"ה ע"ש דהמכניס ע"ז לבית
והוציא הותר הבית וכן אבן שהעמיד עליו ע"ז וסילקה הותר האבן אא"כ כל שנעשה
מתחלה לתשמיש ע"ז ה"ז עומד באיסורו אע"ג שפירקו והוא שנשתמש בהן דהזמנה
לאו מלתא וכדמסיק הש"ס ע"ז דנ"א ע"ב בפלים שנשתמשו בו יכול עשאו ולא גמרום
גמרום ולא הביאום הביאום ולא נשתמש בהן כו' וכמ"ש פ"ח מהע"ז ה"ד ומשמעות
הש"ס דדוקא עשאו לע"ז דאל"כ לא נאסרו אלא בעודן משמשין מש"ה כ' רבנו פ"ז
מהע"ז ה"א וה"ב וכל הנעשה בשבילה דאז נאסר עולמית כמ"ש ועמ"ש פ"ח מהע"ז
ה"ב וזה ברור.

ואחר הצעה זו מבואר הסוגיא דנ"א ע"א דלפי מה דס"ד משום תקרובת) שפיר הוקשה
לו דליכא זריקה המשפירת ולא פ"ג פנים ולא חשיב עבודה ותקרובת. ולזה חידש
המתרגם פ"ג פנים שפצרון מתחלה לכוף דה"ל פרפילין ושבלים דברים של נוי ואסורין עולמית
כדין תשמיש ע"ז שנעשו מתחלה לשם תשמיש ונשתמש בו דאסור עולמית.

והיינו הא דאמרן בירושלמי א"ר יונתן לא סוף דבר עטרות שבלים אלא אפילו עטרות
של ורד ר"ל דלא תימא טעמא דמתני' משום תקרובת וענבים וחטים הוי פ"ג פנים דחזי
לבפורים אלא אפי' של ורד והטעם משום תשמיש ע"ז והא דתנן אסור דמשמע עולמית
משום דחוששין שנתלשו ונעשו לכתחלה לשם ע"ז ומינשב קושית הרמ"ד דשפיר סתם
רבנו דכל תשמיש דרף נוי אסור נעשו לשם ע"ז דאסור עולמית (ואין פ"ג פנים השמטה
דמבואר בכמה מקומות דבעינן נעשה לשם ע"ז כמ"ש) משא"כ דרף בזיון אפי' בשעת
תשמיש שרי.

ולענן קושית הרמ"ד השניה דנגרר אחר פרש"י דמים ומלח הוי פ"ג פנים ובמקוליס
ופעור דליכא קלקלין אין הותר אא"כ איכא תרתי שאינם לנוי ולא פ"ג פנים אבל בחדא

כַּעֲיֵן פְּנִים אוֹ דְרָךְ נוֹי אָסוּר וּבִשְׁאָר ע"ז דְּאִיפֵּא קַלְקֵלִין שְׂרֵי חוּץ לְקַלְקֵלִין אִפִּי מִיָּם וּמְלַח דְּהוּי כַּעֲיֵן פְּנִים וּמִשְׁיג עַל רַבְּנוֹ דְּאִוְסָר אֶפְיֵלוּ בִּשְׁאָר ע"ז חוּץ לְקַלְקֵלִין בְּחֻדָּא.

וְעֵינֵין בְּלַח"מ וְנִפְּהָה הַשְּׁיג הַמְּגִיה מְדַנְקֵיט בְּרֵאשׁוֹ בְּלִשׁוֹן זָכָר מוֹכַח דְּאִמְרָקוּלִים קָאִי כַּפְרֵש"י, וְאֵע"ג שְׁהַתּוֹרַת חַיִּים הָאֵרִיךְ דְּבַהֲכַרְח אֲשָׁאֲרֵי ע"ז קָאִי וְצָרִיךְ לְגַרוֹס בְּרֵאשׁוֹה דְּקָא מְרָקוּלִים אִין לוֹ רֵאשׁ וְעֵינֵקְרוּ ג' אַבְנִים א' מְכָאן וְא' מְכָאן וְאֶחָד עַל גַּבֵּן ע"ש מ"מ פֵּרֵש"י עֵינֵקְר וְצ"ל שְׁמֵרְקוּלִים צוּרָה וּלְפָנָיו ג' אַבְנִים וּכְדִמְפִּנְרֵשׁ בִּירוּשְׁלָמִי פ"ד דַּע"ז מ"ב א"ר יוֹסֵה לֹא סוּף דְּבָר מְרָקוּלִים וּבְרֵאשׁוֹ מְעוֹת אֵלָא אִפִּי ע"ז שְׁאִין לָהּ קַלְקֵלִין.

אֵלָא הַנְּכוּן דְּרַבְּנוֹ ס"ל דְּמִים וּמְלַח אִינְן כַּעֲיֵן פְּנִים וּכְמ"ש הַכ"מ וְגַם י"ל בְּמִים וּמְלַח מְעוֹרְבִין דְּאִינוּ פְּנִיטוּף הַמִּים) וְגַם ס"ל לְרַבְּנוֹ דְּהַהִיקֵשׁ עֲמָהֶם דּוּמִיָּא דְּעֲלִיהֶם מָה עֲלִיהֶם דְּהֵינּוּ תַשְׁמִישֵׁי ע"ז דְּוִקָא דְּבָר שֶׁל נוֹי אֵף עֲמָהֶם דְּהֵינּוּ תַקְרוּבַת דְּבָר שֶׁל נוֹי דְּהֵינּוּ מָה שְׁקָרַב ע"ג מְזַבַּח מְקַרִי נוֹי לְעֵנִין תַקְרוּבַת וְלִמַד רַבְּנוֹ מִהִירוּשְׁלָמִי ע"ז הַנְּ"ל דְּאִסוּר בְּחֻדָּא דְּרָךְ כְּבוֹד אוֹ שְׁכִיּוּצָא קָרַב ע"ג מְזַבַּח ל"ש מְרָקוּלִים וּל"ש שְׁאָר ע"ז שְׁאִין לָהּ קַלְקֵלִין.

וּבְגִמְרָא מְסִיק דְּכָל שְׁהַע"ז לְפָנִים מִן הַקַּלְקֵלִין הָרִי כֹל הַנְּמַצָּא בְּפָנִים אָסוּר אִפִּי אִינוּ בְּרֵאשׁוֹה וְאֶפְי' מִים וּמְלַח דְּלִית בְּהוּ אִפִּי חֻדָּא שְׁאִינָם לְנוֹי וְגַם אִינְן כַּעֲיֵן פְּנִים אָסוּר מִשְׁא"כ כְּשֶׁהַע"ז לְפָנִים וְנְמַצָּא בְּחוּץ אַע"ג דְּאִיפֵּא חֻדָּא נוֹי אוֹ כַּעֲיֵן פְּנִים שְׂרֵי.

וּמְסִיק רִיב"ח דְּאִין קַלְקֵלִין הַפְּסָק בְּפִעוּר וּמְרָקוּלִים דַּע"ג שְׁהֵם לְפָנִים וְנְמַצָּא מִים מְבַחוּץ הַכֹּל אָסוּר וְזֵהוּ מִשְׁ"ר בַּד"א בְּזִמְן שְׁמַצָּא חוּץ לְמָקוֹם עֲבוּדְתָן ר"ל שְׁהַצֵּלֶם וְדָבָר הַנְּמַצָּא שְׁנִיָּהֶם חוּץ לְקַלְעִים.

שֵׁם הִי"ז שֶׁלֹּא בְּטוֹבָה כו' בַּד"ו יִשְׁן שֶׁלֹּא בְּטוֹבַת הַכּוּמְרִים וְאִין נְהֵינּוּ מִהוּ בְּטוֹבְתָן וְכוּ עֵינֵקְר. שֵׁם הִי"ח מְרַחֵץ עַלְח"מ.

וְנ"ל פְּשוּט דְּקָא הַש"ס מְסִיק דְּטַעַם דְּהִיא בָּאָה בְּגִבּוּלֵי הַנּוֹי תְּשׁוּבָה גְּנוּבָה וְלֹא נִתְקַיְּמָה אֵלָא מְפִנֵי דְּשֶׁלֹּא בְּטוֹבַת ר"ג כְּבְטוֹבַת אַחֲרִים דְּמִי וְרַבְּנוֹ דְּאִיִּירִי בְּכָל אֲדָם אִפִּי אִינוּ חָשׁוּב הוּ"ל תְּשׁוּבָה גְּנוּבָה.

שֵׁם הִי"ט סְפִין כ' הַכ"מ מִיָּהוּ כו' אֵף זֶה אִינוּ לְדַעַת רַבְּנוֹ דְּנַאָסָר כֹּל הַבְּשָׂר וְעַכ"מ בְּפִרְקִין הִי"ד וְעַמ"ש פ"ז מִהַע"ז ה"ט. פִּרְקָא ח ה"א תְּפִיסַת יָד אֲדָם עַלְח"מ וְהַנְּכוּן דְּאֶפְיֵלוּ לֹא עֲשָׂאוּ אֲדָם כֹּל שְׁטַפְחִינְהוּ בִּידוֹ אָסוּר וְאֶפְי' אַבְנֵי הַר שְׁנִתְדַלְדְּלוּ וּמִים שְׁעֵקְרוּן הַגֵּל מוֹתֵר וְאִם נִטְלָן בִּידוֹ נַאָסְרוּ עַמְש"ל ה"ב דְּוִדָּאֵי אִפִּי מִים שֶׁל רַבִּים כֵּינּוּן שְׁנִטְלָן בִּידוֹ קִנְאָם בְּהַגְבָּהָה וְנַעֲשׂוּ שֶׁל יְחִיד.

וּבְהִכֵי נִיחָא מָה שְׁנִתְקַשְׁה הַלַּח"מ בְּמִשְׁ"ר לְפִיכָף דַּה"ק הוֹאִיל שֶׁלֹּא תְּפָסֵן בִּידוֹ הוּא דְּלֹא נַאָסְרוּ הַמְּעֵינּוֹת הַנּוֹבְעִים לְרַבִּים (וּר"ל אַע"פ שְׁהַמְעֵינּוּן שֶׁל יְחִיד וְכַדְמִסִּיק הַש"ס דַּמ"ו ע"א ע"ש בְּתוֹס' ד"ה לֹא צָרִיכָא וּלְדָרְךָ רַבְּנוֹ נִרְאָה דְּוִדָּאֵי לְפִי תַקְנַת יְהוֹשֻׁעַ אִפִּי מְעֵינּוּן שֶׁל יְחִיד חָשִׁיב שֶׁל רַבִּים וּמִשְׁ"ה מְסִיק הַש"ס דַּה"ק ר' יוֹחָנָן דְּמַעֲיָין שֶׁל רַבִּים אִפִּי לְגִבּוּהָ אִינוּ נַאָסָר אֵלָא דְּוִקָא אוֹתוֹ יְחִיד שְׁנוּבַע מֵאַרְצוֹ אוֹסְרוֹ לְגִבּוּהָ.

ונהו מש"ר פ"ד מה' איסורי מזבח ה"ו וכן המשתתפה למענין הנובע מארצו כו' ר"ל דוקא הוא אוסרו משא"כ שאר אדם אע"ג שמשתמשין בו אין יכולין לאוסרו אפי' לגבוה אא"כ נטלן בידו אוסר אפי' להדיוט.

ולפ"ז הא דאמרן ע"ז דנ"ט ע"א לא צריכא דטפחינהו בידו לאו למימרא דר"י ס"ל אפי' טפחינהו בידו בשל רבים מותר כמו שהבין הראב"ד לקמן ה"ב אלא דמסיק פ"י דקי"ל כר"י וכתקנת יהושע אין שום מענין נאסר להדיוט רק בטפחינהו בידו והיגו דקמותיב ר"י לר"ל דכל מענין חשיב של רבים ואינו נאסר אא"כ טפחינהו וה"ק לא צריכא כו' דלא משפחת מענין של יחיד אא"כ טפחינהו ואז אפי' של רבים אסור ולא תידוק הא של יחיד איסורי' אלא תידוק הא אם טפחינהו איסורין דאז חשיב של יחיד ואת"ל מענין מימיו איסורים לנכסי' אז הדיוק כפשוטו דייחיד שנובע מארצו אוסר לגבוה וכמ"ש ועפר"ח ומים חיים והנכון כמ"ש.

ומש"ר וכן חליפי חליפין עכ"מ שהניח בצ"ע וענין תוס' ע"ז דנ"ד ע"ב בד"ה משום תימה כו' וסובר רבנו דלרנוחא דמלתא קאמר הש"ס כמ"ד מלמדן ואה"נ אפי' למ"ד אין מלמדן יש לחלק כפי תמיהת התוס' וענין תוס' קידושין דנ"ח ע"א ד"ה ושני כו' דיש ליישב באופן אחר.

שוב ראיתי בירושלמי פ"ה דע"ז מ"א חליפי חליפין אסור מאי כדון א"ר יוסי בר בון כמהו כמהו שני פעמים על שם ולא ידבק בידו מאומה מן החרם פי' דמש"ה דריש והיית חרם כמהו כאלו נאמר ב"פ כמהו דכתיב מאומה ומינושב הצ"ע של הכ"מ דלא פליגי מחמת ייתור הוא אלא אי כמהו כאלו נכתב ב"פ ע"ש.

ומש"ר בד"א בבקמת עצמו ובהשגות והנה מ"ש הראב"ד דבסוגיא דע"ז דנ"ד ע"א הוי המסקנא כרב הונא עמ"ש בבבאור סוגיא זו לדרה רבנו פ"ד מה' איסורי מזבח ה"ו ושם ביארנו דרבנו מפיק לה מהלקתא וס"ל דלגבוה נאסר אפי' בע"ח של חברו בלא מעשה אבל אין נעבד כלל בבקמה של חברו להדיוט אפי' עשה בה מעשה שניסוף יין בין קרניה דקי"ל פ"ה מה' פלאים ה"ח דאין אדם מקדש דבר שאינו שלו ענין תוס' יבמות דפ"ב ד"ה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו (וחזור בו רבנו ממ"ש בפ"ה המשנה דאין הלכה כר"ע ור"י).

ויש לתמוה על הראב"ד דמודה לרבנו פ"ה מה' פלאים ה"ח והאיך פסק פאן כרב הונא ובירו' מדמה להו כמ"ש פ"ד מה' איסורי מזבח ה"ו ע"ש. והנה רבנו פסק לענין יי"ג דנקרי אוסר לאונסו דבר שאינו שלו ענין פי"א מהמ"א ה"ד ובפי"ג מהמ"א הכ"ח.

ובפ"ב מה' שחיטה הכ"א כ"ר דשני' אוחזין בספין ושחט א' בכוננת פסול אם יש לו שותפות בגווה אסורה ואם לאו מותרת דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו (עמ"ש אג"י שם) שאין פוננתו אלא לצערו וכ' שם הלח"מ אבל עפ"ם אוסר כמבואר בחולין דמ"א דאוקמוה בישראל מומר ע"ש בתוס' ד"ה בישראל מומר ובחידושי הר"ן חולין בתמ"ש שיטות נדחק דהא שחיטת מומר פסולה והנכון כמ"ש הט"ז וש"ך דנ"מ לאסור בהנאה דסתם שחיטת מומר נבלה ושרי בהנאה) וכ"כ רבנו בפ"ו מה' חובל ומזיק ה"ז המנסף יין חברו לע"ז לא נאסר היין שאין אדם מישראל אוסר דבר שאינו שלו ואם הנה לו

שנותפות או שהיה מומר או שהתרו בו וקבל התראה שהרי הוא מומר ה"ז אוסר היין והשיג הראב"ד א"א לצעורי קמכוון נראה פנונתו דכל שידוע שאינו מתפנון לצעורי אפי' ישראל אוסר דבר שאינו שלו ועיין יש"ש חולין) ואין פאן השגה דבהדיא כ"כ רבנו פ"ב מה' שחיטה הכ"א ודלא כמ"ע ע"ש.

ולפ"ז לכאורה אין פאן מתלוקת דהראב"ד נמי סובר דמודה רב הונא דבישראל אמרינן לצעורי קמכוון (ועכ"מ ולח"מ שהניחו דברי הראב"ד בצ"ע אלא דמצד דהראב"ד ס"ל דהלכה פרב הונא דישאל אוסר דבר שאינו שלו ובסיום דבריו להקשות לרבנו דנהי דפסק כר"נ ור"ע ור"י אפתי הנה ליה לאפלוגי דנקרי ומומר ושותף אוסר דבר שאינו שלו.

מיהו זה אינו דא"כ ה"ל להראב"ד להשיג בפ"ב מה' שחיטה הכ"א וכן מוכח בפ"ז מה' קובל דס"ל להראב"ד ישראל לצעורי קמכוון) ונ"ל עיקר בכוננת הראב"ד דר' הונא פליג אדר"נ ור"ע ור"י בישאל שידוע שאין מתפנון לצעורי דלרב הונא אוסר ולדידהו תמיד אומרים לצעורי וכמשמעות לשון רבנו פ"ב מה' שחיטה שאין פנונתו אלא לצערו.

אף דקשה דהא המספך על גפנו של חברו דקי"ל אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אבל הספך שהוא שלו נאסר ופאן לא שייך לצעורי שהרי שלו נאסר והוי בדמיון אית ליה שנותפות מפלל דאין אוסר בעצם דבר שאינו שלו.

ומצאתי בגליון המיני' כת"י מחו' הגאב"ד דק' הלברשטאט מ' צבי הירש זל"ה ה"ז הטעם של הכ"מ למה פסק רבנו כר"נ ור"ע ור"י מדאזתבין עליה דרב הונא והוצרך לדחוקי בחצי קנה פגו' הוא תמוה דאדרבה הש"ס פריף לר"נ ור"ע ור"י טעמא דחטאת העוף כו' והוצרך לתרץ פינון דקני ליה לכפרה פדידיה דמי.

ועיין פ"ד מה' שגגות ה"א דכ"ר הנה שנויי דחיקי והקשה שם הלח"מ דהא קי"ל כר"נ ור"ע ור"י ותרץ פינון דקני ליה לכפר' פדידיה דמי ובאמת א"צ דלא הוצרך הש"ס לשנויי ה"א אלא לפי מה דס"ד דאין אדם אוסר פלל אבל לפי המסקנא אדם אוסר אלא דלצעורי קמכוון בנדאי השוחטקדשים שלו אע"ג דמיקרי לאו דידי' מחמת ממון גבוה מ"מ לא שייך לומר לצעורי קמכוון ודפח"ח.

וזה נוטה לסבר' הראב"ד וזה תלוי במחלוקת הפוסקים אם היכא דאית ליה שנותפות יכול לאסור חלק חברו והבן. שם ה"ב מים שעקרן הגל ע' בהשגות וכבר בארנו ה"א דסובר רבנו דכל שטפחינהו אפילו של רבים אוסר ואם לאו אפילו של יחיד שרי ומש"ה כ"ר ה"א ממעיינות הנובעים לרבים ולא כ' מעיינות הרבים דנדאי אפי' המעיין של יחיד צריך תפיסת יד לאסור להדיט ודלא פש"ף עיין תוס' ע"ז דנ"ט ע"א ד"ה הא דיחיד ומתורץ קו' הלח"מ דלעיל ה"א כמ"ש שם ולענין מ"ש הראב"ד דלא מסיימי פכר השיבו הת"ח והש"ף י"ד סי' קמ"ה ס"א דבירושלמי מסיימי דבני ר"ח שרי ע"ש וע' בגמרא ע"ז דנ"ט דהש"ס מדמה מים שעקרן הגל לאבני הר שנתדלדלו והא בהא תליא.

שם ה"ג השתנה לחצי דלעת ובהשגות ועי' תוס' חולין דקכ"ח ע"א ד"ה הרי אמרו שדחו פרש"י השני. וגם לפרש"י הראשון הוא מהדוחק לומר דהבעיא אליבא דר"ש

דאָנן לא קי"ל פְּנוּתִיהָ אֶלָּא אִיסוּרֵי הַנָּאָה מִתְּטַמְּאִין טוּמְאָת אוֹכְלִין כַּמֶּשֶׁר פ"א מֵהַט"א
הַכ"ה וּמִש"ה הַנְּכַרְח רַבְּנוּ לְפָרֵשׁ לְעֵנִין אִיסוּר.

שׁוּב רְאִיתִי בְּחֻמֶּשׁ שִׁטוֹת דְּהֶר"ן מְפָרֵשׁ אִם הַחֲצִי הַשְּׁנֵיָהּ הִיא יָד לְהוֹצִיא טוּמְאָת ע"ז מִי
אֶמְרִינוּ כָּל הָעוֹמֵד לְחֶתְנוֹךָ וְלִשְׂרוּף כְּשִׂרוּף דְּמִי וְע' בְּשַׁעַר אֶפְרַיִם ש"א דִּיאָנן קי"ל לְאוּ
כְּשִׂרוּף דְּמִי לְזֶה מְפָרֵשׁ רַבְּנוּ דְּהַבְּעִיָּא מֵאַחַר דְּחֻלְק הַמְּעוֹנָה נַעֲשֶׂה יָד לְהוֹצֵא מִי נִימָא
פִּינּוּ דְּהוּי יָד לְטוּמְאָה הוּי נְמִי יָד לְאִיסוּר אוּ דִלְמָא יֵשׁ יָד לְטוּמְאָה וְאִין יָד לְאִיסוּר וְהוּי
טַמְא טוּמְאָת ע"ז וְשָׂרִי בְּהַנָּאָה.

שָׁם ה"ד אֵילָן כּו' עכ"מ ועמ"ש פ"ח מֵה' לֹלֵב ה"א. שָׁם ה"ה מִי שֶׁהִי בֵּיתוֹ כּו' וּבכ"מ
פֶּרֶשׁ"י דֵּהב"ע כְּשֶׁהִבִּית עֲצָמוֹ נֶעְבֵּד.

וְלֹא דִק שָׂאִין כּוּן דַּעַת רַבְּנוּ אֶלָּא דְּבֵית ע"ז דִּינוֹ כְּמִשְׁמָשִׁי ע"ז וּכמ"ש פ"ו מֵהֵאָה ט"ה
ע"ש. שָׁם ה"ו שׁוֹחֵק זֹזֵרָה עכ"מ בְּשֵׁם הַרְמ"ךְ וּבמ"ל פ"ג מֵה' חֲמִץ הִיא וְהִנֵּה מְלִשׁוֹן
רַבְּנוּ פ"ג מֵה' חֲמִץ מְבוֹנָר דְּפֶסֶק פְּרַב יוֹסֵף לְעֵנִין חֲמִץ בְּשַׁעַר נְהָרוֹת ש"א צ פִּירוּר
וְשָׂאִינוּ מְפָרֵשׁ הָא בְּחֻטֵּי וְהָא בְּנִהְמָא כַּפֶּרֶשׁ"י וְגָרִיס חֲמִץ דְּמִמָּס (כְּגִי' דִּידֵן וּל"ג
דְּמִמָּאִיס) פִּי' דְּנוֹקָא נִהְמָא שְׁהוּא רַךְ וְנִימּוֹס בְּמִים א"צ פִּירוּר וְחֻטִּין שְׁהוּ קָשִׁין צְרִיכִין
פִּירוּר וְכָךְ מְסִיק הַש"ס אֶלִּיבִיָּה דְּרַב יוֹסֵף.

וּא"כ מוֹכַח דִּס"ל לְרַבְּנוּ דְּרַבָּה מוֹדָה לְדִינָא לְרַב יוֹסֵף דְּנִהְמָא א"צ פִּירוּר. אֶלָּא ה"ק רַבָּה
דְּגָבִי ע"ז שְׁפִיר מִתְּפָרֵשׁ מְטִיל לֵים הַמְּלַח גְּרִידָא אֶבֶל בְּחֻמֵּי שְׁצָרִיף בִּיעוּר בַּע"פ מְשׁוּם
כֵּל יִרְאֶה וְאִין הַכֵּל סְמוּכִין לֵים הַמְּלַח וְצָרִיף לְהַטִּיל בְּשַׁעַר נְהָרוֹת מִתְּפָרֵשׁ שׁוֹחֵק וּמְטִיל
דְּמִשְׁפַּחַת חֲמִץ קָשָׁה שְׁצָרִיף פִּירוּר.

וְכּוּן רַב יוֹסֵף מוֹדָה לְרַבָּה דְּבָיָם הַמְּלַח א"צ פִּירוּר לְדִינָא דַּל"כ לְאִיזָה צְוֵרָף יוֹלִיף לֵים
הַמְּלַח אֶלָּא ה"ק דְּבַחֲמִץ שְׁפִיר מִתְּפָרֵשׁ מִתְּנִי' בְּסִתָּם חֲמִץ נִהְמָא דְּמִמָּס וּא"צ פִּירוּר
אֶבֶל ע"ז קָשָׁה וְצָרִיף שְׁחִיקָה וּמִתְּנִי' סִתָּם יָם קָאֵמֵר דְּלֹאוּ יָם הַמְּלַח אֶלָּא דְּהַמְּקָשָׁה תְּנִיָּא
כְּפִנוּתִיהָ קִס"ד דְּפִלְגִי לְדִינָא דְּרַבָּה סָבַר ע"ז דְּנוֹקָא לֵים הַמְּלַח דְּבִשְׁעַר נְהָרוֹת אִיסוּר אֶפְּיִלוּ
שׁוֹחֵק שְׁהַמִּים מוֹלִיכִין עַל יָד הַנְּהָר כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת וּקִס"ד דְּלְרַב יוֹסֵף אֶפְּיִלוּ חֻטִּין א"צ
פִּירוּר שְׂאִינָם קָשִׁים כְּמוֹ ע"ז מִשָּׂא"כ לְפִי הַמְּסַקְנָא דְּמִיִּשְׁבַּב הַבְּרִיִּיתוֹת אֶלִּיבָא דְּתַרְנוּנִיָּהוּ
וְדֹאִי אִין לְעֲשׂוֹת פְּלוּגְתָּא בֵּין הַבְּרִיִּיתוֹת וְגַם רַבָּה נְרַב יוֹסֵף לֹא פְּלִיגִי לְדִינָא אֶלָּא מְשַׁמְעוֹת
דוֹרְשִׁין אִיבָא בִּינִיָּהוּ בְּפִי הַמְּשַׁנָּה.

וּמִש"ר אוּ שׁוֹרְף וּמְטִיל לֵים הַמְּלַח נִרְאֶה דְּלִצְדִּין קְתַנִּי דְּשֶׁל עֵץ שׁוֹרְף וּמְקָרָא מְלֹא הוּא
פְּסִילִי אֶלְקִיָּהֶם תְּשַׁרְפוּן בָּאֵשׁ וְשׁוּב א"צ זֹזֵרָה לְרוּחַ. וּבְשֶׁל מִתְּכַת דְּמִיָּרִי מִתְּנִי' ש"א
בְּשַׁרְפָּה מְטִיל לֵים הַמְּלַח וְשׁוּב א"צ שְׁחִיקָה.

וְאִם אִינוּ שׁוֹרְף אוּ מְטִיל לֵים צָרִיף שְׁחִיקָה וְזִרְיָהּ בְּשֶׁל מִתְּכַת. וְע' תְּמוּרָה דל"ד דְּאַשְׁרָה
אֶפְּרָה אִיסוּר וְהִינּוּ דְּנוֹקָא בְּאַשְׁרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּדִלְקָמֵן ה"ט דְּטַעוֹן גְּנִיזָה מִשָּׂא"כ אֶשְׁרָה
שֶׁל גוֹי אֶפְּרָה מוֹתֵר דַּע"ג דְּקִי"ל עוֹבְדִין לְשִׁבְרִים בַּע"ז שְׁנִשְׁתַּבְּרָה מ"מ שְׁרַפָּה חֻשׁוּב
בְּיִטּוּל גְּמוּר לְדַעַת רַבְּנוּ וּדְלֹא כַּמ"ש תּוֹסְפוֹת ע"ז דַּמ"ח ע"ב ד"ה הֵתָם ע"ש וּבְגִמְרָא
דַּמ"ט ע"ב מְבוֹנָר דְּשִׁבְרֵי שְׁבָרִי ד"ה מוֹתְרִין וְהִבּוּ זֶה וְכּוּן דַּעַת הָרִי"ף לְמִסְתַּכַּל בּוּ נְזֶה
כְּרוּר וְעַמ"ש פ"ג מֵה' חֲמִץ הִיא וְע' בְּמִיָּי' פִּי"ג מֵה"מ א הִי"ו.

שם ה"ט עכו"ם של ישראל עלח"מ שכ' יש דקדוק כו' א"כ למה לא הזכיר דין דלכנות לה שם ע"כ. ואמת כן הוא ריקטא דסוגיא דמ"ה מיהו אשתמיטתי' להלחם משנה סוגיא דע"ז דמ"ח ע"א דמסיק ר' אשי דלכ"ע אילן שנטעו ולבסוף עבדו תוספתו אסור ול"פ רבנן אלא דעיקרו שרי וקאמר הש"ס בהדיא וכ"ת הא דלא מתרצינן הכי איפוד דרבנן לר' יוסי עפירש"י ולפ"ז איצטריף לרבנן ואבדתם את שם לשרש אחריה ואין לנו לימוד על פיננוי השם דהא קי"ל כשמואל ואיקנומתא דרב אשי כנ"ל ה"ג ותו דלפי הס"ד דש"ס דר"י ורבנן פליגי בתוספת ולא מפכינן א"כ פיון דפסק רבנו כשמואל דהיינו כר' יוסי אין לנו ללמוד על פיננוי השם ושרש השמיטו רבנו.

ומש"ר וטעונה גניזה עכ"מ שכ' ואיני יודע גניזה זו למה ולק"מ כמ"ש פ"ק מה' לולב ה"א ע"ש. ומש"ר המבטל עע"ז ר"ל לאפוקי גר תושב ע"י ע"ז דס"ד ע"ב.

ומש"ר ותקרוכת ע"ז אינה בטלה לעולם עכ"מ בשם הרמ"ך נראה פונתו דמפרש הא דאמרן בע"ז ד"נ ע"א ומאן דלא פריש אמר בעינו פנים וליכא כמש"ר לקמן הי"ב אלמא דאבני מרקוליס חשיבי תקרוכת ובטל הואיל דלא הוי פנים ולפי"ז הא דאמרין דנ"א זרק מקל לפניה חייב ואינה נאסרת לאו למימרא דאינה נאסרת כלל דא"כ אמאי חייב אלא ה"ק דמהני לה ביטול דומיא דאבני מרקוליס.

ולא נהירא דנדאי הזורק מקל חייב משום תולדת זריקה פיון שעובדין אותה במקל ואינה נאסרת כלל דאפי' ביטול א"צ כמש"ר פ"ג מהע"ז ה"ד ושאיני אבני מרקוליס דצריכין ביטול כדפריף הש"ס דנ"א ע"א אלא מעתה אבני מרקוליס ומשני נעשה כמגדל לע"ז והכי קיימא המסקנא לדין דקי"ל פ"זמהע"ז ה"ד ע"ז של נכרי אסורה מיד והא דאמרן דנ"א ע"א דאבני מרקוליס חשיבי תקרוכת היינו לאינף אמוראי דס"ל כל חדא נעשה תקרוכת לחברו אבל אנו קי"ל דנעשה כמגדל לע"ז וזה ברור.

שם ה"י לצורף ישראל עכ"מ בשם הר"ן ולח"מ ודע דאע"ג דבבבלי לא מסיימי בירושלמי מסיימי ונ"ל זעירא ב"ח בשם ר"ח כשם כרה לצורף נחלקו אבל מרה לעובדיה ד"ה אינה בטלה. ר' ירמיה בשם רב כשם כרה לעובדיה נחלקו אבל מרה לצורף ד"ה בטלה.

ר"י בשם ר"א א"ר יוחנן דברי הפל. ר' הילא בשם ר"ל במחלוקת.

ואתניא דר"ח כר' יוחנן ודר' ירמיה כר"ל מאי פדון כשם כרה לצורף נחלקו אבל מרה לעובדיה ד"ה אינה בטלה ע"כ. הרי בהדיא דר"י אמר רב הוא דאמר דמחלוקת בצורף נכרי ובצורף ישראל מודים חכמים דבטל ור' יוחנן איפכא כר"ח וקשה טובא על רבנו דפסק כרב נגד ר' יוחנן וע' בתוס' דנ"ג ד"ה או דלמא דמ"ד בצורף ישראל פליגי אבל לעובדיה ד"ה אינה בטלה איתותב מהברייתא אף אפתי קשה דה"ל לרבנו לפסוק בין בזו בין בזו מחלוקת ואולי ס"ל רבנו דמתני' מסייעא ל"ד בצורף נכרי פליגי דמכירה דומיא דמשכנה נקט ונהרי משכנה אפילו אצל צורף ישראל לא חשיב לחבלה מיהו אין זה מספיק דגם במשכנה ביד ישראל חושש שמא לא ינדמן לו מעות לפדות וישתקע בידו ועתיד לחבלה.

אָמַנְם עֵינֵינוּ רֹאוֹת דְּרַבְנֵנוּ בְּהִדְיָא מְחַלְקָא בֵּין מְכָרָה לְמִשְׁפָּנָ' וְכַפֵּי הַנִּרְאָה דְּרַבְנֵנוּ מְפָרֵשׁ
הָא דְאָמְרֵן בִּירוּשְׁלָמֵי א"ר יוֹחָנָן דְּבָרֵי הַפֶּל ה"ק דְּבִמְכָרָה דְּבָרֵי הַפֶּל דְּבִיטְלָה וּל"פ רַבְּנֵן
אֵלָא בְּמִשְׁפָּנָה וּר"ל ס"ל דְּגַם מְכָרָה בְּמַחְלֻקְתָּא וְהֵינֵנוּ דְּמַסִּיק וְאִתְּיָא דר"ח כר' יוֹחָנָן
וּדְר' יִרְמְיָה כר"ל פ"י דר' יוֹחָנָן מְפָרֵשׁ מִתְּנִי' כר"ח בְּצוּרָף יִשְׂרָאֵל מִש"ה סוֹבֵר דְּפִלְיָגִי
רַק בְּמִשְׁפָּנָה אֲבָל מְכָרָה לְצוּרָף יִשְׂרָאֵל מוֹדִים חֲכָמִים דְּבִיטְלָה וּר"ל ס"ל כר' יִרְמְיָה דְּמִתְּנִי'
בְּצוּרָף נְכָרֵי וּמִש"ה סוֹבֵר דְּפִלְיָגִי רַבְּנֵן גַּם בְּמְכָרָה וְהֵינֵנוּ דְּפָרִיזָה מֵאֵי פְדוּן פִּי דֵא"כ ר"י
וּר"ל לֹא פְלִיגִי.

וּמִשְׁנֵי דְנִחְלְקוּ ר"ל ור' יוֹחָנָן אֵלִיבָא דְרַבְּנֵן בְּמְכָרָה לְצוּרָף יִשְׂרָאֵל דְלר"י מוֹדִים רַבְּנֵן
דְּבִטְלָה וּר"ל סוֹבֵר דָּאף בְּזָה נִחְלְקוּ אֲבָל בְּמְכָרָה לְצוּרָף נְכָרֵי מוֹדִים ר"ל ור"י דְּנִדְאֵי פְלִיגִי
רַבְּנֵן וּס"ל דְּאִינְהָ בְּטְלָה נְזָה נְכוּן בְּבִיאָוּר הִירוּשְׁלָמֵי וְשָׁפִיר פְּסֻק רַבְּנֵנוּ כר"י לְגַבִּיָּה ר"ל
וְנִמְצָא אֲמוּרָאֵי נִינְהוּ אֵלִיבָא דר' יוֹחָנָן דְּלִפִּי הַבְּבָלִי סוֹבֵר ר' יוֹחָנָן עכ"פ בְּזָה וּבְזָה
מְחַלְקֵת וּלְפִי הִירוּשְׁלָמֵי סוֹבֵר ר"י דְּמוֹדִים חֲכָמִים בְּצוּרָף יִשְׂרָאֵל וְלֹא שְׂבָקִינוּ נְדָאֵי דְרַב
מִשׁוּם סְפִיקָא דר' יוֹחָנָן וְתוּ דְרַבֵּי קָאָמֵר נְרָאִין דְּבָרֵי לְחֲכָמִים בְּצוּרָף יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַע
דְּהוּדוּ לֹו וְתוּ לֹא מִיָּדִי.

שָׁם הִיא ע"ז שְׁנִשְׁתַּבְּרָה ע' בַּמ"ל וְעַמְש"ל פ"ז מַה' ע"ז הִיא בְּעַנְיָן הַסֶּפֶק שֶׁל הַמ"ל
וְתִמְצָא סְתִירָה לְדְבָרֵי ר' יַעֲקֹב כּוֹלֵי הַמַּגִּיָּה וְעַמ"ש פ"ח מַה' לוֹלֵב ה"א. וּמִש"ר פִּינֹן
שְׂבִיטְלָה אֲבָר א' ע' בַּהֲשֻׁגוֹת וּלְח"מ וְאֲנִי אוֹמֵר דְּנִדְאֵי גַם רַבְּנֵנוּ אֵינִי בְּשָׁבְרֵי שְׂבָרִים
דֵאל"כ הָא קי"ל דְּעוֹבְדֵינָן לְשָׂבָרִים וְצָרִיף כָּל אֲבָר בְּטוּל אֵלָא דְסוֹבֵר רַבְּנֵנוּ דְסָגִי בְּבְטוּל
אֲבָר א' הוֹאִיל שְׂאִין הַדְּיוּט יְכוּל לְהַחְזִירָן וְאֲנֹמֵן יְכַל לְהַחְזִירָן מִש"ה בְּעֵינֵנוּ מִיְהוּת בְּיִטְוּל
אֲבָר א'.

שָׁם הִיא ע"ז שְׁנִינְתֵן רַבּוּ עַמ"ש פ"ח מַה' לוֹלֵב ה"א. וּמִש"ר בִּיד גּוֹיִם עִלְח"מ שְׁהֵנִיחַ
בְּצ"ע וְדְבָרֵי תְמוּהֵים דְאִטּוּ מִשְׁמַשֵּׁי ע"ז א' צ' בְּיִטְוּל כְּנ"ל ה"ט וְהֶאֱמַת דְּשְׂאֵנִי בְּיָמֹס
דְּהוּא אֲבָן א' שְׁמַעְמִידִין עֲלִיו ע"ז סְגִי בְּסִילּוּק וְא' צ' בְּיִטְוּל כְּנ"ל ה"ד וְשָׁפִיר כְּשִׁנְפָּגַם
מְסַתְמָא יְסַלְקָנָה מִשָּׂא"כ מְזַבַּח דְחֻשִׁיב בְּנִין שְׁלוֹ כְּבִית שְׂבָנָאוּ מִתְחַלְקָה לְהַכְּנִיס בּו ע"ז
וּכְמ"ש פ"ז הִי"ו דְכָל שְׁנַעְשָׂה מִתְחַלְקָה לְתַשְׁמִישׁ וְנִשְׁתַּמְשׁוּ בּו לֹא מְהַנִּי סִילּוּק עַד
שְׂבִיטְלָנּוּ ע"ש.

וּמִש"ר וְאֵם הִתְהָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל עכ"מ בְּשֵׁם הַרְמ"ך וּבְהִדְיָא אוֹקִים הַש"ס דַּמ"ב ע"א
מִשׁוּם גְּזֵרָה דְרַבָּא וְאִפְּלוּ בַע"ז שֶׁל נְכָרֵי הֵגַם דְּדִין זֶה שֶׁל הַבְּרִיָּיתָא דְאִין יִשְׂרָאֵל מְבַטֵּל
כְּבָר כ"ר בְּפִרְקִין ה"ט מ"מ אִין לְשׁוֹן רַבְּנֵנוּ מְדוּקְדָק דֵה"ל לְבָאָר גְּזֵרָה דְרַבָּא (וְאִין זֶה
רְבוּתָא כְּלָל לְלַמְדָנוּ דְאִשְׁרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אִין לֵה בְטוּל כְּמוֹ ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְלָמָּה עֲזוּב
רַבְּנֵנוּ לְשׁוֹן הַבְּרִיָּיתָא) וְרֵאִיתִי בִירוּשְׁלָמֵי פ"ג דַּע"ז מ"ב וְז"ל ע"ז שְׁנִשְׁבְּרָה רִי"א אֲסוּרָה
ר"ל א' מְוִתֵּרַת מַה נֵן קִינְיָמִין אִי בְעֵתִיד לְהַחְזִיר לְכַלְיָין ד"ה אֲסוּר אִי בְאִין עֵתִיד לְהַחְזִיר
לְכַלְיָין ד"ה מְוִתֵּר אֵלָא פִי אֲנֵן קִינְיָמִין בְּסַתֵּם ר"י אֲמַר סַתֵּם כְּמִי שְׁעֵתִיד לְהַחְזִיר לְכַלְיָין
ר"ל אֲמַר סַתֵּם כְּמִי שְׂאִין עֵתִיד לְהַחְזִיר לְכַלְיָין ע"כ.

עוֹד שָׁם מִי"ג ר' יוֹסִי אוֹמֵר אָף לֹא יִרְקוֹת בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי שְׁהִנְבִיָּה נּוֹשֶׁרֶת כּו' לִית
הָדָא פְלִיגִי עַל ר' יוֹחָנָן דר"י אֲמַר ע"ז שְׁנִשְׁתַּבְּרָה אֲסוּרָה לֹא כֵן סְבָרִין מִיָּמֵר אִם כְּשִׂאִין
עֵתִיד לְהַחְזִירָן לְכַלְיָין ד"ה מְוִתֵּר.

תפטר בע"ז של ישראל. לית הדא פליגא עלה דרב דרב אמר לצורכה היא אסורה ושבריה מותרין.

תפטר בע"ז של ישראל ע"כ. מבואר מזה דהירושלמי סובר דמודה ר"י דכל שבירה אשר אינו עתיד להחזיר לכליין פ"א שאינו עתיד לתקנו ולחזור לעשותו פלי מותר והיגו דפריה דמתני' דנבייה לימא דפליגא עליה דר"י דהא מודה ר' יוחנן באינו עתיד להחזיר לכליין והנבייה הזאת אין לה תקנה (פ"א וכ"ש קשה לר"ל) ומשני דמתני' באשרה של ישראל וכה"ג לרב היכא דשיפה אשרה לצרכה השיפויין הם מותרין דהא אין להם תקנה ובהכרח מתני' דנבייה באשרה של ישראל וכמש"ר (וע' בתוספות ע"ז דמ"ח ע"ב בד"ה התם ולפמ"ש לר' יוחנן ודאי איירי ר' יוסי בשל ישראל ע"ש) וע' בתוס' ע"ז דמ"ב ע"ב ד"ה והא שיפויין תימה כו' ואין תירוץ מספיק דודאי הא דקאמר הש"ס ה"נ פדרכא אין זה לשון ר"ל אלא לשון מסדר הש"ס לתרץ לר"ל.

והנרא' דודאי הו' בריי' דישאל ששיפה ע"ז היא ושיפויין אסורין איירי בע"ז דשיפה גזרה דרכא בתלוש משא"כ באשרה שהיא מחוברת לא שיפה גזרה דרכא שהרי השיפוי הוא הבטיול וא"א להגביה המחובר טרם שנעשה הבטיול הילכף פסק רבנו פרב דירושלמי דלצרכה השיפויין מותרים אפילו שיפאן ישראל דלא שיפה גזרה דרכא ונתיישבה קו' הרמ"ך וניחא קו' התוספות הנ"ל דתחלה דמותיב לר"ל מע"ז שהוא תלוש שפיר משני פדרכא דהו' ברייתא שהביא הרמ"ך איירי בע"ז שהוא תלוש דשיפה גזרה דרכא.

ולנה פריה ממתני' דנבייה דלא שיפה גזרה דרכא והוצרו לתרץ תירוץ אחר שאני התם דעיקר הע"ז קיימת. ולנה פריה דהא תניא ברייתא אחרת גבי אשרה דהיא אסורה ושיפויין מותרין ומתפרשה אפילו שיפה ישראל דהא לא שיפה גזרה דרכא באשרה לזה חידש הש"ס אליבא דר"ל דאין ע"ז בטלה דרף גדילתה ואנן קי"ל כר' יוחנן דשיפויין מותרין דלא שיפה גזרה דרכא דאין שיפויי אשרה עתידין לחזור לכליין.

(הגם הלום ראיתי דלכאורה הש"ס דידן חולק אירושלמי בזה מדפריה הש"ס איתיבי' ר"ל לר"י מקו שבראש אשרה ולדרף הירושלמי לק"מ דשאני עצי הקו שאין להם תקנה לדבר הגתלש מהמחובר א"ו דסובר הבבלי דאפילו במידי דלייתא בחזרה אוסר ר"י בנשתברה מאליה.

אף דיש לדחות דעצי קו שנטל העוף אינו ניכר ולא שיפה לומר שביטלו הגוי פיון דאין השבירה נודעת לו והבן זה. פ"ק ט ה"א עבר ונשא על"חמ ואין זה הפלל במקום דת"כ והנכון כמ"ש הכ"מ.

שם ה"ב ואם חשש לאיבה עכ"מ ולח"מ וי"ל דרבצו איירי כשא"א לו להטיל לבור פלאחר יד שוב ראיתי בירושלמי פ"ק דע"ז וז"ל חד דוקינר אוקיר לר' יודן נשיאה דסקוס מלא דינרין נסיב חד מינייהו ושלח ליה שארא.

שאל לר"ל אמר יוליף הנאה לים המלח הרי במכירו (קושניא היא הרי מכירו ואיכא איבה) הרי לשעבר (ר"ל דיעבד דכבר נטל) ואר"ל יוליף הנאה לים המלח. ר' יודן

נשיאה אדם גדול הנה וביקש ר"ל לגדור הדבר ע"כ וסמוך רבנו על ר"י נשיאה דמעשה
רב גם דמשמע דלמגדר מלתא הורה ר"ל ולא מדינא.

והנכון דכל שיכול להשמיט בשום טעדיקי יעשה ובאם לאו יקבל משום איבה ולא ינהה.
שם ה"ה אבל גוי עיניו בהשגות ודע דבמשנה ירושלמית לא הזכיר אבל יום תגלחת ול"ג
לה.

וה"ל הירושלמי פ"ק דע"ז מ"ב יום הלידה ויום המיתה ע"כ לצבור מפאן ואילף ליתיד
מבואר כמש"ר דפלוגתא דרבנן אהנה תרמי. עוד שם פניי מתני' פל מיתה שיש בה עישון
ושרפה יש בה ע"ז וזהו מש"ר ומקטרים.

שם ה"ו דברים כו' עכ"מ והלח"מ הניח בצ"ע ובפר"ח אה"ע נדחק וגם לא העלה מזור
למה השמיט רבנו הך דמוכרין להם חבילה. והנכון דבע"ז די"ד פריה וליחוש דלמא אזיל
ומזבן לאחרינא אמר אביי אלפני קפדינן אלפני דלפני לא קפדינן וראיתי במקומו פי"ב
מה' רוצח הי"ד גבי דין ל"ת דלפני עור השמיט רבנו מלתא דאביי לכן נראה דרבנו דחה
מלתא דאביי מהלכה מהא דקי"ל בסמוך ה"ח דכל שאסור למכור לעכו"ם אסור למכור
לישראל החשוד למכור לעכו"ם אלמא דמפקדינן אלפני דלפני אע"ג שבתוס' ע"ז דט"ו
ע"ב בד"ה לנכרי תירצו בשם ה"ר אלחנן דשאני מוכר לנכרי שאין הנכרי מוזהר אלפני
עור ורבנו ימאן בזה דבשבע מצות ודאי מצווה הנכרי אלפני עור והא גדולה מזה דנהרגו
אנשי שקם שלא דנוהו כמש"ר פ"ט מה' מלכים הי"ד ע"ש ולא אשתמיט הש"ס להורות
היתר למכור לבונה לגוי שנודע שאינו ** (שאינו עובד) ** ע"ז ואינו מודה בה ותו
דבע"ז ד"ו ע"א איבעיא להו משום הרנוחה ואפילו יש לנכרי בהמה אחרת אסור א"ד
משום לפני עור ולא אפשטה ונהי דנכרי לא מפקיד אלפני עור ודאי אפילו נכרי שידוע
שאינו מודה בע"ז אסור למכור לו דנדאי חשוד דאזיל ומזבן ואיפא הרנוחה ומש"ה לא
חילק רבנו פאן פמו שחילק לעיל ה"ב ובהכי ניחא הא דהשמיט רבנו דין חבילה וכל
ההשמשות דכלה סוגיא שלא אליבא דהלכתא דחיישינן דילמא אזיל ומזבין לאחריני
ואיפא משום לפני דלפני או הרנוחה ותו לא מידי.

שם ה"ז היו מעורבים כו' עמש"ל ה"ו ומקום מוצא לדין זה דבירושלמי גרסינן ולבונה
תני אם הנה חבילה מותר וכמה היא חבילה ריב"ב אומר אין חבילה פחות מה' מינין הנה
פומר אסור רופא מותר.

תגר מותר תגר חשוד אסור ע"כ וגוף הברייתא בתוספתא ספ"ק דע"ז וז"ל מפלן הנה
מוכר להן חבילה פירש ריב"ב בלבונה אין פחות מג' מינין מוכר לתגר ואין מוכר לבע"ה
ואם הנה תגר חשוד אסור ע"כ ולפ"ז נראה דרבנו מפרש ג' מינין שיהיה שחורה ולבונה
שתי פעמים מלבונה זכה דהיינו מעורב דאין חוששין שילקט ואפשר דגרסינן בתוספתא
מינין.

(ובירושלמי ג"כ ג' מינין) וסובר רבנו דת"ק פליג וס"ל אפילו ב' מינים זכה מעורב
בשחורה אין חוששין שילקט וקי"ל כת"ק ולפ"ז נראה דרבנו גורס בש"ס פל התוספתא
(או דגרסינן כו' שפן הדרה בש"ס לקצר הברייתות וסומך אסיפא) ועיקר הקושיא
וליחוש דלמא אזיל ומזבן קאי אסיפא דניחוש שפא ימכור התגר לבע"ה דלדרה רבנו

לק"מ מרישא דחבילה מותר למפור לבע"ה ואין חוששין שמה ילקט והא דמשני אלפגי דלפגי אפיק רבנו מהלקתא כמ"ש ה"ו ונדחית הסיפא אלא פסק בבא דרישא.

שם ה"ח פשם כו' דינים אלו הוקפלו פי"ב מה' רוצח הי"ב. ועלח"מ מה שהקשה ממש"ר פ"ך מה' שבת ה"ה.

ובגני הרב המובהק החרף מו' חיים שי' תירץ דהא דתירצו בארי שבור היינו מקמי דידעיןן הא דקיי"ל בע"ז דט"ו רב אדא שרי לזבוגי חמר' וע"י סרסור משא"כ לפי מסקנת רב אדא לק"מ עליה דרב דרב קאמר דתיה גסה כבהמ' גסה לעגן מכיר' משום לתא דשבת ונמצא ע"י סרסור שרי ומ"מ שפיר נקית במתני' וכל דבר שיש בו נזק דאז אסור אפי' ע"י סרסור ואפילו תימא דדחיקא ליה להש"ס לאוקים מתני' ע"י סרסור מ"מ שפיר נקית רבנו פאן לישא דמתני' להורות דדובים ואריות אסורים אף ע"י סרסור וזה ברור.

שם ה"ט עיר שיש בה ע"ז כו' ובהשגות והלח"מ נדחק בבאיאור פוננת ההשגות. והנכון דבתוספתאב"ק דע"ז ונ"ל יריד שבתוף הכרף אין הולכין לאותו כרף ולא לעגירות הסמוכות שגראה כהולף ליריד דר"מ וחכ"א אין איסור אלא הכרף לבד.

יריד שבתוף הכרף תוף הכרף אסור חוץ לכרף מותר. חוץ לכרף חוץ לכרף אסור תוף הכרף מותר.

עובר אדם בשאיירא ממקום למקום ונכנס לכרף שהיריד בתוכה ואיני חושש מפני שגראה כהולף ליריד. יריד שנתנו מלכות או בני המדינה וגדוליה מותר אין אסור אלא יריד של ע"ז בלבד ע"כ.

ולזה מפרש רישא דמתני' כפשט התוספתא בהליכה ליריד למשא ומתן וסיפא דמתני' מהו לילף שם כו' מפרש שהכניסה והלוף מפני חשש שיחשדוהו שהולף למ"ומ אע"ג שפוננתו רק לילף שם לדבר עם אחד וסיפא דסיפא ואם יכול לילף בה למקום אחר מותר מפרש דהיינו בבא דעובר אדם בשאיירא שבתוספתא (וזהו שמשגי פאן דהרישא לא מתפרשא בכניסה אלא במ"ומ וכל שיריד ע"ז בתוכה מותר חוצה לה אפי' מ"ומ ומסיים ואפי' להלף אסור משום חשד מו"מ והיינו מ"ש הר"ב ד בהשגות השנייה דלקמן ה"י להשיג על רבנו דאפילו דרף מיוחדת לעבור דרף מקום ע"ז שרי ואין פאן חשד.

ואולם רבנו דרף אחרת לו דמפרש רישא דמתני' לעגן איסור כניסה וכמבואר בלשוננו בפ"י המשנה לפי שאסור לכנס לעיר שיש בה ע"ז וכ"ש לדור בה וכ"ש לסתור בה (וסיים שם אבל אנחנו תחת ידיהם בעונות)** (בעונותינו)** ושוכנים בארצם באונס ונתקיים בנו ועבדתם שם אלהים אחרים כו' ע"ש ומש"ה השמיט רבנו דין התוספתא לעגן מ"ומ דנלמד בק"ו) אבל חוצה לה שרי אפי' דירה ומו"מ עמש"ל ה"י.

שם ה"י בד"א בזמן שהדרף מיוחדת ע' בהשגות וכבר נתבאר פוננתו לעיל ה"ט ואולם רבנו לשטתו דמפרש רישא דמתני' דאף ההילוף אסור בעצם (ולאו משום חשד מ"ומ כמ"ש ההשגות) ובהכרח הא דבסיפא מהו לילף שם מתפרש מהו לעבור דרף העיר הזאת למקום אחר ואינו מתפונן לילף בה ואמרה המשנה דאי ליכא דרף אחר מירושלים לצפת אא"כ דרף לוד שיש בה ע"ז אסור אע"ג דה"ל דשא"מ שאין פוננתו אלא לילף

לצפת פיון דליכא דרפא אחרניא חשיב פ"ר וכאלו מתפנון לילה ללוד אבל אם יש שם דרף אחרת דלא הוי פ"ר ושרי מדין דשא"מ אע"ג שהולף דרף לוד וכמ"ש רש"י בזבחים דצ"ח ע"ב גבי יין לאשים דכיון שאפשר לזלף ע"י טפין דקים אפי' מזלף בטפין גסים ומכבה שרי דחשיב דשא"מ ולא פ"ר וכמ"ש בסמ"ה ק"ת פ"א מה' שבת ה"א באריכות.

ובזה נתיישבו דברי רבנו דס"ל דאין התוספתא פי' המשנה (והשמיט רבנו דין ענירות הסמוכות דקי"ל כחכמים דאפילו בשעת זריד חוצה לה מותר ואין חילוק) והא דנקיט בתוספתא עובר אדם בשירא מתפרש בדאיכא דרפא אחרניא דשרי אפי' בשעת זריד וכן המשמעות דמחמת שרוצה בשירא והמה הולכים דרף עיר היריד שרי מפלל דאיכא דרף אחר שאין השירא הולכין בו.

שם הי"ג המוכר בית כו' ע' בהשגות והלח"מ כ' שרש"י פי' בענין אחר וע' בתוספתא פ"ק דע"ז וז"ל המוכר ביתו לע"ז כו' מבואר כפי רבנו. והנה פנונת הראב"ד לדמות דין זה לדין הלוקח גרוטאות דלעיל פ"ז ה"ה והבין זה.

ורבנו סובר דאע"ג דמסתבר טעם הראב"ד דאין ע"ז תופסת דמיה עד שתעשה ע"ז פיון דבתוספתא לא חילקה בכך י"ל דקנסוהו חז"ל הואיל שמוכר בפירוש לע"ז יולף הנאה אע"ג שקנודם עבודה הקדימו דמיו וילהפך בגוים שאנסוהו אפי' העמידו הע"ז ואח"כ נוטל דמים דה"ל חליפי ע"ז מ"מ שרי פיון שהוא אנוס וזה ברור ועמ"ש פ"י מהע"ז ה"ד וכן מפורש בגמ' ע"ז דס"ב שקנסו חז"ל בתמרין ויין נסך פרק י ה"א אבל המוסרים והאפיקורסין עלח"מ ואשתמיטת' דבהדיא כ"ר פ"ד מה' רוצח ה"י דמומר להכעיס ה"ל אפיקורס ומורידין ולא מעלין וכ"כ רבנו לענין השבת אבדה פי"א מה' גזלה דמומר להכעיס אפיקורוס.

ואעפ"כ קראו רבנו מומר בפ"א מה' עדות ועמ"ש פ"ג מה' תשובה ה"ז וה"ט ושם ג"כ קראו רבנו מומר דשם מייירי במומרין שאין להן חלק לעה"ב מש"ה כתב דדוקא להכעיס משא"כ לתאבון אע"ג דמומר מיקרי יש לו חלק לע"הב ובחנם הניח הלח"מ בצ"ע וע' תוס' ע"ז דכ"ו ע"ב ד"ה סמי ובאמת בנוסחאותינו ל"ג מומרין לא במס' ר"ה ולא במס' גיטין גם לפי גירסת התוס' י"ל דבר"ה נגיטין אסמיה מומרין למינים ולא הוקשה להש"ס ע"ז אלא הואיל דמסורות מפסיק בין מינין למומרים וה"ל להסמיה מומרין למינים דה"ל מין במינו והיינו דקאמר סמי מפאן ואסמכינהו למינין ולא סמי מומרין לגמרי.

שם ה"ד אף במקום שהתירו עכ"מ ולח"מ שגדחקו והרלב"ח שע"ח תירץ דבמשנה דלא הוזכר שום איסור שכירות לר' יוסי שפיר הוצרך לאוקים כר"מ משא"כ רבנו שהזכיר לקמן ה"ט מיימרא דרב יוסף דבשכונה אסור שכירות שפיר נקיט אף במקום שהתירו ר"ל שלא בשכונה.

ומש"ר אבל משפיר ע' בהשגות והכ"מ נדחק והנכון כמ"ש המ"ע דהיתר אוצרות מפורש בתוספתא (ועמ"ש פ"ט מהע"ז הי"ג) ועם היות שהכ"מ ומ"ע הספימו לסברת הראב"ד נ"ל דהיינו דוקא באומר בפירוש שמשפיר לו לאוצר יין אבל אם השפיר לו לאוצר סתם אע"ג שנתן בו גם יין שרי.

וה"ז דומה להא דקי"ל פי"ג מהמ"א הי"ז שְכַר חֲמוֹר לְרַפְנוּב עָלָיו ע"ש וְהָא דְנִקְיָט בְּתוֹסְפָתָא הֵיטֵר אוֹצְרוֹת הֵינּוּ בְּסִתְמָם וְרַבְנּוּ הֶעֱתִיק לְשׁוֹן הַתּוֹסְפָתָא. וְכ"ש כְּשֶׁהִקְדִּים לוֹ שְׁכָרוֹ כַּמ"ש פ"ט מהע"ז הי"ג.

ומש"ר נְכַן אָסוּר עַכ"מ וע' פ"י מה' בְּרִכּוֹת הֵי"ג שְׁכ"ר בְּרִיּוֹת סָתֵם. שֵׁם ה"ו אָפִילוּ יוֹשֵׁב כּו' ע' בְּהִשְׁגוֹת וּבְגִיטִין דַּמ"ה ע"א וּלְדַרְךָ רַבְנּוּ דִין שְׁבַע אָנוּמוֹת וּשְׁאָר עַפּו"ם שְׁוִינְכַמְש"ר פ"ו מה' מְלָכִים ה"א ע"ש וְהֵנָּה רַבְנּוּ לְשִׁיטְתוֹ דְּפָסֵק לְעִיל פ"ט מהע"ז הי"ט וְה"י דְּאָסוּר לְהִלָּךְ וְכ"ש לְדוֹר בְּעִיר שְׂיֵשׁ בָּהּ ע"ז שְׁפִיר פָּסֵק דְּלָאוּ דְּוָקָא ז' אָנוּמוֹת וְאָפִילוּ הָעוֹבֵר מִמְּקוֹם לְמְקוֹם דְּחָשִׁיב דְּרָךְ עֲרָאִי דַּכָּה"ג אָסוּר לְדִינּוֹן הָעֲבָרָה דְּרָךְ עִיר שְׂיֵשׁ בָּהּ ע"ז פ"ט הי"י.

ומש"ר שְׁלֵא בְּזִמְן הַיּוֹבֵל וּבְהִשְׁגוֹת. וְדַבְרֵי הַכ"מ בְּכּוֹנוֹת הָרֶאֱב"ד מְגַנְמָגָם וְהַכּוֹנֵנָה לְהַפְּדָה דְּאֲדַרְבָּה בְּזִמְן שְׁאִין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג מְוֹתֵר לְיֹשֵׁב אָפִילוּ בְּעִיר וְכַמ"ש הָרֶאֱב"ד פ"ד מהא"ב ה"ח ועמ"ש שֵׁם.

פָּרַק י"א ה"א וְלֹא יִבְנֶה מְקוֹמוֹת ע' בְּהִשְׁגוֹת. וְאֲנָכִי הָרוּאָה דְּרַבְנּוּ הוֹצִיא דִין זֶה מֵהַת"כ פ' אַחֲרֵי וְנ"ל וּבְחֻקוֹתֵיהֶם לֹא תִלְכוּ וְכִי מֵה הַנִּיחַ הַפְּתוּב שְׁלֵא אָמְרוּ לֹא יִמְצֵא בָּהּ מַעֲבִיר גו' וְחוֹבֵר חֶבֶר גו' אֵלָא שְׁלֵא תִלְכוּ בְּנִמּוּסוֹת שְׁלֵהוֹן בְּדַבְרֵים הַחֻקִּין לָהֶם פְּגוֹן תִּיאֲטָרִיאוֹת וְקַרְקִיסָאוֹת וְהַאֲסָטְרִיאוֹ (וְיִגִּיד עָלָיו רִיעוּ דְּזָהוּ מ"מ מוֹצָאוֹ דְּמַסִּיִּים שֵׁם רִיב"ב אוֹמֵר שְׁלֵא תִנְחֹר וְשְׁלֵא תִגְדֵּל צִיצִית וְשְׁלֵא תִסְפֵּר קוּמִי) וּבְעָרוֹף עָרָף תִּאֲטָר שְׁהוֹן בְּנִינִים בְּגוֹבָה לְרֵאוֹת מִשֵׁם הַשְׁחֹק וּבְמוֹסִיף עָרוֹף שְׁבַזְמָן קַדְמוֹן הִיָּה בְּעִיר רוּמִי שְׁלֵשָׁה בְּנִינִים מִשׁוֹעָרִים שְׁנִקְרָאוּ כֵּן וִי"מ בְּתֵי קַרְקִיסָאוֹת שְׁמַתְקַבְצִים שֵׁם לְשִׁתוֹת.

וְזֶה מְבֹאֵר בְּדַבְרֵי רַבְנּוּ וְדַבְרֵי הָרֶאֱב"ד נִפְלָאוּ מִמֶּנִּי. שֵׁם ה"ד וְכֵן הַמְּשִׁים סִימָנִים ע' בְּהִשְׁגוֹת וְכַמ"ע בְּשֵׁם הַתּוֹס' וְכַמ"מ בְּשֵׁם הָר"ן וְבַלח"מ.

וְלִי נִרְאָה דְּרַבְנּוּ אַחַז לְשׁוֹן הַש"ס כֹּל נָחַשׁ שְׁאִינוּ סוּמָךְ עָלָיו כְּאֵלֵיֶעָזָר כּו' שְׁתֵּלוּ בְּחֻוֹנָם עַל הַסִּימָן אִינוּ נָחַשׁ דָּאִין אִיסוּר אַא"כ הַמְּנַחֵשׁ מֵאֲמִין וְסוּמָךְ דַּעֲתוֹ עַל הַסִּימָן. אֲמַנָּם הַצְּדִיקִים הִלְלוּ לֹא סָמְכוּ עַצְמָם עַל הַסִּימָן אֵלָא סָמְכוּ עַצְמָם עַל צְדִיקְתָּם שְׁרָצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה וְהַסִּימָן הוּא לְאוֹת שְׁהָאֵל יִמְלֵא מְשָׁאוֹתָם וְהוּא כְּעִין הַשְּׁאֵלָה בְּאוֹרִים וְתוֹנִיִּים וּמְפֹרָשׁ בְּאֵלֵיֶעָזָר שְׁהַתְּפַלֵּל ה' אֱלֹקֵי אֲדוּנֵי אַבְרָהָם אִם יִשָּׁף מְצַלִּיחַ וְגו' וְכֵן הַוֹנֵתָן אָמַר יַעֲשֶׂה ה' לָנוּ וְגו' וְזֶה לָנוּ הָאוֹת וְגו' וּמִסְתַּמָּא הַתְּפַלֵּל תְּחַלֵּה הָרִי שְׁבֻטְחוֹ ע"י הָאוֹת בַּהֲקַב"ה שְׁשֻׁמַע בְּקוֹלָם וְהִרְאָה לָהֶם הַסִּימָן וְסָרָה תְּלוּנַת הָרֶאֱב"ד.

שֵׁם ה"ה כֹּל אֱלוֹ כו' עֵינִין בְּהִשְׁגוֹת וְלַכַּמ"ש ה"ד סוּבֵר רַבְנּוּ דְּכָל סִימָן שְׁאִינוּ סוּמָךְ עָלָיו מְוֹתֵר וְאִין בּוֹ מִשׁוּם נָחַשׁ וְזֶה שְׁבֻטוֹס בְּצִדְקָתוֹ שְׁנַעֲנָה בְּתַפְלָתוֹ רִשְׁאֵי לְסַמְוֵךְ בְּדַאֲתַחְזוּקִין תְּלַת זִימְנֵי וְצְדִיקִים גְּדוֹלִים פִּיהוֹנְתָן וְאֵלֵיֶעָזָר אָפִילוּ בְּחַד זִימְנָא וְרַבְנּוּ אֵיירִי בְּסִתְמָם אָנְשִׁים וְשְׁלֵא ע"י תְּפִלָּה אָסוּר לְסַמְוֵךְ וְלְבַטוֹס אָפִילוּ אֲתַחְזוּקִין תְּלַת זִימְנֵי.

שֵׁם ה"ז שְׁהַשׁוֹאֵל לְקוֹסֵם עַלח"מ וְדַבְרֵי תְּמוּהִים דְּשׁוֹאֵל אוֹב וְיַדְעוּנֵי אִית בָּהּ לָאוּ לָאוּ לֹא יִמְצֵא וְגו' וְשׁוֹאֵל אוֹב אוֹ יַדְעוּנֵי מַש"ה פָּסֵק רַבְנּוּ ה"ד דְּהַמְּנַחֵשׁ ע"י מַעֲשֶׂה לֹקְהָ וְלִקְמָן הִי"ד הַשׁוֹאֵל אוֹב וְעֵשָׂה מַעֲשֶׂה לֹקְהָ מִשְׁא"כ הַשׁוֹאֵל קוֹסֵם אוֹ לְמַנְחֵשׁ מֵהִיכָן יִלְקָה כִּינּוֹן דְּלִיכָא לָאוּ בְּשׁוֹאֵל עֵינִין מְנִינַן הַמְּצוֹת מִן לָאוּ ל"א עַד לָאוּ ל"ח וְעַמ"ש הִי"ב.

שם ה"ט וכן האוחז עלח"מ ועמ"ש הכ"מ לקמן הט"ו ועיין הגהת מהר"מ פדבה. ועיקר ההסברה עמש"ר במנין המצות לאו ל"ב דבאמת המעוון שהוא מעשה חרטום עושה מעשה שלוקח בידו טבעת של פספס ואח"כ נתהפף ונעשה של זקב ע"י אחיזת עינים דחרטום ומש"ר ומדמה בפני הרואים שעושה מעשה תמהון והוא לא עשה ה"ק והוא לא עשה דבר תמהון שבמהירות היד ותחבולה אוחז העינים שיהיו סוכרים שמהפף פספס לזקב ותמהים ובאמת אינו תימה שע"י מהירות יד ותחבולה מחליף ומטמין של פספס ונותן זקב ואינו עושה מעשה תמהון לשנות ומ"מ נדאי עושה מעשה חליפין שהרי הוא של זקב באמת מש"ה החרטום לוקח משא"כ אחיזת עינים דכשפים דומיא דהך דסנהדרין דס"ז ע"ב ופרתא מי הוי דהאחיזת עינים שגדמה להם ששחט ובאמת לא שחט ואין פאן שום מעשה שפיר פטור אבל אסור.

שם הי"ב הלוחש כו' עכ"מ ולא דק דבירושלמי סנהדרין מבואר דרקייה זו היא תנאי לענין שאין לו חלק לע"הב אלקיבא דר"ע נאנן קי"ל כת"ק דהא רבנו מנה בפ"ג מה' תשובה הנה שאין להן חלק לע"הב כמו המתפבד בקלון חבירו וכיוצא ולא מנה הנה דר"ע ואדרבה בפ"ב מה' ע"ז ה"ב כ' איסור ספרים חיצונים דהיינו ספרי צדוקים פתנא ברא ולא הנפיר שאין להם חלק לע"הב הילכף אפילו רוקק יש לו חלק לע"הב ואיסור נדאי איפא אפילו בלי רקייה פדמוכח בירושלמי פ' במה אשה שהביא הכ"מ ובשבעות דט"ו דנדאי אתאן לת"ק דר"ע ומש"ה השמיט רבנו רקייה.

ומש"ר לא די כו' ר"ל דמש"ה נקיט ריב"ל אסור להתרפאות בד"ת דהיינו משום לתא דכופרים בתורה (דמש"ה לר"ע אין לו חלק לע"הב ברוקק) ולענין איסור מודים רבנו דמשום לתא דבזיון התורה וכפירה יש איסור נוסף בלוחש מה שאינו בשאר מנחש שברפואה ע"י סגולה שלא בדרך רפואה טבעית.

ועיין בלח"מ ודבריו תמוהים דבמקום פיקוח נפש גם לחישה פסוק שרי וכ"ש שארי נחיוש לעזור הדמיון. ועמ"ש הלח"מ בפרקין ה"ז וגם זה תמוה דרבנו הוציא זה מסוגיא דסנהדרין דק"א דהלכה כר"י בשואל לשד ואינו לוקח מדשרי רבנו עמ"ש ה"ז.

שם הט"ו המכשף כו' עכ"מ ועמש"ל ה"ט. פרק י"ב ה"א אבל איש המתגלח ע' בהשגות ועכ"מ והח"צ שפ"ב השיג על הכ"מ דאטו לאו שאין בו מעשה אין עוברין עליו בל"ת ומה ענין אין שלד"ע לעבירה של הנקיף.

והלח"מ כ' דמודה רבנו להראב"ד דאיפא ל"ת איבראעמ"ש הראב"ד בהקדמה ל"ת מ"ג שהשיב על רבנו דאיפא בהקפה ב' לאנן והראב"ד לשיטתו ועיין מ"ש שם. שם ה"ב לפיכך העבדים כו' עמ"ל ואולי י"ל דרבנו מספקא ליה אי קי"ל כפי טעמא קמא או פלישנא בתרא מש"ה כ' איסור בעבדים ומודה רבנו דאינו לוקח.

שם ה"ה אע"פ שהאשה ע' בהשגות וכ"מ ונהכון ומ"ש הלח"מ שאין זו השגה אלא מראה מקום מוצא הדין. שם ה"ז ואינו חייב כו' עכ"מ ונהכון דע"כ לא פליג ר"א דחייב אלא בזמן דכתיב ביה גילוח והשחתה ומש"ה נמי אמרו חכמים ואינו חייב אבל איסורא איפא משא"כ בפירות דכתיב הקפה מודה ר"א דבמספרים פטור ולרבנו שרי.

שם ה"י המלקט כו' עינין בהשגות ובחני' ריטב"א מכות ד"ך ע"ב פתב דלשון ודבר זה אפילו בחול אסור כו' משמע דמדברבנו קאמר ואתייא פרבנו דס"ל בנזיר דנ"ט דלא ילבש גבר כפשוטו בבגדים המיוחדים לנשים מיהו אנו קי"ל כראב"י שכל זיון הנוהג באשה אסרה תורה ואפשר דאסור מן התורה קאמר ולא דק בלישנא ואתייא כראב"י עכ"ל.

ואי משום שיעורא ודאי בכ"ש חייב דומיא דשבת פיון שהתחיל ללקט ונתפונן לעדי הרי פונונתו משני ליה שיעור חשוב פיון שמקפיד בכך ומתפונן דאי אינו מכונן פונוני בודאי בכל התורה דשא"מ שרי שם הי"א בד"א בכותב כ' הכ"מ ולא ידעתי לו מקום כו' ומצאתי בתוספתא פ"ג דמפות מפנרש פן ע"ש.

שם הי"ג גדידה ושריטה כו' עלח"מ ודבריו מגומגמין דשריטה פתיב פמת וגדידה בע"ז. שם הי"ד שני פתי דינין בעיר עכ"מ והלח"מ הניח בצ"ע ובתנמת ישרים שקס"ח האריף ונדחק לתת טעם דפסק רבנו פאפיי דבספרי גומן טעם מפני המתלוקת וזה שייף אפילו בשני פתי דינין בעיר א' ע"ש.

וכל הדברים יגעים לא תשבע אנו. והנכון בהמשך הסוגיא לדרף רבנו דהוקשה ליה קושית התוספות יבמות די"ד ד"ה פי אמרינו ולא ניחא ליה תירוץ התוספות (ודלא כמ"ש הלח"מ פ"א מה' מגילה ה"ו) אלא דרבנו מפרש כמ"ש הרשב"א בשבע שטות דלא הוקשה לר"ל מפני הפכים דחו"ל הקלו כדי שישפקו מים ומזון ואין בזה משום שתי תורות אלא דהוקשה לו פיון דכרפים יוצאין בט"ו ועיירות בי"ד מחזי כשתי תורות.

והשיב ר"י ע"כ לא שנית מקום שנהגו כו' אלא ודאי לא שייף ב' תורות בשתי מקומות א"כ לק"מ ממגילה דכרפים ועיירות ב' מקומות. ודחה ר"ל דבשלמא ע"פ דמנהגא ואין בו משום שתי תורות דלאו תורה היא שפיר בשתי מקומות דל"ש מחלוק' מותר משא"כ מגילה דחשיב מדינא ונקרא אסור אפי' בב' עיירות דאין בו משום מחלוקת חשיב כב' תורות (ואפשר דר"ל סובר כר"ח רובה בירושלמי מגילה דהפל קורין בי"ד ע"ש ותבין) ופריף ונתם לאו אסורא הוא אלמא אפי' באיסו' אין לחוש בב' מקומות ומשני התם הרוואה אומר אימור מלאכ' הוא דלית ליה מש"ה לא מחזי כב' תורות משא"כ ממגילה ודאי קשה דאפי' בב' מקומות מחזי כב' תורות.

ופריף דלר"ל קשאי צרות דאיכא לא תתגודדו בב' מקומות ומסיק דלר"ל סבר לא עשו ור"י דס"ל עשו בהכרח ס"ל דבב' מקומות לא שייף ב' תורות פי היכי דלא שייף מחלוקת ושרי בין במנהג ובין באיסור והיינו מסקנת אפיי.

ולנה פריף רבא דהא ב"ש וב"ה כשתי פתי דינין בעיר אהד דמי. ולנה מסיק רבא דסברת ר"י הפך סברת ר"ל לענן אסור דלענן מנהג לכ"ע בשתי עיירות מותר דאין בו משום מחלוקת אלא ב' פתי דינין בעיר א' אסור.

ולענן אסור פליגי דלר"ל אפילו בב' עיירות אסור משום ב' תורות ומש"ה לא עשו ולר"י דס"ל עשו אדרבה באיסור אפילו פתי דינין שנים בעיר א' כל א' עושה כדעתו דאין להתיר אסור משום מחלוקת ואין חשש מחלוקת דוחה איסורי וכן לא מיחזי כב' תורות דהפל יודעין שחלוקין בדין ודוקא ב"ד א' שבעיר א' צריכין לעמוד למנן ואחרי רבים להטות משום לא תתגודדו ולפ"ז שפיר השמיט רבנו דין לא תתגודדו דאיסורין

פינו שאין אחר חתימת הש"ס מחלוקת ורפנו כתב כל התורה הלכה פסוקה עפ"ח מה' סנהדרין ה"א ושם פ"ט ה"ג.

וכתב רק דין לא תתגודדו של מנהגא וכו' לא נחלקו כלל ר"י ור"ל ולכ"ע שגוי ב"ד בעיר א' אסור משום מחלוקת וכמ"ש. שם הט"ו הטביל ה' אצבעותיו כו' ע' בתו' מפות די"ד ** (צ"ל ד"כ) ** ד"ה לא צריכא דבגופין מוחלקין סגי בהתראה א' והאריכו בזה וכ"כ המ"ל פ"א מהא"ב ה"א ע"ש.

ובאמת אין זה דעת רפנו אלא ס"ל כפרש"י דאפי' בגופין מוחלקין בעינו התראה על כל אחת והא שנדחקו התוס' מדאמרין בקידושין דע"ז הרי גופין מוחלקין ולא דקדק הש"ס היכי דמי אי בהתראה אחת כו' ע"ש יש לדחות לפמש"ר פי"ב מה' סנהדרין ה"ב וצריף שיעבור ויעשה תקף להתראה תכ"ד אבל אחר כ"ד צריף התראה אחרת וכ"כ פ"ה מה' נזירות נזיר שהיה שותה יין כל היום פלו כו' אם התרו בו על כל רביעית כו' נמצא פשיטא בחמש גופות דאיכא הפסק בין ביאה לביאה ודאי צריף התראה אחרת דמצי למימר אשתלי אלא דבאשה אחת קס"ד דבג' ביאות רצופות שלא פירש בינתים לא מהני התראה לחלק בעברה אריכתא לזה מיימי הש"ס מנזיר ששתה בלי הפסק דמהני התראה לחלק ובשתי אלמנות פסיקא ליה דהתראות מחלקות דהא א"א לבעול שתייהן תכ"ד להתראה.

ובהכי רנוחא שמעתתא דנקיט הש"ס פגון דסוף נשא משום דאין מציאות שיקרח ה' קרחות כל קרחה בשיעור גריס בה' אצבעותיו תכ"ד להתראה. הלכות תשובה פרק א ה"א וכן החובל עכ"מ ולח"מ וצורר החיים והפלל דחוק וכוונת רפנו פדבספרי זוטא פ' נשא מכל חטאת האדם ממה שבינו ובין חברו על הגנבות והגזלות ול"ה הרי מפורש דדריש חטאת האדם שבין אדם לחברו.

שם ה"ב על הקלות הכ"מ הניח בצ"ע והלח"מ ובתי פהונה נדחקו ויש ליישב הצ"ע דר"ז דאוקים בעומד במרדו ורבי היא אגיל לשטתו דס"ל בכריתות די"ח דיעת ספק מחלקת לחטאת וס"ל נמי די"כ מכפר כל שענתא וקשה לר"ז חטאת דיה"כ לא משפח' לי' עמ"ש פ"ג מה' שגגות ה"ט וצ"ל דאין י"הכ מכפר עד דאתידע לי' וקשה עשה היכי דמי אי דעשה תשובה כל יומא נמי ואי דלא עשה תשוב' אין השלעיר מכפר דזבח רשעים תועבה (וגם עצמו של י"הכ אינו מכפר עד דאתידע לי' והוציף לאוקים בעומד במרדו ורבי היא.

אמנם רפנו סמך על הירושלמי פ"ד ** (פ"ח ה"ו). ** דיומא ונכפל בפ"ק דשבועות (ויש ביניהם חילופי גרסאות ואנכי ברתמי הנאות ע"ש ותבין) וז"ל תמן תנינן על אלו חייבין על זדון פרת ועל שגגתן חטאת ועל לא הודע שלהן אשם תלוי ונהרי כפר פיפר יה"כ (פי' דחשיב שם האוכל והעושה מלאכה בי"הכ והאיך משפחת אשם תלוי די"הכ רשב"לס במורד ביה"כ (פי' עומד במרדו) (ודלא כרבי) ולמה לא אמר בשלא נתנודע בהן בי"הכ מלת' אמרה (פי' מפלל דס"ל) אפילו לא נתנודע בי"הכ מכפר ע"כ.

פי' ודלא כמ"ד במס' פרייתות אין י"הכ מכפר עד דאתידע ליה (והטעם כמ"ש פ"ג מה' שגגות ה"ט דאין י"הכ מכפר אפילו על הקלות בלי תשובה וודוי ובלא הודע לא שניף

תשובה ונדוי שהוא עיקר תשובה והוא דתנן הודע ולא הודע היינו בזמן דאיכא שעיר
שקרי הכ"ג מתנודה בשליחות פל ישראל שפיר מכפר על קלות ועל אשם תלוי)
ורש"ב בלס פליג די"ה מכפר אפילו לא הודע דקלות ופסק רבנו פנתי' דשפיר מתוקם
עשה בלא עשה תשובה דאע"ג דזבח רשעים תועבה מ"מ עצמו של י"ה מכפר על לא
הודע ובזמן הבית דאגני וידוי כ"ג) ודוקא בקלות מש"אכ בתמורות דסתם מתגי' דיומא
די"ה מכפר דוקא עם התשובה וכד' חלוקי פפ"ה דר"י משר"ל ה"ד ע"ש לא מהני וידוי
כ"ג בלא תשובה ואין י"ה מכפר בלא הודע דליכא תשובה ולא השעיר דזבח רשעים
תועבה.

ולשון רבנו בכ"י המשנה פ"ק דשבועות וקלות נקרא מ"ע ול"ת ותמורות פרייתות ומיתות
ב"ד ולא תשא וכפל אותן לפי שפא לבאר אותן באמרו הזדונות והשגגות ר"ל בין שעשה
מהם שום דבר בשגגה או לא הודע שעיר מכפר דאפילו לא עשה תשובה מן הקלות אבל
התמורות השעיר עם התשובה מכפרין ע"כ משמע דה"ק דוקא שוגג או לא הודע דקלות
אבל לא הודע של תמורות דליכא תשובה או שוגג דתמורות דתייב חטאת אין י"הכ ולא
השעיר מכפר.

והיינו דפרי' בבבלי שבועות הודע היינו מזיד לא הודע היינו שוגג פי' דליכא לפ"ש
הודע ששגג דא"כ בתמורות בר קרבן הוי א"ו הודע דמזיד והוא שעשה תשובה וכן ליכא
לפ"ש לא הודע דמזיד דא"כ אינו מתכפר בתמורות דליכא תשובה א"ו לא הודע דשוגג
דהיינו לא הודע דאשם תלוי או שזעלם ממנו ששגג דמתכפר בלא תשובה ולזה משגי' ר'
יהודה דהודע ולא הודע מוסב על שגגות דסמי' לי' ולא ודיעת ודאי קאמר אלא הודע
לו ספקו דאינו בר קרבן אלא בר אשם תלוי ומתכפר בתשובה ופי' לא הודע לו ספקו
דמתכפר בלא תשובה והא דאיתא בירושלמי יומא ונ"ל ה"ה היא מכפרת על הזדונות
ותולה על השגגות (פי' דהא דתנן ברישא דעל טומאת מקדש וקדשיו שעיר הפנימי וי"הכ
מכפר היינו פפ"ה גמורה על הזדון אבל השגגה שיש לו ידיעה בתחלה ולא בסוף אין
מכפר אלא תולה דכשינודע לו בסוף חייב קרבן עולה ויורד דאין י"הכ מכפר על חייבי
קרבן פנ"ל.

והדר פרי' אסיפא) לא הן קלות עשה ול"ת לא הן תמורות פרייתות ומיתות ב"ד אר"י
פני מתגי' קלות ותמורות אותן הקלות בין בזדון ובין בשוגג. אותן התמורות בין
שנתנודע לו בהן בין שלא נתנודע לו בהן.

אלו הן קלות עשה ול"ת תמורות פרייתות ומב"ד ע"כ ובהכרח מתפרש ע"ד הבבלי וה"ק
ואותן התמורות בשוגג בין שנתנודע לו בהן ידיעת ספק (ולפי הגי' בירושלמי שבועות
ואותן הזדונות בין שנתנודע וכו' בהכרח ה"ק ואותן זדונות של הקלות בין הודע וכו'
משא"כ זדונות דתמורות ולא הודע דליכא תשובה אינו מתכפר) כשם שהשעיר הפנימי
מכפר על הזדונות ותולה על השגגות אף שעיר המשתלח כן ניחא לא הודע הודע ולא
כן תגי' מחוייבי חטאות ואשמות שעבר עליהן י"הכ חייבין להביא אחר י"הכ.

אר"ב בון בין שנתנודע לו בהן בין שלא נתנודע לו בהן ע"כ פי' דמדקדק דסיפא דומיא
דרישא דתולה על השגגות וכן"ל וקס"ד דפי' הודע שזדע לו ודאי ששגג אחתמורות ונהרי
בר קרבן הוא.

ומסיק ר' בון דה"ק בין שנתונדע לו ידעית ספק בי"הכ ופי' לא הודע שלא ידע מאומה
בי"הכ וקמ"ל די"הכ מכפר אע"פ דלא אתיידע לי' כמ"ש. ולפמ"ש מ'נש"ב קו' ה"ר"ן
שהובא בגלגלנטי חי' שבועות ונ"ל קשה האיך מוקי ר"ז בעמד במרדו פרבי דהא במתני'
תנו שהשעיר מכפר ורבי איירי בכפרת י"הכ גרידא דליפא למימר דרבי בעי שעיר וי"הכ
דא"כ מאי פריה לקמן דאל"תה פרת די"הכ לרבי וכו' הא משפחת באכל אחר שילוח
השעיר ונדחק דר' וה"ה תנא דידן שעיר או י"הכ קאמר ורבי דפריה פרת דיומא קס"ד
די"הכ פל שעטא מכפר ור"ז ס"ל דאין י"הכ מכפר עד שתחשה ונדמסיק הש"ס לתרין
קושיות רבא תנא חומר בשעיר ובירושלמי הדר בי' ר"ז במסקנא ומשפחת פרת דיומא
במת קודם תשכה ואהני שעיר לכפר מיז ואהני י"הכ לעברות שאחרי שילוח ע"ש.

ולדרבנו י"ל דקס"ד י"הכ פל שעטא מכפר וקשה שעיר ל"ל א"ו אין י"הכ מכפר עד
דאתיידע לנו ואהני שעיר ללא הודע והוקשה ליה דבמזיד ולא הודע גם השעיר לא מהני
דזבח רשעים תועבה והוצרה לאוקים בעומד במרדו פרבי די"הכ מכפר בלי תשובה ולא
אהני השעיר אלא לפורק עול.

אבל מדהוסיף תנא חומר בשעיר כו' דאהני השעיר לכפר קודם תשכה שפיר י"ל דאע"ג
שאין השעיר מכפר על לא הודע בלי תשובה דזבח רשעים תועבה מ"מ י"הכ מכפר בלא
הודע בזמן הבית דאיכא נידוי י"הכ.

ולכאורה נראה דחזר בו רבנו מפ' המשנה וס"ל דמשפחת תשובה בלא הודע ע"ד הנידוי
שלונו את הידועות לנו ואת שלפני גלויים מדכ"ר בין שלא הודע כו' והוא שעשה תשובה
דליכא לפרש בין שלא הודע ר"ל שאכל ספק חלב דא"כ אין הבנה למש"ר בין שהודע
(ועלח"מ בד"ה בין שעבר בשוגג).

וי"ל דדין חייבי קרבן ביאר רבנו בהד"א פ"ג מה' שגגות ה"ט והכא קמ"ל רבנו דתולה
על השגגות ונ"מ להגן מיסורין וכו"ל בירושלמי, ותולה על השגגות בדבר שיש בו חיוב
קרבו) איברא אפילו תימא דבלא הודע שייך תשובה י"ל הצ"ע של הכ"מ דבכריתות
ד"ז מוקים במבעט ובפלוגתא האומר לא תכפר לי חטאתי כו', משמע דשתי הנושאים
שוין אבל בירושלמי פ"ק דשבועות האומר אין העולה מכפרת אין י"הכ מכפר מכפר
בע"כ אי אפשי שיכפר לי אין מכפר לו בע"כ אר"ח לא מסתברא דלא חלופין לא בלא
מן בר נש למימר למלכא לית את מליך ע"כ פי דמסתבר בהפך דאינו יכול לומר אי
אפשי והשם אמר שיכפר אבל המבעט ואינו מאמין בפפר' חשוב מין ואינו מתכפר.

וממש"ר פ"ג מה' שגגות ה"ט נראה דפסק כר"ח דדוקא מבעט אינו מתכפר והשמיט דין
אי אפשי וי"ל דלהכי שינה ר"ז בעומד במרדו ורבי היא ולא אמר במבעט פרבי דבמבעט
קי"ל כרבנן (ומ'נש"ב קושית הלח"מ דלקמן ה"ג מצריה תשובה לאפוקי מבעט) אבל
סתם מתני' בעומד במרדו דהיינו שאומר אי אפשי קי"ל פרבי דלא מיקרי זבח רשעים
תועבה ומכפר ועמ"ש ה"ג.

שם ה"ג בזה"ז כו' עלח"מ וכפמ"ל ה"ב הא דפריה האי עשה ה"ד דקס"ד פשם שאין
יה"כ מכפר בלא תשובה וכן חטאת פנ"ל ה"א ה"ה שעיר בלא תשובה חשיב זבח רשעים
תועבה. וחיידש ר"ז בעומד במרדו ולא למימרא דקי"ל במבעט פרבי אלא ה"ק פי היכי

דס"ל לרבי במבעט הכי ס"ל לתנא דידן בעומד במרדו בשעיר וכ"כ הקרבן אהרן והיגו באומר אי אפשי וכ"ש סתמא דקי"ל דשעיר מכפר אקלות בלי תשובה.

משא"כ בתמורות כיון דמתני' מיירי בלא עשה תשובה אבל בעשה אפילו י"הכ ותשובה מכפרין אידון דתמורות וד' חלוקי פפרה דלקמן ה"ד היגו בז"הז ובזמן הבית נדאי שעיר ותשובה מכפר אפילו אחילול השם דכתיב ונשא השעיר את כל עונותם אלא שאינו מכפר על שגגות חייבי חטאת אבל על אשם תלוי אפילו י"הכ מכפר בלי תשובה עפ"ג מה' שגגות.

וע' תוספות שבועות ד"ה לא דהקשו מהא דתנן פ"ב דיומא דתשובה מכפרת על עשה ול"ת ותירצו שאינו מחילה גמורה אלא מקילין לו הדין ובמ"ע מוחלין לו לגמרי (וע' עשרה מאמרות ולפי דרכם ניחא נמי הא דתנן דתשובה תולה על התמורות וי"הכ מכפר ובד' חלוקי פפרה דתשובה וי"הכ תולין ויסורין ממקורין דמתני' לאו פפרה גמורה קאמר) אמנם רבנו בפ"ה המשנה סוף יומא כ' שמור אלו העיקרים השוגג בעשה ול"ת והמזיד בעשה תשובה מכפרת לאתרי הזיד בל"ת תשובה תולה וי"הכ מכפר כו' הזיד בכריתות תשובה ויה"כ תולין ויסורין ממקורין פשאין עי"הכ אבל בשעיר היו מתכפרין על כל העונות ע"כ.

נראה דבא לתרץ קו' התוס' דהא דתנן התשובה מכפרת על ל"ת היגו בשוגג אבל במזיד קי"ל כד' חלוקי פפרה על עשה גרידא (ולפ"ז יתרץ נמי הא דקי"ל בד' ח"כ בכריתות תשובה וי"הכ תולין היגו במזיד והא דתנן י"הכ מכפר היגו בשוגג בר אשם תלוי ואולי דבזה"ז מכפר י"הכ אף על בר חטאת) ולכאורה קשה דא"כ מאי פריף ביומא דע"ה ע"ב השתא על ל"ת מכפרת על עשה מבעיא דהא לצדדין תני על ל"ת בשוגג ועל עשה אפי' במזיד (מיהו גם להתוס' קשה דהא לצדדין תני על ל"ת מקילין דינו ועל עשה מוחלין) וי"ל דהמשפך הש"ס דפריף נימא הא דתנן מיתה וי"הכ מכפרין עם התשובה דלא כרבי.

ומשני תשובה בעי י"הכ לא בעי תשובה דלפ"ז קשה סיפא על התמורות תולה עד י"הכ וי"הכ מכפר דהל"ל תולה לבד דהא יה"כ א"צ תשובה א"ו דמתני' מלתא דפסיק' נקיט דאיירי אפילו בפורק עול כו' דבעי תשובה ע' בתוס' ד"ה עם התשובה וא"כ ע"כ איירי הסיפא במזיד (וה"ה לדרף התוס' בכפרה גמורה) וא"כ ה"ה רישא דיומא דסיפא ושפיר פריף עשה מבעיא.

אבל לפי מה דקי"ל כרבנן די"הכ בעי תשובה אפילו בקלות דשפיר סיפא בשוגג (לדרף רבנו או לתלות לדרף התו') פי היכי דלא תקשה מד' ח"כ. שפיר מתוקמא בבא יתרה דעשה להורות אפי' במזיד (לדרף רבנו או פפרה גמורה לדרף התוס') איברא לקמן ה"ד סתם רבנו דתשובה גרידא לא מהני בל"ת דמשמע אפילו בשוגג נראה דחזר בו מפי' המשנה ומתרץ כפי תירוץ התו' א"נ כיון דאפשר לומר (דפליג מתני' על ד' ח"כ).

א"נ) כתירוץ התוס' מש"ה השמיט רבנו דאין דרכו לכתוב מחודש שאינו מוכרח בש"ס (ופשוט הוא דלענין תשובה גרידא אין חילוק בין זמן עיה"כ לז"הז). ונראיתי בירושלמי פ"ק דשבועות וז"ל עשה אע"פ שלא עשה תשובה ל"ת ר"ש בשם ר"ז והוא שעשה

תשובה וביפ"מ הניח בצ"ע דהא מסיק בבבלי בעומד במרדו פרבי וא"כ ל"ת נמי ולרבנו אפי' עשה נמי לא.

וע"ל ה"ב דנראה דרבנו דחה הירושלמי זה דאתי כמ"ד ביומא לא תשא וכל דדמי ליה נאנן קי"ל כמ"ד דרק לא תשא מן המורות כמ"ש הכ"מ ומש"ה פסק רבנו דשאר ל"ת דינו כעשה דשעיר מכפר בלא תשובה דליכא לפרש הירושלמי בז"הו דהא סתם מתני' דאין מיתה ויה"כ מכפרין בלי תשובה אפי' בשוגג דעשה ואוקמתא דר"ז בעומד במרדו היינו רק בשעיר.

וכן בירושלמי על ד' ח"פ מסיק זו דברי ר"י וראב"ע ור"ע אבל חכ"א השעיר מכפר ואם אין שעיר היום מכפר מבואר דרבנו פליגי על ד' ח"פ בזמן עי"הכוכמש"ר בפ"ה המשנה דדוקא בזמן דליכא שעיר אלא היום מכפר הוא דאיכא ד' ח"פ.

שם ה"ד פיצד עמ"ש ה"ג וה"ב. פ"ק ב ה"ה ושבח כו' עיין השגות ולח"מ ועיין בכ"מ ולח"מ ה"ב דר"ע מפרש אשרי נשוי פשע לפני הקב"ה ופסק רבנו דלא כר"ע אלא כרב דמפרש לענין וידוי ברבים אבל צריף לפרוט לפני הקב"ה ולענין וידוי ברבים עשה רבנו ג' חלוקות דבין אדם לחברו אפילו חטא נסתר שבח הוא לו כל"ב.

ובין אדם למקום ונחטא נסתר עזות הוא לו אף לל"ק ובחטא מפורסם דפליגי ל"ק ול"ב אם הוא בכלל אשרי או בכלל לא יצליח אין צריף לפרסם ואינו עזות שיהי לא גילה וכמ"ש הכ"מ ולד"ה הר"ב ד קשה נימא איפכא דבתרתי בין אדם לחברו המפורסמות הוא דצריף להודות ברבים והמכסה לא יצליח אבל בחטא נסתר בינו לחברו ומפורסמות שבינו למקום (ואצ"ל נסתר שבינו למקום) הוא בכלל אשרי דנחוש לב' הלשונות לחומרא דמאי חזי הר"ב ד דרק נסתר שבינו למקום בכלל אשרי אבל בחטא (וכ"ש מפורסמות בינו לחברו) בכלל לא יצליח.

ולד"ה רבנו ניחא דפסק כר"נ דאפי' נסתר בינו לחברו הוא דלא יצליח אבל בין אדם למקום דוקא נסתר הוי לכ"ע עזות ובמפורסמות דפליגי הרשות בידו. פ"ק ג ה"ב אדם כו' ע' השגות וכבר תירצו המפרשים דבחוטא גדול רשע מאריף ברשעתו כדי להפרע ממנו לע"ה עמש"ר פ"ט ה"א ועמ"ש בפ"ק ה"ה.

שם ה"ה ובשעה ששוקלין ובהשגות וכ"מ ולח"מ ומ"ש הלח"מ דלדעת הגאון אין הבדל בין ב' עברות ראשונות לשאר עברות והמדקדק בלשון הגאון שכתב ועון עצמו אינו נמחק עד שימות משמע דס"ל דאפילו איכא משלישי ואילף רוב עונות מ"מ אינו נידון על ב' ראשונות בר"ה עד שימות משא"כ בשארי עברות.

ואין להקשות דכיון דזה רובו חייב משלישי ואילף ה"ל רשע דנידון לאלתר בר"ה למיתה. די"ל לפמ"ש בפ"ק ה"ב דאין המתקלא לפי מנין העונות אלא לפי גדלם משפחת שההכרע הוא עברה שאין בה עון מיתה בידי שמים וכרת דאינו בדין שיכתב לאלתר למיתה אלא ליסורין במקום מלקות והנראה שאין זה דעת רבנו לומר דאין נדון בר"ה על ב' עונות הראשונים אע"ג שרובו עונות אלא דנדאי רבנו גורס כג' הרי"ף שהביא הכ"מ דיש חילוק בין יחיד לרבים ואולם בפ"ה הסוגיות מפרש רבנו פדעת הגאון) ונפיר יש הבדל בין ב' הראשונות לאינה דלכ"ע פ"ה סוג' דיומא דב' חטאי יחיד

הראשונים אין באים במגן אלא דפליגי בפירוש סוגיא דר"ה דהרי"ף מפרש הא דתדבר"י מעביר ראשון ראשון ר"ל פדאמרן ביומא דב' הראשונות מעביר נכה היא המדה פעמים עד שלש עם בכר ועל זה אמר רבא דדוקא אי ליכא רוב עונות משלישי ואילך הוא דנמחלו הנה פתחי לגמרי ונענש רק על אינה שמשלישי ואילך אבל אי איכא רוב עונות משלישי ואילך עון עצמו אינו נמחק ונענש גם על הראשונות.

ולדעת הגאון ורפנו לא שייכה סוגיא דר"ה בסוגיא דיומא ומא"ח ביומא דב' ראשונות נמחלו והה דתדבר"י שבר"ה ר"ל דאי ליכא רוב עונות משלישי ואילך מעביר הפל בזאח"ז וכמ"ש שר שהשלישי נעשה ראשון וזהו שאמר נכה היא מדת רב חסד דאם יש ק"ב עונות וק' זכיות פובש או נושא הפל בזאח"ז אבל אם יש ק"ג עונות העון עצמו (בלשון יחיד דאפי') הראשון נענש עליו ומ"מ יש הבדל דבשתיים ראשונות לא יבאו במתקלא ואין מצטרפין לעשות רוב דנמצא לא פליגא סוגיא דר"ה אסוגי' דיומא.

ולקן' הכ"מ דהאיך משפחת בינוני פינן דבמע"מ נמי מעביר הפל י"ל דבר"ה אינו נכתב לאלתר לחיים אא"כ איכא ק' זכיות וק"א עונות דכי בצרית ב' ראשונות איכא רוב זכיות אבל בק"ב עונות תולין עד י"ה"כ דאז מדת רב חסד להיות פובש הפל (ואולי פל דליכא רוב זכיות ממש בר"ה חשיב בינוני ודוקא ביו"ה מעביר ראשון ראשון).

ומ"ש הלח"מ דאם רוב העולם חייב אין המדינה צדקת ניצלת אלא צדיקים יחידים לא מחנור. אלא נ"ל דאין ממונם פלט וה"ה יחידים צדיקים שבמדינה שדנו אותה לחרבו הצדיקים שבה גופן פלט וממונם אבד דומיא דעיר הנדחת והבינוני דינו כצדיק כמדת רב חסד (ובמדינה צדקת מ"מ הרשע ימות ברשעו).

ומש"ר וכן חסידי א"ה עיני הגהות מיי'. שם ה"ו ואלו שאין להן חלק לע"ה עכ"מ דהראה מקום לברייתא שפמס' ר"ה די"ו הנה דגיהנם פליו והו אינו פליו וסיים והשאר שכ"ר צ"ע היכי מייתי להו ע"כ.

והו ששה שלא נזכרו בברייתא ואבארם אחת לאחת. א' הכופר בביאת הגואל עמש"ר פי"א מה' מלכים ה"א דכל שאינו מאמין בו כופר בנביאים וגם בתורה כו' ונמצא הוי בכלל הכופרין בתורה (ועיין בפ"ה המשנה פ"ק חלק דכ"ר דבכלל יסוד י"ב פל החולק על מלכות בית דוד) ובסנהדרין דצ"ז תיפח רוחו של מחשבי קיצין (שאם לא יבא משיח בזמן קצו יבא לידי פירה) והיינו דא"ר נתן מקרא זה נוקב ויורד עד התהום ויפח לקין (דפי' נוקב כמו ונוקב שם ה') ר"ל קללה נצחית וע"ד הא דבר"ה דל"א באנשי דור המדבר (למ"ד שאין להן חלק לע"ה) שפשנתעפכה השכינה ששה חדשים ולא חזרו בתשובה אמר תיפק עצמן שנ' ותקנתם מפח נפש.

ב' המומרין בע"ז דכ"ו המינין והמסורת ומומרין מורידין ולא מעלין דלכל אבדת אחיה לרבות מומר לתאבון ובמומר להקעים פליגי ר' אחא ורבינא חד אמר דמומר הוי ומורידין ולא מעלין ואין מין אלא עע"ז וחד אמר להקעים מין וסמי מומר ע"ש.

ובתוס' שם ד"ה סמי דגרסי במס' ר"ה המינין והמומרין יורדין לגיהנם) ועפ"ד מה' רוצח דגרסי רבנו אבלהאפיקורסין והמסורת והמומרין (ודלא כמ"ש הכ"מ דרבנו גור' אפיקורו' במקום מסור' (ולא ראה דכפ"ח מה' חובל הט"ו הביא רבנו דין מסורת) ורבנו

פסק כמ"ד להכעיס הוי מין (וכ"ש עע"ז והכופר בתורה ונבואה דהווי מינין) ובכלל
אפיקורוס ודלא כמ"ש הכ"מ ה"ט דרבנו פסק כר' אהא לקולא דהא מבואר בפ"ד מה'
רוצח דמורידין ולא מעלין ובפ"א מה' גזלה ה"ב דלהכעיס הוי פאפיקורוס שאין מחזירין
לו אבדה אבל למיאבון מחזירין לו אבדה ועכ"מ ספי"ג מהא"ב.

ובחנם נדחק הלח"מ בפרקין ה"ז דפשוט דאפיקורוס הוא שם פולל להנה דמורידין ולא
מעלין (ועלח"מ פ"י מהע"ז דבחנם הניח שם בצ"ע על מש"ר לקמן ה"ט והוא שיעשה
להכעיס דכאן לענין שאין לו חלק לע"הב בנדאי מומר למיאבון יש לו חלק לע"הב).

וענין מש"ר בפרקין הי"ד נראה דס"ל דהמבזה ת"ח אינו פאפיקורוס אא"כ רגיל בכך
תדע דהא המבזה רבותיו אינו אלא דבר המעפב את התשובה כמש"ר פ"ד ה"ב
ובסנהדרין דצ"ט נחלקו תנאי בפ"י פי דבר ה' בזה חד אמר האומר אין תורה מן השמים
וחד אמר זה אפיקורוס וח"א דוקא המגלה פנים בתורה הוא דאין לו חלק לע"הב בפ"א
אבל המבזה ת"ח בענין רגיל ועכ"מ בפרקין הי"ד דאשתמיט ליה דרבנו כ' בפרקין הי"א
דין המגלה פנים ודוק.

ג' והעושה ביד רמה עלח"מ הי"א שכ' דרבנו פסק כמ"ד אפיקורוס המבזה ת"ח (וליתא
דהיינו דוקא ברגיל כמ"ש) ומגלה פנים הוי כמנשה ומשמעות הש"ס דהיה דורש אגדות
של דופי ורבנו לא הזכיר מנשה (ואולי משום דחזר בתשובה) והכניס במקומו יהויקים
דבגמרא ותועבותיו אשר עשה וגו' והא דלא מנאוהו ושהיה כתוב על גלגלתו זאת ועוד
אחרת (ובניקרא רבה פי"ט האריף) ומצאתי מפונרש בירושלמי פ"ק דפאה על אלו שאין
להם חלק לע"הב הוסיפו עליהן הפורק עול והמפר ברית והמגלה פנים אין לו חלק
לע"הב הפורק עול שאומר יש תורה ואיני סובלה.

המפר ברית שמושה ערלתו והמגלה פנים כו' תני ר"ח כו' זהו שעובר על ד"ת בפרהסיא
פיהויקים מלה יהודה וחבריו וע' ירושלמי פ' חלק. ד' וה' ושופכי דמים ובעלי לה"ר למד
רבנו מהא דדואג נאחיתופל אין להן חלק לע"הב ובסנהדרין דף ק"י ורשע אמר אלהים
מה לה לספר חקי כשאמה מגיע לפרשת מרצחים ופרשת מספרי לה"ר מה אמה דורש
בהן (ועמש"ר פ"ז מה' דעות ה"ב יכרת ה' כל שפתי חלקות ובערכין דט"ו סיפר אין לו
תקנה שפכר כרתו דוד בר"הק יכרת ה' כו') ולכאורה קשה ממש"ר פ"ז מה' דעות ה"ג
ג' עברות כו' ואין לו חלק לע"הב ע"ז ג"ע וש"ד ול"הר פנגד פלם ולמה מנה פאן ש"ד
ולא מנה ג"ע.

ובגמרא ליתא ש"ד נאי משום דיהרג נאל יעבור א"כ ג"ע נמי. ובירושלמי פ"ק דפאה
דג' דברים נפרעין ממנו בעו"הז ע"ז וג"ע וש"ד ולשון הרע פנגד פלם ולא אמר אלא
הקרו קיימת לו לע"הב ומנלן דאין להן חלק לע"הב.

ולכאורה י"ל דנדאי על ג"ע יש לו חלק לע"הב כמו שהוכיחו התוספות ב"מ דנ"ח ע"ב
ד"ה חוץ מהה דדוד הבא על א"א מיתתו בחנק והמלבין פנים אין לו חלק לע"הב (וענין
תוספות סוטה ד"ד ע"ב ד"ה היא) ודלא כמהרש"א בח"א דכ' דגם על א"א אין לו חלק
לע"הב דלא מציינו זה בשום מקום והרי רבנו לא מנה פאן ג"ע ובהכרח מש"ר פ"ז מה'

דעות ה"ג ג"ע היינו ברגיל עיין ע"ז די"ז דמסיק פיון דאביק ביה טובא פמינות דמי משמע דוקא ברגיל דאביק ביה.

ומש"ה לא מנה רבנו פאן ג"ע דברגיל הוי בכלל מומר להכעיס פכל ל"ת שפתורה ולא הוצרך רבנו למנות לקמן הי"ד אלא הנה שאין בהו ל"ת ואפ"ה הרגיל אין לו חלק לע"הב. ולפ"ז בהכרח ש"ד ולה"ר דמנה פאן רבנו היינו אפילו אינו רגיל דיליף מדואג כמ"ש רבנו ותו דש"ד ק"ו ממלבין חברו דאזיל סומקא ולה"ר חמיר מש"ד.

ויותר נראה דלשון שופכי דמים ובעלי לה"ר משמע דוקא רגיל (מדלא קאמר ורוצח והמספר לה"ר ורבותא דהנה דבג"ע ושאר ל"ת בעינן מומר להכעיס דמשפחת לתיאבון משא"כ ש"ד ולה"ר לא משפחת לתיאבון דמה בצע פי נהרוג ואין יתרון לבעל הלשון.

ו' והמושף ערלתו פבר בארנו דמפירש בירושלמי פ"ק דפיאה והכ"מ לקמן הי"ד הקשה למה השמיט רבנו המפר ברית ואשתמיטתיה מש"ר פ"ג מה' מילה ה"ח וכל המפר כו' או שמשכו אין לו חלק לע"הב ובסנהדרין דמ"ד עכן מושף בערלתו הנה כו' וכתוב התם את בריתי הפר כו' ובכריתות ד"ז פל עברות יה"כ מכפר חוץ מפורק עול (ובפ"י המשנה לרבנו פ"ד דיומא פפירה ומרד בעוונות גדולים שעושיהו נקרא פורק עול פחילול שבת וע"ז ובחולין ד"ה חוץ ממומר ומנסף וחילול שבת בפרהסיא עפ"ג מהמע"הק ה"ד ופ"ג מה' שגגות ה"ז ובמ"ל שם ובפ"ד מה' שחיטה הי"ד וכפי הנראה דמחלל שבת בפרהסיא הוא בכלל ביד רמה א"נ דהוא רק חילול השם ומיתה מכפרת עספ"א מה' תשובה) ומגלה פנים בתורה (היינו ביד רמה שבה"א פנ"ל) ומפר ברית שמיט ערלתו או אפילו מושף.

והנה דלקמן הי"ד המבנה מועדות והמחלל קדשים והמלבין נלמדו ממתני' דאבות ומה שהקשה הכ"מ מי קיל מבנה מועדות מלה"ר תמוה דנדאי קיל דח"ה דרבנן: ועפ"מ דף נ"א שלשה שיורדין לגיהנם ואין עולין הפא על א"א והמלבין והמכנה (פי' שלשתן ברגיל פנ"ל) ופריה מכנה היינו מלבין ומשני אע"ג דדש בשמי' ומש"ה מנה רבנו ב' גונוי מכנה המכנה שם והקורא בכינויו דהיינו דש בשמיה ואע"ג דמנה רבנו מלבין מנה המכנה שם דמשפחת שלא בפניו שאינו מלבין ולא הוקשה להש"ס מכנה היינו מלבין אלא על המגין שלשה שיורדין דסוף סוף המכנה גורם הלפנת פנים שיקראנו אחד בפניו והוי ק"ו ממלבין ומשני שקוראו בכינויו שלא בפניו אבל רבנו דלא נחית למגינא שפיר מנה מכנה ומלבין אע"ג דאמי בק"ו פי היכי דמנה מכנה דאמי בק"ו מקוראו בכינויו וכן מנה המבנה ת"ח והמבנה: רבותיו דאמי בק"ו ולמד רבנו ממ"ד דבר ה' בנה דהמבנה ת"ח הוי אפיקורוס וכ"ש רבותיו דמעבב התשובה עפ"ד.

ומש"ר והמתכבד בקלון חברו הכ"מ הי"ד נדחק ועיין מ"ש פ"ו מה' דעות ה"ג ולמד זה רבנו דבירושלמי חגיגה פ"ב אריב"ח המתכבד בקלון חברו אין לו חלק לע"הב בכבוד חי עולמים לא כ"ש והיפ"מ נדחק דרף כבוד במקום קלון ולמה ינהה קלון להקב"ה שעשה מעשה בראשית.

והנכון עיין תוס' מגילה דכ"ז ע"ב ד"ה ולא פניתי דמוכת דדומיא דהא דר' הונא דרי מרא אפתפי' שפמגילה דף כ"ח ע"א יש חלק לע"הב והא דבירושלמי דהמתכבד בקלון חברו אין לו חלק לע"הב היינו דוקא פשמעריה מעשיו למול מעשה חברו כדלקמן פ"ד ה"ד

ודוק ונהיננו דאָמַר וּמָה הַמְעַרְיָה עֲצָמוּ שְׂגָדוֹל מִחֲבָרוֹ אֵין לוֹ חֵלֶק לַע"ה ב"ש מי שְׁמַעְרִיָּה עֲצָמוּ בְּכַבּוּד הַמָּקוֹם לְדַרְוֵשׁ שְׁמַבִּין מַעֲשֵׂה בְּרַאשִׁית וְדוּמָה לְחַי עוֹלָמִים דָּאֵין לוֹ חֵלֶק לַע"ה בְּכַבּוּד אֱלֹהִים הַסֵּתֵר דְּבָר כְּבָשִׁים לְלַבּוּשִׁיָּהּ.

שָׁם ה"ז שְׁהוּא גּוֹף וּבְהַשְׁגוֹת וּתְמַהֲנֵי דְוַדַּאי כָּל מִין בְּדַעְתּוֹ שְׁהַאֲמַת אָתוּ וּמ"מ אֵין לוֹ חֵלֶק לַע"ה בְּדַחְמִיר שְׁגַגַת אַמוּנָה זָרָה דַּה"ל לְמִיזְדַק וְלָמָּה יִגְרַע אַמוּנַת הַגְּשָׁמָה מִשְׁאָר אַמוּנָה זָרָה. וּמִש"ר שְׁאֵינּוּ לְבַדּוֹ הֶרְאִישׁוֹן בְּהַשְׁגוֹת הַבִּין שְׁהַפְּנוּנָה דְהַמְאָמִין בְּחֻנְמֵר קְדוּם שְׁאֵין הַבְּרִיאָה יֵשׁ מֵאֵין ה"ז מִין וְעַם הַיּוֹת שְׁהַאֲמַת וַדַּאי כֵּן הוּא לֹא יִדְעַתִּי לָמָּה לֹא פִירַשׁ שְׁהַמְאָמִין בְּקַדְמוֹת כְּדַעַת הַיּוֹנֵי פְּשִׁיטָא דְהַיּוֹי מִין כְּמַבְנֵאָר מְלִשׁוֹן רַבְּנוּ.

וּעַכ"מ וּלח"מ וְעַמ"ש ה"ו בְּסִתְרֵת דְּבָרֵי הַלח"מ. וְכִשְׁתַּסְתַּפֵּל דְּבַכְלָל מִין מוּנָה רַבְּנוּ חֲמִשָּׁה.

א' הַכּוֹפֵר בְּמִצִּיאוֹת הַשָּׁם דַּבַּח חֵלֶק הָאוּמֵר אֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם וְהַכּוֹפֵר בְּאֵלוֹהַּ וַדַּאי כּוֹפֵר בְּתוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם. ב' הַכּוֹפֵר בְּאַחַדוֹת דַּבַּח"ב דְּחַגִּיגָה דְאַחַר קַצֵּץ בְּנֻטִיעוֹת וּמְסִיק דְאַמֵר שְׁמָא ח"ו ב' רְשׁוּיוֹת הֵן וְנִקְרָא מִין בְּסִנְהֶדְרִין דַּכ"ח אָדָם יְחִידִי נִבְרָא שְׁלֹא יֵאמְרוּ הַמִּינִין הַרְבֵּה רְשׁוּיוֹת כּו' וְכָל מְקוֹם שְׁפָקְרוּ הַמִּינִין תְּשׁוּבָתָן בְּצַדֵּן נַעֲשֵׂה אָדָם כּו' הַיִּמְנוּתָא דִּידָן דְאַפְּלִי בְּפִרְוֹנָקָא נְמִי לֹא קַבִּילְנִי.

וּבְבִרְכוֹת דִּי"ג עוֹל מַלְכוּת שְׁמַיִם זֶה אַחַדוֹת (וְשָׁם דִּי"ב אַחֲרֵי לְבַבְכֶם זֶה מִינּוֹת וְכֵן הוּא אוֹמֵר אֵמֵר נָבֵל בְּלַפּוֹ אֵין אֱלֹהִים הָרִי דְמִזְרָגָה א' הַכּוֹפֵר בְּאֵלוֹהַּ נִקְרָא בְּלִשׁוֹן חַז"ל מִין). ג' הַכּוֹפֵר בְּרוּחַנְיּוֹת דְמִפְּנֵי בְּתוֹרָה כִּי לֹא רְאִיתֶם פֶּסֶל כָּל תְּמוּנָה וּבְבִרְכוֹת דִּי"ה מָה הַקַּב"ה מְלֹא כָּל הָעוֹלָם וְרוּאָה וְאֵינּוּ נִרְאָה אִף נִשְׁמָה כּו' וּבְמִגִּילָה דִּי"ח לָהּ דוּמִיָּה תְהִלָּה סָמָא דְכָלָא מְשִׁתּוּקְתָא וּבב"ב דַּכ"ה מְלַמֵּד שְׁהַשְׁכִּינָה בְּכָל מְקוֹם וּבְחַגִּיגָה דִּי"ו כָּל שְׁלֹא חָס עַל כְּבוֹד קוּנוֹ זֶה הַמְסַתְפֵּל בְּקִשְׁתָּ כּו' וּבְעֵין יַעֲקֹב גּוֹרֵס רַבָּא אֵמֵר כָּל הַמְסַתְפֵּל בְּקִשְׁתָּ צָרִיף שְׁפִיפּוֹל עַל פְּנָיו דְכִתִּיב כְּמִרְאָה הַקִּשְׁתָּ וְגו' דְמוֹת כְּבוֹד ה' וְאָרָא וְאָפּוֹל עַל פְּנָיו.

לִיִּיטִיָּה עָלֶיהָ בְּמַעֲרָבָא מְשׁוּם דְמַחְזִי כְּמִינּוֹת אֱלֹא לִימָא בְּרוּף זוֹכֵר הַבְּרִית כּו' אֵלְמָא דְהַגְּשָׁמָה חָשׁוּב מִינּוֹת וּתְיֻבָּתָא דְרַאב"ד וְאוּלֵי לָא גָרִיס לָהּ אֱלֹא כְּגִי בְּבִרְכוֹת דַּנ"ט דְמַחְזִי כְּמֵאן דְסָגִיד לְקִשְׁתָּא.

ד' הַכּוֹפֵר בְּחִידוּשׁ אֲפִילוּ מוֹדָה שְׁהָאֵל בְּרָאוּ בְּרִיאָה קְדוּמָה כְּדַעַת הַיּוֹנֵי דְבַסְנוּפָה כָּל הַמְשַׁתְּפֵי שָׁם שְׁמַיִם וּד"א נַעֲקֵר מִן הָעוֹלָם שְׁנֵאמֵר בְּלִתִּי לָהּ לְבַדּוֹ וְזֵהוּ עֲנִין מַעֲשֵׂה בְּרַאשִׁית וְע' סִנְהֶדְרִין דַּס"ג וְנִקְרָא מִין כַּמִּש"ר בַּמ"נ שְׁבַאמוּנַת הַקְּדָמוֹת ח"ו תְּפוּל הַתּוֹרָה.

ה' שְׁמַאמִין לְעַבְדּוֹ אֲמַצְעִיִּים דְהַיּוֹנֵי מוּמָר לַע"ז טְעוֹת אַנוּשׁ עַפ"א מַה' ע"ז וְאוּלֵי זֶה הִנֵּה טְעוֹת אַחַר שְׁקַצֵּץ בְּנֻטִיעוֹת לְהַאֲמִין בְּמַטְטְרוֹן דְהוּא שְׁלִיחַ בְּלִשׁוֹן יּוֹנֵי וְנִקְרָא מִין בַּב"ב דַּכ"ה לְכָל רוּחַתָּא אוֹקְמֵן לְבַר מְמַזְרַח דְמִזְרוֹ בִּיָּה מִינֵי וּבְגַמ' שְׁאֵנִי מִין דְאַדִּיק בַּע"ז טְפִי וּבְחֻלִין דִּי"ג אֵין מִינִין בְּאֵנוֹמוֹת וּבְמַנְחוֹת דַּק"י אֵין מְפִירִין כּו' לְאַבִּיָּהֶן שְׁבַשְׁמַיִם כּו' דְקָאָרוּ לִיָּה אֱלֹהָא דְאַלְהָא וְעוֹבֵד סָבָה שְׁנִיָּה וְעַמ"ש ה"ח.

שָׁם ה"ח שְׁלִשָּׁה כּו' אֲפִיקוּרוֹס בְּלִשׁוֹן רַבְּנוּ שְׁאֵינּוּ בַעַל דָּת. א' הַכּוֹפֵר בְּנְבוּאָה וּשְׁלִיחוֹת דְנִמְצָא כּוֹפֵר בְּכָל הַדְּתוֹת.

ב' שִׁמְכַחֵשׁ רַק נְבוֹאָת מֹשֶׁה דִּהְנֶה בְּכָל־ל אֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם. ג' הַכּוֹפֵר בְּהַשְׁגָּחָה דַּבְּב"ק דַּע"ט הִתְמַיְרָה תּוֹרָה בַּגִּבּוֹב כּו' עֲשֵׂה עֵין שֶׁל מִטָּה כְּאֵלוֹ אֵינוֹ רוֹאֶה.

כו' לֹא יֵרָאֶה יְהוָה וְגו'. וְעוֹד יֵשׁ ג' שֶׁהוּא בַּעַל דָּת וְכוֹפֵר בַּתּוֹרָה.

א' שִׁמְכַחֵשׁ אִפִּי פְּסוּק א' עֵינַן פ' חֶלֶק. ב' שִׁכּוֹפֵר בַּתּוֹרָה שְׁבַע"פ אֶפְקְלוֹ דְּקָדוּק א' עַכ"מ וּבְקָדוּשֵׁין דַּס"ו מֵיָד נִזְרְקָה בּוֹ אֶפְיִקוּרְסוֹת תִּינַח תּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב בַּע"פ כּו'.

ג' שֶׁאוּמַר שֶׁתִּגְנוֹסַח הַתּוֹרָה. הָרִי ה' מֵינִין דְּלַעֲלֵל ה"ז וְשִׁשָּׁה אֶפְיִקוּרוּסִים הָרִי י"א.

וְעַם שְׁנֵי הַכּוֹפְרִים בַּתְּחִינֵית הַמַּתִּים וּמְשִׁיחַ הָרִי י"ג (וּבְחֶלֶק דַּצ"ט א"ל הָאֵי מֵינָא לַר"א אִימְתִי אֲתִי מְשִׁיחַ מְשַׁמַּע דִּהַכּוֹפֵר בְּמְשִׁיחַ מִיָּן דְּלֹא פְּהַעֲיָקְרִים) וְנִזְה מְכַוֵּן נִגְד י"ג עֵינַקְרִים שֶׁבְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָּה אֲלֵא דְבַחְדָּא יֵשׁ חֲזָרָה דְּשֵׁם מוֹנָה שְׁכָר וְעוֹנָשׁ וְכָאן בְּחִיבּוּרוֹ הַשְּׁמִיטוֹ (לְפִי דְּמַצְנָה לַעֲבֹד שְׁלֵא ע"מ לְקַבֵּל פָּרַס מְאֵהָבָה עַפ"י מַה' תְּשׁוּבָה וְתוֹ דְּמְשִׁיחַ וְתַחֲזִינֵית הַמַּתִּים כּוֹלֵל שְׁכָר וְעוֹנָשׁ עַה"ז וְעו"הב כַּמ"ש הַעֲקָרִים) וּמְנָה בְּמִקוּמוֹ אֶפְיִקוּרְסוֹת דַּתּוֹרָה שְׁבַע"פ דְּבְקָדוּשֵׁין כַּנ"ל וּמְמִילָא בְּכָל־ל תּוֹרָה שְׁבַע"פ שְׁכָר וְעוֹנָשׁ רִוּחֵי שְׁלֵא נִזְפֵר בְּהִדְיָא בַּתּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב וְעַמ"ש פ"ד מַה' שֶׁחִטָּה הִי"ד.

שָׁם ה"ט מוּמַר לְכָל הַתּוֹרָה עֵינַן הַשְּׁגוֹת וְהַנְּכוֹן כְּתִירוּץ הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל הַכ"מ דְּכָל שְׁאֵינוֹ מְאָמִין בְּדַתָּם אַע"פ שֶׁעוֹבֵד מוּמַר מְקַרֵּי וְלֹא מִיָּן וּמַה שֶׁהַשִּׁיג עָלָיו בְּשִׁי לְמוֹרָא סִי קל"ג מַמְש"ר פ"ד מַה' רוּצַח דְּמוּמַר לְהַכְעִיס הָרִי אֶפְיִקוּרוּס לַק"מ כַּמ"ש ה"ו דְּדִינוֹ כְּאֶפְיִקוּרוּס שֶׁפְּסוּל לְשַׁחֲטוֹ וְאֵין לוֹ חֶלֶק לַעו"הב וּמוּמַר מְקַרֵּי וְעַמ"ש פ"י מַה' ע"ז ה"א.

שָׁם הִי"א פִּיהוּיָקִים כּו' בִּירוֹ פ"ק דְּפִיָּאָה כַּמ"ש ה"ו. שָׁם הִי"ד שֶׁהַרְגִיל בְּהֵן עַכ"מ וְכָל דְּבָרֵיו תְּמוּהִין.

וְהַנְּכוֹן כַּמ"ש ה"ו. וּמַש"ר פֶּל הַרְשָׁעִי עַכ"מ וְהַנְּכוֹן דַּה"ק רַבְּנּוּ דִּהְנֶה הַכּוֹפְרִין בִּי"ג עֲקָרִים כַּנ"ל ה"ח אֵין מְקַבְּלִין אֲלֵא שְׁאֵם עֲשׂוֹ תְּשׁוּבָה מְעַצְמָן יֵשׁ לְהֵם חֶלֶק לַע"הב אֲבָל הֶנְהּ מוּמַרִּין וְרִשְׁעִים שְׁמֵן ה"ט וְאֵילָּה מְקַבְּלִין וְהַבֵּן זַה.

פֶּרֶק ד ה"ג הָאוּכַל שׁוֹר וּבְהַשְׁגוֹת. וְהַנְּכוֹן דְּגָרְסִינָן שׁוֹד מְלִשׁוֹן מְשׁוּד עֲנִיִּים כְּמוֹ שֶׁהַעִיד הַמ"ע.

שָׁם ה"ד הַמְתַּכְּבֵּד בְּקִלּוֹן עַמ"ש פ"ג ה"ו וְדוּק. פֶּרֶק ה ה"ב אַל יַעֲבֹר כּו' אוֹ סָכַל עֵינַן הַגְּהוֹת מֵי"א וְהַכ"מ נִדְחַק וְעַפ"ח מַח' פֶּרְקִים לְרַבְּנּוּ דְּשָׁם בִּיָּאָר דְּבָרֵי פֶּרֶק זַה וּבְמַנְיָן הַמְּצוֹת שְׁוֹרֵשׁ ט' כ"ר כָּל הַמְּצוֹת תְּלוּיּוֹת בְּד' דְּבָרִים בְּדַבּוּר וּפְעוּלוֹת וּמַדּוֹת וְדַעוֹת וּפְשׁוּט דַּע"ג שֶׁהַבְּחִירָה חֲפְשִׁית הָרִי שְׁנוּלֵד אֶלֶם פְּטוּר מִמְּצוֹת הַתְּלוּיּוֹת בְּדַבּוּר וְנִגְד יֵתֵר הַשְּׁלֵשׁ חֶלְקִים בְּחֶלֶק הַפְּעוּלוֹת הַבְּחִירָה בִּידוֹ לְהִיּוֹת צַדִּיק אוֹ רִשָּׁע.

וּבְחֶלֶק הַמַּדּוֹת לְמַשָּׁל בְּמַצְנַת צְדָקָה הַבְּחִירָה בִּידוֹ לְהִיּוֹת רַחֲמָן וְשׁוּע אוֹ פִּילִי וְאַכְזָרִי וְע"י הַרְגֵל כַּמ"ש ר פ"א מַה' דַּעוֹת. וּבְחֶלֶק הַדַּעוֹת וּלְפִי הַגִּי' אוֹ סָכַל דְּלִיכָא דְּבָר וְהַפְּכוֹ יוֹבֵן עַפ"מ ש"ר בַּח' פֶּרְקִים שְׁאֵם יְנוּחַ הָאִישׁ הַמוּכָן בְּמַזְגוֹ וְלֹא יִלְמַד יִשְׁאָר סָכַל בְּלִי סִפְק.

וְאַף לְפִי הַגִּי' בַּד"ו אוֹ חֶכֶם אוֹ סָכַל) אַע"ג דְּשִׁפִּיר קְאָמַר הַש"ס טַפְּשׁ אוֹ חֶכֶם דִּהֵינּוּ מוֹחַ אֲטוּם אוֹ מְחַדָּד מ"מ הַבְּחִירָה חֲפְשִׁית שֶׁיְהִיָּה חֶכֶם עַל יְדֵי לְמוּד וְיַגְעָתִי וְלֹא מְצָאֵתִי אַל

תאמין אע"פ שמגזו קשה הבנה או סכל ע"י התרשלות הלמוד אע"ג שזוה השכל ע"ד לא יגעתי ומצאתי אל תאמין.

שם ה"ד לדרה מן הדרכים עלח"מ ולפמ"ש ה"ל לדרה מן הדרכים פלל וחוזר ופורט למדע כו' דעות או לדעה דהיננו מדות או למעשה פעולות דבשלתן הבחירה חפשית ע"ש. שם ה"ה וכיין שפן עיין השגות וכ"כ הריב"ש דאע"ג שפיזו לבחור יודע האל איך יבחר.

איברא עדיין אינו מוכן האיך תקיף הידיעה האפשרות וצ"ל פתרון רבנו הנפלא ואמתי כי לא מששבותי וגו' ודוק. פ"ק ו ה"ה והלא פתיב כו' ובהשגות וע"למ וליתא דשאני ידיעה בכת שאינה מבטלת האפשרו' מה שא"כ מה שדיבר הקב"ה בפועל ודאי מבטל הבחירה והאפשרות לזה הנצרה רבנו לסדש דאין האמירה גזרה על אדם פ"טי (ומש"ר וכבר אמרנו אופן ידיעת הבורא כו' ר"ל כמ"ש פ"ה ה"ה ודלא פהראב"ד וריב"ש) ומסיק דאע"ג שהדבור נזרה עכ"פ על אחד מהפ"טים מ"מ כל א' ראוי לעונש שאינו מוכרח בפ"ט ודוק.

פ"ק ח ה"א למען ייטב לך הל"ח חמ הניח בצ"ע ולק"מ דהפפל לשון ייטב והארכת קאי על שני עניני עו"הב א' אחר מיתה ב' אחר התחיה ומינשב המש"ש"ס. שם ה"ב הע"והב ובהשגות ודבריו תמוהין דבהדיא כ"ר פ"ג ה"ו דהכופר בתחיה אין לו חלק לע"הב וע"כ פנונת רבנו כמ"ש הל"ח חמ דע"הב לחוד ועולם התחיה לחוד.

שם ה"ד ונחמים כו' ובהשגות ואומר אני אם הסעודה דרה משל גם פוס של ברכה דרה משל ולמה לא יברכו השם על עונג עה"ב בק"ו מברכת המזון ועמ"ע. שם ה"ז עין לא ראתה עכ"מ ולח"מ שהניחו בצ"ע והנכון דודאי הש"ס מפרש מלתא דשמואל כפשוטו דכל הנבואות רק לע"הב ואין כל חדש לימות המשיח אלא שעבוד מלכו' ורבנו פסק כרחב"א דכל הטובות מה שניבאו הנביאים הן לימות המשיח נוסף על שעבוד מלכות.

והא דנקיט רבנו פ"ט ה"ב לישנא דשמואל פנונתו לאפוקי שקר רוחני לימות המשיח אבל בודאי שיהיו שארי טובות לימות המשיח נוסף על שעבוד מלכות וכמו שפיאר רבנו פ"א בדהדיא ואף רחב"א מודה שקל טובו' ימות המשיח ענייני ע"הז שימצאו מרגוע לעסוק בתורה ומכלי המקווה שקר רוחני לע"הב דעין לא ראתה.

ומ"מ סובר רבנו דמודה רחב"א דהפסוקים וגר זאב עם כבש הן משל כמ"ר סוף ה' מלכים דלא ישתנה דבר מטבעו כמ"ש הלח"מ. ולק"מ מסוגיא דפ' חלק לפי גי' דידן פ"א לימות המשיח פ"א לע"הב כמ"ש המגיה לח"מ ואע"ג דרחב"א אמר דלא ניבאו לע"הב אין למדין מן הפללות דהא נהיה אור החמה מוקמינן לרחב"א לע"הב אלא דה"ק רוב הנבואות לימות המשיח ועיקר הפנונה דטובת עולם הבא הרוחני עין לא ראתה אפי' נביא.

(וכן וחרפה הלבנה מודה רחב"א דהוא דרה משל) כמ"ש. שם ה"ח זה שקראו עיין השגות ותמהני דאטו הצדיקים אין להם חלק לע"ה טרם פלות שית אלפי ועכ"מ.

פָּרָק י ה"ו דְּבַר יְדוּעַ וּבִהְשִׁגוֹת וְהֶאֱמַת דְּשׁוּגָה יֵשׁ מְלִשׁוֹן שְׁגָגָה וּמִתְפָּרֵשׁ נְמִי שׁוּגָה וּפְתִי מְלִשׁוֹן תְּאֵנָה כַּמ"ש הַרְד"ק שֶׁהוּא עֲנִין עֲרֵבוֹת וְשִׁמְחָה. וְשִׁגְיוֹן לְדוֹד עֵיקָרוֹ שִׁיר חֲשׂוֹק וּכְנֻנַת רַבְּנֵי חֲשֵׁק וְהִתְמַד' וְהִתְלַבְּבוֹת בְּשִׁמְחָה לְעִבּוֹדַת הַבּוֹרָא בְּאֵהָבָה.

סְלִיק סִפְרַ מְדַע וּסְכוּם הַהֲשִׁגוֹת בְּהַקְדָּמָה י"ט וּס' בְּהַקְדָּמַת ס' הִי"ד כְּסִפְרַ מְדַע נ"ח וּס' וְעֵץ הַדַּעַת אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַג' וְהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע פָּרָק א ה"ז וְחוֹזֵר וּמְבַרֵךְ בְּמִטְבַּע עַכ"מ בְּשֵׁם הַרַמ"ךְ (וְעֵינֵין כ"מ פ"א מַה' בְּרִכּוֹת ה"ו דְּמִתְרַץ שֵׁם קְוִשְׁיַת הַרַמ"ךְ דְּשֵׁם עַל נְכוּן) וְעֵינֵין תּוֹס' בְּרִכּוֹת דַּנ"ד ע"ב ד"ה פְּטָרִיתוֹן וְעֵינֵין ב"י א"ח ס' קפ"ו בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א דְּהַרְד"ק דְּמִנְיָמֵן רַעֲיָא אַה"נ שְׁהֵיָה חוֹתֵם בְּבְרוּךְ בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּנֵן כּוֹלָא.

וּמ"ש הַכ"מ וְכו' ה"ר אֲשֶׁר וְכו' הוּא מְגֻמְגָם עֵינֵין בְּרִכּוֹת דִּי"ד ע"ב. שֵׁם ה"ח הַקְדָּיִם עַמ"ש ח"א.

פָּרָק ב ה"א וְלֹא פִּינּוֹן לְבוֹ עַכ"מ וּדְבָרָיו דְּחֻקִּים (וְעֵינֵין רַז"ה וּמִלְחָמוֹת בַּמַּס' ר"ה סוּגְיָי' דְּמִצְנֵן צְרִיכוֹת פְּנוּנָה וְעַמְש"ר פ"ו מַה' חֲמִץ ה"ג וְעַמְש"ר פ"ב מַה' שׁוֹפֵר ה"ד וּבַמ"מ וְכו"מ וְלַח"מ שֵׁם) וְהַנְּכוּן דְּנֻדָּי קִי"ל כְּרָבָא דְּמִצּוֹת א"צ פְּנוּנָה לְצִאת וּמַש"ה לֹא כ"ר הַתּוֹקַע לְשִׁיר דְּנֻדָּי יָצָא פִּינּוֹן שְׁמִתְפַּנּוֹן לְתַקְוַע וְדוּקָא הַמְתַּעַסֵּק בְּתַקִּיעַת שׁוֹפֵר לֹא יָצָא עֵינֵין ר"ה דל"ג.

מִיְהוּ סוֹבֵר רַבְּנֵי דַר"ז מוֹדָה לְרָבָא דְּהַתּוֹקַע לְשִׁיר יָצָא י"ח עֲצָמוֹ אֵלָא דְּפִלִּיג בְּתוֹקַע לְשִׁיר דָּאִין אַחַר הַשׁוֹמֵעַ יָצָא י"ח דְּכָל מִי שְׁרוּצָה לְהוֹצִיא אַחֲרֵיהּ דָּאִין חֲבָרוֹ עוֹשֵׂה רַק שׁוֹמֵעַ וְדוּמְיָא דְּהַמּוֹצִיא חֲבָרוֹ בְּבִרְכַת הַמְזוֹן) בְּעֵינֵין שְׁמִתְפַּנּוֹן הַמְשַׁמֵּיעַ לְהוֹצִיא וְהַשׁוֹמֵעַ לְצִאת דָּאִין חֲשִׁיב כְּשִׁלּוּחוֹ מִתּוֹרַת זְכוּת הוּא לֹא דְּבִהְכִי נִתְיַשְׁבוּ דְּבָרֵי רַבְּנֵי בַה' חֲמִץ וְכו' שׁוֹפֵר.

וּלפ"ז פְּשׁוּט דָּאֵר בַּק"ש א"צ פְּנוּנָה לְצִאת אֵלָא דְּצָרִיךְ פְּנוּנַת הַלֵּב בְּפָסוּק רַאשׁוֹן ר"ל פִּי הַמַּלּוֹת וְהַמְקַשׁ' קַס"ד דְּכִינּוֹן לְצִאת קְאָמְרָה מִתְנִי' וְלִזְהָה הַקְּשָׁה ש"מ מְצוֹת צְרִיכוֹת פְּנוּנָה. וּמַסִּיק מַאי פִּינּוֹן לְבוֹ לְקָרוֹת וּפְרִיךְ וְהָא קָרִי בְּתוֹרָה וּפְשִׁיטָא שֶׁהוּא לֹא מְדַבֵּר.

וּמִשְׁנֵי שְׁקוֹרָא לְהַגִּיָּה שְׁאִינֵי מְשַׁגִּיחַ רַק עַל הָאוֹתִיּוֹת וְלֹא עַל הַפְּרִיּוֹשׁ (וְעֵינֵין בַּפִּי הַמְשַׁנָּה לְרַבְּנֵי בְּרִכּוֹת רַפ"ב דְּמִבְּנָאָר כַּמ"ש) וּמִנְיָשׁב מַה שְׁנִדְחַק הַרַמְבַּ"ן: וְסָגִי בְּכּוֹנֵנַת פָּסוּק רַאשׁוֹן דְּאַפְסָקָה הַלְכָה כַּר"מ.

שֵׁם ה"ב וְאַסוּר לְקָרוֹת עֵינֵין בְּהֲשִׁגוֹת וְדְבָרֵי הַלַּח"מ נְכוּנִים, שֵׁם ה"ג כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ עֵינֵין ב"ח לְאַפּוּקִי עוֹמֵד דְּעֵבִיד כַּב"ש וּבֵית יַעֲקֹב הַשִּׁיג עָלָיו שַׁע"א וּבְפִי הַמְשַׁנָּה לְרַבְּנֵי פ"ק דְּבְרִכּוֹת מְשַׁמֵּעַ דַּק"מ לְהִתַּר הַלִּיכָה בְּשַׁעַת קְרִיאָה שֵׁם ה"ה הִנֵּה עוֹסֵק עַל"מ שְׁנִדְחַק וּבַתּוֹסְפָתָא פ"ב דְּבְרִכּוֹת אַרַב"צ כְּשֶׁהִנֵּי ר"ג וּב"ד בְּיַבְנָה עָסוּקִין בְּצָרְכֵי צְבוּר לֹא הָיוּ מְפָסִיקִין שְׁלֵא לְהַסִּיעַ מִלְּבָן.

שֵׁם ה"ו הִי עוֹסֵק בְּאַכִּילָה עֵינֵין בְּהֲשִׁגוֹת וְכו"מ וְלַח"מ. וְהַנְּכוּן דְּרַבְּנֵי מְפָרֵשׁ הָא דַּאֲר"ז וְסוּפָה דַּל"ח) הָכָא בִּי"ט שְׁנֵי דְרַבְּנֵי לֹא לְמִידַק דְּבִי"ט רַאשׁוֹן חֲזִיב לְהַפְסִיק דַּכ"ה ג ה"ל לְתַנָּא דִּידֵן לְאַפְלוּגִי בְּהַדְיָא (דוּמְיָ דְּהָא דְּתַנּוּ בְּקוֹרָא בְּתוֹרָה מְפָסִיקִין לַק"ש וְאִין מְפָסִיקִין לְתַפְלָה) וְתוֹ דַּא"כ אִיפְכָא הַל"ל מִי שְׁלֵא הִנֵּה בְּיָדוֹ לְוֹלֵב לְיִטּוּל לְכַשְׂכַּנּוֹס לְבֵיתוֹ יִטּוּל עַל שְׁלִחְנֵו.

היה בא בדרך ולא נטל שחרית יטול בין הערבים. ומש"ה מפרש דה"ק ר"ז מתני' אף
בי"ט שני דרבנן עסקינו מש"ה ברישא נקיט הי' בא בדרך לאשמועינן דאפי' בי"ט שני
אי ליפא שיהוה חייב להפסיק.

ונקיט סיפא לא נטל שחרית לאשמועינן דאפי' בי"ט ראשון א"צ להפסיק שחרית דהא
יכול ליטול בין הערבים ומדנקיט לא נטל לשון דיעבד משמע דהמפסיק ה"ז משנפח אפי'
בי"ט שני אע"ג דאיפא שיהוה דמצנה להפסיק ואם רצה גומר.

וכן מוכח מתני' דשבת לפי מסקנת הש"ס דסיפא דמפסיקין לק"ש אטאן לד"ת ומדלא
קאמר ברישא נמי מפסיקין לק"ש משמע דנקא העוסק בתורה פוסק לק"ש (והטעם
כמ"ש הלח"מ דק"ש חשיב נמי ת"ת ועדוף דאיפא נמי עשה דק"ש ונהרי כל הקורא ק"ש
משעבר זמנו יש לו שקר פקורא בתורה) משא"כ באכילה ודין ואינך דא"צ להפסיק
(כמש"ר בהדיא בפ"ה המשנה פ"ק דשבת) אלא אם פסק ה"ז משנפח וכל זה בדאיפ'
שהוה מדכתב רבנו ואם הי' מתיירא שפא יעבור זמן ק"ש.

ובהכי ניחא לדרך רבנו קושיות התו' בד"ה מאי קושיא ולדעת רבנו אין חילוק בין התחיל
בהיתר להתחיל באיסור וכן מוכח מדפריש הש"ס ורמינהו אם התחילו אין מפסיקין ולא
משני שאני לולב דזמנו בצפרא והוי לעולם התחיל באיסור.

ומ"ש הרמב"ד ורמיזא נמי במס' ברכות ר"ל דשם דכ"א ספק קרא ק"ש חוזר וקורא
משא"כ בס' התפלה. נאני אומר דאין הנושאין שוין דאע"ג דספק דאורייתא לחומרא
מ"מ כל שיש שיהוה א"צ להפסיק.

ותו לפמש"ר פ"א מה' תפלה ה"א דתפלה פעם א' ביום דאורייתא ה"ל לאפלוגי בדידן'
שאם לא התפלל מאומה באותו יום צריך להפסיק א"ו אף בדאורייתא אין מפסיקין
בדאיפא שיהוה והא דהקורא בתורה מפסיק לק"ש אע"ג דאיפא שיהוה היינו משום דק"ש
היינו ת"ת ותו לא מידי.

שם ה"ט פיצד ידקדק עיין בהשגות וכ"מ ולח"מ ודברי הרמב"ד תמוהין דהנה רבנו למד
זה ממימרא דראב"ח כל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה וזהו שכ"ר לא ירפה החזק
וכו' ר"ל דקדוק בדגשין ורפין ומש"ר ולא גיח הגד וכו' ר"ל שלא יקרא שוא נע בשוא
נח (והרמ"ד הרגיש קצת) ומש"ר לפיכך עיין כ"מ א"נ כפשוטו פינן שצריך דקדוק
באותיות בענין שיהיה למודו תם ולא יבליע.

ומש"ר וצריך להאריך עיין בהשגות וכוונת רבנו ברורה דידוע שהסגול תולדת הצירי
וקמץ אבי הפתח כל שחוטף החית למטה תכופה לדלת נראה אי חז אע"ג שקורא האלף
פדרפה ואינו מאריך בה.

שם ה"י ומדקדק עי' בהשגות וכ"מ. והנכון דנדאי צריך שלא ישנה שום תנועה אף
בלשון לעז דמשתנה המשמעות ואין לדבר אף לפני מלה ב"ו אלא בצחות.

שם ה"ג ספק קרא ק"ש עכ"מ ועמ"ש פ"ג מה' מגילה ה"ה. גם יש לחלק דשאני ברכות
שופר ולולב דמברך אקב"ו ואם פבר יצא הוי ברכה לבטלה משא"כ ברכות ק"ש שהו
שבח והודייה אין בו משום לא תשא ולא גרע מתפלת נדבה.

פֶּרֶק ג ה"ב וְכָל מִי שֶׁקָּרָא עֵינָיו בְּהִשְׁגוֹת וּכ"מ וּלח"מ וּרְבֵנוּ סוֹבֵר כִּי הֵיכִי דְקִי"ל בְּבִרְכוֹת דְכ"ב דְהַתְּפִלָּה וּמִצָּא צוֹאֵה חוֹזֵר הוֹאִיל שֶׁחֶטָּא וְלֹא בִּדְק בְּשׁוּגַג עַפ"ד מֵה' תְּפִלָּה ה"ט כ"ש שֶׁקוֹנְסִין הַמְּזִיד לְהַתְּפִלָּה תוֹף ד"א שֶׁל מֵת וּק"ש הוּא ק"ו מִתְּפִלָּה שֶׁהִיא דְאוֹרְיִיקָא וְתוֹ שְׂאִין בָּהּ מִשׁוּם בְּרָכָה לְבִטְלָה עַמ"ש פ"ב ה"ג.

וְתוֹ דְמֵאן יִימַר דְלִיכָא מִשׁוּם רִיחַ רַע תוֹף ד"א שֶׁל מֵת וְנִקְיֵט מִשׁוּם לוֹעַג לְרֵשׁ דְאָסוּר אִפִּי' תְּנַטְוֵהוּ וְיִדְוַע שְׂאִין רִיחַ. שָׁם ה"ג בֵּית הַכֶּסֶּא עֵינָיו הִשְׁגוֹת וּלח"מ וְאִפִּילוּ תִימָא דְהַרִי"ף כְּהַרְאָב"ד הָרָא"ש הַסְּפִים לְדַבְרֵי רְבֵנוּ מֵה גַם דְמִצְאָנוּ הַרְבֵּה בְּעִוֹת דְרַבְּנָן דְקִי"ל לְחוּמְרָא וּכ"ש בְּחֻזְרַת ק"ש פְּקוּרָא בְּתוֹרָה.

וּמִש"ר חֲצַר הַמְּרַחֵץ עַמ"ש פ"ו מֵהַת"ת ה"ב וּלְעַנְיָן הַצ"ע שֶׁל הַלַּח"ם עַמ"ש"ל ה"ה וּמ"ש הַכ"מ בְּשֵׁם ה"ר מְנוּחַ י"ל שְׂאִי מְזוּזָה דְבְּעֵינָן בֵּית עֲשׂוּי לְדִירַת כְּבוֹד עַפ"ו מֵהַס"ת. שָׁם ה"ה דְבָרִים שֶׁל חוֹל עֵינָיו בְּהִשְׁגוֹת וְעַכ"מ דְמִצְאָנוּ רַחוּם בְּצַדִּיק וְהוּא ע"ד צַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹמֵן.

מִיְהוּ בל"ז אִין זֶה רְאָיָה כ"כ דַּמ"מ שֵׁם תְּנוּרָה הוּא כְּמוֹ נְאֻמָּן אִפִּילוּ לֹא מִצְאָנוּ בְּמִקְרָא רַחוּם בְּהַדְיוּט. וְתוֹ לְמָה לֹא הִשְׁיַג הַרְאָב"ד עַל רְבֵנוּ פ"י מֵה' יְסוּדֵי הַתּוֹרָה ה"ה.

אִין זֶה אֵלָּא דְהַרְאָב"ד סוֹבֵר דְגַם שְׁלוֹם וְדַאי גְּמַחֵק וְאִפ"ה אָסְרוּ עוֹלָא בְּבֵית הַמְּרַחֵץ וּמִדְמָה הַרְאָב"ד רַחוּם לְשְׁלוֹם. וְא"כ עַדִּיפָא ה"ל לְהַרְאָב"ד לְהַקְשׁוֹת קוֹשְׁיַת הַכ"מ וְהַלַּח"ם לְמָה הַשְּׂמִיט רְבֵנוּ אִיסוּר שְׂאִילַת שְׁלוֹם.

וּבְאַמַּת נִרְאָה דְרְבֵנוּ הִקְשָׁה לוֹ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' שְׁבַת דָּף יוֹד ע"ב ד"ה וּמִתְרַגְּמִינָן וְסוֹבֵר רְבֵנוּ דְהַתְּרָגוּם חוֹלֵק עַל הָא דְעוֹלָא וְס"ל דְלֹא הִשְׁמַע גּוֹפוֹ אִקְרִי שְׁלוֹם (וְכֵן ע"ד פְּסָקוּ ** (פְּסָקִי) ** הַטְּעָמִים שֶׁמְגַנְגֵן וַיִּקְרָא לוֹ ד' בְּמֵאֲרִיף וְטִרְחָא מִשְׁמַע שְׁהִשְׁמַע קָרָא אֵת הַמְּנַבֵּחַ שְׁלוֹם אוֹ שְׂאֵחַר הַהַקְרָב' קָרָא הַשְׁמַע שְׁלוֹם (לְגַדְעוֹן) וּפְסָק רְבֵנוּ כְּדַבְרֵי הַמְּתַרְגֵּם (דְּמִירוּץ הַתּוֹס' אִינוּ מְסַפִּיק דְהַתְּרָגוּם לֹא פִּירֵשׁ כָּלֵל וַיִּקְרָא בְּלִשׁוֹן קְרִיאָה אֵלָּא וּפְלַח עֲלוּהִי קְדָם ה' דְעַבִּיד לִיהַ שְׁלוֹם וְע"ש פִּרְש"י) וְלֹא אִמְרָה הַבְּרִיִיקָא דְאִין שְׂאֵלַת שְׁלוֹם בְּמִרְחֵץ מִשׁוּם אִיסוּר אֵלָּא דְלֹא אוֹרַח אֲרַעָא (וְעֵינָן חֲגִיגָה דִ"ב דְגַנְזֵי שְׁלוֹם הֵן בְּעַרְבוֹת וּבְהַדְיָא פְּלִיג ר"ל עֲלֵיהֶּ דְעוֹלָא וּפְסָק רְבֵנוּ כַּר"ל רְבוּ דְעוֹלָא) וְעַפ"ד מֵה' תְּפִלִּין הַכ"א (וְהַב"ח א"ח ס' פ"ד דְרַף בְּדַרְפֵנוּ זֶה קֶצֶת) וְדִלָּא כַּכ"מ שְׁתַּמָּה וְכֵן הַלַּח"מ הַנִּיחַ בַּצ"ע בְּפִרְקִין ה"ג וְהַנְּכוֹן כַּמ"ש דְהַבְּרִיִיקָא אִמְרָה שְׂאִין מְנִימוּס דְרַף אֲרַץ לְכַבֵּד זַא"ז בְּמִקּוּם שְׁכַלְן עֲרוּמִים וְתוֹ דְאִפִּי' בְּרִיִיקָא מְצִינּוּ לְדַחוּת מִן הַתְּרָגוּם שֶׁהוּא בַר"ה קְוֵ וְתוֹ דַּר"ל פְּלִיג כַּמ"ש.

שָׁם ה"ו צוֹאֵת הָאָדָם וּבְהִשְׁגוֹת. אֲמַנָּם גִּירְסַת רְבֵנוּ כְּגִי' דִּידָן סוֹף פֶּרֶק מִי שְׁמַתוֹ רִיב"ח אוֹמֵר מְרַחֵיקִין מְגַלְלֵי בְּהֵמָה ד"א רִשְׁבִי"א בְּרַפִּין וּבְלִבְד שֶׁל חֲמוֹר רַחְבָּא"א וּבְכָא מִן הַדְרָף כּו' מְרַחֵיקִין מִצּוֹאֵת חֲזִיר ד' אֲמוֹת וּמִצּוֹאֵת הַנְּמִיָּה ד"א וּמִצּוֹאֵת הַתְּרַנְגוּלִים ד"א וְרִיב"א בְּשֵׁם ר"ח וּבְלִבְד בְּאֲדוֹנָיִים ע"כ הָרִי דְלֹא אִינְדְּכֵר מִי רַגְלֵי דְחֲמוֹר אֵלָּא צוֹאֵתוֹ וּמְפָרֵשׁ רְבֵנוּ וּבְלִבְד בְּאֲדוֹנָיִים קָאִי אֲכוּלְהוּ חֲזִיר וְנִמְיָה וְתְרַנְגוּלִים דְדוֹקָא צוֹאֵה אֲדוֹנָיִה שְׁלֵהוּ מְסַרְחַת וְגַבִּי חֲמוֹר דוֹקָא כְּשָׂבָא מִן הַדְרָף וְנִתְיַגַּע.

והנה אין השעורר' הללו מבןררין אם אדם פדמא או פכבדא וכן שיעור הפא מן הדרר' אם דרר מועט או מרונה וכן בימות הגשמים אינו יגע כ"כ והעיקר תלוי כל שמסרית ונה נכלל במש"ר וכל צואה שריחה רע וכדמסיק רבא דכ"ה דאין מרחיקין מצואת בהמה אא"כ של פלב ותזיר ויש בתוכן עורות ובאינה לא פירש וכייל כל שהסרחון נרגש ועמש"ל הי"ב.

שם הי"א היתה צואה בגומא עיין השגות ולדרר הראב"ד קשה למה פסיקא לבעל הבעינא בנוגע דהא מלשון רבא אין הכרע דאיירי אפילו נוגע וה"ל למיבעי אף במגע אלא ודאי כמש"ר דדבוקה היינו נוגע ואינו מתניף טהור דלא כר"א ומש"ר צואה מועטת עיין בהשגות ויפה השיב המ"ע דזהו בכלל מש"ר עד שמתכסה.

שם הי"ב ריח רע עיין השגות ומ"ע וכן הוא גירסת הרי"ף וז"ל ורב חסדא אומר מרחיקין ד"א במקום שפלה הריח ע"כ ול"ג במקום במ"ם וכן מסתבר דליפא מ"ד דבעינן הרחקה ד"א במקום שפלה הריח דדוחק לאוקים מתני' דנקיט מרחיקין ד"א בדליפא ריח פלל (דאם למשל יש להן ריח חצי אמה הרי צריף להרחיק ד"א ונחצי א"ו דרב הונא סובר דמרחיק ד"א במקום העיקר וקורא חוץ לד"א ואינו חושש לריח אע"ג שיש לו עיקר ופליג ר"ח דהא דסגי בהרחקה ד"א היינו דוקא במקום שפלה הריח ואפילו פלה הריח בחצי אמה צריף הרחקה ד"א במקום העיקר אבל כשלא פלה הריח אחר ד"א צריף להרחיק עד שיכלה (ולפ"ז גרסינן גם בפרייטא במקום ואי גרסינן בפרייטא במקום ה"ק דכל ריח רע שיש לו עיקר אע"ג שפלה מייד צריף להרחיק ד"א).

והיינו דבעי הש"ס אליבא דר"ח דת"כ בריח רע שאין לו עיקר אי שרי אפילו במקום הריח (אבל חוץ למקום הריח פסיקא ליה דשרי) וקפשיט לחומרא לענן ק"ש משא"כ לענן ד"ת החילוק בין שלו ושל חברו פדלקמן הי"ד (ואי פסברת הראב"ד דכשיש לו עיקר צריף ד"א במקום שפלה חות דרגא פשאין לו עיקר ודאי אסור במקום הריח והבעינא אם צריף ד"א במקום שפלה ריח ההפחה ואין זה משמעות הסוגיא) וכ"ש דניחא לגירסת מ"ע.

פרק ד ה"י קברו את המת. עיין השגות ובכ"מ ולח"מ דמוסב אמש"ר ואם לאו לא יתחילו כו' ואחר שיפטריו והר"א סובר דזה דוקא בפנימיים דהיינו הקרובים נקראים פנימיים אע"ג שיעדין לא עמדו בשורה ואין אנו יודעין מי הם הפנימיים דהראב"ד ס"ל דלעולם מעמידין את הקרובים בשורה פנימית וכן מצאתי בתורת האדם להרמב"ן דמ"ח בשם רב האי גאון וז"ל פה היה מנהגם כו' שורה ראשונה וכל קרוביו ורעיו ומכבדיו ביותר שורה אחרת שהן באהבתו ובכבודו פחות מעט ובשלישית שהן בכבודו פחות וה"פ הפנימית הרואה פני האבל שהם קרובים לו מן הפל ע"כ ואולם לדרר רבנו דבמצב ומעמד תלוי הדבר דדוקא הרואה פני האבל פטור מק"ש אע"ג דליפא שהות משא"כ החיצונים חייבים בדליפא שהות אלא דאי איפא שהות כל העם לא יתחילו עד שיפטריו מהן ולא שייך פנימיים טרם שיעמדו בשורה.

שם ה"ז כל מי כו' עיין בהשגות שדעתו דכיון דבק"ש לאו שייך הזכרת ש"ש לבטלה רשאי להקמיר אע"ג דרשפ"ג אוס' מפני ונהרא בז"הו שידוע שאין מכוננים שרי ועכ"מ ולח"מ והנכון בכוננת רבנו דכל הנה פטורים הנזכרים בפרק זה משום עוסק במצנה

וּדְכוּנוֹתֶיהָ רִשְׁאִין לְהַחְמִיר עַל עֲצָמָן חוּץ הַחֶתֶן דְּלַעִיל ה"א וְאוֹנָן דְּלַעִיל ה"ג (דַּמְש"ה כ"ר לְשׁוֹן שְׂאִין דְּעֵתוֹ פְּנוּיָיָהּ בְּחֶתֶן וְאוֹנָן וְלֹא בְּאִינָהּ) וְכֵן מְבוֹאֵר בִּירוּשְׁלַמִּי שְׂאִים רָצָה לְהַחְמִיר אִינוֹ רִשְׁאִי וְעֵינֵין בְּבִרְכוֹת דִּי"ז ע"ב בְּתוֹ ד"ה וְאִינוֹ וּפְסֻק רַבְּנֵינוּ כַּמ"ד מִפְּנֵי שְׂאִין לֹא מִי שְׂשִׂיא מִשְׂאֵו הִילְכָהּ בְּחֶתֶן וְאוֹנָן אִינוֹ רִשְׁאִי לְהַחְמִיר עַד שְׂתַתִּינְיָשׁב דְּעֵתוֹ דַּאֲע"ג דְּכוּנוֹנָה מְעַפְכָּא קִי"ל כֹּל הָרְאוּי לְבִילָה כו' וְהָרִי פְּסוּק הָרְאוּשׁוֹן עַכ"פ צָרִיךְ פְּנוּנָה וּבְבִרְכוֹת דִּי"ו הִסְכַּת וְשִׁמְעָה כו' הָא בְּפִרְקָא רַאשׁוֹן וְהָא בַּפ' שְׁנֵי וְכַמְש"ר פ"ב וְנִתְיָשְׁבָה הַשְּׁגַת הָרַאב"ד.

הַלְכוֹת תְּפִלָּה פֶּרֶק א ה"א מ"ע לְהַתְּפַלֵּל עַכ"מ וְהַנְּכוּן דְּבַעַל קָרִי סְגִי בַּק"ש וּבִרְכוּתֶיהָ דִּישׁ בְּהֵן תְּפִלָּה וְהָאָר עֵינֵינוּ כו' דִּיצָא י"ח תְּפִלָּה ד"ת דְּבַהֲכִי מִתְּנַרְץ כֹּל קוֹשְׁיֹת הָרַמְבַּ"ן. שֵׁם ה"ה וְכֵן תְּקֵנוּ הַכ"מ גְּדַחַק לְמָה לֹא פְּסֻק רַבְּנֵינוּ כַּמ"ד אָבוֹת תִּיקָנוּם.

וְלִי פְּרָאָה דְּכִינוֹן דְּקִי"ל ה"ו דְּתַפְּלַת עַרְבִית רְשׁוּת מְפַלֵּל שְׁהִיא נֶגְדַּ אַבְרָהִים וּפְדָרִים שְׁקָרְבִין בְּיוֹם וְכֵן מוֹכַח כַּמ"ד נֶגְדַּ תְּמִידִין מְזֻמָּן מְנַחֵה גְּדוּלָה וְקִטְנָה דְּלִקְמָן פ"ג ה"ב עַמ"ש שֵׁם. שֵׁם ה"ט תְּפִלוֹת אֵלוּ עֵינֵין בְּהַשְּׁגוֹת וְכ"מ וְעֵינֵין ט"ז א"ח סִי' ק"ז.

וְעַלְח"מ פ"י מַה' תְּפִלָּה ה"ו וְכַמְש"ש שֵׁם. שֵׁם ה"י אֵין הַצְּבוּר עֵינֵין בְּהַשְּׁגוֹת וְכַבֵּר שְׁקִיל וְטָרִי ה"ר יוֹנָה עַל הָרִי"ף בְּטַעַם מַחְלוֹקָ' רַבְּנֵינוּ וְהָרַאב"ד.

פֶּרֶק ב ה"ז בִּיה"כ כו' עֵינֵין גְּנוֹסְחֵי הַחֲתִימוֹ' בְּפִי"ט מִפְּסֻקַּת סוֹפְרִים וּבְפְּסֻקִים דְּקִי"ז. שֵׁם ה"ח וּבְעֲשֵׁתֵי עֶשֶׂר עַכ"מ וְלַח"מ וְעַמ"ש פ"י ה"ג.

פֶּרֶק ג ה"א תְּפִלָּה בְּזַמְנָה עַכ"מ וְלַח"מ וּבְאַחֲרוֹנֵים סִי' פ"ט וְהַנְּכוּן דְּנֹדָי תְּקֵנוּ הָאָבוֹ' הַתְּפִלוֹת כַּמְש"ר רפ"ט מַה' מְלָכִים וְעֵיקָר תְּקֵנַת הָאָבוֹת הִיְתָה עַרְב וּבְקָר וְצָהָרִים עֵינֵין פ"א ה"ו וּבִרְכוֹת דִּל"א וְכֹל קוֹדֵם חֲצוֹת נִקְרָא בְּקָר וּמִן הַצָּהָרִים עַד הָעַרְב הַכֹּל נִקְרָא צָהָרִים וְכַמ"ש הַמַּג"א דְּזַמֵּן תְּפִלַּת הַמְּנַחֵה מִיַּד אַחַר חֲצוֹת וְעַרְבִית זַמְנֵו כֹּל הַלִּילָה.

וְכֹל זֶה לְפִי תְּקֵנַת הָאָבוֹת. אֲמָנָם חַז"ל אֲסַמְכִינְהוּ אֲקָרְבָנוֹת פְּדַמְסִיק בְּרְכוֹת דְּכ"ו ע"ב וּמַש"ה קִי"ל כו' הַיּוֹדָה עַד ד' שְׁעוֹת וּבְדִיעְבַּד לֹא יֵצֵא י"ח תְּפִלָּה בְּזַמְנָה (דְּהֵינֵינוּ בְּזַמֵּן תְּקֵנַת חַז"ל) אַחַר ד' שְׁעוֹת אֲבָל יֵצֵא י"ח תְּקֵנַת אָבוֹת עַד חֲצוֹת מַשְׂא"כ לְאַחַר חֲצוֹת אַף דִּי תְּקֵנַת אָבוֹת לֹא יֵצֵא דְשׁוּב לֹא נִקְרָא בְּקָר אֲלֵא צָהָרִים וְלֹא מִבְּעֵינָא הַזִּיד דָּאִין תְּשְׁלוּמִין אֲלֵא אִפִּי טְעָה דְּמַשְׁלִים (דְּנוֹקָא בְּשַׁעַת תְּפִלַּת מְנַחֵה כַּמ"ש הָרַשְׁבָּ"א) אֵין לֹא עַל הַהַשְּׁלָמָה שְׁכַר תְּפִלָּה וְאַפִּי' שְׁכַר תְּפִלָּה שְׁלֵא בְּזַמְנָה כְּפִי תְּקֵנַת אָבוֹת) זוּלַּת דְּהַהַשְּׁלָמָה מְכַפֶּרַת עַל שְׁגָגוֹתוֹ וּבְהַזִּיד הָיוּ מְעַנּוֹת לֹא יוֹכֵל לְתַקּוֹן הָעוֹן.

שֵׁם ה"ד שְׁעָה וְרַבִּיעַ עַכ"מ וּבַלַּח"מ בְּפִרְקִין ה"ב בְּאַרְיֻכוֹת. וּבְפִי' הַמְּשַׁנָּה לְרַבְּנֵינוּ מְבוֹאֵר דְּמִפְּרִשׁ הָא דְּאֲמָרוּ בְּגַמ' דְּעַבְדַּ פְּמַר עַבְדַּ הֵינֵינוּ דְּנוֹקָא בְּדִיעְבַּ' יֵצֵא יְדִי תְּפִלַּת מְנַחֵה בְּזַמְנָה מְפַלֵּג הַמְּנַחֵה וְלִמְעַלָּה אֲבָל אִפִּי' לר"י אֵין זַמֵּן תְּפִלַּת עַרְבִית קוֹדֵם לִילָה (וְכַמוֹ שְׁמַשְׁשׁ שְׁעוֹת עַד שֵׁשׁ וּמְחַצָּה אִינוֹ זַמֵּן מְנַחֵה ה"ה מְפַלֵּג הַמְּנַחֵה עַד עַרְבִית זַמֵּן עַרְבִית) וְדוֹקָא בַּע"ש וּמ"ש יוֹצֵא יְדִי תְּפִלָּה בְּזַמְנָה הוֹאִיל שְׁמַזְפִּיר קִידוּשׁ הַיּוֹם בְּכִנְיָסָה וַיִּצְיָאָה וְכַמְש"ר ה"ז (וְעַלְח"מ פ"ז מַה' תְּפִלָּה הִי"ח) וְגַם שֵׁם מִתְּפָרֵשׁ דְּנוֹקָא לְצוּרָה וּבְשַׁעַת הַדְּחַק שְׁנַזְדַּמֵּן לֹא כּוֹס וְכַמְש"ש הַכ"מ ה"ז בְּשֵׁם ה"ר מְנוּחַ וְזֶה מְבוֹאֵר לְהַמְּסַתְּפַל בְּלִשׁוֹן פִּי הַמְּשַׁנָּה הִילְכָהּ יֵשׁ לְהַזְהֵר בְּתַפְּלַת עַרְבִית בְּזַמְנֵו וְע' פכ"ט מַה' שְׁבַת הִי"א.

שם ה"ז המתפלל עיין בהשגות וכ"מ ולח"מ והנראה מדעת רבנו דדוקא של ע"ש להקדים קבלת שבת כמ"ש הלח"ם (או של מ"ש וילצנר פוס) הואיל דמזכיר קידוש והבדלה כמ"ש ה"ד משא"כ בחול מודה רבנו דאסור להקדים כמ"ש ואע"ג דתפלת ערבית רשות ואין לו קבע ראוי לסמוך גאולה לתפלה.

שם ה"י טעה עיין בהשגות ומ"ל ובברכות דכ"ו עד חצות כו' ומשני פלה יומא מצלי ואזיל משמע דמשעבר היום אין תשלומין לתפלת שחרית. שם הי"א היו לפניו עלח"ם ודבריו דחוקי' דנדאי פל שבע אין לחוש ביה"כ וזמן מוסף היא לכתחלה פנ"ל ה"ה אף לאחר שבע חשוב פושע ומקרי דיעבד למוסף ולכתחלה למנחה ובהכי איירי רבנו והיגו דקאמר פדי שלא יטעו לומר דאף תוף שעה שביעית ר"ל בשש ומחצה יקדימו מנחה.

פרק ד ה"ג שחרית ע' השגות ומ"ע וכ"מ וע' שבת ד"נ דלשון בשביל קונו משמע כפי רבנו ומשום הפון. שם ה"ד וב"ד ששעמדו אח"כ עכ"מ והנה לכאורה נראה דעת רבנו דעזרא גזר רק לד"ת וב"ד שלאחריו לק"ש ותפלה ובפ' מרובה מבואר דעזרא גזר לד"ת (נה טעם מבואר בברכות דכ"ב שלא יהיו מצויין ת"ח אצל נשותיהם פתרנגוליא וי"ל מש"ה דוקא לתור' דעונת ת"ח משבת לשבת משא"כ לק"ש ותפלה לא גזר עזרא משום ביטול עונה לטיילין עיין פי"ד מה' אישות ה"א וב"ד שלאחריו גזרו אף על ע"ה משום האי טעמא גופא שלא יהיו מצויים כמ"ש ה"ה.

דבזה מתורץ מה שנדחק הרשב"א בחי' ברכות אהא דמשני הש"ס ה"ק מה טיבן במ' סאה דאין זה תירוץ אהא דפרי' דהא ריב"ל סובר דבעל קרי אסור בד"ת ע"ש. ולפמ"ש י"ל דריב"ל סובר דב"ק אסור בד"ת דאורייתא ולא בתפלה וק"ש.

ולנה פרי' פיון דלד"ת אסור מדאורייתא בדין הוא שיהיה אסור בק"ש ותפלה מד"ס. ונפיר משני ה"ק מה טיבן במ' סאה פיון דאין ק"ש ותפלה דאורייתא.

ומינה דלדין טבילת בעל קרי לד"ת תקנת עזרא י"ל דלק"ש ותפלה לא גזר פלל) מיהו פל זה אינו דנדאי ק"ש בכלל ד"ת (וא"כ דבל"ז יש ביטול עונה לטיילין מחמת ק"ש למה לא גזר אף לתפלה) ותו מדמשני עזרא תיקון טבילה לבריא (ומדלא קאמר עזרא תיקון לד"ת ואתו רבנו והתקינו לק"ש ותפלה) משמע דתקנת עזרא אפילו לק"ש ותפלה נענין במעשה רוקח בשם פ"ח א"ח.

והנכון דרבנו הוציא דבריו מהירושלמי וז"ל אר"ח בר נה פל עצמן לא התקינו טבילה זאת אלא מפני תלמוד שאם אתה אומר לו שהיא מותר אף הוא אומר אני אלה ואעשה צרכי ובא ושונה ומתוך שאתה אומר לו אסור הוא בא ושונה פל צרכו ע"כ וסובר רבנו דהיגו טעמא דעזרא דנה שייך רק בד"ת דכתיב והגית בו יומם ולילה וחוששין לביטול (משא"כ בק"ש ותפלה דלא חש עזרא פלל לשלא יהו מצויים אצל נשותיהן) והב"ד שלאחריו גזרו אף לתפלה משום שלא יהיו מצויים אצל נשותיהן ותפס רבנו דרף הירושלמי (ובד"ו ישן ל"ג ת"ח אלא שלא יהיו מצויים) גם לדרף הבבלי י"ל עזרא לא תיקון טבילת מ' סאה לתפלה אפי' להוציא אחרים רבים וכדמסיק הש"ס אהא דטבל רמי בר חמא להוציא רבים ולית הלכתא פנומיה וסובר רבנו כפרש"י ותו' הראשון ומדנקיט סתם ולית הלכתא משמע דאפי' בבריא המרגיל להוציא אחרים סגי בט' קבין וא"כ קשה

הלכתא אהלכתא דרבא בסוף הסוגיא דידן אמר הלכתא בריא או חולה המרגיל במ' סאה ובריא לאונסו ט' קבין ותולה לאונסו פטור.

אלא ודאי דרבא איירי מתקנת עזרא לד"ת דעזרא לא תיקון נתינה פלל רק טבילה לד"ת במרגיל וב"ד שאחריו גזרו נתינה בבריא לאונסו לד"ת וכלה סוגיא קמיימתא לד"ת והיינו דאמר נחזי עזרא האיך תיקו.

וסוגיא שנייה מן ת"ר בעל קרי איירי לתפלה ולר' יהודה ות"ק תקנו טבילה לתפלה כדי שלא יהיו מצויים אצל נשותיהם ולרמי בר חמא צריף טבילה להוציא אחרים והיינו דקאמר ולית הלכתא אלא דלתפלה לעולם סגי בט' קבין וריב"ב ביטל לגמרי וא"צ לא טבילה ולא נתינה לת"ת ותפלה סגי בנט"י.

שם הי"א מי שגיהק עלח"מ והנכון לדרף רבנו דלא מפרש כפרש"י דפרף עיטוש עיטוש קשיא דעיטוש לעולם לאונסו די"ל גם בעיטוש יש מעצור לרוחו אלא דהוקשה לו פיון דאמרן ופסימן רע הוא לו וניכר שהוא מכוזר אין סברא שיאירע לרבנו הקדוש אפילו לאונסו ולזה משני דאדרבה עיטוש מלמעלה לאונסו סימן יפה לו (אלא דלרצונו הוא מגונה) והא דמסיק הש"ס אלא רק ארק קשיא היינו משום דברק לא משפחת לאונסו דהא יכול לבולעו ובברייתא דהוי ברק לפני המלך ולזה משני דמבליעו בכסותו ומש"ה לאו חילק רבנו ברוק בין אונס לרצון ואפשר להעמיס דהיינו הא דאמרן וממשמש בבגדו שיהיה ממשמש ברוק עד שנבלע בבגדו ובני הרב המאה"ג מ' חיים שי' אמר דדין ממשמש בבגדו הוא מש"ר לקמן פ"ה ה"ה ומתקן מלבושיו) והוא דחוק.

אע"ג דהסיום יש לפרש לדרף רבנו ענין העיטוף כדלקמן פ"ה ה"ה ולשון המימרא ממשמש בבגדו אבל לא היה מתעטף משמע דמישף שייכי אהדדי) עמש"ר פ"ג מה' ציצית הי"א דכפיהנראה זהו ענין עטוף בשעת תפלה שהזכיר רבנו פ"ה ה"ה שמתפסה בטלית גדול בשעת תפלה ועיין בתוס' והרי"ף כתב ואסור להתעטף ולהניח ידו על סנטרו כשהוא עומד בתפלה נראה דגריס אבל לא היה מתעטף ומניח ידו על סנטרו וכ"כ הערוף ערוף סנטר ומפרש על סנטרו על צדו ועמ"ש פ"ה ה"ד ולא יניח ידו על חלציו ולפ"ז ה"ק שלא היה מעטף ידיו סביב גופו עד שייניח ידיו על צדו וזה נכון בכונת רבנו עמ"ש פ"ה מה' תפלה ה"ד.

שם הט"ו פנונת הלב עלח"מ שכתב ולא ידעתי למה לא הזכירו רבנו ואשתמיטתיה מש"ר פ"י מה' תפלה ה"א. פ"ק ה"ה"א שמונה דברים עלח"מ והנכון דאידי דנקט רבנו הנצרך לנקביו שהוא מדברים החופזין ומעפבין בדיעבד נקיט נמי גיהוק ופיהוק ותו דע"כ מעפבין לכתחלה אפילו בשעת הדחק.

שם ה"ג הי' עומד עלח"מ ולק"מ פיון דליכא תפלה בק"ק זולת תפלה קצרה של כ"ג בי"הכ אין פאן מקומו ועמש"ר פ"ד מה' עיה"כ ה"א ודוק. שם ה"ד ולא יניח ידיו עמ"ש פ"ד הי"א שזהו גי' הרי"ף ופי' העיטוף סיבוב הגוף בידי דגם כ"הג חשיב דרף גאנה.

וכפי הנראה שזהו ג"כ גירסת רש"י ומחולקים בפירושו ולשון פשהוא מפהק הוא תוספת מאיזה מפרש. שם ה"ה באפונדתו בערוף פי' מלבוש התחתון בלא גלימא.

ומש"ר פֿשֶׁהָן עֵטוּפִין עמ"ש פ"ד הי"א. שֶׁם ה"ז לא יַעֲמֹד וכו' עֵינִין בְּהַשְׁגוֹת (וְעֵינִין בְּרִכּוֹת דִּי"ו ע"א בְּתוֹס' ד"ה לְפִי) ועכ"מ מֵהַ שְׁהַעֲמִים בְּבִיאוֹר הַהַשְׁגוֹת וּלְעַנ"ד הַנְּכוּן בְּכַוֵּנַת הַהַשְׁגוֹת דְּמַשִּׁיג אַרְיִשָׁא וּס"ל דְּכָל שְׁעוֹמֵד ע"ג מְטָה וְטוֹרַח לֹו לִיָּד מִן־תֵּר לְהַתְּפַלֵּל בְּמָקוֹם גְּבוּהָ כַּדְקִי"ל בְּפִרְקִין ה"ח בְּרֵאשׁ הַזֵּית וְרַבְּנֵי סוּבֵר דְּבַע"ה לְעוֹלָם יוֹרֵד וְשָׂאִין דְּעַתּוֹ מִיְּנֻשְׁבַּת עפ"ב מֵהַק"ש ה"ד.

שֶׁם ה"ט אא"כ הִי חוֹלָה פִּי וְקִשָּׁה עָלָיו הַדְּבוּר ה"ז מְתַפְּלֵל בְּלִבּוֹ וְלִצְדָדִין קְאָמֵר דְּכָדִי לְכוּנֵן לִבּוֹ שְׂרִי בְּקוֹל רַם. שֶׁם הִי"ד אָדָם חָשׁוּב ע' הַשְׁגוֹת וְרַבְּנֵי ס"ל מְדַמְּסִיק אַרְחַב"א חֲזִינָא לִי לְאַבְיִי וְרַבָּא דְּמַצְלִי אֶלְמָא דְּהַש"ס פְּלִיג עַל הִירו' דְּאַפִּילוּ יָחִיד צָרִיף לְהַטּוֹת עַל צְדוֹ וְכֵן דַּעַת הָרִי"ף.

פִּרְק ו ה"א אָסוּר וְכו' עַל־ח"מ שְׁנַדְחַק וְאִין צוֹרֵף דְּאַפִּילוּ גְרַסִּינֵן וְלֹא אֲמַרְן אֶלְא דְּלֹא רְכִיב חֲמָרָא שְׁפִיר הַשְּׁמִיטוּ רַבְּנֵי דְּלַעֲבָנֹר מְשַׁמְעוּתוֹ בְּרַגְלֵיו וְתוּ דְּכָל שְׂרָכּוּב עַל הַחֲמוֹר עָדִיף מְנוּשָׂא מְשׁוּי דְּהַכֵּל רוֹאִין שְׁהוֹלֵף לְדַרְףּ בְּצָרְכּוֹ (וְהָא דְּבב"ק ד"ח וְלֹא רְהִיט לִיתָא בְּגִירְסַת הָרִי"ף וְכַמ"ש הַכ"מ וְעֵינִין בְּרִכּוֹת דַּס"א דְּשֶׁם לֹא גְרַסִּינֵן בִּי כְּנִישְׁתָּא אַחֲרִיתָא) שֶׁם ה"ד אִינוּ סוּעֵד עַכ"מ וּבְמַעֲשֵׂה רוֹקַח דְּסַעוּדָה מְמַשׁ אָסוּר סְמוּף לְמַנְחָה גְדוּלָה וְסַעוּדַת עֲרָאִי מְשַׁהֲגִיעַ זְמַן מְנַחָה גְדוּלָה.

וְהַנְּכוּן דְּפִי סְמוּף כָּל שְׁלֹא יִגְמֹר מַעֲשֵׂיו טָרַם הַזְּמַן וְיִכְנֹס קֶצֶת תּוֹף זְמַן מְנַחָה גְדוּלָה. שֶׁם ה"ח בְּצָרְכֵי רַבִּים עַמ"ש פ"ב מֵהַק"ש ה"ה.

שֶׁם ה"ט רָאָה נְחָשִׁים עַכ"מ וְלַח"מ וְעַמְש"ר פִּי"א מֵה' שַׁבַּת ה"ד. פִּרְק ז ה"ד כְּשֶׁלּוֹבֵשׁ בַּש"ס גְרַסִּינֵן הַסְּדֵר: הַנּוֹתֵן לְשָׁכוּי.

כִּי פִתַח עֵינָיו פּוֹקַח עוֹרִים. מַתִּיר אָסוּרִים.

מְלַבֵּשׁ עֲרוּמִים. זוֹקֵף כְּפוּפִים.

רוֹקַע הָאֶרֶץ. כִּי מְסַגֵּי הַמְּכִין מְצַעְדֵי גְבֵר.

שְׁעֵשֶׂה לִי כָּל צָרְכֵי. אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל.

עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל. אֲמָנָם גִּי הָרִי"ף מְמַשׁ כְּגִי רַבְּנֵי וְסַדְרוּ.

שִׁמְעַת קוֹל תְּרַנְּגוֹל שְׁנַתֵּן לְשָׁכוּי. כִּי לְבִישׁ מְלַבֵּשׁ עֲרוּמִים.

כִּי מְפַסֵּי סְדִינָא (לְהַתְּעַטֵּף בְּצִיצִית וְהוּא ט"ס דְּמוֹכַח וְצ"ל) עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל (תַּדְע דְּלֹא הַזְּכִיר הָרִי"ף עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל) כִּי מִנַּח יְדֵי עַל עֵינָי פּוֹקַח עוֹרִים. (וְזֵהוּ שְׁכ"ר כְּשֶׁמְעַבִּיר יָדָיו) כִּי תִרְיֵץ וְיִתִּיב מַתִּיר אָסוּרִים.

כִּי נָחַת לְאַרְעָא רוֹקַע הָאֶרֶץ. כִּי קְאִים זוֹקֵף כְּפוּפִים.

כִּי מְשִׂי יְדֵי וְכו' (וְעֵינִין ה"ו) כִּי אָסֵר הַמְּיַנְיֵן אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל. כִּי סִיָּים מְסַאנְיֵן שְׁעֵשֶׂה לִי כָּל צָרְכֵי.

כִּי מְהַלֵּף הַמְּכִין מְצַעְדֵי גְבֵר. וְעֵינִין בְּרֵא"ש שְׁגִירְסַתוֹ מְשׁוּנָה וְגִי רַבְּנֵי וְהָרִי"ף דְּוּוֹקְנִית דְּכְשֶׁשׁוּמַע קוֹל תְּרַנְּגוֹל גְּעוֹר מְשַׁנְתּוֹ וְאַח"כּ לּוֹבֵשׁ חֲלוּקוֹ וְצוֹנֵף רֵאשׁוֹ וּמְקַנֵּחַ עֵינָיו וְיוֹשֵׁב עַל הַמְּטָה וְאַח"כּ מוֹרִיד רַגְלָיו עַג"ק וְעוֹמֵד וְנוֹטֵל יָדָיו וְאַח"כּ חוֹגֵר אוֹזֵר וְנוֹעֵל מְנַעְעִלִים

ואח"כ הולך לעשות צרכיו ודלא כמ"ש הלח"מ בפרקין ה"ג דלפי גי' הרי"ף הפל בסדר הש"ס.

שם ה"ו שלא עשני אשה עלח"מ ובירושלמי פ"י הרוואה בור קודם לאשה וכן גריס הרי"ף במנחות הובא בפ' הרוואה (ועמ"ש פ"ב מהע"ז ה"ב) ולגי' שב דברי רבנו כ' מעשה רוקם דעבד עדיף מאשה שפא לכלל מצות ע"י שחרור.

שם ה"ח בי"הכ ובהשגות ויפה כ' הכ"מ דלפמ"ש ה"ד מברכין כמה ברכות קודם נט"י ע"י מה שמנקה ידיו. שם הי"ו מפרי זה עלח"מ ששנדחק בחנם דפי' מפרי זה מפרי פלוני דמש"ה שינה מירק לפרי.

שם הי"ז ומדלג קדושה עכ"מ וע' פ"ח ה"ה ובמ"ש שם. שם הי"ח וסומך גאולה עלח"מ ועמ"ש פ"ג מה' תפלה ה"ד.

פרק ח ה"א נשמעת עכ"מ ולח"מ ונהנכון בכוננת רבנו שאפילו מתפלל עם הצבור בביתו אין תפלתו נשמעת בכל עת אא"כ מתפלל עם הצבור בבה"כ והינינו דמסיק לקמן ה"ג דבה"מ גדול מב"הכ ועיין הגהות מי"א.

שם ה"ה וכן לא וכו' עיין השגות ובמ"ע וכן מבואר בפ"י המשנה לרבנו וכ"כ ה"ר"ן בשם הגאונים ועיין בארוך ערך פרס ועמ"ש פ"א מה' ברכות הי"ח. שם ה"ט ש"ץ עלחו"מ והכ"מ יישוב בטוב וענ"י ** (ועב"י) ** סי' תקצ"א.

שם הי"א אבל פורס עלח"מ וכ"מ ונהנה ברישא תנן המפטיר בנביא הוא פורס שמע והוא עובר לפני התיבה והוא נושא את כפיו. ואם הנה קטן אביו או רבו עוברין על ידו ובירושלמי לא צורך די לא הפורס את שמע הוא עובר לפני התיבה הוא נושא את כפיו.

ריב"ח"א פדי לזרוז. ואם הי' קטן וכו' והא דתנינו קטן לא יפורס את שמע.

אר"י פאן פשהביא ב' שערות פאן פשלא הביא ב' שערות ע"כ מבואר מזה אע"ג שהמקנה שהמפטיר עושה שלשתן פדי לזרוז (שיהי' זריזין להפטיר בנביא פיון שהמפטיר זוכה בשלשתן) מ"מ פשהוא קטן שלא נתמלא זקנו אע"ג שהביא ב' שערות פורס את שמע ואביו או רבו עוברין לפני התיבה ולא הוא אלא דלא יעבור לפני התיבה אפילו דרך עראי בשעת שמפטיר ודלא פתרוץ התו' עיין מס' סופרים ולקושיות התו' צ"ל דזו נאצ"ל זו קתני אידי דנקיט שלשתן ברישא.

שם הי"ב נשפתפיו מגולות ע' בערוף ערוף פחה הוכחה לפי הרי"ף. פרק ט ה"א ועונין אמן הלח"מ הניח בצ"ע ולק"מ דכוננת רבנו שצריך הש"ץ להמתין עד שיכלה אמן מפי הצבור ע"ד מש"ר פי"ד ה"ג וה"ה ונהו שכ"ר נאח"פ אומר ברכו דזהו עיקר פוננתו.

שם ה"ג עמ"ש פי"א ה"ג. פרק י ה"ב והוא שלא טעה בג"ר עכ"מ ולח"מ: ונהרא דרבנו חולק על הש"ע סי' קכ"ד ס"ב בשם הפלבו דש"ץ שנקנס לב"ה ומצא צבור שהתפללו מתפלל בקול רם וא"צ להתפלל בלחש.

ורבנו ס"ל דדוקא מי שאינו בקי הוא דיוצא י"ח תפלה בשמיעתו תפלת הש"ץ (אע"ג דנוסח ברכה שלישיית של ש"ץ משונה משל יחיד כמש"ר בסדר התפלה שאני אינו בקי דתחלת תקח"זל היתה שיתפלל הש"ץ סדר קדושה וכל החזרה פדי להוציא את שאינו

בְּקִי) מִשָּׂא"כ בִּשְׁמֵי שָׁמַיִם הוּא בְּקִי וְחַיִּיב בְּתַפְלַת לַחֹשׁ וְשִׂיאֵמֶר נֹסַח אֶתָּה קְדוֹשׁ אֵינּוּ יוֹצֵא י"ח בְּרָכָה שְׁלִישִׁית כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּקוֹל רֶם סֹדֵר קְדוּשָׁה וְאֵע"ג דְּקִי"ל פ"א מִהֶק"ש ה"ח דְּהַפְּלֵל הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַחִתּוּם הָרִי כ' שֵׁם הַכ"מ דְּדוֹקָא דְּפִתּוּחַ בִּיא"י יוֹצֵר אֹרֶךְ אַשְׁרֵי בְּדָבָרוֹ מְעַרֵּב עֲרָבִים מִשָּׂא"כ כְּשֶׁמְשַׁנֶּה כָּל הַפְּתִיחַ לֹא יֵצֵא דָּאָף בְּתֵר עֵיקַר הַבְּרָכָה אֲזֵלִינָן עִמָּ"ש ח"א פ"ח מֵה' בְּרָכוֹת הִיא וְאֵפִילוּ לְמ"ד יֵצֵא הֵינּוּ דוֹקָא דִּיעֲבֹד) וְאַחֲרֵי הַצָּעָה זֹאת יִנְתַּק דְּשִׁפִּיר קְאָמֵר רַבְּנֵי דְּכָל שְׁטָעָה הִשְׁ"ץ בְּג' רֵאשׁוֹנוֹת אֵפִילוּ סִינִים תְּפִלְתּוֹ צָרִיף לְחִזּוֹר לְהַתְּפַלֵּל ג"ר בְּנוֹסַח אֶתָּה קְדוֹשׁ כְּתִיקוֹנֵנוּ וּבְתַפְלַת לַחֹשׁ) וְאַח"כּ יִתְּפַלֵּל וְזֶהוּ אֲמַת נִכּוֹן בְּכּוֹנֵנֵת רַבְּנֵי אֵע"ג שְׁלֹא קְדַמְנִי אָדָם בְּזָה (וּבְבוֹאֵי לְק"ק קוֹשְׁטָא רַבְתִּי וְרֵאִיתִי שֶׁע"פ רֹב מִתְּפַלְלִים עִם הִשְׁ"ץ בְּקוֹל רַק פֶּעַם א' הֵייתִי חוֹשֵׁשׁ דְּעִיר גְּדוּלָּה לְאֵלֵקִים כְּזוֹ נְכֻמָּה גְּאוּנֵי אֶרֶץ רַבְּנֵיהּ וְחֻכְמֵיהּ אִיף לֹא הִשְׁגִּיחוּ שְׂאִין הַבְּקִיאִים יוֹצֵאִין י"ק בְּזָה.

שׁוֹב רֵאִיתִי שֶׁהִשְׁ"ץ בְּקוֹל רֶם אַחֲרֵי שְׁגוּמֵר הַקְּדוּשָׁה אֵינּוּ אוֹמֵר לְדוֹר וְדוֹר כְּמִנְהַג אֲשֶׁכְּנֹז אֲלֵא אוֹמֵר אֶתָּה קְדוֹשׁ וְכו' וְהָא הַמְּיָן בְּסֹדֵר תְּפִלָּה כ' נֹסַח לְדוֹר וְדוֹר וְכו' וְהַסְּפָרִידִים שְׁנֹגְרִים אַחֲרָיו לְמָה יִשְׁנוּ נֹסַח הַמְּיָן'.

אֵין זֶה אֲלֵא דִּמְש"ר בְּסֹדֵר תְּפִלָּה לְדוֹר וְדוֹר וְכו' זֶה הִיא בְּתַחֲלָה כְּשֶׁהָיוּ הָעַם מִתְּפַלְלִין תְּפִלַּת לַחֹשׁ) וְאַח"כּ כְּשֶׁבִּיטֵל רַבְּנֵי תְּפִלַּת לַחֹשׁ בְּכָל אֲרָצוֹת הַמְּעַרְב כְּנֹדַע (מְפָנֵי חִילּוֹל הַשֵּׁם בְּפָנֵי חֲשׁוּבֵי יִשְׁמַעְאֵל שְׁרָאוּ שֶׁהֵם מְסַפְּרִים זַע"ז בְּשַׁעַת חַח חֲזַרְתָּ הִשְׁ"ץ מִמִּילָא הַנִּכְרַח רַבְּנֵי לְהַנְהִיג שְׂיֵאמֵר הִשְׁ"ץ נֹסַח אֶתָּה קְדוֹשׁ שְׂיֵצְאוּ הַבְּקִיאִים י"ק תְּפִלַּת לַחֹשׁ וְזֶה בְּרוּר וְעֵינָן מ"ש הִיא וְעִמָּ"ש פ"א מֵה' בְּרָכוֹת ה"ו.

שֵׁם ה"ג וְשֶׁהָה שְׁעָה עַכ"מ וְלַח"מ. וְהַנְּכוֹן דְּשַׁעָה זֶה (אֵינָה חֶלֶק ד"ד מִמַּע"ל אֲלֵא) ר"ל מְשֻׁף זְמַן שֶׁהִשְׁ"ץ עוֹמֵד וּמְהַרְהֵר לְמִידְכָּר וּמִש"ה הַמְּתִינֵנוּ לְשִׁמּוּאֵל זְמַן רַב דְּכִינּוּן שֶׁהוּא הַמְּתִקֵּן וְדַאי מִידְכָּר.

וּמִש"ר סָרְבָן עֵינָן בְּפִי הַמְּשַׁנֶּה לְרַבְּנֵי דְּמִשְׁמַע דוֹקָא הַשְּׁנֵי אֵין לְהַמְּנַע יוֹתֵר מְדַאי. אֲבָל רֵאוּי הוּא שְׂיִסְרַב קֶצֶת מְפָנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן מִשָּׂא"כ מִי שְׁמַכְבֵּדִין מִתְּחִלָּה לְהַתְּפַלֵּל לֹא יִסְרַהֵב כָּלָל.

שֵׁם ה"ה הָאוֹמֵר אֵינִי יוֹרֵד עֵינָן בְּהַשְּׁגוֹת וְהִנֵּה לְשׁוֹן הַמְּשַׁנֶּה אִף בְּלִבָּנִים לֹא יַעֲבוֹר מִשְׁמַע כְּדַעַת רַבְּנֵי דְּלְדָרְךָ הָרֵאָב"ד הַל"ל מְעַבְרִין אוֹתוֹ. גַּם לְפִי הַנְּרָאָה מְלִשׁוֹן רַבְּנֵי בְּפִרְקִין ה"ג דְּאֵפִילוּ בְּטָעָה בְּבִרְכַת הַמִּינִים דְּקִי"ל מְעַלִּין אוֹתוֹ נְמִי אֵין הַפִּירוּשׁ לְהַעֲבִירוֹ עוֹלָמִית אֲלֵא מְסַלְקִין אוֹתוֹ מִתְּפִלָּה זֶה (וְדִלָּא כְּהַר"ן) וְכ"ש כָּאֵן שֵׁם ה"ו מִי שֶׁהִנֵּה עוֹמֵד ע' הַשְּׁגוֹת.

וּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הָרִי"ף כְּמִקְרִיב ב' תְּמִידִין בְּשַׁחֲרִית שְׁעוֹבֵר מִשׁוּם בַּל תּוֹסִיף וְכו' אֲלֵמָּא דְּבַעֲרִבִית לֹא שְׂיִיף בַּל תּוֹסִיף וְהַבֵּן. שֵׁם הִיא גְּעֻשָׁה יָמִים עֵינָן הַשְּׁגוֹת וּבְהַגָּהוֹת מִי"י וּבְתוֹסְפוֹת בְּרָכוֹת דִּי"ב ע"א ד"ה וְהַלְּכָתָּא.

וּמִש"ר בְּעֻשְׁתִּי עֲשֵׂרָה י"ס גוֹרְסִין בִּי"ב וְתִירְץ הָרִיב"ש לְפִי שְׁיוּם הָרֵאשׁוֹן שְׂאוּמְרִין בּוֹ הַמְּלִיף הַמְּשַׁפֵּט הוּא צ"ג שֶׁהִשְׁ"ץ מוֹסִיף בּוֹ עֲנָנוּ הוּי הַשִּׁבָּה בְּרָכָה י"ב. וִי"מ בִּי"ב אֲמָצְעִיּוֹת דְּבִרְכַת הַמִּינִים בְּיַבְנָה תִּקְנוּ.

וְהַרְדָּב"ז שֵׁן"ב הַגִּיטָה בִּיא"א. שֵׁם הִט"ו לֹא הַבְּדִיל עַל"ח"מ.

והרא"ש תירץ בשם רב האי ע"ש. והתירוץ רמוז במש"ר מפני שהקדימה וכו'.
שם הי"ו ועונה קדושה עכ"מ בשם ר' יונה. ולפמ"ש בפרקין ה"ב דוקא עונה (ולא תשיב
הפסק) ואח"כ אומר אתה קדוש.

ומפרש רבנו דזהו שאמר ריב"ל אין יחיד אומר קדושה והבן. ומש"ר ואצ"ל בשאר
הברכות הכ"מ נדחק והנכון כמ"ש הלח"מ א"נ באמצע ברפת הנהנין עיין מעשה רוקח.
א"נ ה"ק דאצ"ל שאסור להפסיק באמצע התפלה לומר עם הצבור שאר ברכה או לברך
על התפלין או על אתרוג שנזדמן לו באמצע תפלה. פ"ק י"א ה"ג וכשמעמידין עכ"מ.

ועיין פ"ח ודו"פ סי' ק"ץ והנכון שהיכל הוא חדר קטן ברוח שמתפללין פנגדו (שהוא
אצל בני אשכנז בכותל מזרחי ולפני החדר הזה פרוס פרוכת. והתיבה הוא פדמות ארון
שפתחו למעלה או פדמות מגדל שקורין בל"א שאנ"ק) שפתחו מן הצד ומניחין התיבה
עג"ק באמצע ההיכל לפני מן הפרכת לפני התיבה נפתחת כלפי הפרכת (והתיבה זו
מוציאין בימי התענית כמש"ר רפ"ד מה' תענית) והעובר לפני התיבה היינו הש"ץ
בחזרת התפלה בקול רם עומד אצל הפרכת נכח התיבה משא"כ בשעת פריסת שמע
שהיא לדעת רבנו ק"ש וברכותיה עומד במקומו שבה"כ (ואינו עובר לפני התיבה) וזה
ברור בבאור התוספתא פ"ג דמגילה ובכוננת רבנו.

ומתורץ קושיות הכ"מ פ"ט ה"ג דה"ק אחר שיפסיע ויעמוד נכח התיבה אבל הפסיעות
הם במקומו בב"ה. שם ה"ח קפנדריא עכ"מ והנכון דרבנו מפרש דלא כפרש"י אלא
שהתנו מעיקרא שלא יתקדש השביל קב"ה וזה נלמד ממש"ר הי"ז.

שם ה"י פתח עכ"מ ולק"מ דנקיט איסורי נהדר היתרי ועמ"ש ה"ח. שם הי"ד אבל אם
מכרו ס"ת עכ"מ ועיין פ"י מה' סת"מ ה"ב דלכתחלה אסור למכור ס"ת ישן ליקח בו
חדש ושם בכ"מ בשם ה"ר מנוח אף מ"ש הכ"מ דבשוין נמי אסור תמוה דבהדיא כ"ר
לקמן הי"ז והי"ח לשון בה"כ אחר אלמא דבשוין שרי ודוקא בס"ת דלית לה עילוי הוא
דבעי במגילה דכ"ז ע"א משא"כ באינה דאית להו עילוי והותרה מכירה לעילוי הותר
נמי בשוין והא דנקטה המשנה בכלהו לשון דיעבד אידי דס"ת נקיט וכ"הג כ' הרשב"א
בש"ש ע"ש.

ומ"ש הלח"מ ביישוב קושיות הב"י סי' קנ"ג אומר אני דהפל בהפ"ה דהפלל הוא אין
משנין מצדקה לצדקה דאי אתה יודע מתן ש"כרן של מצות אא"כ לפדיון שבויים דגמירי
לן שהיא מצוה רבה.

והפלל השני שאין מורידין בקדש וכ"ש שאין מוציאין מקדש לחול. לזה פסק רבנו פ"ח
מהמ"ע הי"א דכל נשגבו מעות לצורך בגין ב"ה מותר לשנותן לכל דבר מצוה דרבנו
גריס בב"ב ד"ג גפי זווי ומחתי מאי א"ל דלמא מתרמי מילי דמצוה ונהבי להו דמי לבני
ושרגי כו' זמנין מתרמי פדיון שבויים ונהבי להו.

א"ה בנו נמי א"ל דירתא דאינשי לא מזבני וכמ"ש הפ"ח י"ד סי' קצ"ב וט"ז א"ח סי'
קנ"ג ועיין נ"י. ודוקא גבו מעות דעדיין אין בהן קדושת ב"ה ונמצא אין בו משום משנה

קדושה למצנה הוא דשרי לשנות למצנה שהיא יתרה ממצנות בגין ב"הכ כגון שאין להן שופר ולילב ויש להן בית דירה להתפלל בו הצבור.

ואם קנו לבנים וקורות אע"ג דלא חגיל עליוהו קדושת ב"הכ דחדתי כטווי לאריג דמי כמבואר במגילה דכ"ו ע"ב (והא דאסור להלוות לקמן ה"ך הנינו בעתיקי) מ"מ פיון דמחזי פאלו חגיל קדושה על האבנים וקורות אסור למכרו לשום דבר מצנה זולת למצנה רבה דפקיון שבוים שרי הואיל דבאמת הני כטווי לארוג.

משא"כ לאחר שגבו דאיכא קדושת ב"הכ אסור לשנות מקדושה לחול ודלא כט"ז א"ח סי' קנ"ג ופ"ד י"ד סי' רנ"ב שהאריכו בדחוקים דנדאי אע"ג דפ"ש היא מצנה רבה מה בקד פיון שהוא קדש דמש"ה אין ב"הכ מטמא בנגעים האיה יפדו שבוים בדבר שאינו שלהו.

ולמפור ב"הכ לקנות מטפחת ותיבה אם אין להן ב"הכ אחרת ויש להן מטפחת ותיבה אסור דאז מצנת ב"הכ מרובה ואם שניהן שקולין דאית ליה תרנוניהו ב"הכ ומטפחת או שאין לו ב"הכ (זולת בית דירה להתפלל בצבור) וגם אין לו מטפחת אז מותר דכל המקודש מחברו חשוב נמי עילוי במצנה ומש"ה משנין מקדש לקדושת עילוי דאיכא תרתי.

ובזה נתישבה קושית הרמ"ך דלקמן בכ"מ ה"טו דשפיר אפילו גבו מעות אסור לשנות ממטפחת לב"הכ דנהי דמעות לא נתקדשו ע"י גבייה אפתי מצנת מטפחת מרובה ממצנת ב"הכ ואין משנין ממצנה למצנה פחותה ועמש"ל הי"ז דזה ברור בס"ד.

שם הט"ו וכן אם גבו עכ"מ בשם הרמ"ך ועמ"ש הי"ד ביישוב הצי"ע שלו. ומש"ר וכל פלי ב"הכ כו' ופרכת ענין הארון הנזכר הנינו התיבה דלעיל ה"ג וכמ"ש שם שמונח בהיכל דומיא דארון שהיה מונח בק"ק.

והנינו הארון והמגדל שכ"ר פ"י מהס"ת ה"ד. ואולם הפסוק שהוזכר שם היא השלחן שעל הבימה (שעושין באשפנו באמצע ב"הכ וקורין אלמי"מרא) דהנינו פורסייא שבש"ס (והבימות שעומד עליהן הש"ץ ואוחזו הס"ת יש לפרשו כמ"ש שם גם י"ל דהנינו רצפת האלמימרא (ועכ"מ ולח"מ והנראה דרבנו הוקשה לו דמימרי דרבא נראים פסותרין זא"ז דתחלה קאמר דפורסייא דהנינו השלחן חשיב תשמיש קדושה כמטפחת הואיל דזימנין מניחין עליו הס"ת בלי מטפחת והאיה הדר קאמר רבא דתיבותא דאירפט ועביד תיבותא זוטרא שרי פורסייא אסור אלמא דאלים תיבה בקדושתה מפסא.

לזה מפרש רבנו דנדאי לכתחלה ** (אין מניחין ס"ת) ** אין ס"ת ע"ג פסא עד שיפרוס מכסה תחתיו אלא דזימנין שנעתק המכסה ונמצא הס"ת נוגעת בשלחן מש"ה מחמירין בפסא דהוי כתשמיש קדושה לענין גניזה דחוששין דנגע בס"ת ערום והוי כמטפחת ומ"מ אסור לעשות מתיבה דארפט פסא דלמא לא נגעתי ס"ת ערום והוי הפסא רק קדושת ב"הכ דמש"ה לא כ' פאן רבנו דין הפסא אלא בפ"י מהס"תם לענין גניזה משא"כ דין הפרכת כתבו רבנו פאן דמפרש שפנדאי כורכין בו ומניחין אותו ע"ג הפסא והוי כמטפחת נדאי אף לקולא למפור תיבה ולקנות פרכת זה בתורת מטפחת והבן זה.

שם הי"ז ואם התנו עינין בהשגות ובכ"מ והנה עם היות שהראיות שהביא הכ"מ לדברי רבנו לקמן הי"ט טובות הנה מ"מ לכאורה פי' הר"ב ד"ד שהוא כפרש"י מוכרח בסוגי' דהא דקאמר רבא לא שנו מוסב על ענגן שאין מורידין דמים מקדושתן הנזכר במשנה (דהא לא נזכר בסוגי' איסור תשמיש הלוקח שיהי' נופל עליו ל"ש דרבא) וכפרש"י אמנם הוקשה לרש"י סמיכות עובדא דרבינא וכלה סוגי' דהיתר תשמיש הלוקח מש"ה המתיק רש"י בלשוננו לכלול גם פי' רבנו והא בהא תליא והבין) אף ראיתי בפי' המשנה לרבנו דמיתי מלתא דרבא עלה מתני' דאין מוכרין ב"ה כו' הסיפא ונ"ל והוא כשלא מכרו כו' אבל מכרוהו זקני המקום במעמד אנשי המקום יכולין למכור אפילו לעשות ממנו דירה לשמות בו יין תמיד ע"כ ולשון הש"ס משמע כפי' רבנו דנקיט למשתי ביה שיקרא ולדרה רש"י והר"ב ד"ד הל"ל בהו שהמעות לשון רבים.

ועינין בש"ס לרש"י דהוקשה לי' דלשון המשנה בני העיר משמע במעמד פלם ואמאי אין מורידין בקדש הא אפילו למשתי שיקרא שרי ולדרה רבנו דל"ש דרבא קאי אסיפא ניקח דבסיפא נקיט אין מוכרין ולא נקיט בני העיר משא"כ ברישא אפילו במעמד כל בני העיר אין מורידין בקדש אא"כ התנו על מותר הדמים וכמש"ל הי"ח הכ"מ והטעם כמש"ל הי"ד דאסור לשנו' מתובה לב"ה דיש לה עילוי בקדושה ובמצוה הילכך נהי דלענגו קדושה מהני תנאי בני העיר אפתי אין משנין דמי מצוה אלימתא לדמי מצוה קילתא וכמ"ש.

שם הי"ט וכן אם קבלו עכ"מ ונשפיר קאמר דרבנו הוציא דין זה מהירושלמי אמנם מלתא דרב אשי נ"ל דמפרש רבנו דמתא מחסא מפקא מפלל כפר ומפלל כרה עינין פתובות ד"ד וה"ק רב אשי דבה"כ ההיא לא נעשית ע"ד כל אנשי העולם כמש"ל הי"ו.

ואע"ג דאתו לה מעלמא אינם באין לכאן להתפלל אלא שמתקבצים לכאן אדעתיה דידי ללמוד תורה ממני עינין שבת די"א וב"ב ד"ג ולעולם דבשל כרפים לא מהני קבלו עליהו כיון שנעשו של כל ישראל כנ"ל הי"ו.

פרק י"ב ה"ח ולא ישקה בדילוג עמ"ש הי"ג. שם הי"ב מן ויאמר עכ"מ וירושלמי אינהו מעשה עגל שני ר' סימון בשם ריב"ל מתשוב' שהשיב משה עד לשמחה בקמיהם חב"ש בשם רב מתשובה שהשיב אהרן את משה עד לשמחה בקמיהם.

ר"א בשם ר' בא ומחא ד' ית עמא על אשר עשו את העגל אשר עשה כו' ע"כ. פי' דריב"ל ס"ל כפבלי מן ויאמר עד נירא דהיננו עד ועד בכלל ורב פוחת פסוק ומתחיל מן ויאמר אהרן.

ור' בא מוסיף תרגומו דפסוק ויגוף ד' וכן לשון התוספתא ספ"ק דמגילה ועוד פתוב א' ויגוף ד' כו' ומכאן הוציאו פסוק ויגוף ועינין הי"ט. ועוד שם בתוספתא מעשה דוד ובת שבע לא נקרא ולא מתרגם ומינשב מה שנדחק הכ"מ שם הי"ג וכל המדלג עינין בהשגות נהיה לו להשיג לעיל ה"ח ועכ"מ ות"ט.

והנכון דרבנו גריס כגרסת משנה ירושלמית עד כדי שלא יפסיק המתורגמן ו(ביו"ד ול"ג יפסוק בני"ו) ונמצא פירושו כדי שלא יפסיק המתורגמן בשתיקה וכן מסתבר דלאיזה צורך ימהר טפי בדילוג כיון שצריך להמתין בקריאה עד שיסיים המתורגמן.

שם הט"ו המפטר בנביא כו' עיין בהשגות ובמ"ע כ' דיש במס' סופרים פנוסח רבנו ועיין ברכות דמ"ט דמסיק הש"ס אפילו פתח ברחם חותם בונה ירושלים וכ"כ רבנו פנוסח ט"ב. וכן במס' סופרים פנוסח מצמיח קרן ישועה לעמו ישראל ורבנו כ' מגן דוד כפי המסקנא פסחים דף קי"ז דצלותא מצמיח קרן ישועה דאפטרתא מגן דוד.

שם הי"ו ובימי התעניות הכ"מ הניח בצ"ע ובפרש"י מגילה ד"ל ע"ב ד"ה מצפרא פנופאי לפיכך אין פנאי בשחרית לקרות בתורה ורבנו מפרש פינון שעושין פנופאי מצפרא צריך לקרות בפקר מענין התענית וכמשר"ר פי"ג מה' תפלה הי"ח שוב ראיתי מש"ר פ"ה מה' תענית ה"ה דבג' צומות הוא דקורין שחרית ומנחה ויחל ולפ"ז י"ל דמש"ר פ"ה פ"ה בימי התעניות ר"ל הקבועים אבל בתעניות שגזרין על הצרות מודה רבנו לרש"י דאין קורין בשחרית כלל אלא במנחה קורין ברכות וקלות וכן משמעות לשון רבנו ספ"א מה' תענית דאין קורין בהן בשחרית.

והא דפריך הש"ס ובתעניות ל"ל הפסקה משום דפסיקא ליה להש"ס דלא איירי מתני' בג' צומות אלא בתעניות שגזרין מדתנן בתעניות ברכות וקלות ומש"ה הקשו דאין סבא לבטל פרשת השבוע בשביל תעניות שגזרין ואין להן לגזור לבטל פרשת השבוע.

אבל בג' צומות הקבועין שפיר קורין שחרית ויחל ודוחין פ' השבוע פשחלין בימים ב' וה' שם הכ"ג ענין אחד עכ"מ והנכון דרבנו מפרש דבעשור שבחנמש הפקודים חשיב ענין א' עם אחר מות ואף בעשור ואה"נ ה"ק התם תלתא גברי בתלתא ספרי ותתי קאמר דהוי ג' עניינים וג' גברי והכא ענין א' ואדם א' והוכרח רבנו לחלק בכך דהא קי"ל הי"ז דצבור שלא הנה בהם יודע לקרות אלא אחד קורא וחוזר וקורא וא"כ איך יעשה בר"ח טבת שחל בשבת א"ו בתלת ענייני קורא חד גברא בתלת ספרי ושאינה יח"כ דחשיב חד עניינא.

פרק י"ג ה"ד והמפטר קורא עכ"מ וכיון דהשביעי צריך לקרות בר"ח והמפטר כופלו משמע לכאורה דאין להוסיף על הקוראין בשבת ר"ח כדי שתהיה פרשת ר"ח תוף ז' קוראים. מיהו מדכ"ר פי"ב מה' תפלה הי"ו דמוסיפין בי"ט מפלל דא"צ שיהיה פ' המוספין תוף מגין הקוראים ומותר להוסיף בשבת ר"ח ומ"מ קפיז רבנו שיהיה המשלים בשל ר"ח ומוספין ויכפול אותן המפטר פדלקמן הט"ו שאומרין קדיש אחר המשלים ואם יפסיקו בקדיש שוב לא תהיה פרשת מוסף מן המנויים.

שם ה"ו שמנה פסוקים עיין בהשגות ודעתו פדעת ר"ת במנחות ד"ל ע"א ד"ה שמנה פסוקים גם הביא הראב"ד דעת ה"ר מנשלם שבתוס' שם. ובת"ח מס' ב"ב דט"ו דלשון יחיד קורא אותן משמע כפי רבנו הפך רבים ולדרך ר"ת הל"ל אחד קורא אותן.

ולי נראה דלדרך ר"ת הל"ל שמנה פסוקים אין מפסיקין בהן דומיא להא דתנו בקלות. והראיה שהביא הראב"ד מהירושלמי לא מכרעא דה"ג בירושלמי פ' בני העיר מ"ח ר"י בר בון תומנתא פסוקיא אחרתא דמשנה תורה טעונין ברכה לפניהם ולאחריהן בלא כף אין הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה ע"כ דה"ק דקשה אהא דתניא במס' סופרים דשמנה פסוקים מברך לפניה ולאחריה דפשיטא דכל העולין מברכין לפניהן ולאחריהן לפי המנהג דהאידיןא כמבואר בש"ס פ' הקורא עומד.

ולא חש הירו' לתרץ פידוע דרף הירושלמי והתירוץ פשוט דקמ"ל דטעוניה ברכה אע"ג דאשתנו ומה שהקשה הר"א הצ'יבור להיכן הלכו יפה תירץ המ"ע. שם הי"ג וישראל קורא ביום השלישי עכ"מ ובד"ו ישן הגי' קורא ביום הרביעי כגי' הג"מי.

שם הי"ט נהגו העם דברי הכ"מ תמוהין מחמת ט"ס וכן צ"ל והם נו"ע אר"ק שד"ש ופי' דשובה יש לומר בשבת שבין כפור לסכות והיינו ביש שתי שבתות בין ר"ה לסכות אבל ברוב השנים כו' ע' במרדכי ותבין.

שם הכ"א בין ראשונה ושנייה ר"ל ב"ו או ד"ד או בין שנייה לשלישית זט"ו ופ'עמים כו' ובי"ו. פ'רק י"ד ה"ג ומתחילין עכ"מ ומי דחקו לפרש פן ופיר מתפרש שמתחילין בברכה לאחר שמקריא להם הש"ץ וכמש"ר ה"ה ולאחר הברכה כדלקמן הי"ב.

דמה שדקדק הכ"מ לקמן ה"ה מדכתב רבנו פסוק שני או שלישי אין דקדוק זה מכריע דרבנו אורחא דמלתא נקיט ואין דרף לטעות בין אמצע ובין התחלה. שם ה"ה להקרות עכ"מ ודבריו אינם מוכרחין כמש"ל ה"ג.

שם הי"י שמעון הצדיק המ"ע הראה מקומו סוטה דמ"ט וליתא שם והכ"מ הניחו חלק ובני הרב המובהק מ' חיים הראה מקומו במנחות דק"ט ע"ב וביומא דל"ב. פ'רק ט"ו ה"ג וכהן שעבד עכ"מ והח"ץ שי"ג תירץ דבע"ז דנ"ב בעי פלים ששימשו בבית חוניו כו' פהנים הוא דקנסיהו כו' אלמא דכהן שוגג חמיר מפלים וכיון דפשט הש"ס דכלים אסורים אע"ג דאנוסים ניהו ה"ה פהן אנוס ותו אנוס חמיר משוגג שהרי עבר על מ"ע דקידוש השם במזיד.

ומש"ר וכן פהן שהמיר עלח"מ דהיינו מודה בע"ז ומה שתמה הכ"מ והניח בצ"ע אינו מוכן עכ"מ פי"ט מה' ביאת מקדש הי"ג (והח"ץ פתב דכוננת הכ"מ להקשות דמנ"ל לרבנו דבהמיר אפילו בשוגג לא מהני תשובה.

וה"ה דה"מ למפרך בה' ביאת מקדש אלא שפסוק עצמו על מה שהניח בצ"ע בה' תפלה. ומסיק הח"ץ דמשמע לרבנו מדסתם הש"ס בהשתתחה והודה מפלל דאיירי בין במזיד בין בשוגג ולענין קושיות הלח"ם תירץ דשפיר מצריף הש"ס באופן חזק דסד"א אף זדון השתתתה שרי ע"ש ונהו דוחק) ועשו"ת להם רב שנדחק ליישב קושיות הלח"מ.

והנכון דאי ס"ד דבהשתתחה והודה בשוגג קרבנו ריח ניחוח הואיל שלא נעשה משרת לע"ז א"כ ודאי ה"ה בהשתתחה והודה במזיד ושב מהני תשובה ולפ"ז בהכרח הא דקאמר רב ששת והשתתחה והודה אין קרבנו ריח ניחוח היינו במזיד ולא שב וא"כ למה הוצרך הש"ס לדחוק אליבא דר"ש דהא דמניא פהן שעבד ע"ז ושב היינו בשוחט בשוגג ושב מעיקרא ה"ל לאוקים הך ברייתא אליבא דר"ש בכהן שעבד ע"ז היינו שהשתתחה והודה במזיד ומהני תשובה.

א"ו מדלא אוקים הש"ס הכי מפלל דפסיקא להו אליבא דר"ש דלא מהני תשובה בהשתתחה והודה במזיד וא"כ מוכרח נמי דאפילו בשוגג אין קרבנו ריח ניחוח כפי פסק רבנו ועיין רלב"ח ש"ג.

שם ה"ד והיין פיצד עכ"מ ובלח"מ ועמ"ש פ"א מה' ביאת המקדש ה"א וה"ב. ונ"כ קיל מהוראה וגם מומין אין פוסלין בנ"כ זול' בפניו וידיו ורגליו שמתפלין בו פנ"ל ה"ב.

שם ה"ח והעומדין עכ"מ והנכון שהבעיניא בצדדין ממש שפנגד גופן והיינו צדדין שפפניו עפ"י מה' פרה ה"ז. שם הי"ב ג' עשה עכ"מ ובמגן המצות שרש ט' כ"ר ולא יתפשט (**יתפשט).

(** א' ממני המצות שיאמ' ברפת פהנים ג' מ"ע ציצית ה' ותפילין ח' וכו' א"צ למה שנדחק הכ"מ הלכות תפילין ומזוזה וס"ת פרק א ה"ב וכן ס"ת שחיסר אפי' אות א' הכ"מ נדחק מה' דגיטין ד"ס ועפ"י מה' תפלה הכ"ג ובכ"מ שם.

וגם יש סברא דחסר יריעה לא מקרי כ"כ חסר במלתייהו כמו חסרון אות א' דמה שנקתב הוא בפסול. שם ה"ד פיצד מעשה הדיו כ' המ"ע קבלה היתה בידו ואני אומר גמ' צרוכה היא שבת דף כ"ג ע"א ואריב"ל כל השמנים יפים לדיו ושמן זית מן המוכר אויבעינא להו לגבל או לעשן.

ת"ש דתני ר"ש בר זוטרי כל השמנים יפים לדיו ושמן זית מן המוכר בין לגבל בין לעשן. ר"ש בר זוטרא מתני הכי כל העשנים יפים לדיו ושמן זית מן המוכר.

א"ר הווא כל השרפים יפין לדיו ושרף קטרף יפה מכלם ע"כ. ומפרש רבנו דבר זוטרי ובר זוטרא פליגי בתרתי דבר זוטרי תני בין לגבל ובין לעשן ובר זוטרא דתני כל העשנים ס"ל רק לעשן אבל לגבל לא וכדמסיק רב הווא דכל השרפין יפין לדיו דהיינו לגבל.

שנית דבר זוטרי נקיט כל השמנים משמע דוקא עשן שמנים אבל עשן זפת ושענה הפסולים לגר שבת אין יפין לדיו משא"כ לבר זוטרא דנקיט כל העשנים משמע אפילו זפת ושענה פשר לעשן ורבנו פסק כבר זוטרא דר"ה ס"ל כנותיה דלעשן פשר אפילו עשן זפת ושענה ולגבל בעינו שרפים.

ומש"ר ובמעט דבש משום דס"ל דאינו מתגבל בשרפים בלי דבש עמש"ר פ"ו מהט"א ה"ד נחיל דבש כו' הנצוק שלקח חבור כו' מפני שיש להן ריר והרי הן נמשכין כדבש משא"כ בשאר אוכלין ומשקין ע"ש ותו עמש"ר פ"ב מה' מקנאות ה"ב הדבש והדיו כו' ושרף התות כו' יבשים חוצצין לחין אין חוצצין ושרף כל השרפים בין לחין בין יבשין חוצצין ע"כ והוקשה לרבנו דכיון שהדיו גובלין בכל השרפים אמאי דיו לקח אינו חוצץ אלא ודאי מפני תערובת הדבש שאין דבש לח חוצץ.

גם אפשר שמצא רבנו מפורש בשום מקום דין תערובת הדבש. ומש"ר ומייבשין הוא מה' דגדה ד"כ דפאלי קורטא דדיומא.

ומש"ר שורהו בפ"ק דשבת אין שורין דיו כו'. ומש"ר במי עפצא וקנקנתום עמ"ש פ"ב מה' מגילה ה"ט.

שם ה"ה אם פן עכ"מ והנכון דדוקא באזכרו' יגונו שאין לו תקנה ע"י מחיקה. שם ה"ט למעט דוקסוטוס עכ"מ והנכון דלפי המסקנא שפיר מתוקם ה' דתני דבי מנשה במזוזה אבל ס"ת על דוקסוטוס פסול בדיעבד כפשוטו' לשון רבנו ולשון מס' סופרים ודלא כתמיהת הר"ן.

שם הי"א ומזונה עכ"מ והגהות מי"א. ובתו' מנחות דמ"ב ע"ב ד"ה תפילין הראו מקום מוצא לפסק רבנו ע"ש.

שם הי"ו אבל מקצת השם. הנה רבנו פסק פאן כר"ש שזורי וכן בפ"א מה' תרומות ה"ח. ולא פסק כר"ש שזורי בשנייה ונין עפ"ג מה' פלים ה"ד ופ"ט מה' ט"א ה"א ושם בכ"מ וכן בבו פקוע' פסק דלא פרש"ש בפ"ה מהמ"א ועיין מנחות ד"ל וסולין דע"ה ובהכרח ה'א דקאמר רב אשי הלכה פרש"ש במסופן ובת"מ של דמאי לאו דוקא עשו"ת פני יהושע חלק י"ד ש"ה.

ועמש"ר פ"א מה' מקנאות ה"ו שטובל והולך מתחלת הלילה עד הע"ש והשמיט פלוגתא דר"ש ורבנן שבביצה די"ט ע"א בטבילה בה"ש בחול וצ"ל טעם להשמיטה זו ועשו"ת ב"ח שקי"ג ועמ"ש פ"ו מה' יסודי התורה ה"ו.

שם הי"ט בכתב אשורית עכ"מ שנגרר אחר פרש"י אמנם פונת רבנו דהן פתב יוני והן הלשון נשתקעו וכמש"ר בפ"ה המשנה בין בכתב בין בלשון. פרק ב ה"ט פרשה ראשונה עמ"ש ח"א.

פרק ג ה"ה כיצד סדר הפרשיות ובהשגות וכ"מ ועשו"ת מנחם עזריה באריכות. ועיין בכ"מ התשובה לחכמי לונגיל ועכ"מ פ"א מה' תפילין ה"ו ולפ"ז מדוקדק לשון במקום שער ולשון במקום בשר כי במקום שפחלק אינו חלק.

שם ה"ז גולל עיין הג"מ ועכ"מ פ"ב מה' תפילין ה"א. שם הי"ד פעין הקצצה רבנו מפרש פו ה'א דמנחות דל"ד אין קושרין אותו אלא במינן ודלא כפרש"י.

פרק ד ה"ב ונמצא כו' על לבבך בברכות די"ג מפיק ר"י מושמתם וגו' על לבבכם ובבית יעקב שע"א האריה בזה. שם ה"ה ברכה א' עמ"ל שהניח בצ"ע על הרא"ש ולק"מ דשפיר קאמר שלא יפסיק בכריכת הרצועה של יד דברכת להניח קאי גם על של ראש ואם יפסיק יהיה צריך לברך שתיים על של ראש.

שם ה"י וימים טובים עכ"מ שפותר ד"ע פ"ו מה' י"ט הי"ג ע"ש ודבריו שבכאן עיקר בכוננת רבנו. שם הט"ו גוף נקי עכ"מ שנדחק ובנוסחאות דידן גרסינן גם בשבת דק"ל מ"ט אמר אב"י שלא יפית בהן ותו דהתוספות המה מפרשים מלתא דאב"י שיוכל לעצור עצמו שלא יפית משום דהוקשה להו דאטו אב"י מתיר לישן בתפילין וכמ"ש תוספות סופה דכ"ו ע"א בתוספות ד"ה אבל ואין זה דעת רבנו מדכתב שיזהר שלא תצא ממנו הרוח ולא פתב שיוכל ליזהר אלמא דמפרש מלתא דאב"י כפשוטו דאב"י מתיר לישן בהן עראי ואין חוששין שיגדום דאין קושני' התו' סופה מברחת די"ל דסובר אב"י דהו' ברייתא דלא קבע ולא עראי פליג אאי"ה ברייתא דישן בהן עראי ודלא כמסקנת הש"ס ופסק אב"י בברייתא דישן שינת עראי דאתאן פתקמים וא"כ אדרבה פסק רבנו פרבא דרבא לשטתו דס"ל אין קבע לשינה מש"ה אסור לישן בתפילין עראי שלא בקביעות שפא יגדום ויפית או משום היסח הדעת פנ"ל הי"ג והו' ברייתא דבין קבע ובין עראי אסור מתוקמא בדמנחא ארישא כמ"ש הגהות מי"א בסמוך הי"ו ודלא כפרש"י בסופה דמ"א ע"א בד"ה לא יישן בהן לא קבע ולא עראי שפא פלו מידו פדאוקימנו בהישן דכ"ו בדנקיט ליה בידו (ומהתימה על פרש"י בברכות דכ"ג ע"ב ד"ה ולא יישן בהן שפא

יפית שפותר דברי עצמו דהא היינו הך ברייתא שפסוקה דמ"א ומדקתני לא קבע ולא עראי מפלל דאיירי בדנקיט בידיה כדפרש"י בסופה דכ"ג ונהטעם שפא יפלו ובדנקיט בידו לא שיקף שפא יפית וצ"ע רב) אמנם רבנו מפרש כמ"ש הגהות מי"א וכפרש"י ברכות דכ"ג וכמ"ש בסמוך הי"ו.

שם הי"ו היו תפילין פרושין בידו ע' בהשגות ובהגהות מי"א. ומה שפייס הרמב"ד והכי איתא בגמ' בפ"י נהפוך הוא דלשון בהן משמע שלובש התפילין כמ"ש הגהות מי"א ודלא כפירש"י סופה דמ"א שהוא פירוש הרמב"ד.

גם פרש"י דפריס סודרא עליה ומנח תחת מראשותיו אין זה משמעות לשון ישן אדם בתפילין. אלא רבנו מפרש כפרש"י ברכות דכ"ג דהך ברייתא לא קבע ולא עראי מתוקמא במנח בראשו ובזרועו וכן משמעות סוגיא דשבת דמ"ט תפילין צריכין גוף נקי אפיי אמר שפא יפית ורבא אמר שפא יישן אלמא דרבא אוסר שינה וכמ"ל הט"ו ורש"י נשמר שם מזה דה"ק רבא דכל שיכול להעמיד עצמו משינה נדאי יוכל להשמר מפיתה אלא דחוששין שירדם ויפית או יראה קרי והתוספות חלוקין עליו וכתבו בד"ה שלא יישן דטעמא דרבא משום היסח הדעת וכ"כ שם בד"ה אפיי דנדאי מודה אפיי דאסור לישן בהן פדתגיא בהישן דכ"ו דאסור לישן בתפילין אפילו שינת עראי הרי דמפרש ברייתא דאפילו עראי בדתגיא ארישא כפי רבנו וכן כתב הרשב"א בש"ש שבת דמ"ט דפי' סוגיא דסופה דכ"ו דהיכא דמנח' ארישא אסור אפילו שינת עראי ע"ש ובהכרח מדנקיט ולא יישן בהן קבע ועראי דלשון בהן משמע שלבש תפילין ואינו מוסב ארישא לא יאחז ולא קאי אס"ת רק אתפילין ובמציעתא ולא ישתין בהן מים ל"ג בהן כפי' גירסא דידן (דא"כ דגרסינן בהן אינו מוסב ארישא ומאי האי דקאמר ר"ש לית הלכתא פהא מתני' דב"ש היא דאי ב"ה השתא בה"כ קבוע שרי כו' ופרש"י דס"ל אוחזן בידו ונכנס וקשה אפתי לא אשפחן דשרי ב"ה להשתין פשהו בראשו וזרועו) אלא הגירסא ולא ישתין מים ולא יישן בהן כו' כמ"ש הגהות מי"א דשפיר הך מציעתא מוסב ארישא דלא ואחז (ושפיר פריה הש"ס) והך ברייתא דעראי ודלא קבע בדפריס סודרא כנ"ל הט"ו והתנה רבנו שאין אשתו עמו משום חשש קרי.

והך ברייתא דאפילו קבע בדנקיט בידו והתנה רבנו מדעתו דבעינן פרושין משום שלא יפלו ודלא כמו שפנדחק הכ"מ לחלק בין לשון פרושים בידו ובין לשון לא יאחז דנדאי אין הקדל בין דנקיט בידו ובין לא יאחז אלא שנהו לה"ק וזה תרגום והנכון כמ"ש ועמ"ש הי"ח.

שם הי"ז הנה לבוש עכ"מ שתמה על השמטת רבנו והרא"ש, ולק"מ דרב שישת לשטתו דמקיל בבה"כ עראי אבל אנו קי"ל דאדרבה בבה"כ עראי יש לחוש טפי לניצוצות פדלקמן הי"ח. שם הי"ח בד"א עיין בהשגות וכ"מ.

ואין הכרע דאע"ג דנראה לדעת רבנו דאסור להשתין אפילו בבה"כ עראי כשתפילין בראשו (ודלא כמ"ש הג"מ) ונהטעם משום ניצוצות דכיון דחייב אדם למשמש בתפילין תמיד חוששין שיגע בהן בעוד ידיו טמאות (ולדעת הרשב"א ברכות בשביל והנה מתנייה קדוש דנדאי נגד העמוד דאורייתא ומ"מ שפיר בעי הש"ס בבה"כ קבוע דלא שיקף

ניצוצות ואוסר רבא אפילו בקבוע משום שפנה או שפנה יפוח וכ"ש בב"ה כעראי דאיפא חשש ניצוצות.

ואע"ג דדעת תוס' ברכות דכ"ג ד"ה חיישינן פדעת הראב"ד מ"מ שפיר י"ל פדעת רבנו וכדמיייתי הכ"מ ראנייה דחוששין להפחה וכ"כ ריא"ז על הרי"ף ע"ש (ועכ"מ הי"ו ולפ"מ פאן מודה רב דחיישינן שפנה יפוח אלא דפליג דחוששין אף לשפנה יישן) ועמ"ש הט"ו והי"ו והי"ז ועמ"ש"ל הי"ט.

שם הי"ט הנה לבוש עיין בהשגות דמפרש כפרש"י ולדבר רבנו לא התירו להכניסן בבגדו בידו אא"כ כל שישעוד שהות ביום להניחן וכדי שייחזרו ויקינים מצות תפילין תכף משא"כ לעת ערב או בלילה אסור להכניסם אא"כ בכלי ונה ראיה לדבר הי"ח דכ"ש שפאסור להשתין בעודן בראשו וקא דנקוט בברייתא ולא ישתין מים בעודו בידו לרבותא קאמר וכ"ש כשלבוש ביהו ופי' רבנו מחנור.

פירק ה' ה"א פתבה בשנים כו' עמ"ש ח"ק. שם ה"ג פירשה ראשונה כו' עמ"ש ח"א.

ומש"ר או שהוסיף כו' דכל יתר פנטול דמי וכמש"ר פ"ז ופ"י. שם ה"ה בין באמצע עכ"מ והנכון דרבנו קורא לנה שפסוף שטה בלשון באמצע שיטה מחמת ההתחלה וכן לשון רבנו פ"ח מה' ס"ת ואלו הן התיבות שבראש כל חצי שטה אחרונה שבאמצע הדף והרי הן בסוף הדף.

שם ה"ח טפח עכ"מ ובב"ח שהוא ט"ס ואפשר דה"ק שאפ"י גרר ממזנות השער ומיעטו מטפח הו"ל תולמ"ה. פירק ו ה"א ויהיו לו דלתות עיין בהשגות שדעתו פדעת תוס' מנחות דל"ג ע"א ד"ה תלי דשא ועיין מ"ע שהשיב עליהן דהל"ל עביד ציר ברישא (ע"ד שהקשו התוס' לפרש"י דהל"ל קבע סיפי ברישא) ותו מאי האי דקאמר ריש גלותא בנה ביתא הל"ל פתח פיתחא לזה מפרש רבנו משום תולמ"ה כפרש"י ולשון ברישא משמע הכי ונוח לדבר קושיות התוס' פינו דבעינן ובשעריה עכ"מ ה"ה תשובת רבנו לחכמי לונגיל.

ומש"ר בתשובתו וכן מוכח בריש עירובין ר"ל שם ד"ו ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות בליקה חייבין עליה משום ר"ה אלמא פתח שאין לו דלתות לא מקרי ובשעריה (ופתחי שימאי) ור"ה מקרי ומדקדוק לשון תלי דשא ברישא משמע משום תולמ"ה.

שם ה"ב כדי לרבע עכ"מ בשם הרא"ש ובתוס' סוכה ד"ג ד"ה לא נצרכה ובמש"ר פ"ד מה' סוכה ה"א ופ"א מה' עירובין הי"ו ופכ"א מה' שבת ה"ד ופ"ד מה' מעשר ה"ג ופי"ד מה"ט צרעת ה"ו ותראה דבחנם עשה הכ"מ מחלוקת בין רבנו והרא"ש וקבע בש"ע י"ד סי' רפ"ו סי"ג שלא פדעת הרא"ש ובאמת סברת הרא"ש פנימה מסיני והוא ג"כ דעת רבנו דמש"ה דקדוק וכ' ד"א על ד"א בשנה.

והרי בסוכה ד"ג נקיט ד"א ככל הנה דאמרן והרי בסוכה העשויה ככבשן בעינן שיהיה שטח העגול כדי לעשות בתוכו מרובע ד"א לר"י (ורבנו בפ"ד מה' סוכה מצריה מרובע ז' בגו עיגולא לדידן דקי"ל פרבון) ולפי הבנת הכ"מ דרבנו מחייב במזוזה אריה וקטין מאי האי שכ"ר ואצ"ל שאם היה ארפו יותר על רחבו דמהיכי תימי נלמד ב' על ח' בק"ו מד' על ד' ובהכרח ה"ק רבנו (דהנה בנגעים רפי"ב תנן דבית עגול וטריגון אינו מטמא

בנגעים אפילו גדול הרבה דדרשינו בספרי קירות קירות שיהי' לו ארבע דפנות משא"כ בעלמא כל שיש בו כדי לרבע בתוכו ד"א על ד"א חשוב בית משא"כ כל שיהיה הרחב פחות מד"א אפי' ארוך מאה פטור ממזוזה והיינו שכ"ר) דאפי' עיגול ומחנמש שאין לו ד' דפנות אם אפשר לעשות בתוכו מרובע ד' על ד' חייב ואצ"ל מרובע ארוך שרחבו ג' ומחצה וארכו חמשה הואיל שאפשר להציב בתוכו באלכסון מרובע ד' על ד' שחייב והק"ו הוא מחמת שיש לו ד' קירות ועמש"ל ה"ט.

שם ה"ד שאין לו משקוף עכ"מ. ובמעשה רוקח דה"ק רבנו דכינון שאמה צריף לחשוב קצת ענגל הכיפה למזוזו' כדי להשלים לעשרה אין סברא לעשות מותר העגול למשקוף אלא הוי פל הענגל למזוזות עד למעלה ונמצא ליפא משקוף וע"ש.

שם ה"ז ומתקשטות בה עכ"מ וי"ל דכינון דהף ברייתא ואחד שערי עיירות ורפת כו' אפשר לפרש נמי במתקשטות וכמ"ש התו' ד"ה והתניא די"ל סתם רפת מתקשטות בו ואידך ברייתא מפורשת דמתקשטות בו חייב וקי"ל פרב פהנא דמתקשטות תנאי היא דחינו הף ברייתא דרפת מקמי' תרתי.

ומש"ר והגינה עיין בהשגות ובמ"ע ובכ"מ והנה לקמן ה"ח העתיק הכ"מ ד"ה ומפני זה לשון הסוגיא ופרש"י מה שאין לו הבנה לדרך רבנו והנכון דרבנו מפרש הא דת"ר בית שער הפתוח לגנה ולקיטונית היינו שדרך לעשות בית קטן לנחת בתוך הגן וזה הבית נקרא בית דירה שיושבין שם בקיץ בקביעות וכל שהכניסה לבית דרך הגן לכ"ע פתח הגן חייב במזוזה דלא גרע משערי עיירות ונחצרות אלא דפליגי הנה תנאי היכא דאיפא בית שער דהיינו פדמות חצר וזה הבית שער פתוח לגן וגם פתוח לקיטונית דר' יוסי סובר דהבית שער הזה דינו פקטונית וחיוב במזוזה ורבנן ס"ל דחשיב בית שער לגן ופטור ממזוזה.

והיינו דפליגי אמוראי דרב ושמואל ס"ל דכל שמגן לבית ר"ל כל שאין פניסה להבית זולת דרך הגן ומגן לבית שער ומהבית שער לקיטונית דכ"ע חייב בין פתח קיטונית ובין פתח הבית שער ובין פתח הגן דהכל חשוב פתח לבית דירה כי פליגי מבית לגן פ' כשיש לבית פתח מר"ה ויוצאין מבית לבית שער ומבית שער לגן.

רבי יוסי סבר קיטונית עיקר ורבנן סברי גן עיקר ורבה ור' יוסף ס"ל דכל שיש לקיטונית פתח לר"ה דהיינו מבית לגן לכ"ע הגן עיקר ופטור כי פליגי מגן לבית דר' יוסי מחייב דכל שאין פניסה לבית רק דרך הגן ה"ל הבית עיקר ורבנן סברי פלהו אדעתיה דגן עבדו.

ומסיק דאפיי ורבא עבדו פרב יוסף ורבה דנמצא אליבא דרבנן דקי"ל פנותייהו נגד רבי יוסי לעולם פתחי הגן ובית שער פטורין. ורב אשי עביד פרב ושמואל לחומרא פ' כמ"ש הרא"ש בפ' הלכות קטנות להרי"ף דמגנה לבית הוא דס"ל לרב אשי פרב ושמואל לחומרא דדלמא, מודים רבנן דחייב מה שאין פן מבית לגן מודה רב אשי דפטור דאפילו תימא פרב ושמואל דפליגי הלכה פרבנן דפטרי.

ונהו מש"ר דכל שבתים החייבים במזוזה פתוחים לגן ובית שער חייבין במזוזה וכדמסיק לפיכך א' שערי חצירות כו' דכל שהפנימי חייב במזוזה פלם חייבין וסיים ומפני זה אמרו

כו' ר"ל פְּשֵׁהבֵּית פְּנִימִי מִשֵּׁא"כ כָּל שְׁהֵבֵית פְּתוּחַ לר"ה וְאִינוּ פְּנִימִי אֶז פְּתַח בֵּית הַשַּׁעַר הַפְּתוּחַ לְגַן וְכ"ש פְּתַח הַגֶּן פְּטוּרִין וְנִדְקָא פְּתַח הַבַּיִת הַפְּתוּחַ לְבֵית שַׁעַר הוּא דְחֵיב וּבְזֵה נִתְיָשְׁבָה קו' הָרֶאָב"ד וּבְהֵכִי נִיחָא מִשֵּׁר"ל ה"י חֶדֶר שְׁבֵבֵית כו' שְׁנִתְקַשָּׁה הַכ"מ שֶׁהוּא בָּבָא יְחִירָה וּכְבָר נִזְכָּרָה לְעִיל.

ולפמ"ש נִיחָא דְגַן הַפְּתוּחַ לְחֶצֶר וְחֶצֶר לְבֵית וְנִשׁ לְבֵית פְּתַח אַחֵר לר"ה אֶז שַׁעַר הַפְּתוּחַ מְגַן לְבֵית שַׁעַר פְּטוּר כַּמ"ש מִשֵּׁא"כ בְּחֶדֶר הַפְּתוּחַ לְחֶדֶר פִּינוּן שְׁכָלָן קְבוּעִין לְדִירָה אֶז אַע"ג שְׁחֶדֶר הַפְּנִימִי פְּתוּחַ לר"ה וְאִין דְּרִיסַת הָרְגֵל דְּרַף הַחִיצוֹנוֹת מ"מ כָּל הַשַּׁעֲרִים חֵיבִין בְּמִזוּזָה וְזֵה בְּרוּר בְּכַנְנַת רַבְנוּ שֵׁם ה"ט וּבֵית שְׁבֵסְפִינָה הַכ"מ לֹא הָרֶאָה מְקוּמוֹ וְעַמְש"ל ה"ב.

וּבְמִשְׁנֵה רַפ"ב דְּנִגְעִים בֵּית שְׁבֵסְפִינָה אִינוּ מְטַמָּא בְּנִגְעִים וְהַר"ש הֵבִיא מִן הַתּוֹסְפָּתָא דְבֵית שְׁבֵסְפִינָה וּבֵית שְׁבֵסְפִינָה תְּרַתִּי נִיגְהוּ. וְלְכַאוּרָה קָשָׁה טוֹבָא דְבַעֲרוּבִין דַּנ"ה מְפֹרָשׁ בְּבִרְיָתָא דְבֵית שְׁבֵסְפִינָה מִתְעַבְרִין עִמָּה וּבֵית שְׁבֵסְפִינָה אִין מִתְעַבְרִין עִמָּה וְכַמְש"ר פַּכ"ח מַה' שְׁבַת ה"ד הָרִי מְפֹרָשׁ דְּתְרַתִּי נִיגְהוּ (וְרַש"י פִּירֵשׁ בֵּית שְׁבֵסְפִינָה שְׁבֵסְפִינָה הֵיךְ וְהוּא תְּמוּזָה טוֹבָא דְּנִדְאִי כַּה"ג לֹא מִימְעַט מְאָרִץ) וְהַנְּכוּן בְּכַנְנַת הַר"ש דַּה"ק דְּבַהֲכַרְח לֹא מְמַעְטִין תְּרוּנִיָּהוּ מְאָרִץ אֶלָּא דְבֵית קְבוּעַ שְׁבֵסְפִינָה שְׁעוּמַד בְּגוֹבָה ע"ג קְנִים מִימְעַט מְאָרִץ וּמִש"ה מִתְעַבֵּר עִמָּה (דַּה"ה חֵיב בְּמִזוּזָה וְה"ה לְכָל הַנְּזַף בְּסוּפָה דָּף ג') מִשֵּׁא"כ בֵּית שְׁבֵסְפִינָה אֶפְּלִי הַסְּפִינָה עַל הַנְּמֵל אִימְעַט מְפִינִי שְׁאִינוּ נִקְרָא בֵּית פִּינוּן דְּנִיגְדַת וְעִינִין בְּמִינִי פִי"ד מַה' צְרַעַת דְּהַשְּׁמִיט דִּין בֵּית שְׁבֵסְפִינָה לְמַדְנוּ מִיְהוּת דְּבֵית שְׁבֵסְפִינָה פִּינוּן שְׁאִינוּ מִתְעַבֵּר עִמָּה אֶלְמָא דְּאִימְעַט מִבֵּית הוּאִיל דְּנִיגְדַת וְלֹא חֲשִׁיב בֵּית דִּירָה קְבוּעַ וְשִׁפִּיר כ"ר דְּפְטוּר מְמִזוּזָה.

וּמִש"ר שְׁתֵּי סוּכּוֹת עִינִין בְּהַשְּׁגוֹת וְדַבְרֵי הַכ"מ תְּמוּהִין דְּנִדְאִי רַש"י סוּכָר דְּחָשׁוּב קְבוּעַ וְאִינוּ קְבוּעַ ר"ל דְּהַפְּנִימִית חֲשִׁיב קְבוּעַ לְהַתְּחִיב בְּמִזוּזָה וְאִינָה קְבוּעַ כ"כ לְעֲשׂוֹת אֶת הַחִיצוֹנָה בֵּית שַׁעַר.

וְחִלְיָה לֹאמַר שְׁעָלָה עַל דַּעַת הָרֶאָב"ד דְּלִפִּי הַמְּסַקְנָא מִשׁוּם דְּלֹא קְבִיעַ נְמַחוּק הַבְּרִיָּתָא שְׁאִמְרָה הַפְּנִימִית חֵיבָתָא אֶלָּא כְּוִנְתוֹ לְהַשִּׁיג דְּלִפִּי מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן רַבְנוּ דַּמְש"ה הַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה הוּאִיל שְׁהִיא סוּפָה וְאִינָה בְּנִין קְבוּעַ דַּל"ז אַף סוּפָה שְׁנַעְשִׁית בֵּית שַׁעַר לְבֵית גָּמוּר פְּטוּרָה וְזֵה אִינוּ דְּנִדְאִי אֶז חֵיבָתָא אֶלָּא הוּאִיל שְׁהַחִיצוֹנָה נַעְשִׁית בֵּית שַׁעַר לְסוּפָה שְׁהַפְּנִימִית אִין לָהּ קְבַע מִש"ה הַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה (וְדַלָּא כַּמ"ש הַכ"מ דְּלִדְעַת רַבְנוּ סוּפָה שְׁנַעְשִׁית בֵּית שַׁעַר לְבֵית פְּטוּרָה) אֶמְנָם כְּוִנְתָּא רַבְנוּ דְּנִדְאִי אִין הַפְּרָשׁ כָּלֵל בֵּין בְּנִין חֶזֶק לְסִכָּף עֲרָאִי אֶלָּא עֵיקַר הַדְּבָר תְּלוּי אִם הוּא דָּר בּוּ בְּקַבְיַעוֹת אוּ דְרַף עֲרָאִי וְהִינֵנוּ דְּמַסִּיק הַש"ס דַּע"ג שְׁבֵסְפִינָה הוּא דָּר בְּקַבְיַעוֹת מ"מ הַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה מְמִזוּזָה דְּאִינָה בֵּית שַׁעַר קְבוּעַ דְּלַפְעָמִים סוּמַר הַחִיצוֹנָה וְזֵה בְּרוּר שְׁאִין הַבְּדֵל בֵּין בְּנִין חֶזֶק וְחֲלָשׁ אֶלָּא שְׁיָדוּר בְּקַבְיַעוֹת וּבְבֵית שַׁעַר שְׁיָהִי דְּרִיסַת הָרְגֵל בְּקַבְיַעוֹת.

שֵׁם ה"י חֶדֶר שְׁבֵבֵית עַכ"מ וְעַמְש"ל ה"ז. שֵׁם ה"ב וְהִכֵּן קוּבְעִין עִינִין בְּהַשְּׁגוֹת: וְעַכ"מ וְכ"כ הַתּוֹס' מְנַחוֹת דַּל"ג ע"ב דְּהִירוּשָׁלַיִם חוֹלֵק עַל הַש"ס דִּינִין ע"ש בַּד"ה וּמֵאִי וְלִפִּי שְׁרָאִיתִי בַּעַל שְׁנֵה יְהוֹשֻׁעַ נִסְתַּבֵּף בּוּ אֶמְרַתִּי לְהַעֲתִיקוּ וּלְפָרְשׁוּ וְז"ל וְהֵאֵי מִזוּזָה יְהִיבִין לָהּ הִיכָא.

ר"ז ריב"ש משלשו ונותנו בתחלת שליש העליון. ר' חלבו חוצה את הפתח ומשלשו ונותנו בסוף שליש התחתון מאי ביניהון.

מקום מזונה ביניהון. בר טברי שאל לר"י הגע עצמה שיהי שער גבוה.

א"ל נותנו פנגד פתפו. בית מדרשו דר"ח עביד פן ע"כ והפירוש מבואר דהנה למשל אם גובה השער ששה אמות נמצא לריב"ש נותנו לסוף שתי אמות העליונות שהוא תחלת שליש העליון.

ולר"ח חוצה ואח"כ משלש המחצה העליון ונותנו בסוף שליש התחתון של מחצה העליון דהיינו בתחלת אמה שלישית מלמעלה. ואין ביניהם אלא מקום הנחת מזונה.

פרק ז ה"ב והמלך כו' עמ"ש פ"ג מה' מלכים ה"א. ומש"ר ומגיהין כ' הכ"מ צ"ע מנליה ובפ"ג מה' מלכים ה"א הראה מקום מהירו שלמי והלח"מ הקשה שם דהשמיט רבנו שעושה קמיע ונדחק ובאמת לק"מ דהא דגרסינן דכ"א ע"ב עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו שזאמר שויתי מוחק הרש"ל ובדכ"ב ע"א אתאן לרשב"א ורבי פליג עליה.

שם ה"ח ויש אות עמ"ש ח"א. שם הט"ו שאם בא לחתוך עכ"מ ויש חסרון הנזכר וכצ"ל ג' שטין ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה שאם בא לחתוך כו' עיין בחי' ב"ב להרמב"ן די"ג ע"ב שם הי"ו ומותר לכתוב ג' תיבות עכ"מ שנה סותר למש"ר פ"ד מה' ייבום הל"ד ובכנסת יחזקאל שע"א נדחק.

והנכון דהוקשה לי לרבנו האיף פליג ר' יצחק אברייטא לזה מפרש רבנו דלא פליגי דר' יצחק איירי בפסוקי תורה והברייתא איירי בשאר כתבי קדש ומש"ה מייתי הש"ס גם הברייתא לאותיב אדר' אביתר (דכה"ג מצינו דמחמירין בשל תורה לעיל הי"ד דאין כותבין מגילה לתינוק להתלמד אע"ג דחשיב אי אפשר ובאפטרותא שרי עיין גטין ד"ס) ומש"ה התחיל פאן רבנו פל כתבי קדש דדוקא בכתבי קדש שרי ג' משא"כ בה' ייבום דלא אבה יבמי פסוק בתורה אפילו ב' צריף שרטוט (ראי' לזה דבפ' המשנה פ"ב דסוטה כ"ר דטבלא של זהב הנזפרת ביומא דל"ח ובגטין ד"ס שהיתה כתובה בסירוגין היינו שנכתב תיבה תחת תיבה או ב' תיבות תחת ב' תיבות אלא דבמגלת סוטה שהן פסוקי תורה פסק רבנו כר' יצחק) ונהגם דלעיל הי"ד התיר רבנו מגילה שלש שלש תיבות אין פאן חזרה דבפ' המשנה דוקא שתיים שתיים שרי בלא שרטוט ולעיל הי"ד דאף שלשה שרי והוא שישרטט דלענין פתיבה על הטבלא שלא בגויל אפילו ג' תיבות שרי דביבמות דק"ו פסק הלכה פמר זוטרא דדוקא מגילה שיש בה פרשיות אין כותבין להתלמד משא"כ לענין שרטוט מחמיר מר זוטרא אע"ג דמותר לכתוב כמה פסוקים הנזכרים בגט חליצה וכתובת יבמין ותו לא מידי.

פרק ז ה"ד אחר הדברים כו' ויאמר אלקים אל אברהם עיין הגהות מי"א דאתי לאפוקי הראשון דמסיים ואתה את בריתי תשמור אלא הוא השני שמסיים שרי אשתה ותיבת שרה שבהגהות מי"א ט"ס וצ"ל שרי והכ"מ ראה בהגהו' תיבת שרה ונדמה לו כפונתו על ויאמר אלקים אבל שרה ותמה עליו והנכון כמ"ש.

שם בכ"מ פתוב בספרי רבנו פ' ואלה שמות כו' וכן מוכח ממש"ר דסתומות של ס' שמות צ"ה אמנם באור תורה מוחק נטה ידף ומכניס במקומו בעשרת הדברות לא תחמוד בית לא תחמוד אשת ובחלק שו"ת העליתי דהנכון כמ"ש הכ"מ וליכא סתומה בלא תחמוד אשת.

שם בכ"מ ס' ויקרא ונדבר דכל חלב וכן עיקר דדוחק להגיה כל הספין ודלא פהגהות מי"י. שם בכ"מ בפ' וקה פי תבא כו' ונדבר משה פתוחה ואין זה דעת רבנו דא"כ פשו הפתוחות ואולם מה שהוא מוחק ארור שוכב עם אשת אביו מוכרח דאל"כ פשו הסתומות.

איברא בי"ס יש סתומה בארור שוכב עם אשת אביו וכן מסתבר דמה נשתנה ארור זה מפל הארורים ולפ"ז מוטב להגיה ולמחוק ולא תתאנה ולגרוס התם פלן סתומות והו עשר וכן מסתבר דמה נשתנה ולא תתאנה מן לא תחמוד אשת ועמ"ש בחלק שו"ת.

המורם מזה דמי שאינו עושה סתומה בצפרדעים צריף לעשות סתומה בלא תחמוד אשת פדעת אור תורה וא"כ גם ולא תתאנה סתומה ולא יעשה סתומה בארור שוכב ובתשובותי העליתי שהנכון לעשות סתומה בצפרדעים דהיינו נטה ידף וא"כ אין לעשות סתומה בלא תחמוד אשת וא"כ ה"ה דאין לעשות סתומה בלא תתאנה אלא בארור שוכב וכן מסתבר דהא לא תחמוד פלו דבור א' משא"כ אנכי ולא יהיה לך אין ביניהם סתומה אע"ג שהן ב' דברות הואיל דקיי"ל אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו נמצא בדבור אחד נאמרו פרק ט הי"א אלו השש.

ושם הט"ו בד"א עמ"ש ח"א. פרק י ה"ב למכור ס"ת עכ"מ ועמ"ש פי"א מה' תפלה הי"ד.

והנה פשוט דאין לך דבר עומד בפני פיקוח נפש אלא ה"ק רבנו ישאל על הפתחים לאכול ולא ימכור ס"ת והיינו דקאמר רשב"ג דאפילו אם אין לו מה לאכול ומכר ס"ת אינו רואה סי' ברכה לעולם דלא יעשיר ויהיה עני עולמית.

ועמ"ל ולפמ"ש שפיר השמיט רבנו הך דאינו רואה סי' ברכה דה"ק מש"ה אסור ומוטב שיחזור על הפתחים ונמצא רשב"ג דבבלי פליג על הירושלמי ועמ"ש פט"ו מה' אישות ה"ז. שם ה"ד אבל הבימות עיין בהשגות והנה לשון הירושלמי פ' בני העיר ריב"ש בימה ולוחין אין בו משום קדושת ארון ויש משום קדושת ב"ה אנגילון אין בו משום קדושת ארון ויש בו משום קדושת ב"ה ופשוט הוא דאין פנונת הראב"ד להשיג דה"ל לרבנו לבאר שיש בהן קדושת ב"ה ונדאי אין פאן מקומו דבפרקין כ"ר דיני קדושת ס"ת וארון לענין שטעונים גניזה אחר שבלו ונשברו פדין תשמשי קדושה ולזה כ"ר דאין לבימה ולוחות קדושת ארון להורות שאם נשברו א"צ גניזה ולא הנצרה רבנו לבאר שיש להן קדושת בה"כ פאן ולעיל פי"א מה' תפלה כ"ר בהד"א ה"ג שמצרכי בה"כ בימה ופשוט דלא גרע מב"הכ.

אמנם פנונת הראב"ד להשיג דלא מסתבר ליה פי' רבנו שהלוחות הן שכותבין לתינוק להתלמד דא"כ מאי האי דאמרן בירושלמי שיש להן קדושת בה"כ ולזה פירש הראב"ד שהן הלוחות שהמפטיר והמתרגם עומדין עליו דשפיר מישף שייכי לקדושי בה"כ.

ועיין במרדכי הס"ת דמפרש כפי רבנו ואמרתי להסביר דהנה בפ"ז מה' ס"ת הי"ד ביאר רבנו דאין פותבין מגילה לתינוק להתלמד אא"כ פתובין שלשה שלשה תיבות בשטה א' וענן הלוחות הנזפרות פאן היינו כמו שנוהגין באשפנו לכתוב בטבלא ב' לוחות עשרת הדברות שמים שמים תיבות ובא רבנו במתק לשונו ליישב המנהג דשרי הואיל שהוא פדי להתלמד והוא בסרוגין כמ"ש פ"ז הי"ו ונגיד עליו ריעו ענן האנגילון ע' בערוף ומוסיף ערוף ערוף אנגלי דהיינו מלאכים בלשון ינו כמו גם פן מה שקצת נוהגין לעשות צורת פרוכים ושתי לוחות למעלה מארון הקדש.

וכן ענן הבימה דלעיל פי"א מה' תפלה ה"ג בימה שבאמצע הבה"כ שיעלה עליו הקורא בתורה שהוא האלמיקרא וכאן שינה רבנו וכתב הבימות שעומד עליהן ש"צ ואוחז הספ' דהיינו לפני ארון הקדש כמנהג דקשמוציאין הס"ת אוחזו ש"צ ואומר גדלו.

והיינו דטובא קמ"ל הירושלמי דאע"ג דבימה ולוחות ואנגלין המה נויי ארון הקדש מ"מ אין להם קדושת ארון ופשוט הוא דיש להו קדושת ב"הכ ועמ"ש פי"ב מה' תפלה הט"ו. ומש"ר רמוני עכ"מ ומלשון רבנו משמע דדוקא קדושת בה"כ יכולין למפור למשתי בי שיכר' שיוציאנו הלוקח לחולין אבל תשמיש קדושה אסור להוציא לחולין אא"כ לקנות בדמיו עילוי קדושה ורמונים הן תשמיש קדושה (אלא פיון שהן של פספ' לא שייך בהו גניזה בנשפתרו ולא שייך בהו פלו אלא) שאסור למוכרו לחולין אא"כ לצרוף עילוי ועמ"ש פי"א מה' תפלה הי"ד והי"ז ושם בארנו דאפי' בקדושת ב"הכ אסור למוכר להוציא המעות לחולין (זולת ביחיד המוכר ס"ת הואיל שהס"ת נשאר בקדושתה בינד הלוקח עושה בו צרכי חול ואינו מוכר אא"כ ללמוד תורה או לישא אשה משא"כ שאר תשמיש קדושה אסור למוכרו לחול אא"כ ע"י עילוי) ושם נתבאר דהא דאמר רבא ל"ש כו' קאי אסיפא דמתני' אין מוכרין ב"הכ וכמש"ר בפי' המשנה ע"ש ותבין.

שם ה"ו ולא יאחוז עמ"ש ח"א פ"ט מהא"ה ט"א. ומש"ר ואסור לישב ע' בהשגות ובכ"מ בשם תוס' מ"ק דכ"ה ע"א דהבבלי פליג אהירושלמי ובמנחות דל"ב העתיקו התוס' לשון הירושלמי ולולי דבריהם הייתי אומר דנדאי לא מהני גובה טפח ע"ג מטה פפי הוכחת התוס' מדלא הניחו ע"ג מטתו דבר גובה וכן משמעות לשון ר' חלב וכו' לכדא אארעא כו' ומדלא פה פדא ע"ג המטה מפלל דלא מהני כל שהוא עם הס"ת במטה אע"ג שהס"ת גבוה ממנו.

גם מוכח דדוקא פה פדא אארעא משא"כ אם הס"ת מונחת עג"ק אסור לו לישב במטה וכן מסיק במנחות דל"ב דאע"ג דר' יוחנן שרי לישב ע"ג מטה שס"ת מונח עלי' מודה שאסור לישב ע"ג מטה כשס"ת ע"ג ולפ"ז לא נפלא לפרש הא דאמרן בירושלמי אם הנה נתון ע"ג דבר אחר גבוה טפח מותר שהדבר אחר מונח ע"ג ולא ע"ג המטה דומיא דכף פדא ונקיט נתון ע"ג דבר אחר למעט עג"ק.

וי"ל דהיינו הא דמסיק במנחות ה"ה ע"ג ע"ג דהדין תני במ"ס ונזפר שס"ת מונח עליה די"ל דכל שאין המטה גבוה טפח מע"ג גק הוי פאלו הס"ת ע"ג ונסתלקה ההשגה. שם ה"ז מחיצה עכ"מ ודבריו מוכרחין בסוגיא ולפ"ז צ"ל דמש"ר או עד שיעשה לו מחיצה ה"ק או אם אפשר לו לעשות מחיצה בעיני דוקא מחיצה וכל זה קשאין לו בית אחר ע' פ"ד מה' תפילין הכ"ד.

שם ה"י לא ירוק כו' עמש"ר פ"ז מה' בית הבחירה. הלכות ציצית פרק א ה"א ואין לחוטי ענף מגנן מן התורה הכ"מ הניח בצ"ע ובני הרב המה"ג מ' חיים שי' אמר דאשתמיטתיה להכ"מ לשון רש"י סנהדרין דפ"ח ע"ב וז"ל ופירושו מד"ס ד' חוטין דילפינו גדיל ב' גדילים ד' ע"כ ואין זה תימה כמבואר במגן המצות לרבנו שרש א' די"ג מדות נקראים מד"ס ובפני' המשנה לרבנו פלים פ"ז מי"ב דאפילו שיעורין שהן הל"מ מקרי ד"ס וכ"כ הסמ"ג דשיעור חוטי ציצית הל"מ.

שם ה"ד ונפסק הלכן עכ"מ וזה אינו דנדאי קושני' הש"ס דאליבא דרבי דלא שיקו לקדם בתכלת אין הבנה לתכלת אינו מעפב את הלכן. ואולי ה"ק דלדרה רבנו הקושניא התינח הוא בין אליבא דרבי בין אליבא דרבנן ועמש"ל הי"ח.

שם ה"ו ויהיה א' מח' החוטין ע' בהשגות נדע דלרש"י ותו' ד"ה התכלת ס"ל דבעינו ד' תכלת וד' לכן דגרסי בספרי פ' תצא בש"א ד' של תכלת וד' של לכן והלכה כב"ש. ואולם בספרי פ' שלח הגירסא בש"א שלשה של צמר ורביעי של תכלת והלכה כב"ש והתו' מנחות דמ"א ע"ב ד"ה בית שמאי היתה להם גירסת רש"י אלא שראו ג"כ גירסא שבפ' שלח לזה כתבו דבספרי איפא דאמרי שנים של לכן וא' של תכלת פ"א אליבא דבית הלל דחוטי ציצית שלשה.

אמנם הראב"ד גריס גם בפ' תצא פפי הגירסא שבפ' שלח ומפרש בכפולין דנמצא ששה לכן וב' תכלת. ורבנו נדאי נמי גורס בגירס' הראב"ד אלא דמפרש דב"ש סוכרים דא"צ אביקה נמצא בהכרח ג' לכן וא' תכלת דאין פתיל תכלת פחות מחוט א' וממילא לדין דקי"ל במנחות דמ"ב כר' אהא ב"י דרמי ארבע וענין מיעף ואביק מביק כו' דנמצא כופלין גם חוט התכלת בהכרח יהיה רק מקצתו צבוע דנדאי פתיל אינו יותר מחוט אחד שפותלין בו כמשמעות שומע אני יעשה חוט אחד ע"ש ועמ"ש ה"ז.

שם ה"ז ולוקח חוט א' ע' בהשגות וכבר תירץ רבנו קושני' הראב"ד בתשובתו לחכמי לונגיל דעיקר הפתיל הוא התכלת ולדרה רבנו גוס הא דאמרן דל"ט ע"א חוט של פרה עולה מן המגן דמשמע דרק בחוט א' כורכין ולא חשיב פריכות הלכן המועטת.

וכן ניחא לשון תכלת שפרה רובה כמש"ל ה"ח ודלא כפרש"י שישם פל הציצית קרוי תכלת. ובענין החוליות ע' בתוס' ד"ה לא יפחות ודברי רבנו כפרש"י.

שם ה"י א' חוטי לכן ע' בהשגות וכ"מ וז"ל הספרי פ' שלח פתיל תכלת טווי ושוזר אין לי אלא תכלת לכן מגנן. הרי אתה דן אמרה תורה תן תכלת תן לכן מה תכלת טווי ושוזר אף לכן טווי ושוזר.

והראב"ד מפרש דיליף תכלת תכלת ממשפן ורבנו ס"ל דזה אינו דא"כ נצריה שזורין מששה דומי' דמשפן אלא משמע' פתיל קדריש וכן בהגהות מיי' גריס בספרי בהדיא פתיל תכלת טווי ושוזר כעין פתילה וא"כ ה"ק דס"א ** (דסד"א).

** דוקא נדא כמש"ל ה"ו ואם עשאו שזור עובר על כל תוסיה ולזה דריש פתיל כעין פתילה שזורה וכיון דשזור חשוב חוט א' וילפינו ללכן דשרו נמי להיות שזורין אע"ג דפתיל נזכר בתכלת לבד וזהו פונת המ"ע שפתב דההיא דספרי לא לעפב נאמרה (ומ"ש הכ"מ דא"כ למה הוצרה לומר ר"ש היא).

אומר אני דלדבריהם קאמר דפירשו דילפינו ממשפון וקאמר לוי יהי פדבריהם אפתי סתם ספרי ר"ש ונהי דתפרשו סוגיא דעירובין כר"ש לעיכובא לא קי"ל פנותיה מדלא מצריף הש"ס שיהיו שזורין ששה.

ובאמת סובר רבנו) דרק להכשיר דריש לשון פתיל ואפילו אם חוטין פפול שמנה ואין לנו למוד שיהיו שזורין לעיכוב דלשון פתיל מצריף ר' אחא ב"י לאביקה. שם הי"א המשפחה עמ"ש פ"ח מה' לולב ה"א.

שם הי"ד תלה החוטין עכ"מ וע' מעש' רוקח והנכון דכיון דהש"ס אסיק בקושיא ולא בתויבתא דרף הגאונים לתרץ הקו' כמבואר ברא"ש בכמה מקומות ושפיר פסק רבנו כרב דיש לתרץ דהברייתא איירי בתלאן בשתי כנפים דוקא שנמצא הפסול בטלית שאינה בת ד' מחמת עירווי הכנפים לא מהני הקציצה והני תו"למה מה שא"כ בכנף א' מה לי פוסק ואם"כ קושר או קושר ואם"כ פוסק.

וע' פרי"ף דמש"ה צריף לנענע גבי סנפה דבעינו עשייה לשמה משא"כ בציצית דלא בעינו עשייה לשמה כנ"ל הי"ב ועמ"ש פ"ה מה' סנפה ה' י"ב. שם הט"ו הטיל ציצית ובהשגות וכ"מ עמ"ש בח"א.

ונשאלתי על לשון זה וזאת אשר השבתי בקצרה. הנה מה שחתר מכ"ת ליישב דברי הראב"ד פ"ג מה' מקרים ה"ג דה"ק דמשפחת שאגד הד' מינים והוסיף החמישי ואגדן יחד (דאז פשר אף לדעת הסנהדרין דהאי לחודא קאי) ואם"כ התיר האגד הראשון ונשאר האגד השני דחשיב מוסיף גורע להראב"ד שפוסלו ב' אחר התוס' וקודם התוס' היה בהכשר.

ולזה שפיר תירץ דלדעת הגזון ממרא הנה צריף להתיר האגד הראשון ואם"כ לעשות השני שלא יחשוב השני תולמ"ה וא"כ גרוע ועומד הוא שנפסל קודם התוס' ולפ"ז קושיתו דמר נמי לק"מ עכ"ד.

דהו אמת דתירוצ הראב"ד מתפרש דה"ל תולמ"ה לדעת הגזון ממרא וכמ"ש וכ"כ הלח"מ מ"מ אין מקום להתחלת קושיות הראב"ד לפי דרכו דכה"ג שהתיר הקשר הראשון לא חשיב מוסיף גורע. חזא דהא אין התוס' פוסל אלא מחמת שהתיר אגד הראשון ואין כאן אגד כלל שהאגד השני הנשאר פסול מחמת חציצה לדעת הראב"ד.

ותו דגרוע מעיקרא הוא כיון דשעת הפסול בשעה שמתיר האגד הראשון הנה ליה כאלו אז קושר מין הנוסף ונפסל ובל"ז לק"מ ולמה הוצרך הראב"ד לתרץ דלדע' הגזון ממרא הני תולמ"ה.

ותו דהא ודאי ענין תולמ"ה לדעת הגזון ממרא שחידש הראב"ד אינו מוכן בלולב דאטו מי שקשר לולב והדס ואם"כ עשה אגד אחר ללולב הדס וערב' יהיה חשוב האגד השני תולמ"ה (ולדעת ה"ינינו שהוקשה להכ"מ דבלולב לא שייף תולמ"ה ושללא פדין תפס עליו הלח"מ לומר דאשמתמית' להכ"מ דאף בלולב שייף תולמ"ה דכוננת הכ"מ דנדון דידן לא מיקרי תולמ"ה) אלא דניחא ליה להכ"מ בציצית דכה"ג חשיב תולמ"ה היכא דתחב ג' חוטין וקשר על הכנף וחסר ותחב חוט הרביעי וקשר ארבעתו דאנו בעינו ארבעתו סמוכים לכנף וקשר הפסול הראשון מפסיק וה"ה לדעת הגזון ממרא קשר החוט התשיעי

שלמעלה מהשמנה חוטין חשוב תולמ"ה ולפ"ז אין התחלה למה שפי' מכ"ת שהרי אי אפשר להתיר קשר הראשון מחמת קשר החוט התשיעי שע"ג ובהכרח צריך להתיר תחלה הקשר השני ואח"כ הראשון וה"ל גרוע ועומד.

ובנדאי עיקר קושיותי על הראב"ד מציצית דבלולב משפחת קושיות הראב"ד פשתחב מין תמישי לתוך הפריכה דאיכא חציצה ותמצית קושיותי דבציצית לא משפחת כה"ג דהא קשר העליון הוא ב' קשרים זעג"ז ע"ג הפנה.

עוד הארכתי בתשוב' לסתור סברת השואל דאין חילוק במוסיף במינו ושללא במינו אלא העיקר דכל שמוסיף בטעות אמרינו האי לחודא קאי ועוד פלפול ארוך יעניין בשו"ת שי"ד וכאן תפסתי הנוגע לחיבורי סמ"ה בקצרה.

שם הי"ח וכן אם נתמעטו עכ"מ באריכות והנכון כפי הדרך השלישי דיש שלשה חלוקות דכאן איירי בנפסק החוט מעיקרו דהיינו שנפסק אצל הנקב שתלוי בו טרם התחלת הפריכה דנדאי פל שנפסק חוט אחד ונתלש מעיקרו אע"ג שנשתתירו ז' חוטין תוך הגדיל פסול דנדאי מנין החוטין חשיב פירושן מד"ס והני פגופי תורה שהרי זמן ממרא נחנק עליו ואם הוסיף גורע ובזה מודים רבנו דרבי דבעינו שמנה חוטין ובעינו גדיל כל שהוא וכל שנפסק חוט א' מעיקרו וכ"ש שנפסק כל הלבו ונשתתיר חוט א' של תכלת או שנפסק התכלת ונשתתיר ז' חוטי לבן פסול לרבנו כיון דאפילו נפסק חוט א' לבן ונשתתיר בגדיל חוט תכלת וששה לבן פסול כמ"ש.

והא דקאמרי רבנו דאין מעפבין זא"ז היינו בדאיכא ח' חוטין וגדיל אלא שעשה כל השמנה חוטין לבן או פלן תכלת יצא וכמש"רל ה"ה ודברי הכ"מ לעיל ה"ד תמוהין דנדאי פלה סוגיא דגרדומין אליבא דרבי וכמ"ש למטה משא"כ לרבנו אין שיעור לגרדומין זולת ב' דברים מעפבין חדא מנין החוטין פרט לנפסק חוט מעיקרו.

שנית שיהיה גדיל כל שהו וזהו שכ"ר לעיל ה"ד ונתמעט עד הפנה דהיינו דאגרדום לבן וקאי תכלת ונשאר קיים מעט גדיל חוטי לבן תוך הפתיל תכלת אע"ג שאין בחוטי לבן פדי עניבה ועיין ה"ג דאפילו בכל שהו הרי נשאר ענף קיים ונשאר פתיל תכלת דמשום הכי כ"ר עד הפנה דנמצא נשאר גדיל בתוך הפתיל פדי קשר אגודל שהוא עכ"פ מן נקב הפנה עד סוף הפנה וסגי בזה כשנשאר הגדיל ע"י פריכת חוט התכלת למטה מהפנה חוץ לבגד.

דהנה דוקא אליבא דרבי דס"ל תכלת ולבו מעפבין זא"ז (דליכא לפרש מתני' בח' חוטי תכלת או ח' לבן כמו הפי' אליבא דרבנו) הוצרך רבא לפרש דה"ק אי אגרדום תכלת וקאי לבן או להפך פשר ואליבא דרבי מסיק דשיעור גרדומין פדי עניבה דכיון שמעפבין זא"ז אע"ג שנשאר מעט לבן קיים תוך הפתיל תכלת בעינו שיהיה גם הלבו פשיעור עניבה משא"כ לרבנו גרדומי לבן כ"ש והוא שהגדיל קיים ע"י הפתיל (עיין בתו' ד"ה אלא לגרדומין) וכל זה בנשתתיר תכלת ואגרדום לבן משא"כ בחלוקה שלישית שבכאן שנתמעטו חוטי ציצית וגם בחוט תכלת לא נשאר פדי שיעור פתילוכריכה סובר רבנו דנדאי אפילו אליבא דרבנו בעינו שיהיו הגרדומין פשיעור עניבה דכיון שאין לגדיל קיום ע"י פתיל תכלת צריך שיענבם לקיום ע"ד ה"א דבגמרא מנחות דל"ת ע"ב אמר

רבה ש"מ צריף לקשור כו' דאי ס"ד לא צריף כו' פינן דאשתי ל' עילאי אשתי ליה פלה (והא דבעי הש"ס אי פדי לעונבן לכלהו בהדדי כו' ואת"ל פל חד לחודא באלימא דלא מינעב כו' הפל בנשתייר גדיל ע"י פתיל תכלת ואלקבא דר' דמעפבין זא"ז כמ"ש אכל לרבנן סגי בכ"ש כמ"ש דמשה השמיט רבנו הנה בעיות דקי"ל פרבנן דסגי בכ"ש פשיש קיום ע"י פתיל.

משא"כ בנתמעטו פלן ואינו מתקיים ע"י פתיל מודים רבנן) וצריף שיהיה פדי לעונבן פלהו בהדדי ולא מחמת שיעור אלא פדי שיתקיימו באגודה א' דומיא דשנירי אזוב פי"א מה' פרה ע"ש) ועיין בתוספות ד"ה דאיגרום ומנושב קו' התוספות ד"ה שנירי גרדומין דלפמ"ש צריף פדי עניבה) פדי לזונגן שיהיו ביצית הפנף פתיל פנ"ל ה"ג והבן זה.

פרק ב ה"א והתכלת כו' משמעות לשון זה דשאר תכלת הנזכר בבגדי פהונה פשר באסטויס אע"פ שאינו מתקיים ובעת שיכהה יפסל ודלא כמ"ש המ"ל פ"ח מה' פלי המקדש הי"ג ולא ידעתי מאי פסקא דהמ"ל ואנו לא מצאנו דין זה רק בביצית ואע"ג דטעימה משמע במנחות דמ"ב ע"ב דרחב"ג דריש פליל תכלת דפוסלת בבגדי פהונה מ"מ דיני דם חלזון ולשמה רק בביצית עיין קרבן אהרן מצורע ספ"א באריכות ועמ"ש"ר פי"א מה' צרעת ה"א בדין טעימה דשני תולעת.

שם ה"ב ובים המלח במטפחת ספרים נלחם בזרוע שאינו בים המלח אלא בים הגדול בין צור לצידון. שם ה"ה בצק של שעורים כ' הכ"מ ורבנו כ' בצק במקום חמירא ואני אומר דהיינו מש"ר שפעפשין אותו למוריס דאז חזמוצו קשה כפרש"י.

והנה בש"ס מאורתא עד לצפרא ורבנו כ' מע"ל אולי פה היתה גירסתו. א"נ דמפרש לה עד למחר שתי אינן כל הלילות שוות לילי טבת או לילי תמוז.

שם ה"ז המוצא תכלת עמ"ש ח"א ועמ"ש פ"א ה"י. שם ה"ח טלית כו' עמ"ש ח"א.

ומש"ר חוץ מן השחור בכ"מ נדחק ובאמת צבע תכלת ויר"די קורא רבנו שחור כמש"ר ה"ה והנשחרה יותר ועיין בפרקין ה"א. פרק ג ה"א פסות כו' ובהשגות הודה לדבריו.

ובאמת לזה א"צ ראיה דכיון דאיכא קטן בן יומו וקטן בן י"ב שנה אין פאן שיעור מבותר ומ"מ צריף טעם מנ"ל לרבנו שיעור זה דיש מקום בראש לומר דשיעור הקטנו' פשיכול להתעטף עיין לקמן ה"ט.

אף די"ל דהתם מתורת חינוך מש"ה בדיעה תלניא מלתא משידע להתעטף משא"כ הכא בשיעורין הל"מ דבגד הקטן חשיב בגד סובר רבנו דיש ללמוד מסופה ועירוב דהיינו קטן שא"צ לאמו עמ"ש פ"ו מה' סופה ה"א וס"ל לרבנו דהתם שייך פל שא"צ לאמו דכל שצריף לאמו פטור מסופה מחמת אמו וה"ה דיוצא בעירוב אמו פשצריף לאמו משא"כ הכא השיעור משהוא קטן שא"צ לשום אדם והטעם דבגד אשר תכסה בה משמע בגד שיוצאין בה דרף קבע אפי' של קטן והרי אין קבע לקטן אא"כ יכול לצאת לבדו בשוק דכל שצריף לאדם לשומריו אין יציאתו קבוע פינן שתלוי בדעת אחרים.

שם ה"ב אכל טלית עיין בהשגות ובכ"מ ולא ידעתי מי הכניסו לריב לומר דהראב"ד פליג בתרתי ואנחנו לא מצאנו בס' תמים דעים שיפסוק הראב"ד פרבא ועמ"ש בח"א

פ"ה מה' שפ"ת ה"ה בבאור השגת הר"א ד"ד הזאת ויותר נראה דהר"א ד"ד הי' סובר דרבנו מפרש דשיראין וסריקין מיני משי אבל פלך היינו צמר גפן ולזה כ' דלא מחנור דהא פלם מיני משי והאמת דכלך מפרש רבנו בפ"ה המשנה מין משי ומדעתו כ"ר צמר גפן שיקרי אינו צמר ופשתים.

שם ה"ט נשים ועבדים עינין השגות ודברי הכ"מ תמוהים עינין בתו' ר"ה דל"ג ע"א ד"ה הא ר"י דהרא"ה של ר"ת דאין סברא שיעשה י"ט פינן דנפטר מכל ברכות המצות ופירות וקיי"ל מאן דבעי למקוהי חסידא לקנים מילי דברכות ע"ש וא"כ נהי דקס"ד דאינו מפסיד במצות דעשיית מצוה בלא ברכה למי שאינו מצוה ועושה עדיף מעשיית מצוה בברכה למצוה ועושה אפתי הפסיד טובא פל ברכות הפירות וקדוש והבדלה וברכות ק"ש אלא דיש לדחות כמ"ש התוס' דאין ראיה מסומא דסומא חייב במצות מדרבנן ויכול לברך מדרבנן שיקרי הקטן מברך משום חינוך דרבנן.

ועינין בהגהות מיי' ועינין פ"ג מהמע"ה ק"ה ח"ח דאשה אינה סומכת ואני מסופק אם יכולה להחמיר על עצמה פינן דסמיכה בקל פחו חשיב כעבודה בקדשים ואע"ג דאין מעפבין את הנשים מלתקוע היינו משום דתקיעה שבות משא"כ סמיכה דחשיב עבודה בקדשים דהוי ד"ת.

והא דאוקים הש"ס ר"ה דל"ג כתבאי היינו משום דתנא דידן דס"ל מעפבין הנשים מלתקוע דה"ל שבות בהכרח פליג אדר"י ור"ש דס"ל נשים סומכות רשות אבל אנו קיי"ל כמ"ד אין מעפבין את הנשים מלתקוע ואפ"ה קיי"ל כר"י דמעפבין בידם מלסמוך וכ"ש דמעפבין בידם מלהתעטף בלאים בציצית.

ולענין ההשגה לא הוצרך רבנו לברך כמ"ש הכ"מ ותו דאנו קיי"ל לעיל ה"ו וה"ז דבאנשים נמי אסור שעטנז. ומש"ר וטומטום עמ"ש פ"ו מה' סוכה הי"ג.

שם ה"י הא"ה חייב כו' כ' הכ"מ גרסינן בגמ' כו' ואפילו לרבנו כו' והענין מגומגם דלדבר רבנו שמואל לשטתו דס"ל חובת מנא ולר"נ אפילו עשאו ללבוש פטור וכל שלובשו סובר רבנו דהזמן' לתקריבין אינה פוטרותו.

שם ה"א גנאי גדול כו' עמ"ש פ"ד מה' תפלה הי"א. הלכות ברכות פ"ק א ה"ב ואפילו נתפונן לאכול לאפוקי מטעמת ומש"ר ומטעמת ער"מ ובבתי פהונה בית ועד האריף בבאור הכ"מ ומסיק מטעמת אפילו בולעת א"צ ברכה ועפ"א מה' תענית הי"ד ומגיה בלשון הכ"מ ממילא דרביעי' לא בעי ברכה ע"ש.

שם ה"ו וכל הברכות עמ"ש פ"א מה' ק"ש ה"ז וע"ל ה"ה בכ"מ. והנכון דכל שמשנה המטבע ואין שינוי ענין רק שינוי נוסח יצא משא"כ שינוי מטבע שמשנ' הענין לא יצא ומש"ר ה"ה אינו אלא טועה ר"ל ולא יצא כמ"ש פ"א מהק"ש ה"ז ופ"י מה' תפלה ה"ב.

שם ה"ב רבים כו' ובהשגות וכ"מ ולח"מ ונ"ל בפשט הסוגיא לדבר רבנו בתשובתו לחכמי לונגיל. דיסוד מוסד הוא דבדבר חשוב מסתבר טפי שפל אחד יברך לעצמו (דדוחק לומר דל"ב סובר בהקף דאדרבה בדבר חשוב מהני הסיבה דסגי שאחד יברך לכל דהא"ה

פליגי ל"ק ול"ב בספרות הפוכות) ובפירות ושאר משקין לכ"ע אפילו לא הסבו רצו מברך א' לכלו.

אלא דל"ק ס"ל לרב דמתני' דוקא נקיט פת דחשוב טובא הוא דצריך הסיפה דאז אם רצה יוצא בברכת חברו בעניית אמן (ואם רצה כ"א מברך לעצמו) ואי ליכא הסבה אין יוצא בברכת חברו בפת מה שא"כ ביין אע"ג דחשוב קצת א"צ הסבה אלא אפילו לא הסבו יוצא בעניית אמן והיינו דקאמר הש"ס דל"ק קנשיא רישא דנדאי סיפא דא' מברך לכלן רשות דהסבה דיין לא עדיף מהסבה דפת שאם רצו מברך כ"א לעצמו אלא דסיפא אתי לגלויי על רישא דחייב כ"א לברך לעצמו בלא הסבה דיין נמי חשוב קצת וצריך הסבה לצאת בעניית אמן.

ומשני דשאני הכא באורחין דדעתיהו למעקר סובר רב דאפילו בפירות חייב כ"א לברך לעצמו פשלא הסבו אלא בסתם סובר רב דרק פת צריך הסבה מה שא"כ יין דינו בפירות דאפילו לא הסבו אם רצו יוצא בעניית אמן ול"ב דנקיט מהני הסיפה (מדלא נקיט בעי הסבה) משמ' דבפת עושה הסבה פעולה שנעשו פאיש א' פיון שנתחייבו בזימון ואין רשאי להוסיף בברכות שלא לצורך ודוקא אחד מברך לכלן ואם לא הסבו בפת להפך דדוקא כ"א מברך לעצמו דפת חשוב וקובע ברכה לעצמו משא"כ ביין אע"ג דחשיב קצת דינו בפירות דההסבה לא מהני בהו ובין הסבו ובין לא הסבו אם רצו כ"א מברך לעצמו ואם רצו א' מברך לכלן עיין בתוס' ברכות דמ"ב ע"א ד"ה הסבו פעין סברא זו ובהכי נחא הערת הלח"מ דאע"ג דנדאי פת חשוב טפי מיין מ"מ בהסבו בפת אין רשאי כ"א לברך לעצמו וביין אם רצו כ"א מברך לעצמו דהטעם דלא שייך הסבו ביין וה"ל פאלו לא הסבו (ומש"ר בתשובתו לחכמי לונגיל דהנהו תרי לישיני חד טעמא אית להו ואין לשם חילוק אלא בשינוי המימרא בלבד.

ר"ל דלענין יין אין חילוק בין ל"ק ול"ב דלכ"ע דינו בפירות דבין הסבו או לא רצו א' מברך לכלן רצו כ"א מברך לעצמו משא"כ לענין פת ודאי יש חילוק אם הסבו דל"ק אם רצו א' מברך לכלן ול"ב מהני הסיפה בפת דדוקא א' מברך לכלן כמ"ש) והיינו דקאמר הש"ס דל"ב קנשיא סיפא דנדאי רישא דכ"א מברך לעצמו בלא הסבו מתפרש שאם רצו ולק"מ אלא דרישא לגלויי אסיפא דבהסבו דוקא א' מברך לכלן וכו' יוחנן דהסבו מהני ביין וקשה לרב.

ומשני מיגו דמהני הסיפה לפת נעשו פאיש א' אף ליין שצריך דוקא שאחד יברך לכלן (דבהכי נתיישב מה שקשה טובא בלשון תשובת רבנו לחכמי לונגיל) ולשון רבנו ובינך א' מהן וענו פלו אמן משמע לכאורה כל"ק דאע"ג שהאב הרשות בידו לברך לעצמו ולפ"ז לא בא רבנו בתשובתו אלא לסתור פירוש שלהם דיציבא בארעא.

ואפשר דפסק רבנו כל"ב דלכתחלה דוקא יענו אמן אלא ה"ק דכל שלא ענו אמן חייב לברך לעצמו ותו לא מידי. שם הי"ח ולמה לא יענה כו' עיין בהשגות וז"ל התוספתא פ' בתרא דמגילה הפורס על שמע והמברך על הפירות ועל המצות ה"ז לא יענה אחרי עצמו אמן אם ענה ה"ז דרך בורות ע"כ והנה רבנו לישטתו דמפרש פריסת שמע ב' ברכות ראשונות דק"ש (ודלא כהראב"ד דמפרש ברכת יוצר גרידא עפ"ח מה' תפלה ה"ה) נחא דקמ"ל דאע"ג דברכה שנייה (שהיא אהבת עולם פרבנו ולא אהבה רבה כר' יוסי כמש"ר

פ"א מה' ק"ש ה"ו) סמוכה לראשונה מ"מ לא יענה אחריה אמן וזהו שכ"ר לעיל הי"ז
ולמה לא יענה אמן אחרי אהבת עולם ר"ל של פריס' שמע דהוא הולך ומבאר התוספתא
ונתן טעם לפי שהוא סוף ברכות ראשונות ולא תשיב סיום.

וכן מה שסיימה התוספתא והמברך על הפירות ועל המצות ר"ל על ברכה אחרונה של
פירות וה"ה במצות פגון ברכה אחרונה דמגילה דסד"א דברכה אחרונה חשוב סמוכה
לברכה ראשונה.

ומש"ר הי"ז פגון ברכות שמברכין לפני מגילה ונ"ח דוקא נקיט לשון רבים דסד"א דזמן
חשוב ברכה הסמוכה לחברתה משא"כ בברכה ראשונה דסופה ולולב בשאר הימים
דליכא זמן אין סברא לענות אמן ובה תבין דלדרה הראב"ד דפורס שמע היינו יוצר אור
גרידא התוספתא מגומגמת דמשנה שא"צ היא דמהיכי תיתי יענה אמן אחר יוצר אור
גרידא ותו דה"ל להתוספתא לומר בקצרה דאין עונין אמן אחר ברכה ראשונה ולדרה
רבנו ניחא דקמ"ל למעט ברכה אחרונה דפירות ומצות כמ"ש.

שם הי"ט כל האוכל כו' ע' בהשגות ויפה השיב הכ"מ ומשנה ערוכה היא ספ"ק דדמאי
ונו"ל הדמאי מערבין כו' ומברכין עליו ומזמנין עליו משמע משא"כ בנדאי והר"ש
בפירושו נדחק מאד ונמשך אחר דעת הראב"ד ולדרה רבנו אטייא מתני' כפשוטו וכן
משמעות פרש"י במ' שבת דכ"ג.

והראיה של הראב"ד אינה כ"כ מכרח' דאע"ג דהא דתנן נשים ועבדים אין מזמנין
מתפרש אבל מברכין מ"מ הא דנקיט בסיפא עד כמה מזמנין עד פזית מתפרש דה"ה דאין
מברכין על פחות מפזית וכמ"ש תוספות ברכות דמ"ט ע"א ד"ה עד כמה.

ומ"ש הלח"מ דאי ס"ד דנקיט זימון לרבותא ה"ל לרבנו לבאר לקמן פ"ה האי רבותא
דהנה דמזמנין. י"ל דס"ל לרבנו דהא בהא תלייא דכל שמברכין מזמנין וקמ"ל ברישא
דבדמאי מזמנין דא"כ ודאי דמברכין ובסיפא נקיט לרבותא דאין מזמנין דסד"א דאע"ג
דאסור לברך על הנאה שבאה בעברה משום בוצע ברה"מ הוי צירוף לזימון לאחרים
פינן שנהנה ואינהו לית בהו משום בוצע ברה"מ קמ"ל דאינו מצטרף וכ"ש שאינו מברך
וברישא קמ"ל דגם דמאי הוי אכילה חשובה לזימון לאפוקי מסברת הראב"ד.

וסוגייתא דב"ק שנדחק בה הלח"מ פשוט דרבנו מפרש אלא מנאץ ואיכא איסורא וכמש"ר
פ"ו מה' חמץ ה"ז שאין מברכין בה"מ על הגזל (והתם איירי בלא שנינוי וכמ"ש המ"מ
והש"ס מייירי לענין ברפת חלה דאין זה ברפת הנהנין אלא ברפת המצות הילכך אע"ג
דשנינוי קונה תשיב מצוה הבאה בעברה כמבואר פ"ח מה' סופה ה"א לענין לולב הגזול
וע"ש בלח"מ ונהבן זה.

פרק ב ה"ב וכולל בה בונה ירושלים עלח"מ. והנכון דכיון שירושלים הוא חלק מהארץ
מש"ה אם פוללו יצא ד"ת אע"ג דלכתחלה מצוה לפורטו ובפועלים תשיב כדיעבד
ומש"ה לכתחלה המסונפק אם בירך חוזר ומברך ג' ברכות שהן ד"ת שהרי לכתחלה ד"ת
שצריך לפרוט משא"כ ברפת הטוב שהוא מד"ס ספק ברכות מד"ס להקל משום לא
תשא.

שם ה"ג וכל שלא אמר ארץ חמדה עלח"מ ופשוט הוא דר' אבא פליג ואנן קי"ל כר"א ואינן תנאי דאין ברית ותורה מעכב וכמ"ש הרשב"א בש"ש דמ"ט דבריי' ותורה מד"ס ועיקר הברכה ד"ת ארץ חמדה. והא דהשמיט רבנו דהפוחת מא' ה"ז מגונה היינו פיון דמגונה מקרי ועיכובא ליפא נדאי דה"ה הפוחת משמים נמי מגונה דצריף שיאמר הודאה תחלה וסוף כתקוז"ל ואולי ה"ק הש"ס והפוחת דהיינו פועלים שכוללין בונה ירושלים כנ"ל ה"ב ומקצרין ואין מסיימין בהודאה אלא בברכת הארץ ונה נכון.

שם הי"ב שכת' כו' ע' בהשגות והרשב"א בג' שטות השיג ג"כ על רבנו דאי ס"ד דכיון שגמר כל הברכות ד"ת חשוב כעקר רגליו א"כ אפילו לא התחיל עדיין הטוב בדין הוא שיתחיל לראש ומש"ה פסק פדעת הרשב"ד ולענ"ד י"ל אחריו שום לב לקושיות הל"מ דלמה בשכח יעל' ויבא בתפלה ונזכר קודם שעקר רגליו חוזר לרצה דה"ל לחז"ל לתמן שיאמר ג"כ ברוך אשר נתן.

אף דבאמת אין זה קושיא דהא"ף יאמר ברוך אשר נתן קודם שעקר רגליו ואנן בעינו שיזכיר יעלה ויבא תוך ברכת רצה ואיפא הפסק ברכת מודים ושום שלום. ואפילו נזכר עד שלא התחיל מודי' אין סברא שיאמר ברוך אשר נתן שיהיה זה הפסק בין רצה למודים ואנן בעינו שיהיו סמוכים זה לזה (אלא דלדעת הש"ע א"ח סי' תכ"ב ס"א צריף לחלק דאמירת ברוך אשר נתן שהיא נוסח ברכה חשוב הפסק אבל שפיר יעלה ויבא בלא ברכה בין המחזיר שכינתו לציון ובין מודים ה"ל פחתמה ארנפה ואינו הפסק מיהו הרש"ל חולק דגם יעלה ויבא בלא ברכה חשוב הפסק ועיין בב"ח סי' קי"ד ובט"ז שם וכן נראה דעת רבנו פ"י מה' תפלה ה"י דכל שפייים המחזיר שכינתו לציון חוזר לרצה) וכל זה בתפלה משא"כ בברכת המזון שפיר לא חשיב ברוך אשר נתן הפסק בין ג' ברכות לברכת הטוב דהא ברכת בונה ירושלים אחרונה של תורה חשיב סיום ועונה אמן אחר ברכת עצמו.

מיהו להפך קשה למה תקינו ברוך אשר נתן בב"ה מה נהי דבונה ירושלים לא חשיב כעקירת רגליו ה"ל לתמן שיתחיל לברכת רחם אף דגם זה אינו קושיא לא מפעיא לדעת הרא"ש דס"ל דג' ברכות דבה"מ כחדי חשיבי דאי אפטר לחזור לברכת רחם אלא אפילו לדין לק"מ דנדאי מדהתקינו ברוך אשר נתן ולא התקינו שיאמר נוסח יעלה ויבא קודם שהתחיל ברכת הטוב מוכרח פדעת הרש"ל ורבנו דלא פדעת אבי העזרי שהביא הש"ע סי' תכ"ב דנמצא אין תקנה שיאמר יעלה ויבא אחר סיום בונה ירושלים בב"ה והמחזיר שכינתו לציון בתפלה פיון שנתקנה אמירת יעלה ויבא באמצע ברכה אלא דתקינו ברוך אשר נתן בב"ה כדי שלא יצטרף לחזור לברכת רחם ומוטב שיאמר ברוך אשר נתן בדרך ברכה סמוך ונראה לברכת רחם דהא אין בב"ה משום הפסק בין בונה ירושלים לברכת הטוב דבונה ירושלים הוי סיום כמ"ש משא"כ בתפלה שא"א להפסיק בין רצה למודים מוכרח לחזור למודים והיינו טעמא דאם נזכר אחר שהתחיל ברכת הטוב דחוזר לראש משום דברכת אשר נתן מהני דוקא סמוך לבונה ירושלים דה"ל שתי ברכות סמוכות וכאלו הזכיר יעלה ויבא פתיקנו בתוך ברכת רצה משא"כ משהתחיל הטוב ה"ל ברכת הטוב הפסק בין רחם לברוך אשר נתן (ואע"ג דבתפלה הרגיל לומר מתנונים חוזר לרצה שאני מתנונים דלא חשיב הפסק בין שומע תפלה לרצה) וכן לא

מהני שיתחזר לרחם דברכת הטוב חשוב הפסק בין ב' ברכות ראשונות לשלישית מש"ה
בהכרח חוזר ומתורץ גושנית הרשב"א.

ודעת הראב"ד נפלאה דכיון דברכת הטוב חשוב פתחוננים דלאחשיב הפסק דמש"ה ס"ל
דאע"ג שהתחיל הטוב חוזר לברכת רחם א"כ מ"ט דר' מנשיא דקודם שהתחיל הטוב
אומר ברוך אשר נתן ולאחר שהתחיל הטוב יחזור לברכת רחם ובדין הוא שיהיו שני
או אידי ואידי יחזור לרחם או אידי ואידי יאמר ברוך אשר נתן.

וצ"ל דהראב"ד מוד' במקצת דהתחלת ברכת הטוב חשוב הפסק בין רחם אל ברוך אשר
נתן אבל אין ברכת הטוב הפסק בין ב' ברכות לברכת רחם. ומ"מ דר' רבנו יוסף מרנוח.

שם הי"ד קודם שיתעפל עכ"מ ומ"ל וכוננת הכ"מ פשוטה דמדקדק לשון ותאב אותן
פירות דהפל תלוי ברעב לחנודא דהיינו שנתעפלו ומעולם לא עלה על דעתו לחלק בין
אכילה לשתייה דה"ה בשתייה הכל תלוי בשהוא צמא אע"ג שאינו תאב לייין.

ודברי המגיה בכוננת הרא"ש נכונים דכל שהוא תאב לאותו פרי או לייין אע"ג שאינו
רעב או צמא לא יברך דכה"ג חשוב לענין תאנת פרי זו. ועלח"מ שהניח בצ"ע ולק"מ
דלא עדיף קדש הלולי מקדושי פסח שהן לרבנו מד"ס אע"ג דנפיק מקרא דכי יקח וכל
השיקלא וטיריא אי משפחת אסמכתא מקרא לברכת הנהנין אע"ג דנדאי מקרי אליבא
דכו"ע מד"ס ועיינן בתוס' ד"ה אלא סברא.

פרק ג' ה"ב אכל דגן שלוק עכ"מ ולח"מ. והנכון בכוננת רבנו דסובר דאין סברא פלל
לברך בפ"א על דגן וקמח חי ע' תוס' ברכות דל"ו ע"א ד"ה קומחא אלא פ"ה הפוסס את
החטה והפוסס את האורז היינו שאכלן שלוקים וההבדל בין שלוק ומבושל הוא כמ"ש
הרמ"א א"ח סי' ר"ק דלא מיקרי מבושל אא"כ נתמעד ור' ממש ואם קשה קצת ה"ז
שלוק והיינו שדקדק רבנו בפרקין ה"י אורז שבישלו דנדקא נתמעד יש לו חשיבו' במ"מ
משא"כ אורז שלוק אע"ג שדרך לבשלו שלם ואין מסירין ממנו הקליפה פיון שעדיין
קשה ה"ל שלוק ומקרי פוסס אורז ומברך בפ"ה אלא במ"מ והוא ק"ו מדגן שלוק שאין
מברכין עליו במ"מ וכן ליכא למטעי דעל אורז שלוק יברכו שהכל דהשתא דגן שלוק
בקליפתו מברך בפ"ה אלא מכ"ש אורז שלוק שהרי אין לו קליפה ודרך לשלקו שלם דמברך
בפ"ה א וזה ברור.

גם סובר רבנו דנדקא לענין תרומה ממעטינן הפוסס שעורים שלוקין מן כי יאכל פרט
למזיק משא"כ לענין ברכת הנהנין פיון שנהנה חייב לברך וכמ"ש פ"י מה' תרומות ה"ז
ע"ש. שם ה"ו פיצד כו' אבל אם עירב כו' ע' ח"ץ שקכ"ט דמסיק דדברי הכ"מ בזה וכן
דברי הרמ"א וב"ח א"ח סי' ר"ד תמוה' הן דנדאי מודה רבנו אפילו יש דבש הרבה
במרקחת וטעמו וממשו ניכר מברך על העיקר שהוא הרוב אלא רבנו למד פן מהא דריש
פיצד מברכין רב ושמואל דאמרי תרנוייהו פל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו
במ"מ וכמשר"ל ה"ד ועל זה קאי המשך דברי רבנו דדין זה מיוחד בה' מינים מחמת
חשיבותיהו ע"ש שהאריף ודפח"ח.

שם ה"ח הפת כו' עמ"ש ח"א. שם הי"א פל שְמִבְרֵכִין כו' עכ"מ שְדִבְרֵי מְגֻמְגָמִים וְאוּלֵי ה"ק הִירוּשְׁלַמִי מְהַפֵּךְ הַפְּלֵל דְנִמְצָא פֶל שְמִבְרֵכִין מְעִין ג' מְבַרֵךְ בַּמ"מ וְאִין פֶּאן חוּץ מִן הָאָרֶז.

וְלִזְה קָאָמַר דְרַבְנֵנוּ סוּבְר דְהַש"ס שְלָנוּ פְּלִיג עַל הִירוּשְׁלַמִי וּלפ"ז יֵשׁ לְהַגִּיהַ בְּלִשׁוֹן הַכ"מ וּנְתִיבַת טַעַם לְדִבְרֵי דְאִין לְמַדִּין מִן הַפְּלִלוֹת (וּבְמַעֲשֵׂה רוּחַס מַגִּיהַ א"נ לֹא פְּלִיג אֲגַמְרָא דִּידֵן וְאִין לְמַדִּין מִן הַפְּלִלוֹת) וְכָל זֶה מְגֻמְגָמִים דְּנִדְאֵי כָּלֵל הִירוּשְׁלַמִי לְעַנְיָן בְּרַפְתַּת הַמְּזוּן מִשָּׂא"כ לְעַנְיָן בְּרַכָּה מְעִין שְׁלֵשׁ בְּלִתֵי אֲפִשֵׁר לְהַפֵּךְ דְּהָא חֲמִשׁ מִינֵי פִירוֹת שְׁנִשְׁתַּבְּחָה הָאָרֶץ וַיִּין מְבַרֵכִין בַּפ"ה ע וּבַפ"ה ג אַע"ג שְמִבְרֵכִין לְאַחֲרֵי מְעִין ג'.

פֶּרֶק ד ה"א פֶל הַמְבַרֵךְ עַכ"מ וְאִין הַכְרַח שְׁרַבְנוּ יַחְלוּק עַל הָרִי"ף אֲדַרְבָּה מִשְׁמַע דַּס"ל כְּהָרִי"ף מְדִלָּא הַזְפִּיר בַּפ"ח גַּבֵי בְרַכָּה מְעִין ג' דְּפִירו' שְׁיִהְיֵי צָרִיף לְבַרֵךְ בְּמִקוּמוֹ. שָׁם ה"ג הִנֵּה אוֹכֵל כו' ע' הַשְּׂגוֹת וְכַתְבַּת הַמ"ע שְׁלֵמַד הָרֵאָב"ד הַפְּרִשׁ שְׁרוּאָה אֶת מְקוּמוֹ מְדִין גּוֹזְלוֹת שְׁבַמְסַכַּת בֵּיצָה דִּי"א וְהַדָּר חֲזִי לְקַנְיָן וְדִבְרֵי תְמוּהֵין וְהַנְּכוּן שְׁהָרֵאָב"ד לְמַד כֹּן מְדִין זִימּוֹן דְּקִי"ל פ"ה מַה' בְּרַכּוֹת הִי"ג דְּשְׁלֵשָׁה שְׁאָכְלוּ כְּאֶחָד וַיִּצָּא אֶחָד מֵהֶן לְשׁוּק קוּרִין לוֹ וּמְזַמְנִין עֲלֵיו וְהוּא בְּשׁוּק וַיִּצָּא י"ח וְלִכְשֵׁי־חֲזוֹר לְבֵיתוֹ יַחְזוֹר וַיְבַרֵךְ בַּה"מ לְעַצְמוֹ אֲלַמָּא דְעַמִּידָה בְּשׁוּק לֹא חֲשִׁיב שִׁינּוּי מְקוּם וְכֹן לְמַד הָרֵאָב"ד דְּכָל שְׁרוּאָה חֲשׁוּב מְקוּמוֹ מַהָּא דְּקִי"ל פ"ה מַה' בְּרַכּוֹת הִי"ב שְׁתֵי חֲבוּרוֹת שְׁאוּכְלִין בְּבֵית א' פֶל שְׁרוּאִין זַא"ז מְצַטְרְפִין לְזִימּוֹן.

וְלִדְרֵךְ רַבְנֵנוּ אִין זֶה רֵאָיָה דְזִימּוֹן תְּלוּי בְּרֵאָיָה מִשָּׂא"כ בַּב"ה מ דְּקִי"ל פ"ה הִי"ג שְׁאִינּוּ רִשָּׁאֵי לְבַרֵךְ בְּשׁוּק בַּה"ב"מ אֲלַמָּא דְחוּץ לְפִתַח בֵּיתוֹ לֹא חֲשִׁיב מְקוּם לְעַנְיָן דִּין הַנָּ"ל ה"א וְהוּא הַדִּין דְחֲשִׁיב שִׁנּוּי מְקוּם לְעַנְיָן שְׁצָרִיף לְבַרֵךְ לְמַפְרַע עַה"ה.

שָׁם ה"ה בְּמִזְרְחָה שֶׁל תְּאֵנָה וּבְהַשְּׂגוֹת וּכ"מ. וּרְבַנּוּ לְשַׁטְתּוֹ דְלַעֲיֵל ה"ג ס"ל דְּכָל שְׁיִצָּא חוּץ לְבֵית הַמְּוָקָף חֲשִׁיב שִׁינּוּי מְקוּם הֵילְכָף בְּתֵאנָה דְלִיכָּא הֵיקָף מְחִיץ' חֲשִׁיב שִׁינּוּי מְקוּם מְמִזְרְחָה לְמַעְרָבָה וְהָרֵאָב"ד לְשַׁטְתּוֹ דַּס"ל ה"ג דְּלֹא חֲשִׁיב שִׁינּוּי מְקוּם הַנּוֹצְרֵף לְאוּקִיָּם הִירוּשְׁלַמִי כְּשֶׁהִנֵּה בְּדַעְתּוֹ בְּתַחֲלָה לְגַמְרוֹר הַסְּעוּדָה בְּמִזְרְחָה.

שָׁם ה"ו בְּיָרֵךְ עַל הַפֶּת כו' עַכ"מ וּלח"מ. וּבִירוּשְׁלַמִי פ' פִּיצַד מְבַרֵכִין א"ר מְרִינוּס בַּר"י אַהֲן דְאַכִּיל גְּרִזִּימְתָא וְסִלִּית אַע"ג דְאִיְהִי מְבַרֵךְ עַל גְּרִזִּימְתָא בְּסוּפָה לֹא פְטִיר סוּלְתָא.

מַה כַּב"ש דַּב"ש אֲמָרֵי אָף לֹא מַעֲשֵׂה קְדָרָה א"ר יוֹסִי ד"ה הִיא בְּיָרֵךְ עַל הַפֶּת פְּטִיר אֶת הַפְּרָפֶרֶת וְאֶת מַעֲשֵׂה קְדָרָה כְּדִבְרֵי ב"ה בַּש"א לֹא פְטִיר אֶת מַעֲשֵׂה קְדָרָה אֲבָל אִם בְּיָרֵךְ עַל פְּרָפֶרֶת תַּחֲלָה כ"ע מוֹדִים דְלֹא פְטִיר אֶת הַפֶּת וְלֹא מַעֲשֵׂה קְדָרָה.

ר' אַבָּא בְּרִיָה דַּר"פ מִיבְעִי אַהֲוֹדָאֵכֵל סִלְת וּבְדַעְתִּי לְמִיכָל פִּתָּא מַהוּ מְבַרֵכָה עַל סוּלְתָה בְּסוּפָה רַבְנָן דְקִסְרִין פְּשִׁטִין לִיה צָרִיף לְבַרֵךְ בְּסוּף ע"כ וַע' בְּעָרוּף עָרֵף גְּרִזִּים דְמְפָרִשׁ דְגְרִזִּימְתָא הִינּוּ פְּרָפֶרֶת מְמִינִין הַרְבֵּה וּבְמוֹסִיף עָרוּף שְׁהוּא צִיר וּמָרַק דְבִרְכָתוֹ ב"נר.

וּפִי' סִלְתֵי הִינּוּ מַעֲשֵׂה קְדָרָה וַא"כ ה"פ דַּר' מְרִינוּס אָמַר דְאִין בְּרַכָּה אַחְרוּנָה בַּנ"ר פּוֹטְרַת מְעִין ג' וּמִשְׁמַע דְעַל הַמְּחִיָה פּוֹטֵר בַּנ"ר וְלִזְה פְּרִיף נִימָא דַּר"מ כַּב"ש דְקַס"ד דַּב"ש אֲסִיפָא קָאֵי דְבִיָרֵךְ עַל הַפְּרָפֶרֶת בַּנ"ר לֹא פְטִיר בַּה"מ אֲבָל מְעִין ג' פּוֹטֵר לַב"ה וּב"ש פְּלִיג דְאָף מְעִין ג' אִינּוּ פּוֹטֵר וּמְסִיק דַּד"ה הִיא דַּב"ש אַרִישָׁא קָאֵי דַּב"ה ס"ל

דבה"מ פוטר בנ"ר ומעין ג' ופליג ב"ש דאין בה"מ פוטר מעין ג' אכל לכו"ע אין בנ"ר פוטר מעין ג' וכ"ש בה"מ (ור' אבא בעי האוכל מעשה קדרה ויבדעתו לאכול פת אם יברך מעין ג' או ימתין שבה"מ יפטר ומסיק דצריך לברך מעין ג' דאף ב"ה לא קאמר דפוטר אלא דייעבד) המורם מזה דאע"ג דבבבלי קאי בתיקו נפשט בירושלמי דב"ש ארישא קאי גם נראה דהך בעיא שבבבלי מתפרשה לענין ברכה אחרונה דהירושלמי מפרש מתני' לענין ברכה אחרונה ע"ל הי"א ודלא כפרש"י דבהכי ניקא מה שהעיר הכ"מ דשפיר כ"ר דינים אלו בפרקין גבי דיני בה"מ לענין ברכה (ואע"ג דבפ"י המשנה לרבנו כ' דב"ש פליג אסיפא ואין הלכה כמותו דספק ברכות לקולא חזר בו בחיבורו מחמת הירושלמי דב"ש ארישא קאי וקי"ל כב"ה לחומרא) הילכך בירך על הפת פטר את הפרפרת וכ"ש מעשה קדרה שהוא ממינו.

בירך על הפרפרת בנ"ר אינו פוטר לא פת ולא מ"ק כפי מסקנת ר' מרינוס ומשמע דסולתא פוטר גרזימתא ומש"ה פסק רבנו דמ"ק פוטר התבשיל וזה ברור בבבאיור הסוגיא לדרך רבנו דהרי מבואר מלשונו דפרפרת מלפתין בו הפת ודלא כפרש"י בד"ה פטר והבן זה ותו דשה"נב דתבשיל נדאי פוטר את הפת כדלקמן פ"ח מה' ברכות ה"י אלא נדאי דאיירי מברכה אחרונה (וכל זה לענין שאכל פרפרת ומ"ק קודם סעודה ואח"כ נטל ידיו ובירך המוציא לאכול פת דכשהמברך בה"מ נפטר מבנ"ר ומעין ג' אע"ג שנתחייב בהן קודם סעודה משא"כ לענין ברכה ראשונה ע"ל הי"א.

ומשמעות הירושלמי דלכתחילה יש לו לברך בנ"ר קודם שיאכל פת וכמ"ש) ועם היות שבתוס' ופוסקים שטות אחרות ולא קדמני אדם בזה מ"מ אנכי על משמרת אעמודה לפרש דברי רבנו ע"ד הש"ס ירושלמי ובבלי והאמת עד לעצמו שזהו פנונת רבנו ועפ"ח מה' ברכות ה"י.

שם ה"ז גמר בלבד ע' השגות שמחלק בין אכילה לשתיה מהך דברכות דמ"ב ולית הלכתא כו' אלמא דנמלה לא מהני באכילה אלא בשתיה מעובדא דר' ברונאי ואין זה הכרע די"ל דה"ק ולית הלכתא לענין שיהי' אסור לאכול עד שיברך ב"ה ומ"מ אהני ה"סח הדעת שצריך לברך ברכה ראשונה וכמ"ש הלח"מ ונרמז בלשון המ"ע.

א"נ כמ"ש המ"ע דיש חילוק בין סילק השלחן דהוי רק יאוש מלאכול ובין גמר בלבד בודאי שלא לאכול. והראיה שהביא הכ"מ מהך דחולין דק"ז דהשמש מברך על כל פרוסה מכרעת דה"סח הדעת מהני אף באכילה.

ומה שנדחק הכ"מ פ"ז מה' ברכות ה"ז למה השמיט רבנו חילוק בין אי איכא אדם חשוב או לא יש ליישב דרבנו מפרש דדוקא ביין שתלוי ברצונם חשיב ה"סח הדעת גמור ומברך על כל כוס משא"כ באכילה כל היכא דאיכא אדם חשוב בסעודה אין השמש מסיח דעת דכיון שמצד החמל' ראוי להאכילו מפל תבשיל בטח לב השמש דהאי אדם חשוב ספי לי' ולפ"ז העיקר תלוי אם השמש בטוח דספו ליה אפילו ליכא אדם חשוב ואם אינו בטוח מברך על כל פרוסה אפילו איכא אדם חשוב כיון שאינו בוטח בו (אלא אורחא דמלתא נקיט דמסתמא נכון לבו ובטוח בדאיכא חשוב) וכיון שהעיקר תלוי בה"סח דעת השמש כבר נשמע דין זה מכאן דכל שגמר בלבד חזר ומברך.

והשמיט רבנו פאן דין אם נטל מים אחרונים שזה ביאר לקמן פ"ו ה"ך דאסור אפילו בשתיית מים. ושינה ונמנום סובר רבנו דלא חשוב הפסק רק בפסח עיין פ"ח מה' חמץ הי"ד ובהשגות שם.

ועמ"ש פ"ז מה' ברכות ה"ז. שם ה"ח היו שותין עיין בהשגות ובפכ"ט מה' שבת ה"ה כ"ר דאסור לאכול משקדש היום עד שיקדש דשבת קובע וא"כ בהקרח איירי רבנו פאן במוסיף מחול על הקדש ואומר בואו ונקדש מבע"י.

אמנם לענין הבדלה סובר רבנו דאמירת בואו ונבדיל לא חשיב היסח הדעת עיין פסחים דק"ג ע"ב אהא דאמר רב פינן דאמירתו הב לן ונברך כו' ומר זוטרא אמר אגא דעבדי פתלמידי דרב ורב אשי אמר לית הלכתא פתלמידי דרב דהא י"ט שחל להיות אחר שבת ואמר רב יקנ"ה (ומפרש רבנו דה"ק דנהי דקידוש היום לא חשיב הפסק בין ברפת בפ"ה ג' לשתייה פדלקמן אפתי תהי' הבדלה הפסק בין ברפת בפ"ה ג' לשתייה) ומדחה הש"ס ולא היא התם בב"ה עקר דעת' ממשתניא הכא לא עקר דעתיה ממשתניא פי' ולא הוי הבדלה הפסק ע"כ ומינה דהשתא אמירת הבדלה בפועל לא חשיב הפסק כ"ש היכא דאומר בואו ונבדיל דלא חשיב הפסק ודלא פדעת הראב"ד.

ובתו' פסחים דק"ב ע"ב ד"ה יקנ"ה וא"ת למה לא תקנו נמי בב"ה יין ברישא ותיקרו שאם יברך על היין תחלה יצטרך לברך שנית דב"ה הפסק ע"כ דקשה לדרך רבנו דבאו ונקדש הוי כמו הב ונברך א"כ גם בקדוש הנה לתמן קידוש תחלה וא"כ בפ"ה ג'.

ויש ליישב לפמש"ר פ"ז מה' ברכות ה"ט ו' שאין ב"ה צריכה יין מש"ה הוי ב"ה הפסק משא"כ בקידוש דכתיב זכור זכרהו על היין שפיר תחלת התקנה כף היא ולא חשיב הפסק (ואולי סובר רבנו דמש"ה אפסקה הלכתא כרב יקנ"ה דאמירת קידוש תחלה על הפוס פתיקונו אינו הפסק והבדלה אינו הפסק כמ"ש משא"כ לשמואל דאמר ינ"ה ק פינן שאמר תחלה הבדלה על הפוס שוב חשיב הקדוש הפסק) שם הי"א ולא לאחריהם עמ"ש בפרקין ה"ו.

פרק ה ה"ז קטן דעדיף מאשה דמצות חינוך על הגדול והבן. שם הי"א שלשה בני אדם עיין השגות ומ"ש הלח"מ שדעת הראב"ד פדעת ה"ר יהודה שהביא הרא"ש הוא תמוה דהא לדעת ה"ר יהודה לא מבעיא הוי שלשה וזימנו שנים מהם על השלישי בע"כ שיצא ידי זימון אלא אפילו הנה ד' וזימנו ג' מהן נמי פרח מהרביעי זימון ואדרבא דעת הראב"ד פמסקנת הרא"ש דאיירי פשימנו עליו שנים בע"כ ולקושיות פשיטא מתרץ פדמסיק הרא"ש דקמ"ל אע"ג שאכלו שלשתן אחר מפאן כמ"ש הראב"ד ודלא כמ"ש הלח"מ דמסברא פכתב פן.

גם מ"ש הכ"מ דדעת רבנו פדעת הראב"ד דחוק והנכון דדעת רבנו כפרש"י דזה השלישי שהנה בדעתו לאכול עוד והוצרך לענות עם השנים ברפת זימון מדין שנים אין ממתנינים על אחד הרי זה השלישי לא יצא ידי זימון ולק"מ פשיטא דקמ"ל אע"ג שלא יצא ידי זימון מפל מקום פרח ממנו חובת זימון ורשאין לחלוק ומ"מ אם רוצים לזמן הרשות בידם ולא הוי ברכה לבטלה אע"פ שלא אכלו יחד לאחר מפאן פינן ששום א' לא יצא ידי זימון רשאין לזמן ואינם חייבים לזמן דפרח חובת זימון.

ומה שהקשה הכ"מ דאין זימון אלא במקום ברכה לק"מ דמשפחת דאכלו הנה ג' חבורות על שלחן א' בזא"ז ומפל חבורה נשאר אחד אשר ענה עמהן ואכל אחר פה והבן זה. ועתר"י על הרי"ף דמפרש בזימנו עליו דרף חלון לאחר שיצא לחוץ דנמצא לא יצא ידי זימון שאינו עמהן ומ"מ פרח מיני' זימון אע"פ שאכלו אח"כ יחד והעיקר לדרף רבנו נרש"י כמ"ש.

שם הט"ו וכן מברך לאביו ע' בהשגות ועמ"ש הכ"מ בד"ה ויש לדקדק כו' דדעת רבנו פדענת התוס' ורבנו יונה ובעל המאור והרא"ש דדוקא גדול שאכל פזית דגן מקרי בר חיוב להוציא את מי שאכל כדי שביעה מתורת ערבות ושאני אשה ועבד וקטן דליתנייהו בני חיוב כלל ועיין תוס' ברכות דמ"ח ד"ה עד שיאכל ועמ"ש"ר פ"א מה' ברכות ה"י והיא נדוק ובצורר הסיים האריך אי בה"מ מקרי ברכת הנהנין ואני אומר כל שאכל פזית נהנה מקרי ומוציא אחרים י"ח.

מיהו מלשון רבנו בתשובה משמע כמ"ש הלח"מ דה"ק ולהוציא את הרבים י"ח עד שיאכל פזית דגן (לאפוקי שאר אוכלין) דאז יכול להוציא את אחרים שאכלו הרבה ובלבד שלא יהיה העונה שבע ממש דאז חייב מן התורה כמש"ר פ"א הי"א וכן משמע בפרקין ה"ח דדוקא לזמן עליו סגי בפזית משא"כ שיזמן הוא על אחרים ששבעו ממש ואין דקדוק התוס' מוכרח דמלתא דפסיקא נקט שאילו אכל רשב"ש פזית דגן אפ"ש שיוציא את ינאי דמאן יימר דינאי היה שבע ממש.

פרק ו ה"ב ומים אחרונים ע' בהשגות וע' ברכות ס"פ אלו דברים לא זילאי ולא זינאי ולא ונהמאי ידענא הרי נדחו דברי ר' זוהמאי וידיים מזנהמות פשרות לברכה דלא גרע מטמא ממש פנ"ל פ"א והא דמסיק שם דאר"י אמר רב ואמרי לה במתני' תני והייתם קדושים אלו מים אחרונים דחה רבנו דבסוגיא דחולין מוכח דמים אחרונים מפני הספנה דמש"ה חייבים במלקמה כדמוכח ספ"ק דעירובין ואפילו המברך בה"מ א"צ נט"י אלא מפני הספנה כמשר"ל ה"ג ודלא פהראב"ד שחילק בין לח ויבש עמ"ש ה"ג.

שם ה"ג כל פת שהמלח כו' לפי נוסח זה שלפנינו הבין הראב"ד דה"ק אם מדד פת שמלח בו אע"פ שלא אכלו צריך נט"י מפני הנגיעה וא"כ ה"ה המאכיל לאחרים ולזה השיג ששינה לשון והל"ל מדד מלח ולענ"ד פוננת רבנו דאע"ג דקי"ל ה"א דמים ראשונים אף בפת שאין בו מלת ובכל דבר שטיבולו במשקה שאני מים אחרונים שהוא דוקא בפת ודוקא שיש בו מלח לאפוקי מצה וגירסת רבנו כל מילתא מאי א"ל לא מבעיא (פגירסא שלפנינו ודלא פגירסת רש"י והראב"ד לא כ"ש) ומפרש רבנו דהפשיטות דהמודד מלק א"צ נט"י כדס"ד לבעל הבעיא שאין מים אחרונים אלא תוף הסעודה שידין לחים וחוששין שיתדבק בו המלח שנימוח בפת משא"כ המודד מלח אין חוששין לו ומש"ה השמיט רבנו בעיא דכנייל מלחא.

שם ה"ד וכל העולה כו' דברי הכ"מ נכונים ודלא כמו שצייד הלח"מ דלחולין אף נתן סאה כו' פ"ש דאין פן משמעות לשון רבנו ובה' מקנאות נקיט לרבותא דאפילו לתרומה מים פסולין בטלים ברוב והוא דאיכא רביעית פשרין.

שם ה"ה כל הצריף ע' בהשגות ומ"ש הלח"מ דהראב"ד פסק כמ"ד ל"ש אלא בקרקע אין הכרע די"ל דמלתא דפסיקא נקיט דלכ"ע מים שאובים שבקרקע פשרים גם מה שפייגים ומ"מ קשה כו' דרבנן פליגי על זה כו' לא ידעתי מאי פסקא דמשמעות דברי רבנן דלאחרים סגי בנתינת מ' סאה דה"ל שאובין וכן מפני ש בפרכות דכ"ב ע"ב אלא הבו לדידי לברך דנפול עלנאי מ' סאה.

מיהו נראה דרבנו ס"ל דתקנת עזרא הייתה טבילה ממש וכמ"ש פ"ד מה' תפלה ה"ד ומש"ה השמיט רבנו לגמרי דין ט' קבין ולא הזכירם בה' תפלה ולא בפ"ד מהק"ש ה"ח דזה הנה בב"ד שלאחריו תקנת ט' קבין ומ' סאה בנתינה דהקלו משום שלא היו רוב הצבור יכולין לעמוד בה דמש"ה ביטלה אח"כ ריב"ב לגמרי ובתקנה הוא דזוללו דסגי בנתינה משא"כ לענין נט"י שהוא מדינא מעולם לא אמרו דסגי טבילה בשאובין וזה ברור ועמ"ש פי"א מה' מקנאות ה"א.

שם ה"ט או שהפליג ע' בכ"מ דגריס ורי"א כל גופו טובל בהן פי"ו לא כ"ש (ודלא פגירסא דידן) והיא גירסת ר"ח הביאה הר"ש פ"א דידים מ"ג וכן גירסת הרי"ף פ' אלו דברים ומחלק שם דשאני קמי האור שהיה להם שעת הפוש ובהכי מיושב קושיות הכ"מ דשאני מים שנקסלו משתיית פלב דהיתה להן שעת הפוש מש"ה מותרין בבת בירתא ושפיר קי"ל כסתם מתני' דידים דלא פליג רשב"א אלא בחמי טבריא שלא היה להן שעת הפוש וקי"ל כנותיה מהו דחזקה.

ומש"ר ולא אחרונים הכ"מ נדחק והנכון כמ"ש הלח"מ. שם ה"י נוטלין כו' עלח"מ ועמ"ש פי"א מה' מקנאות ה"ז.

שם הי"א וכלים שנשברו עכ"מ ולח"מ והנכון דנדי דנדי לענין קידוש מי חטאת ונט"י כל הכלים שניקבו בכונס משקה פסולין אע"ג שמקבל טומאה ענין כפי"ט מה' פלים ה"ב וכרבא במ' חולין וה"ק רבנו דכל שביירה דאשפחן שמטהרת מידי טומאה פסול לנט"י הילכך אפילו פלי העשוי לאוכלין נפסל לנט"י בכונס משקה שהוא שביירה המטהרת בכלי העשוי למשקין.

והא דלא כ"ר בהדיא שיעור כונס משקה משום דרצה להורות לנו דין חדש דגיסטרא דכלי עץ טהור אע"ג דמקבל רביעית עמ"ש פח"י מה' פלים ה"י ביישוב ההשגות דשם דמש"ה נקיט רבא בשבת דצ"ה חמש מדות בכ"ח דבשאר פלים לא משפחת גיסטרא ולא משפחת צמיד פתיל ומש"ה נקיט רבנו פ"ו מה' פרה ה"י לישנא דרבא בשבת דצ"ה כ"ח שניקב לענין מי חטאת וכ"ש לענין נט"י דקפדינו אמנא מד"ס.

ונקיט פאן פלים שנשברו לכלול גיסטרא דשאר פלים וכ"ש לענין מי חטאת דבענין פלי ד"ת ודין החרסים שכ"ר ענין פי"ח מה' פלים הי"ג והי"ד דהנינו גיסטרא של כ"ק וא"כ ה"ק רבא במוצי' משקה חשיב שיעור נקב לענין טומאה דגיסטרא ולא לענין פלי שלם שניקב במוציא משקה לקידוש אבל הא נדאי דאפילו גיסטרא שלמה פסולה לקידוש וסובר רבנו דה"ה לנט"י מד"ס דאין סברא להכשיר גיסטרא של כ"ח לקידוש ולנט"י ולפסול של עץ והבן זה (והכ"מ לא הראה מקום לחרסים שהזכיר רבנו והנכון כמ"ש) ואולי עיקר הגירסא חרסית דהנינו דבר שמרחין בו בצ"פ עמש"ר פכ"ג מהט"מ ה"ח

והוציא זה רבנו מהך דרבא הנ"ל דלצמיד פתיל עד שיפחות רובו אלמא דכלי שנפחת
מיעוט ומקף צ"פ פסול לקידוש דאין החרסית עושאו פלי והבן.

ולפ"ז י"ל דגיסטרא של כ"ח פשר אף לקידוש ונט"י ודוקא גיסטרא של פלי עין פסול
לקידוש ונט"י ואולם מצד הסברא שאני לענין טומאה דדרה לניחוד כ"ח לגיסטרא ולא
פלי עין אבל לענין קידוש ונט"י דבעינן פלי אין סברא לפסול גיסטרא דעין ולהכשיר
של כ"ח וכמ"ש.

שם הי"ב פלי כו' עלח"מ ועמ"ש פי"א מה' מקנאות ה"ז. שם הי"ג והקוף עינין בהשגות
ובכ"מ ועינין בתוס' חולין דק"ד ** (דק"ז).

(** ע"א ד"ה דלא אתו מפח גברא בשם בה"ג וכ"כ הרשב"א חולין מדקאמר הש"ס
קפדיתו אמנא אחזותא ואשיעורא ולא הזכיר פח גברא אלמא דלאו דוקא פח גברא וסגי
בכח הנותן וכח הנותן מקרי נמי קפדיתו אמנא דדוקא ארימתא דדלאו מנא הוא
מש"ה פסול אא"כ מקריב ידו לגב' דוולא דקאתי מפח גברא ר"ל וה"ל פאלו נטל ידיו
מתוך הדלא ** (הדוולא).

(** ע"ש.)

שם הט"ו מים שנסתפק לו עינין בהשגות וכ"מ והלח"מ נדחק וכבר האריף בזה המ"ל
פ"ד מה' בכורות ה"א. ומתוך דבריו למדנו דמי שהלך ליטול ידיו וספק נטל דה"ל דומיא
דמי שיבד לטבול וספק טבל בנדאי ספקו טהור ולולי דבריו הייתי אומר דגם הראב"ד
אינו מחלק בין ספק נטל לספק נעשה בהן מלאכה דהכל חדא דכל שהמים ספק פסולין
או ספק פשיעור היינו ספק נטל אלא דסובר הראב"ד דלא אמרו ספקו טהור אלא בדיעבד
דהיינו אם נגע בטהרו' אבל לכתחלה כל שיש לו מים צריף ליטול ידיו שנית.

ואפשר דגם רבנו מודה בזה ואיירי בדיעבד דכן משמעות לשון ספקו טהור אלא דדוחק
לומר כן מדהביא רבנו דין זה פאן בהנט"י דלדרה הראב"ד אף בספק נעשה בהם מלאכה
יש להחמיר שיחזור ויטול ידיו.

ואפשר דאין להחמיר עליו ליטול ידיו שנית משום גזרה שיגע בטהרות ויאמר שהן
טמאין מפני שראוין שאמה מצריכו ליטול ידיו שנית ורבנו דינא קאמר. והראב"ד מחמיר
בז"ה דליכא טהרות ועמ"ש המ"ל פ"י מה' מקנאות ה"ו.

שם הי"ו צריף שישפיל ע' בהשגות וכ"מ ולח"מ. ואני אומר דזהו מש"ר פדי שיצא כל
פח המלח כו' לכף היד דאע"ג שדרה הנגיעה באצבעות היד חוששין שישאר פח המלח
בכף ואח"כ ירד לאצבעות.

שם הי"ח לט אדם ע' השגות והכ"מ נדחק. והנכון בכוננת רבנו עפ"ח מהאה"ט ה"ט לט
אדם ידיו ובמ"ש הכ"מ שם.

נדברי המ"ע בכאן נכונים וכ"כ הג"מיי. שם הי"ט אסור להאכיל כו' עמ"ש"ל פ"ז מה'
ברכות ה"ז.

פרק ז ה"ז ואם נתנו לו יין עכ"מ וע' ברכות דמ"ה דמפורש בבב"יתא דאין שמש אונקל
עם שלשה ולפ"ז הא דאמרן בכתובות דספו ליה מפל מין היינו מפל תבשיל מעט פדי

טעימה משום קיומה ואפשר דמש"ה השמיט רבנו דין מברך על כל פרוסה דרב ור"י באדם חשוב דאין פאן ענגן לברך על כל פרוסה פיון שאינו אוכל עמהם (מה גם עיין במהר"ם שירי שפשוט הסוגיא מגומגם ואפשר לדחוק דאדם חשוב אשמש קאי וה"ק אא"ב דצריך נט"י לא תקשה לה דרב ודר"י האיך נותנין לו פל שלא נתברר שנטל ידיו די"ל דצריכי שהשמש אדם חשוב אבל אסור להאכיל לאינו חשוב אלא אי אמרת דא"צ נט"י מאי האי דקאמר אא"כ ידוע שנטל ידיו דהא סגי בידוע שזהיר ליגע.

ומשני שמש דטרירד שאני ורבנו פסק לעיל פ"ו הי"ט דדוקא בידוע שלא נטל ידיו אסור להאכיל לו י"ל דלפי המסקנא דאין השמש אוכל עמהן מסתמא אינו נוטל ידיו ומש"ה מצריף רב בידוע שנטל ידיו) ועמ"ש פ"ד מה' ברכות ה"ז והוא הנכון.

שם ה"ט ואין זורקין את הפת בכלל זה אפילו גלוסקא' בימות החמה ובחנם נדחק הכ"מ. שם הי"ב הביאו להם מים ע' בהשגות וכ"כ הרשב"א ברכות דמ"ו ונ"ל בקיצור בזמן שהן ה' מתחילין ונלאו ונלאו דוקא גדול ונלאו גדול דמסתמא הגדול מברך ואם פיבד הגדול את הקטן לברך אז מתחילין מן המברך כדא"ל רבי לרב קום משי ידך דלמקום שמים אחרונים חוזרין שם ברכה חוזרת.

והקדימה למברך בנטילה אינה משום פבודו דהא קי"ל אין מכבדין בידיים מזוהמות אלא פדי שיעיין המברך בד' ברכות של בה"מ בעוד שהאחרים נוטלין ידיהם כדא"ל ר"ח לרב עיין בברכת מזון קאמר לה ושיערו חז"ל שבזמן נטילת הארבע' יכול לעיין בד' ברכות וגם שביעור זה ליפא הפסק בין נטילה לב"ה ושמענו מזה דהא דאמרנו תכף לנטילה ברכה לאו דוקא תכף ממש אלא בכדי שיעור זה מיהו אם אפשר לסמוך ממש אין להפסיק בכדי אלא תכף לנטילה ברכה ע"כ והמורם מדבריו דבעלמא תכף לסמיכה שחיטה לכתחלה צריף תכף ממש (ושאני הכא דכדי שיעיין בב"ה צריף שיטול תחלה בדאיפא חמשה אבל ביותר מחמשה הוי הפסק בדיעבד ושפיר מוכח תרתי חדא דשיעור תכיפה בדיעבד בכדי שיעור ד' נטילות דאל"כ אפילו יותר מחמשה הנה בדין שיטול המברך תחלה פדי שיהיה לו פנאי יותר לסדר לו ב"ה בלבד שני' מוכח דבפחות מן ד' נטילות אין הזמן מספיק לו לעיין בלבד ד' ברכות דמש"ה נותנין לו זמן הזה אע"ג דלכתחלה ראוי לו להסמיך תכף ממש והנה להמברך ליטול באחרונה.

דבהכי ניחא לי קושניית המג"א סי' קס"ו והתחכם צבי שקכ"ח שהקשו על תוס' מס' סוטה דל"ט ע"א ד"ה פל כהן שהעלו דשיעור תכיפה למדין מתכף לסמיכה שחיטה שהוא פדי הילוף כ"ב אמה שהוא משער ניקנור עד בית המטבחים כדמוכח בזבחים דל"ג ע"א.

והרי מסוגיא זו מוכח דשיעור תכיפה היא תכף ממש דהמקשה לימא מסייע ולפי מסקנת האיפא דאמרי קי"ל פרי דרשאי לשחוט אצל הפתח ומ"מ לא מקרי תכיפה בכדי העלאת אשם מצורע מחוץ לפנים פסיעה א' והניחו בצ"ע על התוס'.

ובשלחן תמיד שחברתי והוא ת"י בפתובים יישבתי דהתוס' ס"ל כדעת הרשב"א דשיעור תכיפה לכתחלה תכף ממש וכיון דתכף לסמיכה שחיטה דאורייתא אי ס"ד דביאה במקצת דרבנו הנה בדין שיודקה ביאה במקצת ולענין ידו ולסמוך והינינו דקאמר בזבחים דל"ג לימא מסייע דמוכח דביאה במקצת דאורייתא וכוננת התוס' להוכיח דכדי הילוף כ"ב

אמה לא תשיב תכיפה בדיעבד ר"ל דכהן שנטל ידיו לדוכן ושהה פדי הילוף כ"ב אמה צריף לטול ידיו שנית דהא מפורש בברייתא שהיא תוספתא דנגעים שהיה סומך מבחוץ תוף חלל שער ניקנור שלא נתקדש וקשה מאי האי דמשני הא מני ר' יוסי בר' יהודה דאמר מרחק צפון דאפתי אי ס"ד ביאה במקצת דרבנן לעייל ידו ולסמוך פדי להסמיה סמיכה לשחיטה כל מה דאפשר אלא ודאי דכינן שאפילו יכניס ידיו איפא פדי הילוף כ"ב אמה דלא חשוב תכיפה אפילו דיעבד אין לו להכניס ידיו דביאה במקצת אסור מיהות מדרבנן ושפיר הוכיחו התוס' דעכ"פ פדי הילוף כ"ב אמה הוי הפסק ממש בדיעבד וזה ברור) וע' מ"ל שכ' ועמ"ש מרן סי' קכ"ח בשם התוס' בשיעור תכיפה ודוק.

ר"ל דבהכרח אידי ואידי חד שיעור' דשיעור ד' נטילות הוא שיעור מהלף כ"ב אמה פחות קמעה ונהגה עיני המעיין רואות הדוסק הזה שהוא נגד החוש להסדיר ד' ברכות דב"ה תוף הילוף כ"ב אמה וגם גוף דברי הראב"ד והרשב"א הם דברי גביאות לומר דשיעור ד' נטילות הוא שיעור עיון בב"ה ופחות קצת משיעור דיעבד דתכיפה וה' נטילות הן יותר משיעור תקף ולפ"ז צריכין הנהך ארבעה למהר בנ"טי ושא לא יטלו מפלי שפיו צר פדי שלא יבא המברך לידי הפסק.

לכן אומר אני דרבנו יש לו דרך אחרת בברייתא זו דא"ר ששית אנא ידענא ועיין ברש"י ד"ה ובזמן שהן מאה לאו דוקא דה"ה עשרה ולכל יותר ממשה כו' ונהגה ברייתא זו שנוייתא בתוספתא פ"ו דברכות ובאמת ל"ג בה ובזמן שהן מאה אלא ה"ג) עד חמשה מתחילין מן הגדול מחמשה ואילף מתחילין מן הקטן עד שמגיע לחמשה וחוזר ומתחיל מן הגדול כו' ולפ"ז י"ל דנדאי אפילו הן מאה ונוטלין כלם והמברך נוטל בראשונה אין בזה משום הפסק דתחלת תקנת חז"ל הייתה דתקף לנט"י של כל המסובין תהיה ברכה והא דנקיט בברייתא עד חמשה כו' מתפרש ע"ד הא דתנן בברכות דף נ' שלשה שאכלו כא' אין רשאים לחלק וכן ארבעה וכן חמשה ששה נחלקין עד עשרה ועשרה אין נחלקין עד עשרים וכמש"ר פ"ה מה' ברכות ה"י ומש"ה קאמר דעד חמשה כיון שאין רשאים לחלוק ובהכרח הגדול מברך מתחילין מן הגדול דקי"ל למקום שמים אחרונים חוזרין לשם הברכה חוזרת וכמש"ר פדי שלא ישב הגדול וידיו מזוהמות אבל מחמשה ואילף רשאי להתחיל מן הקטן שאם היו ששה כיון שרשאים לחלק נוטלין שלשה קטנים את ידיהם ומסלקין תפא דיזהו ועדיין לא מסלקין תפא מקמיה גדול והנשארים עד שמגיע לחמשה אחרונים חשוב אין רשאים לחלק (וכ"ש אם נשארו ד' או ג') חוזר ומתחיל מן הגדול.

והא דלא אמרה הברייתא עד תשעה עשר כו' עד שמגיע לי"ט דהא במתני' תנן דעשרה אין נחלקין עד עשרים דתשעה עשר אין נחלקין פדי שיברך הגדול בשם. יש ליישב מהא דאיתא בברכות ד"נ אמר רבא כי אפילנא ריפתא בי ריש גלותא מברכין שלש שלש.

ולברכו עשרה עשרה שמע ריש גלותא ואיקפד וליפקי בברכתא דריש גלותא אידי דאנושי כ"ע לא שמיעי ע"כ וכן פסק בש"ע סי' קצ"ג ומיהו אם היו רבים מסובין יחד אין יכולין לשמוע ברפת זמון מפי המברך ואינם רשאים לחלוק לחבורות של עשרה עשרה מפני שיצטרכו לברך בקול רם וישמע בע"ה ויקפיד עליהן יכולין לחלוק

לחבורות של ג' ג' וּלְכַרְךָ בְּנֶחֱת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמַע בַּע"ה וְיִקְפִּיד ע"כ וְהִגַּם דְּרַבְנֵי הַשְּׁמִיט מִימְרָא זֹו דְּרַבָּא וְכַפִּי הַנְּרָאָה דַּס"ל דְּדוֹקָא בִּי רִישׁ גְּלוּתָא דְּגָדוּל וּמְהַנְלָל כְּבוֹדוֹ מִשָּׂא"כ מִשׁוּם קְפִידָא דַּבַּע"ה אֵין חוֹשְׁשִׁין וְצָרִיכִין לְהַתְחַלֵּק דוֹקָא לְעֵשְׂרָה עֵשְׂרָה מ"מ לֹא יִפְלֹא לְפָרֵשׁ הַבְּרִייתָא דְּמַלְתָּא דְּפָסִיקָא נְקִיט דְּמִשְׁפַּחַת דְּתַשְׁעָה עֵשֶׂר מִתְחַלְקִין בְּגָדוּל וּמְהַנְלָל וְכַדְרָבָא) וּלְפ"ז נִתְקַיְיְמָה גִּירְסַת רִש"י וּבְזִמְנָן שֶׁהֵן מֵאָה מִתְחִילִין מִן הַקָּטָן עַד שְׁמַגִּיעִין אֲצֵל תְּמַשָּׁה שְׁהָרִי רִשָּׁאִין לְחַלֵּק ג' ג' מִפְּנֵי כְּבוֹד בַּע"ה וּמִתּוֹרֵץ קוֹשְׁיַת רִש"י דְּדוֹקָא נְקִיט מֵאָה דְּאֲנוּשֵׁי כ"ע לֹא שְׁמִיעֵי א"נ דְּקַמ"ל כַּר"ע לְאַפּוֹקֵי מִדְּר"י הַגְּלִילִי דַּס"ל בְּמֵאָה אֹמֵר נְבַרְךָ ה' אֱלֹהֵינוּ דְּנִמְצָא לַר"י הַגְּלִילִי אֵין מֵאָה רִשָּׁאִין לְחַלֵּק.

הַיִּנְצָא מְנָה דְּכָל שְׂאִינָם נְחַלְקִין אֲפִילוּ הֵן מֵאָה נוֹטֵל הַמְּבַרְךָ תְּחִלָּה וְהָא דְּקִי"ל אֵין מְכַבְּדִין בְּמִים אַחֲרוֹנִים הֵינּוּ בְּשָׂאֵר הַמְּסוּבִין כַּמְש"ר. וְע' בַּהֲג"מִי פ"ה מַה' בְּרִכּוֹת ה"ט דְּהַשְּׁמִיט רַבְנֵי דִּין נְתִינַת הַגְּדוּל רְשׁוֹת לְקָטָן.

וּי"ל דְּרַבְנֵי מְפָרֵשׁ דְּרַב וּר"ח הֵוּ יִתְבִּי בְּסַעוּדָתָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי וְרַבִּי לֹא הִיָּה סוּעֵד עִמָּהֶם אֲלֵא עוֹמֵד וּמְשַׁמֵּשׁ וְאֲפֹשֶׁר דְּרַב הִיָּה גְּדוּל מַר"ח דְּקָרִי לֵיהּ בַּר פַּתְחֵי א"נ שְׁקוּלִים הִיוּ וְרַבִּי כִּיבְדוֹ (עַמ"ש בְּהַקְדָּמ') וּבְזֵה נִסְתַּלְקָה הַשְּׁגַת הַרְּאָב"ד לְגַמְרִי.

וְעַמְש"ל הִי"ג. שֵׁם הִי"ג גְּמָרוּ לִיטוֹל יְדֵיהֶם עֵינָן בְּהַשְּׁגוֹת וְכַדִּי לְבָאֵר הַמְּחַלְקַת בְּשִׁלְמוֹת צָרִיף לְהַרְחִיב דְּבַמְתַּנְי' תַּנּוּ הִיוּ יוֹשְׁבֵין כ"א מְבַרְךָ לְעַצְמוֹ הַסְּבוּ א' מְבַרְךָ לְכָלָן.

בָּא לְהֵם יֵין בְּתוֹף הַמְּזוֹן כ"א מְבַרְךָ לְעַצְמוֹ אַחַר הַמְּזוֹן א' מְבַרְךָ לְכָלָן וְהוּא אֹמֵר עַל הַמְּנוּגָמָר וְאֵע"פ שְׂאִין מְבִיאִין אֶת הַמְּנוּגָמָר אֲלֵא לְאַחַר סַעוּדָה. וּבַגְּמָרָא וְהוּא אֹמֵר עַל הַמְּנוּגָמָר אֵע"ג דְּאִיכָא דְּעַדִּיף מִיְנֵיהּ וְאִמְאִי הוּאִיל וְהוּא נוֹטֵל יְדָיו בְּתַחֲלָה בְּאַחֲרוֹנָה מְסִייעַ לֵיהּ לְרַב דְּאָמַר הַנוֹטֵל יְדָיו תְּחִלָּה בְּאַחֲרוֹנָה הוּא מְזוּמָן לְבִרְכָה ע"כ.

וְהִנֵּה רִש"י פִּירֵשׁ וְהוּא אֹמֵר עַל הַמְּנוּגָמָר מוֹסֵב עַל זֶה שְׁבִיבְךָ עַל הֵינָן שְׁלֹאֲחַר הַמְּזוֹן וְכ' ה"ר יוֹנָה דוֹקָא אִם הִבִּיאוּ הַמְּנוּגָמָר אַחַר גְּמָר אֲכִילָה קוֹדָם ב"ה מְזוּכָה בּוֹ זֶה שְׁבִיבְךָ עַל הֵינָן שְׂאֲחַר הַמְּזוֹן מִשָּׂא"כ אִם בָּא הַמְּנוּגָמָר אַחַר ב"ה מְזוּכָה בּוֹ זֶה שְׁבִיבְךָ עַל הֵינָן שְׁלֹאֲחַר הַמְּזוֹן שְׁפָכְרָ עֵבְרָה הַסַּעוּדָה וּלְפ"ז צ"ל דַּה"ק מִתַּנְי' אֵע"פ שְׂאִין דְּרָף לְהִבִּיאוּ אֲלֵא אַחַר סַעוּדָה דְּהֵינּוּ לְאַחַר ב"ה מְפָלֵל שְׂאִינוּ מְצָרְכֵי סַעוּדָה מ"מ אִם הִבִּיאוּ אוֹתוֹ אַחַר הַמְּזוֹן קוֹדָם ב"ה מְבַרְךָ עָלָיו זֶה שְׁבִיבְךָ עַל הֵינָן שְׁלֹאֲחַר הַמְּזוֹן.

וְאֵין פִּירוּשׁ ה"ר יוֹנָה נוֹחַ בְּכוֹנוֹת רִש"י דְּרִיקְהָטָא דְּגְמָרָא מְשַׁמַּע דְּזֵה שְׁמָבְרָךְ ב"ה מְזוּכָה הוּא מְבַרְךָ עַל הַמְּנוּגָמָר שֶׁל אַחַר הַסַּעוּדָה וּלְפִי פִּירוּשׁ ה"ר יוֹנָה לֹא אֵיירִי מִתַּנְי' אֲלֵא בְּזֵה שְׁבִיבְךָ עַל הֵינָן וּבַמְּנוּגָמָר שְׂבָא קוֹדָם ב"ה מ.

וּבְהַכְרַח פְּנוּנַת רִש"י כַּמ"ש הַרְּשָׁב"א בְּחִי' בְּרִכּוֹת וְז"ל פִּרְש"י אֵע"פ שֶׁלֹּא הִבִּיאוּ אֶת הַמְּנוּגָמָר אֲלֵא לְאַחַר ב"ה מְזוּכָה אֵע"פ זֶה שְׁבִיבְךָ עַל הֵינָן וְהַתְּחִיל בְּבִרְכּוֹת אַחֲרוֹנוֹת גּוֹמְרֵן ע"כ דְּלַפ"ז ה"ק דְּזֵה שְׁבִיבְךָ עַל הֵינָן מְבַרְךָ לֹא מְבַעֲיָא שְׁמָבְרָךְ עַל הַמְּנוּגָמָר שְׁלַפְנֵי ב"ה מְזוּכָה אֲפִילוּ הִבִּיאוּ הַמְּנוּגָמָר אַחַר הַסַּעוּדָה נְמִי זֶה שְׁבִיבְךָ עַל הֵינָן שְׂאֲחַר הַמְּזוֹן אֹמֵר עָלָיו דְּכִינּוּן שֶׁהַתְּחִיל בְּמַצְוֵה לְכַרְךָ עַל הֵינָן גּוֹמֵר וְהוּא הַנוֹטֵל מִים אַחֲרוֹנִים תְּחִלָּה וְהוּא הַמְּבַרְךָ ב"ה מְזוּכָה בְּמִנְיָן שְׂאֲחַר הַסַּעוּדָה וְהֵינּוּ דְּקָאֵר הַש"ס אֵע"ג דְּאִיכָא דְּעַדִּיף מִיְנֵיהּ דְּאִי ס"ד שֶׁהַגְּדוּל הוּא הַמְּבַרְךָ פְּשִׁטָא שְׁבִיבְךָ

על המוגמר אלא ודאי קמ"ל דאפילו גדול פיבד את הקטן לברך על היין וב"ה מ"מ מברך על המוגמר שאחר ב"ה דלאחר סעודה לאו מענין הסעודה היא אלא מלתא באפי נפשיה וחסור הדין שיברך הגדול או יכבד למי שירצה דלא שייך בזה המתחיל במצוה אומרים לו גמור ולזה משני הואיל שנטל ידיו תחלה באחרונה מש"ה מגמר ידיו תחלה להעביר הנהמה (עיין הרשב"א בשם הראב"ד שהמוגמר שפא אחר סעודה אינו אלא לגמר הידים להעביר הנהמה ואין מברכין על הריח אא"כ עשוי להריח ונדקא מוגמר הפא בתוך הסעודה עשוי להריח ע"כ ולדעת רש"י מברכין על מוגמר שאחר ב"ה דודאי עשוי גם להריח אלא כיון שעיקרו כדי להעביר הנהמה) מישך שייך לסעודה ואמרין לו גמור זהו פרש"י אבל הרע"ב מפרש והוא אומר על המוגמר מוסב על זה שברך ב"ה זה שהתחיל גומר אע"פ שפא אחר ב"ה ואינו מצרכי סעודה ואע"ג דאיכא דעדיף מיניה.

ומה שהקשה התי"ט דלשון והוא אומר אינו מדוקדק דמשמע דמוסב על זה שברך על היין שלאחר המזון כפרש"י אומר אני דלק"מ דהרע"ב סובר דהמברך על היין, שלאחר המזון אינו מברך ב"ה ומש"ה הנצרך לפרש דמוסב על זה שברך ב"ה פדמוכח בגמרא ואין זה קושיא לשון והוא אומר דכי היכי דלפירוש הגאונים קאי והוא אומר על הרישא הסבו א' מברך לכלן כמ"ש לקמן ה"נ מפרש הרע"ב דמוסב ארישא דלכמ"ש הרא"ש וכ"כ התוספות בד"ה הסבו דהא דנקיט הסבו א' מברך לכלן קאי בין אברפת המוציא ובין על ב"ה מדקאמר הש"ס בתלמיד דרב דבטר דכריכי מבעיא להו הסבו דוקא תנן א"כ שפיר קאמר דזה שזכר ברישא דמברך ב"ה הנה זוכה במוגמר אע"פ שפא אחר ב"ה וסד"א פדעת הראב"ד שהביא הרשב"א שאינו עשוי להריח קמ"ל דאפ"ה מברכין וכדמסיק הש"ס אע"ג דאיכא דעדיף מיניה ואמאי הא ענין בפני עצמו הוא ומשני הואיל והוא נטל ידיו תחלה לב"ה.

והנה דעת רבנו מפורש כפי הרע"ב ומ"ש מרן בב"י סי' קע"ד שדעת רבנו כפרש"י ר"ל דאפשר דמודה רבנו לרש"י דהמוגמר שהביאו קודם ב"ה זוכה בו זה שברך על היין שאחר המזון וכ"ש לכמ"ש דכוננת רש"י כמ"ש הרשב"א דהמברך על היין שאחר המזון הוא מברך ב"ה דניחא שפוננת הב"י לומר דדעתו פדעת רש"י לאפוקי מדעת הגאונים ובחנם השיג התי"ט על הב"י ע"ש.

ולפי מש"ל הי"ב דרבנו ס"ל דאין הגדול נותן רשות לקטן לברך אלא דומיא דרבי שלא הנה סעד עמהם י"ל דה"ק הש"ס אע"ג דאיכא דעדיף מיניה ואמאי פ"י דודאי פשהגדול מברך ב"ה פשיטא שזוכה במוגמר שאחר ב"ה מה שהגדול זוכה בכל אלא ודאי דקמ"ל דאע"ג דאיכא דעדיף מיניה שלא סעד עמהם וקמ"ל שזוכה במוגמר הקטן שברך ב"ה ואמאי הא ענין חדש הוא ולא שייך לסעודה.

ולזה משני הואיל והוא נטל ידיו והמוגמר שייך להעביר הנהמה מהידיים ונימסק הא דקאמר הואיל והוא נטל ידיו ולא קאמר הואיל שברך ב"ה ולכמ"ש ה"ק ונהרי הגדול לא נטל ידיו שהרי לא אכל עמהן וא"צ להעביר הנהמה.

השטה שלישית שטת הגאונים וה"ר יונה דסמכו על הירושלמי ובנוסחאותינו ה"ג והוא אומר על המוגמר מה בין יין מה בין מוגמר. מוגמר פלן מריחין יין אחד טועם והרשב"א

גורס מה בין מונגמר ובין יין שבתוך המזון הם פלם נהנים פאחד הכא פל חד שתי לנפשי ע"כ ובהכרח ה"פ למה ביין שפא בתוך המזון כ"א מברך לעצמו ובמונגמר שפא בתוך המזון אחד מברך על פלן ומשני דשאני מונגמר שפלם נהנים פאחת.

וכיין דפ"י המשנה במונגמר שבתוך המזון ה"ק מתני' דהכל מוסב ארישא הסבו א' מברך לכלן המוציא ואם בא להם יין בתוך המזון כ"א מברך לעצמו מפני הסכנה שאין בית הבליעה פנוי לענות אמן.

בא להו יין אחר המזון קודם ברפת המזון שגמרו האכילה אחד מברך לכלן ואין זה המברך זה שבינך המוציא מדלא נקיט הוא מברך לכלן והטעם דכיין שנגמרה הסעודה הני הפסק גדול אין המברך המוציא זוכה בברפת היין שלאחר המזון וכ"ש שאין המברך המוציא זוכה במונגמר שפא אחר המזון אלא ה"ק מתני' והוא ר"ל זה שבינך המוציא הוא אומר על המונגמר שפא בתוך המזון (כמשמעות הירושלמי) וה"ק ואע"פ שאין דרך להביאו אלא לאחר הסעודה ר"ל לאחר המזון (קודם ב"המ ונקיט לאחר הסעודה ולא נקיט לאחר המזון דומיא דנקיט ברישא לפי דלעגנו מונגמר לא שיקף לשון אחר המזון אלא לשון לאחר הסעודה כמ"ש ה"ר יונה) ואלו באמת הביאו אחר המזון לא היה זוכה בו המברך המוציא כיין שסילקו השלחן מ"מ עכשיו שהובא תוך המזון זוכה בו המברך המוציא ועיין מג"א סי' קע"ד ס"ק י"ז שכ' שפפי הנר' זהו דעת הראב"ד וילקף כ' בלשון שלילה ולא החליט שזהו דעת הראב"ד דהוקשה לו לשון הראב"ד מ"ש ואע"פ שנתן הגדול רשות לאחר לברך ברפת המזון וזה דוחק דאין דרך ליתן רשות לב"המ קודם גמר סעודה.

ובאמת דברי הכ"מ מגומגמין טובא דכפי הנראה דגם הוא סובר שדעת הראב"ד פדעת הגאונים וה"ר יונה א"כ מה זה ערבובי דברים שהצריך הראב"ד נתינת רשות לברפת המזון. והאמת יורה דרכו דהראב"ד מפרש כפי' הגאונים וט"ס נפל בדבריו שהי' פתוב ואע"פ שנתן הגדול רשות לברך ב"המ ר"ת ברפת המוציא וטעה המעתיק שהוא ר"ת ברפת המזון.

א"נ דהראב"ד קורא לברפת המוציא ברפת המזון שהיא ברכה ראשונה דמזון וכן לשון המשנה הסבו א' מברך לכלן מתפרש בין ברפת המוציא בין ברפת המזון. דבהכי מפולש פוננת הראב"ד דמשיג על רבנו דס"ל שהמברך ב"המ הוא מברך על המונגמר שלאחר ב"המ והוא אומר דלא מבעיא מונגמר שאחר ב"המ שאין טעון ברכה פלל לדעת הראב"ד שאינו עשוי להריח כמ"ש אלא אפילו לפני ב"המ לאחר המזון חשיב הפסק והגדול מברך אע"ג שנתן רשות לאחר לברך ברפת המוציא פבר עברה רשותו דלא אמרה מתני' דזוכה בה המברך המוציא אע"ג דאיכא עדיף מיניה אא"כ בא המונגמר תוך המזון כדמוכח בירושלמי וכמ"ש וכן מבואר ברשב"א ברכות בכוננת הראב"ד ע"ש.

וסיים שם הרשב"א וז"ל ולפי פי' הראב"ד והגאונים אין מתנישב מ"ש בגמרא מדקתני והוא מפלל דאיכא דעדיף מיניה מסייע ליה לרב כו' דפשטא דשמעתא משמע דעל המברך בסוף קאי עכ"ל ואני אומר לפי גירסתו הזאת דל"ג הרשב"א ואמאי הואיל והוא נטל ידיו בתחלה באחרונה אלא גורס כגירסת הרי"ף והוא מפלל דאיכא דעדיף מיניה מסייע לרב.

וכן הָרַן"ה יש לו שְׁטָה אַחֲרַת בְּפִי מִתְנִי' ע"ש וגם הוא אינו גורס ואמאי הואיל והוא נוטל יָדָיו בְּתַחֲלָה בְּאַחֲרוּנָה. וכן נִיכָר שְׁאִינוּ מְלִשׁוֹן הַש"ס אֶלָּא תוֹסֶפֶת אֵיזָה מְפָרֵשׁ מִדְּלָא קְאָמַר הוּאִיל שְׁהִתְחִיל בְּמִצְוָה וּכְמִש"ל וּא"כ לִק"מ לְדַעַת הַגְּאוּנִים וְהֶרָאָב"ד דֵּה"ק פִּינּוּ דְקִתְנִי שְׁהִזְכָּה בְּבִרְכַת הַמוֹצֵיא זָכָה בְּמוֹגְמַר שְׁבַתוֹף הַמְּזוֹן אַע"ג דְּאִיכָא גְדוּל אֶלְמָא דְהַגְדוּל אִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר מִנְתִּיבַת הַרְשׁוּת בְּמִיָּדֵי דְשִׁינְיָ אַהֲדָדֵי וְשִׁפִּיר הָוֵי סִינְעֵת' לְרַב דְכִינּוּ שְׁנַתּוּ הַגְּדוּל רְשׁוּת שְׁיִטּוֹל יָדָיו תַּחֲלָה בְּמִים אַחֲרוּנִים שׁוֹב הוּא מְזוּנָן לִב"ה מְאוּמְרִים לוֹ גְּמוּר דְשִׁינְיָ אַהֲדָדֵי וְאִין הַגְּדוּל יָכוֹל לְחַזֵּר וּבָזָה יִצְאָנוּ י"ח בְּיָאוּר הַשְּׁגַת הֶרָאָב"ד וְזָה בְּרוּר.

וְעַתָּה נִבְא לְבָאֵר הִירוּשְׁלַמִי לְדַעַת רַבְּנוּ ע' בִּמ"ע דְּמְפָרֵשׁ דֵּה"ק מַה בֵּין יַיִן שְׁלֹאֲחַר הַמְּזוֹן דְּאֶחָד מְבָרַךְ לְכַלּוֹן אֵיזָה שְׁיִרְצָה וּמַה בֵּין מוֹגְמַר שְׁאֲחַר הַסְּעוּדָה שְׁהַגְּדוּל מְבָרַךְ וּמִשְׁנֵי שְׁאִנֵי מוֹגְמַר שְׁפָלָן נִהְיִין כְּאֶחָד מִש"ה הַגְּדוּל מְבָרַךְ.

וְהַנְּכוֹן לְפִי הַגְּיָרָסָא דִּינּוּ דֵּה"ק מַה בֵּין יַיִן דְּקִי"ל דְּוָקָא הַסְּבוּ א' מְבָרַךְ לְכַלּוֹן וּמַה בֵּין מוֹגְמַר שְׁלֹאֲחַר ב"ה מְשִׁילְקוּ הַשְּׁלִחָנוֹת וְהַמְטוֹת וּמ"מ א' מְבָרַךְ לְכַלּוֹן וְתוּ דְלֹא שְׁיִינְיָ הַסְּבָה בְּמוֹגְמַר דְּאִין הַסְּבָה אֶלָּא בְּפֶתַח וַיִּין שְׁהֵם מְעַנְיִנֵי הַסְּעוּדָה.

וּמִשְׁנֵי דֵינּוּ אֶחָד טוּעֵם וְהָוֵי הַנְּאָה בְּזָה אַח"ז מִש"ה זָה שְׁשׁוּתָה אִינוּ מוֹצֵיא אֶת זָה שְׁאִינוּ נִהְיָה אֶלָּא א"כ הַסְּבוּ שְׁנַעֲשׂוּ חֲבוּרָה אַחַת מִשְׁא"כ בְּמוֹגְמַר שְׁהַנְּאָתָם בִּב"א שְׁפִיר אֶחָד מְבָרַךְ לְכַלּוֹן בְּלֹא הַסְּבָה.

וְהִנֵּה אֲנִכִי הִרְוָאָה שְׁזָהוּ ג"כ דְּרַךְ הַתּוֹסְפוֹת בְּפִי הִירוּשְׁלַמִי דְּבִבְרָכוֹת דִּמ"ב ע"ב ד"ה אַע"פ פִּירְשׁוּ שְׁזָה הַמְּבָרַךְ עַל הַיַּיִן שְׁלֹאֲחַר הַמְּזוֹן הוּא מְבָרַךְ עַל הַמוֹגְמַר שְׁבָא אַחַר ב"ה מְוָלָא הָוֵי ב"ה מְהַפְּסֵק וְא"כ בְּהַכְּרַח לֹא מִתְפָּרֵשׁ הִירוּשְׁלַמִי בְּמוֹגְמַר שְׁבַתוֹף הַמְּזוֹן דְּלַדְעָתָם אִין הַמוֹגְמַר בָּא אֶלָּא לְאַחַר הַמְּזוֹן אֶלָּא דְּמְפָרֵשִׁים כִּמ"ש לְדְרַךְ רַבְּנוּ וְזָהוּ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' דִּמ"ב ע"א בִּד"ה הַסְּבוּ וְא"ת וּמ"ש מוֹגְמַר דְּאֶפִּילוּ לֹא הַסְּבוּ א' מְבָרַךְ לְכַלּוֹן (פִּי' דְּלֹאֲחַר ב"ה מְהַרְש"א כְּמוֹ שְׁהַקְּשָׁה הַמְּהַרְש"א עַל דְּבִרְיָהֶם.

וְתִירְצוּ) בִירוּשְׁלַמִי פִּרְיָ (פִּירוּשׁ דִירוּשְׁלַמִי סוּבֵר כִּר' יוֹחֲנָן דְּקְאָמַר דִּמ"ג ע"א דְּהָא דִתְנִין הַסְּבוּ אֶחָד מְבָרַךְ לְכַלּוֹן קְאִי אַפֶּת וְעַל יַיִן דִּר' יוֹחֲנָן הוּא הַמְּסַדֵּר רִירוּשְׁלַמִי) וּמִשְׁנֵי מִשׁוּם דְּבְמוֹגְמַר נִהְיִים כְּלָם כְּאֶחָד מִש"ה א' מְבָרַךְ לְכַלּוֹן אַע"ג דְּלֹא שְׁיִינְיָ הַסְּבָה בְּמוֹגְמַר וְזָה בְּרוּר וְנִסְתַּלְקָה מֵעַל רַבְּנוּ הַשְּׁגַת הֶרָאָב"ד.

שֵׁם הִי"ד אִם הִיָּה שֵׁם יַיִן עֵינֵן הַשְּׁגוֹת וְאִנִּי אוֹמֵר אֲדַרְבָּה מְדַאוּחַז הַבְּנִשְׁם בְּשִׁמְאָלוּ מוֹכַח לְהַפָּךְ כְּדַעַת רַבְּנוּ דִישׁ הַיְדוּר מִצְוָה לְבָרַךְ עַל הַכּוֹס וְעַל הַבְּנִשְׁם חֲמָרָא וְרִיחְנֵי פְקִחְנֵי דְאִי בֵינֵן וְשִׁמּוֹן שֵׁל רְשׁוּת אַחֲזִיזַת הַשְּׁמֹן לְפָה הִנֵּה לִיָּה לְבִרְיָיְתָא לּוֹמֵר בְּלִשׁוֹן הַטּוֹר א"ח ס' רִי"ב אוּחַז הַיַּיִן בִּימִינוּ וּמְבָרַךְ עָלָיו תַּחֲלָה וְאַח"כּ נוֹטֵל הַשְּׁמֹן בִּימִינוּ וּמְבָרַךְ שְׁהַטּוֹר הַרְגִישׁ בְּזָה וְהַשְּׁמִיט אוּחַז הַשְּׁמֹן בְּשִׁמְאָלוּ.

גַּם מְצִאתִי רְאִיָּה לְרַבְּנוּ בְּתוֹסְפֵתָא פ"ה דְּבִבְרָכוֹת וְז"ל אַרְבַּע דְּבָרִים שְׁבִין ב"ש וּב"ה בְּסַעֲוֹדָה בִּש"א מְבָרַךְ עַל הַיּוֹם וְאַח"כּ עַל הַיַּיִן כו' בִּש"א נוֹטֵלִין לְיָדִים וְאַח"כּ מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס כו' בִּש"א מְקַנְחֵי יָדוֹ בְּמַפָּה כו' בִּש"א מְכַבְּדִין אֶת הַבַּיִת כו' הַבִּיאוּ לְפָנָיו שְׁמֹן וַיִּין בִּש"א כּוֹס יַיִן בְּשִׁמְאָלוּ וְשִׁמּוֹן עָרַב בִּימִינוּ וּבִה"א כו' וְאִי ס"ד כְּפִרְש"י דֵינּוּ וְשִׁמּוֹן שֵׁל

רשות לאחר המזון קודם ב"המ א"כ בפרטן את מוצא חמשה ולדרה רבנו ניקא דהף דהביאו לפניו זין ושמן לבה"מ לא קחשיב שאין זה בסעודה דמש"ה נמי השמיט תנא דידן בפ' אלו דברים פלוגתא זו וסובר רבנו דנדאי לאו דוקא שמן אלא ה"ה כל מיני פושם והיגו הא דאמר רב אחא ס"פ אלו דברים דשמן טוב מעבב דסתם שמן הוא לסוף להעביר הגומא ושמן טוב במקום בשמים.

מיהו דוקא דאיכא כוס זין אבל אי ליכא זין אין מביאין בשמים לבדם ומש"ה נזכר בש"ס כוס של ב"המ ולא נזכרו בשמים דאי ליכא זין לא בעינן בשמים לבדם. ולא נחלקו ב"ש וב"ה דזין קודם דהא אם אין זין אין בשמים אלא שאם הבשמים הו שמן סובר ב"ש דשמן קודם שהוא ראשון לארץ וזין שלישי לארץ וב"ה סובר דמ"מ זין קודם שהוא עיקר דאי ליכא זין אין מברכין על השמן כלל כמ"ש ותו דברכת הגאה קודם לברכת הריח כמ"ש הטא"ח סי' רי"ב.

ועמש"ר פ"ט מה' ברכות ה"ד ובלח"מ שם כ' דאפילו בזין ושמן של רשות דאין זין עיקר מ"מ ברכת הגאה קודמת לברכת הריח אף מדכ"ר שם ושמן בשמאלו מכלל דגם התם איירי רבנו מיין ושמן של ב"המ אלא דשם מקומו של דיני קדימה וכאן ביאר רבנו סדר ברכת המזון דאי איכא זין מברכין גם על בשמים ומזה נמשך שביאר ג"כ דאוחז זין בימינו והשמן בשמאלו וכ' ג"כ שטח לשמן ערב בראש השמש ומש"ר וכיוצא ר"ל שמן שפכשו או שטחנו או שבשמו עיין פ"ט ה"ג.

שם הט"ו וימלאנו זין חי עמ"ש ח"א. פרק ח ה"י בירך על פירות האילן בפ"הא יצא עיין רלב"ח שפ"ט שהניח בצ"ע למה פסק רבנו פרבי יוסי דירושלמי ברכות ובפורים.

ובני הרב החרף מ' חיים שי' תירץ לפמ"ש התוספות בד"ה יבש המעיין ע"ש דלפי פירוש הגוף יש מפרשים שפיר פסק רבנו פרבנו כדי דלא תקשה סתמא אסתמא. שם הי"א לקח כוס של שחר עמ"ש ח"א.

שם הי"ב שכח והכניס אוכלין עיין בהשגות והנה הרא"ש והרשב"א העידו בשם הראב"ד להפך דפליג על דעת ר"ח עיין בב"י וב"ח א"ח סי' קע"ב וצ"ע ועיין מ"ע והכ"מ כ' דדעת רבנו פדעת ר"ח וכ"כ השלטי גבורים.

שם הי"ד ועל הפירות עיין בהשגות וכ"מ ועמ"ש תוספות ברכות דמ"ד ע"א בד"ה על העץ. שם הי"ו על זה בפ"ע עלח"מ והנכון דאם אכל תפוחים ושתה זין נפטר בברכה מעין ג' שהרי רבנו לשטתו דלעיל הי"ד דהסיום על הארץ ועל הפירות אף על זין ונמצא הסיום פוטר את התפוחים ודוקא בשר וזין לא נפטר מן בנ"ר דבשר בברכת על הפירות ואע"ג שבארנו פ"ד מה' ברכות ה"ו דברכה מעין ג' של מ"ק פוטר בנ"ר של פרפרת שאני התם דמעין ג' של מ"ק הוא על המחנה ואף בשר ותבשיל בכלל מחנה וכלפלה משא"כ סיום על הארץ ועל הפירות אינו פוטר בנ"ר של בשר אע"ג שפוטר בנ"ר של תפוחים וזה ברור.

פרק ט ה"א ועל הפל כו' זה נלמד מדין חנות של בשם דלקמן ה"ה והבן. שם ה"ג שמן שבשמו עכ"מ ודחוק להמציא גירס' חדשה מה שאינה גי' הרי"ף והנכון דרבנו מפרש

בְּשֵׁרָתָא קֻנְשֵׁט כּפּרֵשׁ יי וּמְפָרֵשׁ נְמִי שְׁמֵן שְׁפָכְשׁוּ וְטַחְנוּ בְּשֵׁמֵן אֲפֶרְסֵמוֹן בְּוֶסֶר שְׁאִינוּ מְרִיחַ עַד שִׁטְחָנוּהוּ וְיִכְבְּשׁוּהוּ דְנִמְצָא רִיחַ הַשְּׁמֵן בְּתוֹלְדָה וְשִׁינְיָהּ בִּיהַ עֲצֵי בְּשָׁמִים.

וּמִשׁ"ר שְׁמֵן שְׁבִשְׁמוּ בְּאֵלָא פּוּקִי מְפִירוּשׁ הַעֲרוּף דְּהָא וּדְאִי פִינֵן שְׁאִין רִיחַ לְשֵׁמֵן בְּתוֹלְדָה אֲלֵא שְׁקֵלְטוּ לֹא עֲדִיף מִמֵּי שְׁקֵלְטוּ רִיחַ שְׁהוּא מְבָרַךְ מִינֵי בְּשָׁמִים וְעִינֵן ה"ה. שְׁם ה"ד יֵין וְשֵׁמֵן עַכ"מ וּלְח"מ וְעַמ"ש פ"ז מַה בְּרָכוֹת הִי"ד.

שְׁם ה"ו הַשּׁוֹשְׁנָה כּו' הֵינּוּ סִימְלִיק אֲבָל נֶרְד הוּא סִיּוּלִי, פֶּרֶק י ה"ח הַגּוֹמֵל עַכ"מ וּגִי' רַבְּנוּ פְּגִיֶרְסַת הַרִי"ף וְהַגּוֹמֵל לְחִיבִים טוֹבוֹת הוּא בְּרָכָה וְשִׁגְמֵלְנִי כָּל טוֹב הוּא הוֹדָאָה וּבְחֻמֵּם נִדְחַק הַכ"מ. וְעוֹמֵד לֹא דוֹקָא א"נ דְּדִינִיק בְּמוֹשֵׁב זְקֵנִים אֲבָל הוּא יַעֲמֹד.

שְׁם הִי"ד עַל הַרוּחוֹת ע' הַשְּׁגוֹת וּבְתוֹסְפוֹת ד"ה רְבָא וּמ"ע הַבֵּיא גְּנוֹסְתָא מְבֹאֲרַת כְּדַעַת רַבְּנוּ וּבִלְא"ה לֹא מְסַתְּפֵר לְבָרַךְ ב' בְּרָכוֹת עַל דְּבָר א' מְשׁוּם בְּרָכָה לְבִטְלָהּ. שְׁם הַט"ו הֵיךְ הַגְּדוּל כ' הַכ"מ יָם אוֹקֵינוּס וְהוּא מִיָּם כּו' בְּאַמַּת זְהוּ יָם הַגְּדוּל דְּקָרָא שְׁהוּא לְמַעַרְב א"י וְצָפוֹן מְצָרִים הַנִּקְרָא יָם הָאֲמַצְעִי וְנוֹפֵל לְאוֹקֵינוּס בֵּין סְפָרַד וּבִרְבְּרִיאָה וְאִין זְהוּ יָם הַגְּדוּל שְׁבַמְשָׁנָה אֲלֵא הוּא יָם אוֹקֵינוּס הַסּוֹבֵב כָּל הָעוֹלָם וְעֲלִיו מְבָרְכִין.

פֶּרֶק י"א ה"א כָּל הַבְּרָכוֹת וּבְהַשְּׁגוֹת עַמ"ש ח"א. שְׁם הַט"ו נִטַּל אֶת הַלּוּלָב וּבְהַשְּׁגוֹת עַמ"ש ח"א וְלַעֲנֵן עַל אֲכִילַת מִצֵּה וּמְרוֹר שְׁבִלְשׁוֹן רַבְּנוּ פ"ח מַה חֲמֵץ יֵשׁ לְיִשְׁבַּב קוֹשְׁיִית הַרְּאָב"ד עַל דְּרָף מ"ש הַכ"מ בְּבִיאֹר מִש"ר שְׁמְבָרַךְ עַל הַלּוּלָב.

וּמִש"ר וְכָף הוּא מְבָרַךְ עֵינֵן בְּהַשְּׁגוֹת וְעַמ"ש ח"א. שְׁם הִי"ו כָּל דְּבָר כּו' עֵינֵן הַשְּׁגוֹת וּפ"ג מַה מְגִילָה ה"ז וּפְרֵשׁ יי כַּמִּש"ר.

הַלְכוֹת מִילָה פֶּרֶק א ה"א וּמְצָנָה עַל הָאָב כּו' עַכ"מ וּבְאַמַּת הַכָּל נִכְלָל בְּעֵשֶׂה אַחַת הַמּוֹל לְכֶם כָּל זָכָר ע' מַעֲשֵׂה רוֹקַח. שְׁם ה"ב אֲבָל אִינוּ חֵיִיב פֶּרַת וּבְהַשְּׁגוֹת וְעַכ"מ בְּשֵׁם הַרְמ"ךְ וְאַשְׁתְּמִיטְתֵי לְשׁוֹן רַבְּנוּ פ"ח מַה תְּשׁוּבָה ה"א נִכְרַת בְּרִשְׁעוֹ וְאֲבָד כְּפִהָמָה ע"ש וְאוּלֵי זְהוּ שְׁפִיִים וְאַח"כ כ' הַרְמ"ךְ בְּמוֹתוֹ יִהְיֶה נִדּוֹן כּו' וְהַנְּכוֹן כַּמ"ש.

וּבְהִכִּי מִיִּנְשֵׁב הַשְּׁגַת הַרְּאָב"ד עַמ"ש רַבְּנוּ פ"ה מֵהַק"פ ה"ב דְּהִזִּיד בְּרֵאשׁוֹן וְשִׁגַּג בְּשִׁנֵּי חֵיִיב כְּרַבִּי וּר"נ וְלֵאפּוּקִי מֵרַחֵב"ע דְּפוּטֵר אֲבָל הִזִּיד בְּרֵאשׁוֹן וְעֵשֶׂה אֶת הַשְּׁנִי לַכ"ע פְּטוּר וְכַמִּש"ר שְׁם הִזִּיד וְלֹא הִקְרִיב בְּרֵאשׁוֹן ה"ז מִקְרִיב בְּשִׁנֵּי וּבְגָמ' שְׁם תְּנִי מִזִּיד וְאוּנָן בְּהַדְּיָיָהוּ.

וּא"כ ה"ה הִזִּיד בְּמִילָה יוֹם רֵאשׁוֹן יֵשׁ לוֹ תְּשְׁלוּמִין כָּל יְמֵי חַיָּו שְׁאִינוּ בְּכִרַת לַע"ה כָּל שְׁנֵימּוֹל קוֹנְדֵם מוֹתוֹ אַא"כ לֹא נִימּוֹל כָּל יְמֵי חַיָּו אֲפִילוּ שׁוּגַג פִּינֵן שְׁהִזִּיד בְּיוֹם רֵאשׁוֹן דְּרַבְּנוּ מְזִמָּה מִילָה לְפָסַח שְׁשִׁנִּיָּהֶם מ"ע שְׁבִכְרַת שֵׁישׁ לָהּ תְּשְׁלוּמִין וְדִלָּא כְּמוֹ שְׁהִבִּין הַרְּאָב"ד מְשׁוּם הַתְּרֵאֶת סְפָק וְזֶה בְּרוּר.

שְׁם ה"ג אֶחָד עֶבֶד כּו' עַמ"ש ח"א בְּיִישׁוּב הַשְּׁגוֹת. שְׁם ה"ו לְקַח עֶבֶד כּו' עַמִּש"ר ח"א.

וּמִש"ר אֲבָל אִם לֹא קָבַל ע' בְּהַשְּׁגוֹת וְדַעַת רַבְּנוּ דְּכָל שְׁפָכוֹשׁ תַּחַת יְדֵינוּ נִהְרַג עַל שְׁבַע מְצוֹת אֶף בּו"ה וְכַמִּש"ר בְּהַדְּיָא פ"ח מַה מְלָכִים ה"ט. וּמ"ש הַכ"מ וְאִין בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ הַכְּרַע עַכ"מ וְלַח"מ פ"ח מַה מְלָכִים ה"ט וְאִנִּי אוֹמֵר מְדַהֲשְׁמִיט רַבְּנוּ שְׁאִסוּר לְקִיּוּמוֹ בְּדִלָּא פְּסִקָּה מְפָלֵל דְּאִינוּ מְפָרֵשׁ לֹא כַּפְרֵשׁ יי וְלֹא כַּפִּי הַתּוֹסְפוֹת אֲלֵא דְּרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ

היכא דלא פסק עליו לימול אבל אם מגלגל עמו והמניעה מן העבד מותר וזה בל"ז ידעינו דחייב הרב למול עבדו ואסור לקיימו כמשר"ל ה"א.

שם הי"ג חוץ מיליד בית ובהשגות עמ"ש ח"א. שם הי"ג מי שנולד בחדש השמיני כו' עמש"ר פ"א מה' ייבום ה"ה ובמ"מ שם ועספ"ב מה' ייבום ועפ"א מהט"מ הי"ד.

ופ"ב מה' רוצח ה"ו ובפ"א מה' נחלות הי"ג ופ"א מה' אבל ונדברי הכ"מ בכאן אין מספיקין דלשון התוספתא בן שמונה ה"ז פאבן ואסור לטלטלו בשבת. איזהו בן ח' פל שלא פלו לו חדשיו.

רבי אומר סימניו מוכיחין עליו פל שלא גמרו שעריו וצפרניו. רשב"גא פל ששהה ל' יום באדם אינו נפל שפאמר ופדויו מן חדש.

ח' ימים בבהמה אינו נפל שפאמר ומיום ח' והלאה ע"כ ועיין שבת דקל"ו דאפסק' הלכה פרשב"ג וביבמות ד"פ מסיק דקיי"ל פרבי ורשב"ג דאיכא בן ז' דמשתהי. וקשה א' מנ"ל לרבנו לפסוק פרבי דסגי בגמרו גרידא לא מפעיא לפי מה שמצדד הכ"מ דרשב"ג מצריף ששה אע"פ שגמרו והא הלכה פרשב"ג דמ"ש הכ"מ דאין הלכה פרשב"ג אלא לענין שהי"ל ליתא דאדרבא פשט הסוגיא מוכיח דעיקר פסק הלכה על הדייק דכל שלא ששה הוי ס' נפל אפילו בסתם ולד שלא נודע שהוא בן ח'.

גם מ"ש הכ"מ דרשב"ג ס"ל דשהה מהני וכ"ש גמרו ליתא דמנ"ל לרבנו הא וגם הוא הפך האמת דבפ"א מה' ייבום כ"ר דשהה גרידא מהני אפילו בנדאי נולד לח' ולא גמרו אבל גמרו גרידא הוי ס' נפל אפילו בסתם ולד (והרי הכ"מ עצמו מפרש דאין מלין בשבת בן ח' שגמרו אלא מתורת ממ"נ ואפילו לדעת המ"מ פ"א מה' ייבום דמלין מדינא מודה דלשאר דינים אין סומכין אגמרו גרידא אע"ג דסומכין אשהה גרידא) ומנ"ל לרבנו דמודה רשב"ג בגמרו גרידא.

ב' קשה האיד פסק רבנו דבן ח' ששהה ולא גמרו הוי נדאי בן קיימא דריהטא דסוגיא דיבמות ד"פ וכן ח' מי קחיי כו' אלמא דאין מציאות שיחיה בן שמונה שלא גמרו אפילו לרבי אא"כ בגמרו פליגי ת"ק ורבי דלרבי הוא דיש מציאות שיחיה דהוא בן ז' ואשתהי ומ"מ אין עושין מעשה עד שיהיה בן כ' כר' אבהו ודלא פרשב"ג דס"ל דבגמרו ושהה ל' יום סגי וא"צ להמתין עד כ"ש ומנ"ל דסובר רשב"ג דיש מציאות שישהה ל' יום פשלא גמרו לא מפעיא לפרש"י אלא אף לשטת התו' ד"ה והתניא וד"ה פנין דהוכחת המקשה מדהוי פאבן ואסור לטלטלו מפלל דא"א שיחיה דאלו היה ספק שיחיה היה מותר לטלטלו אפתי למסקנא דבלא גמרו הוי נדאי פאבן לרבי אלא דבגמרו לרבי מהני שהיה ל' יום והוי מציאות קרוב שיחיה ל' יום מש"ה שרי בטלטול מיז ור' אבהו כת"ק דהוי ס' נפל עד כ' שנה אע"ג שגמרו דהוי מציאות רחוק שיחיה כ' שנה מש"ה הוי פאבן והרי פשט התוספתא דלכ"ע בן ח' הוא פאבן אלא דפליגי איזהו בן ח' ומוכח דמודה רשב"ג בלא גמרו דהוי פאבן דאי ס"ד דאפילו לא גמרו יוצא מתור' נפל לרשב"ג א.

בדשהה ל' יום וה"ל מציאות קרוב א"כ לא משפחת לרשב"ג בן ח' שהוא פאבן ובהכרח לא בא רשב"ג אלא להוסיף דאפילו סתם ולד הוי ספק נפל עד שלא ששה וכמ"ש התו' ד"ה פנין ולפ"ז מש"ר דבשהה גרידא הוי בן קיימא הוא דלא פמאן.

ג' קשה פיון דכ"ר דמהני שקה ולא גמרו אלמא דמשפחת לא גמרו שיקיה א"כ אמאי אסור לטלטלו דבסוגי' דיבמות משמע דהא ביהא תליא דאין איסור לטלטלו אא"כ ודאי ימות. ד' האיה כ"ר דבן ח' שגמרו הוי ולד שלם ובסוגי' משמע בין לפרש"י ובין לפי תוס' דאפילו אליבא דרבי לא אהני גמרו אלא להיתר טלטול ועודנו ס' נפל לשאר מילי, ה' קשה למה השמיט רבנו מלתא דר' אבהו (וע' בית שמואל סי' קס"ד דלר' אבהו לא מהני שקה גרידא וכ"ש דלא מהני גמרו גרידא.

פ' דנהי דלא גמרו הוי ריעותא טפי מלא שקה ודאי דשקה עדיף מגמרו כנ"ל. ומהתימה על יש"ש יבמות שכ' דהרי"ף ורבנו פסקו כר' אבהו דהא בהדיא כ"ר פאן דשקה ל' יום מהני בבן ח' שלא גמרו) דאע"ג דנפשט במ' שבת דפלוגתא דת"ק ורשב"ג לאו דוקא בבן ח' אלא אפי' בסתם וולדות והלכה פרשב"ג דנקיט פל' ששה כו' י"ל דההלכה פרשב"ג רק בסתם וולדות ומנ"ל ללדות מלתא דר' אבהו בבן ח' דאין עושין מעשה עד כ"ש ואפילו תימא דרבנו פסק כרבי דגמרו מהני ד"ת י"ל דמד"ס הוי ספק עד כ"ש אפי' גמרו וכו' אבהו וכ"ש בלא גמרו.

ואפילו תימא דסובר רבנו דפ' הלכה פרשב"ג אפי' בבן ח' ששקה ולא גמרו אפתי בפ"א מה' אבל ה"ח דפסק רבנו פדברי המקיל באבל דלא מהני בבן ח' שקה ה"ל לבאר הקצפה דר' אבהו עד כ"ש ולמה השמיט רבי אבהו לגמרי (גם מ"ש הכ"מ לקמן הי"ד להצריף גמרו בבן ז' לא יתכן דהא בפרייטא נקיט בן ח' ומה שנדחק דבבן ז' וגמרו הוי ודאי בן קיימא ובבן ח' ספק ליתא דהא אפילו סתם ולד הוי ס' נפל עד שלא שקה.

ותו דלפי פירושו פתח בכד וסיים בחבית דפי' ספק בן ז' וס' בן ח' הוא בזמן לינה ופי' נאם בן ז' נאם בן ח' ר"ל בטבע והבן זה. ותו למה לא נקיט רבנו האי ממ"נ בבן ח' ודאי או בן ז' ודאי א"ו העיקר כמ"ש המ"מ פ"א מה' יבום דבבן ז' א"צ גמרו (ע' הגמ"י וכן פסק הטור ובש"ע י"ד סי' רס"ה ודלא כט"ז שהחמיר כדעת הכ"מ) ולקן' הכ"מ למה נקיט רבנו בבן ז' שיקיה שלם י"ל דרבנו מפרש הא דאמר רבי בבן ק' שלא גמרו ר"ל אע"ג שיש לו שער וצפרנים אלא שהשער לקוי וצפרנים לא גמרו פראוי חזקה שהיא בן ט' נפל דאלו הנה בן ז' דאשתיה היו נגמרים הסי' לגמרי בחזש' ח' מש"ה סובר רבנו דבבן ז' נמי חוששין שהוא בן ט' ונפל הקלפה פל' שאין לו שער וצפרנים פלל תולין שהוא נפל אא"כ נולד שלם בשער וצפרנים פדרף בן ז' אע"ג ששערו לקוי ולא גמרו פראוי לבן ט' ה"ז ולד מן התורה.

ולפ"ז יש מקום להסתפק לפי שלא מצאנו לרבנו החילוק של גמרו זולת פאן לענין מילת בן ח' דיש לצדד דזוקא בבן ח' אהני גמרו דחזקה דהוא בן ז' דאשתיה דאין בן ט' גומר סי' בחזש' השמיני משא"כ ביצוע שנולד בתשיעי למקוטעין אע"ג שגמרו הוי ס' נפל דעביד לגמור סי' בתחלת חזש' התשיעי והיינו דאמר הש"ס הלכה מפלל דפליגי דכיון דסובר רשב"ג דבן ח' שגמרו הוי ס' נפל כ"ש בסתם ולד.

מיהו י"ל איפכא דבסתם ולד אין מציאות דלא גמרו. ומש"ר דספק בן ז' או בן ק' מלין ממ"נ אע"ג דבגמ' אר"א דבסתם ולדות מזהלין בשבת מתורת ממ"נ.

י"ל דְהֵינּוּ לְפִי הַס"ד דְסִתָּם וְלֵד לְרִשְׁבֵּ"ג הָיִי ס' נֶפֶל מִד"ת אֲבָל לְפִי מַה דְקִי"ל פ"א מַה יְבוּם דְבִנְתִּיקְדָּשָׁה לְכַהֵן לֹא תַחֲלוּן אֲלֵמָא דְלֵא קוִי"ל פְּרִשְׁבֵּ"ג אֲלֵא לְהַחֲמִיר מִד"ס שְׁתַּחֲלוּן בְּנִתְקַדְשָׁה לְיִשְׂרָאֵל מִשָּׂא"כ לְעֵנִין מִיֵּלָה דְלֵא שְׁיִיךְ לְהַחֲמִיר מִד"ס לְדַחֲוֵת מִיֵּלָה בְּזַמְנָה שְׁפִיר בְּסִתָּם וְלֵד אוּ בֶן ק' שְׁגָמְרוּ נִימּוּל בְּשַׁבַּת מְדִינָא לְזָה לֹא זָכַר רַבְּנּוּ הָאֵי מִמ"נ זֹלַת בְּסַפֵּק בֶּן ח' אוּ בֶן ז'.

(וּלְיִישָׁב דְבָרֵי רַבְּנּוּ נִרְאָה דְאֵינּוּ מְפָרֵשׁ מְלִתָּא דְר' אַבְהוּ כְּפִרְש"י וְתוֹסְפוֹת לְעֵנִין סְפֵק נֶפֶל דְהוּא דְבַר תִּימָה שְׁיִהֵי אָסוּר בְּטִלְטוּל עַד כ"ש וְתוּ דְאֵטוּ נֶפֶל עֲדִיף מִן טְרַפָּה דְאֵינּוּ חֵי יב"ח (וּלְפִמְש"ר פ"א מַה ט"מ דְהוּא כְּאֲבֹן וְאֵינּוּ מְקַבֵּל ט"מ וְזִיבָה וְצָרְעַת לְעֵנִין תְּרוּמָה וְקִדְשִׁים מְפָלֵל שְׁאֵינּוּ חֵי יב"ח וְגָרַע מְטְרָפָה.

וְעַפ"א מַה אֲבָל דְבֶן ח' שְׁשִׁיקָה ה"ז ס' נֶפֶל דְאֵין מְתַאבְּלִין עָלָיו וְאֵין מְתַעֲסָקִין עִמּוֹ וְאֵפ"ה כ"ר סִתָּם דְכָל בֶּן יב"ח יוֹצֵא בְּמִטָּה דְמִשְׁמַע אֲפִילוּ בֶן ח') אֲלֵא רַבְּנּוּ מְפָרֵשׁ הָךְ דְר' אַבְהוּ לְעֵנִין גְּדֻלוֹת דְמוּמָא דְסִי סָרִיס וְאֵינְלוּנִית וְה"ק כָּל שְׁלֵא הִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת אַע"ג שְׁהִבִּיא סִי סָרִיס אֵינּוּ גְדוּל וְדָאֵי עַד שְׁיִהֵי בֶן כ' וְיִבִּיא סִי סָרִיס וְכֵן בֶּן ח' שְׁמִיגוּ וְכַחוּ חֲלָשׁ אֲפִילוּ לֹא הִבִּיא סִי סָרִיס הָיִי גְדוּל לְכ"ש.

וּמִש"ה הַשְּׁמִיט רַבְּנּוּ מְלִתָּא דְר' אַבְהוּ דְקִי"ל פ"ב מַה אִישׁוֹת דְבִלָּא הִבִּיא סִי סָרִיס לֹא סָגִי בְכ' שְׁנָה וּבְעֵינֵין רֹב שְׁנוּתֵיו דְלֵא כְר' אַבְהוּ וּלְפ"ז קו' הַש"ס דְאֵין לְזָה מְצִיאֹת דְבֶן ח' מִי חֵי פְלָה הָאֵי וּמְשַׁנֵּי בְּגָמְרוּ פְרָבִי דַּה"ל בֶּן ז' וְאֲשַׁתְּהִי (וְכַדְמוֹת רֵאזִיָּה לְפִי זֶה מְצִאתִי בְּב"ש סִי ק"מ בְּשֵׁם הַנ"י ע"ש) וּמ"מ מְזַגוּ חֲלָשׁ לְאַחַר סִי גְדֻלוֹת וּבְהִכִּי נִיחָא קוֹשְׁיָא ה' הַנְּ"ל, גַּם נִיחָא קו' א' הַנְּ"ל דְמִש"ה פֶּסֶק רַבְּנּוּ פְרָבִי בְּגָמְרוּ הוֹאִיל דְר' אַבְהוּ ס"ל פְּנוּתִיהִ (דְאֵין קו' הַתוֹסְפוֹת מְכַרְחַת דְאֵי ס"ד דְר' אַבְהוּ פְרָבִי לְמָה פְרִיף לְרַבָּה תוֹסְפָאָה וְלֹא פְרִיף לְר' אַבְהוּ דִי"ל דְקו' הַש"ס אַרְבָּה תוֹסְפָאָה דְעַבִּיד עֲבוּדָא לְהַקֵּל נֶגְדַת"ק וְהַצָּרִיף לְחַדֵּשׁ דְאֲפִילוּ לְקוֹלָא קוִי"ל כְר' וְרִשְׁבֵּ"ג דְאֵיכָא בֶּן ז' דְאֲשַׁתְּהִי.

וְר' אַבְהוּ ס"ל דְנוֹקָא פְרָבִי בְּגָמְרוּ) דְלְרִשְׁבֵּ"ג אַע"ג דְנֶפֶל לֹא הָיִי בְשִׁיקָה וְלֹא גָמְרוּ פְסִיקָא לְהַש"ס דְלְכ"ע לֹא חֵי פְלָה הָאֵי. וְמַה שְׁהִקְשׁוּ הַתוֹסְפוֹת ד"ה פִּינּוּ דְהָאֵיף הוֹכִיחוּ בְשַׁבַּת הַלְכָה מְפָלֵל דְפְלִיגִי בְּסִתָּם וְלָדוֹת לְעֵנִין חֲלִיצָה דְלֵמָא ה"ק הַלְכָה דְמַהֲנִי שְׁיִהוּי בְּבֶן ח' וְדֵלָא פְרָבֶנּוּ דְפְלִיגִי דְלֵא מְהֵנִי שְׁיִהוּי בְּבֶן ח' (דְתִי רֵאשׁוֹן ** (הָרֵאשׁוֹן) ** שְׁבַתוֹס' דֹא"כ הַל"ל הַלְכָה פְרָבִי וְרִשְׁבֵּ"ג אֵינּוּ מְסַפִּיק לְדָרְךָ רַבְּנּוּ דְרִשְׁבֵּ"ג פְּלִיגִי אֲדַרְבֵּי בְשִׁיקָה וְלֹא גָמְרוּ.

וְכֵן לִיתָא לְתִירוּץ שְׁנֵי שְׁבַתוֹסְפוֹת דְקִי"ל בְּבֶן ח' כְר' אַבְהוּ וְדֵלָא פְרִשְׁבֵּ"ג דְהָא רַבְּנּוּ מְפָרֵשׁ מְלִתָּא דְר' אַבְהוּ לְעֵנִין גְּדֻלוֹת. אָף) י"ל כְּתִי עוֹזֵד ** (צ"ל וְעוֹזֵד) ** שְׁל הַתוֹסְפוֹת דְקִימִים לִיָּה לְהַש"ס דְלְעֵנִין סִתָּם וְלָדוֹת פֶּסֶקוּ פְרִשְׁבֵּ"ג גַּם י"ל דְפְסִיקָא לְהַש"ס דְהָא בְהָא תִלְיָא פִינּוּ דַת"ק וְרַבִּי פְלִיגִי אַרְשָׁבֵ"ג לְחוּמְרָא דְאֵין שְׁיִהוּי בְּבֶן ח' מוֹצִיא מִיַּדִּי סְפֵק נֶפֶל וְהָא דְכְתִיב וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה הֵינּוּ מְשׁוּם דְסִתָּם וְלָדוֹת אֵינּוּ בְּחִזְקַת נֶפֶל וּמְפָלֵל דְפְלִיגִי נְמִי לְקוֹלָא דְסִתָּם וְלֵד הָיִי בֶן קִימָא מְדִינָא אֲפִילוּ לֹא שְׁהָה דְהָא לְדִידְהוּ שְׁהֵיָה לֹא מְהֵנִי בְּבֶן ח' וְלֹא בְעֵי הַש"ס אֲלֵא דְלֵמָא ת"ק וְרַבִּי אֵינְרִי בְּבֶן ח' וְרִשְׁבֵּ"ג בְּסִתָּם וְלֵד וְלֹא פְלִיגִי דְלְכ"ע סְפֵק סִתָּם וְלֵד בְּעֵינֵין שְׁהָה וּלְכ"ע בֶּן ח' אָסוּר בְּטִלְטוּל עַד שְׁלֵא שְׁהָה.

ופשיט פנין דאמר הלכה פרש"ג מפלל דלת"ק ורבי נפל חי שלשים יום ולא מהני
שהיה בן ח' וממילא פליגי בסתם ולד דהוי בן קיימא אפילו תוה ל' פנ"ל. ויותר נראה
דהנה הרא"ש כתב ותמהני על האי פוסקא דהא לא קי"ל פרש"ג באשת פהו.

לכן נ"ל דהלכה פרש"ג רק בבהמה דלקחי פשיט הש"ס הפל מבהמה משניות
** (ממשניות). ** דעגל ודבכור ולא פשיט ממתני' דהמפלת דתנן תינוק בן יומו ה"ז
פחתן שלם ופריה ה"תם פמאן דלא פרש"ג ומדחה הב"ע בדקים ליה שפלו חדשיו.

והבעיא אי פליג ת"ק ורבי בבהמה ונפשט דפליגי והלכה פרש"ג בבהמה אבל באדם
לא קי"ל פרש"ג באשת פהו רק באשת ישראל לחומרא ומתורץ תמיהה הרא"ש (ואע"ג
דקי"ל פרש"ג בבהמה שפיר פסק רבנו פ"ב מהי"ט ה"ב וה"ד דהוי מוכן דהיינו בדקים
לן שפלו חדשיו כמ"ש המ"מ.

א"נ דוקא לענין אכילה דאורייתא קי"ל פרש"ג ולא לענין מוקצה דרבנן ולא רצה הש"ס
לפשט אלא מדלא פי' במתני' אבל אסור באכילה. אבל רבנו שכתב בהדיא אסור אכילה
פ"ד מהמ"א ה"ד שפיר פסק דלענין טלטול שרי.

וכשתסתכל מיושבין קו' אבג"ד. ולפ"ז דלא נפק הלכה פרש"ג אלא בבהמה לולי
דברי המ"מ ה"ה מקום ליישב כל פסקי רבנו דאיהו מפרש התוספתא דלת"ק פלו עיקר
ומ"מ סתם ולד הוי בחזקת בן קיימא ולא ס' נפל אא"כ ידוע שלא פלו הוי נפל ואסור
בטלטול עד י"ב חדש אפי' שעה וגמרו.

ולרבי גמרו עיקר והוי בחזקת בן קיימא אפילו בן ח' ולא שעה ואינו ס' נפל אא"כ לא
גמרו אפילו סתם ולד הוי בחזקת נפל. ולרש"ג שעה עיקר והוי בנדאי בן קיימא אפילו
בן ח' ולא גמרו וכל שלא שעה אפילו סתם ולד וגמרו הוי ספק נפל מיהו בהכרח מודה
רש"ג דכל שלא גמרו הוי בחזקת נדאי נפל עד שלא שעה דנדאי מודה רש"ג דאיכא
בן ח' שהיא כאבן ואסור בטלטול וכיון דס"ל לרש"ג פרבי דאיכא בן ז' דאשתהי אין
חילוק בין בן ח' לסתם ולד ואנן קי"ל כרבה תוספאה דעביד עובדא עד יב"ח אלמא דבן
ז' אשתהי.

נמצא לפ"ז יש לנו ט' בבות וה' חלוקי דינים. א' בידוע שפלו אפילו לא גמרו ולא שעה.
ב' וכן סתם ולד שגמרו ושעה דהוי לכ"ע בן קיימא נדאי אפילו מד"ס ולענין אבלות. ג'
סתם ולד שגמרו ולא שעה דהוי לת"ק ורבי בן קיימא ולרש"ג ספק נפל.

ד' וכן סתם ולד ששעה ולא גמרו דהוי לת"ק ורש"ג בן קיימא ולרבי נפל. ה' וכן נדאי
בן ח' שגמרו ושעה דהוי לרבי ורש"ג בן קיימא ולת"ק נפל וקי"ל מדינא פרבים דהוי
בן קיימא ד"ת לרציחה ונחלות וס' נפל מד"ס ומקילין לאבלות ומחמירין לחליצה בבן
ח' נדאי אע"ג דגמרו ושעה ומש"ה כ"ר פ"א מה' יבום ה"ה אבל אם לא נודע לכמה נולד
דדוקא סתם ולד שגמרו ושעה פוטר אף מחליצה מד"ס כמ"ש (ו' וכן בן ח' ששעה ולא
גמרו דהוי בן קיימא לרבי ורש"ג נפל לת"ק ואנן קי"ל כרבה בר תוספאה מש"ה פסק
רבנו פאן דהוי כשאר נולדים לכל דבר אלא דלענין אבלות הלכה פרש"ג דמקיל באבל
ומחמירין לחליצה מד"ס כמ"ש) ז' אבל בן ח' שלא שעה וגמרו פנין דהוי פלוגתא דת"ק
ורבי ולרש"ג ה"ה ס' נפל הו"ל ספק גמור מד"ת ומד"ס הילקף קי"ל ספ"ב מה' יבום

דפוטר מחליצה ד"ת דלא אסרה תורה בכמה לשוק אא"כ נדאי זקוקה וחולצת מד"ס והרוצח פטור מספק.

ולענגן נחלות דכתיב ובו אין לו עיני עליו הרי הספק יורש ד"ת דהולכין אחר רוב ונחל ומנחיל. ח' סתם נלד שלא גמרו ולא שקה דהוי בן קיימא לת"ק ונפל לרבי ולרשב"ג הוי נדאי נפל ד"ת וספק נפל מד"ס.

ט' בן ח' שלא שקה ולא גמרו דהוי נפל לכ"ע אף מד"ס וה"ז כפאבן לטומאה ואסור בטלטול ומתייבמת ובחלק שו"ת ש"י הארכתי. אמנם דעת המ"מ פ"א מה' ייבום ה"ה דרבנו ס"ל (יולדת לתשע' אין יולדת למקוטעין ואין הפרש בין בן ח' נדאי או פחות מט' נדאי דלא פלו דהוי ס' נפל שמה הוא בן ז' דאשתהי וכן משמעות התוספתא איזהו בן ח' כל שלא פלו חדשיו.

גם ס"ל דאין חילוק בין נדאי לא פלו או סתם נלד דכיון דקי"ל דבן ז' משמתי ליפא בעולם נדאי בן ח'. ולפ"ז אין כאן אלא ה' חלוקות.

א' שידוע שפלו. ב' סתם נלד או בן ח' שגמרו ושקה דהנה פטורין מחליצה אפילו מד"ס. ג' סתם נלד או בן ח' ששקה ולא גמרו. ד' או להפך שגמרו ולא שקה דהנה פטורין מחליצה ד"ת וחולצת מד"ס אשת ישראל ולא אשת פהו.

ה' סתם נלד או בן ח' שלא שקה ולא גמרו דהוי נדאי נפל וזהו שכ"ר פ"א מה' ייבום דאם הפילה ר"ל שלא שקה ולא גמרו מתייבם אבל אם ילדה נלד ר"ל דגמרו סי' פטורה ד"ת אבל מד"ס דוקא בידוע שפלו חדשיו פטור' אע"פ שלא שקה ולא גמרו אבל בסתם נלד ולא שקה (וה"ה שקה ולא גמרו שלא הזכיר רבנו בבבאיור) חולצת אשת ישראל מד"ס.

ולפ"ז אין הפרש בין לשון לא נודע לכמה נולד שפפ"א מה' ייבום ה"ה ובין לשון נלד שלא פלו חדשיו שבספ"ב מה' ייבום דאידי ואידי דוקא בגמרו דליפא ריעותא בגופו הוא דאשת פהו לא תחלוץ ונקיט רבנו ספ"ב מה' ייבום לרבנותא דאפילו נדאי לא פלו לא תחלוץ באשת פהו אבל בלא גמרו אפילו בסתם נלד הוי ספק ד"ת ואפילו אשת פהו חולצת ורבנו איירי מסתם ונחלות שגמרו מסתמא (והנה אפשר לצדד דס"ל לרבנו דשהייה גרידא פוטר מחליצה משום דרכיה דרכי נועם.

ואולי היינו דוקא בסתם נלד דמש"ה כ"ר אם לא נודע לכמה נולד הוא דמהני שקה אפילו לא גמרו אבל בידוע שלא פלו אין שקה גרידא פוטר מחליצה מד"ס) ולשון המ"מ דבחד מתלת פלו או שקה או גמרו הוי בן קיימא ד"ת ואשת פהו לא חולצת ונחל ומנחיל.

מיהו בגמרו גרידא הו בבו ח' או סתם נלד הוי ס' נפל מד"ס ואשת ישראל חולצת ואינו נהרג עליו דספק נפשות להקל וכ"ש שאין מתאבלין ובשקה גרידת הוי בן קיימא לכל מקילי אף מד"ס (חוץ באבלות לא מהני שקה גרידא) אבל פלו גרידא מהני אף לאבלות.

ואי ליפא שום חדא מתלת אם ידוע שלא פלו ה"ז כפאבן (דאינו מטמא) ואסור בטלטול ובסתם נלד שלא שקה ולא גמרו הוי ספק ד"ת ואפילו אשת פהו חולצת. ודלא כהרמב"ן דס"ל בסתם נלד שלא שקה ולא גמרו הוי ספק מד"ס דאשת פהו לא תחלוץ ובו ח' אפילו

גמרו הוי ס' ד"ת דלא קי"ל כרבי ואפשר דלר' נמי לא מהני גמרו גרידא אלא להוציא מודאי נפל שאינו פאבן אבל מודה רבי דהוי ס' ד"ת דאפילו אשת פהן חולצת ע"כ הרי דפליגי בתרתי דלדעת המ"מ סתם ולד שלא גמרו הוי בספק בן ז' או בן ח' שהוא ד"ת ואין נימול בשבת אלא מתורת ממ"נ אבל בן ח' שגמרו הוי רק ס' מד"ס דאין אשת פהן חולצת (וכמ"ש הלח"מ פ"א מה' ייבום בדעת המ"מ) ולהרמב"ן בהפך דסתם ולד שלא גמרו הוי ס' מד"ס ובן ח' שגמרו הוי ספק ד"ת.

ומלשון רבנו בפרקין הי"ד משמע לכאורה דדוקא בידוע שלא פלו דה"ל ספק בן ז' דאשתהי או בן ח' הוא דנימול בשבת מתורת ממ"נ אבל סתם ולד נימול מדינא דלא אמר בש"ס סתם ולדות האיד מהלינן אלא לפי מה דקס"ד דאשת פהן חולצת וכמ"ש משא"כ למסקנא.

וכן משמע לשון אב"ל אם לא נודע לכמה נולד שכ"ר פ"א מה' ייבום (דלדבר המ"מ דאיירי בגמרו מאי איירא סתם ולד אפילו בן ח' נמי וה"ל אב"ל אם נולד לפחות מט' א"ו) דאיירי בסתם ולד שלא גמרו וקמ"ל רבותא פדעת הרמב"ן ובספ"ב מה' ייבום נקט לרבותא ולד שלא פלו ולשון סתם ולד משמע שגמרו דמהני אף בבן ח' דנמצא סתם ולד שלא גמרו ובן ח' שגמרו שקולים הן ודלא כרמב"ן בתדא וגם י"ל דאף בנדאי בן ח' שגמרו מודה רבנו להרמב"ן דהוי ס' ד"ת ומש"ר ספ"ב מה' ייבום ולד שלא פלו ר"ל שידוע שנולד למקוטעין וגמרו הוא דהוי ס' מד"ס כמו סתם ולד שלא גמרו דאיירי פ"א מה' ייבום דהוי ס' מד"ס.

ולפ"ז י"ל דגם ברוצח נקיט רבנו מלתא דפסיקא דבכלו חדשיו נהרג אפילו לא גמרו אב"ל אם ידוע שנולד למקוטעין אינו נהרג אפילו גמרו אב"ל בסתם ולד וגמרו ואפשר דנהרג) ועלח"מ פ"א מה' ייבום ה"ה שהקשה וא"ת לדעת רבנו כו' וי"ל דה"ק כו' ודבריו תמוהין דהא בהדיא קאמר רבי דאיזהו בן ח' שאסור לטלטלו כל שלא גמרו אלמא דבן ח' שגמרו מותר לטלטלו מיד.

וקושיותו מעיקרא ליתא כמ"ש דקס"ד דת"ק ורבי איירי לענין טלטול ורשב"ג איירי לשאר דיני ס' נפל ולא פליגי. גם מ"ש הלח"מ וא"ת אמאי פשיט כו' לק"מ כמ"ש דכיון דת"ק איירי לענין טלטול או דתרונוייהו מודים לרשב"ג דמהני שהיה בשאר דיני נפל או דשניהם פליגי.

גם מ"ש הלח"מ וכתבו שם התוספות דע"כ תרי מחלוקת כו' והשתא הראב"ד כו' ותירץ ורבנו נראה כו' נ' פוננתו דה"ק דלרשב"ג מהני שקה בבן ח' ולזה הוכיח הש"ס דסובר רשב"ג דבן ז' משתהי אב"ל גמרו גרידא לא מהני לרשב"ג בבן ח' ורבי פליג לקולא דמהני גמרו גרידא בבן ח' וקיי"ל כפונתיה לענין חליצה בדיעבד באשת פהן.

ות"ק פליג על רשב"ג לחומרא לענין שקה בבן ח' וקיי"ל כת"ק דמקיל באב"ל אע"ג דמודה רבי בשקה. מיהו הא ליתא דנדאי פליג רבי אפילו בסתם ולדות כדהוכיחו התו' שבת דק"מ ** (צ"ל דקל"ו).

(** ד"ה מְיָמְהָל דְּלִיפָא לְפָרַשׁ מְיָמְהָל בְּן ח' שְׁגָמְרוּ הָאִיף מְהַלִּינָן דַּא"כ מַאי בְּעֵי מִי פְּלִיגִי. וְלִיפָא לְמִימַר מִי פְּלִיגִי בְּבִן ת' דְּדִלְמָא רְשָׁב"ג אִינְרִי בְּסַתְּם וְלָדוֹת וּמַא"ח (** (ר"ת אֵלוּ אֵינָם מוּבָנִים.

(** קָאִי וְלֹא פְּלִיגִי דַּא"כ מַאי פְּשִׁיט ת"ש עַגְלָא שְׁנוּלַד בִּיּו"ט דְּהֵתָם אִינְרִי בְּסַתְּם עַגְלָא א"ו הַבְּעֵיָא בְּסַתְּם וְלָד וְנִפְשִׁט דְּרַבִּי פְּלִיג אַף בְּסַתְּם וְלָד לְקוּלָא דַּא"צ שְׁהָה וְהָד דְּאַשְׁתָּה פְּהֵן לֹא תַחְלוּץ אִינְרִי אַף בְּסַתְּם וְלָד כַּמְש"ר ה' יִבּוּם פ"א אִם לֹא נוֹדַע לְכַמְהָ נוּלַד.

וְאִם פְּנוּנַת הַלַּח"מ דְּרַבִּי פְּלִיג לְקוּלָא בֵּין בְּסַתְּם וְלָד וּבֵין בְּבִן ח' אֵלָא ת"ק מִחְמִיר דְּבָבִן ח' לֹא מְהַנִּי שְׁהָה. א"כ הִנֵּה רְאוּי לְהִיּוֹת סֵדֵר הַתּוֹסְפֹתָא לְהַפְּדָה ת"ק אָמַר כָּל שְׁלֹא כְּלוּ וְרְשָׁב"ג כָּל שְׁלֹא שְׁהָה וְרַבִּי אֹמַר כָּל שְׁלֹא גָמְרוּ.

אֵלָא הָעֵינְקָר דַּת"ק ס"ל דַּאִין בְּן ז' מְשַׁתְּהִי. מַש"ה כָּל שְׁלֹא כְּלוּ ה"ז נָפַל אֶפְּיֵלוּ שְׁהָה וְגָמְרוּ אֲבָל סַתְּם וְלָד הָוִי בְּחֻזְקַת בְּן קֵינְמָא אֶפְּיֵלוּ לֹא גָמְרוּ.

וְרַבִּי ס"ל כָּל שְׁגָמְרוּ הָוִי בְּן קֵינְמָא אֶפְּיֵלוּ בְּן ח' וּבְלֹא גָמְרוּ אֶפְּיֵלוּ סַתְּם וְלָד הָוִי ס' נָפַל (וְאַפְּשֵׁר דְּלְרַבִּי לֹא מְהַנִּי שְׁהָה בְּסַתְּם וְלָד שְׁלֹא גָמְרוּ דַּס"ל לַת"ק וְרַבִּי דְּלְרִיעוּתָא בְּגוּפָא שְׁלֹא גָמְרוּ לֹא מְהַנִּי שְׁהָה) וְרְשָׁב"ג אֶפְּיֵלוּ סַתְּם וְלָד שְׁגָמְרוּ הָוִי ס' נָפַל אַא"כ שְׁהָה מְהַנִּי אֶפְּיֵלוּ בְּבִן ח' וְלֹא אֶפְּסָקָה הַלְכָה כְּרְשָׁב"ג אֵלָא בְּבִהֶמָה כַּמ"ש דְּלֹא קִי"ל כְּרְשָׁב"ג בְּשְׁהָה וְלֹא גָמְרוּ אוֹ גָמְרוּ וְלֹא שְׁהָה אֵלָא כְּרַבְּהָ תּוֹסְפֹתָא דְּבִן ז' מְשַׁתְּהִי הִילְכָף גָמְרוּ וְשְׁהָה לַכ"ע פּוֹטֵר אֶפְּיֵלוּ בְּן ח' וְאַף בְּגָמְרוּ גְרִידָא אִין אֲשֵׁת פְּהֵן חוּלְצַת וְאִין חִילּוּק בֵּין בְּן ח' לְסַתְּם וְלָד (אֵלָא לְעַנְיָן שְׁהָה וְלֹא גָמְרוּ דְּפוֹטֵר בְּסַתְּם וְלָד מְשׁוּם דְּרַכִּיָּה דְּרַכִּיָּה נִוְעַם כַּמ"ש) יַמ"ש הַלַּח"מ מְהָדָה דְּנַחְלֹת עַמ"ש בְּסַמּוּף בְּעַנְיָן נַחְלֹת.

וְרִאִיתִי בִיש"ש יְבָמוֹת דְּמַקְשָׁה עַל הַמ"מ דַּס"ל דְּלְרְשָׁב"ג מְהַנִּי שְׁהָה בְּלֹא גָמְרוּ דְּהָא בְּנִדְהָ דַּמ"ד פְּרִיף כְּמַאן דְּלֹא כְּרְשָׁב"ג וּמְשַׁנִּי הַב"ע בְּשַׁכְּלוּ חֲדָשְׁיוּ וּמְדִלָא קְאָמַר הַב"ע בְּשְׁגָמְרוּ מוּכַח דְּאַפְּיֵלוּ גָמְרוּ מְצָרִיף רְשָׁב"ג שְׁהָה וְכֵן מְשַׁמְעוֹת הַתּוֹסְפֹתָא וְהָא דְּקָאֵמַר רְשָׁב"ג כָּל שְׁשְׁהָה וְלֹא קְאָמַר כָּל שְׁשְׁהָה וְגָמְרוּ מְשׁוּם דַּס"ל בְּסַתְּם וְלָד לֹא מְהַנִּי גָמְרוּ גְרִידָא וּמְהַנִּי שְׁהָה גְרִידָא אֲבָל בְּבִן ח' מְצָרִיף רְשָׁב"ג שְׁהָה וְגָמְרוּ אֵלָא דְּבְשְׁהָה גְרִידָא הָוִי סַפְּקָא נָפַל וּבְגָמְרוּ גְרִידָא וּפְּיָהֵק וּמַת הָוִי וְדַאי נָפַל וְרְשָׁב"ג א.

פְּלִיג אַרְבֵּי בְּגָמְרוּ וְהַלְכָה כְּרְשָׁב"ג ע"ש. וְאִין זֶה הִכְרַע דְּכִינּוֹן דְּרַבִּי מִינְרִי לְעַנְיָן בְּן ח' דְּבְגָמְרוּ אֲשַׁתְּהִי וְאִינוּ כְּאֶבֶן וְרְשָׁב"ג לֹא פְּלִיג בְּהָא דְּאַשְׁתְּהִי אִם בְּן מַנ"ל דְּפְּלִיג רְשָׁב"ג דְּגָמְרוּ לֹא מְהַנִּי דְּלִמָּא לְרַבִּי הָוִי גָמְרוּ וְדַאי בְּן קֵינְמָא וְלְרְשָׁב"ג סַפְּקָא נָפַל וְעַמְש"ל בְּעַנְיָן נַחְלֹת דְּרַבְּנֵינוּ מְשֻׁנָּה פְּיָהֵק וּמַת לְאַכְלוּ אִרִי דְּבַתְּרַנּוּיָּהּ אֲשֵׁת פְּהֵן לֹא תַחְלוּץ וְאַשְׁתָּה יִשְׂרָאֵל חוּלְצַת וּבְשׁו"ת הָאֲרַכְתִּי בְּעַנְיָן זֶה.

וְהִנֵּה בַּפ"א מַה ט"מ הִי"ד כ"ר דְּדוֹנְקָא כְּלוּ חֲדָשְׁיוּ (וְה"ה סַתְּם וְלָד אוֹ בְּן ח' שְׁשְׁהָה וְגָמְרוּ כַּמ"ש) ה"ז קָטָן בְּן יוֹמוֹ מְטַמָּא לַכ"ע וְה"ק דְּכְלוּ גְרִידָא מְטַמָּא וְדַאי וְה"ז שׁוֹרְפִין עָלָיו תְּרוּמָה וְקַדְשִׁים וּבְן ח' וְדַאי וְכַמְבֹּאֵר כְּאֵן בַּה' מִילָה דְּלֹא מְקַרִי בְּן ח' אַא"כ לֹא שְׁהָה וְלֹא גָמְרוּ ה"ז כְּאֶבֶן וְאִינוּ מְקַבְּל טוּמְאָה כְּלָל.

ומדלא נקיט לא פלו חדשיו ולא גמרו משמע דסתם נלד שלא גמרו (וכ"ש סתם נלד או בן ח' שגמרו) הני ס' נפל דתולין ואין שורפין ומוכח נמי דיש הבדל בין סתם נלד שלא שקה ולא גמרו ובין בן ח' שלא שקה ולא גמרו.

ובפ"ב מה' רוצח ה"י כ"ר דכל שפלו נהרגין עליו אפילו לא שקה ולא גמרו כדמוכח סוגיא דנדה אבל אם נולד לפחות מט"ח ההורגו תוך ל' יום אינו נהרג עליו ומשמע דאפילו סתם נלד וגמרו אינו נהרג עליו כל שלא שקה מדלא נקיט אבל בן ח' ומדנקיט דרף שליילה משמע דאין נהרג על בן ח' ששקה אא"כ שקה וגמרו (כדקיי"ל לענין אבלות וה"ה רציחה וכ"ש בן ח' שגמרו ולא שקה ורבנו איירי מסתמא בגמרו) ועמ"ש בה' אבל.

ואפי' ספק נלד שגמרו ולא שקה נראה דאינו נהרג דדוקא למאן דמחלק בין פיהק ומת לאכלו ארי הוא די"ל דנה שקהו ה"ל כאכלו ארי ויש לו חזקת חיים אבל לפמ"ר בפ"ק מה' ייבום דאין חילוק ודאי הני ספק נפל אע"פ שגמרו.

אבל סתם נלד ששקה ולא גמרו י"ל דנהרג עליו דמש"ה כ"ר דנולד פחות מט"ח ה"ז כנפל עד ששקה ואחר ששקה ה"ז ספק נפל לאפוקי סתם נלד סגי בשקה גרידא. וסיים רבנו ומהורגו אע"ג דפתח בתרתי נהרג וגולה משום דדוקא אינו נהרג תוך שלשים דספק נפשות להקל אבל ודאי גולה על סתם נלד או בן ח' שגמרו ולא שקה דכיון דהני ס' ד"ת אם יתרגנו גואל הדם אין לו דמים ועמ"ש"ל בענין נחלות וענין אבל.

ובפ"א מה' נחלות הי"ג כ' המ"מ ומש"ר בלא פלו חדשיו הוציא דבנדה דף מ"ד פריף באבלות כמאן דלא פושב"ג ומשני בדקים ליה שפלו חדשיו ומדלא הקשו בן בשאר דינים זולת באבלות למד רבנו דבכלהו אפילו לא פלו ומ"מ אין זה מוכרח (פי' די"ל כפרש"י דנטר הש"ס עד דמסיים לכלה מלת' ונהדר פריף וכ"כ היש"ש ותו דנהי דבכלהו לא בעינו בידוע שפלו בסתם נלד מנלן דבידוע שהוא בן ח' גוחל ומנחיל.

ותו דבה' רוצח כ"ר דנדאילא פלו ה"ז כנפל. ואולי דלמד רבנו דין ירושה מדקאמר הש"ס בן יום א' אין עובר לא מ"ט איהו מניית ברישא אלמא דיצא חי גוחל ומנחיל מיהו גם זה אין נ"ל הקרח וצ"ע עכ"ל.

פי' די"ל דנקיט עובר לא אפילו פלו חדשיו וזהו השגת הראב"ד אלא שהוסיף דה"ל הוא ספק ואחיו ודאי ואין ס' מוציא מידי ודאי. ומ"ש שם הלח"מ וי"ל דנדאי מדארשב"ג כו' דקיי"ל פושב"ג בענין אבלות כו' אומר אני דמבבא דמטמאין בזיבה לק"מ כמאן דלא פושב"ג דנדאי אפילו בן ח' שלא שקה הני לרשב"ג ספק נפל לתלות אלא דאין שורפין מספק.

וכן לק"מ מדזוקק לייבום דנדאי בעינו ואח אין לו וזה זוקק מספק וכן הא דתנן ופוסטר מן הייבום לק"מ עמש"ר בפ"ה המשנה דאתניא פושב"ג דמש"ה לא נקיט ופוסטר מן החליצה אלא דהני מצי למפריף על פבות דמאכיל בתרומה ונחל ומנחיל ומהורגו חייב א"ו דבכלהו קיי"ל פושב"ג נרק על אבלות פריף ומסיק דבאבילות גרידא איירי בשפלו מדסיים הרי הוא פחתן לכל דבריו משא"כ באינף אפי' לא פלו דהא בלא"ה צ"ל דמתני' לצדדין דהא מטמאין וזוקק ופוסטר בהקרח איירי בדלא פלו ומ"ש הלח"מ עוד פתבו כו' וי"ל דהתם נמי כו' ועמ"ש בענין רוצח מיהו הא ודאי דכאן בה' נחלות איירי בגמרו.

ולפמ"ש המ"מ בפ"א מה' ייבום דבחד מתלת פלו או שקה או גמרו הוי בן קנימא ד"ת
הכא דבגמרו גרידא הוי ס' מד"ס ובין בן ח' או בסתם ולד וכמש"ל דכיון דקי"ל דבן ז'
משתהי ליפא בעולם ודאי בן ח' ואידי ואידי ספק נפל ד"ת) ואהני גמרו להוציא או מספק
ד"ת ולא ידעתי מה קשה ליה להמ"מ ומינושב השגת הראב"ד.

ומ"ש הלח"מ קשה למה לא הקשה כו' וי"ל דבחליצה כו'. לפמ"ש לק"מ מייבום דנדיא
אפילו לא פלו פוטר מייבום ולא הצריך רבנו פלו אלא לפטור מחליצה וזה לא שייך פלל
לסוגיא דנדה אלא דהמ"מ פריה דאי ס"ד דרק אבלות אוקים הש"ס בכלו ולא אינה קשה
רוצח.

אף לק"מ דאע"ג דגמרו מוציא מספק ד"ת לנחלות דאזלינן בתר רבנא שאני רצחה דאין
הולכין בנפשות אחר רוב מש"ה אינו נהרג אא"כ פלו ובקרבח מתני' לצדדין כמ"ש.
ומ"ש הלח"מ עוד אמרו שם במשנה ומטמא כו' וקשה עוד מזה כו' ולק"מ כמש"ל דבכלו
שורפין ובלא גמרו בן ח' טהור ובספק תולין פנ"ל.

ומ"ש הלח"מ עוד כ' המ"מ ואולי דין הירושא כו' דבריו פבדים דנדיא אנו צריכין לטעם
מניית ברישא בעובר לרשב"ג בכלו ולרבנן בלא פלו ומש"ה כ' המ"מ גם זה אין נ"ל
הכרח וכבר יישבנו קו' הראב"ד ועד ראיה לפסק רבנו דבפר"א דמילה מסיק לענין
חליצה דבפיהק ומת לכ"ע מת הוא פי פליגי באכלו ארי כו' וא"כ קשה ל"ל להש"ס טעם
דאיהו מניית ברישא תיפוק ליה דעובר לא גרע מפיהק ומת דאין לו חזקת חיים.

א"ו דכל שגמרו יש לו חזקת בן קנימא ושפיר משפחת אף בעובר חזקת חיים פשגמרו
סי' והוצרו הש"ס לטעם דאיהו מניית ברישא. והו' דפיהק ומת איירי בלא גמרו.

וא"כ אנו רואין דר' ששת מהדר לאוקים פרבנן אליבא דהלכתא מש"ה הוצרו לטעם
איהו מניית ברישא (דנדיא לרשב"ג גמרו מוציא מידי ספק נפל) וע"כ האי דפריה כמאן
דלא פרשב"ג היינו דוקא באבלות דקיי"ל פרשב"ג דמקיל באבל וכמ"ש המ"מ בה' ייבום
ולפמ"ש הדברים מוכרחין.

גם י"ל דאפילו תימא דקושניית הש"ס כמאן דלא פרשב"ג מוסב אף אנחלות ורוצח
ומאכיל בתרומה היינו לפי הס"ד דלרשב"ג פל שלא שקה הוי ספק ד"ת אפילו בסתם
ולד או בן ק' שלא גמרו אבל לדין דקיי"ל דאשת פהן א"צ חליצה אלמא דגמרו מוציא
מידי ספק ד"ת ושפיר נוחל ומנחיל ד"ת דאין חוששין למיעוט בדין רבנא אלא דלענין
איסור חליצה הוא דשייך לחוש לס' דרבנן.

דמש"ה נמי השונוה רבנו בה' ייבום פיהק ומת לאכלו ארי מדהוצרו ר"ש לטעם מניית
ברישא אלמא דפיהק ומת הוי ס' בן קנימא ומדקי"ל דאשת פהן אינה חולצת אפילו פיהק
ומת ואשת ישראל חולצת אפילו אכלו ארי מכלל דבתרונן יהו חשוב בן קנימא ד"ת וספק
נפל דרבנן ונסתלקה השגת הראב"ד ועפ"א מה' אבל ה"ח דמשמע אפילו סתם ולד וגמרו
פל שלא שקה ה"ז נפל לענין אבלות אא"כ פלו גרידא מתאבלין עליו אפילו לא שקה
ולא גמרו (אא"כ נולד מת או מחותף ומסורס פיון שחין נפשו דנה עליו) ובן ח' (דהיינו
שלא גמרו וכמש"ר בה' מילה דלא מקרי בן ח' אא"כ לא גמרו) אפילו שקה אין מתאבלין
עליו.

והר"א השיג דהא הלכה פרש"ג דאשתהי ופי' הכ"מ דה"ק דהא הלכה פרש"ג דבשקה אינו נפל ואי מש"ה לאו קושטיא לפמש"ל דלא אפסק הלכה פרש"ג אלא בבקמה. מיהו נראה לעין דכוננת הר"א ד' דהא קי"ל כרבה תוספאה דבן ז' משתהי ונפיר פשקה אומר אביו בלבו שהיא בן ז' ואשתהי ולבו דנה עליו אלא דלפמ"ש דבן ח' בלשון רבנו פשלא גמרו סי' שפיר הוי ס' נפל מד"ס ואין לב אביו דנה עליו מיהו בן ח' ששקה ונמרו מודה רבנו דמתאבל עליו דכל שגמרו לא מקרי בן ח' אלא בן ז' דאשתהי כמש"ר בה' מילה.

ומ"ש הכ"מ דכל שלא שקה הוי ספקא לקולא באבלות דרבנן ליתא דהא כ"ר דאבלות יום ראשון דאורייתא אלא הטעם משום דקי"ל הלכה כדברי המקיל באבל. ומה ששקה הלח"מ ותימה על תימה כו' לק"מ דדוקא בן ח' דהיגנו שלא גמרו הוא דלא מהני שקה אבל בסתם ולד אע"ג שלא גמרו מהני שקה ומתאבל עליו וא"כ רוצח פאבל ועמ"ש בענין נחלות ומתן רץ השגת הר"א ד.

פ"ק ב ה"ד וחוזר עכ"מ ונ"ל דרבנו מפרש פיון דמילה היתה בשבת מקלל דציצין שאין מעפבין לא מקרי צרכי מילה ואפשר דארף בחול נמי אסור משום צערא דינוקא. שם ה"ה מקום שדרכן עיני השגות ועמ"ש ח"א ועיני בהשגות פ"ב מה' שבת הי"ד ובלח"מ שם שדברי הר"א ד"ד סותרין זא"ז.

וכנסת יחזקאל שי"ו תירץ דכוננת הר"א ד"ד פ"ב מה' שבת פשנכרי מחמם מעצמו בלא ציווי ישאל ע"ש. וכוננת רבנו פשוטה דמ"ש מפני שספנה הוא לו קאי רק על שלישי למילה כמ"ש המ"מ שם בה' שבת.

פ"ק ג ה"א ואין ראוי עיני השגות ובהג"מ יכן מסתבר דהאיך יברכו ב' ברכות אמצנה א' ועפ"י מהלכות ברכות הי"ד ושאני האב שמינחדת המצנה בו לעשות שליח. שם ה"ו וכן אנדרוגינוס ע' השגות וכ"מ ובתי פהונה בית ועד סי' א' תמה על הכ"מ ושם סי' ב' מיישב רבו מהר"י קונקו דברי הכ"מ ומחלק דבספק נתחייב אינו מברך אבל בספק יצא י"ח ונפטר חייב לברך ושאני דמאי שרוב ע"ה מעשרין.

ובסי' ג' סותר דברי רבו מהר"י דספק ערלה פבושה אין מברכין. ואין זה סתירה דגם זה ספק חיוב דחיוב המילה חל משיצא לאויר העולם וכבר הרגיש בזה קצת.

ומה שמדקדק בלשון הכ"מ דתופס החבל בתרי ראשין פאב"י ור"בא הוא אמת ונהנכון כמ"ש פ"ג מה' מגילה ה"ה ע"ש. סליק ספר אהבה סכום ההשגות בס' אהבה פ"ד וסי' למען ילמד לאהבה את ה' הלכות שבת פ"ק א ה"א הקדמה לה' שבת.

ושם הלכות דהוז"ח עמ"ש ח"א. שם ה"י היו לפניו עמ"ש ח"א.

ועיני פרייתות ד"כ ע"א בתוס' ד"ה אלא כו' והא דפשיט ליה כו' דהכי משמע לישנא דמתני' דר"י מחייב טפי כו' ותירוצם דחוק דהא לפי תירוצ הגמרא ר"י מקיל טפי דלא פהוכחתם דר"י מחייב טפי אמנם לפמ"ש ק"א ביישוב ההשגה דמש"ה פסק רבנו במתעסק דאיסור' בשם א' חייב דלא כר"נ הואיל דפסק מקלקל בחבורה פטור הרי איתומב ר"נ ממתני' דתינוקת.

ניחא קונשיית התוספות דשפיר ליכא למימר איפכא דר"י פוטר לר' יהושע מתעסק במין א' דהא לר"י דס"ל מקלקל בחבורה פטור מוכח ממתני' דתינוקת דמתעסק במין א' חייב לר' יהושע.

ובהכי ניחא נמי קונשיית התוספות פסחים דע"ג ד"ה לדברי שהקשו אליבא דר"י מדס"ל מקלקל בחבורה פטור פוטר נמי במתעסק ששוחט זבח זה וכסבור שהוא אחר כו' דלפמ"ש ניחא. אף דלפ"ז קשה מאי האי דקמותיב ר"י לשמואל מדיוקא דר"י דמתני' דהא אליבא דר"י בל"ז איתותב שמואל ממתני' דתינוקת ולא קפטר שמואל במתעסק אלא אליבא דר"ש דס"ל מקלקל בחבורה חייב.

ונ"ל דבמגני שלמה הקשה דמאי פריה רבא לשמואל ממתני' דתינוקת דתקשה דהא מתני' דתינוקת חשיב נתפונן לחתוף את התלוש ונמצא מחובר אחר דהא בשעה שפיל את שלאחר שבת כסבור שהוא של שבת א"ו דלק"מ לרבא דאע"ג דמילה דוחה שבת מ"מ מקרי מתעסק דאיסורא וא"כ גם לשמואל לק"מ דלא פטר שמואל אלא ממחבר למחבר משא"כ הו' דתינוקת הרי נתפונן לאותו התינוק ומקרי נתקיים מחשבתו והניח בצ"ע לדריה התוספות.

נראה פוננתו שפירש דמה שפירשו התוס' דמתעסק דשמואל היינו ממחבר למחבר הוא דוקא בנתפונן לחתוף מחובר זה והלכה ידו על מחבר אחר בלי שום פונה לחתוף במחבר אחר דאז לא מקרי מלאכת מחשבת אבל הנה בדעתו לחתוף מחבר זה ואחר פה טעה במחבר אחר וקסבר שהוא מחבר זה וחתכו מקרי מלאכת מחשבת הואיל שבשעת חתיכת המחבר אחר הנה בדעתו לחתכו.

אמנם זה אינו דהא מבואר בתוספות שבת דע"ג ד"ה אלא דהשוחט בהמת קדשים והנה סובר בדעתו ששוחט בהמה אחרת של תולין לא מקרי מלאכת מחשבת אא"כ מתפונן לחתוף אותו דבר וכסבור שהוא תלוש נהרי הוא מחבר אז מקרי מלאכת מחשבת ודכנותיה באין לפניו אלא תינוק א' שלאחר השבת ונתפונן למולו שפסבור שנולד בשבת מקרי מלאכת מחשבת משא"כ המתפונן לחתוף מחבר זה שחישב בלבו שהוא תלוש אחר אותו שהנה בדעתו לחתוף לא מקרי מלאכת מחשבת דהוי דומיא דב' תינוקת ומל את של אחר השבת שפסבור שזהו התינוק שנולד בשבת ונתחלף לו תינוק בתינוק ולא מל אותו שהנה בדעתו לימול וזו הסברא ברורה ובזה מתורץ קונשיית המג"ש דנדאי אין הש"ס מדייק ע"כ לא פטר ר' יהושע כו' אבל מתעסק בדבר דלאו מצנה דליכא רק תינוק א' של אחר השבת דנדאי כה"ג מקרי נעשה מחשבתו אלא ה"ק אבל מתעסק בדבר דלאו מצנה שיש לפניו ב' תינוקת א' שלאחר השבת וא' של ע"ש ונתפונן למול את של ע"ש שפסבור הנה דמותר למולו ומל את של אחר השבת דכה"ג דלא נעשית מחשבתו אימעט ממלאכת מחשבת וכמ"ש.

והא דבאמת לא דייק הש"ס בכה"ג להקשות לרבא דנידויק דבדליכא רק תינוק א' שלאחר השבת דלא הוי טעה בדבר מצנה חייב דמקרי נתפונן לחתוף את התלוש ונמצא מחבר וכמ"ש המג"ש י"ל דכה"ג ליכא למיזק דכל מתעסק דהיתירא גבי מילה הוי טועה בדבר מצנה ודלא כמ"ש המג"ש דכה"ג לא חשיב טועה בדבר מצנה.

ואע"ג ד'נדאי ק' לרְבא מדר"א י"ל דאמר לך רבא אַנא דאמרי רבבי יהושע ודלא כמג"ש שכ' דרְבא כר"א ונה קשה לדרך רש"י. מיהו אפתי לפי מה דפליגי תנאי בפסחים דע"ב אי מקרי טועה בדבר מצוה היכא דקדים ומל את של שבת הואיל דלא טריד דדוקא קדם ומל את של אחר השבת דטריד.

ולפ"ז אם נאמר דהך תנא דרשב"א דמייתי הכא ס"ל דלא פטר רבי יהושע אא"כ קדם ומל של אחר השבת נדאי קשה לרְבא דה"מ למינדק בכה"ג דבקדם ומל את של שבת מחייב ר' יהושע אע"ג דהוי מתעסק דהיתרא ואדרבה לשמואל לק"מ דבכה"ג שיקדם ומל של שבת סברת המג"ש נכונה דמקרי מלאכת מחשבת דזה דומה לאין פאן אלא תינוק א' של אחר השבת וטעה שנולד בשבת דדעתו על אותו דבר כמ"ש ה"נ בפעם ששל את של אחר השבת סבור שהתינוק הראשון נימול שלא כדיון ונהו שנולד בשבת ודעתו על זה ומקרי מלאכת מחשבת ולק"מ הדיוק לשמואל אלא ע"ד הג"ל.

אלא די"ל דרְבא דפריד מתינוקת ס"ל אליביה דרשב"א דאפילו קדם ומל את של שבת דלא טריד מקרי טועה בדבר מצוה ופטור לר"י דלק"מ לרְבא דליכא למינדק הא מתעסק דהיתרא דלאו טועה בדבר מצוה חייב דאין זה במציאות במילה כמ"ש משא"כ לשמואל ובמתעסק דאיסורא משפחת ליה שפיר וכמ"ש.

איברא לפמ"ש המהרש"א בסנהדרין דס"ב בתוס' ד"ה רישא בע"ז דר' יהושע דמפיק בה לדרשא אחריתא לית ליה פלל בה פרט למתעסק וכל מתעסק שנעשית מחשבתו אפי' דהיתרא חייב לרבי יהושע ולא מימעט ממלאכת מחשבת אלא מתעסק שלא נעשה מחשבתו אפילו דאיסורא הדרא קושיא לזכותא דמאי פריד לשמואל די"ל דהיכא דלא נעשית מחשבתו פוטר ר"י אפילו מתעסק דאיסורא והא דלא קמ"ל רבותא במתעסק דאיסורא פגון ב' תנוקות א' שלאחר שבת וא' של ע"ש פנ"ל די"ל דהאי תנא ס"ל דלא קפטר ר"י אא"כ קדם ומל שלאחר השבת דטריד פנ"ל וא"כ קמ"ל רבותא טפי בהא דנקיט א' שלאחר השבת וא' של שבת כי היכי דגידוק הא קדים ומל את של שבת חייב אע"ג דהוי מתעסק דהיתרא הואיל שנעשית מחשבתו כמ"ש וכן גידוק מיניה הא ליכא אלא תינוק שלאחר שבת חייב הואיל שנעשית מחשבתו אע"ג דנתפונן להיתרא וכן לק"מ מדר"א דאמאי מחייב והא הנה ליה מתעסק דהיתרא ולא נעשית מחשבתו וע"כ ר"א דריש בה פרט למתעסק די"ל דנדאי ר"א מחייב אפילו במתעסק דהיתרא והא דקאמר בה פרט למתעסק היינו בנתפונן לעשות מלאכה זו ועשה מלאכה אחרת.

ואולם כל זה אליבא דר' יהודה אבל אליבא דר"ש דדריש אליבא דר"א בה פרט למתעסק דאיסורא פמבואר בש"ס לקמן לפי הס"ד דמתעסק איכא בינייהו א"כ מכ"ש דפוטר מתעסק דהיתרא וקשה האיך מחייב ר"א בתינוקת א"ו דהך דתינוקת איירי בקדם ומל את של שבת דחשיב נעשית מחשבתו דכה"ג לא מקרי מתעסק לדעת ר"א והא דפטר במתני' דידן מדרשא דבה אפילו מתעסק דאיסורא היינו בלא נעשית מחשבתו וא"כ מוכרח דאפילו בקדם ומל את של שבת פוטר ר' יהושע וה"ה לתינוק א' שלאחר השבת דהפל נקרא טעה בדבר מצוה וכנ"ל ונשפיר קשה לשמואל הדיוק כמ"ש דליכא לדחויי דבדיוק הג"ל א' שלאחר השבת וא' של ע"ש אף ר"א פוטר הואיל שלא נעשית מחשבתו

דא"כ למה נקיט רינשא לא נחלקו בב' תינוקת א' של ע"ש וא' של שבת לימא אפילו בשבתים של ע"ש.

ובהכי ניתא קושיותנו הנ"ל דשפיר מותיב רב יהודה לשמואל פיון דכל עיקר הקושיות מתינוקת אינה אליבא דר' יהודה רק אליבא דר"ש וכמ"ש. שם הי"א וכל עמ"ש ח"א.

שם הי"ב אבל אם נתפנון עמ"ש ח"א. ועיין בלח"מ ומ"ש ח"א והנכון דיש ט"ס בלשונו הלח"מ וצ"ל ובא לו לאתרוי חייב.

ולענין השגת הראב"ד שהביא המ"מ הכונה פשוטה דכה"ג לא מקרי ונעשית דמשמעותו שנעשית באופן אחר ממחשבתו אלא מקרי התחיל בה במקצת פדלקמן הי"ד. שם הי"ד בשבת עמ"ש ח"א.

שם הי"ו ואם אין כו' עלח"מ ועמ"ש ח"א. ועמ"ש פי"ד מהלכות שגגות ה"ח ודוק.

שם הי"ז כל והי"ט בשבת עמ"ש ח"א. פ"ק ב הלכות ג"ד ה"ו עמ"ש ח"א.

שם ה"ט אבל השוחט עיין במ"מ בשם השגות ועיין בפ"י המשנה לרבנו פ"ק דחולין ונתמצא יישוב. שם ה"י חולה ושם הי"ג משיתחיל עמ"ש ח"א.

שם הי"ד עושין מדורה עיין מ"מ שהביא ב' השגות ועמ"ש ח"א ועמ"ש פ"ב מה' מילה ה"ח. ומש"ר אבל עמ"ש ח"א.

שם הי"ו פיצד כו' עמ"ש ח"א. ומש"ר והעלה דגים ע' בהשגות ומ"מ והנכון דגירס' רבנו הפוכה דשיטת רבנו לפסוק כרבה נגד רבא דכללא דמאבני ורבא ואילך הלכה כבתראי הוא עד בכלל דוקא פשהו חולקין עם תלמידיהם עיין שבת דף פ' ע"א והמ"מ שכתב דברי עצמו מ"ש פי"ח מה' שבת הכ"ד ע"ש (וכן הוא בכמה דוכתי).

שם הי"ט עד חנוטמו עיין מ"מ ודברי הכ"מ תמוהים אולי גרסתו היתה הפוכה. הכ"א נעקרו עמ"ש ח"א.

שם הכ"ב מההלך עמ"ש ח"א. ולענין השגת הראב"ד עמ"מ וכמדונה שפונות הראב"ד להשיג על מה שסיים רבנו ושאר הימים כו' עושה פדי פרנס' שהרי עושה בו ביום כל היום פלו ואולי אה"נ דכוננת רבנו פשאין מפסיק מלאכת אותו היום דנמצא עושה בכל יום ושית די מחסורו.

שם הכ"ג או והכ"ד ואפילו עמ"ש ח"א. פ"ק ג הלכות ב' ד"ה זח"ט עמ"ש ק"א.

שם ה"י כל שמוטר כו' עמ"ש ח"א בכוננת ההשגות דס"ל דאפילו באגו"ק מותר להחזיר מצטמק ורע לו ורבנו סובר פדעת הרמב"ן דלהחזיר לעולם אסור כמ"ש המ"מ: שם ה"יא אסור להכניס כו' עמ"ש ח"א ביישוב ההשגות דבמתפנון להגיס פדי לתמן התבשיל הוא דאסור אפילו עקור' שם הלכות י"ב י"ג י"ד ט"ו י"ו י"ח עמ"ש ח"א.

פ"ק ד ה"א פגון עמ"ש ח"א. שם ה"ב ויצטרף עמ"ש ח"א וע' במ"מ בשם השגות דגם הראב"ד גורס כג' הרי"ף איברא בירושלמי מוכח כפי' רבנו וכמ"ש ח"א.

שם הלכות ג"ד ה"ו עמ"ש ח"א. פ"ק ה הלכות א' דה"ו ח' ט"י י"ב י"ג י"ד י"ו י"ז י"ט כ' כ"א עמ"ש ח"א.

פָּרָק ו הַלְכוֹת אַבְגָּדָה"ו ח"ט י"ב עמ"ש ח"א. שֵׁם הַי"ו מוֹתֵר לְהַשְׁאִיל ע' בְּהַשְׁגוֹת וּמ"מ.
וְעֵינָן בְּהַגְמ"י. הַי"ז הַמְשַׁתְּפָה עַמ"ש ח"א.

שֵׁם הַי"ט וְלֹא יִמְשַׁכְּנֵנו עַמ"ש ח"א. וּמ"ש שֵׁם וְנִקְיֵט רַבְּנוּ תִי' בְּשַׁבַּת שִׁינָה לְהַלְכָה כ'.
שֵׁם ה"כ הַנּוֹתֵן עַמ"ש ח"א. וְעֵינָן בְּשׁו"ת הַרְלַב"ח ש' ק"ה דְּהֵנָּה הַכ"מ נִגְרַר אַחַר דַּעַת
רַבּוֹ הַר"י בִּי רַב דְּלַדְרָף רַבְּנוּ הַבִּי דְּוָאָר קְבוּעַ בְּעִיר שְׁשׁוּלְחִין מִמֶּנָּה הָאֲגָרָת וְהַרְלַב"ח
חוֹלֵק וּמְפָרֵשׁ דְּגַם רַבְּנוּ מְפָרֵשׁ כַּפְרָש"י שֶׁהַבִּי דְּוָאָר קְבוּעַ בְּעִיר שְׁשׁוּלְחִין לְשֵׁם ע"ש
שֶׁהָאֲרִיף בְּרֵאיוֹת וְאֵינָם מְכַרְיָחוֹת זוּלַת מֵה שֶׁהַקְּשָׁה דְקו"ל ב"ש בְּמָקוֹם ב"ה אֵינוֹ מְשַׁנֵּה
וְלַדְרָף הַר"י בִּי רַב פְּלִיג ב"ה לְחַוּמָרָא זֹהִי קְוִשְׁיָא שְׁנִדְחָק בָּה הַכ"מ וּלְכַמ"ש ח"א דְפִי'
בֵּיתוֹ לַב"ש בֵּית זֶה שְׁשׁוּלְחִין לֹו דְלֹא מְהַנִּי בִּי דְוָאָר לַב"ש פִּינָן דְּפְלִיג אֶפְּלוֹ בְּקַצָּץ
וְשִׁפִּיר לַפ"ז הַי"ב לְקוֹלָא וְנִתְקַיְּמוּ דְבָרֵי הַר"י בִּי רַב וְתוֹ לֹא מִיָּדֵי וַעַמ"ש הַי"ט.

שֵׁם הַכ"א וְאֶפְּלוֹ וְהַכ"ב וְקָדֵשׁ עַמ"ש ח"א. שֵׁם הַכ"ד פִּירוֹת שְׁיָצְאוּ עַמ"ש ח"א.
וְנִשְׁאַלְתִּי עַל לְשׁוֹן זֶה וְזֹאת תְּשׁוּבָתִי בְּקַצָּרָה מ"ש אֲנִי דְּפִירוֹת שְׁיָצְאוּ וְחִזְרוּ מוֹתְרִין בְּיוֹם
טוֹב דְּלֹא דְמִי לְמַעֲשֵׁר וּמִטְבִּיל שְׁנַעֲשֵׂה בְּגוֹפֵן מַעֲשֵׂה מִיְהוּ בְּשַׁבַּת דְּאִיכָּא אִסּוּר הַמַּעֲבִיר
דְּאוֹרְיִיתָא חֲמִיר מַמַּעֲשֵׁר וּמִטְבִּיל דְּהֵתָם אִסּוּר לְמַעֲשֵׁר וּמִטְבִּיל גְּרִידָא וְהֵכָא לֹא יֵאָכֵל
לְשׁוֹם אָדָם.

וְזֵהוּ הָאֵמֶת לְדְרָף רַבְּנוּ כַּמֶּש"ל. וּמ"ש מַכ"ת דְּלַפ"ז לֹא הָיוּ הַתּוֹסְפוֹת מִקִּשְׁיֵין מִיָּדֵי בְּשַׁבַּת
דְּמ"ג ד"ה טָבֵל מוֹכֵן הוּא אֶצֶל שַׁבַּת כו' דְּכִינּוֹן דְּלֹאֲחַרְיָנִי שְׁרִי לֹא הָיוּ בְּיָטוּל פְּלִי מֵהִיכְנוֹ
וּבַמ"ש הָרֵא"ש בְּהוֹבָא מַחוּץ לְתַחוּם דְּשְׁרִי בְּטַלְטוּל אַף לְזֵה שֶׁהוֹבָא בְּשַׁבִּילֹו דְּכִינּוֹן דְּשְׁרִי
לְאַחַרְיָנִי אֵינוֹ מוֹקְצָה אֶלָּא דְּהַתּוֹסְפוֹת ס"ל דְּאֵין רֵאִיָּה מֵהַבָּא בְּשַׁבִּיל יִשְׂרָאֵל זֶה לְהַמַּעֲשֵׁר
שְׁנַעֲשֵׂה אִסּוּר ע"י יִשְׂרָאֵל וּבַתּוֹס' עִירוּבִין דְּמ"א ע"ב דְּפִירוֹת שְׁיָצְאוּ חוּץ לְתַחוּם לֹא
יֵאָכֵלוּ לְשׁוֹם אָדָם הוּאִיל שְׁנַעֲשֵׂה אִסּוּר ע"י יִשְׂרָאֵל הִחְמִירוּ טְפִי מֵהַבָּא בְּשַׁבִּיל יִשְׂרָאֵל
זֶה ע"ש וּמִדְּנִקִּיט בְּחַד בְּבֹא הַמַּעֲשֵׁר וְהַמְבַּשֵּׁל מִשְׁמַע דְּהָיוּ כְּמַבְשֵׁל דְּאִסּוּר לְהַמַּעֲשֵׁר
עוֹלָמִית דְּוָמִיא דְּמַבְשֵׁל כַּמֶּש"ל הַי"ט וְא"כ ה"ה נְמִי דְּאִסּוּר לְכָל אָדָם ע"כ תוֹרַף דְּבָרֵינוּ
וְאֲנִי אוֹמֵר דָּאִם נְפָרֵשׁ קְוִשְׁיֵית הַתּוֹסְפוֹת דְּלְשׁוֹן אִם עָבַר וְתִיקְנוּ מִשְׁמַע בְּמִזִּיד וְכִינּוֹן
דְּבַמִּזִּיד לֹא יֵאָכֵל הָיוּ מוֹקְצָה וּמַבְשֵׁל פְּלִי מֵהִיכְנוֹ אִז מוֹכַח דַּס"ל לְהַתּוֹסְפוֹת דְּבַמִּזִּיד אִסּוּר
לְאַחַרְיָנִי וְהָיוּ מוֹקְצָה וְחוֹלְקִים עַל רַבְּנוּ וְלֹא אִיכְפַת לָן בְּזֵה דְּגַבְרָא אַגְבָּרָא קָא רְמִית.

אֲמַנָּם אֵין זֶה הַכְּרַע דְּאֶפְשֵׁר דְּגַם הַתּוֹסְפוֹת ס"ל דְּשְׁרִי לְאַחַרְיָנִי וּמוֹתֵר בְּטַלְטוּל אֶלָּא
דְּהוֹקְשָׁה לְהוּ לְשׁוֹן אִם תִּקְנוּ מְתוּקוֹן דְּמִשְׁמַע דְּשְׁרִי אִפִּי לְמַעֲשֵׁר עֲצָמוּ מְדָלָא קְאָמֵר אִם
עָבַר וְתִיקְנוּ מוֹתֵר לְאַחַרִּים מַש"ה מְפָרֵשִׁים דְּהִינּוּ ע"כ בְּדִלִית לִיָּה פִּירֵי אַחַרְיָנִי.

וְהֵנָּה לְשׁוֹן רַבְּנוּ מוֹכִיחַ מְדַכְּתֵב כַּכ"ג מֵה' שַׁבַּת הַט"ו וְה"ח דְּבִשׁוּגַג מוֹתֵר אֶפְּלוֹ לְעַצְמוֹ
בּוֹ בְּיוֹם וּבְמִזִּיד אִסּוּר לֹו לְבַדּוֹ עַד מ"ש וּבַפ"ו מֵה' שַׁבַּת הַכ"ג דְּיִיק שְׁיִשְׂרָאֵל שְׁעֲשֵׂה
מְלֵאכָה בְּשַׁבַּת אוֹ מְבַשֵּׁל הוּא דְּבִשׁוּגַג אִסּוּר לֹו וְלְאַחַרִּים עַד מ"ש וּבְמִזִּיד אִסּוּר לֹו
עוֹלָמִית וְלְאַחַרִּים עַד מ"ש וַעַמ"ש פ"ג מֵה' שַׁבַּת הַט"ו (וַעַמ"ש פ"ב מֵה"ט ה"ט בְּיִשׁוּב
קְוִשְׁיֵית הַתּוֹ הַשְּׁנִיָּה שְׁבַד"ה טָבֵל הַנ"ל) דְּוָדָאִי לְשׁוֹן בְּמִזִּיד לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוֹן וּבְמִזִּיד לֹא
יֵאָכֵל שַׁכ"ר כַּכ"ג מֵה' שַׁבַּת מְתַפָּרֵשׁ עַל הַמַּעֲשֵׁר וְהַמְבַּשֵּׁל גְּרִידָא מְדָלָא קְאָמֵר אִסּוּר
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוֹן וְאִסּוּרִין בְּאִכְלָה עַד מ"ש אוֹ לֹא יֵאָכֵלוּ עַד מ"ש דְּהָיוּ מִשְׁמַע דְּקָאִי אֶפְּירוֹת

וקמו שדקדקו התוספות עירובין דמ"א מדנקיט לא יאכלו משמע לשום אדם דלא יאכל משמע למעשר גרידא ודלא כמג"א סי' של"ט גם התי"ט לא דקדק מדנקיט המעשר והמבשל בחד בבא אלא לענין איסור עולמית משא"כ לענין לאסור לאחרים אי אפשר למיזק פלל מדלא נקיט במתני' לא יאכלו ואדרבה אע"ג דבמבשל אסור לאחרים נקיט לא יאכל אידי מעשר ומוכח כמ"ש עיין ב"ק וכתובות ובפרש"י חולין וכינון שרבנו פתב בהדיא דהמעשר במזיד מותר לדידה במ"ש ולא הוי דומיא דמבשל שאסור עולמית צ"ל כפי מסקנת התי"ט דנקטינהו בחד בבא הואיל דתרנוניהו דבר אכילה וא"כ כ"ש דלא הוי כמו מבשל לענין דאסור לאחרים (ואולם היא צריכה רבה דמ"ש שם והא דפסק רבנו דהמעשר ביי"ט במזיד לא יאכל י"ל משום מוקצה היינו משום דאע"ג דשרי לאחרים סובר רבנו דלהאי גברא קנסוהו ושיהיה מוקצה אף בטלטול א"נ דאסור לטלטלו משום גזרה שמה יאכל ואין סברת הרא"ש מוכרחת אף לענין הפא מחוי לתחום בשביל שראל זה ויש לי בזה אריכות דברים ואין כאן מקומו).

ומה שחזר מכ"ת והשיב דאין להעמיס בכוננת התוספות דמדקדקו לשון מתוקן דאין במשמעות לשון זה דשרי אף לדידה. עיין בחולין דט"ו דמסיק הש"ס שחייטתו כשרה קתני ל"ש לו ל"ש לאחרים וכי היכי דהתם קאי אלאחר השבת משמע אפילו לו א"כ ה"ה ה"ה דמתפרש מתוקן לאותו שבת אף לדידה דאע"ג דיש לפרש לשון מתוקן לאחר זמן כמש"ר פכ"ג מה' שבת הט"ו מ"מ משמעותו בין לאחרים ובין לעצמו אלא דאין זה כ"כ מוכרח די"ל דה"ק שהוא מתוקן ויצא מכלל טבל תדע דהא רבנו פתב בפכ"ה ואם עבר ותיקנו מתוקן והא לדעת רבנו לדידה אסור אע"ג דלית ליה פירי אחרוני ובהכרח ה"ק מתוקן ואינו טבל ונמצא שרי לאחרים בו ביום וחשוב מוכן מ"מ אפשר דניחא להו להתוספות לומר דמתוקן אף לדידה ולא התלפטי פ"י זה אלא אמרתי דאפילו תימא דכוננת התוס' דבמזיד אסור אפילו לאחרני בהכרח רבנו פליג ויש להסביר דהנה בחולין דט"ו פרש"י דר"מ דנקיט בכרייתא המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל היינו דלא יאכל אפילו לאחרים בו ביום ואידי דתני רישא יאכל לאשמעינן בשוגג מותר אף לדידה נקיט בסיפא לא יאכל ואית דמפרשי במזיד לא יאכל דר"מ היינו לו אבל לאחרים שרי וזה אינו דדומיא דיה"כ קתני ע"כ פרש"י.

אלמא דהנה"י מ"מ דנקא לו מדלא נקיט לא יאכלו ולא ניחא להו לומר אידי אלא דרש"י מוכרח לפרש אידי הואיל דדומיא די"הכ נקיט וא"כ התוספות לשטת' דס"ל בחולין דט"ו בד"ה מורי להו כר"מ דהלקה כר"מ וא"כ סתמא דתרומות אליבא דהלכתא כר"מ וא"כ פיון דכנייל בחד בבא המעשר והמבשל ונהרי המבשל לא יאכל למ"ש אף לאחרים ע"ש בתו' ד"ה המבשל ע"כ נקיט בסיפא לא יאכל אידי דרישא מש"ה ניחא להו לפרש דמעשר כמבשל ואסור אף לאחרים משא"כ רבנו דפסק במבשל כר"י וא"כ סתמא דתרומו' כר"י כמבואר בפ"י המשנה לרבנו דמפרש לה אליבא דר"י וא"כ לר"י קשה תרתי במבשל חזא דהל"ל בסיפא לא יאכל עולמית שנית למה נקיט ברישא בשוגג ויאכל במ"ש הא אף אחרים אסורים בשבת דבחולין דט"ז פרש"י בד"ה ר"י דנקיט ארישא יאכל לדידה אידי דבעי למתני בסיפא לא יאכל עולמית א"ו דמש"ה נקיט במתני' דתרומות רישא וסיפא בדידה משום דלצדדין קתני דבשוגג שרי המעשר עצמו בשבת ומש"ה נקיט יאכל ואה"נ דהמבשל בין ובין אחרים יאכלו דנקא במ"ש

ובסיפא נמי לצדדין נקיט דבמזיד המעשר לא יאכל בשבת ולאחריו שרי ובמבשל לא יאכל הוא עולמית ולאחרים שרי במ"ש וכדמסיק התי"ט דתני להו בהקדמי משום דדבר אכילה נינהו.

ולדרה רבנו מוכרת דבמעשר שרי לאחרים דהנה עבר ותיקנו משמ' במזיד דמש"ה חשיב מוכן (דנדאי אין סברא שיהיה חשוב מוכן הואיל אם תיקנו בשוגג דמאן נמר שישגוג) וכיון דס"ל לרבנו דלדידיה אסור אפילו לית ליה פירי אחריו כמו שהוכחתי פאן ח"א והשגתי על הלח"מ אמאי טבל מוכן הוא ובהקרת אם הזיד ותיקנו שרי לאחריו.

ועיין בב"ח א"ח סי' רנ"ג סי"א דמסיק דבדרבנן אם הזיד שרי לאחרים וכן משמע מדנקיט הש"ע אסור דמשמע לדידיה ולא לאחריו והכי נקטינן ע"כ. ודלא כמג"א סי' רנ"ג סקי"א וע"כ לא פליג המג"א אלא בלשון הש"ע דנקיט אסור עד מ"ש די"ל דה"ק התבשיל אסור משא"כ בלשון רבנו פ"ג מה' שבת ה"ט שכתב אסור לאכלו עד מ"ש בנדאי אגברא קאי מדלא נקיט אסור באכילה וכמ"ש שם בח"א וא"כ ה"א נדאי המעשר ומטביל דינו כעבר ונשהה ומותר לאחרים כמ"ש.

ומ"ש מכ"ת דמשום אידי אין לשנות טעות והביא ראיה מתוספות פתובות ד"ב ד"ה אלא לא נשאו כו' לא דמי דהתם הוכיחו התוס' דלא נישאו משמע בין דמעפבי אינהי או אינהו דאי ס"ד דלא משמע כלל דמעפבי אינהו רק אינהי א"כ אין סברא דמשום אידי יאמר לשון שמשמעו ביה"מ משא"כ לשון לא יאכל שהיא אמת אלא הדיוק אחרים יאכלו אינו אמת שפיר נקיט אידי כדפרש"י חולין דט"ו ולא תידוק מינהי ה"א אחריו דאידי נקיט פי הכי דלא תידוק דנקיט נישאו שיתפרש דמעפבי אינהי אלא אפ"ה מתפרש אינהו משום אידי וכדפרש"י בהדיא וזה סוגיא בקל הש"ס ובחלק שו"ת כת"י ש"ט ופ"ד הארכתי.

פרק ז הלכות א"ב ה"ו ז"חט עמ"ש ח"א. פרק ח הלכות אב"ג דה"ו זחט"י י"א י"ב י"ד ט"ו י"ו עמ"ש ח"א.

פרק ט הלכות א' ג"ד הוז"ח י"א י"ב י"ד ט"ו י"ו י"ח י"ט כ' עמ"ש ח"א. פרק י ה"א וה"ב וה"ג ובהשגות וה"ד וה"ה עמ"ש ח"א.

שם ה"ו מותר לקשור עמ"ש ח"א. ומש"ר למדוד שיעור משיעורי התורה עיין ביאור ענין זה בפ"ה המשנה לרבנו סוף מס' שבת ובארתי באופן נחמד פט"ו מהט"מ ה"ב ע"ש, שם ה"ח ט"י י"א י"ב י"ג י"ד י"ו י"ז עמ"מ ** (עמ"ש).

(** ח"א.

שם הי"ח ובהשגות עמ"ש ת"א. שם הי"ט וה"ך עמ"ש ח"א.

שם הכ"א אחד שמנה שרצים עמ"ש ח"א וכן צ"ל עיין בהשגות פ"א ה"ז ועמ"ש פ"א ה"א. שם הכ"ב המשלח עמ"ש ח"א.

נהרי קי"ל פ"ך מה' שבת ה"ב דפי' אמה ובהמטה מלאכת חרישה שהאדם ובהמה שנתפין בה וא"כ ה"ה בשנתפין בצידה חייב. שם הכ"ג והכ"ד והכ"ה עמ"ש ח"א.

פָּרָק י"א ה"א ב' דה"ו ז"ח ט"י י"א י"ג י"ד ט"ו י"ו י"ז עמ"ש ח"א. פָּרָק י"ב ה"א וה"ב עמ"ש ת"א.

שָׁם ה"ג דְּלִיקָה כּו' עֵינָן בְּהַשְׁגוֹת וְעֵינָן בְּהַשְׁגוֹת פ"א ה"ז ובמ"ש שָׁם ובפ"א ה"א. שָׁם ה"ד עמ"ש ח"א.

שָׁם ה"ו טְלִית הָרֶאָב"ד הַשִּׁיג שְׁתֵּי הַשְׁגוֹת עֵינָן מ"מ ועמ"ש ח"א. שָׁם ה"ח וה"י עמ"ש ח"א.

שָׁם ה"י"א הַמוֹצֵיא כּו' עמ"ש ק"א ועמ"ש פ"ג מה' גְּנֻבָה ה"ה. שָׁם ה"י"ב י"ג י"ד ט"ו י"ו י"ז י"ח י"ט עמ"ש ח"א.

פָּרָק י"ג ה"א ב"ג. ו' חט"י י"ב י"ג י"ד ט"ו י"ו י"ז י"ח י"ט כ"א כ"ב עמ"ש ח"א.

פָּרָק י"ד ה"א ב"ג ד' ו' ח"ט י' י"ד ט"ו עמ"ש ח"א. שָׁם ה"י"ו עמוּד כּו' עמ"ש ח"א.

ומש"ר תל המתלקט ברלב"ח שי"ט מסתפק אם האנרף ד"א קאי על השפוע דהיננו אנרף התל דנמצא לפ"ז הקרקע פחות מכ"ב טפחים בהנדסה או שהאנרף ד"א הוא בקרקע שנמצא קו השפוע כ"ו טפחים והכריע דעל אנרף התל קאי מלשון רש"י עירובין דכ"ה ומלשון הרשב"א.

ואני אומר בכוננת רבנו דעל אנרף הקרקע קאי כמ"ש הר"א זכות וראייה לזה מהא דקיי"ל סוכה די"ז דופן עקומה ד"א וכו' שם רבנו בפ"ה המשנה כפ"ה השני שפרש"י שרואין פאלו הדופן באלכסון דשפיר בסוכה מצומצמת שגבהה י"ט פד מעקמת הדופן לראש הסוכה דהא א"צ דופן המגיע לסוכה יתנה בדמיון תל המתלקט י"ט מתוך ד"א.

וכן בעירובין לענין מקדרין בקרים כ"ר פן בהדיא בפ"ה המשנה אין מודדין בפ"ה דעירובין דעל אנרף הקרקע קאי ע"ש. ובחז"ל הו"ת כת"י סוכה די"ו הארכתי.

שָׁם ה"י"ז וה"י"ח והכ"א והכ"ד עמ"ש ח"א. פָּרָק ט"ו ה"א ג"ד ח"ט י"א י"ד ט"ו י"ו י"ז י"ח עמ"ש ח"א.

פָּרָק י"ו ה"ב סְלַע כּו' עמ"ש ח"א. וְנִשְׁאַלְתִּי עַל לְשׁוֹן זֶה מִהֲרַב בְּעַל תּוֹסְפוֹת שֶׁבֶת וְז"ל רֵאִיתִי בְּסִפְרוֹ רַפְי"ו מֵה' שֶׁבֶת וְלַעֲנֵינָן קוֹשְׁיֵית הַתּוֹסְפוֹת י"ל לְדַרְךָ רַבְּנוֹ כִּמ"ש הַתּוֹסֵ' בִּמְס' שֶׁבֶת.

ותמיהני דנדאי גם התוס' פאן צריכים לבא לת"ה התו' שבת דאל"כ אף אם נימא דשרי לטלטל מקרפף לכרמלית אחר מ"מ קשה קושיות התו' שבת לחשוב ה' רשויות וצ"ל כפי תירוץ דשם אלא דכאן קשה להו אף לפי תירוץ דשם דאי תימא דאסור לטלטל מקרפף לכרמלית אחר שוב ליכא למימר דהוי בכלל כרמלית פיון דחלוק דינו דאסור לטלטל מכרמלית לתוכו או ממנו לכרמלית אחר וזה פשוט.

ואגב אודיע למר דקשה לי בדברי תו' דבשבת הקשו ג"כ על חצר שאינה מעורבת וכתבו דלפי תירוץ דשם ניחא וא"כ לפמ"ש התו' דאי אסור לטלטל מקרפף לכרמלית ה"ל למחשבי' א"כ מה יענו התו' בחצר שאינה מעורבת דנדאי אסור לטלטל ממנה לכרמלית

כמ"ש רש"י ותו' ר"פ כל גגות והקשיתי זאת לכמה לומדים ולא היה סיפוק בינם לתרץ ע"כ.

וזאת שהשבתי לו מ"ש כ"ת דהתו' עירובין דס"ז ע"ב ד"ה ומ"ט צריכין לבא לתרוץ תו' שבת ד"ו אין זה מוכרח די"ל דתו' עירובין ס"ל דאי מותר לטלטל מקרפף לכרמלית תו' ד"א הוי בכלל פרמלית פ"ן שיש לו לכתחלה כל דיני פרמלית שאסור לטלטל בתוכו ד"א ואסור לטלטל מתוכה לא לר"ה ו"ה ולא לר"ה ואע"ג דחלוק בדיעבד משאר פרמלית שהקרפף רה"י דאורייתא והזרק מתוכו לר"ה חייב מ"מ פ"ן דד"ת ליפא אלא ג' רשויות ר"ה ור"ה ומקום פטור וכו' ל"ל החמירו לכתחלה בים ובקעה ואסוונית שהן מקום פטור ד"ת שיהיו פרמלית לכתחלה ובדיעבד הן מקום פטור ושפיר לא נחית למנן ד' רשויות אלא לכתחלה וה"ה קרפף דחשוב פרמלית לכתחלה משא"כ אם נאמר דאסור לטלטל מפרמלית לקרפף הוי קרפף רשות ממש לענין לכתחלה ודלא כמ"ש כ"ת דהתו' עירובין צריכין לבא לתרוץ תו' שבת.

ומ"ש כ"ת אלא דכאן ק"ל אף לפי תירוץ דשם כו' וסיים כ"ת וזה פשוט פשיטות זה לא ידענא דאטו התו' שבת מתרצים דקרפף בכלל פרמלית ונהרי לשון התו' שבת וי"ל דהיא ר"ה גמור אלא דלענין שאין מטלטלין בו אלא בד"א עשאו ככרמלית ונהרי כפר שנה ר"ה ופרמלית ע"כ הרי שלא אמרו שהוא בכלל פרמלית אלא אמרו שהוא בכלל ר"ה ושהזרק מר"ה לתוכו חייב ועיקר תירוץ דלא קחשיב אלא ד' רשויות שהן מוכדלין שהפרמלית אין לו שום דין ר"ה ו"ה ולא דין ר"ה משא"כ קרפף אינו רשות מוכדל אלא שהוא מורכב שיש לו ד"ת דין ר"ה ומד"ס קצת דיני פרמלית ומש"ה אינו רשות חמישי אלא מורכב וזהו שסיימו התו' דלהכי נמי לא חשיב חצר שלא עירבו אע"ג שיש לו דין ר"ה ו"ה גם דין פרמלית לענין שאסור להוציא מן הבית לתוכו דהוי נמי רשות מורכב מפרמלית ור"ה.

ולפ"ז לפי תי' תו' שבת לק"מ קושיות תו' עירובין דבין שנאמר דמותר לטלטל מקרפף לבקעה ובין שנאמר שאסור אין הקרפף מוכדל אלא מורכב מרה"י ופרמלית דאפילו תימא שאסור לטלטל מקרפף לבקעה דנמצא בתרתי דמי לכרמלית שאסור לטלטל ד"א בתוכו ואסור לטלטל מתוכו לרה"י ובתרתי דמי לר"ה ושהזרק מקרפף לר"ה חייב ואסור לטלטל ממנו לפרמלית ולא גרע מקצר שלא עירבו דדמי בתלת מילי לר"ה ושהזרק מקצר לר"ה חייב ואסור לטלטל ממנו לפרמלית ומותר לטלטל ד"א בתוכו אלא דדמי לכרמלית בחצר שאסור לטלטל מבית לתוכה ומ"מ חשיב חצר שלא עירבו רשות מורכב מר"ה ופרמלית וה"ה נמי קרפף דדמי בתרתי לר"ה ובתרתי לכרמלית ה"ל רשות מורכב מר"ה ופרמלית ובכלל ר"ה ופרמלית.

ומ"ש מכ"ת ואגב אודיע כו' תמהתי דמאי איריא דהוקשה זה למעכ"ת הואיל שאסור לטלטל מחצר שאינה מעורבת לפרמלית תיפוק ליה דאפי' היה מותר לטלטל מחצר שאינה מעורבת לכרמלית אפתי לא הוי בכלל פרמלית דהא לכ"ע מותר לטלטל יתר מד"א בחצר שאינה מעורבת פלים ששבתו בחצר.

לכן אומר אני שאין קושיא של מכ"ת דר"ה אגב אלא הוא נמשך ממה שנסתבך כ"ת דהתו' עירובין צריכין לתי' תו' שבת ושתירוץ תו' שבת דקרפף בכלל פרמלית וכל זה

אינו כמ"ש דלפי תירוץ תו' שבת דקורפף ונחצר שאינה מעורבת הם בכלל ר"ה ונכרמלית אין הוכחה שיהיה מותר לטלטל מקורפף לכרמלית כמ"ש.

ולפ"ז מוכח דתו' עירובין שמוכחי' דמותר לטלטל מקורפף לכרמלית לא נהירא להו תירוץ התו' שבת וס"ל דאע"ג דיש לקורפף קצת דיני ר"ה וקצת דיני פרמלית לא שנייך לומר שהיא רשות מורכב דסוף סוף אי ס"ד דאסור לטלטל מקורפף לבקעה הוא בדין למנותו רשות חמישי ושפיר מוכח דמותר לטלטל מקורפף לבקעה דשפיר הני פרמלית לכתחלה ואין לחוש למה שהזכיר מר"ה לתוכו חייב וכמ"ש.

ולפ"ז דהתו' עירובין לית להו תירוץ התו' שבת א"כ בל"ז קשה למה לא מנה חצר שאינה מעורבת רשות בפ"ע דהא לית להו סברא זאת דהני בכלל ר"ה ונכרמלית לכו אומר אני דנדאי גם תוס' שבת לא הוקשה להו מחצר שאינה מעורבת דהא באמת נקיט בפרייטא דין חצרות של רבי ומבואר שאינם מפולשין דבלא עירבו אסורין ואם עירבו מותרין ואין זה קושטיא כ"כ שישלשון חמשה רשויות דאיכא למימר דלא נחית למניינא אלא ד' רשויות שאין להם תקנה ע"י עירוב משא"כ חצר של רבים דאית ליה תקנה ע"י עירוב לא קחשיב ולא הוקשה להתו' שבת אלא מקורפף אף דבמחציתו שפיר דקורפף הוא רשות מורכב הוא דסיימו דלפ"ז נחא חצר שלא עירבו ובהכי מתורץ קושטיא כ"ת דהתוס' עירובין נחא להו הא דחצר שלא עירבו דלא מקרי רשות בפ"ע פנין דאית ליה תקנה ע"י עירוב והני רה"י וזה פשוט וברור ומה שהקשה מכ"ת דרש"י ריש פר"א דמילה כ' דשרי לטלטל מחצר שלא עירבו לקורפף יותר מב"ס וזהו הפך לפרש"י בר"פ פל גגות נדאי קושטיא אלימתא היא ועדיפא ה"ל לאקשוני דפרש"י פר"א דמילה הוא נגד סוגי' דעירובין דכ"ג בקורפף שנוצרה מעוטו וכמ"ש רש"י עירובין דצ"א ע"א ד"ה קורפפות וישוב קושטי' זו תמצא בחלק שו"ת שכ"ט דאין זה שנייך לחיבורי זה שם ה"ו דה"ו זחט"י י"א י"ב י"ד ט"ו עמ"ש ח"א.

שם ה"ו פל כו' עמ"ש ח"א ומש"ר ובלבד כו' עמ"ש פ"ד מה' סופה הי"ב. שם הי"ח ה"ך הכ"א הכ"ג עיין מ"ש ח"א פ"ק י"ז ה"ב גדה"ו זחט"י י"א י"ב י"ז י"ח י"ט כ' כ"א כ"ב עמ"ש ח"א.

שם הכ"ה וכן כו' עמ"ש ח"א ומש"ר ולא יהיה עמ"ש פ"ו מהט"מ ה"ו. שם הכ"ט ל' ל"ב ל"ה ל"ו עמ"ש ח"א.

פ"ק י"ח ה"א בג"ד הו"ז חט"י י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו י"ז י"ח י"ט י"א כ"ב עמ"ש ח"א. שם הכ"ג והוצי' החצי האחר חייב והא דקיי"ל בפרקין ה"י בחדור והוציא אות שנייה פטור.

נקיט רבנו טעמין' שפ"ר חסרה האות ראשונה פ"י דביני לביני בשניה מועטת נחסר האות שמתניבש קצת. שם הכ"ד עמ"ש ח"א.

שם הכ"ו הוציא עמ"ש ר"פ מהאה"ט הי"ג ובשער אפרים שנ"א. ומש"ר לאכילה עמ"ש ח"א.

שם הכ"ז הכ"ח עיין מ"ש ח"א. פ"ק י"ט ה"ב הו"ז ט' י"א י"ב י"ג י"ד עמ"ש ח"א.

שם הט"ו ואין הקיטע עיין מ"מ ועמ"ש פ"ז מה' בית הבחירה ה"ב. ומש"ר אנקטמין
עמ"ש ח"א.

שם הי"ו הי"ז הי"ח הי"ך הכ"א הכ"ג הכ"ד הכ"ה עמ"ש ח"א. פָּרַק כ ה"א גה"ז ח"י י"ב
י"ג י"ד עמ"ש ח"א.

פָּרַק כ"א ה"א ב"ג ה"ו חט"י י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו י"ו י"ז י"ח י"ך כ"א כ"ב כ"ג כ"ד כ"ה
כ"ו כ"ז כ"ח כ"ט ל' ל"א ל"ב ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו עמ"ש ח"א. פָּרַק כ"ב ה"ב גדה"ו ט'
י"ב י"ג עמ"ש ח"א.

שם הט"ו ואין מְקַנְחִין עיין בְּהַשְׁגוֹת שְׁפִירוּשׁוֹ דְּחוּק וּלְדַרְךָ רַבְּנוֹ פְּשָׁאוֹתָיו מְרַחוֹק בְּבֵית
אֲחִיזָה הַסְּפוּג נִכְפָּף וְאִינוֹ מְקַנְחֵם בְּכַח שְׂיָבָא לִידֵי סְחִיטָה. ומש"ר ואין מְכַסִּין עמ"ש ח"א.
הי"ו הי"ז עמ"ש ח"א. שם הי"ט עמ"ש ח"א.

שם ה"כ וכ"מ שְׁאָסְרוּ חֲכָמִים עמ"ש פכ"ו מה' שַׁבַּת ה"ז. שם הכ"א כ"ב כ"ג כ"ד כ"ה
כ"ט עמ"ש ח"א.

שם ה"ל פִּילַת עמ"ש ח"א. ומש"ר פָּקַק כו' מְוֹתֵר לְפָקוּק פּי' לְדַבֵּר הַרְשׁוּת כמ"ש בְּטוֹב
טעם פט"ו מהט"מ ה"ב ע"ש.

שם הל"א כוֹבַע כו' עֲשׂוֹת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ שִׁי"ו שְׁהָאֲרִיף בְּזָה. שם הל"ב הַנּוֹטָה עמ"ש ח"א.
וְעֵינֵי בְּהַשְׁגוֹת ומ"ע וְהַנְּכוֹן דה"ק הָרָאָב"ד א"נ פְּמַשְׁפֵּט הַקְּמָטִים לְתַקְנֵן נֹזֶה הַגְּהָה נְכוֹנָה
ועח"א. פָּרַק כ"ג ה"א ה"ב עמ"ש ח"א.

שם ה"ג לְפִיכָף עמ"ש ח"א. ומש"ר וּמְוֹתֵר לְהַעֲרִים בְּדַבָּר זֶה עמ"ש ח"א וּבְזָבַח שְׁלָמִים
הָאֲרִיף בִּיְשׁוּב דַּעַת בַּה"ג וְטוֹר וּש"ע וּלְדַרְךָ רַבְּנוֹ כ' שְׁהוֹקְשָׁה לוֹ מְהָא דְקִי"ל פ"ג
מַהש"ע ה"ד דְּהַהוּלָף לְשִׁמּוֹר פִּירוּתָיו עוֹבֵר בְּמִים עַד צוֹאָרוֹ וְהַשְׁתָּא רְחִיצָה בִּי"ה כְּהַתִּירוֹ
כ"ש שְׁיִטָּה בְּמַבְרָא הִילְכָף מְפָרֵשׁ דְּנִדְאֵי שְׁיִטָּה בְּמַבְרָא לְשִׁמּוֹר פִּירוּתָיו שְׁרֵי אֵלָא
דְּהוֹקְשָׁה לְהַש"ס דְּהַאי צוֹרְבָא מְרַבְּנֵן שְׁסוּבֵר דְּאָסוֹר מְאִי אֶהְיֵי לִיהַּ הַעֲרָמָה לְזֶה הַשִּׁיב
רַב אֲשִׁי דְלִדְיָה שְׁנוּהַג אִיסוֹר מ"מ שְׁרֵי הַעֲרָמָה וּמְסִיק דְּסוּבֵר דְּגַם עוֹבְדָא קְמָא דְּבָרָא
דְּתוּמָא לְדַבְרֵיהֶם הוּא דְּהַשִּׁיב רַב אֲשִׁי וּבְאֲמַת לְכָל אָדָם שְׁרֵי לְהַעֲרִים ע"ש בְּאֲרִיכוֹת
וְהוּא דוֹחֵק.

וְהַנְּכוֹן לַפּמ"ש ח"א דְּסִלְיָק אֲדַעַתְיָהּ דְּצוֹרְבָא מְרַבְּנֵן רְאוּי לְהַחְמִיר טְפִי. נִיחָא הַפֵּל
דְּאֵע"ג דְּמְוֹתֵר לְעַבְדוֹר בְּמַבְרָא לְשִׁמּוֹר פִּירוּתָיו מְשׁוּם פְּסִידָא מ"מ ת"ח רְאוּי לְהַחְמִיר וּמַה
שְׁעוֹשָׂה הַעֲרָמָה גְרַע טְפִי וְעֵינֵי שַׁבַּת דל"ה ע"א) דְּהַרְוָאָה יֹאמֵר שְׁמֹתֵר לְהַצְנִיעַ בְּהַעֲרָמָה
אֶפְיָלוֹ דְּבַר הַמְּמָרֵם וְשְׁמֹתֵר בְּהַעֲרָמָה לְשׁוֹט בְּמַבְרָא אֶפְיָלוֹ שְׁלֵא לְצוֹרְךָ פִּירוּתָיו וּלְזֶה
הַשִּׁיב רַב אֲשִׁי דְּאֲדַרְבָּה הַרְוָאָה לֹא יִחְשׁוֹד אֶת ה"ח שְׁמַעֲרִים בְּדַבָּר הָאָסוֹר לְהַעֲרִים
וּבְהַחְרָם פְּנוּנְתוֹ לְעֲשׂוֹת דְּבַר הַיָּתֵר וּמַש"ה הַשְׁמִיט רַבְּנוֹ הֵךְ דְּמַבְרָא דְּשְׁרֵי בְּלֵא הַעֲרָמָה.

שם ה"ד ה"ו ה"ז עמ"ש ח"א. שם ה"ח אָסוֹר לְהַטְבִּיל עמ"ש ח"א וְעֵינֵי שְׁעַר אֶפְרַיִם
שט"ו בְּסִתִּירַת הַיִּש"ש בִּיצָה.

שם ה"ט ה"י עמ"ש ח"א. שם ה"א נאפילו עמ"ש ח"א נראיתי ברלב"ח של"ה שתינרץ כפמ"ש שם ותו דבדבר מאכל מותר להערים ע"ש.

שם הי"ב הי"ג הי"ד הט"ו הי"ו הי"ז הי"ח הי"ט ה"ך הכ"ב הכ"ג הכ"ד הכ"ה הכ"ו הכ"ז הכ"ח עמ"ש ח"א. פָּרַק כ"ד ה"א ה"ג ה"ה ה"ז ה"ט עמ"ש ח"א.

והנה נשאילתי בענין זה מן הרב בעל תוספות שבת עלהא שכ"ד ** (שכ"ר) ** ה"ט גזרה שפא יטול צרור ויזרוק ד"א בר"ה שהיא ברייתא בפ' המוציא דמוקי לה הש"ס בהכי ונתקשיתי דבפ' המוציא יין תנן צרור כדי לזרוק בעוף ראב"י ** (ראב"י אומר) ** כדי לזרוק בבהמה ופרש"י דלא טרח אינש בהכי למשקיל צרור דאפשר בהרמת קלא בעלמא.

וקא נדאי דלת"ק ס"ל דלזרוק בעוף שכיח כמו בבהמה דהא קי"ל דע"ח דלענין שיעורין דשבת אזלינן בתר דשכיח טפי אפילו לקולא ולפ"ז הך ברייתא הנ"ל דבפ' המוציא תפילין בהכרח אתאן לת"ק דלראב"י לא שייך לגזור שפא יזרוק צרור בעוף דלא שכיח לדידיה וא"כ קשה על המיני דפסק בפ"ח ה"א כראב"י וקאי פסק פה ברייתא ודוחק לומר דס"ל להמיני דלענין השיעור הוא דס"ל לראב"י דמשערין בבהמה דשכיח טפי אבל מודה ראב"י דלפעמים זורק גם בעוף ונשפיר גזרינן אף בעוף דמי הכריחו לזה להחמיר פינן דהברייתא מתוקמה כת"ק בפשיטות ותמהני על נושאי פלי רבנו ובפרטות על רכ"מ שהוא הרב המאסף שלא העיר בזה כו' והשפתי לו הנה מכ"ת סמך על פרש"י והרע"ב לאותיב על רבנו פאלו זה מפני דהוי מלתא דלא שכיח כלל הואיל דבקלא בעלמא סגי (ואע"ג דהא דאמרו בגמרא שכיח ולא שכיח אין הפי' דלא שכיח ממש אלא דהולכין בתר מידי דשכיח טפי ונשפיר י"ל דס"ל לראב"י דלזרוק בעוף שכיח ובבהמה שכיח טפי) ומ"מ גם לפרש"י לדעתו אין זה מוכרע כ"כ דהנה מתני' איירי בסתם הוצאה דאי פשמתכונן בהוצאתו כדי לזרוק בעוף נדאי מודה ראב"י דחייב אשיעורא זוטא אע"ג דלא שכיח וכמ"ש המשנה לפלך וה"ק רש"י דלא טרח אינש להוציא צרו' מביתו פינן דבקלא סגי ומ"מ מודה ראב"י דהמשמר זרעים וצרור מצוי לפניו שכיח ושכיח שיזרוק בעוף.

ותו דהמדקדק בלשון רש"י מעולם לא עלה על דעת רש"י דמש"ה לא שכיח שיזרוק בעוף דבגזרה בעלמא סגי דהדעת נוטה דהרמת קול צעקה להפחיד העוף טריחא מלתא טפי מהשלקת צרור קטן אף עיין בר"ה דכ"ה שקל קלא פתק בי' פרש"י פיסת רגבים מיטא בלע"ז וכן פרש"י בכמה מקומות עיין שבת דפ"א ע"א בד"ה אבל כו' כמו שקל פיסת רגב דהואיל ומפרכי לא חזי לקינות.

והיינו דקאמר רש"י דלא טרח אינש ליטול צרור מביתו כדי לזרוק בעוף דסגי להכריחו בפיסת רגב בעלמא דמצוי בכל מקום ואע"ג דמפריך בזריקת העוף פורח לו מפחד מש"ה אינו טורח להוציא זולת אבן משקל עשרה וזו לבהמה דאינו מצוי בכל מקום ואין מקום לקושיות מר.

והנה יתר שאלותיו ותשובותי הנה בפתובים בחלק שו"ת של"ג ואין כאן מקומו. ה"י והי"א והי"ב עמ"ש ח"א.

פָּרַק כ"ה הַלְכוֹת א"ב ד' ו' ז' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו י"ו י"ז כ"א כ"ב כ"ג כ"ד כ"ה כ"ו
עמ"ש ח"א. פָּרַק כ"ו הַלְכוֹת א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו י"ז י"ח י"ט
כ"א כ"ב כ"ג.

עמ"ש ח"א פָּרַק כ"ז הַלְכוֹת א' ב' ד' י' י"א י"ב י"ד ט"ו עמ"ש ח"א. פָּרַק כ"ח הַלְכוֹת ג'
ה' ח' ט' י"א י"ג י"ד ט"ו י"ו י"ח י"ט עמ"ש ח"א פָּרַק כ"ט הַלְכוֹת ה' ז' ח' ט' י' י"ב י"ג
עמ"ש ח"א.

שָׁם הִי"ד דָּבַשׁ אוֹ שָׂאור עֵינָן בְּהַשְׁגוֹת וְכֵן בַּחֲזִי רַמְבַּ"ן ב"ב הוֹכִיחַ פְּדַעַת הַרְאָב"ד מְדַלָּא
קְאָמַר הַש"ס לֹא פּוֹקֵי זֵינן שְׁנֵתְעָרַב בּוֹ דָּבַשׁ וְשָׂאור א"ו דְּכָל שְׂאֵין הַקְלָקוּל מִחֲמַת הַיֵּין
עֲמוּ אֶלָּא מִצַּד הַתְעָרוּבוֹת שְׂרִי לְקִידוּשׁ וְנִסְתַּיְע מִן הַיְרוּשְׁלָמִי פ' ע"פ.

וּבְאַמַּת דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין אַרְבַּע פּוֹסוֹת שָׁל ע"פ וּבֵין זֵינן קִידוּשׁ וְכֵן נִרְאֶה מְלִשׁוֹן רַבְנוּ ה'
חֲמִץ פ"ז ה"ט דְּמִשְׁמַע שָׁם דְּמִכְשִׁיר כָּל הַיֵּינוֹת דְּחֻשֵׁיב דְּרַף חִירוֹת לְפִי רְצוֹנוֹ. וְעֵינָן בְּר"ן
וְאֵין הַכְרַח דֹּא ה"נ דְּפָסוּל לְקִידוּשׁ וְכֵינָן דְּדָבַשׁ בֵּינָן נִט"ל וְכ"ש שָׂאור לֹא גָרַע מִטְעָמוֹ
פְּגָמוֹ.

מֵה גַם דְּרַבְנוּ מְנַהֵג קְאָמַר שְׁנֵהֲגוּ בְּמַעְרַב לְהַחֲמִיר גְּאֵין עָלְיוֹ תְּפִיסָה וְעֵינָן פ"י מֵה' אִיסוּרֵי
מִזְבֵּחַ ה"ט וּפִי"א מֵה"מ א"ה י' וּבב"ח י"ד ס' רכ"ג. שָׁם הִי"ו כָּל שְׁהִיָּה מְלֵא עֵינָן הַשְׁגוֹת
וְדַבְרֵי הַמ"ע תְּמוּהִים וְעֵינָן בַּמ"מ.

שָׁם הִי"ח הַכ"ב הַכ"ה כ"ו כ"ז עמ"ש ח"א. פָּרַק ל' ה"ד הִי"ב הִי"ג עמ"ש ח"א.

הַלְכוֹת עִירוּבֵין פָּרַק א' ה"א ג"ד ח"ט עמ"ש ח"א. שָׁם הִי"א עֲשָׂרָה אֲגוּזִים עמ"ש ח"א.
וּמִש"ר בְּשִׁיל וְלֹא בְּשִׁיל ע' בְּהַשְׁגוֹת שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ דְּסִילְקָא הַיֵּינּוּ תְּרַדִּין וְכֵן פִּרְש"י בְּרַכּוֹת
דל"ט וְכֵן מִשְׁמַעוֹת הָעָרוּף וְאוּלָם רַבְנוּ לְשִׁטְתוֹ דְּאִיְהוּ מְפָרֵשׁ דְּהָא דְאַמְרֵן בַּפ' כָּלֵל גְּדוּל
הֵאִי מֵאֵן דְּפָרִים סִילְקָא דֵּה"ה לְכָל הַיְרַקוֹת וְלִפְתַּי שְׂיֵשׁ לְהֵם עֵילוּי בְּבִשּׁוּל וְכַמ"ש ח"א
פַּכ"א מֵה' שִׁפְתַּי הִי"ח בְּאַרְיִכוֹת ע"ש וְעַמְש"ר פ"ח מֵה' בְּרַכּוֹת ה"ג וְה"ד וּפ"ד מֵה' דְּעוֹת
הִי"ג.

שָׁם הִי"ב הִי"ט הִי"ו הִי"ז הִי"ח הִי"ט עמ"ש ח"א. שָׁם הִי"ד וְע"י אֲנָשׁוֹ עַכ"מ.

וְהַלַּח"מ בְּשׁוֹ"ת לְחֵם רַב תְּמָה עַל זֶה דְּהָא רַבְנוּ פִּסְקַבְּפ"ג מֵה' זְכִיָּה כְּשִׁמוּאֵל דַּס"ל
כַּר"מ דְּלֹא סָגִי כְּשִׁאוּמֵר ע"מ שְׂאֵין לְבַעְלֵיךָ רְשׁוֹת בּוֹ אֶלָּא בְּעֵינָן תְּרַתֵּי ע"מ שְׂאֵין
לְבַעְלֵיךָ רְשׁוֹת וְגַם שְׂאֵימֵר מֵה' שְׂתַרְצֵי תַעֲשִׂי וְכַמ"ש הַרִיב"ש ס' רט"ו וְהַר"ן נְדָרִים
דַּפ"ח.

גַּם תְּמָה דְּלְדָרְף הַמֵּינִי מֵאִי הֵאִי דְקָאָמַר הַש"ס כְּמֵאֵן אֲזַלָּא הָא שְׁמַעְתָּתָא דְרַב כַּר"מ פִּינָן
דְּגַם שְׁמוּאֵל ס"ל כַּר"מ דְּבַעֲיָנָן תְּרַתֵּי וְהַיְיָח בַּצ"ע וְאֲנִי אוֹמֵר דְּשְׁמוּאֵל וְדֵאִי ס"ל כְּרַבְּנָן
דְּכֵינָן דַּר"מ אָמַר בְּכֶסֶף ע"י אַחֲרִים וְאִי ס"ד דַּר"מ ס"ל כְּשִׁמוּאֵל הָא מִשְׁפַּחַת לִיָּה בְּכֶסֶף
ע"י עֲצָמוֹ כְּגוֹן דֹּא ל' תְּרַתֵּי ע"מ שְׂאֵין לְרַבָּה רְשׁוֹת וְע"מ שְׁתַּעֲשֶׂה בּוֹ מֵה' שְׂתַרְצָה דְשִׁפִּיר
יְכוּל לַעֲשׂוֹת בּוֹ לְפָדוֹת עֲצָמוֹ לְחִירוֹת בְּשִׁלְמָא לְרַב דְּמַצְרִיף שְׂאֵימֵר לוֹ דְּבַר מִיְחַד גִּיחָא
דְשִׁפִּיר קְאָמַר בְּכֶסֶף דִּנְקָא ע"י אַחֲרִים דְּאִי מִיְחַד לִיָּה ע"מ שְׂתַלְבְּשָׁנוּ א"א שְׂיַפְדָּה עֲצָמוֹ
בּוֹ לְחִירוֹת וְאִי מִיְחַד לִיָּה ע"מ שְׂתַצָּא בּוֹ לְחִירוֹת חָשׁוּב ע"י אַחֲרִים לְרַב שְׁשֵׁת ע"ש

והרי באשה לא משפחת כה"ג שיתן לה מתנה ע"מ שתתגרש בו ובאמת רבנו פסק פרבון אליבא דר"א דס"ל בקידושין דכ"ג דע"מ שאין לבעליה רשות גרידא לא מהני אפי' לרבנן ושמואל לא פליג בהא וס"ל פרבון אליבא דר"א ונפיר מוקים שמואל הך פריין דאין מופין ע"י אשתו כר"א וס"ל דאין קנין לאשה בלא בעלה אפי' נותן לה מתנה הבעל עצמו ומתני' דכיצד משתתפין פרבון וכדפסק רבא בפ' חזקת הבתים דאשה קונית מיד הבעל ע"ש דף נ"א וכמש"ר פכ"ב מה' אישות הכ"ז והטעם דמסתמא לינשא דמהני בהו קאמר וה"ל פאלו אמר ע"מ שאין לי בו אכילת פירות וע"מ שתעשי בו מה שתרצי משא"כ בעבד אע"ג דקי"ל פ"ג מה' זכיה הי"ד דגם בעבד מהני תרתי היינו דוקא כשכותב לו אדם אחר אבל מתנת הרב לעבדו לא מהני בשום אופן כל דאיכא שיור כמש"ר פ"ג מה' זכיה הט"ו והטעם הואיל נגופו קנוי לו ותו לא מדי.

שם הכ"א הכ"ב עיין מ"ש ח"א. פ'ק ב ה"א ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג ט"ו עמ"ש ח"א.

פ'ק ג ה"ב ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' עמ"ש ח"א. שם הי"א נאם בא לפרוץ עיין בהשגות והנכון כמ"ש המ"מ וכ"כ המ"ע.

שם הי"ג י"ד ט"ו י"ו י"ז י"ח כ"א כ"ג כ"ד כ"ה עמ"ש ח"א. פ'ק ד ה"ו האחין עיין בהשגות ומ"ע והנכון כמ"ש המ"מ שם ה"ח ט"י י"ב שם י"ד י"ו י"ז י"ח כ"ב כ"ג כ"ד עמ"ש ח"א.

שם הכ"ה לא עשתה העליונה ובהשגות ועמ"ל בפ'קין הכ"ד: שם הכ"ו הכ"ז עמ"ש ק"ת פ'ק ה הלכה א"ב דה"ו ט"י י"א י"ג י"ד ט"ו י"ח כ"ב כ"ג כ"ד עמ"ש ח"א. פ'ק ו ה"א דהח"י י"א י"ג ט"ו י"ו י"ז י"ח כ"א כ"ב כ"ג עמ"ש ח"א.

שם הכ"ד פ'שם שמברכין ובהשגות עמ"מ נאני אומר ה'א למה זה דומה לברכת על השחיטה דלא נצטוינו לשחוט אא"כ רוצה לאכול ה"נ הרוצה לילך חוץ לתחום נצטוה לערב מלא תסור פ'ק ז ה"א בגד"ה זח"ט עמ"ש ח"א.

פ'ק ח ה"ה וז"ח ט"ו עמ"ש ח"א. הלכות שביתת עשור פ'ק א ה"א בגדה"ו עמ"ש ח"א. פ'ק ב ה"א בגדה"ו ח"י עמ"ש ח"א. פ'ק ג ה"ב דה"ו עמ"ש ח"א.

הלכות יום טוב פ'ק א ה"א גדה"ו זח"ט י"א י"ג י"ד ט"ו י"ו י"ז י"ח עמ"ש ח"א. שם ה"ך נאפילו עמ"ש ח"א.

והנה נשאלתי על לשון זה וזאת אשר השבתי. הנני חולק דבריו על ששה סעיפים.

א' כ' מכ"ת וז"ל מ"ש מר פ"א מה' י"ט ה"ך ולא נהירא דנהי דהכנה דאורייתא כו' זהו שגבה ששגג בה הלח"מ והטעתו למר דהא רבנו כ' בהד"א בפ"י המשנה דהכנה דביצה שהיא הכנה בידי שמים היא דרבנן וכ"כ בהמ"א וכל דשי"למ אפילו שהיא דרבנן פגון מוקצה ונולד אפילו בא"ל לא בטל הרי מבואר בדעת המיי' דהכנה כזאת דרבנן ע"כ.

אי מש"ה לאו איריא דבהרבה מקומות חזר בו רבנו מפ"י המשנה וגם מלשון רבנו בהמ"א אין הכרע די"ל דאירי שם בי"ט דעלמא ולעולם אימא לך בנולד בי"ט אחר שבת דמשום הכנה דרבה לא שגג הלח"מ והני דאורייתא.

אָלאַ מה נְשֵׁהוּכְחָתִי אָנִי מִמַּשׁ"ר רַפ"ו מֵה' י"ט דְּבִישׁוּל מִי"ט לְשַׁבַּת הוּא מִד"ס הוּא דְּהוּי תִּיבְתָא דְּלַח"מ דְּמוּכַח דְּהַכְּנָה דְּרַבָּה מִד"ס וּמ"ש מִכ"ת וְהִטְעַתּוּ לְמַר טַח עֵינָיו מִרְאוּת סוּף דְּבָרֵי וּמ"ש אָנִכִי דְּהַכְּנָה דְּאוּרִינְתָא ה"ק דְּנָהִי דְּלַרְבָּה הַכְּנָה ד"ת הֵינּוּ דְּנֹקָא מִי"ט לְשַׁבַּת.

וְאִדְרַבָּה מִכ"ת שְׂכ' שְׁהִיא הַכְּנָה בִּיּוֹדֵי שְׁמַיִם וְכֹן דְּקִדְקָה דְּהַכְּנָה כְּזֹאת דְּרַבְּנָן נ' דַּס"ל דְּהַכְּנָה בִּיּוֹדֵי אָדָם דְּאוּרִינְתָא כִּמ"ש מִכ"ת בְּהַדְּיָא לְקַמְן ס"ו וְהוּא טְעוּת דְּהָא בְּשׁוּל מִי"ט לְשַׁבַּת שְׁהִיא הַכְּנָה בִּיּוֹדֵי אָדָם נְמִי הוּא מְדַרְבְּנָן לְדַעַת רַבְּנָו וְטַעַה מִכ"ת בְּלִשׁוֹן פִּי הַמְּשַׁנָּה דְּשָׁם חִילְקָה רַבְּנָו אֶלִּיבָא דְּב"ש דַּס"ל הַכְּנָה בִּיּוֹדֵי שְׁמַיִם שְׁרִי וּבִיּוֹדֵי אָדָם אָסוּר אֲבָל בְּאַמְתָּ אֶלִּיבָא דְּב"ה בִּין בִּיּוֹדֵי שְׁמַיִם וּבִין בִּיּוֹדֵי אָדָם אָסוּר רַק מִד"ס כְּדְמוּכַח רַפ"ו מֵהִי"ט.

ב' כ' מִכ"ת וְז"ל גַּם מ"ש מַר בְּשָׁם מֵהַר"מ שִׁיף דְּמוּקָיִם הַבְּרִינְתָא בִּי"ט אַחַר הַשַּׁבַּת אַע"פ שְׂכ"כ הַמְּהַרְשֵׁ"א הֵם דְּבָרֵי דְּחֻוּיִים אֲצִלֵי דְּמַה"ת יַעֲשֶׂה הַמְּקַשֵּׁן אִינְוִנְתָּא פִּי הִיכִי דְּלֹא תִקְשֶׁה לְרַבָּה דְּהָא רַבָּה עֲצָמוּ מוֹדָה דְּה"ה בִּי"ט דְּעֶלְמָא הוּי מְוַקְצָה וְלֹא בָּא רַבָּה לְאוּקָיִם מִתְּנִי בִּי"ט לְאַחַר שַׁבַּת אָלֹא כְּדֵי לְאוּקָיִם בְּתַרְנַגְוִלַּת הָעוֹמְדִת לְאַכִּילָה לְאַפּוּקֵי מִדְּר"נ דְּאוּקָיִם בְּתַרְנַגְוִלַּת הָעוֹמְדִת לְגַדֵּל בִּיּוֹצִים.

וְהַעֲד הַנְּאָמָן בְּזֵה מְדוּמְתִיב אֲבִי אֶלֹא מַעֲתָה י"ט בְּעֶלְמָא תִּשְׁתְּרִי. וְקוֹשִׁיּוֹת מְהַרְשֵׁ"א וּמֵהַרמ"ש יֵשׁ לְתַרְזֵן דְּהַמְּקַשֵּׁן ס"ל פִּינּוֹן דְּאִיבָא בִּיּוֹצָה דְּאַסוּרָה ד"ת יֵשׁ לְהַחְמִיר ג"כ בְּמִינָה אַף כְּשֶׁהוּא דְּרַבְּנָן ע"ד מ"ש הַתּוֹסֵ' ד"ד ד"ה וְתַנּוּן גַּבִּי תְרוּמָה וְאַע"ג שְׂכ' מְרֹן דְּרַבְּנָו לֹא ס"ל הִיכִי בְּהַמ"א מ"מ פִּינּוֹן דִּישׁ לְאַשְׁתְּמוּטִי בְּסִבְרָא זֹו אִין פַּח לְמַקְשֵׁן לְהַקְשׁוֹ' לֹו מְהַבְּרִינְתָּ מֵה גַּם שִׁישׁ לְחַלְקָה דְּאַע"ג דְּהַמְּיִי חוּלְקָה בְּתְרוּמָה מוֹדָה בְּהֵאִי ע"כ.

אוּמַר אָנִי דְּאַע"ג שְׁרִיאִיתִי דְּבָרֵי הַמְּהַרְשֵׁ"א וְהַבְּאִתִּי דְּבָרֵי מ"ש בְּאוֹתוֹ מִימְרָא בְּשָׁם תּוֹס' יְשָׁנִים כְּתַבְתִּי בְּמַכְנוֹן בְּשָׁם מֵהַר"מ שִׁיף שְׂכ' וְז"ל בְּשֶׁלְמָא לְרַבָּה כו' וְאוּקָיִ בְּרִינְתָּא בִּי"ט אַחַר שַׁבַּת אוֹ שַׁבַּת אַחַר י"ט אַע"ג דְּתַנִּי סְתְמָא דְּסַפְקָא אָסוּר קָאִי דְּנֹקָא אֵהָא ע"כ ר"ל דְּרִישָׁא וְדֵאִי אִינְרִי אַף בִּי"ט דְּעֶלְמָא דְּוּמְיָא דְּמִתְנִי וְסִיפָא שְׁפִיר מִתּוּקְמָא בִּי"ט אַחַר שַׁבַּת בְּלִי דְּוַחַק דְּהָא מְסַקִּינּוֹ דְּסִיפָא אֲתָאֵן לְסַפְקָה טְרַפָּה כ"ש דְּאִיכָ' לְאוּקָיִם בִּי"ט אַחַר שַׁבַּת.

גַּם מֵה שְׁרַצָּה לְתַרְזֵן קו' מְהַרְשֵׁ"א וּמֵהַרמ"ש מֵאֵן יִימַר דִּישׁ לְדַמּוּת דְּהוּאִיל שְׁאִין מְבַטְלִין לְכַתְחִלָּה אִיסוּר שְׁעִיקְרוֹ ד"ת יְהִיָּה ג"כ סְפָקוֹ אָסוּר. גַּם בְּנִקְלָה יֵשׁ לְחַלְקָה בִּין תְּרוּמַת פִּירוֹת שְׁהִיא תִקְנַת רַבְּנָן וְלֹא מִשׁוּם גְּזֵרָה כָּל דְּתִקּוֹן רַבְּנָן כְּעִין דְּאוּרִינְתָּא תִּיקְנּוֹ מִשָּׂא"כ גַּבִּי בִּיּוֹצָה י"ט דְּעֶלְמָא דְּמִשׁוּם גְּזֵרָה לֹא גְזָרוּ אֶסְפָּקָא תַדַּע דְּלַפ"ד כ"ת אַף לְר"י וְר"י נִימָא דְּגְזֵרָה מִשׁוּם מְשַׁקִּין שְׁזָבוּ וּפִירוֹת שְׁנַשְׁרוּ מְקָרִי דְּבָר שְׁעִיקְרוֹ ד"ת פִּינּוֹן דְּכִלָּה חֲדָא גְזֵרָה הִיא וּמִש"ה סְפָקוֹ אָסוּר.

לְכֹן אִין לְנֻטוֹת מִתְרוּז מֵהַרמ"ש דְּאַע"ג דְּרִישָׁא אִינְרִי בְּסְתְמָא סִיפָא אִינְרִי בִּי"ט לְאַחַר שַׁבַּת. ג' כ' מִכ"ת וְז"ל מ"ש מַר נְרָאָה דְּרַבְּנָו פְּסַק דְּלֹא פְּרַב אִשִּׁי מִשׁוּם דְּסְתְמָא דְּגְמָרָא ד"ז ע"ב כו' וְאִין זֵה אֶלֹא דְּבָרֵי נְבִיאוֹת כו' הָאִיךְ מְלֹאוֹ לְבוֹ לְחַלְקָה עַל הַתּוֹסְפּוֹת וְדְבָרֵיהֶם הֵן ב"כ כְּפַרְש"י וּמְנַלְן לְאַפּוּשִׁי בְּמַחְלוֹקָת.

גם מה שרצה אדוני להוכיח דמוקצה תמיר מנולד ומביא ראיה מדלא מקשה לר"נ כמ"ש מהרש"א בשם תוס' ישנים לא מסתבר דנדאי המקשה לא אצטרף להקשות לר"נ פיון דסברתו נדחית ממתני' אבל סברתו דמר דמוקצה תמיר הנה לו להוכיח מפני המשנה לרבנו ומדברי רש"ל ע"כ.

אומר אני אלו כתבו התוס' מצד הקבלה או מסברא לא מלאתי לבי לחלוק אף שהנראה שהכריחו פן פדי לתרץ קושיותם ונדבר לשון הש"ס משמע שהדבר שקול מדלא קאמר פי לא בדק אזלינו בטר רובא אף דרף התוס' להמציא סברא פדי שלא לעשות סוגיות חלוקות ולהפך דרף רבנו וקרי"ף רבו לומר שהסוגיות חלוקות מלהמציא סברא חדשה פידוע לבקי בדרכי ראשונים מה גם דיש ליישב קושיות התוספות באופן מרווח פדלקמן ס"ה.

ומ"ש מכ"ת דלא אצטרף להקשות לר"נ כו' פן מצד מהרמ"ש ובסוף מסיק כמ"ש מהרש"א בשם תוס' ישנים ונהלא גם מכ"ת מודה דמוקצה תמיר וקמה לי להרבות בראיות פיון שהוא מפונש בת"י. ד' גם מ"ש מכ"ת וז"ל גם מ"ש מר דהמיני פסק דלא כר"י בל"ב לא יתכן דאע"ג שהמיני תופס בכל המקומות כל"ב שאני הכא שחייב לפסוק כל"ק חדא דאף לל"ב הוי מחלוקת רב ור"י ונהלכה כר"י.

ותו דכל הסוגיני מהדר לאוקים מימר' דריב"ש א"ר כר"י ע"כ. אומר אני הלא רמזתי בלשוני לתרץ זה דאע"ג דרב ור"י הלקה כר"י מ"מ מדמהדר באוקימתא שנייה כו' ותו מדנקיט לאפוקי מדר"י ולא קאמר ופליגא דר"י מקלל דבעל האוקימתא מפיק דר"י מהלקתא.

ואם זה אינו מספיק לו לא עלי תלונתו כי אם על רבנו שענינו רואות דפסק דלא כר"י דלא אשתמיט להודיענו חידוש זה דכל שייצאה רובה פילוד דמי ומותר לאכלה ב"ט וצריך ליתן טעם למה לא פסק כר"י ותייתי מהי תיתי שפיר מיושב השמטה זו מה שהשמיט סוגיא דבדק בקינה.

ה' מ"ש מכ"ת וז"ל וקושיות הלח"מ לענ"ד לק"מ מטעמא אוחרא דלפי דברי מר שפל פלפול הש"ס אינו על נתערבה באלף א"כ הנה לו לרב אשי לומר הכי רב אשי אמר כו' ודשיל"מ אפי' בדרבנן ספקו אסורה אבל אנו מפרשים קושיות הגמרא אי הכי כו' דה"ק בשלמא ספק י"ט ספק חול שפיר שאין לו הכרח להקשות מסיפא דהאי טעמא שתתן שיש להחמיר בספק מהאי טעמא נמי יתורץ למה נתערבה באלף יהיו אסורין הואיל והוא דשיל"מ.

אבל פשרצית לאוקים בספק טרפה א"כ למה אם נתערבה באלף לא בטל. לזה מתרץ רב אשי דזה הטעם דשיל"מ אפילו באלף לא בטל הוי אפילו בדרבנן וא"כ פיון דאפילו נתערב באלף לא בטל כ"ש דספקו אסור ולפ"ז דברי המ"מ צודקין לגמרי גם מ"ש הלח"מ למה כתב המ"מ ומסיק רב אשי כו' פבר פתבתי דלדין הכנה דרבנן וכמ"ש מר ע"כ אומר אני שאין לשון רש"י סובל זה דבהדיא כ' וכי היכי דבבטלה כו' מהאי טעמא בספק' נמי ולא כ' וכ"ש בספקא.

ותו דר"פ דמוקיעם פתנא דליטרא קציעות דס"ל כל דבר שבמנין אפילו בדרבנן לא בטל ואפ"ה ס"ל דספק דבר שבמנין מדרבנן מותר מדמוקיעם בביצת טרפה כדפרש"י ולא מוקיעם בספק י"ט וספק חול וכן מוכרח מלשון הגמרא דר"פ מוקיעם וספקא אסורה בספק טרפה פדמפניש בגמרא וכ"ש בדאורייתא.

ותו דנדאי קושיות הגמרא הכי מתפרש' אא"ב ספק י"ט ספק חול וכדכרבה הפל ניחא דמש"ה ספקו אסור' בדין ספק דאורייתא ותערוכתו אסור פדין דשיל"מ דאורייתא משא"כ לר' יוסף ור' יצחק דליפא לאוקיעם בספק י"ט וספק חול דא"כ קשה פתמי דספקו וגם תערוכתו מותר דקס"ד דשיל"מ דרבנן מותר דלא כר' אשי מאי אמרת דסיפא אתאן לספק טרפה אפתי קשה מתערוכת.

ולנה מחדש רב אשי דדשיל"מ בדרבנן לא בטל וה"ה ספקא כפרש"י משא"כ לפי דברי מכ"ת אא"ב ספק י"ט ספק חול ותשיבני דאפילו לר"נ ור"י ספקו אסור משום דשיל"מ אע"ג שהוא מד"ס בהכי ניחא נמי דתערוכת לא בטל לפ"ז לא מחדש רב אשי מידי דהוה הנה דברי המקשה הגם שיש מנה קצת סתירה לדברי הלח"מ מ"מ דברי מכ"ת מןפרכים טפי ותו דהמקשה מעיקרא מאי קס"ד דפריף לרב יוסף ורבי יצחק נהדר קאמר אא"ב ספק י"ט ספק חול ניחא לר"י ור' יצחק.

ותו שהרי הבאתי ראיה מפניש' מן הירושלמי דספק קיל מתערוכת בדשיל"מ מד"ס. ואולם הדקדוק של מכ"ת נכון הוא דה"ל לרב אשי לחדש דשיל"מ מד"ס ספקו אסור פינן דהוי רבותרא טפי ועכ"פ ה"ל ודשיל"מ בדרבנן ספקו אסור ותערוכתו לא בטל.

ואנא אשפחנא מרגניתא תותי' דבאמת מפניש רבנו דלא קאמר רב אשי אלא בתערוכת גרידא בדשיל"מ מד"ס דלא בטל אבל ס' דשיל"מ מד"ס מודה רב אשי דמותר אלא דרב אשי מפניש הסיפא דספקו אסור בספק טרפה אבל ספק י"ט ספק חול מותר כמ"ד בירושלמי ספק הוה מותר וסיפא דסיפא ואם נתערכה באלף פלן אסורין מוסב על הרישא בנתערכה ביצה שנולדה בי"ט.

והמקשה ס"ד דאף תערוכת דשיל"מ מד"ס מותר לנה הקש' אא"ב ספק י"ט ספק חול וכדכרבה שפיר בסיפא ספיקא אסור דאורייתא בי"ט אחר שבת וכמ"ש מהרמ"ש דה"ל ספק דאורייתא וניחא נמי סיפא דסיפא דמוסב על הסיפא וה"ל דשיל"מ ד"ת דבאלף לא בטל משא"כ לר' יוסף ור"י דסיפא אתאן לספק טרפה קשיא סיפא דסיפא דאי קאי אסיפא נהי דהוי דאורייתא לא הוי דשיל"מ ובטל ואי קאי ארישא נהי דהוי דשיל"מ הא הוי מדברי סופרים ובטל.

לנה חידוש רב אשי דלעולם דמוסב ארישא אלא דשיל"מ אפילו מד"ס ספקו אסור וכמו שיעדתי לעיל ס"ג ומתורץ קושיותו ס"ג. ו' מ"ש מכ"ת וז"ל אלא נשאר עלינו לידע מנ"ל להמיי' דהכנה דרבנן פינן דרבה ס"ל שהיא ד"ת.

לכו נראה דהוקשה להרב"ם קושיות התוספות דבעירובין מיייתי לה בלשון בריית' ולא ניחא ליה למחוק דתניא פדמוחק ר"ת וגם תי' התוס' דרבה תני הוה ברייתא דוסק דלשון דתניא משמע דנשנית ברבים ולנה מפניש רבנו דבעירובין נשנית הברייתא בהכנה בידי אדם דהוי ד"ת וכאן בהכנה בידי שמים ס"ל מסדר הש"ס דאין זה פנונת הברייתא אלא

מימרא דרבה וְלֹא קי"ל פְּרָבָה אֲלֵא לְאִיסוּרָא וְלֹא שְׁיִהְיֶה ד"ת ע"כ: וּכְבַר בְּאַרְנוּ ס"א דַּאֲף הִכְנָה בִּידֵי אָדָם הָוֵי מַד"ס לְדַרְךָ רַבְנֵי מַהֲרַן דְּרַפ"ו מֵהֵי ט וְהַנְּכוּן לַפּמ"ש ס"ה דַּאֲף רַב אֲשֵׁי ס"ל דְּסִיפָא אֲתָאן לְסַפֵּק טְרַפָּה הַנּוֹקְשָׁה לְרַבְנֵי הָא דְּמַסִּיק רַב אֲשֵׁי לְתַרְזֵן הַבְּרִיָּתָא וְשֵׁלֵא אֲלֵיבָא דְהַלְכְתָּא כַר' יוֹסֵף וְר"י וְאַנְן קי"ל פְּרָבָה אֲלֵא וְדַאי דְּסוֹבֵר רַב אֲשֵׁי דְהַכְנָה דְּרַבָּה מַד"ס וְרַק לְעַנְיָן אִיסוּר קי"ל פְּרָבָה וְעַיִן בְּתוֹסְפוֹת בִּיצָה ד"ב ע"ב ד"ה וְהִיָּה וְא"כ גַּם לְדִידֵן קָשָׁה הַבְּרִיָּתָא לָמָּה סַפְקוֹ וְתַעֲרֻבְתּוֹ אִיסוּר וְהוֹצְרָה רַב אֲשֵׁי לְחַדֵּשׁ דְּתַעֲרוּבַת דְּשִׁיל"מ דְּרַבְּנָן לֹא בְּטַל וְסִיפָא דְּסִיפָא מוֹסֵב אֲרִישָׁא כַּנ"ל וְסִיפָא אֲתָאן לְסַפֵּק טְרַפָּה וְתוּ לֹא מִיָּדֵי וְעַמ"ש בְּחֻלְק שׁו"ת כַּת"י שִׁי"א.

שֵׁם הַכ"א הַכ"ד עַמ"ש ח"א. פֶּרֶק ב ה"א אֶפְרוּחַ כו' עַמ"ש ק"א.

וְנִשְׁאַלְתִּי עַל לְשׁוֹן זֶה שֶׁהוּא סְתוּם וְזֹאת אֲשֶׁר הַשְּׁבֵתִי בְּקִצְרָה. תְּחִלָּה אֲסִיר אֶת מְסוֹד הַמְּבַדִּיל לְבָאָר לָמָּה נְטִיתִי מִלְּפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַמ"מ בְּעֵגֶל שְׁכָלוֹ חֲדָשִׁיו שְׁנוּלֵד בְּשֵׁבֶת.

מִשׁוּם דַּא"כ אֵין טַעַם לְהֵישׁ אוֹסְרִין בִּי"ט הַסְּמוּדָה לְשֵׁבֶת דְּהָא לֹא דְּמִי לְבִיצָה וְאַפְרוּחַ שְׁנוּלֵד בְּשֵׁבֶת שְׁאֲסוּר בִּי"ט מִשׁוּם הִכְנָה דְּרַבָּה דְּהֵתָם אֵלוֹ נוֹלֵד בִּי"ט הִיָּה אִיסוּר וְהַשְּׁתָּא שְׁנוּלֵד בְּשֵׁבֶת אִם נִתְיַרְנוּ בִּי"ט חֲשִׁיב שֵׁבֶת מְכִינ לִי"ט וְהָיִית הַלִּידָה הִכְנָה מִצַּד זֶה כַּמ"ש הַתוֹסְפוֹת בְּסוּגְיָן מִשָּׂא"כ בְּעֵגֶל שְׁאֵלוֹ נוֹלֵד בִּי"ט הוּא מוֹתֵר שְׁמוּכָן הוּא אַגַּב אִמּוֹ נִמְצָא אֵין עַל הַלִּידָה מַה שְׁנוּלֵד בְּשֵׁבֶת שֵׁם הִכְנָה הָא חֲדָא.

שְׁנִית דְּקָשָׁה קוֹשְׁיִית הַלַּח"מ וּמ"ל דְּאֵין הִבְנָה לַמ"ש הַמ"מ וְאַפִּילוּ בְּיוֹמוֹ מוֹתֵר לְחוּלָה דְּכִינּוֹן שְׁיָדוּעַ שְׁכָלוֹ חֲדָשִׁיו אֲפִילוּ לְבָרִיא נְמִי מוֹתֵר א"ו דַּה"ק הַמ"מ וְאַפִּילוּ בְּיוֹמוֹ בְּשֵׁבֶת מוֹתֵר לְחוּלָה ר"ל שְׁיֵשׁ בּוֹ סַפְנָה וְתִיבַת בְּיוֹמוֹ מוֹסֵב לְמַעְלָה וְא"כ קָשָׁה אֲפִילוּ גְבֻלוֹת וְטְרַפּוֹת נְמִי.

וְכַדִּי לִיִּישֵׁב זֶה פְּרִשְׁתִּי דְּבָרֵי, הַמ"מ דְּאִיָּרִי בְּעֵגֶל שְׁנוּלֵד בְּשֵׁבֶת וְלֹא קִים לָן שְׁכָלוֹ חֲדָשִׁיו דְּכַה"ג אִם נוֹלֵד בִּי"ט אִיסוּר בְּאַכִּילָה מְחַמַּת סַפֵּק גָּפֵל וּמוֹתֵר בְּטַלְטוּל כִּינּוֹן שְׁהִיָּה מוּכָן אַגַּב אִמּוֹ אֵין מוֹקְצָה לְחֻצֵי י"ט עַמ"ש בְּפָרְקִין ה"ד) וְעַכְשָׁיו שְׁנוּלֵד בְּשֵׁבֶת נִמְצָא מִשְׁחַשְׁכָּה לִיל י"ט אֵינָה מוּכְנַת אַגַּב אִמּוֹ וְאַסוּרָה בְּאַכִּילָה מִשׁוּם סַפֵּק גָּפֵל אִיסוּרָה נְמִי בְּטַלְטוּל כַּמְש"ר פ"א מַה י"ט ה"ך וְזֶהוּ טַעַם הֵישׁ אוֹסְרִין שְׁהִבִּיא הַמ"מ.

וְטַעַם הֵישׁ מִתִּירִין בְּטַלְטוּל הוּאִיל שְׁהִיָּה מוּכָן מֵעִי"ט אַגַּב אִמּוֹ לְאַכְלוֹ בִּי"ט וְלֹא אֲתַקְצָא מֵאַתְמוּל בְּשֵׁבֶת בְּאַכִּילָה וְטַלְטוּל אֲלֵא מְחַמַּת לְתָא דְּשֵׁבֶת שְׁאֲסוּר לְשׁוֹחֲטוֹ וְלְטַלְטְלוֹ וְאֵי לֹאוֹ אִיסוּר שֵׁבֶת הִיָּה עוֹמֵד לְאַכִּילָה וּמוּכָן אַגַּב אִמּוֹ וְנִמְצָא שְׁלֵא הִיָּה מוֹקְצָה מִדְּעַתּוֹ וּמוֹפְרָשׁ מְאַכִּילָה בְּשֵׁבֶת וְלֹא דְּמִי לְמַחוּבָּר שְׁנִתְלַשׁ בְּשֵׁבֶת וְאַפְרוּחַ שְׁנוּלֵד בְּשֵׁבֶת דְּהִנְיָה קוֹדֵם תְּלִישָׁה וְלִידָה אֵין עוֹמְדִין לְאַכִּילָה מִש"ה הֵם מוֹקְצִין בְּיוֹם טוֹב שְׁלֵאֲחַר שֵׁבֶת מִשָּׂא"כ הָכָא וְזֶהוּ מַה שְׁכַתְבִּיתִי אַפ"ה יֵשׁ מִתִּירִין בְּטַלְטוּל הוּאִיל וְהוּכָן אַגַּב אִמּוֹ.

אַף דְּעִידִין קָשָׁה דְּנִהֵי דְּמִתּוֹרַת הִכְנָה לֹא הִתְקַצִּי בִּי"ט אַכְתִּי אִיסוּר בְּטַלְטוּל מִתּוֹרַת מוֹקְצָה דְּלֹא חֲזִי לְמִידֵי (דְּמוֹקְצָה זֶה חֲמוּר דְּאִיסוּר אֲפִילוּ בְּשֵׁבֶת מִשָּׂא"כ מוֹקְצָה דְּהַכְנָה אִיסוּר בִּי"ט וּמוֹתֵר בְּשֵׁבֶת) דְּכִינּוֹן שֶׁהוּא סַפֵּק גָּפֵל הַשְּׁתָּא לֹא חֲזִי וְלֹא מִיָּדֵי בִּי"ט וְה"ז דוּמָה לְטָבֵל שְׁאֲסוּר לְטַלְטְלוֹ בְּשֵׁבֶת וִי"ט לְזֶה מְסִיִּים הַמ"מ בְּטַעַם הֵישׁ מִתִּירִין דְּשַׁפִּיר מְקַרִּי חֲזִי לְמִיָּדֵי בִּי"ט שְׁהִרִי אֲפִילוּ בְּיוֹם לִידָתוֹ דְּהוּי סַפֵּק גָּפֵל וְגַם אֵיכָּא חֲשֵׁשׁ רִיסוּק אַבְרָיִם

קונדס שהולך מ"מ מותר לחולה ר"ל אפי' אין בו סכנה דאזלינו בתר רנפא ואין להחמיר בספק נפל אלא לבריא וכיון שהוא ראוי ליי"ט לחולה מותר בטלטול דלא דמי לטבל דלא קוזי אלא לחולה שיש בו סכנה והו"ל פשברי זכוכית דמקצצים גינהו אע"ג דקוזי לנעמיות הואיל שאין נעמיות מצניקן משא"כ מידי דקוזי לחולה שאין בו סכנה דשכיח לא גרע מחצב דראוי לצבאים דמותר בטלטול כמש"ר פכ"ו מה' שבת.

שוב פתבתי מיהו אין צורך כו' ר"ל דא"צ לדחוק ולפרש דברי המ"מ בטלטול גרידא דשפיר מתפרש באכילה וטלטול בנולד בשבת ואין ידוע שפלו קדשו וטעם היש אוסרין משום ספק נפל פנ"ל וטעם המתירין אף באכילה דס"ל פדעת קצת גאונים דלא קיישי לספק נפל וזה שפיים המ"מ נאפילו ביומו דאיפא חשש ריסוק איברים נמי מותר ספק נפל ואע"ג שנוולד בשבת משפחת לחולה ר"ל שיש בו סכנה ואין לומר דא"כ נבלות וטרפות נמי הב"ע דאית ליה בהמה אחרת וקמ"ל דמותר ביי"ט לשחוט ולאכול האי עגל לכתחלה ומ"ש א"נ דאיירי כו' ר"ל דלדעת היש אוסרין אפילו בעגל שפלו קדשו שנוולד בשבת דאף על גב דמוכן אגב אמו ס"ל דהלידה חשיב הכנה ואין י"ט מכין לשבת כמ"ש התוספות ביצה דף ד' ד"ה אלא בתירוצם הראשון ודעת היש מתירין כפי תירוצם השני הילכך בנדון דידן שאלו נולד ביי"ט הנה מותר אין משום הכנה דרבה ומה שפיים המ"מ נאפילו ביומו ה"ק דלדעת המתירין אפילו ביומו בשבת לחולה ר"ל שיש בו סכנה (ולא תקשה א"כ נבלות וטרפות נמי הב"ע דאית ליה בהמה אחרת וקמ"ל) דלא מהדרינו אבהמה אחרת דלא דמי לנוולד דביצה בשבת שאסור משום הכנה דרבה משום גזרה דשבת אחר י"ט עיין תוספות ביצה ד"ו ע"ב ד"ה עגל.

דכי היכי דעגל שנוולד ביי"ט מותר הואיל דמוכן אגב אמו לבריא ה"נ עגל שנוולד בשבת מותר לחולה דמוכן אגב אמו לחולה זאת היא פנונתי ומחמת קיצור לשון וגם נשמט בדפוס בין תיבת לחולה ובין תיבת מש"ה ג' תיבות שאין בו סכנה גם בתירוץ השלישי נשמט עיין תוספות ביצה ד"ד ד"ה אלא וזוז"ג שלא עמד מכ"ת על פנונתי.

ומ"ש מכ"ת וז"ל וכוונת המ"מ פשוטה אצלי דהרמב"ם ז"ל וסייעתו ס"ל שהשוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא וכמ"ש המהר"ם סי' שי"ח וא"כ עגל שנוולד בשבת וכלו קדשו יש אוסרין דס"ל השוחט לחולה בשבת אסור לבריא פל שלא הנה חולה מע"ש והמתירין ס"ל דשרי פנ"ל אלא שהמ"מ קיצר בלשונו דהל"ל אגב חולה ע"כ.

ואין דבריו מוכנים דאי איירי בשחטוהו בשבת ופליגי אם מותר ביי"ט מאי איירי שור פי יולד ה"ל לאפלוגי בשוחט בהמה בשבת לחולה אי שרי לאכול מבשרו ביי"ט הסמוך. אלא ודאי פנונת מכ"ת שלא שחטו העגל בשבת ואין פאן משום הכנה דשחיטה זולת הקנת לידה בשבת.

וגם זה אין לו שחר אפילו אם נגיה בלשון המ"מ אגב חולה דאין הכנה להכנה זו של לידה בשום אופן. דלפי תירוץ ראשון שבתוספות ד"ה אלא הנ"ל דלידה חשוב הכנה אפילו תימא דמותר לבריא באומצא אסור ביי"ט הסמוך ולא מיקרי שבת מכין לעצמו אלא שבת מכין ליי"ט דלא עדיף מביצה שנוולדה בשבת שלאחר י"ט דחשיב י"ט מכין לשבת כיון דמאתמול נגמרה ביי"ט אע"ג שהיתה מוכנת ביי"ט אגב אמה לבריא לא אגב

חולה וְכָל שְׂלֵא נולדה ביי"ט תאכל היא ואמה מ"מ הגמר חשיב הכנה ה"ג פיון דלידה חשוב כגמר אסור דאין שבת מכין ליי"ט.

ולפי תי' התוס' השני אפילו תימא דאסור לבריא באומצא לא מקרי שבת מכין ליי"ט פיון שאם נולד העגל ביי"ט שרי לא חשיב הלידה הכנה ודבריו נפלאו ממני ובחלק שו"ת שי"א הארכתי.

ועיין מ"ש פ"א מה' מילה דשם ביארנו דרבנו פסק פ"ד מה' מ"א ה"ד פושב"ג בבהמה דהוי תוך ח' ספק נפל ולפ"ז עגל דהכא בהכרח בדקים ליה שכלו חדשיו כמ"ש המ"מ גם י"ל דלענין מוקצה דרבנו לא קי"ל פושב"ג אפילו בסתם ולד וכן מסתבר מדסתם רבנו פאן ולקמן ה"ד בבכור ולא ביאר דדוקא בדיוע שכלו חדשיו מותר בטלטול.

שם ה"ב בהמות כו' בצרור החיים שקיל וטרי אם האיסור משום דיש מוקצה ביי"ט או משום איסור תחומין לזה שהובא בשבילו ונפקא מיניה דספק תחומין אסור ושינוי אף בבהמת עכו"ם וספק מוקצה שרי ושל עכו"ם א"צ הפן ע"ש ועיין בפרקין ה"ו.

שם ה"ג וכן עמ"ש ח"א ומש"ר אסור כו' כ' המ"מ ואם עבר וביקר כו' יש מתירין לשוחטו כו' הח"ץ שפ"ה האריף דאע"ג דאינו מן המוכן לכתחלה משום דן את הדין אם ביקרו ואמר שמום קבוע הוא מותר לשחטו דאינו מוקצה פשהומם מעי"ט ע"ש באריף.

ולפמ"ש ח"א אין זה דעת רבנו אלא דחשיב מוקצה ודלא פדעת הראב"ד ועשו"ת בני משנה סי' י"ז. שם ה"ד בכור עמ"ש ח"א.

ועמ"ש בפרקין סוף ה"א דאפשר אפילו לא נודע שכלו חדשיו אינו מוקצה ע"ש. שם ה"ה אבל יוני שובה עמ"מ דמסיק דדעת רבנו פדעת בעל העיטור ועיין פנסת יחזקאל ש"ף שמינישכ דברי המ"מ ודלא כפר"ח ע"ש.

ומש"ר בפרדס עמ"ש ח"א. שם ה"ו וכל ספק מוכן עיין צרור החיים ובפרקין ה"ב ובמ"ש שם ועח"א.

ומש"ר זימן עמ"ש ח"א. שם ה"ז דגים עמ"ש ח"א.

ה"ט בית עמ"ש ח"א. ומש"ר העומד על מוקצה מעי"ט כ' המ"מ דשינה רבנו לשון המשנה דלשיטתו אין מוקצה בשבת ותמה הלח"מ דהא מודה רבנו במוקצה דגרוגרת וצמוקים כמבואר פכ"ו מה' שבת.

ולכאורה נראה דהואיל דפסק רבנו כמסקנא דר' יוחנן דאין שבת קובע בדבר שלא נגמרה מלאכתו כמבואר פ"ג מה"מש ה"ג וא"כ לאו טעמא דמתני' משום דשבת קובע ואיירי בדאחזי ולא אחזי וכו"ש דא"כ בשאר שני שבוע נמי וגם לא רצה רבנו לפסוק דטעמא דמתני' דאמירת אני אוכל קובע דאיתמר דרף דחזיה לפי מה שרצה לאוקים כו"ש ובדאחזי ולא אחזי מדחה דלמא שבת לא קבע אלא אמירת אני אוכל אבל למסקנא מנ"ל לפסוק דאני אוכל קובע פיון דאיכא לאוקים מתני' כו"י ומש"ה בשאר שני שבוע אסור דאיירי בלא יבשו פלל וכמ"ש דשפיר אהני אמירתו דחשיב גמר מלאכה ומש"ה לדידן דקי"ל כו"ש הוצרך רבנו לשנות לשון המשנה.

מיהו אפתי לא פלטינו דהא ע"כ צ"ל תירוץ בעולם על קוש' ט' שהקשינו בחי' הו"ת דלמה באמת לא נקיט במתני' עי"ט ויהיה התירוץ קוש'א לרבנו. וי"ל דסובר רבנו דנדאי באמת פשט המ'שנה דנקיט ע"ש דאלו הוי נקיט עי"ט סד"א דאיירי בלא יבשו פלל דמ"ה באומר אני אוכל אחשבינהו וה"ל גמר פרי ונקבע משא"כ בדאחזי ולא אחזי אין אמירת אני אוכל קובע והיינו טועי' דטבל אינו מוכן אצל שבת והא דלא נקיט ה"ז מן המוכן משום דבשאר שני שבוע נמי דמוכן הוא ובמקומן לפי מה דקי"ל כר"י ומתנרץ קוש'א ט' וא"כ טעמא דמתני' דאני אוכל קובע ואולם רבנו ניחא ליה למינקיט עי"ט כי היכי דלא נטעה דשבת קובע בדבר שלא נגמרה מלאכתו ולא אצטרף לאשמועינו רבותא דטבל מוכן הוא שפבר ביאר זה בהדיא פכ"ב מה' שבת ופסק נמי בהדיא דין במקומן פ"ג מהלכות מעשר מש"ה ניחא ליה למנקט עי"ט.

ועמ"ש ח"א פ"ה מה' מעשר הכ"ג. ויש ראיה לגי' של רבנו דגריס חשכה בליל שבת רי"א יגמור רא"א לא יגמור ואר"נ לא כשאר"י יגמור בשבת כו' דלפי מה שמחק רש"י גירסת רבנו וגריס לר"א יגמור למ"ש הוקשה ליה מתני' דתינוקת והוכרחו רש"י ותוספות לתרץ דיש חילוק בין ייחדים או לא ייחדים דתירוץ התוספות השני בד"ה רא"א יגמור אע"ג דנדאי פן הוא האמת מ"מ גם לענין ייחדים יש לחלק וקשה קוש'א ו' שבת' הו"ת דמאי פריף ורמינהו דשאני מתני' דידן דעומד ואומר ונחשב ייחדים מש"ה שבת קובע.

מיהו רבנו לא ס"ל פלל חילוק בין ייחדים או לא כמבואר פ"ה מה' מעשר ה"ך דפולגתא בירושלמי הוא ופסק רבנו כר' יוחנן דאפילו לא ייחדים נמי שבת קובע מש"ה פריף ורמינהו מתני' דביצה אמתני' דאשכול וכמ"ש ח"א דהמקשה ס"ד דלא יגמור דר"א היינו בשבת ולמ"ש שרי והוקשה ליה דלפי מה דמסיק דר"א לטעמיה וס"ל דתרומה קבועה עולמית כ"ש דשבת קובע עולמית.

ומשני כדר"נ דאה"נ לר"א לא יגמור עולמית ולק"מ ממתני' דתינוקת לר"א מיהו אנו קי"ל כר"י בתרתי דחצר קובע עולמית טפי משבת דשבת לא קבע רק בו ביום ויגמור למ"ש ולא תקשה מתני' דתינוקת די"ל כפי תירוץ השני שבתוספות ד"ה רא"א יגמור אליבא דר"י.

וניחא נמי לדריף רבנו דאע"ג דפסק כר' יוחנן דכלן אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתן פ"ג מה' מ"ש ה"ג שפיר פסק דשבת ונחצר קובעין שלא במקומן משא"כ מלתא דר' יוחנן במקומן וכמ"ש ח"א דבהכי ניחא פסק רבנו אף לפי גירסת רש"י ע"ש ובחני' הו"ת הארכתי.

שם ה"י י"א י"ב י"ד י"ו י"ח עמ"ש ח"א. פ"ק ג ה"א ב' ג' ד' ח' י' י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו י"ו עמ"ש ח"א.

פ"ק ד ה"א ב' ג' ד' ו' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ז י"ח י"ט כ"ג כ"ד כ"ה כ"ו עמ"ש ח"א. פ"ק ה ה"א עמ"ש ח"א.

שם ה"ב וכן עמ"ש ח"א ועמ"ש בְּזָה פ"ג מה' שְׂכִירוֹת ה"ב: שם ה"ג דה"י י"א י"ד ט"ו
ך' עמ"ש ח"א. פְּרָק ו ה"א ב' ג' ה' ו' ז' ט' י' י"א עמ"ש ח"א שם ה"ג וְאִם אֵין לוֹ עֵינָן
כ"מ ועמ"ש פ"ד מה' סת"מ ה"י.

שָׁם ה"י"ד ה"ו ה"כ"ב ה"כ"ג עמ"ש ח"א. פְּרָק ז ה"א ב' ג' ד' ה' ו' ה' י' י"א י"ב י"ג י"ד
י"ו י"ח י"ט ך' כ"ב כ"ג כ"ד עמ"ש ח"א.

פְּרָק ח ה"א ג' ד' ה' ו' עמ"ש ח"א ועמ"מ ה"ה. שָׁם ה"ח וְאֵין בּוֹנִין וְבִהְשָׁגוֹת וְדַבְרֵי
המ"מ נְכוּנִים וְעֵינָן מ"ע.

שָׁם ה"ט י' י"א י"ב י"ג י"ו עמ"ש ח"א, שָׁם ה"י"ז אָבֵל אֵין מִפִּין כּו' דְּמִשְׁמַעוֹת אֵין רוֹאֵה
ס"י בְּרַכָּה מְמַעַט אֲפִילוֹ הַפָּאָה וְהָא דְאָחֻז הַש"ס שְׁמוֹתֵי לָא מְשַׁמְתִּינָן לְדִיוקָא דְבַע"פ
אֲפִילוֹ שְׁמוֹתֵי מְשַׁמְתִּינָן כ"כ שְׁעַר אֲפָרִים ש"ס"ד.

וְעֵינָן מ"מ שְׂכ' אַע"ג שְׁבִטֵל טַעַם לָא בְּטֵלָה גְזֵרָה. וּבְצָרוֹר הַחַיִּים הָאֲרִיף מְהָא דְפָרִיף
בְּבִיזָה ד"ד וְהָאֲדִנָּא דְבָקִיאֵין בְּקִבְעָא דִּירְחֵי מ"ט עֲבָדִינָן ב' יוֹמֵי.

וְאֵין זֶה קְנוֹשָׂא דְאֵין זֶה גְזֵרָה דְגַם בְּזִמְנָא הַבֵּית הָיוּ עוֹשִׂין יוֹם א' פְּשָׁבָא עֲדִים בְּפָקֵר. וְעֵינָן
כ"מ פ"ב מה' מְמָרִים ה"ב דְּכָל הַיָּא שְׁהִתְנוּ מְהֵנִי בְּיָטוּל ב"ד אַחַר הַפְּחוֹת בְּחַכְמָה וּמְנִין.

וְעֵינָן פ"ט מהמ"ש ה"ה דְּהַשְׁמִיט רַבְּנוּ הָא דְנִקְיֵט ר' יוֹסִי וְתַנָּאי הָיָה הַדְּבָר אִמְתִּי. שְׁיַבְנָה
הַמְקַדָּשׁ יַחְזוֹר הַדְּבָר לְקַדְמוֹתוֹ כִּינּוּן דְקִי"ל רִישׁ פִּי"א מַה' מְלָכִים דְּמִלְךָ הַמְשִׁיחַ עֲתִיד
לְהַחְזִיר עֲטָרָה לְיוֹשְׁבֵי דְחָשִׁיב ב"ד גְּדוּל בְּחַכְמָה וּבְמִנְיָן.

וּמַה שְׁהַקְשָׁה לְמַה ר"ח מְוֹתֵר בְּמִלְאָכָה וַיֵּשׁ בּוֹ קֶרְבָן מוֹסָף. הוּא טְעוֹת דְשָׁאנִי ק"פ שְׁהוּא
קֶרְבָן יַחֲדִיד.

וּבְזָה אֲנִדָּא כָּל הָאֲרִיכוֹת שְׁל צָרוֹר הַחַיִּים ע"ש. שָׁם ה"ט ה"כ"א עמ"ש ח"א.

הַלְכוֹת חֲמֵץ וּמִצָּה פְּרָק א ה"ב שְׁנַאָמֵר לָא יֹאכֵל עֲלַח"מ. וְהַרְלַב"ח שִׁי"ז תִּירֵץ דְכִינּוּן
דְּמַסִּיק הַש"ס דְלָא פְּלִיגֵי רַק לְעַנְנֵי חוֹלִין בְּעֵזְרָה שְׁפִיר מִיְיָתִי לָא יֹאכֵל שְׁהוּא לְמוֹד
מְבוֹרֵר לַד"ה וּבַהמ"א הַנְּצָרָף לְלִימוּד דַּר' אַבְהוֹ ע"ש וְעַמ"ל לְקַמְן ה"ז.

שָׁם וְאִסוּר הַחֲמֵץ כּו' זֶה הוֹצִיא רַבְּנוּ מִמְכִּילְתָּא פ' בָּא אֵין לִי אֵלָא שְׁאוּר שְׁהוּא בְּב"י
וּב"י חֲמֵץ בְּבֵל יִמְצָא מִנִּין ת"ל לָא יִרְאֶה וְגו' הַקִּישׁ שְׁאוּר לְחֲמֵץ וְחֲמֵץ לְשְׁאוּר כּו' ע"ש
וְע' בְּהַשְׁגוֹת וּמ"מ. וְהַל"מ שְׁלַח יָד לְהַגִּיחַ בְּלִשׁוֹן הַרְאָב"ד ב' הַגְּהוֹת א' א"א דוּק'
לְשִׁיעוּרֵיהֶן וְלַעֲנִין אֲכִילָה אָבֵל לְעַנְנֵי בִיעוּר יֵשׁ הַפְּרִשׁ כּו' ב' דְאֵי בְּחֲמֵץ לָא שְׁיָיָף זֶה
הַטַּעַם ע"ש.

וְאֵנִי אוֹמֵר דְלִשׁוֹן הַרְאָב"ד נִכּוֹן בְּלִי הַגְּהָה וְכוֹנְנָתוֹ לְהַשִּׁיג דַּה"ל לְרַבְּנוּ לוֹמֵר דְאַתְּמַקְשִׁי
אַהֲדָדִי אָבֵל לְשׁוֹן אִסוּרִים שְׁוֵה אֵינוֹ מְדוּקָדֵק דְשְׁאוּר תְּמִיר אִסוּרוֹ וְחִילָל' דְהַרְאָב"ד
מִתּוֹסְפָתָא דְבִיזָה שְׁהִבִּיא הַגְּהוֹת מִי"י מְאִימְתִי קְרוּי שְׁאוּר מְשִׁיפְסֵל מְאֲכִילַת פֶּלֶב פִּי
מִחֲמַת חִימוּצוֹ קִשָּׁה אֵינְנוּ רְאוּי לְאֲכִילַת פֶּלֶב וְזֶהוּ שְׁאֲמָרוּ בִּיזָה ד"ז ע"ב אָבֵל שְׁאוּר
שְׁאֵינוֹ רְאוּי לְאֲכִילָה כּו' וּס"ל לְהַר"א דְכִינּוּן שְׁאֲסָרָה תּוֹרָה אֲכִילַת שְׁאוּר אַע"ג דְלָא חֲזִי
לְפָלֵב מִחֲמַת חִימוּץ א"כ ה"ה כִּיפַת שְׁאוּר שְׁנַתְעַפֵּשׁ דְלָא חֲזִי לְפָלֵב מִחֲמַת עִיפוּשׁ חֲזִיב
כֶּרֶת עַל אֲכִילָתוֹ וְחֲזִיב לְבַעֲרוֹ דְמַה יִתֵּן וּמַה יוֹסִיף הָעִיפוּשׁ כִּינּוּן דְבַל"ז לָא חֲזִי לְפָלֵב

מחמת חימוצו קשה ואפ"ה חייבה תורה פרת על אכילתו והצריכה ביעור הואיל דחזי לחמץ בו א"כ אפילו עיפושה רב דלא חזי לפלג מחמת עיפושה אפתי חזי ע"י שחיקה לחימוץ וחיוב פרת על אכילתו ועובר על ב"י וזהו מ"ש הר"א אבל לענין ביעור ולענין אכילה יש הפרש כו' וזהו שפייס הראב"ד דאי בחמץ פ"א ובנפסל מאכילת אדם ולא מאכילת פלב וכדעת הגאונים לא הנה צריף לזה הטעם ור"ל דאפילו תימא דגם בחמץ שיניף ראוי לשונקו ולחמץ בו דלא פהגהת הר"מ אפתי) תיפוק לי' דצריף ביעור דחזי לאכילת פלב א"ו דאיירי בשאור שנפסל מאכילת פלב מחמת עיפושה.

ומה שהקשה המ"מ דמדקא אר"ש בד"א במקוויימת לאכילה מפלל דאיירי בחמץ אין זה קושניא דגם שאור שמקויימין לחמץ בו אחרים מקרי מקוויימת לאכילה. גם מה שהקשה המ"מ בשם הרא"מ דאי ס"ד פדעת הראב"ד דשאור חמור מחמץ ה"ל להש"ס לאוקימם בריתא קמיינתא דקולתא בחמץ ונחמירתא בשאור.

אין זה קושניא דאטו בצק שבסדקי ערבה נפסל מאכילת פלב. ואולם דעת המי"ל והגאונים דאף בשאור לא החמירה תורה אא"כ נפסל לפלג מחמת חימוצו קשה אבל כל שנפסל לפלג מחמת דבר אחר כמו מעיפושה פטור מביעור ואכילה דאתקיש לחמץ ותו לא מידי.

שם ה"ג אינו לוקה כו' עמ"ל בשם דבר שמואל שהקשה דבכסחים דצ"ה מוכח דבל יראה חשיב ניתק לעשה ואפילו עשה מעשה אינו לוקה ותיגרין הד"ש דאיירי רבנו בחל שביעי של פסח בשבת וקנה בו חמץ מנכרי שא"א לקיים מצות שרפה.

והקשה הח"ץ דהא רבנו פסק דהשבתתו בכל דבר ויטילנו לים ותיגרין הח"ץ דאיירי המי"ל שהשקה החמץ עד אחר הפסח דכ"הג חשיב לא קיימו דהשבתה אחר הפסח לא חשיב עשה עמ"ל ור' יעקב בנולי.

מיהו גם תירוץ הח"ץ אינו מספיק עינין פי"ט מה' סנהדרין במנין הלוקין שניתקו לעשה שכ"ר בכלן והוא שלא קיים העשה המעולל פרמו ולא נתן לעני וכן בלקט ושכחה ולא נתן לעני ובשילוח הקן כ' ולא שילח האם ואולם בחמץ כ' המקיים חמץ ברשותו וכגון שחיימץ עיסתו וה"ל לרבנו לסיים ולא השביתו דהיינו ולא קיימו דומיא שבניאר באינך ואולי סובר הח"ץ דלשון המקיים משמע כל הפסח.

אמנם הנכון לענ"ד דבפרשת דרכים דרף מצותיף הקשה דבמנין ר"ז לוקין מנה רבנו המקיים חמץ בחדא ובמנין המצות נמנו לשתיים לא יראה ולא ימצא. ולפ"ז י"ל דקושניית הד"ש וקושניית הפ"ד חדא מתרצא לחברתה יעניין בתוס' ריש מס' חולין וריש מס' תמורה שהקשו אהא דתנו שאם המיר מומר וסופג מ' וא"ת הל"ל וסופג שמנים דהאיכא תרי לאוי לא יחליפנו ולא ימיר והמהרש"א הגיחבצ"ע דבתמורה ד"ד פריף אב"י וכל לאו שניתק לעשה לא לקי ונהרי מימר דניתק לעשה ותנו וסופג ארבעים ומשני ר' דימי לא אתי חד עשה ועקר תרי לאוי וא"כ מיושב קושניית התוס' דאינו לוקה פ' דחד לאו ניתק לעשה ע"ש.

וא"כ ה"ה בגדון דידן תרי לאוי ב"י וב"י חד ניתק לעשה ומש"ה כשעשה מעשה לוקה אחת ולא שתיים ומתורץ קושניית ד"ש וקושניית פ"ד. ושפיר התוספתא עיקר כמ"ש המ"ל

וסוגיא דפסחים דצ"ה פלשון ב' שבמס' תמורה דחד עשה מנתק ב' לאנין ואנין קי"ל
כשינוניא דרב דימי הנ"ל והתוספתא ונתיישבו דברי רבנו ובחן' הו"ת הארכתי.

שם ה"ד אפילו הניחו בשגגה בשו"ת פני יהושע שי"ג מסיק דאיירי אפילו ביטלו ומייתי
ראי' מהירושלמי ע"ש. שם ה"ו פותח הבבלי עיין בהשגות וכוונתו להשיג מסוגי'
דפסחים דמ"ד הנח לכותח הבבלי דלית בי' פזית בכא"פ אי בעינג' דקא שריף ואכיל לי'
בטלה דעתו אצל כל אדם ואי משטיר קשטיר ואכיל לית בי' פזית בכא"פ ועיין מ"מ
ועכ"מ באורף ובלח"מ וכל הדברים יגעים והנכון כמו שהוכיח המנחת פהן בס' התערוכת
ח"א פ"ו דרבנו לא פסק כר"א דקא לר"א היתר מצטרף ורבנו כ' בהדיא פ"ה מה' גזירות
דאף בגזיר אין היתר מצטרף לאיסור (ועיין בצרור התיים שהאריף) ותו דלדעת ר"א
לוקה בכזית שההיתר מצטרף לאיסור בכותח אע"פ שאין פזית חמץ בכא"פ פותח רק
כזית פותח לזה מסיק המ"כ דרבנו פסק פרבון דר"א וכמ"ש המ"מ דלק"מ קושני' הר"א
פינן שביאר רבנו דאין לוקין אא"כ איפא פזית בכא"פ ומפרש המ"כ דברי המ"מ
דמשפחת ליה כשהטיל חמץ הרבה לתוך הפותח: וראיתי בירושלמי פ' אלו עוברין ונ"ל
פתיב כל מחמצת לא תאכלו לרבות פותח הבבלי ושכר המדי כו' שיהיו באזהרה יכול
יהיו בהפרת ת"ל פי כל אוכל חמץ ונקרתה.

חבריא בעון קומיה ר' יונה הכא פתיב כל והכא פתיב כל הכא את מרבה והכא את ממעט
(פי' כל מחמצת מרבה פותח ללאו וכל אוכל חמץ ממעט פותח מפרת) אמר לון פאן
ריבה באוכלין פאן ריבה בנאכלין (פי' כל מחמצת מרבה נאכלין ללאו משא"כ כל אוכל
חמץ דקאי באוכלין מרבה אשה כמ"ש בבבלי פסחים דמ"ג) התיבון והתניא יוצאין במצה
מתנבלת אע"פ שאין בה טעם דגון והוא שיהיה רובה דגון ואלו הואיל ורובן חמץ יהיה
חייב (פי' כי הכי דיוצאין במצה מתנבלת ואע"ג שהתבלין ביטלו טעם מצה הואיל שרובו
דגון ה"נ בכותח וחבריו שרובו חמץ יהיה חייב פרת) א"ל שנייא היא דכתיב לחם ואלו
אינו לחם (פי' דאין פותח לחם) ומאריף שם דבמצה הוא דכתיב מצנת לחם עוני ומנ"ל
דבחמץ בעינו שיהיה לחם.

ותו דבמצה הוא דקי"ל דיוצאין ברקיק השרוי ומבושל שלא נמחה אבל אם נמחה לא
דלא מקרי לחם ובחמץ קי"ל המחה את החמץ וגמעו חייב אלמא דא"צ בחמץ שיהיה
לחם וא"כ יתחייב פרת על פותח אף ע"ג שאינו לחם פינן שרובו דגון ומשני ר"י בשם
ר' אידי דכותח הבבלי וחבריו הוי ספק אם נתחמצו פלל.

פריף דא"כ אף מלקות לא ילקה על הפותח פינן שהוא ספק חמץ ומסיק דתניא על חמץ
ברור חייב פרת ועל עירובו לוקה וקאמר רב עירובו היינו שייאור שהוא ספק חמץ ור"א
או ר"ל פליגי דאין לוקין על השיאור שהוא ספק אלא פירוש עירובו פותח וחבריו ואי
ס"ד דכותח הוי ספק חמץ מ"ש דאין לוקין על השיאור ולוקין על הפותח: ומדחה
דתיפתר דלוקין על הפותח כגון שנתערב בכותח חמץ ודאי במצה: ומקשה אכתי האריף
לקי דממ"נ אי רובו חמץ יתחייב פרת ואי רובו מצה יוצא בה י"ח מצה וליפא מלקות
ומסיק דתיפתר שהכותח רובו חמץ אלא שאין בחמץ פזית ור"ש היא דאמר כ"ש למכות
ע"כ תורף הירושלמי.

המורם מזה דנהי דנדאי הבבלי ס"ל דסתם פותח אין רובו חמץ דאי ס"ד דמודה הבבלי דכותח רובו חמץ אלא דמ"מ אי משטר שטיר לית ביה פזית בכא"פ דא"כ מגומגם הא דפריה אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דר"א דבל"ז תקשה אמאי פליגי רבנן דהא לכ"ע רוב דאורייתא ותו דתקשה לר"א אמאי לוקה ואינו חייב פרת: מיהו מוכח מיהות מדקאמר הירושלמי ואלו הואיל ורבנן חמץ יהיה חייב דלאו מילתא דפסיקא הוא דאי משטר קשטיר ליכא פזית בכא"פ דמשפחת רובו חמץ ואיכא פזית בכא"פ אפילו אם משטר קשטיר וזהו שמקשה הירושלמי דהאיך פסק ותני דכותח רק באזנהר' דהא משפחת פרת פשרנבו חמץ דבזה נתחזקו דברי המ"מ וכמ"ש המ"כ וילעגנו קושיות הרמב"ן שהביא המ"מ דהא פזית בכא"פ אפילו בחלב ודם חייב פרת תירץ המנחת פהו דרבנו פסק פט"ו מהמ"א ה"ג דחלב שנתערב בגריסין לוקה על פזית בכא"פ ואינו חייב פרת על התערובת אלא דוקא האוכל חלב בעין פזית בכא"פ הוא דחייב פרת וזהו שכ"ר פי"ד מהמ"א ה"ח האוכל פשעורה כו' נהרי הוא חייב פרת או מלקות דכל שע"י תערובת ילפינו מחמץ דפטור מפרת אלא לוקה וכן משמעות מימרא דר' יוחנן בע"ז דס"ז ע"א דכל שטעמו וממשו אסור דלוקין עליו דהיינו פזית בכא"פ ומדלא נקיט ר"י חייבין עליו מכלל דאפילו בחלב ודם פטור מפרת אלא לוקה והטעם דילפינו מחמץ וכמ"ש.

וכ' עוד המ"כ דאין להקשות דאי ס"ד דרבנו פסק פרבנו האיך מיייתי דרשא דכל מחמצת דהא רבנן לא דרשו כל די"ל דרבנן לא דרשי כל כר"א על פחות מפזית בכא"פ אבל מ"מ דרשי כל לחייב מלקות על פזית בכא"פ ע"כ.

ועם היות שלכאורה דבריו כבדים מ"מ האמת אתו וגם הרי"ף זה דרפו לפי גרסתנו ברי"ף ונ"ל ת"ר כל מחמצת לא תאכלו לרבות פותח כו' יכול יהא ענוש פרת ת"ל כל אוכל חמץ ונכרתה על חמץ דגן גמור ענוש פרת ועל עירובו בלאו דר"א וחכ"א על חמץ דגן גמור בכרת ועל עירובו בנלא פלוג.

ואע"ג דאמרו רבנן על עירובו בנלא פלוג מלקי הוא דלא לקי אבל איסורא איכא וכי אמרי רבנן נמי דלא לקי ה"מ דליכא פזית בכא"פ פגון פותח וכינצא אבל בדאיכא פזית בכא"פ אפילו לרבנן לקי ע"כ ומבואר מלשונו דלרבנן בכזית בכא"פ לוקה ואינו חייב פרת דסוברים הרי"ף ורבנו דהא דאמרן בפסחים דמ"ג מאן תנא דחמץ ע"י תערובת בלאו אר"נ ר"א היא היינו משום דהש"ס ס"ד דבכותח איכא פזית בכא"פ ואפ"ה פליגי רבנן וכמ"ש תוס' נזיר דל"ו ע"ב ד"ה אי הכי משא"כ לפי מסקנת הש"ס הנזח לכותח הבבלי דליכא פזית בכא"פ שפיר י"ל דגם רבנן מודים דכל מחמצת מרבה עירובו שיש בו פזית בכא"פ למלקות ולא לכרת וכמש"ר דלרבנן לוקין על פותח שיש בו פזית בכא"פ דהא דקאמר הש"ס אי דקשריף ליה משריף בטלה דעתו אין הפירוש דאי מתרמי הכי מפטר שאין זה דרף אכילה אלא הפנונה כמ"ש התוס' נזיר דל"ו ע"ב ד"ה הנזח ונ"ל ונראה דמ"מ אי מתרמי הכי דמודים רבנן דחייב ובהכי לא איירי ע"כ פי' ולא נחלקו רבנן אדר"א בכות' אא"כ ליכא פזית בכא"פ פי משטר דזה נכון בכוננת רבנו ומיושב השגת הר"א דשפיר פסק רבנו פרבנו דר"א ומ"מ פסק פסתם משנה דהו באזנהר' ולא בכרת דלפי המסקנא שפיר רבנן נמי דרשי כל עיין תוס' פסחים דמ"ג ד"ה מאן שמעת אלא דס"ל לרבנן דליכא לאוקים קרא דכל מחמצת אא"כ בדאיכא פזית בכא"פ בעירובו

שְׁהָרִי אֵין בְּדִין שְׁיִהְיֶה תַעֲרוֹבֶת חֲמוּר מְחַמֵּץ בְּעֵין שְׂאֵם אֶכֶל פְּזִית וְשָׁהָה יוֹתֵר מִכֹּא"פ
אֵינוֹ לוֹקֵה וְכ"כ רַבְּנוּ בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה.

וּבְהִכִּי נִיחָא הָא דְרַבְּנוּ הַשְּׁמִיט לַגְּמָרִי הֵךְ בְּרִייתָא דְמַחְמֶצֶת אֵין לִי אֱלָא שְׁנַתְחַמֵּץ מֵאֱלִיו
מִחֲמַת דְּבָר אַחַר מְנִין כּו' מִפְּנֵי דְרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ כְּפִי הָרִיב"א בְּתוֹס' פְּסָחִים דְּכ"ח ע"ב ד"ה
מִחֲמַת דְּבָר אַחַר דְּהֵינּוּ שְׁלֵא בְּמֵינוּ דְּוָמְיָא דְשִׁמְרֵי יִין דְּאֵי בְּנַתְחַמֵּץ ע"י שְׂאוּר וְדֵאֵי מִקְרֵי
חֲמֵץ טְפִי וּלְפ"ז בְּרִייתָא זֹו מְפָקָה בְּרִייתָא זֹו מֵהִלְכְּתָא דְהָא קו"ל מִי פִירוֹת אֵינָם מְחַמֵּצִין
וְאִפְּלִי גְנוּקְשָׁה לֹא הֵנִי וּבְמַנְחוֹת רִישׁ דְּנ"ד ת"ר אֵין מְחַמֵּצִין בְּתַפּוּחִים כּו' וּבְהִכְרַח עֵיקַר
הִלְאוּ פֶל מְחַמֶּצֶת לֹא תֹאכְלוּ פֶשֶׁטְיָה דְקָרָא לְתַעֲרוֹבֶת וּמִש"ה לְקִי וְכ"ש לְדָרְךָ רַבְּנוּ
בְּשִׁרְשֵׁי מְנִין הַמְצוֹת דְּאֵין לוֹקִין עַל דְּבָר הַנְּלַמֵּד בִּי"ג מְדוֹת ע"כ דְּאָמַר הַש"ס דְּטַעְמָא
דְּר"א דְּדָרְיָשׁ פֶּל הֵינּוּ דְסוּבֵר דְּפֶשֶׁטָא דְקָרָא פֶּל מְחַמֶּצֶת הֵינּוּ בְּנַתְחַמֵּץ ע"י דְּבָר אַחַר
דְּהֵינּוּ ע"י תַעֲרוֹבֶת.

וְיֵשׁ פֶּאן סְנוּגִיּוֹת חֲלוּקוֹת דְּבַפְסָחִים דְּכ"ח ע"ב מִפִּיק גְּתַחֲמֵץ מִחֲמַת דְּבָר אַחַר מְקָרָא דְּכָל
מְחַמֶּצֶת וּבְדַמ"ג מִפִּיק פֶּרֶת לְנַתְחַמֵּץ מִחֲמַת דְּבָר אַחַר מְקָרָא פִי פֶּל אֲנִיכֵל מְחַמֶּצֶת וְנִכְרְתָהּ
וְקָאָמַר דְּלֹאוּ נְמִי לְהִכִּי קָאָתִי אֵיבְרָא בְּמַכִּילְתָּא מִפִּיק קָרָא דְכִי פֶּל אֲנִיכֵל מְחַמֶּצֶת לְחֵיב
פֶּרֶת עַל הַשְּׂאוּר דְּפִי מְחַמֶּצֶת שְׂאוּר אֱלָא דְקָרָא דְכָל מְחַמֶּצֶת לֹא תֹאכְלוּ מִיּוֹתֵר לְתַעֲרוֹבֶת
וְשִׁפִּיר סְמֵךְ רַבְּנוּ עַל הַמַּכִּילְתָּא פִינּוּ דְלַרְבֵּנוּ נְמִי פֶשֶׁטָא דְקָרָא בְּתַעֲרוֹבֶת שְׂיֵשׁ בּוֹ פְּזִית
בְּכֹא"פ.

מַעֲתָה לֹא נִשְׂאָר עֲלֵינוּ חוֹמֵר בְּקוֹדֵשׁ זוּלַת מֵה שְׁהִקְשׁוּ פֶּל הַגְּדוּלִים וְגַם הַמְּנַחַת פֶּהֵן הַנִּיח
בְּצ"ע דֹּא"כ דְּרַבְּנוּ פֶּסֶק פְּרַבְּנוּ וְס"ל דְּאֵינְהוּ נְמִי דְרָשִׁי פֶּל לְתַעֲרוֹבֶת שְׂיֵשׁ בּוֹ פְּזִית בְּכֹא"פ
דֹּא"כ קָשָׁה ל"ל קָרָא בְּחַמֵּץ תִּיפּוֹק לִיָּה מְמַשְׁרַת דְּנִזִּיר וְכָל הָאִיסוּרִים וְכַמֶּש"ר פ"ה מֵה'
גְּזִירוֹת וְתוֹ לְמָה מְנָה זֶה רַבְּנוּ לְלֹאוּ מְנוּחָד בְּחַמֵּץ פִּינּוּ דְכִזִּית בְּכֹא"פ נוֹהֵג בְּכָל הָאִיסוּרִין
דְּקו"ל כּו' יוֹחֲנָן בְּע"ז דְּס"ז דְּכָל שְׁטַעְמוֹ וּמִמְשׁוֹ אִסוּר וְלוֹקִין עֲלֵיו.

וּמְקוּם הַנִּיחוּ לִי לְהַתְּגַדֵּר בּוֹ דְּבַפְט"ו מֵהַמ"א כ"ר דְּבָכָל הָאִיסוּרִין שְׁבַתוּרָה בְּעֵינֵי טַעְמוֹ
וּמִמְשׁוֹ וּפִי מִמְשׁוֹ שְׁיִהְיֶה בּוֹ פְּזִית בְּכֹא"פ כְּמִש"ר פֶּט"ו מֵה' מ"א וּפִי טַעְמוֹ כְּפִשׁוּטוֹ
שְׁיִהְיֶה טַעַם נִרְגָּשׁ בּוֹ לְאִפּוֹקִי מִינּוּ בְּמֵינוּ דְּלִיכָא טַעְמָא בְּטַל בְּרוּב אַע"פ דְּאִיכָא פְּזִית
בְּכֹא"פ וְכֵן אִפְּיִלוּ מִינּוּ בְּשִׂאֵינוּ מֵינוּ וְאִיכָא פְּזִית בְּכֹא"פ אֵי לֹא יְהִיב טַעְמוֹ בְּטַל ד"ת בְּכָל
אִסוּרִים שְׁבַתוּרָה זוּלַת חֲמֵץ יֵצֵא לְדוֹן בְּדָבָר חֲדָשׁ בְּלֹאוּ מְנוּחָד עַל הַתַּעֲרוֹבֶת שְׂיֵשׁ בּוֹ
מִמְשׁוֹ דְּהֵינּוּ פְּזִית בְּכֹא"פ אַע"ג דְּלִיכָא טַעְמוֹ כְּגוֹן מִינּוּ בְּמֵינוּ וְאִפְּיִלוּ תִימָא דְחֲמֵץ בְּמַצָּה
חָשׁוּב שְׂאֵינוּ מֵינוּ מ"מ אֵהֵנִי קָרָא דְלוֹקִין עַל מִמְשׁוֹ אַע"ג דֹּא יְהִיב טַעְמָא מִשֵּׂא"כ בְּשִׂאָר
אִיסוּרִין וְזֵהוּ שְׂכ"ר פֶּט"ו מֵהַמ"א הִי"ב יִרְאֶה לִי כּו' וְאַל תִּתְמַה עַל חֲמֵץ בְּפֶסַח שְׁהַתוּרָה
אִמְרָה פֶּל מְחַמֶּצֶת לֹא תֹאכְלוּ לְפִיכְךָ הִתְחַמִּירוּ בּוֹ כְּמ"ש ר"ל שְׁבַחֲמֵץ הִתְחַמִּירָה תוּרָה
לְאִסוּר מִמְשׁוֹ וְלֹא טַעְמוֹ לְפִיכְךָ הִתְחַמִּירוּ בְּשִׂאֵינוּ מֵינוּ וְלֹא נָתַן טַעַם וְזֵה בְּרוּר בְּכֹנֶת רַבְּנוּ
בְּס"ד.

וְעַמ"ש פֶּט"ו מֵהַמ"א ה"ג בְּשֵׁם הַרְלַב"ח וּלְפִי מ"ש פֶּאן מְסַתְּבֵר לְהִפְךָ דְּבִאֵין בּוֹ פְּזִית
בְּכֹא"פ בְּטַל ד"ת אִפְּיִלוּ בְּחַמֵּץ וּבְדֹאִיכָא פְּזִית בְּכֹא"פ וְאֶכֶל פְּחוֹת מְפָרֵס חֲשִׁיב בְּחַמֵּץ
חֲצִי שְׂיַעוּר וּבְשִׂאָר אִיסוּרִין יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק וְהִבֵּן זֶה.

נתו לא מיד. שם ה"ח אסור עיין בהשגות ומ"מ וראיית הלח"מ נכונה ועיין בהגהות מי"י.

שם ה"ט שעה חמישית כו' שמה טעה כו' הלח"מ הניח בצ"ע. וברב"ז שנו"ו מסיק דרבנו פסק כר' יהודה ללישנא בתרא דאב"י דהא דפריה ומה אלו דייקנו אינו קושיא כ"כ אלא לל"ק דאב"י ע"ש.

ועמ"ש פי"ט מה' עדות ה"א דעיקר דלענין עדות פסק רבנו פרבא אליבא דר"מ עיין בתוס' ד"ה אלא אמר רבא דעד א' טועה שעה. ולענין חמץ גזרינו חמישית אטו ששית משום יום המעונן דאל"כ ליכא למטעי בין חמישית לששית שהחמה באמצע רקיע.

והשיקלא וטריא אר"פ ד' זמן סעודה לכל אליבא דר"י פי היכי דלא תקשה מר"י לר"י ואנן דקיי"ל בעדות כר"מ נחא בפשיטות כמש"ר דששית אסור מדינא ביום המעונן ופיר גזרינו חמש אטו שש דלא חשיב גזרה לגזרה דשש אסור ביום המעונן מדינא.

פרק ב ה"ו ואצרות שמן עיין השגות ובמ"מ. והכ"מ העיר מדלא כ"ר שפר באינו מסתפק ועלח"מ ולד"ה רבנו י"ל דה"ק דסתם אוצר שפר בכ"ל הוא פאוצר יין בא"י שסתפקין הימנו.

ובא"י ליכא שפר כלל דרוב שתייתם יין שהוא מצוי אצלם ועיין במ"ע מיהו נראה עיקר כמ"ש הר"ן הביאו הב"י דגם הר"ף גורס אי הכי שמן נמי ומש"ר ובית המוריניס זהו גרסתו במקום בי תמרי וכן מסתבר שם ה"י הניח תשעה עיין בהשגות ומ"מ וכ"כ המגיני שלמה לנישב שטת רש"י ז"ל דכל ספק קבוע דאסור ד"ת דנמצא פפר זה דינו כנדאי חמץ לחומרא וברי ידוע שנקנס פפר זה לבית ודאי צריף בדיקה.

ואני אומר דדין קבוע פמחצה על מחצה הוא ד"ת דלא פשאר ספק דאורייתא שהוא לדעת רבנו פ"י מהט"מ לחומרא מד"ס והיינו מש"ר לקמן הי"א שאין פאן קבוע פי' היקף אע"ג דבב' שבילין מחמירין בדאורייתא יש להקל בחמץ דרבנו אפילו נשאלין בב"א ועמ"ש"ל הי"א ועיין בדברי רבנו פ"ב מה' חמצה"ב ומה היא השפחה גירסת הכ"מ והלח"מ דנראה עיקר פפי מה שמחק הכ"מ מדמקיל רבנו בב' שבילין.

והנה לשון הראב"ד לא מחנורא האי מלתא אלא לענין ביטול לא מחנורא דאי פנונתו שחייב לבטל הוא מגומגם דהא בלא"ה חייב לבטל וממילא בטל פפר זה שאינו יודע מהותו ולא נתן דעתו עליו אלא ה"ל להראב"ד לומר פלשון התוספות דאירי כגון שלא ביטל א"נ הל"ל דאירי לאחר זמן איסורו דלא מהני ביטול ועמ"ש"ל הי"א.

שם הי"א שני ציבורין כו' עיין בהשגות והלח"מ נדחק בבירור ההשגה והמ"ל מסיק דדברי הראב"ד צ"ע לכן אמרתי לבאר דברי הראב"ד. הנה לכאורה תחלת השגת הראב"ד על פבא דשני צבורין דקס"ד דמה שסיים רבנו שאין פאן קבוע מוסב על פלהו פבי ולזה משיג דשיבוש הוא דנדאי פבא דב' צבורין חשיב קבוע אלא הטעם דתולין שנקנס בחמץ לבית שאינו בדוק דחשיב ספק על לבדוק.

מיהו זה אינו דהאיך קס"ד הראב"ד דמוסב לשון שאין פאן קבוע על פבא דשני צבורין שהרי אין פאן תערוכת פלל ולא נולד ספק במקום הקביעות ומבנרר איזה עכבר נטל

החמץ אלא הספק לאיזה בית נכנס בחמץ ושפיר תולין לקולא בבדיקה דרבנן שאני אומר ובהכרח מודה הראב"ד דבשני צבורין תולין שאני אומר רק לענן בדיקה כמש"ר ולא לענן ביטול כדמפניך בש"ס אטו בדיקת חמץ דאורייתא אלקא דהא דאמרן היינו ב' קנפות ר"ל לענן בדיקה אבל לענן בטול דאורייתא אין אומרין שאני אומר אלא פוננת תחלת השגתו אבבא דשני בתים בדיקין וצבור א' של חמץ ולענן גוף הדין מודה הראב"ד דא"צ בדיקה אלא דמשיג דלא שייך טעמו של רבנו שאין פאן קבוע דנדיא קבוע הוא דגרע מקבוע שהרי אין פאן אלא צבור א' של חמץ אלא משום דה"ל כספק ביאה לענן בדיקה מש"ה תולין זה בזה אפילו אם נשאלין בב"א וס"ל דהיינו דפשיט הש"ס היינו שני שבילין ר"ל לפשוט דלענן בדיקה תולין זה בזה אפילו נשאלין בב"א ולא איירי הש"ס לענן ביטול דמשמעות שני בתים היינו אפילו הם של אדם א' דסוף סוף צריך ביטול.

ומסיק הראב"ד וי"ל אף לענן בטול דומיא דטומאה פ"ו וה"ק היינו שני שבילין לענן ביטול דאורייתא וכגון ששני הבתים של שני אנשים ודינו כמו בטומאה דיש חילוק בין נשאלין בזאח"ז או בב"א ואח"ז פתב הראב"ד ד"א דבבא דשני שבילין דוקא באוקלי חולין בטורה דרבנן ופשיט הש"ס דה"ה לענן בדיקה דרבנן יש חילוק בין נשאלין בב"א או בזאח"ז משא"כ לענן ביטול דאורייתא דינו כטהרות דאורייתא דאפילו נשאלין בזאח"ז טמאין וה"ה דצריך ביטול ולא כמו שנדחק הלח"מ שהראב"ד גורס בדברי רבי יוסי בין כף ובין כף טהורין דזה אינו דהא בפ"ט מהאה"ט ה"ב לא השיג הראב"ד על רבנו ומה שהקשה המ"ל על הראב"ד דהא"ף ג"ל ביטול מטומאה: דשאני טומאה בר"ה דספק ר"ה טהור יש ליישב דרק ספק טומאה בר"ה היא דילפינן מסוטה משא"כ כל הספקות הם מד"ס מסבבא כמש"ל ה"י (ויש ליישב השגת הר"א על רבנו דנקיט שאין פאן קבוע משום דספק קבוע אסור מדינא ד"ת כמ"ש ה"י הילכף אלו הנה קבוע הנה בדין להחמיר אפילו בבדיקה משא"כ בספק לאיזה בית נכנס אין להחמיר בבדיקה דרבנן אפילו בנשאלין זאח"ז ועמ"ש לקמן) ומסיים הראב"ד דבאינה בבי אזלינן לקולא אפילו בדאורייתא כמו בבבא דבדק ולא מצא דא"צ אפילו ביטול דקי"ל כחכמים אפילו בדבר שהוא בחזקת טומאה דאורייתא.

ומ"ש הראב"ד א"נ בבדק ומצא פרשב"ג כו' לכאורה ט"ס הוא וצ"ל פרבי דפליג ארשב"ג ויותר נראה דגירסת הראב"ד בש"ס הפוכה דגריס דברי רשב"ג רבי אומר תבדק כל השדה פלה וסובר הראב"ד דהלכה פרשב"ג נגד רבי אפילו בבדיקה.

ונהו שכ' הראב"ד וכן הניח בזוית כו' פרשב"ג לקולא כו' ומשיג על דברי רבנו לקמן הי"ב דהלכה פרשב"ג נגד רבי אף בבדיקה דהראב"ד גורס בקרדום פלוגתא דרשב"ג ורבי אבל לפי גרסתנו שהיא פלוגתא דרשב"ג ורבנן שפיר פסק בהניח בזוית לחומרא כרבנן.

ומהתימה על הראב"ד שלא השיג על רבנו פי"ב מה' משכב ומושב הי"ו ועמ"ש בזה לקמן הי"ב. ועיין תוספות פסחים ד"י ע"ב ד"ה הניח.

ועל מש"ר וכן שני בתים כו' המ"מ הניח בצ"ע והכ"מ כ' דהתם פשוטאלין בב"א נמי רק מד"ס טמאין דספק טומאה בר"ה טהור ד"ת הילכף לענן בדיקה אוקמו אד"ת והמ"ל

כ' שנהו פנונת המ"מ ולא נהירא דאפתי כי היכי דהתם כ"א לבדו טהור אף מד"ס ומ"מ
בנשאלין בב"א שניהן טמאין מד"ס א"כ גם הכא בנשאלין בב"א נאמר ששניהם צריכין
בדיקה מד"ס.

אלא פנונת המ"מ מפולשת דשאני התם שא"א לטהר שניהם דמחזי כשקרא שקרי
כשניגעו שניהם בכפר א' של תרומה טמא ודאי כמ"ש התוספות מש"ה צריף להורות
דשניהם טמאים משא"כ הכא לא מחזי כשקרא כשמורין להם דשניהם פטורין מטורח
הבדיקה וסגי בבטול וזה חילוק נחמד אלא שפייס המ"מ וצ"ע משום דהקפשה לו דרבנו
סותם ולא חילק דמשמע דא"צ בדיקה אפילו אחר זמן איסורו דלא סגי בבטול.

אף י"ל דרבנו לא איירי בחמץ שלו אחר זמן איסורו דהני דאורייתא כשלא בטלו אלא
כשלא אחרים דקי"ל שקלה אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושפיר מורין להם
שכ"א יבטל שלא תזכה לו תצרו וכשנימצא אותו יבערו ודלא כמ"ש המ"ל דמודה רבנו
בלא בטלו ונאפילו בנשאלין זאח"ז צריף בדיקה פדין ספק ד"ת דזה אינו אא"כ בחמץ
של שותפות ושכחו לבטל הצבור של חמץ אז הדין כן משא"כ כשהחמץ של א' השני
פטור מבדיקה וגם זה שהחמץ שלו אינו חייב לבדוק אא"כ אחר זמן איסורו דלא סגי
בבטול.

ומ"ש המ"ל ליישב מסוגיא דכתובות דכ"ז דכל שאיסורו מספק אפילו בב"א תולין להקל
והתפאר בזה עד שתמה על התוספות וכ' דאיירו בכפר גדול דל"ל אכלתיה. לענ"ד אין
ראייה פלל מהו דמחבואה כמש"ר בהדיא פי"א מהא"ב הכ"ח מתוך שיכולה לומר
נמלטתי כו' נאמנת לומר לא נטמאתי הרי דהתם נאמנת מפת מיגו וכ"כ ה"ר פתובות
וזה לא שייף פאן בחמץ דנדאי א' מהו חייב בדיקה.

והנכון כמ"ש בפנונת המ"מ דשאני לענני טומאה דמחזי כשקרא להורות תרתי דסתרי
משא"כ הכא בבדיקה לא מחזי כשקרא אפילו נשאלין בב"א להורות פיון שא' מקם
פטור מבדיקה פטרו חז"ל שניהם דהם אמרו וזה אמרו ויש ראיה לפי רבנו מדנקיט
הש"ס היינו שני שבילין ולא סיימיה"ש"ס ובפלוגתא דר"י ור' יוסי על דרף הא דסיים
הש"ס באינה ספק על היינו בקעה ובפלוגתא דר"א ורבנו כו' ובפלוגתא דר"מ ורבנו כו'
דר' ורשב"ג כו' דרשב"ג ורבנו א"ו דבצבור א' של חמץ לא שייף פלוגתא
דר"י ור' יוסי וכמ"ש (ולכן יש לגמגם בפרש"י דבצבור א' של חמץ דנקיט הש"ס סותם
היינו שני שבילין פרש"י דתלייא בפלוגתא דר"י ור' יוסי ובספק על דמפורש בש"ס
בפלוגתא דר"א ורבנו פרש"י דגבי חמץ כ"ע מודים דתולין לקולא והנכון כמש"ר) והא
דנקיט הש"ס לשון היינו שני שבילין שמגומגם לדרף רבנו י"ל אחרי שום על לב קושנית
המ"מ על דברי רבנו דידיה אדידיה דכיון דבצבור א' של חמץ וב' בתים בדוקים שניהם
א"צ בדיקה כ"ש ספק על ונדחק דבשני בתים בדוקים איפא חד דנדאי א"צ בדיקה מש"ה
תולה א' בחברו משא"כ ספק על צריף בדיקה דכל עיקר בדיקת חמץ על הספק.

וכבר תמה עליו המ"ל דאדרבה אפילו בנשאלין זאח"ז לא שייף תולה א' בחברו בדבר
שכל צד בפ"ע ראוי להחמיר ובלי ספק המ"מ הקפשה לי' קו' המ"ל הזאת מש"ה הניח
המ"מ דברי רבנו בצ"ע. איברא אומר אני שלא על רבנו תלונתם כי אם על הש"ס

דמפונרש דבצבור א' של חמץ היינו ב' שבילין וספק על פלוגתא דר"א ורבנן ולרבנן צריף בדיקה.

ונה נמי מה שתמה הר"י בד"ה ספק על דלעיל מדמה לה הש"ס לספק טומאה בר"ה והכא מדמה לה לספק טומאה ברה"י וכשננישב קושנית הר"י על הש"ס ממילא יתיישבו דברי רבנו. ותחלה נדקדק למה מעיקרא קאמר הש"ס בשני צבורין כו' ולפניהם ב' בתים א' שאינו בדוק היינו ב' קנפות ונהדר קאמר צבור א' כו' ולפניו ב' בתים בדוקים ולמה לא נקוט בגוונא דרישא בשתי צבורים ולפניהם ב' בתים בדוקים דכה"ג דמי טפי לשני שבילין.

אלא ודאי דסובר הש"ס דוקא בשני צבורין ולפניהם שני בתים א' שאינו בדוק הוא דא"צ בדיקה דה"ל ב' קנפות דתולין העלוקה במקולקל משא"כ כל שלפניהם ב' בתים בדוקים דלא שייך שאני אומר ודאי שניהם צריכין בדיקה אפי' נשאלו בזאח"ז וכדעת הרשב"א בי"ד סי' קנ"א דאפי' באיסור מד"ס כל שאין לתלות בזה יותר מזה שניהם אסורין ודלא כמ"ש הרמב"ן דהיינו ב' שבילין אלא דשאני ב' שבילין דקיי"ל ספק טומאה בר"ה טהור משא"כ ספק איסור אפי' מדברי סופרים לחומרא.

מיהו היינו דוקא בשני צבורין משא"כ בצבור א' ונה יתבאר בשום לב מש"ר פי"ט מהאה"ט ה"א ב' שבילין א' טמא וא' טהור הלך בא' מהן ואין ידוע באיזה מהן הלך כו' דקשה לכאור' אמאי לא מציייר שידוע באיזה מהן הלך אלא שאין ידוע איזהו השביל הטהור.

אלא דזה אינו דאי ס"ד שנתערבו השבילין א"כ חשוב איסור קבוע ושניהם טמאין דהיינו שדה שאבד בה קבר שכל השדה טמא והמאהיל על מקצתו נטמא וא"כ ה"ה אם הלך בשביל אחד לבדו טהרותיו טמאות ונהו שכ"ר פי"ט מהאה"ט ה"ב פכר טמא שנתערב בט' טהורין ובאו ה' בני אדם ואכלו ה' כפרות ובאו ה' אחרים ואכלו הנשארים הראשונים טמאים וחמשה האחרונים טהורין שתולין בראשונים אלמא דכל ספק קבוע בכפרות פלן טמאין ואפילו אכלום עשרה פאחד פלן טמאים ושורפין טהרות שעשו אלא דמש"ה חמשה האחרונים טהורין דה"ל כנפלו הראשונים לים דהותר התערובת.

ומש"ה כ"ר ישם ברישא דבשתי כפרות א' טהור וא' טמא ואכל א' את הראשונה והשני את השנייה ועשו טהרות דבנשאלין זאח"ז שניהם טהורין דהתם לא מקרי קבוע דאין התערובת בכפרות ולא נולד הספק בכפרות שהיו יודעים ומבוררים לבעלים איזהו טמא ולא נולד הספק אלא לאחר שנאכלו.

ובזה מפולש דנדאי ב' עכברים שנטלו א' חמץ וא' מצה ונכנסו לב' בתים בדוקים חשיב קבוע שהספק נולד בגוף הכפרות דלא ידעינן איזהו חמץ מש"ה אפילו נשאלו בזאח"ז שניהם צריכין בדיקה שהרי נכנס לכל בית ספק חמץ וה"ל פכפר טהור וטמא שנתערבו ואכלום ב' בני אדם דשניהן טמאין ומוכרח הש"ס לצייר דוקא צבור א' של חמץ דאיכא חד בית שונאי לא נכנס בו דשפיר הוי דומיא דב' שבילין ונה ברור.

משא"כ בהך דב' קנפות דאיכא בית שאינו בדוק שפיר אע"ג דנתערב חמץ במצה ואח"כ נפל אחד מהתערובת להבדוק והשני לשאינו בדוק תולין העלוקה במקולקל. ובהכי ניחא

היא דמציינה המלשנה ברישא בשני שבילין ואדם א' דשניהם תלויות וכתבו הר"ש והרע"ב דכל באדם א' חשיב ודאי פנשאל עליו ועל חברו וכמ"ש פ"א מה' אה"ט ה"א ולא מציינה באדם א' שנגע בא' מב' פפרות וא"י באיזה מהן (ועיין תוספות פסחים דט"ו ד"ה חבית דס"ל בחבית אפילו ברה"י שתיקה תלויות ד"ת שפן מוכח מסוגיא דגזיר דבר"ה שתיקה טהורות ד"ת וכ"כ המ"ל רפי"ט מהאה"ט דטמאים רק מספק.

וכוננת התוספות דאע"ג דאפשר לפרש הך דחבית פנוגע במע"ל שפנדה או במדור ארץ העמים ודכונתיה דתולין מ"מ ס"ל להתוספות דבהכרח תולין מדאורייתא קאמר דבכורות דל"ג מפיק להו מקראי) ולדרף רבנו ניחא דנדאי כל תערובת א' בא' דאחד ודאי טמא שניהם נשרפין אפילו בר"ה מש"ה הנדרף לצייר בב' שבילין דשפיר תולין כמש"ר רפי"ט מהאה"ט פינן שא"א לשרוף הטהרות הראשונות ע"ש ודוק.

הן אמת דכשלא טבל בינתיים שהשנייה בשרפה ה"ה בדין שהראשונות טהורות כמו שצייד המ"ל שם דלא שייך השניות מוכיחות דתולין הקלקלה במקולקל איברא במשנה מפנרש דהראשונות תלויות וצ"ל הטעם דאין סברא לטהר הראשונות הואיל שטבל בינתיים עמ"ש המ"ל פי"ט מהאה"ט ד"ה עוד ראיתי בתוספתא ותבין המורם לדינא דאיסור דרבנן שנפל לתוך א' מב' קדרות של היתר היינו ב' שבילין פדעת הרמב"ן דשאני ה"כא בחמץ דאפילו באו בב"א מורין להם לבטל וא"צ לבדוק.

משא"כ באיסור והיתר שנתערבו ונפלו לתוך ב' קדרות של היתר הדין עם הרשב"א דשתיקה אסורות וזה ברור לדינא. וסברא זו מפנרש בתוספות יבמות דפ"ב ד"ה שתי קנפות דמש"ה מציייר הש"ס ב' צבורין ולפניהם ב' בתים א' שאינו בדוק היינו ב' קנפות דברייטא וכ"ש צבור א' של חמץ ולפניו ב' בתים א' שאינו בדוק דומיא דמתניתין דתרומות שהביאו תוספות יבמות דפ"ב ד"ה שתי קנפות הנ"ל דלפמ"ש אפילו שתיקה בדוקות שרי באיסור דרבנן דאוקמינן כל חדא בחזקת בדוק ועיין תמים דעים סי' רמ"ה דב' עכברים שנטלו א' חמץ וא' מצה ולפניו בית א' בדוק ולא ידעינן הי עייל כתב הראב"ד דצריף בדיקה וזה ברור דלפמ"ש אפילו לפניו ב' בתים בדוקים ונשאלין בזאח"ז שניהם צריכין בדיקה.

ומעתה נבא ליישב גושניית המ"מ ומש"ל דלמה יגרע ספק על מצבור א' חמץ ולפניו ב' בתים בדוקים דהוא תמיהת הר"י על הש"ס ונאמר דבאמת לק"מ עמ"ש ר"פ"ך מהאה"ט ה"ט חנות טמאה פתוחה לר"ה ספק נכנס כו' ספקו טהור שכל החנות כמו שרץ המונח בר"ה כו' ובהשגות א"א כו' והוא שייכנס למבוי או לבקעה כו' אבל אם לא ידע כו' טהור ועכ"מ דרק משמעות דורשין איפא בינייהו ובהכרח גם רבנו מודה לסברת הראב"ד.

דבפ"א מה' זכיה הי"ב כ"ר כל דבר המפסיק לטומאה מפסיק בנכסי הגר פיצד נכנס אדם לבקעה זו וטומאה בבקעה בצדה אחרת וספק הגיע למקום הטומאה הרי כל מקום שמתחזיקין אותו לטומאה הרי הוא במקום א' מוחלק בפ"ע וכ"ה המ"מ דרבנו פסק כר' אסי א"ר יוחנן אלא דיליף בק"ו דכל שמפסיק לטומאה כ"ש בנכסי הגר.

וכ' הלח"מ דע"כ רבנו מפרש דגם לרבנן דר"א שייך הפסק לטומאה ואולם מ"ש הלח"מ דפי' מש"ר וטומאה בבקעה בצדה אחרת ר"ל בבקעה אחרת שיש הפסק דרף ביניהם

הוא דוחק אלא פוננת רבנו מבוארת ע"פ התוספתא שביארה הר"ש פ"ו דטהרות מ"ה ונ"ל נכנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלונית אמרו לפני ר"א הרי היא של יחיד פירש ר' מרינוס משמו כל שיש לו שם בפ"ע ע"כ.

ועיין תוספות ב"ב דנ"ו ע"א ד"ה אין שם כו' ומלשון רבנו פ"א מה' זכיה הי"ג בקעה גדולה כו' והחזיק במקצת הבקעה כו' כל הנקרא על שם אותו הגר קונה אותו ע"כ מבואר דאינו מפרש כפי' התוספות דאטומאה קבעי הש"ס שהרי השמיט רבנו דין זה בה' טומאה אלא דרבנו מפרש הבעיא לענן נכסי הגר ומ"מ הא דפשט הש"ס מדר' מרינוס היינו הך שבתוספתא הנ"ל והכי פירושו לדרה רבנו דפלוגתא דר"א ורבנן דלרבנן כל הבקעה חשיב' רה"י והיינו דאמרו לפני ר"א כמ"ש הר"ש ולזה פי' רבי מרינוס בשם ר"א דלא מקרי ספק ביאה אלא כל שיש לו שם בפ"ע דהיינו למשל שקל הבקעה נקראת בקעה צפונית ויש חלק ממנו שנקרא בקעת ראובן ואמר נכסתי לבקעה צפונית וספק אם נכסתי לבקעת ראובן אז חשיב לר"א ספק ביאה וטהור משא"כ אם כל הבקעה של אדם א' ואין לחלק שם בפ"ע ואמר נכסתי לבקעה צפונית וס' הגעתי למקום הטמא מודה ר"א דכה"ג חשיב ספק נגיעה וטמא.

ומינה דלרבנן אין השם ורשויות מחלקות ואפילו יש בעלים הרבה כל הבקעה חשיב כרה"י א' וספק מגע ולא ספק ביאה מיהו הא ודאי דכל שאין לבקעה פלה שם כולל אלא שחלק ממנו נקרא בקעת ראובן וחלק השני שהטומאה בתוכה נקרא בקעת שמעון ואמר נכסתי לבקעת ראובן וס' נכסתי לבקעת שמעון מודים רבנן דספק ביאה כה"ג טהור תדע שבתנות פסק רבנו פ"ד מהאה"ט ה"ט דספק נכנס לחנות הני ספק ביאה וטהור דאין לומר דעיקר הטעם משום שהתנות פתוח לר"ה.

דזה אינו דאטו אדם העומד ברה"י זה וטומאה ברה"י שני ור"ה בינתים יהיה טמא בספק על הא ודאי בעינן שיהיה הוא וטומאה ברה"י אחד. דאטו נאמר דבימות הגשמים סדנא דארעא חד הוא וילף הדבר לאין סוף והרי בהדנא כ"ר פ"ד מהאה"ט ה"ט דבעינן שיאמר נכסתי לבקעה זו ואיני יודע אם נכסתי לאותו שדה.

וא"כ הכי קפשיט הש"ס מדר' מרינוס דנהי דלענן טומאה אין רשויות מחלקות לרבנן מ"מ לענן נכסי הגר מודים רבנן לר"א דשמות מחלקין דכל שלא נקרא על שם אותו הגר לא קנה אע"ג שיש לו שם כללי א' וזהו מש"ר פ"א מה' זכיה הי"ב דכל שמפסיק לטומאה כ"ש בנכסי הגר כו' דכל מקום שנקנס תחת שם הפללי של בקעה זו שנקראת בקעת שעורים מחזיקים אותה לטומאה נצד השני שאינו נכלל בשם זה מפסיק לטומאה וכ"ש שאין החזקה שפצד זה מהני בנכסי הגר לקנות צד השני וכמש"ר בפ"ה המושנה פ"ו דטהרות מ"ה הבקעה השדוה כו' וידוע שדרה הבקעות שיש להן שם בקעה פלונית וכשאמר נכסתי לבקעה פלונית ואיני יודע אם נכסתי למקום הטומאה שבבקעה שיש לה שם אחר מודים חכמים דס' ביאה כה"ג טהור ואין אומרים סדנא דארעא חד הוא.

ובזה אין צורך למ"ש המ"ל פי"ט מהאה"ט דטעמא דב' שבילין משום דהני ס' טומאה ברה"ה משא"כ בשרץ וצפרדע מוכרח לפרש שמונחין ברה"ה דלפמ"ש אפילו שביל א' ר"ה ושביל השני רה"י ר"ל שביל היחיד מ"מ חשיב ספק ביאה וטהור אא"כ ב' השבילין המה שבילי היחיד אז יש להן דין שתי חנויות דטמא פיון דנדאי נכנס לרה"י.

ובהכי מתורץ תמיהת הר"י דה"ק הש"ס צבור א' כו' ולפניו שני בתיים בדוקים היינו שני שבילין דנדאי דין בדיקת חמץ לא דמי לספק טומאה בר"ה דטהור והכא ספקו לחומרא וכו' לא דמי לספק טומאה ברה"י דאפילו ס"ס טמאה והכא נדאי ס"ס לקולא אלא ה"ק הש"ס דספק לאיזה בית נכנס חשיב ספק ביאה ולקולא דכיון שהעכבר הכניס החמץ לתצר וספק לאיזה בית עייל כה"ג אפי' לרבנן חשיב ס' ביאה דטהור אפי' ברה"י הילקף אפילו נשאלו בב"א מורין לו לבטל וא"צ בדיקה.

משא"כ בספק על דאין שם אלא בית א' מכיון שנוכנס העכבר לתצרו של ראובן וספק נכנס לבית היינו פלוגתא דר"א ורבנן דלרבנן לא חשיב כה"ג ספק ביאה וספקו לחומרא ותו לא מדי שם הי"ב הניח החמץ בנות זו עיין בהשגות מה שהשיג על בבא זו דהניח בנות זו ונכפל לעיל הי"א ותמהנו שם על הר"א דפסק פרשב"ג שהרי לא פליג על רבנו פי"ב מהמו"מ הי"ו וליכא למימר דה"ק דלענין בדיקה דרבנן יש להקל פרשב"ג דהא לשון הר"א הי"א דמנה לי בכלל דברי דאף בדאורייתא אזלינו לקולא.

ומ"ש הר"א הניח תשע אין זה השגה אלא ה"ק בזה שפיר פסק רבנן והא דהשמיט רבנו הניח עשר ומצא תשע דלפרש"י צריך לחזור אחר פלן רבנן עיין בתוספות ד"ה הניח עשר דלכאורה פסק רבנו ביהו בבא פרבי דקיי"ל קבר שאבד הוא קבר הנמצא פנ"ל ה"א בבדק ומצא.

ויותר נראה דאע"ג דנדאי פסק רבנו רבנן ואפילו בשני פיסין וכמ"ש ח"א פ"ב מהי"ט ה"ו. דיש לחלק דשאני שדה שאבד משא"כ בהניח במקום מיוחד ומצא חסר צריך לחזור אחר פלן מ"מ שפיר השמיט רבנו הניח עשר דנלמד בק"ו מהניח תשע ומצא עשר דצריך לבדוק כל הבית עד ש"מ מצא עוד ט' כ"ש הניח עשר וחסר דצריך לבדוק כל הבית דבהא מודה רבי דצריך בדיקה בשביל החסר.

א"נ דסובר רבנו דלפי מסקנת הש"ס ביצה ד"י דמתני' דג' ומצא ב' מותרין אף לרבנן דגזילות עשוין לדות ה"ה הניח יו"ד ומצא ט' תולין שאכלתו העכבר עיין תוספות פסחים ד"ט ע"ב ד"ה היינו.

ומ"ש הר"א תשעה צבורין כו' גם זה איננו השגה אלא הודאה דכפי הנראה גריס הר"א פגירסת המ"מ בדברי רבנו או שהיו ט' צבורין של חמץ וא' של מצה ופירש כו' ובא עכבר כו' ונכנס לבית בדוק וכפי הנראה דהמ"מ לא גריס לעיל הי"א או שהיו ט' צבורין של מצה כו'.

א"נ דהראב"ד גריס ט' צבורין של מצה כו' כג"ה הכ"מ ובא להשיג. ויותר נראה דלעיל הי"א גריס הראב"ד ט' צבורין של מצה כו' פגירסת הגהות מיי' והכ"מ וכאן גריס ט' צבורין של חמץ ומשיג דזה משנה שא"צ דפשיטא דסגי בבדיקה כפי קושניית הכ"מ אג"ה המ"מ ומ"ש הראב"ד בא עכבר כו' א"צ בדיקה דמפרש כפרש"י דבספק על א"צ בדיקה דהוכרח לפרש כן פי היכי דלא תקשה בבא דב' שבילין דקיי"ל לקולא משום דה"ל ספק ביאה וזהו קושניית המ"מ וכבר יישבתי לעיל הי"א בטוב טעם.

שם הי"ד ה"ה חמץ בבור עיין השגות ובמ"מ. וברש"י שלפנינו ה"ג כפר בפי נחש בעינא באנפה נפשה היא ולא דמי להנה דלעיל ול"ג ואת"ל ע"כ.

ר"ל דלא שנייה לשון ואת"ל אא"כ הבעיא אחרונה תלוי בואת"ל כמו בעכפר נכנס ויוצא דאת"ל הנינו האי דעל שנייה למבעי בעכפר שחור ולכן משא"כ אי ס"ד אחרניי ניהו אין מקום לבעיא דשחור ולכן וכן כלם וכה"ג את"ל זמנין דנפל הוא דאפתי איפא לספוקי בבור משא"כ אי אמרת פנין דלא נחית מנפשה לא אטרחהו אין מקום לבעי דבור לזה פתב רש"י דכפר בפי נחש בעיא בפ"ע דאפילו תימא דלא עבידא דסלקה מנפשה מש"ה א"צ טירחא דסולם אע"ג שהוא מועט מ"מ יש בעיא בכפר בפי נחש דכיון דשכיח דמשליה צריה לטרוח אפילו טרחא מרובה.

ואף לדרה רבנו והגאונים דכל ואת"ל הוא פשיטות נמי כל ואת"ל תלוי בו הבעיא האחרונה דאל"כ ה"ל להש"ס לומר לשון פתר דבעי הדר פשטה ומכרח גרסת רבנו דל"ג ואת"ל. וסוף דברי הר"א תמוהים כמ"ש המ"מ דהנינו הך דחור שבין אדם לחברו בודק עד מקום שידו מגעת והשאר מבטלו דאין בזה משום מטמין בבורות כל שלא הטמין לדעת אלא מאליו נפל וכמ"ש המ"מ.

פרק ג ה"ג חל י"ד עיין השגות שפובר פהרי"ף ודברי המ"מ אינם מוכרחין די"ס דל"ג בדברי איש ברתותא מבערין את הפל מלפני שבת וכמ"ש המ"ע ועיין רז"ה ומלקחמות והר"ן וכן רבנו בפי המשנה פסק בהדיא כראב"צ.

אמנם פאן בחיבורו חזר בו רבנו דהא בפסחים די"ג מסיק רב דהלכה כר"י דר"ג לא מכריע הוא וטעמיה דנפשיה קאמר ובירושלמי פ' אלו עוברין עלה מתני' דראב"צ ה"ג ר"א בשם ר"י אתני' דראב"צ כר"ג פמה דרג"א שני בין חולין לתרומה פן ראב"צ א שני בין חולין לתרומה וכמה דתימר הלכה כר"ג פן הלכה כראב"צ ע"כ.

והירושלמי לשטתו דפסק בפ"ק כר"ג דמחלק בין חולין שצאכלין כל ארבע לתרומה שאוכליה מועטין צריה זמן טפי ונאכל כל חמש וזהו ג"כ טעמ' דראב"צ פמבואר בתוספתא פ"ג דפסחים אראב"צ תרומה מלפני השבת שאוכליה מועטין וחולין אוכליה מרובין כו' דלענין ע"ש לפי שאוכליה מועטין צריה ביעור תחלה כדי שלא יותיר ויהיה צריה לכפיית פלי.

מבואר מזה דלדין דקיי"ל כר"י ודלא כר"ג לית הלכתא כראב"צ. וניחא נמי דאין ראיה לפסוק כראב"צ ממצעשה דזונין שבא לפני ר"ג ומצעשה רב דשפיר ר"ג לשטתו דמפלגי בין תרומה לחולין ואנן לא קיי"ל כנותיה.

והנינו נמי מה דקאמר הש"ס מאי לאו אפילו לאכול דקס"ד הא בהא תלייא פדעת הירושלמי ואע"ג דדחי ר"פ אין סומכין אדחיייה לדחות הירושלמי ותו לא מדי. שם ה"ד היה לו פפרות עכ"מ שהניח בצ"ע ועלח"מ.

ותרנוייהו אשתמיט להו לשון הש"ס ולשון רבנו בפי המשנה דפסק שם כר"י דס"ל פסחים דט"ו ע"ב מחלקת בשש אבל בשבע ד"ה שורפין דמפרש מאי מדבריהם מדר"ח סגן הפהגים והא דקאמר ר' יוסי אינו מן המדה ה"ק דמתני' איירי בבשר שנטמא במשקין שנגעו בשרץ ור' יוסי לטעמי' דטומאת משקין לטמא אחרים ד"ת מיהו אנן קיי"ל כר"מ דטומאת משקין לטמא אחרים מד"ס כמש"ר פ"ד מהאה"ט ה"א וא"כ שפיר שמעינן מדר"ח סגן הפהגים דכי היכי דבשר שנטמא במשקין דטהור לגמרי ד"ת מותר לטמאותו

הואיל שטמא מד"ס ה"נ בַּשֵּׁשׁ דְּאִיפָּא אִיסוּר דְּרַבָּנָן שְׂרִי לְטַמְאוּתוֹ עֵינָן פּרש"י דף ט"ו ע"ב ד"ה אי הכי.

ובזה אין מקום לקושיות הלח"מ דשפיר לא חילק רבנו בין שש לשבע דנהי דמחלוקת בשש אפתי קי"ל כר"מ דאף בשש שורפין הטהורה עם הטמאה. ולפ"ז דקי"ל כר"י דפי' מדבריהם מדר"ח סגן הפהגים א"כ הָא דקאמר ר' יוסי לר"מ מודה ה"ק אפילו לר' יהושע דמקיל כי מקיל בתלוין וטמאה אכל בטהורה וטמאה לא נהרי בפסחים ד"כ ע"ב מפני רב פהגא רמי פסחא אפסחא ומשגי כו' ומפני שם פלוגתא דר"מ ור' יוסי בי"ד שחל להיות בשבת ששורפין קודם שבת דלר' יוסי טהורה בפ"ע ותלוניה בפ"ע וטמאה בפ"ע והא דקאמר ר' יוסי במתני' ומודים ר"א ור"י ה"ק נאפילו ר"ש אליבא דר' יהושע דמקיל מודה בטהורה וטמאה ופסק רבנו כר' יוסי דס"ל אפילו תלוניה עם טמאה שפא יבא אליהו ויטהרו ותינו דוקא בי"ד שחל להיות בע"ש דליכא למילף מדר"ח סגן הפהגים דשאני התם בבשר שנטמא במשקין דפסול מיהות מד"ס משא"כ הקא בי"ד שחל בע"ש דשורפין הכל לפני שבת דליכא אפילו איסור מד"ס אין שורפין אפילו תלוניה עם הטמאה ונתבאר דברי רבנו בפ"י המשנה ומתוך הצ"ע של הכ"מ ותו לא מידי שם ה"ח לפיכך כו' עיין בהשגות ודברי המ"מ נכונים והראב"ד נדמה לו דמש"ר ושכחו בשעת הביעור ר"ל תוף שש וה"ז עובר תכף בבל יראה וזה אינו דבלשון רבנו מקרי שעת הביעור כל יום י"ד עמש"ר ל"ה ונתבין.

שם הי"א או זורק לים עכ"מ ומ"ל ועמ"ש פ"ח מהע"ז ה"ו שוב ראיתי בירושלמי פ"ג דע"ז וז"ל כתוב א' אומר וישאם דוד ונאנשו וכתוב אהד אומר ויאמר דוד וישרפו באש. ריב"ח"א מה שהיה של מתכת וישאם דוד של עץ וישרפו באש ע"כ הרי הנכון כמ"ש פ"ח מהע"ז ה"ו דמש"ר או שורף ומטיל לים הגדול לאו תרתי בעי אלא ה"ק שורף או מטיל לים ור' יוסף ל"פ בע"ז כמ"ש התוספות ולפמ"ש שם גם בחז"ל לא פליגי לדינא אלא בפ"י המשנה ועפי"ג מה' מ"א הי"ו.

פרק ד ה"ג עכו"ם שהפקיד חמצו כ' הלח"מ ומ"מ קשה לי כו' אפילו לא ייחד והוי ש"ח דאין זקוק לבער ע"כ. ואני אומר דודאי רבנו סובר דצריף שיקבל עליו אחריות גנבה ואבדה כפשטות לשון הש"ס ד"ה ע"ב דאלו מגנב ומתביד אבל ש"ח א"צ לבער ופי' הברייתא שבדף ו' לדעת רב אשי אינו לדרף רבנו כפרש"י כדס"ד הלח"מ וגם לא כפי' התוספות אלא ה"פ לדרף רבנו הפקידו אצלו זקוק לבער והוא שקבל אחריות גנבה ואבדה כמסקנת הש"ס לעיל.

והא דקאמר ייחד לו בית אין זקוק לבער שפאמר לא ימצא בבתיכם היינו דוקא בלא קיבל אחריות גנבה ואבדה ולרבותא נקיט דלא מבעיא בש"ח ולא ייחד לו בית שא"צ לבער אלא אפילו ייחד לו בית דהיינו נכרי השרוי עמו בחצר דסד"א דחייב אפילו לא קיבל אחריות כדס"ד הש"ס ד"ה ע"ב אליבא דרבא להיתרא נכרי שכבשתו ושרוי עמה בחצר מנין ת"ל לא ימצא ומפרש רבנו דהיינו הך דר' אשי ולעיל מפיק מדכתיב לך לך תרי זימני ורב אשי מפיק מדכתיב לא ימצא בבתיכם.

ולבסוף מסיק הש"ס דאפילו תימא שכירות לא קניא נפקא ליה מגוף לא ימצא פרט לזה שאינו מצוי בידך ועמש"ר ה"ד. שם ה"ד עכו"ם אנס עיין בהשגות ועיין מש"ל ה"ג ויש

ט"ס בלשון הרע"ד שכ' מן האנס הוא וע"כ הנה וצ"ל וערב פסח הנה גם מ"ש פשיטתו וע"כ התירוהו צ"ל וע"פ התירוהו להם.

וכן בלח"מ ועל פרחו הנה צריך למחוק ולהגיה וע"פ הנה וכוונת הרע"ד דחמירא דבני חילא שהיו בעלי בתים אופים חמץ משלהם ליתן לבני חיל מחק המלה הילכה אע"ג שזיכרו הבעלים ע"י אחר לבני החיל מ"מ כל זמן שלא הגיעו ליד בני החיל הני של ב"ה פינו דאי מיגנב ומתביד כו' משא"כ כל שמסרו ליד בני חיל ולא קבלו אחריות אין התשלומין שמן האנס חשוב אחריות הגם דרש"י פסקים ד"ל ע"א פי' אהא דפוקו זבינו חמירא נכרים אע"פ שאופהו יום זה שעבר והוא פסח ע"כ.

באמת פי' רש"י דחוק דסתם בני חילא לאו נחתומים הם ופת נכרים של ב"ה לכ"ע אסור ומסתמא ר"נ הנה נזקק אפי' מפת פלטר והאיך אפשר שיאפו ישראל בי"ט פת חמץ לעפומ"ם עמש"ר פ"א מהי"ט הי"ד בני החיל כו'.

לכן העיקר כמו"ש הרע"ד דלהכי לא נקיט פוקו זבינו חמירא מנכרים דודאי פת עפומ"ם אסור ונדוקא קאמר חמירא דבני חילא דהיינו שאפאו ישראל קודם פסח ונתנו ליד הנכרי ועבר עליו הפסח.

דבהכי ניתא גושניית הלח"מ דס"ל הרע"ד דבהכרח איירי שהנה חמירא דבני חילא מןפקד אצל ישראל דאי מסרוהו קודם פסח לנכרי אפתי האיך אמר פוקו זבינו ניהוש לאחלופי שיחליף הנכרי בפת שלו שנאפה בי"ט דאסור משום פת עפומ"ם דקיי"ל ע"ז דל"ט דחמפ"ג בעי מיהו חותם א' דודאי איכא למטעי בין פת שנאפה מע"פ לפת שנאפה בי"ט ראשון א"ו דא"ל זבינו חמירא מהמפקד ביד ישראל דליכא חשש חליפין ואעפ"כ לא הנה צריך לבערו ומשיג דלדעת רבנו דחייב לבערו במוצאי פסח היכן יהנה נמצא ומש"ה סובר הר"א דחמץ דבני חיל המפקד ביד ישראל בלי אחריות א"צ לבער ובאמת ר"ל ציוה לקנות מהמפקד אבל ישראל דליכא חשש חליפין ולא הנה שם אונס כלל שיקבל הישראל אחריות אלא הנה יכול הישראל להתזיר שמירתו ולומר לנכרי איני מקבל אחריותו עלי כל ימי פסח אע"פ שהנה בבית ישראל.

ובהכרח התירוהו להם פי' שאמרו לו פן בע"פ ובמוצאי פסח קנאוהו ממנו פינו שהנה בבית ישראל וליכא חשש חליפין. ומוכח דתשלומין שמצד האונס אינו בכלל אחריות.

והא דאמר רבא בעירו חמירא דבני חילא היינו פשקובל אחריות א"נ לאחר אפיה כשלא מסר עדיין לבני חיל דבהכי אודו כל דברי הכ"מ אלא די"ל דאותן בני חיל לא היו אונסים פהנה דרבא גם דברי הלח"מ תמוהים ולדרך רבנו צ"ל דאיירי ר"נ בפת של בני חיל שהנה בבית הנכרים דליכא אחריות אונס ובאופן דליכא חשש חליפין כגון שהנה סימן בפת בני החיל או שהיו ישראל חייבין לאפות כל צרכן של בני החיל ומעולם לא קנו פת אחר או דליכא אופה נכרי.

שם ה"ה ישראל שהרהין עיין בהשגות ומ"מ ולח"מ. ולשון הר"ן נכרי שהלנה כו' אוקמו בגמ' כשהרהינו אצלו וא"ל קנה מעכשיו דאז קאי ברשות הנכרי אע"ג שקבע זמן אחר הפסח ואע"ג שבדוד לפדותו לא אמרינו הואיל פינו דחסר ממון ולא דמי לחלה דאמרינו הואיל דבעי מיתשיל ועובר בבל יראה דהתם חסר רק דבור.

ואין לומר דדוקא פשהגיע זמנו קודם פסח דא"כ למה אוקים הש"ס במעכשיו דהא אין דין אסמכתא במשכון דאם אמר אם לא אפרע לה בזמן פלוני המשכון מחול לה אין בו משום אסמכתא וכן הוא בתוספת' פ' ה'הב דב"ח קונה משכון בין משפנו בשעת הלואה או שלא בשעת הלואה ודלא כמ"ש ה"ר אפרים והביא ראיה מהתוספתא דאיירי בקבע זמן קודם פסק ולית' דהתוספתא איירי בדלא אמר מעכשיו מש"ה מצריף קבע זמן קודם פסח ע"כ תנרף דברי הר"ן בקצרה עיין בלשונו באריכות וזהו דעת הרמב"ד.

ואולם הרמב"ן במלחמות כ' דכל שלא א"ל קנה מעכשיו לא קנה נכרי אלא משעת גובינ' פיון דאלו הו"ל זוזי הנה מסלק לו ע"ש וזה שתיירץ המ"מ לדדד רבנו דכל שהגיע זמנו אחר הפסח אע"ג דא"ל מעכשיו לא קנאו הגוי עד אחר הפסח דאז נקנה לו למפרע במשיכה משא"כ כל תוף ימיהפסח הקנין תלוי ועומד ועובר בב"י פיון שפידו לפדותו ומש"ה פשעבר הפסח אסור בהנאה משום קנס דלא ס"ל לרבנו מה שפחלק הר"ן בין משכון לחלה דאף במשכון דחסר ממון אמרינו הואיל.

וכשקבע זמן קודם פסח נמי בעינן מעכשיו דאל"כ פיון שלא קנה במשיכה בשעת הרהנה אינו מוחלט לו אע"ג שהגיע זמנו ולא פרעו דהאי שעתא ליפא קנין משיכה מש"ה מצריף רבנו תרתי קבע זמן קודם פסח וגם מעכשיו.

נמצא דרבנו פליג על הרמב"ן וס"ל דאפילו אמר מעכשיו לא קנה אלא דמשעת גובינ' קנה למפרע אבל כל תוף הפסח עובר בבל יראה מתורת הואיל כמ"ש. אף עמש"ר פי"א מה' מכירה ה"ד ומה שחולק עמו שם הרמב"ד דלדד רבנו לא שייך אסמכתא במשכון מטלטלין שפידו ולפי"ז נכרי שהרהין אצל ישראל הרי ממ"נ אי קונה משכון והני שומר שפר עיין פי"א מה' שכירות ה"א אפילו הגיע זמן אחר הפסח וגם לא אמר מעכשיו ה"ז אסור פיון דחייב באחריותו.

ואי נמי לא קנה משכון (כל שחייב באחריות בדיניהם הרי רוצה בקיומו ועובר בב"י כמ"ש ה"ד. ותו) אפתי כל שאמר מעכשיו ואפילו הגיע זמנו אחר הפסח עובר ולא הני דומיא דרישא וכ"כ רבנו בפירוש המשנה התנאי בשניהם שיאמר לו אם לא הבאתי לה ביום פלוני מעות קנה מעכשיו ואם לא א"ל זה הרי החמץ ברשות בעליו ולא ברשות אותו שהוא ממושפן אצלו ע"כ הרי דסובר רבנו דבין ישראל מעכו"ם ובין עכו"ם מן ישראל אינו קונה משכון פרבנן דר"מ ודלא כמ"ש המ"מ אלא דכל שיד עכו"ם תקיפה וחיוב בדיניהם עובר כמ"ש.

ומה שהקשה המ"מ לדעת הר"א דלמה לא אוקים הש"ס מתני' בהגיע זמן קודם הפסח. הנה לדעת הרמב"ד פי"א מה' מכירה ה"ד דאפי' במשכון מטלטלין שפידו שייך אסמכתא נמצא בסיפא דמתניתין בנכרי שהרהין אצל ישראל אפילו הגיע זמן קודם פסח לא קנאו ישראל מדין אסמכתא לדעת רבנן דר"מ דישאל מנכרי לא קנה ומש"ה לא מתוקמא מתניתין אלא במעכשיו ואע"ג שהגיע הזמן אחר הפסח.

ומ"ש הלח"מ וא"ת לרבנו פשהקשו בגמרא תנן נכרי שהלוה כו' אמאי לא תירץ דאיירי שהגיע זמן קודם הפסח דאפתי לא אסיק אדעת' דגוי מישראל לא קנה משכון כו' דבריו תמוהים דהא קס"ד דלא הרהינו ובמה יקנה המשכון פיון שלא מש"ה אע"ג ששאו

אפותיקו ובזה אנדא נמי קושניא שנייה של הלח"מ מ"ש וא"ת לרבנו פשהקשו לימא
כתנאי כו' וזה פשוט ועיין בצרור החיים שהאר"י בענין הואיל.

שם ה"י וכן קילור עיין בהשגות ונראה פוננתו להשיג על בבא דתריא"ק שכלל רבנו
עם קילור ורטייה ואספגנית הנזכר בתוספתא ונהו שכתב שמאחר קבל ר"ל שדין
התריא"ק למד מדברי ר' האי גאון ובאמת הגאון התיר לקיים התריא"ק מטעם אחר ולא
מטעמו.

דו"ל הרא"ש פ' אלו עוברין תניא בתוספתא קילור ואספגנית ורטייה שנתן לתוכן קמח
א"צ לבער מלוגמא שהסריח א"ל לבער ירושלמי מלוגמא שנתחמצה ואח"כ נסרחה
זקוק לבער כו' ר' האי גאון דמלוגמא שהסריח א"צ לבער כ"ש תריא"ק שמערבין בו
חמץ יבש שחוק עם בשר אפעה שא"צ לבער ע"כ.

וס"ל להראב"ד בכוננת רב האי שהחמץ שבתריא"ק לא נפסל מאכילת פלב ולא דמי
לחמץ שבקילור ורטייה דמסריח מיד דמש"ה לא למד תריא"ק מקילור אלא למד היתר
התריא"ק ממלוגמא דחזי נמי לאכילת פלב והראב"ד לשיטתו דלקמן הי"א פסק
במלוגמא פהירושלמי וא"כ ה"ה בתריא"ק אפילו אם נדאי החמץ המעורב בו נתחמץ
תחלה בעיניו מיהות שהסריח קצת קודם שנתערב דס"ל להר"א דתריא"ק לא נפסל
מאכילת פלב.

וכן משמעות רבנו לקמן הי"ב דאפילו למאכל קצת בני אדם חזי. ואולי ס"ל להר"א
דהתירו שהיית תריא"ק בק"ו מן מלוגמא הואיל דחזי לרפואה ומשום פיקוח נפש.

והנראה בכוננת רבנו דס"ל דתערובת חמץ אע"ג דחזי לכלב פל שאינו מאכל אדם אינו
עובר בב"י וזהו שכ"ר לעיל ה"ח דכל תערובת אפילו יש בו פזית בכא"פ דומיא דכותח
מותר לקיימו הואיל שאינו ראוי לאכילה ר"ל לאכילת אדם: וזהו מש"ר ה"ט עריבת
העבדנין כו' שהרי נפסד והבאיש ר"ל ונפסל מאכילת אדם וזהו שכ' פאן דברים שאין
עומדין לאכילה פלל דומיא דקילור כו' שמוותר לקיים התערובת אפילו לא הבאיש פלל
ולא עוד אפילו התריא"ק שהוא מאכל קצת בני אדם פיון שאינו מאכל פל אדם ואינו
עומד לאכילה ונפסד צורת החמץ ע"י תערובת מותר לקיימו וזהו מש"ר לקמן דבר
שנתערב בו חמץ ואינו מאכל לאדם פלל ר"ל דומיא דקילור כו' או שאינו מאכל פל אדם
ר"ל דומיא דתריא"ק אע"פ שמוותר לקיימו כו'.

וזהו שדקדק רבנו בלשונו ה"ט וכ' שהרי נפסד ונבאש וכאן כ' שהרי נפסד צורת החמץ
דהתם לא חשיב תערובת ממש דהקמח לחוד והעורות לחוד אלא דמחזי כמתערובת
שהקמח דבוק בעור הקלף בעיניו נבאש ונפסל לאדם משא"כ הכא דה"ל תערובת ממש
פיון ונפסד צורת החמץ ואינו עומד לאכילה מחמת מיאוס אפילו לא הבאיש פלל מותר
לקיימו ודלא כמ"ש הלח"מ.

ובזה מדוקדק מאד משר"ל הי"א הפת עצמו שעניפשה דתי' עצמה לא נזכר בש"ס
והוסיפה רבנו להורות דיש חילוק דדוקא בתערובת סגי בנפסל לאדם משא"כ בפת חמץ
בעיניו שנפסל מאכילת פלב מחמת עצמה או נתעפשה ממש עד דלא חזי לפלב.

ואח"כ כ"ר דין מלוגמא שנסרח' אצל דין הפת ולא אצל דין הקילור עיין בערוך ערוך מלוגמא דמפרש מלוגמא רפואה ובמוסיף הערוך פי' מלוגמא רטייה ומזור דלפ"ז צריף הבנה הא דנקיט בתוספתא קילור ורטייה ואח"כ נקיט מלוגמא דהיינו רטייה והיינו מלוגמא א"ו דה"ק רטייה שמערבין בו קמח דה"ל תערובת א"צ לבער אפילו לא הסריח אבל מלוגמא דהיינו רטייה שפלה חמץ ונקא פנסרח א"צ לבער וזה ברור דמש"ה כ"ר מלוגמא שהיא חמץ בעין אצל פת בעין וקמ"ל דאפ"ה בנסרחה א"צ לבער אע"ג דחזי לבלב הואיל שמלוגמא אין עומדת לאכילה.

ומפרש רבנו דזהו פוננת רב האי שלמד היתר התריא"ק בק"ו ממלוגמא שנסרחה אע"ג דליכא למילף תריא"ק מקילור ורטייה שאין עומדין לאכילה כלל משא"כ תריא"ק דעומד לאכילת בני אדם הצריכין רפואה לזה למדורב האי בק"ו ממלוגמא שהסריחה ולא נפסלה מאכילת כלב שהאנקה בכרת כדיו חמץ בעין דחזי לבלב ומ"מ מותר לקיימו הואיל שאין עומד לאכילה כ"ש התריא"ק שהאנקה רק במלקות אפילו יש בו כבא"פ כדיו תערובת שיהי' מותר לקיימו כיון שאינו מאכל כל אדם.

וסיים רבנו דין חלב חטה ונגירות שדבקו בחמץ שהם ג"כ בעין דומיא דפת ומלוגמא ומ"מ מותר לקיימן אפילו לא הסריח הואיל שאין צורת החמץ עומדת ר"ל שחלב חטה נבלע וחמץ שבנגירות מכוסה וזה ברור בכוננת רבנו ועמש"ל הי"א.

ובמיי' ד"ו הגירסא בדברי הראב"ד א"א זה שיקבש דמאחר קבל הטעם ולא מטעמו ע"כ ואולי ה"ק דטעם קילור ורטייה שנתן לתוכו קמח מפני שהקמח מקבל טעם הרטייה ושוב אינו מחמיץ ולא פטעמו של רבנו א"נ דמשיג על דין תריא"ק דשאני קילור ורטייה שהקמח מקבל טעמן ושוב אינו מחמיץ משא"כ בתריא"ק שנתן לתוכו חמץ.

ויותר נכון בכוננת הר"א דמשיג על דין התריא"ק דרב האי דשאני קילור ורטייה שנתן לתוכו קמת דה"ל הסריח ולבסוף החמיץ. ומלוגמא שנסרחה טעם המלוגמא עצמה פגום משא"כ תריא"ק שמשימין בו חמץ דה"ל נתחמץ ואח"כ הסריח לא חשיב טעם לפגם דמאחר קיבל הטעם לפגם ולא מטעמו של עצמו דס"ל להר"א דדוקא דבר הנפגם מחמת עצמו שרי לקיימו משא"כ מה שמשובח מחמת עצמו ונפגם מחמת התערובת אסור לקיימו.

וזהו דלקמן הי"א מפרש הר"א את הירושלמי דיש הפרש במלוגמא דכל שנסרחה תחלה בתערובת ואח"כ נתחמצה חשוב פגום מטעמו מחמת עצמו ושרי לקיימו משא"כ בנתחמצה ואח"כ נסרחה בתערובת דממקום אחר קיבל טעם לפגם אסור לקיימו וזה נכון בכוננת הר"א.

ולדבר רבנו דמלוגמא חמץ בעין ליכא לפרש כן ויש לו שטה אחרת כמ"ש ועמ"ש הי"א. שם הי"א הפת עצמה כו' ומלוגמא עיין בהשגו' ועמ"ש ה"י.

ובירושלמי פ' כל שעה מלוגמא שנסרחה אית תני תני זקוק לבער ואית תני אין זקוק לבער מ"ד זקוק לבער בנתחמצה ואח"כ נסרחה ומ"ד אין זקוק לבער בנסרחה ואח"כ נתחמצה ומפרש הר"א דבעינן שטעמו פגום מחמת עצמו וכמ"ש ה"י.

ועיין מ"מ ולח"מ שדבריהם הם דחוקים דמה ענין נתיחמץ בפיסח אפתי משנפסל לאכילת פלב זהו ביעורו מה גם דודאי נסרחה' לאו היינו נפסל מאכיל' פלב. ולדרך רבנו מלוגמא פלו חמץ כמ"ש ה"י צריך לפרש הירושלמי דכל שהיה חמץ קודם סרחון ה"ז אסור לקיימו עד שיפסל מאכילת פלב.

משא"כ פשנפסל תחלה מאכילת אדם ע"י סרחון אע"פ שהחמץ אח"כ מותר לקיימו. ולא חילק רבנו בזה דפשוט הוא דנתיחמץ ואח"כ נסרחה היינו פת שעופשה ופשיטא דבעינו שיפסל לפלב א"נ דקמ"ל רבנו דסתם מלוגמא שנסרחה ודאי נסרחה ואח"כ נתיחמץ דמסתמא בשעת גיבול מטיל תוכו מעט סימנים ולא מתוקמא ברייתא דזקוק לבער אא"כ נוטל חמץ גמור ועושאו מלוגמא דהיינו פת שעופשה ולכך לא הוצרך רבנו לקבא זה וכמ"ש.

ומש"ר בגדים שפסו עיין השגות והטעם ראשון שכתב אינו לדרך רבנו כמ"ש ה"י דאפילו חזי למאכל אדם א"צ לבער והטעם השני שכ' הר"א הוא באמת פנונת רבנו וכמ"ש ה"י ע"ש. פרק ה"א אין אסור כו' ובהשגות והשגה זו נרשמה בטעות דשייכה לקמן ה"ב.

שם ה"ב שאין מי פירות מחמיצין כאן שייך השגת הר"א דלעיל ה"א וטעם הראב"ד מסוגיא דמנחות ורבנו מפרש לה פשהיה במים תחלה וכמ"ש הגהות מיי' ע"ש. שם ה"ה הקדרות הקדרות כ' הלח"מ לא ידעתי טעם לתדשות כו' ונהו מפני שהלח"מ נגרר אחר פרש"י אמנם פי' רבנו כמ"ש הערוף ערוף אבושנא באגדה דמגילה פי' נוטלין שעורים שלא הביאו שליש ונותנין אותן לתנור לייבש וכשיבשו מוללין אותן בין ידיהן ומלבנין בו הקדרה ע"כ וכפי הנראה שחפין אותו ובערוף ערוף לבן ואין מלבנין את הרעפים פי' מצרפין הקדרות באש כו' ר"ל שאין זה לשון לבנות אלא לשון ליבון וצירוף והכי מפרש רבנו מה שאמרו בגמרא לא לימחי איניש קידרא בקומחא שאין שפין קדרה חדשה לצרפה שתתחסם ע"י מלילה וחיפה ושיפה של קמח קלי הבא משעורים קלויים וכרמל קלוי שמבשלין בקדרה עד שנעשה עב ושפין בהם שתתחזק אא"כ בחסיסי וכמ"ש המ"מ בפ"י חסיסי לדעת הרי"ף.

שם ה"ח תבשיל כו' עלח"מ שפא לחלוק עלינו את השוים עמש"ר פ"ט מהט"מ הי"ב דכל הספקות מד"ס וכיון דמספקא לן במתבקעין ע"פ הביב אי הוי חמץ גמור ד"ת פדעת מר עוקבא או לאו וכשמואל ה"ל ספק דאורייתא דלחוןמרא מד"ס ומש"ה סתם רבנו דכל שלא נתבקעו אפילו מתבקעין ע"פ הביב מותר ד"ת וה"ל תערוכת של ספק.

ומה שסיים רבנו שאין הדגן שנבלל כו' בא להוסיף דאפילו אין מתבקעין ע"פ הביב נמי אסורין משום ושמרתם את המצות הילכך כל שנתיבשלו ונרפו מחמת בישול אין לעמוד על שיעור הביקוע ע"פ הביב ודוקא כל שרפו בצונן משערין שאם יתבקעו ע"פ הביב הם אסורין ואם לאו מותרין משא"כ דרך בישול נרפה ע"י בישול ואפשר החמץ.

וסיים רבנו לקמן ה"ט לפיכך דאפילו בצונן ואין מתבקעין ע"פ הביב דמותרין בדיעבד יש ליזהר לכתחלה משום שימור וחסש שהיה כדי חמוץ. שם הי"ג כל זמן שאדם

עוסק בפצק ע' השגות ומ"מ ולח"מ ונדברי הר"א דחוקים דאי התרשות סי' חימוץ
משגבניה ידיו יש להחמיר מספק כמו בהכסוף אע"ג דליכא עיסה אחרת.

מה גם שהוא נגד החוש שהרי התמץ תופח ונתהנה אור בקלל שבתוכו מש"ה משמיע
קול והתרשות סי' מצה ומ"מ חוששין לחימוץ. ורבנו מפרש אם יש פיוצא בו שהתמין
פי' שיש עיסה אחרת ששהו בה כ"כ כמו בזו עיניה"ד ועיין בפי' המשנה לרבנו שפתב
נשער אותו בזולתו או בזמן כו' והבן.

שם ה"כ מותר ליתן התבלין כו' וכן מותר כו' עיין השגות ומ"מ. ועלח"מ ונראה שהיה
גורס וחכ"א תאפה מיד ואפשר שפן גי' הראב"ד ומדקאמר עלה ואר"ע משמע פדעת
הר"א דר"ע ורבנן לא פליגי מיהו גי' רש"י וחכ"א יאכל ומוחק תיבת מיד דמשנאפה לא
תתמין ונשפיר שייך לשון ואר"ע פנין דסובר רבנן דתאכל אע"ג דפליג להקל לכתחלה
דאי ס"ד דמודה ר"ע דמי שאינו זריז פמותו לא ילוש לא הנצרה הש"ס לומר אמתאן
לת"ק דשפיר אתי כר"ע באינם זריזין.

וכל זה איירי בתערובת מים ע' בתוספות פסחים דל"ה ע"ב ד"ה מי פירות ועמש"ר פי"ב
מה' מעה"ק הי"ז. פ"ק ו ה"ב בלע מצה כו' ובהשגות ונדברי המ"מ נכונים דרבנו נותן
טעם לחלק בין סוב דחוצץ למרור שאינו חוצץ הואיל דמרור טפל למצה ושאיכא אהדדי
ומ"מ ידי מרור לא יצא אע"ג דליכא קציצה הואיל דהבולע מרור לבדו פמי לא יצא.

משא"כ לגי' הלח"מ שגמשה אחר המ"ע דבלע מרור יצא אין פאן בנ"ט דלמה הטפלה
איננה חוצצת על העיקר והעיקר חוצץ על הטפלה דהסברא נוטה להפך. שם ה"ה העושה
עיסה כו' כ' המ"מ דהיינו משום גרידה אע"ג דקי"ל פ"א מה' חמץ ה"ז דטעם כעיקר
לאו ד"ת ובבית יעקב שס"א הקשה דא"כ אין מקום לקושיות הגמרא ונבחים דע"ח מתיב
רבא עשה עיסה כו'.

ולענ"ד לק"מ דאי אמרת דהאיסור בטל ברוב היתר מדאורייתא אפילו מין בשאינו מינו
א"כ אינו בדין לצאת י"ח ברוב אורז אע"ג דגריר וזה פשוט. ועיין בהשגות ונדבריו
פבדים דמה בכך שיש כבא"פ הרי א"צ לאכול פרס ויוצא בכזית משום גרידה ולפי
הנראה מלשון הראב"ד שסיים ויאכלנו דמצריף שיאכל פרס דנמצא אכל כזית חטין
ובעינין תרתי טעם חטין וכבא"פ וכל זה דחוק בלשון המשנה.

והעיקר דהכל תלוי בטעם דגן ופסיקא לי' להתנא דכל שרוב טעמו דגן בנדאי הוא יותר
מכבא"פ וא"צ למ"ש המ"מ ועמ"ש פ"ו מה' בפורים הי"א. ומש"ר מצה שלשה במי
פירות ובהשגות ואין זה השגה דנדאי מודה הר"א דיוצאין במצה מתוקלת מדלא השיג
על רבנו אבבא דמותר ליתן תבלין דלעיל פ"ה ה"ד אלא פוננת הר"א לקנינים דברי
התוספתא בין שתבלה בקדרה בין שתבלה באלפס דמשמעו ששעושה מעשה מרחשת
בשמן ודלא כר"ע ולזה תי' דהתם אחר אפייה.

ואולי רמז דה"ל לרבנו לבאר דלאחר אפייה נותן בה שמן ומקרי להם עוני ורבנו מפרש
מעשה אלפס בלי שמן פדלקמן ה"ו ותבלין שרי דלא מקרי מצה עשירה בשביל תבלין
פנ"ל פ"ה ה"כ ונדברי המ"מ תמוהים ועמ"ש ה"ו.

שם ה"ו אחד מצה כו' עיין בהשגות (ועיין מ"ש ה"ה והר"א ומ"מ היו סוכרים דדעת רבנו דאין נותנין תבלין לתוך המצה בליזה ראשונה ומש"ר פ"ה ה"ך דביום ראשון אסור ללוש ולקטוף אלא במים בלבד מוסב גם אתבלין דרישא וזה דוחק להעמיס בלשון רבנו א"ו דתבלין אף בי"ט ראשון שרי דאין זה ליישה (ואם גם הר"אב"ד הבין פן בהכרח השגתו לעיל ה"ה דמפרש התוספתא שמתבלה בשמן באלפס כמ"ש המ"מ אלא דכאן משמע דמפרש נמי מעשה אלפס במים לבד ובהכרח ס"ד דסובר דמודה רבנו דתבלין בראשון אסור ומש"ה לא השיגו פ"ה ה"כ) ועיין מ"מ וכפי הנראה דהר"א סובר דמעשה אלפס נותנין בהם מים היקפך אפילו מצה חדא נמי אסור אפילו לרבא ובפסחים ד"מ ע"א א"ל רבא אי הכי אפילו חדא נמי דלמא נפקא מהאי רישא ובלע אינדף רישא וע"כ לא שרי רבא אלא בתרי שבלי חריכי דליכא מיא אלא מי פירות אכל בגדון דידן אפילו חדא אסור ומ"ש הר"א א"כ עשה אותן באלפס וכפה עליו את הפסיו למד פן מהא דקאמר הש"ס נהדר בי' אבניי מההיא דכל אגב מדלייהו לא מחמצי ומפרש הר"א דה"ק דאע"ג דאבניי סובר מי פירות מחמציין מכל מקום מותר לתרוף יחד בי' שבליים דאע"ג דנפקו מיא מהאי ובלע אינדף מ"מ פיון שהולך הקילוח מזה לזה דרף רתיחה ונהיננו אגב מדלייהו הקילוח רותח מאד אינו מחמיץ דה"ל פחליטה דקי"ל חולטה ברותחין ונהיננו דמסיק דהדר ביה אבניי מדאמר אבניי תצבא דאבשונא ** (דאבשונא) ** (ובערוף ערוף אבושנא) ** (אבשונא).

** (פי' שבלי דשערי רטיבי) סחופה שרי זקיפא אסור פי' אם הפסיוי סחופ על הקדרה דמעלה רתיחה כלפי מעלה ולא מחמיץ אבל אם פסיוי הקדרה זקוף שפיה למעלה שנמצא אין הרתיחה יכולה לעלות אגב מדלייהו אלא נדחק לעלות דרף מטה מצד זה לצד שני ואינו רותח כ"כ ומחמיץ ומזה למד הר"א בגדון דידן דלא הוי מי פירות דבעינן דוקא סחופי פסיוי דקי"ל כרבא דאפילו חדא נפק מהאי רישא ובלע אינדף רישא וזה ברור בכוננת הר"אב"ד ורבנו ס"ל דלא אמר אבניי אלא בתצבא דאבשונא דיש לחות מעט ושלא אגב מדלייהו מתקרר משא"כ באלפס מלא מים חלק א' מחמם את חברו ואפילו שלא אגב מדלייהו חשיב חליטה ונהפן זה.

שם ה"ח וכן עמ"ש ח"א. פרק ז ה"ג וחוטפין מצה ובהשגות ובחר הר"א בפ"ה הנה כמ"ש רש"י הואיל דמייתי הא דר"ע בהדיה ומ"מ הלשון דחוק ועיין רש"ב"ם דלשון התוספתא חוטפין מצה לתינוקות שלא יישנו דחוק לפי הר"אב"ד ורבנו מפרש התוספ" דלא כפרשב"ם אלא ה"ק חוטפין מצה פדי שייראו התינוקות שינוי ולא יישנו מחמת תמיהה וישאלו: ומה שפרש"י חוטפין מגביהין את הקערה אין הלשון מכונן וע' פסחים דקט"ו ע"ב שהוא בפרייתא בלשון אחר.

שם הי"א זכר לטיט עלח"מ ונהכון שאין פאן חזרה ואף ת"ק מודה שהוא זכר לטיט ואין מברכין עליו שהוא טפל ועיקר מה דפליג ראב"צ לענין ברכ' ולית הלכתא פנותיה וע' בתוס' דקי"ד ע"א ד"ה אע"פ. פרק ח ה"ב מלפני קורא ההגדה לבדו ועלח"מ ודבריו תמוהים דנדאי פסק רבנו כר' הונא דאין מצה ומרור לפני כ"א זולת לפני קור' האגדה לבדו ומש"ה עוקרין לפניו לבדו.

ומש"ר והלילה הזה פלו צלי עלח"מ אמנם בהגהות מיי' מבואר דלענין נאכלת צלי סתם לן תנא פבן תימא וכדא"ר חסדא דסתמא פבן תימא אע"ג דלענין ב' ימים ולילה א' קי"ל כת"ק. איברא יש ליתן טעם לפי מש"ר פ"י מהק"פ הי"ד דבשר חגיגה שעולה עם הפסח מתבצר עמו ואינו נאכל אלא עד תצות והוציא זה מהירושלמי כמ"ש שם הכ"מ מש"ה נמי בשר חגיגה שעולה עמו אינו נאכל אלא צלי וכן מוכח פי היכי דלא תקשה סתמא דאלו דברים אסתמא דערבי פסחים.

שם ה"ד ומגביה המרור עכ"מ דכן היא גי' רבנו במשנה מרור קודם למצה וכן משמעות המ"מ לעיל פ"ז ה"ה. ובכנסת יחזקאל שק"ו הנה סבור דגי' רבנו במשנה מצה קודם למרור וליתא.

ומה שהקשה דבסדר הגדה הקדים רבנו מצה למרור ותיגרן בדין חק ע"ש. ולפמ"ש ניקא בפשיטות דבזמן הבית דמרור דאורייתא שפיר מקדים מרור כפמ"ש הפנחות דגרסי נמי במתני' מרור קודם למצה דטעם המשנה שמתחלה מררו חיייהם ואח"כ נגאלו משא"כ בזה"ז דמרור דרבנן מקדימין מצה דאורייתא.

שם ה"ו ואח"כ כורף ובהשגות ומ"מ ולח"מ ועיין שער אפרים שנ"ג ושנ"ד. וכן נראה עיקר בכוננת הראב"ד כמ"ש הלח"ם וש"א דלדעת הגלל אוכלין פסח ומצה ומרור יחד.

אמנם לדעת רבנו מודה הגלל דפסח נאכל באחרונה. ובמכילתא על מצות ומרורים יאכלוהו מפאן אפרו הפסח נאכל אכילת שובע ואין מצה ומרור נאכלין אכילת שובע ע"כ ר"ל דפי' על בסמוך ר"ל אחרי מצות ומרורים יאכלו הפסח.

ועמש"ר פ"ה מהת"מ ה"ב דפסיק כמ"ד על בסמוך דומיא דנעליו מטה מנשה ע"ש ובגמ' מנחו' וכן משמעות מש"ר פ"ג מהק"פ ה"ג דכל עיקר אכיל' פסח רק על השבע ולא ש"י אכל תחלה פסח ומצה ומרור ויחזור ויאכל פסק על השבע אלא דלהגלל צריף לכרף מצה ומרור יחד ואח"כ פסח.

וכן הוא בנוסח פן עשה הגלל בזמן שבה"מ קיים הנה כורף מצה ומרור ואוכל ביחד ודלא כמו שהגיה הט"ז פסח מצה ומרור. דבהכי ניקא הברייתא דמיייתי הש"ס ת"ל על מצות ומרורים יאכלוהו אפילו זה בפ"ע נזה בפ"ע דתמוה האף הגלל מפיק מהאי קרא לכרף ורבנן מפיק מהאי קרא זה בפ"ע וכבר נדחק בזה הרשב"ם דרבנן מפיק מדכתי' יאכלוהו ולא כתיב יאכלו אותו ואין זה סגנון לדרוש דזה בפ"ע מדקיצר הפתוב יאכלוהו ולא האריף יאכלו אותו אלא רבנו מפרש דהגלל נפקא ליה מדכתיב בפירוש בהעלותה על מצות ומרורים יאכלוהו ובפירוש בא כתיב צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו ואי ס"ד דמצה נהדר מרור למה לי קרא דבהעלותה דכיון דמקרא דפ' בא ילפינן דפסח אחר מרור כ"ש דאחר מצה דהא מרור אחר מצה ותו דלפי מ"ש דפי' על בסמוך סתרי קראי דבפ' בהעלותה משמע דפסח סמוך למצה ובפ' בא משמע דסמוך למרור ומש"ה מוכיח הגלל דצריף לכרף מצה ומרור יחד דשפיר שתי המקראות אמת דסמוך למצה וסמוך למרור.

ולפ"ז טעות נפל בלשון הברייתא וצ"ל ת"ל על מרורים יאכלוהו אפילו זה בפ"ע דשפיר האי קרא דפ' בא מלמד דהרשות בידו לאכול מצה ואח"כ מרור דאז ה"ל סמוך למרור ולא למצה והנה הרשב"ם עצמו כ' וז"ל דהא כתיב לעיל ואכלו את הבשר כו' ובהכרח

היננו קרא דפ' בא דכתיב ביה ואכלו את הפֶּשֶׁר ונהרי בהאי קרא פתיב על מרורים יאכלהו ונהו גירסת רבנו וט"ס נפל בש"ס.

ונהו דמסיק הש"ס והשתא דלא אתמר הלכתא לא פהילל ולא פרבנו דאי הלכה פרבנו דרצה כורה רצה אוכל מצה ונהדר מרור שפיר בז"הז בדין שיאכל מצה ואח"כ מרור דמרור דרבנו יבטל מצה דאורייתא ואי הלכה פהילל דבזמן הבית ונקא כורה הנה בדין שיברך על המצה ויאכל ואח"כ יכרוך ויברך על המרור דכל דתקנו רבנו פעין דאורייתא תיקנו וע' בתוס' ד"ה אלא מברך ונהו זה.

שם ה"ז ולא עמ"ש ח"א. שם ה"ח ומטבל ובהשגות וכן משמע מדקאמר הש"ס דקי"ו ואי לאו מצנה משום מה מיייתי לה א"ר אמי משום קפא מיהו משמעות הירושלמי פ' ע"פ דר"ל סבר כפר קפרא דמטבילין מצה הילכה אע"ג שהביאו ירק מרור תחלה וא"צ שוב לטבול מרור שנית מ"מ יש ב' טיבולין דירק ומצה וזה מוכרח שם ע"ש ותבין.

שם ה"י ויש לו לגמור את ההלל ע' בהשגות ויפה השיב המ"מ וילעגו קושיות הראב"ד י"ל שהיו שותין כוס ד' בארעא וגומרין את ההלל באיגרא ע' הרנ"ה סוף פסחים. שם הי"ד מי שיטן כו' ע' השגות ומ"מ ולח"ם.

והנה הראב"ד לשטתו דלעיל פ"ד מה' ברכות ה"ז דס"ל שינה לר' יוסי ונמנום לר"י הני הפסק בסעודה דשפיר מתוקם עובדא דרבה לעגו הפסק. משא"כ לפי שיטת רבנו דאינו הפסק לעגו ברכה מוכח מעובדא דרבה דדין זה גם במצה ודוקא בליל פסח.

ומה שפי' המ"מ דנתנמנמ בבה"מ דחוק. הלכות שופר סופה ולולב פרק א ה"א וכל השופרות ע' השגות ובתוס' ר"ה דכ"ו ע"ב ד"ה של יעל כו' וילעגו קושיות התוס' והר"ן מדלא נקיט בסיפא וחכ"א שופר של ר"ה של יעל לק"מ לדעת רבנו דס"ל דאין פאן מחלוקת עם הת"ק דסיפא איירי בשופר שבמקדש דהא תני וב' חצוצרות כדמוקים הש"ס ור"י פליג דאף של מקדש הנה של זכרים עיין בפ' המשנה לרבנו דזה נכון לשיטתו.

שם ה"ג שופר של עכו"ם עמ"ש פ"ח מה' לולב ה"א. ומש"ר שופר הגזול ע' השגות ויפה השיב המ"מ מהירושלמי דפ' לולב הגזול דר"י קאמר טעם הראב"ד ור"א טעם הרמב"ם ואע"ג דסוגיא דהתם לעגו שופר של ע"ז ה"ה בשופר הגזול.

ותמהתי על הראב"ד דאחז טעמיה דר' יוסי פינן דהר"א פסק פ"ח מה' לולב ה"ט דלולב הגזול פסול אף בי"ט שני משום מצנה הבאה בעברה אע"ג דלא כתיב בשופר לכם פסול משום מהב"ע. וצריך לדחוק לדעת הר"א דיום תרועה יהיה לכם הוא רבוי יום שלכם אע"ג שאינו שופר שלכם ורבנו נקיט חד מתרי טעמי והם דילפוטא דר"א עדיפא דנהי דלכם קאי איום תרועה אפתי קשה דניליף בבגין אב מלולב וניחא טפי טעמא דר"א דאין בקול משום משום גזל ואין בו משום מהב"ע אפילו לדרף הראב"ד.

שם ה"ה ניקב אם סתמו כו' ע' השגות ונהו רש"י פי' במינו פשר אם אינו מעכב את התקיעה וכתב הר"ן דזה מוכח דכיון דשקיל וטרי ר' יוחנן אליבא דר' נתן מפלל דס"ל לר"י הלכה כר"נ ונהרי ר"י ס"ל הלכה פסתם משנה דכל שמעכב התקיעה פסול אפילו סתמו במינו א"ו שאינו מעכב התקיעה: מיהו בירושלמי פ"ג ה"ג שופר שנסדק ודיבקו פסול למי נצרכה לר' נתן.

דיבוק שבְּרִי שׁוֹפְרוֹת פְּסוּל עוֹד הִיא דר"נ. נִיָּקָב וּסְתָמוּ ר"ח בְּשֵׁם ר"י דר"נ הִיא דְתַנִּי נִיָּקָב וּסְתָמוּ בֵּין בְּמִינוּ בֵּין בְּשֵׁאִינוּ מִינוּ אִם הִיָּה מְעַכֵּב אֶת הַתְּקִיעָה פְּסוּל וְאִם לֹא כְּשֶׁר רנ"א בְּמִינוּ כְּשֶׁר שְׁלֵא בְּמִינוּ פְּסוּל.

ר"ח בְּשֵׁם ר"י כְּנִי מִתְּנִי אִם הִיָּה מְעַכֵּב אֶת הַתְּקִיעָה פְּסוּל וְאִם לֹא כְּשֶׁר. ראב"ז בְּשֵׁם ר"ז וְהוּא שְׁסִתְמוּ אָבֵל אִם לֹא סְתָמוּ כְּשֶׁר שְׁכָל הַקּוֹלוֹת כְּשֶׁרִים בְּשׁוֹפֵר ע"כ.

וְהַרְנָה פ"י דְהַרְנָה בְּרִיָּתָא שְׁבִירוּשְׁלָמִי הִיא בְּרִיָּתָא שְׁבַבְבְּלִי דלפ"ז הָא דְנִקְטָת ת"ק בְּמִינוּ פְּסוּל הִיָּינוּ בְּמְעַכֵּב הַתְּקִיעָה וְאֶתְנִיָּא מִתְּנִיָּא כַּת"ק וּמִיָּנָה דר"נ פְּלִיג דְבְּמִינוּ כְּשֶׁר אֶפְּלוּ מְעַכֵּב הַתְּקִיעָה וְכִי הִכָּא דְלֹא נִטְעָה דר"נ פּוֹסֵל שְׁלֵא בְּמִינוּ אֶפְּלוּ אִינוּ מְעַכֵּב הַתְּקִיעָה אר"ח בְּשֵׁם ר"י כְּנִי מִתְּנִיָּא ר"ל בְּרִיָּתָא דר"נ דְדוֹקָא שְׁלֵא בְּמִינוּ וּמְעַכֵּב הַתְּקִיעָה פְּסוּל וְאִם אִינוּ מְעַכֵּב אֶפְּלוּ שְׁלֵא בְּמִינוּ כְּשֶׁר לר"נ ע"כ.

הַרִי בִּיאוֹר הִירוּשְׁלָמִי לַהֲר"ז הַהוּא דְהוֹקְשָׁה לַהוּ דְאִי ס"ד דְמִתְּנִיָּא כַּת"ק דְאִין חִילוּק בֵּין מִינוּ וְשֵׁאִינוּ מִינוּ אֶלָּא דְכָל שְׁמְעַכֵּב הַתְּקִיעָה פְּסוּל וְאִם לֹא כְּשֶׁר א"כ בְּבִי דְרִישָׁא גִסְדָּק וְדִיָּבֻקוּ וְדִיָּבֻק שְׁבִרִי שׁוֹפְרוֹת פְּסוּלִין הִנֵּי מְשַׁנָּה שְׁאִינָה צְרִיכָה דְפְּשִׁיטָא דְפְּסוּלִין שְׁהִרִי מְעַכֵּב הַתְּקִיעָה מִש"ה מוֹקִי ר"ח בְּשֵׁם ר"י כר"נ דְסִיפָא נִיָּקָב וּסְתָמוּ אִם מְעַכֵּב הַתְּקִיעָה פְּסוּל אִיָּרִי בְּסִתְמוּ שְׁלֵא בְּמִינוּ אָבֵל בְּמִינוּ אֶפְּלוּ מְעַכֵּב הַתְּקִיעָה כְּשֶׁר וְשִׁפִּיר אִיָּצְטְרִיךְ רִישָׁא לַהוֹרוֹת דְּוֹקָא נִיָּקָב וּסְתָמוּ כְּשֶׁר בְּמִינוּ אע"ג שְׁמְעַכֵּב הַתְּקִיעָה הוּאִיל דְסִתְמוּ נִיָּקָב הוּא פְּחוֹת מִמְּחֻצָּה עכ"פ מַה שְׁאִין כֵּן בְּרִישָׁא בְּגִסְדָּק וְדִיָּבֻק שְׁבִרִים דְנִפְתַּח רְבוּב וּמְעַכֵּב הַתְּקִיעָה ה"ז פְּסוּל אע"ג שְׁחִימָמוּ וְדִיָּבֻקוּ בְּמִינוּ וְהִיָּינוּ כְּלִישְׁנָא קַמָּא שְׁבַבְבְּלִי דא"ר יוֹחֲנָן בְּמִינוּ כְּשֶׁר וְהוּא שְׁנִשְׁתַּיִיר רְבוּב מְכָלֵל דְשְׁלֵא בְּמִינוּ פְּסוּל אֶפְּלוּ גְּשִׁתַּיִיר רְבוּב וְהוּא שְׁמְעַכֵּב הַתְּקִיעָה וּמִתְּנִיָּא כַּדְר"נ וְסִיפָא אִיָּרִי שְׁלֵא בְּמִינוּ.

וּפ"י מְעַכֵּב הַתְּקִיעָה לַהֲרָנָה הִיָּינוּ שְׁמְעַכֵּב הַתְּקִיעָה קוֹדֵם סְתִימָה (וְדִלָּא כַּמ"ש הַרְמַב"ן וְכֵן בַּעַל הַמְּאוֹר מוֹדָה ע"ש) וּבְהִכֵי גִסְתְּלִקוּ כָּל קוֹשִׁיּוֹת הַרְמַב"ן מַעַל הַרְנָה ה. אֶלָּא דְקִשָּׁה קו' הַרְמַב"ן מְלִישְׁנָא בְּתַרְא דר"י אִיָּקָא דְמִתְּנִיָּא לַה אִסִּיפָא עֵינִין בְּתוֹס' ד"ה נִיָּקָב.

וּי"ל דַּה"ק ר"י שְׁלֵא בְּמִינוּ פְּסוּל וְהוּא שְׁנִפְתַּח רְבוּב דְאִז מְעַכֵּב הַתְּקִיעָה לְגַמְרִי וְשׁוֹב לֹא מְקַרִי שׁוֹפֵר מִשָּׂא"כ בְּפְּחוֹת מְרֻב לֹא מְקַרִי מְעַכֵּב הַתְּקִיעָה אע"ג שְׁנִשְׁתַּנָּה קוֹל הַשׁוֹפֵר קִצַּת דְהָא כָּל הַקּוֹלוֹת כְּשֶׁרִין בְּשׁוֹפֵר וּמְכָלֵל דְבְּמִינוּ כְּשֶׁר אֶפְּלוּ נִפְתַּח רְבוּב.

וְתַנָּא דִּינֵן דְנִקִּיט אִם מְעַכֵּב הַתְּקִיעָה פְּסוּל ר"ל שְׁנִפְתַּח רְבוּב דְאִז חֲשִׁיב מְעַכֵּב הַתְּקִיעָה וְכַמ"ש וּפְסוּל לַת"ק אֶפְּלוּ סְתָמוּ בְּמִינוּ מִשָּׂא"כ גְּשִׁתַּיִיר רְבוּב אֶפְּלוּ סְתָמוּ שְׁלֵא בְּמִינוּ כְּשֶׁר דְאִין הַסְתִּימָה מְגִרְעַת מְאֵלוּ הִיָּה נְקוּב וּלר"נ סְתָמוּ בְּמִינוּ כְּשֶׁר אֶפְּלוּ נִפְתַּח רְבוּב דְבְּמִינוּ חֲשִׁיב תִּיקוֹן גְּמוֹר וּמִתְּנִיָּא מִתּוֹקְמָא כר"נ וְכַשְׁסְתָמוּ שְׁלֵא בְּמִינוּ דְכֵן מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן וּסְתָמוּ שְׁלֵא בְּמִינוּ מְדִלָּא נִקִּיט וְדִיָּבֻקוּ אוּ וְתִיקְנוּ.

וְדוֹקָא נִיָּקָב וּסְתָמוּ דַּאע"ג שְׁנִפְתַּח רְבוּב הִיָּה עָלְיוּ שֵׁם שׁוֹפֵר קִצַּת הוּא דְמִתְּנִיָּא סְתִימָה בְּמִינוּ לר"נ מִשָּׂא"כ בְּגִסְדָּק כְּלוּ לְאֹרְכוּ אוּ שְׁדִיָּבֻק שְׁבִרִי שׁוֹפְרוֹת מוֹדָה ר"נ דְאֶפְּלוּ בְּמִינוּ פְּסוּל. וּלפ"ז הָא דַּאֲרַב"ז בְּשֵׁם ר"ז וְהוּא שְׁסִתְמוּ כו' מְשׁוּם דְהִירוּשְׁלָמִי לְשִׁיטָתוֹ דס"ל כְּלִישְׁנָא קַמָּא דר"י דְאֶפְּלוּ גְּשִׁתַּיִיר רְבוּב מְקַרִי מְעַכֵּב אֶת הַתְּקִיעָה וּפְסוּל לר"נ בְּסִתְמוּ שְׁלֵא בְּמִינוּ וְלַת"ק אֶפְּלוּ בְּמִינוּ דְשׁוֹפֵר א' אָמַר רַחֲמָנָא וְכַמ"ש הַתּוֹס' וְשִׁפִּיר

קאָמער וְהוּא שְׁסַתְמוּ דְהַסְתִּימָה מְגַרַע דְמַעְרַב קוּל שׁוֹפֵר בְּקוּל סְתִימָה (וְדִלָּא כַּמ"ש
הָרָא"ש וְנ"ל וּלפ"ז אַם אַחַר הַסְתִּימָה מְעַכְבַּ הַתְּקִיעָה כְּשֶׁר דְּלֹא נִשְׁתַּנָּה קוּלוֹ מְחַמַּת דְּבַר
אַחַר אֲתִמְקָה ע"כ.

וְאִין פֶּאן תִּימָה דְּנֻדְאֵי אַחַר הַסְתִּימָה נִשְׁתַּנָּה קוּלוֹ קֶצֶת מְחַמַּת הַסְתִּימָה וְאַפִּילוּ לֹא מִיְהִדְק
טוּבָא וּמְעוֹרְב קוּל שׁוֹפֵר בְּקוּל סְתִימָה) אַבְל אַם לֹא סְתִימָה כְּשֶׁר דְּסַתְמָם נִקְבַּ וְנִשְׁתַּיִיר רְבוּבוּ
וּמְקַרֵי שׁוֹפֵר וְכָל הַקּוּלוֹת כְּשֶׁרִים בּוּ וּבְהִכֵי מִיּוֹשֵׁב לְהַרְוֵי"ה קוּשִׁיּוֹת הַרְמַב"ן.

מִיְהוּ אִין פֶּן דַּעַת רַבְּנֵי דְּפוּסְלָא כָּל סְתִימָה שְׁלֵא בְּמִינוּ וְאִינוּ מְכַשִּׁיר אַא"כ אִיכָּא תַּלְתָּ
בְּמִינוּ וְנִשְׁתַּיִיר רְבוּבוּ וְאִינוּ מְעַכְבַּ הַתְּקִיעָה. וְלִדְרֹדְהַרְוֵי"ה פֶּסֶק הַלְכָּה פְּהִירוּשְׁלָמִי וְכַל"ק
דַּר"י לְחוּמְרָא וְכַדַּר"נ דַּר"י מְפָרֵשׁ דְּבַרְיוּ דְּבַנְפֻּחַת רְבוּבוּ בֵּין שְׁלֵא סְתִימָה וּבֵין שְׁסַתְמוּ
אַפִּילוּ בְּמִינוּ פֶּסוּל.

וּבְפֻחֹת מְרֻב אַם לֹא נִשְׁתַּנָּה קוּלוֹ כְּלָל לֹא מְבַעֲיָא לֹא סְתִימָה אֲלֵא אַפִּילוּ סְתִימָה וְאַפִּי
שְׁלֵא בְּמִינוּ כְּשֶׁר וְאַם נִשְׁתַּנָּה קוּלוֹ אַם לֹא סְתִימָה כְּלָל אוֹ שְׁסַתְמוּ בְּמִינוּ כְּשֶׁר סְתִימָה שְׁלֵא
בְּמִינוּ פֶּסוּל וְדַעַת הָרָאב"ד נִרְאָה דְּמְפָרֵשׁ הִירוּשְׁלָמִי כְּהַרְוֵי"ה דַּר"נ לְקוּלָּא פְּלִיג וּמְשַׁיִג
עַל רַבְּנֵי דַּאֵם סְתִימָה בְּמִינוּ מִיְהוּת כְּשֶׁר.

וְגַם מְשַׁיִג לְמָה הַשְּׁמִיט רַבְּנֵי דְּנִיקָב וְלֹא סְתִימָה כְּשֶׁר וְהַיָּה הַרְמַב"ן בְּמַלְחָמוֹת לְקַח לְעַצְמוֹ
דְּרַף אַחַר דַּפִּי הָא דְּנִיקָט בִּירוּשְׁלָמִי אַם הִיָּה מְעַכְבַּ מְשַׁמְעוֹתוֹ עֵיכּוּב הַקּוּל שְׁקוּדָם
הַסְתִּימָה וְה"ק הִירוּשְׁלָמִי שׁוֹפֵר שְׁנֹסְדָק וְדִיבְק שְׁבָרִים אֲתַאן לַר"נ דְּלַרְבָּנֹן כָּל שְׁנִיקָב
וּסְתִימָה פֶּסוּל אַע"ג שְׁסַתְמָם הֵיטֵב וְאִינוּ מְעַכְבַּ הַתְּקִיעָה אַחַר סְתִימָה הוֹאִיל שְׁהִי מְעַכְבַּ
קוּדָם סְתִימָה וְכ"ש בְּבִי דְּרִישָׁא.

וְכֹן מִתְּנִי דְּנִיקָב וּסְתִימָה דְּנִיקָב כַּר"נ דְּתַנִּי בְּתוֹסְפָתָא נִיקָב וּסְתִימָה אַפִּילוּ בְּמִינוּ אַם מְעַכְבַּ
אֲת הַתְּקִיעָה פֶּסוּל וְאַם לֹא כְּשֶׁר (כֹּן גּוֹרֵס הַרְמַב"ן בְּבַרְיֵיתָא שְׁבִירוּשְׁלָמִי אַם מְעַכְבַּ
וּל"ג אַם הִיָּה מְעַכְבַּ אֲלֵא) ר"ח בְּשֵׁם ר"י מְסִיק לְהַגִּיָּה הַבְּרִיִיתָא אַם הִיָּה מְעַכְבַּ הַתְּקִיעָה
פֶּסוּל וְהִיָּנוּ דְּקָאֵמַר כְּנִי מִתְּנִי כו' וְעָלָה פְּלִיג ר"נ לְקוּלָּא דְּבְּמִינוּ כְּשֶׁר אַפִּילוּ הִיָּה מְעַכְבַּ
וְשְׁלֵא בְּמִינוּ פֶּסוּל אַם הִיָּה מְעַכְבַּ וּסְתִימָה מִתְּנִי בְּהַכְרַח בְּסַתְמָם נִקְבַּ גְּמוּר שְׁהִיָּה מְעַכְבַּ
וְאַפ"ה קָאֵמַר שְׁאֵם אִינוּ מְעַכְבַּ אַחַר סְתִימָה כְּשֶׁר וְהִיָּנוּ ע"כ כְּשֶׁסְתִימָה בְּמִינוּ וְכַר"נ
דַּלְת"ק לְעוּלָם פֶּסוּל אַע"ג שְׁאִינוּ מְעַכְבַּ אַחַר סְתִימָה בְּמִינוּ הוֹאִיל שְׁהִיָּה מְעַכְבַּ קוּדָם
סְתִימָה.

וְגַם שְׁיִטָּה זֹו לֹא יִתְכֹן לְדַרְף רַבְּנֵי דְּמוּכַח מִיְהוּת כָּל שְׁלֵא הִיָּה מְעַכְבַּ קוּדָם סְתִימָה לַכ"ע
כְּשֶׁר אַפִּילוּ סְתִימָה שְׁלֵא בְּמִינוּ וּמְשַׁמְעוֹת רַבְּנֵי דְּכָל סְתִימָה שְׁלֵא בְּמִינוּ פֶּסוּל אַפִּילוּ לֹא
הִיָּה מְעַכְבַּ קוּדָם סְתִימָה וְתַלְתָּא בְּעִינֵן.

גַּם לְמַסְקֵנַת הָרָא"ש דְּהָא דְּנִיקָט בִּירוּשְׁלָמִי אַם הִיָּה מְעַכְבַּ לֹא דְּנִיקָב אֲלֵא ר"ל שְׁמַעְבַּ
אַחַר הַסְתִּימָה וּלפ"ז בְּהַכְרַח הָא דְּקָאֵמַר בִּירוּשְׁלָמִי כְּנִי מִתְּנִי קָאֵי אַסִּיפָא דְּבַרְיֵיתָא דַּר"נ
דְּשְׁלֵא בְּמִינוּ פֶּסוּל דְּנִיקָב בְּמַעְכְבַּ אַחַר סְתִימָה פִּינוּ דְּמַפְּוֹרֵשׁ בְּבַרְיֵיתָא דַּלְת"ק אִין חִילוּק
בֵּין בְּמִינוּ וְשְׁלֵא בְּמִינוּ לִיכָּא לְמִימַר דְּרַבְּנֵי פֶּסֶק כַּת"ק וְה"ל לְפִסְנוֹק כַּר"נ דְּפְלִיג לְקוּלָּא
דְּבְּמִינוּ כְּשֶׁר אַפִּילוּ מְעַכְבַּ אַחַר סְתִימָה וְלְמָה פֶּסֶק רַבְּנֵי דְּצַרִיף תַּלְתָּ.

וי"ל דְּשִׁיטת רבנו פְּדַעַת הי"א שְׁבָרָא"ש דְּהֵינּוּ שִׁיטת רש"י דר"נ פְּלִיג לְחֻמְרָא דְּהַש"ס
אֵינְרִי בְּנִסְתָּם יָפָה וּלר"נ בְּמִינוּ כְּשֶׁר אִם לֹא הָיָה מְעַכְב קוּדָם סְתִימָה וְשִׁלָּא בְּמִינוּ פְּסוּל
אֲפִילוּ לֹא הָיָה מְעַכְב קוּדָם סְתִימָה וּלפ"ז פִּי הִירוּשְׁלָמִי דְּכַבִּי דְּרִישָׁא גִסְדָּק וְדִיבְקוּ
וְהַמְדַבֵּק שְׁבָרִי מִשְׁמַע בְּדָבָק דְּהוּי שְׁאִינוּ בְּמִינוּ וּמְדָלָא הַתְנָה בְּמִתְנִי' וְהוּא שְׁהֵיָה מְעַכְב
מְכָלֵל דְּאֲפִילוּ לֹא הָיָה מְעַכְב הַתְקִיעַ' וְהָיָה רְאוּי לְתַקְוַע בְּשׁוֹפָר שְׁנִסְדָּק וְשְׁבָרִי הַשׁוֹפְרוֹת
אִפ"ה פְּסוּל הוּאִיל שְׁדִיבְקוּ בְּדָבָק דֵּה"ל שְׁאִינוּ מִינוּ וְהֵינּוּ דְּקָאָמַר עוֹד הִיא דר"נ פִּי
דְּמִשְׁכַּחַת שְׁבָרִי שׁוֹפְרוֹת הִרְאוּיִן לְתַקִּיעָה.

וְאִח"פ מְסִיק דְּסִיפָא דְּגִיבָה וּסְתָמוּ גְּמִי דר"נ הִיא דְּלִשׁוֹן וּסְתָמוּ מִשְׁמַע בְּמִינוּ הִלְכָּהּ אִם
לֹא הָיָה מְעַכְב כְּשֶׁר וְנִקְיֵט לִשׁוֹן סְתִימָה דְּהֵינּוּ בְּמִינוּ דְּאִז אִם לֹא הָיָה מְעַכְב כְּשֶׁר וּקמ"ל
כּדּר"נ מִשָּׂא"כ בְּדִיבְקוּ בְּדָבָק שְׁאִינוּ מִינוּ אֲפִילוּ לֹא הָיָה מְעַכְב פְּסוּל וְהָא דְּאָמַר ר"ח
בְּשֵׁם ר"י כְּיָנִי מִתְנִי' כּו' מְלִתָּא בְּאַפִּיָּה נִפְשִׁי' הוּא לְהַגִּיָּה לִשׁוֹן הַמְשָׁנָה אִם מְעַכְב אֵת
הַתְקִיעוֹת פְּסוּל דר"ל אִם הָיָה מְעַכְב קוּדָם סְתִימָה וְכִלְשׁוֹן הַבְּרִיָּיתָא וְנָה בְּרוּר וְכוּ הַגִּיָּרָס'
בְּמִשְׁנָה יְרוּשְׁלָמִית אִם עֵיבָב אֵת הַתְקִיעָה פְּסוּל.

(וְנָה בְּרוּר בְּכַוְנַת רבנו פְּפִי מ"ש הַגְּהוֹת מִי' וּדְלָא פְּהַבְּנַת הַמ"מ וּכ"מ וּלח"מ דְּכֹן
מִשְׁמַעוֹת לִשׁוֹן רבנו שְׁדִקְדָּק וּכ' וְלֹא עֵיבָבוּ הַנְּקִיבִים לִשׁוֹן עֶבֶר כְּלִשׁוֹן הַמְשָׁנָה יְרוּשְׁלָמִית
דְּלְדָרְהַ כּו' מ"ה"ל וְאִין הַנְּקִיבִים שְׁנִסְתָּמוּ מְעַכְבִּין אֵת הַתְקִיעַ' וְכוּ לִשׁוֹן רבנו בְּפִי
הַמְשָׁנָה וְאִם נָקַב כּו' וְלֹא עֵיבָבוּ הַנְּקִיבִים אֵת הַתְקִיעָה ע"ש וְהָא דְּנִקְיֵט רבנו הַנְּקִיבִים
שְׁנִסְתָּמוּ ה"ק לְסִימְנָא אוֹתָן הַנְּקִיבִים שְׁעַתָּה נִסְתָּמוּ לֹא עֵיבָבוּ קוּדָם סְתִימָה וְגַם הִרְאָב"ד
הַבִּין כְּוָנַת רבנו דְּמְעַכְב קוּדָם סְתִימָה קָאָמַר כְּהַרְמַב"ן אֵלָא דֵּהַר"א מְפָרֵשׁ כְּהַרְזוּ"ה דר"נ
לְקוּלָּא פְּלִיג וּמִשִּׁיג דֵּא"צ תְּלַת וּכְמ"ש) וְהָא דְּמְסִיק בִּירוּשְׁלָמִי רַאב"ז בְּשֵׁם ר"ז וְהוּא
שְׁסִתָּמוּ כּו' ס"ל לְרַבְנוּ מְדָלָא קָאָמַר אַרַאב"ז אר"ז מִשְׁמַע דְּבָא לְחִלּוּק עַל הַסּוּגָיָא הַנְּז"ל
וּר"ז סוּבַר דְּכָל שׁוֹפָר שְׁנִיבָב וְלֹא סְתָמוּ כְּשֶׁר כְּלִישָׁנָא בְּתָרָא דר"י בְּבַבְלִי וְהוּא שְׁלָא
נִפְחַת רְבוּב דְּשׁוֹפָר מְקָרִי וְכָל הַקּוּלוֹת כְּשֶׁרִים בּוּ אֵלָא שְׁהַסְתִּימִ' מְגָרַע דֵּה"ל כּב' שׁוֹפְרוֹת
דְּקס"ד ר"ז דְּוָדָא מִתְנִי' אֵינְרִי בְּסִתָּם נָקַב שְׁלָא נִפְחַת רְבוּב וְאִפ"ה פְּסוּל מְכָלֵל דְּהַסְתִּימָה
גּוּרְמַת הַפְּסוּל הִיכָּא שְׁהֵיָה מְעַכְב דְּנִמְצָא נִשְׁתַּנָּה קוּלוּ עַל יְדֵי הַסְתִּימָה נִמְצָא לר"ז דְּאֲפִילוּ
נָקַב הַמְעַכְב הַתְקִיעָה וְאִין רְאוּי לְקוּל שׁוֹפָר כְּשֶׁר דְּכָל הַקּוּלוֹת כְּשֶׁרִים אִין טַעַם לְדַבְרִי
ר"נ דְּחִילָק בְּסִתָּם בְּמִינוּ בִּין הָיָה מְעַכְב אוּ לֹא דִמְמ"נ אִי חֲשִׁיב סְתִימָה כְּשׁוֹפָר א' הוּאִיל
שְׁהוּא בְּמִינוּ א"כ אֲפִילוּ הָיָה מְעַכְב כְּשֶׁר וְאִי לְחַוְדָּא קָאִי אֲפִילוּ לֹא הָיָה מְעַכְב פְּסוּל
אֲפִילוּ בְּמִינוּ מִשׁוּם תַּעְרוּבַת קוּל שֶׁל דְּבָר אַחַר פִּינוּן שְׁאִינוּ שׁוֹפָר א' וּבְהַכְרַח פְּלִיג ר"ז
אִדְר"ח בְּשֵׁם ר"י וּס"ל לר"ז דר"נ פְּלִיג לְקוּלָּא דְּכָל בְּמִינוּ חֲשִׁיב סְתִימָה מְעַלְיָא וְשׁוֹפָר
א' וְכְשֶׁר אֲפִילוּ הָיָה מְעַכְב אֵת הַתְקִיעָה וּבְשִׁלָּא בְּמִינוּ יֵשׁ חִילּוּק לר"נ דְּאִם הָיָה מְעַכְב
פְּסוּל דְּנִמְצָא יֵשׁ כָּאִן תַּעְרוּבַת קוּל שְׁאִינוּ מִינוּ וְאִם לֹא הָיָה מְעַכְב כְּשֶׁר דְּאִין כָּאִן אֵלָא
קוּל שׁוֹפָר לְבָדוּ.

וּרְבָנָן אֲפִילוּ סְתִימָה בְּמִינוּ לְחַוְדָּא קָאִי וְלֹא מְהַנִּי אַא"כ לֹא הָיָה מְעַכְב וְנִמְצָא פְּלִיג ר"ז
אִדְר"ח אר"י דלר"ז בְּהַכְרַח תַּנָּא דִּידוּן דְּנִקְיֵט שְׁסִתָּמוּ דְּמִשְׁמַע בְּמִינוּ פְּלִיג אִדְר"נ דלר"נ
אֲפִילוּ מְעַכְב קוּדָם סְתִימָה כְּשֶׁר כְּשִׁתָּמוּ בְּמִינוּ.

ור"ת ב'שם ר"י פליג אדר"ז וס"ל ד'ב'ע'ינן ש'ופר ד'חזי לקול ש'ופר הוא ד'כל הקולות כ'שרים בו משא"כ נ'קב המ'ע'כב ד'לא חזי לקול ש'ופר פ'סול ו'לא מ'ה'ני ב'יה ס'תימ'ה לכ"ע א'פילו ב'מינו ד'זהו קול ס'תימ'ה א'לא ד'וקא נ'קב ש'אינו מ'ע'כב הוא ד'מ'כ'שיר ר'בי נ'תן ב'סתמו ב'מינו א'בל ש'לא ב'מינו ג'רע מ'נ'קב ו'לא ס'תמו ש'הרי מ'ע'נ'רב ב'קול ד'בק ש'אינו מינו ולת"ק כ'שר א'פילו ש'לא ב'מינו פ'ינן ד'לר"ח ב'שם ר"י נ'קב עד ד'לא חזי לקול ש'ופר פ'סול ש'פיר פ'ליג ר"נ ל'חו'מ'רא ומ'ת'ני' כר"נ דס"ל לר"נ ד'ד'וקא פ'ש'לא ה'יה לו קול ש'ופר ל'א מ'ה'ני ס'תימ' ל'ה'כ'שירו ש'הרי אין ב'סת'ימ'ה פ'ש'יעור ש'ופר וה"ל קול ס'תימ'ה ל'ב'דו וה"ל ז'ז"ג ופ'סול מ'ה שא"כ פ'ש'ה'יה לו קול ש'ופר וס'תמו פ'שר ד'ה"ל ז'ה י'כול ו'נה אינו י'כול נ'הרי הקול ל'א נ'ש'ת'נה ד'גם ה'סת'ימ'ה אין ש'ופר הוא מ'ה שא"כ כ'ש'סתמו ב'ש'אינו מינו ד'אי'פ'א: ע'ר'בוב קול ד'בק ג'רע מ'לא ס'תמו ופ'סול ות"ק ל'א'ח'י'יש ל'ע'ר'בוב קול מ'ש"ה פ'ל ש'לא ה'יה מ'ע'כב א'פילו ס'תמו ש'לא ב'מינו פ'שר.

וה'בן אלו ה'ס'ב'רות ו'א'ני ק'צ'רתי. ו'ב'ה'כי נ'ת'ב'א'רו ד'ב'רי ר'בנו ד'ש'פיר ה'ש'מיט מ'לת'א דר"ז ד'נ'קב ו'לא נ'סת'ם כ'שר ד'קי"ל פ'ל ש'אינו ר'אוי ל'ב'י'לה ב'י'לה מ'ע'כ'בת בו ו'ד'וקא ב'ד'חזי לקול ש'ופר הוא ד'כל הקולות כ'שרים בו ו'קי"ל כר"ח מ'ש'ום ר"י דר"נ פ'ליג ל'חו'מ'רא ו'ב'ע'ינן ת'לת ב'מינו ופ'חות מ'רו'ב ו'ש'לא ה'יה מ'ע'כב ק'וד'ם ס'תימ'ה וכמ"ש.

ומ'ה ש'ה'וכ'יח ה'ל'ח"מ ד'כ'נ'ונת ר'בנו ד'מ'ע'כב א'חר ס'תימ'ה ד'אי ה'יה מ'ע'כב ק'א'מר ת'ק'ש'ה ל'י'ש'נ'א ב'ת'רא דר' י'וח'נן ו'כי א'פ'שר ש'נ'פ'חת ר'ובו ו'לא י'ע'כב ה'ת'ק'יע'ה וכמ"ש ה'ת'וס'. אין ז'ה ק'ו'ש'י'א ל'פ"מ"ש ד'ל'י'ש'נ'א ב'ת'רא דר"י ס"ל כר"ז ד'ירו'ש'ל'מי ד'כל הקולות כ'שרין ו'לא מ'ק'רי מ'ע'כב ה'ת'ק'יע'ה א'א"כ נ'פ'חת ר'ובו ור"נ ל'ק'ו'ל'א ו'א'נן ק'י"ל ד'לא כר"ז ול"ב א'לא כר"ח אר"י ד'ירו'ש'ל'מי ו'כל"ק ור"נ ל'חו'מ'רא ו'ש'פיר פ'נ'ונת ר'בנו כמ"ש ה'ג' מ'י'י ו'נ'ת'ב'א'רו ד'ב'רו ב'י'ש'וב ה'ה'ש'ג'ות ותו ל'א מ'י'די.

פ'רק ב ה"ב א'נ'ד'רו'ג'ינוס ע' ה'ש'ג'ות ו'נ'ר'אה פ'נ'ונתו ל'פ"מ"ש ת'וס'פ'ות י'כ'מות ד'פ"ג ע"א ד"ה ב'ר'יה דת"ק דר' י'וסי ס'ובר ד'ח'ש'יב כ'ש'נ'יה'ם ב'מ'ק'צ'ת ק'צ'ת איש וק'צ'ת א'ש'ה. ומ"מ ד'ב'רו ת'מו'ה'ים ד'ב'ה'ד'י'א א'פ'ס'קה ה'ל'כ'ת'א כר' י'וסי ד'ב'ר'י'ת'א ו'ד'לא כת"ק ו'ה'רי ב'פ"ב מ'ה' נ'ז'ירו'ת ה"י פ'סק ר'בנו כת"ק א'ף ע"ג ד'פ'סק כר' י'וסי ו'ה'ע'י'ק'ר ל'ד'עת ר'בנו ש'הוא ס'פק מ'צ'ד ה'ט'ב'ע א'לא ד'ל'ע'נ'ין ד'י'ני ת'ו'רה ה'וי כ'ב'ר'יה וכמ"ש פ"ד מ'ה' אי'ש'ות ה'י"א ו'ב'כ'מ'ה מ'ק'ו'מות מ'ב'ו'אר ב'מ'י'י ד'א'נ'ד'רו'ג'ינוס ס'פק ו'לא ה'ש'י'גו ה'ר'א'ב"ד.

ו'ה'ר'מ'ב"ן ב'ק'ו'נ'ט'רס א'ח'רו'ן ל'י'כ'מות ה'א'ר'י'ה ל'ה'ש'י'ג על ה'ת'וס'פ'ות ד'ב'ר'יה ב'פ"ע הוא ו'ב'ו'ד'אי אינו ז'כ'ר מ'מ'ש ו'לא נ'ק'ב'ה מ'מ'ש. ו'ד'ר'ה ר'בנו מ'ח'נו'ר וע'ל'ח"מ.

הן א'מ'ת ד'מ'ע'ול'ם ת'מ'י'ה'ני על ד'ב'רי ת'וס'פ'ות ה'ל'לו ד'ה'א'י'ה ס"ד ד'פ'י נ'ו'ש'א ש'ח'י'יב ב'פ"ו ד'ה'א ק'י"ל פ"ו מ'ה' י'י'בו'ם ה"ב ד'א'נ'ד'רו'ג'ינוס אין לו ז'י'קה מ'פ'ני ש'אינו ר'אוי ל'י'ל'ד ו'ה'א'י'ה י'ת'ח'י'יב ב'פ"ו ע"ש וצ"ע.

מ'יהו ב'לא"ה ל'י'כ'א ל'פ'ר'ש ד'א'ס'ור ל'כ'ת'ח'ל'ה מ'ש'ום ל'ת'א ד'נ'ש'ים ה'מ'ס'ו'ל'לו'ת ד'ש'א'ני א'נ'ד'רו'ג'ינוס ש'י'ש לו ז'כ'רו'ת ו'א'ין ז'ה מ'ע'ש'ה מ'צ'ר'ים וכמ"ש ה'ת'וס'פ'ות וי"ל ד'ה'ש"ס מ'ק'ש'ה ד'בו'ש'א מ'ש'מ'ע נ'ש'ו'א'ין ו'ד'א'ין ד'ק'דו'ש'ין ת'ו'פ'ס'ין מ'מ'ש ו'ק'ש'ה לר"ל.

ואולם לזה דקדק רבנו פ"א מה"אב הט"ו ומותר לישא. שם ה"ד המתעסק עמ"ש פ"ב מהק"ש ה"א.

שם ה"ז ומותר לגדול ע' בהשגות ולפי גירס' דידן שהביא הלח"מ תנ"ה מתעסקין ביהו עד שילמדו אפילו בשבת ואין מעכבין מלתקוע בשבת ואצ"ל בי"ט הא גופא קשיא אמרת מתעסקין לכתחלה בשבת ונהדר קאמר אין מעכבין אבל לכתחלה אין אומרים תקעו לא קשיא פאן בקטן שהגיע לחינוך פאן שלא הגיע לחינוך שמעינן מיהו דבשלא הגיע לחינוך אין מעכבין אפילו בשבת והאיך כתב הרמב"ד דשלא הגיע לחינוך תוקעין בי"ט אבל בשבת לא אף דגירסת הרמב"ד פגירסת התוס' תנ"ה מתעסקין עמהו עד שילמדו אפילו בשבת ואין מעכבין מלתקוע בי"ט והאמרת רישא אפילו בשבת אין מעכבין פאן בקטן שהגיע לחינוך כו' ונראה דהרמב"ד גרים והאמרת רישא אפילו בשבת מתעסקין ומתרי פריה דברישיא נקיט מתעסקין אפילו בשבת ובסיפא משמע דאפילו מעכבין בשבת וזהו מוכרח לפי גירסת התוספות בבבביתא דליפא למימר דקס"ד דאין חילוק בין מעכבין למתעסקין דנדאי בקטן שלא הגיע לחינוך אסור להתעסק עמו פיון דלאו בר חינוך הוא וכן משמע בערכין דף ב' ע"ב הפל חייבין בתקיעת שופר לאתווי קטן שהגיע לחינוך דתנו אין מעכבין את הקטן מלתקוע בי"ט וע"ש בתוספות דכפי הנראה גרסינו במתני' מלתקוע בי"ט והש"ס מביא ראיה מסיפא דמתני' אבל מתעסקין כו'.

איברא כה"ג כתב וזה לשונו אין מעכבין את התינוקות מלתקוע ביום טוב ומתעסקין עמהו כדי שילמדו אר"א אפילו בשבת תנ"ה מתעסקין עמהו שילמדו אפילו בשבת ואם הגיע לחינוך ע"כ נראה מזה דמפרש פאית דאמרי שפרי"ף דאדרבה כשהגיע לחינוך אסור להתעסק עמו וכ"כ הסמ"ג עשין מ"ב וז"ל אבל בה"ג ובס"י ה"ג תניא מתעסקין שילמדו אפילו בשבת ואין מעכבין מלתקוע בי"ט הא בשבת מעכבין והא אמרת רישא אין מעכבין.

רישא בלא הגיעו לחינוך וסיפא שהגיעו לחינוך הילכך מעכבין בשבת וזו הגירסא תפס המיני עיקר עכ"ל ועיין בבבביתא דאורי הרא"מ וכן דעת הגהות מיי' דרבנו גרים גי' בה"ג וכמ"ש המ"מ ועלח"מ הגם דכפי' המשנה לרבנו כ' ואין מעכבין התינוקות מלתקוע אפילו בשבת ובתנאי שיהיו סמוכים לגדלות כדי שיעדעו לצאת י"ח פשיבא ר"ה ע"כ וזהו כפי סוגיא דערכין והפך דעת בה"ג מ"מ סובר הסמ"ג דיש פאן חזרה בחיבורו.

ויליישב דעת רבנו שנדחק בהן הלח"מ טובא וגם קשה טובא מסוגיא דערכין לרבנו נקדים ירושלמי הביאו הר"ן וז"ל מתני' בגדול בי"ט של ר"ה שחל בשבת ותני פן מלמדו לתקוע בשבת ואין מעכבין מלתקוע בי"ט ופי' הר"ן בגדול היינו קטן שהגיע לחינוך.

והנראה בבבביתא דירושלמי דבבביתא גרסינן כג' התוס' מתעסקין שילמדו אפילו בשבת ואין מעכבין מלתקוע בי"ט וקשה קושיות הש"ס תרתי דהא בשבת מעכבין וכ"ש דאין מתעסקין (והגירסא במתני' כפי' גי' שבערכין אין מעכבין מלתקוע בי"ט אבל מתעסקין עמהו שילמדו) ולזה מפרש הירושלמי דהא דתנו מלתקוע בי"ט לאו למידק אבל בשבת מעכבין אפי' בר"ה שחל בשבת (דשבות שבת חמור א"נ כדלקמן ה"ח וה"ט דאין תוקעין בשבת של ר"ה אלא בפני ב"ד מש"ה מעכבין) אלא דבגדול ר"ל בהגיע לחינוך מניחין

אותו לתקוע בר"ה שחל בשבת וה"ק אין מעכבין מלתקוע בי"ט אפילו חל בשבת פדין קטן אוכל נבלות שאין ב"ד מצווין להפרישו אלא דלומר להן תקעו אסור אבל מתעסקין עמהן עד שילמדו עיין בתוס' ערכין.

ולענן להתעסק עמו שילמדו כל שהגיע לחינוך עדיף דאם לא הגיע לחינוך אסור על דעת אביו כמש"ר פי"ב מה' שבת ה"ז ומש"ה מוקים מתני' בגדול ר"ל שהגיע לחינוך מתעסקין עמו אפילו בר"ה שחל בשבת והברייתא ה"ק מלמדין את שהגיע לחינוך אפילו בשבת והוא שחל בו ר"ה וקמ"ל רבוחא אע"ג שאין תוקעין אלא בפני ב"ד וכמ"ש.

וסיפאבלא הגיע לחינוך דאין מתעסקין עמהן אלא אין מעכבין ונקיט בי"ט לרבוחא שאפילו חל ר"ה בחול דוקא אין מעכבין אבל אסור ללמדן וכמ"ש ועפי"ז מהמ"א הכ"ז והכ"ח. א"נ דה"ק אין מעכבין את שלא הגיע לחינוך אבל התעסקו אסור ומשהגיע לחינוך מותר אפילו בר"ה שחל בשבת משא"כ בשבת דעלמא וכן מטין דברי רבנו פאן דמפרש מתני' דה"ק אין מעכבין מלתקוע בשבת דעלמא דלאו ר"ה והוא שלא הגיע לחינוך דמשהגיע לחינוך מצוה להפרישו דאין חינוך שייך אלא ביו"ט של ר"ה ואח"כ קאמר דמותר לגדול להתעסק ללמדן ביו"ט של ר"ה אפילו חל בשבת בין שלא הגיע לחינוך דאיכא צד להחמיר דאין חיוב ללמדו בין שהגיע לחינוך דאיכא צד להחמיר הואיל שמצוה להפרישו מתורת חינוך.

ולפ"ז פ"ה הברייתא מתעסקין ללמדו אפילו בשבת דוקא שבת שחל בו ר"ה כפי הירושלמי ויש מקום לומר דרבנו גורס בסיפא כג"י דידן ואין מעכבין מלתקוע בשבת ואצ"ל בי"ט ותיינו בלא הגיע לחינוך דאין מעכבין אפילו בשבת דעלמא ואצ"ל בי"ט של ר"ה שחל בשבת ומש"ה דקדק רבנו וכו' בשבת שאינו י"ט של ר"ה דהא דנקיט ברישא מתעסקין שילמדו אפילו בשבת היינו דוקא שחל בו ר"ה.

ובהכי ניחא נמי סוגיא דערכין דמוכיח מדתנן אין מעכבין כו' אבל מתעסקין דה"ק ולא עוד אלא דמצוה נמי איכא ללמדן אלמא דקטן חייב משום מצות חינוך דאל"כ ה"ה בדין אדרבה הואיל שהגיע לחינוך מצוה להפרישו.

וכ"ש אי גרסינן במתני' בי"ט פפי סוגיא דערכין ע"כ הא דקאמר ר"א אפילו בשבת ר"ל בר"ה שחל בשבת וכדעת הירושלמי ורישא דברייתא נמי בי"ט שחל בשבת וסיפא מפרש רבנו אפילו בשבת דעלמא דכשלא הגיע לחינוך ודאי אין אביו מצווה להפרישו וזה ברור.

ויש להסביר דהירושלמי וגם הבבלי ס"ל דבהכרח מתני' מתוקמא בי"ט שחל בשבת דאי ס"ד בחול אטו קטן גרע מגדולים דאע"ג שפבר יצאו י"ח מותרין לתקוע כל היום דהואיל והותר' א"ו דאיירי בר"ה שקל בשבת דאסור לתקוע חוץ לב"ד וקמ"ל דמ"מ אין מעכבין על הקטן ותיינו הא דבבבלי אר"א אפילו בשבת ר"ל ר"ה שחל בשבת וגם לשון רבנו בפ"ה המשנה יש לפרש דאין מעכבין בר"ה שחל בשבת הואיל שהותר בב"ד והוא שהגיע לחינוך כדי שילמדו לשנה הבאה וגירסת הבבלי היא מלמדין לתקוע בשבת ר"ל שחל בו ר"ה.

ואין מעפבין מלתקוע בי"ט ר"ל נמי שקל בשבת דאל"כ פשיטא כמ"ש אלא דנקיט
לאפוקי שבת דעלמא דמעפבין דסיפא בהגיע לחינוך דחייב להפרישו ורישא בלא הגיע
לחינוך וקמ"ל דאפ"י הכי מותר לחנכו אפילו בי"ט שחל בשבת.

גם י"ל דגריס רבנו בברייתא מתעסקין שילמדו בשבת ואין מעפבין מלתקוע בשבת ול"ג
ואצ"ל בי"ט ופריף היא גופא ק' אמרת מתעסקין ונהדר תני אין מעפבין ולכתחלה לא
ומשני דסיפא בלא הגיע לחינוך וה"ק אין מעפבין אבל אין מחוייב להתעסק ורישא נקיט
למצנה בהגיע לחינוך ומ"מ סובר רבנו דרשות להתעסק אפילו לא הגיע לחינוך
והירושלמי וסוגיא דערכין מפרשים מתעסק עמהו למצנה בהגיע לחינוך והיינו בר"ה
שחל בשבת דהותרה בב"ד וכמ"ש.

גם י"ל דרבנו מפרש הך דר"א אפילו בשבת ר"ל בשבת דעלמא וארישא קאי דאין
מעפבין אפילו בשבת וביום טוב מתעסקין נמי שרי וה"ג תנ"ה מתעסקין בהו עד שילמדו
(ול"ג בשבת) ואין מעפבין בשבת ואצ"ל בי"ט ומייתי ראיה דאין מעפבין אפילו בשבת
דחיי מתרצא מתני'.

ופריף אמרת מתעסקין עד שילמדו משמע דבי"ט אומרים תקעו ונהדר קאמר דאין מעפבין
בי"ט מדנקיט ואצ"ל בי"ט ומשני דבהגי' לחינוך מצנה נמי איפא ללמדו. א"נ ה"ק דכל
שהגיע לחינוך בי"ט מצנה להתעסק בשבת שלפני ר"ה אע"ג שלא הגיע לחינוך עדיין
בשבת אבל לא הגיע לחינוך בר"ה אסור להתעסק עמו בשבת שלפני ר"ה והבוחר יבחר.

שם ה"ח פשגזרו כו' (עמ"ש ח"א) ומה שהניח הלח"מ דברי רש"י בצ"ע עמד על זה
התי"ט ותי' דרש"י ס"ל דהא דאמר ברישא אבל לא במדינה לאו פלגא הוא וסמך אפרט
דסיפא דבמדינה יש חילוק שבירושלים וכל עיר שרואה אין תוקעין אא"כ בזמן שב"ד
יושבין במקדש אבל במקדש תוקעין אפילו בזמן שאין ב"ד יושבין שאין שבות במקדש.

ורבנו לשטתו עיין פ"א מה' שקלים ה"ט שכ' בט"ו בו ישבו השולחנים בכל מדינה
ומדינה דאין פי' מדינה ירושלים וכמש"ר בפ"ה המשנה פ"א דשקלים מ"א וע' פ"ב מה'
שקלים ה"א ועפ"י ד מה' תפלה ה"י וצ"ל דאנשי ירושלים פלם התפללו במקדש דבהכי
ניחא מש"ר פ"ז מה' לולב הי"ג וניחא מש"ר פ"ק מה' נזירות ה"ג.

פרק ג ה"ד שיעור תרועה ע' השגות וכ' ה"ר"ן דהראב"ד מפרש פיון דמסיק הש"ס אמר
אב"י בהא ודאי פליג שוב א"צ לדחוק דחשיב תקיעה דכלהו בבי אלא דשיעור תקיעה
ט' טרומטין שהן ג' תרועות.

וכן שלשה שברים הם ט' טרומטין דכל שבר ג' טרומטין. ועמ"מ דעת רבנו.

ובר"ן סתם פי' רבנו דא"כ יהיה שיעור תקיעה חצי שבר דהיינו טרומטין וחצי וכן הלח"מ
נדחק טובא ונהראה דרבנו סובר דלא בא תנא דידן להורות שיעור תקיעה דנדאי רשאי
להאריף ולקצר בין בתקיעה ובין בתרועה אלא דה"ק שעכ"פ יאריף בתרועה כמו בב'
תקיעות קצרות.

דלמ"ד בירושלמי צריף להריע מתוך פשוטה דמסתבר דשיעור קול פשוט שבתחלה
וסוף מצטרפין ותרועה שבאמצע פשיעור ההתחלה והסוף ופשוט נמי דג' שברים הן כב'

תקיעות והיגיו דקאמר רבנו ג' שְׁבָרִים כְּתוּבָה דְּנִמְצָא אִין תְּקִיעָה פְּחוּת מְשַׁבֵּר וּמְחַצָּה וְאוּלָם הַיְבָבוֹת שֶׁבְּתוֹעָה הֵם ט' או יוֹתֵר בְּכַדֵי ג' שְׁבָרִים שֶׁהֵן ב' תְּקִיעוֹת וּבִירוּשָׁלַיִם לִיכָא הֶכְרַע לְשִׁיעוּר תְּרוּעָה דה"ג אִיזְהוּ הֶרְעָה ר"ח ור"מ חז אָמַר אֵהֵן טְרִימוּטָה וְחַד אָמַר תֵּלֵת דְּקִיקִין ע"כ.

וְאִין בְּמִשְׁמַעוֹת זֶה אֵלָא דְּמַר סָבַר טְרִימוּטָה ר"ל יְבָבָה וּמַר סָבַר שְׁלִשָּׁה שְׁבָרִים וְלֹא נִתְבָּאָר כָּלֵל מִנֵּן הַיְבָבוֹת אֵלָא שֶׁיְהִיֹּ כַב' תְּקִיעוֹת פְּאוּרָה ג' שְׁבָרִים וְהָא דְּקִיקִין דְּפִלְיָה לְאוּ בְּשִׁיעוּר פְּלִיגֵי דְּנִדְאֵי תְּרוּעָה כַּג' שְׁבָרִים שֶׁהֵן ב' תְּקִיעוֹת וּבְכָל יְבָבָה יֵשׁ כַּמָּה טְרוּמִיטִין וְאַרְפָּה פְּשִׁיעוּר שְׁבָר וּמְדַנְקִיט מַר ג' יְבָבוֹת וּמַר נְקִיט ג' שְׁבָרִים מְכָלֵל דְּפִלְיָה בְּמַהוּת תְּרוּעָה וְסָרָה מְעַל רַבְּנוּ תְּלוּנַת הָרָ"ן וּמָה שֶׁנִּדְחַקְהֵם"מ שְׁלֹא בִּיאָר רַבְּנוּ יָפָה שִׁיעוּר הַטְּרוּמִיטִין.

וּלפ"ז בְּתִשְׁר"ת לְדֶרֶךְ רַבְּנוּ צְרִיף שֶׁתְּהִיָּה הַתְּקִיעָה פְּשִׁיעוּר ג' שְׁבָרִים דה"ל כְּתוּבָה פִּינֵן דְּגִבּוּחֵי וְנִלְיָל הֵנִי תְּרוּעָה. שָׁם הִי"ג הַתְּקִיעוֹת ע' הַשְּׁגוֹת וּבִלְח"מ וצ"ל דְּהֶרְאָב"ד מְחַלֵּק בֵּין יְחִיד לְצִיבּוּר דְּבְצִיבּוּר תְּקִיעוֹת מְעַכְבִּין הַבְּרָכוֹת כַּפְּרִיש"י מִיְהוּ בְּנוֹסַח הַמ"מ וּמ"ע לִיתָא הַשְּׁגָה זוֹ וְעַמְש"ר בְּפִרְקִין ה"ו וְה"ח וּבְהַלְכוֹת תְּעֵנִית הַשְּׁמִיט דְּאִינֵן מְעַכְבִּין וְאוּלַי נִלְמַד מִסְתַּמָּא מְדִלָּא הַזְּפִיר עֵיכּוּב אֵלָא כָּאֵן בַּר"ה וְה"ה בְּיוֹבֵל דְּיוֹם הַכַּפּוּרִים כַּנ"ל ה"ח.

פֶּרֶק ד' ה"י סִיפּוּף ע"ג מְבוּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְקִי ע' בְּתוֹ דְּמוֹקְמוּ פְּשִׁהֲנִיַח חֵלֶק לְצַד דּוֹפוֹן הַאֲמַצְעֵי בְּלֵא סִפּוּף וְדוֹחֵק לְהַעֲמִיס זֶה בְּכּוֹנוֹת רַבְּנוּ דְּכַה"ג ה"ל לְפִרְשׁ וְלֹא לְסַתּוּם. וְהַנֶּרְאָה דְּרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ בְּמְבוּי מְפּוֹלֵשׁ יֵשׁ לָהּ צוּרַת הַפְּתַח מְצַד זֶה וְלַחֵי מְצַד זֶה וּבְסוּפָה בְּעֵינֵן פֶּס ד' וְעַמְש"ל ה"ב.

שָׁם הִי"א נֶעֱזַד ד' קוֹנְדִּיסִין ע' הַשְּׁגוֹת וּבַמ"מ וְהִנֵּה לְשׁוֹן הַבְּרִייתָא הַשְּׁנִינְיָה ת"ר נֶעֱזַד ד' קוֹנְדִּיסִין בְּאַרְצֵי כו' שֶׁהִיָּה רִי"א דְּיוֹמָד סוּפָה טְפַח וּחַכ"א עַד שֶׁיְהִיֹּ שְׁתֵּימִם כְּהַלְכָתוֹן מִשְׁמַע פְּגִירַת הַרְּאָב"ד וַיֵּשׁ לְדַחוּת.

וְהַרְּאִיָּה שֶׁל הַמ"מ חֲזָקָה. שָׁם הִי"ב וְאֵע"פ שֶׁפְּרוּז מְרוּבָה כו' עַמ"מ וְעַמ"ש פִּי"ו מַה שֶּׁבֵּת הִי"ו.

וְעַלֹּח"מ שֶׁנִּדְחַק טוּבָא בְּדַבְרֵי הַמ"מ. וְהַנֶּכּוֹן בְּכּוֹנוֹת רַבְּנוּ בְּפִי הַבְּרִייתָא דְּלַעֲנִין שֶׁבֵּת מְצַטְרֵפִין הַפְּרָצוֹת שֶׁל ד' רוּחוֹת שֶׁכְּשֶׁהִקְרַף פְּרוּז מְרוּבָה עַל הָעוֹמֵד אִינָה מְחַצָּה וְאִסוּר לְטַלְטֵל וְאֵע"פ שֶׁיֵּשׁ לְהַפְּרָצוֹת צוּרַת הַפְּתַח דּוּמִיָּא דְּפִתְחִים וְחִלּוּנוֹת וְאִין שׁוּם פְּרָצָה יִתֵּר מְעַשֵּׂר עַד שֶׁיְהִיָּה עוֹמֵד כְּפְרוּז בְּהִיקָף מִד' רוּחוֹת.

מִשָּׂא"כ לַעֲנִין סוּפָה כָּל שְׂאִין בָּהּ פְּרִיצָה יִתֵּר מְעַשֵּׂר וַיֵּשׁ לָהּ שְׁתֵּימִם כְּהַלְכָתוֹן וְשְׁלִישִׁית טְפַח ה"ז כְּשֶׁרָה אַע"ג דַּע"י הַצְּטְרָפוֹת הַפְּרָצוֹת שְׁבַד' רוּחוֹת פְּרוּז מְרוּבָה וְאִין לְהַפְּרָצוֹת צוּרַת הַפְּתַח וְהוּא שֶׁיְהִיָּה בְּקֶרֶן זְוִית ז"ט עַל ז"ט שְׁלֵמִים כְּשִׁיעוּר הַכֶּשֶׁר סוּפָה כַּמ"ש הָרֵא"ש סוּפָה דָּף ז' וְהַטּוֹר וּש"ע סִי' תַר"ל וְאֵם יֵשׁ פְּרִיצָה יִתֵּר מְעַשֵּׂר אַע"ג שֶׁיֵּשׁ לָהּ צוּרַת הַפְּתַח בְּעֵינֵן אִף בְּסוּפָה שֶׁיְהִיָּה עוֹמֵד כְּפְרוּז ע"י הַצְּטְרָפוֹת הָעוֹמֵד שְׁבַד' מְחַצָּה הַהִיקָף וְשֶׁיְהִיָּה בְּקֶרֶן זְוִית ז"ט עַל ז"ט וּבְשְׁלִישִׁית טְפַח שׁוֹחֵק בְּפָחוֹת מַג'.

נמצא בסוכה גדולה עֶשֶׂר על עֶשֶׂר פְּשִׁישׁ לָהּ ב' דְּפָנוֹת פְּעִין גָּאָם וּבְשִׁלִּישֵׁי טַפַּח שׁוֹחֵק בְּפָחוֹת מִג' לְדוֹפָן דְּהוּ"ל ב' דְּפָנוֹת וּד"ט עוֹמֵד דְּפָחוֹת מִג"ט הָיוּ לְבוּד מִמִּילָא אַע"ג דְּמִוֹתֵר דוֹפָן ג' וְגַם כָּל דוֹפָן רְבִיעִי פְּרוּץ וְהַפְּרָצוֹת יִתֵּר מֵעֶשֶׂר כְּשֶׁרָה שְׁהָרִי עוֹמֵד מְרוֹבָה אֲבָל אִם בְּהֶנֶךָ ב' דְּפָנוֹת שְׂפָעִין גָּאָם יֵשׁ פְּתָחִים וְחִלּוּנוֹת יִתֵּר מִד"ט דְּהָיוּ פְּרוּץ מְרוֹבָה בְּהַצְטָרְפוֹת ד' רוּחוֹת הַהִיקָף פְּסוּלָה אֲפִילוּ יֵשׁ צַה"פ לְפָרְצָה וְעַל פְּנֵי מוֹתֵר הַדוֹפָן ג' וְכָל הַדוֹפָן ד'.

משא"כ בסוכה קטנה פחות מעֶשֶׂר וּשְׁתַּיִם כְּהִלְכָתָן וּשְׁלִישֵׁי טַפַּח שׁוֹחֵק אַע"ג שְׁיֵשׁ בְּאוֹתָן הַדְּפָנוֹת הַשְּׁתַּיִם פְּתָחִים וְחִלּוּנוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר מִשְׁמֵנָה דְּנִמְצָא בְּהַצְטָרְפוֹת הַהִיקָף פְּרוּץ מְרוֹבָה וְאִינָה מְחִיצָה לְשַׁבַּת מְכַל מְקוֹם בְּסוּכָה כְּשֶׁרָה שְׁהָרִי אֵין פֶּאן פְּרָצָה יִתֵּר מֵעֶשֶׂר שְׁהָרִי דוֹפָן הַרְבִּיעִי כְּלוּ אֵין בּוֹ עֶשֶׂר וְכִינּוּ שְׁיֵשׁ בְּקֶרֶן זְוִית ז"ט עַל ז"ט הַסוּכָה כְּשֶׁרָה.

והיינו דאָמְרָה הַבְּרִיָּיתָא יִתְרָה שַׁבַּת עַל סוּכָה וּדְלֵא כְּפִירוּשׁ הַמ"מ עַל דוֹפָן שְׁלִישִׁית. וַאֲ"כ אֲזַדָּא מַה שְׁנִדְחַק הַלַּח"מ לְדַרְךָ הַמ"מ דְּשִׁפִּיר קֶאָמֵר רַבָּא מִיגוּ דְּהָנִי דוֹפָן לְסוּכָה דְּהָא מִשְׁפַּחַת בְּסוּכָה פְּחוּתָה מֵעֶשֶׂר דְּלִיכָא פְּרָצָה עֶשֶׂר וְהַפְּרוּץ מְרוֹבָה ע"י פְּתָחִים וְחִלּוּנוֹת דְּאֵהְנִי מִיגוּ בְּשַׁבַּת שַׁבְּתוּף הַחָג (וְזֶהוּ לְדַרְכֵּנוּ מִיְהוּ גַם לְדַרְךָ הַמ"מ אֵין הַתְּחִלָּה לְקוֹשְׁיַת הַלַּח"מ כִּינּוּ שְׁהַדוֹפָן רְבִיעִי פְּרוּץ בְּמִלּוּאוֹ וְאֵין לָהּ דִּין מְבוּי אֲלֵא דִּין חָצֵר וּבְעִינּוּ פְּסִין אוֹ פֶּס ד' וְשִׁפִּיר אִיצְטְרִיף מִיגוּ בְּשַׁבַּת שַׁבְּתוּף הַחָג וְדַבְּרִי הַלַּח"מ תְּמוּהִין).

גם מה שֶׁהַקְּשָׁה הַלַּח"מ לְפִי מַה שְׁצִיָּדַד הַמ"מ פ' י"ו מַה שַׁבַּת הִי"ו דְּמוּדָה רַבְּנוּ דְּאָף בְּשַׁבַּת מְהִנֵּי צַה"פ לְפְרוּץ מְרוֹבָה דַּא"כ הָאִיף יִפְרֵשׁ רַבְּנוּ יִתְרָה שַׁבַּת עַל סוּכָה וְנִדְחַק דְּפְרוּץ מְרוֹבָה בְּרוּחַ שְׁלִישִׁית הוּא דִּיתְרָה שַׁבַּת עַל סוּכָה.

הוּ אָמַת שְׁזֵהוּ מִשְׁמַעוֹת הַמ"מ. אָף דְּבִלְא"ה אֲפִילוּ תִּימָא דְּמוּדָה רַבְּנוּ דְּמְהִנֵּי בְּשַׁבַּת צַה"פ לְפְרוּץ מְרוֹבָה וְאֵין בְּפְרָצָה יִתֵּר מֵעֶשֶׂר יֵשׁ לְפְרֵשׁ יִתְרָה שַׁבַּת בְּפְרָצוֹת פְּחוּת מֵעֶשֶׂר וּפְרוּץ מְרוֹבָה וְלִיכָא צוּרַת הַפְּתַח.

וְהָא דְּנִקִּיט רַבְּנוּ סוּכָה שְׁיֵשׁ לָהּ פְּתָחִים הַרְבֵּה ר"ל בְּפְתָחֵי שְׁיִמְאֵי וּמִשְׁפַּחַת לָהּ בְּסוּכָה פְּחוּת מֵעֶשֶׂר מִיְהוּ לְפַמ"ש לְקַמֵּן הָאָמַת בְּכּוֹנוֹת רַבְּנוּ אֲפִילוּ בְּפְתָחִים מִמֵּשׁ אָמְנָם מַה שְּׁפִיָּים הַלַּח"מ בְּבִאוּר מ"ש הַמ"מ וְכֵן מְבֹאָר פ"ק דְּעֵרוּבֵין דְּסוּכָה וְשַׁבַּת שְׁוִין לְדַבְּרֵי זֶה דְּכּוֹנוֹתוֹ מְסוּגֵיָא דְּעֵירוּבֵין דַּט"ו וְסוּכָה דַּט"ו.

דְּבָרֵינוּ תְּמוּהִין דְּמָה עִנִּין לְפְרוּץ כְּעוֹמֵד דְּסִכָּה לְפְרוּץ מְרוֹבָה דְּדְפָנוֹת דְּהָא אָנּוּ קִי"ל כַּר"פ דְּפְרוּץ כְּעוֹמֵד מוֹתֵר בְּדְפָנוֹת כְּמְבֹאָר כָּאן וּבְפִי"ו מַה שַׁבַּת הִי"ו וּמ"מ קִי"ל פ"ה מַה סוּכָה הַט"ו דְּפְרוּץ כְּעוֹמֵד בְּסִכָּה פְּסוּל וּכ"כ רַבְּנוּ בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה עֲלֵה מִתְּנִי דְּהַמְּקָרָה סוּכָתוֹ בְּשִׁפּוּדִין וְהַטַּעַם כִּינּוּ דַּר"פ הוּא דְּאָמֵר כְּזוּזָא מְלַעִיל כְּאִיסְתְּרָא מְלַתְּחַת בְּהַכְּרַח אָף ר"פ מוֹקֵים בְּגִבְנֵס וְיוֹצֵא ע' סוּכָה דַּט"ו וְזֵהוּ שַׁכ"ר פ"ה מַה סוּכָה הִי"ו מְפָנִי שְׁסִכָּה פְּסוּל כְּפְרוּץ הוּא נִחְשָׁב פִּי' וּמַש"ה פְּסוּל מִתּוֹרַת חֲמַתָּה מְרוֹבָה מְצַלְתָּה עַמ"ש פ"ה מַה סוּכָה הִי"ו.

ותו אין הִבְנָה כָּלֵל לְדַבְּרֵי הַלַּח"מ דְּהָא מְרוּצַת דְּבָרֵי הַמ"מ לְהוֹכִיחַ כַּדְע' הַחוֹלְקִין דַּס"ל דְּצַה"פ מְהִנֵּי בְּפְרוּץ מְרוֹבָה כְּשִׁאֵין פְּרָצָה יִתֵּר מֵעֶשֶׂר וְהָאִיף מוֹכַח מְסוּגֵיָא דְּעֵירוּבֵין דַּט"ו אִי צַה"פ מְהִנֵּי אוֹ לֵא.

ובמ"כ הלח"מ פנונת המ"מ פשוטה לסוגיא דעירובין די"א דמשמע ה"מ דדוקא אליבא דרב סובר רב יוסף דחצר שרונה פתחים ושלונות אינו ניתר בצה"פ משא"כ לסתם מתני' דקי"ל פנוניה מתוקמה דברייתא בפתחי שימאי וזהו שכ' המ"מ דחלקו על מש"ר דיתרה שבת דצה"פ לא מהני בפרוץ מרובה דבעירובין די"א מבואר דגם בשבת אליבא דרבנן מהני צה"פ בפירצה פחות מעשר ופרוץ מרובה כמו דמהני בסופה וזה ברור בכפונתו ועמש"ל דמצינו לפרש יתרה שבת בפרוץ מרובה וליבא פירצה יתר מעשר ואין להפרצות צה"פ.

אמנם בקושטא אין הכרח מסוגיא דעירובין די"א עמ"ש בחלק שו"ת שמ"ז בענין פיתחא בקרון נזית באלכסון דרבנו ס"ל דאיכונמתא דר' כהנא בפתחי שימאי דחזיה בעלמא דדוחק הוא דא"כ לנקוט בברייתא דפנות שרובן פתחים ושלונות מותר ובלבד שהם פתיקונם ר"ל בשקפי ותקרה ותו דגוף לשון פתחים ושלונות דחוק דהל"ל שיש בהן פרצות מרובות ולא סמכינן אשינויאי ונשאר הסייעתא דרב יוסף קיימת אפילו לדין דקי"ל כסתם מתני' דמהני צה"פ ליתר מעשר מ"מ פרוץ מרובה גרע דלא מהני צה"פ דברייתא זו הלכה היא הובא בעירובין די"ו.

והפ"ל דפסיקא לרבנו דאין צה"פ מתיר בפרוץ מרובה כמו שהוכיחו התוס' עירובין די"א ד"ה אלימא מדהצריכה מתני' בש"יירא שלשה חבלי' והוכחה זו מפורשת בירושלמי פלאים וירושלמי עירובין אמנם ממשנה זו ליבא הוכחה אלא בפרצה יותר מעשר ופרוץ מרובה אלא מן ברייתא זו דדפנות שריכה בהן פתחים ושלונות דנקיט סתם משמע אפילו בפרצות פחות מעשר דמש"ה לא אוקים רב כהנא ביתר מעשר והוצרך לדחוק בפתחי שימאי.

והא דפריו הש"ס לר' יוחנן אלימא בעשר בהא לימא בשבת לא מתרץ רבנו פתרוץ הריצב"א שבתוספות ד"ה אלימא הנ"ל. א"נ דודאי אף לר"ל דאמר פ"ש שהתירו לכלאים כ"ף התירו לשבת בהכרח לא איירי בפרוץ מרובה על העומד מד' רוחות דהא סתם ש"ד יתר מעשר ומוכח ממתניתין דשיירא דלא מהני צה"פ א"ו דאיירי ר"ל מרוח א' ועלה פליג ר' יוחנן ואוסר אפילו מרוח א' ונשפיר מוכח דר' יוחנן ס"ל כרב ברות א' ע' ריטב"א עירובין.

גם י"ל דהוקשה לרבנו האיף ס"ד דר' יוחנן ס"ל כרב והאר"י הלכה כסתם משנה א"ו ה"ק דס"ל כרב בפרוץ מרובה ובעומד פרוץ ס"ל כסתם משנה. והא דהשמיט רבנו מימרא דרבא דאמרינן מיגו אף מקילתא לחמירתא ראיתי שהרא"ש נתן טעם להרי"ף שהשמיטו משום דכינן דקי"ל דבעינן נמי צה"פ נמצא יש בסופה ג' דפנות דחשיב רה"י ד"ת אף לשבת.

ואין זה מספיק דאפתי הא ודאי דאסור לטלטל בשבת בסופה בת ג' דפנות והד' פרוץ במלואו עד שיעשה פסין או פס ד"ט. וכ"ש לדרף רבנו דפרוץ מרובה פ"ש בסופה דלא ה"ל להשמיט מיגו זה בשבת שבתוף הקג.

והנכון דדוקא בהנהגת תרי מימרי דרבא דמהני מיגו מחמירתא לקילתא הוא דקי"ל פנוניה דרבא אבל לומר מיגו מקילתא לחמירתא קי"ל כאב"י דאע"ג דאב"י ורבא הלכה כרבא

זולת יע"ל קג"ם רבנו גריס פגירסת הרי"ף דגריס רבה בהנהו תלת מימרי ושפיר פסוק פאפיי לגביה רבה להחמיר בד"ת דפרוץ מרובה אינה מחיצה ד"ת וגם סתמא דבריינתא מסייעה לאפיי וזה ברור.

שם הי"ג סופה שאוירה גבוהה כו' היתה גבוהה כו' יחשבו פגג עבה עיין עירובין ד"ג ע"ב דקי"ל פרבא דחלל סופה וחלל מבוי תנו וע"ש בתוספות ד"ה חלל סופה ושם בגמרא ע"א נעשית כצלתה מרובה מחמתה וזהו מש"ר יחשבו פגג עבה פ"י דלא קלשינו לה.

שם הי"ו ועושה אדם ע' בהשגות ודבריו תמוהין כמ"ש המ"מ ואולי הוקשה להראב"ד לשון וכן עושה בכלים. ועיין מ"ע ודבריו תמוהים.

והנכון דתוספת אהל לא שייך באדם רק בכלים הוצרך רבנו לאשמעין דשרי תוספת אהל עראי. פ"ק ה"ד סיפכה בפשתן ע' בהשגות ובמ"מ (ועמ"ש פ"ה מהט"מ הי"ב דלדעת רבנו אנוני פשתן מטמאין באהל ומ"מ י"ל דסובר רבנו פדעת תוספות סופה די"ב ע"ב ד"ה באנוני דבעינן דבר המטמא בשאר טומאות ע"ש והנה רבנו בפ"ה המשנה מפרש כפי התוס' דאנוני של פשתן היינו טווי.

ולענן קושית הלח"מ נראה דבדייק ולא נפיץ סובר רבנו דאין מספכין לכתחלה וכשר בדיעבד אבל דייק ונפיץ פסול בדיעבד. שם ה"ו מחצלת כו' ע' השגות ובמ"מ ולח"מ ולא זכיתי להבין דבשלמא לדרף רש"י וראב"ד שפיר ברישא דשל שיפה ושל גמי שהן רפין אין חילוק בין גדיל ואריג דאפי' גדיל אין מספכין בקטנה דראוייה לשכיבה ומ"מ מספכין בגדולה אפילו ארוגה דסתם גדולה לסיפוף כת"ק דר"א ומכ"ש דמספכין בגדולה דקנים וחלף אפילו ארוגה פיון דקשים הן אלא דבקטנה של קנים וחלף דקשים הן כל שהיא גדיל אין מספכין אא"כ ארוגה.

משא"כ לדרף המ"מ האף אפשר דבגדולה אריג של קנים וחלף קשים אין מספכין ובשיפה וגמי הרפין מספכין בכל גדולה אפילו אריג. וכה"ג יש לתמוה על הרא"ש שדבריו בנישוב דברי הרי"ף מתפרשים פדברי המ"מ.

וכפי הנראה דהמ"מ מפרש דהף בבא דארוגה קאי גם ארישא ונקיט לה בסיפא לרבותא דאפילו בקנים וחלף הקשים נמי אין מספכין בגדולה שהיא ארוגה ומש"ה הוצרך לפרש גדולה דסיפא בחולם מלשון גדלות פיון דרישא נמי איירי בגדיל אלא דקמ"ל בסיפא דכל שהיא גדול דוקא מספכין בו אפילו בקנים וחלף הקשים משא"כ בקטנה אע"ג שאינה אריג דבהכי מיושב קושית הלח"מ.

ומ"מ אין זה מספיק דה"ל לכרוף מחצלת של שיפה וגמי וקנים וחלף קטנה אין מספכין גדולה מספכין. ארוגה אין מספכין וליכא למימר דהמ"מ מפרש בהפ"ה דשיפה וגמי קשים וקנים וחלף הם רפים לגבייהו דמש"ה דוקא בקנים וחלף הרפין הוא דגדולה שהוא אריג אין מספכין בה משא"כ בשיפה וגמי הקשין אפילו אריג אין מספכין בגדולה.

דזה אינו דבהדיא כ"ר פ"ק כ"ה מה' פלים הי"ג מחצלת הקש מתמאא במדרס וש"ל קנים וחלף טהורין מפני שאינה ראוייה למדרס ושאר המחצלאות אם עשאה לשכיבה מקבלת טומאה עשאה לסכוף טהורה עשאה סתם גדולה סתמא לסיפוף קטנה סתמא לשכיבה ע"כ.

מבואר מזה דש'ל קש' שהיא רפה ממש טמאה אפילו סתם גדולה ושל קנים ושלף טהורין אפילו סתם קטנה ושארי המחצלות דהיינו ודאי אפילו שיפה וגמי שהם קשין יותר מקש ורפין מקנים ושלף הוא דיש חילוק בין גדולה לקטנה.

ומוכרח מזה דרבנו ג"כ מפרש כפרש"י והראב"ד דבקנים ושלף אפילו קטנה מספכין בה כל שהיא גדיל ולא אריג וכבר העיר בזה הלח"מ ומה שתירץ דמודה רבנו דשלף קנים ושלף מטמאין טומאת מת אע"ג שאין ראויין למדרס והביא ראיה ממש"ר פ"א מה' פלים הי"ג כל הפלים העשויים מן הגומא ומן הערפה ומן הקנים כו' ומן השלף פגון הפכפכות והטרסקלין והמחצלות והמפצות הכל בכלל פלי עץ כו' אינו ראיה לכל דהא מבואר פ"א מה' פלים הי"ג דפשוטי פלי עץ אינו מקבל שום טומאה אלא מד"ס זולת טומאת מדרס מקבל ד"ת כל שעשוי למשכב ומרכב ע"ש.

דלפ"ז ה"ק רבנו דהפכפכות וטרסקלין שהם פלי עץ של בית קיבול טמאין ד"ת והמחצלות והמפצות יש להן דין פשוטי פלי עץ שטמאין בכל הטומאות מד"ס אבל טמאין מדרס ד"ת כל שעשאן למשכב ומרכב ודלא כמ"ש הלח"מ דטמאין בשאר טומאות וטהורין מן המדרס.

גם מ"ש הלח"מ וא"ת אפתי אמאי אינה מטמאה מדרס כו' וכמ"ש בפכ"ז שלשה מפצין הן ע"ש ה"ט. נראה פוננת הלח"מ לפמש"ר פכ"ג מה' פלים ה"א המפץ הוא המחצלת שאורגין אותו מן הסוף והחבלים והגומא וכיוצא ואינן בכלל פלים האמורים בתורה ואע"פ כהוא מתטמא מדרס ד"ת שהרי ריבה הפתוב כל המשכב וזה ראוי למשכב ועשוי לו וכן מתטמא במת ובשאר טומאות מד"ס כדן פשוטי פלי עץ וזה לכל גדול שכל המתטמא מדרס מתטמא בשאר טומאות ע"כ פי' שכל המתטמא מדרס ד"ת מתטמא מיהות מד"ס בשאר טומאות ועיין בפ"י המשנה לרבנו פכ"ד דכלים מ"י שהאריה בבאיור מפץ שהוא מחצלת ארוג וכפי הנראה שדקדק רבנו המחצלת שאורגין מן הסוף והחבלים והגמי דהיינו של שיפה וגמי שהן רפין הוא דכל שהוא אריג דהיינו מפץ אין מספכין בה אפילו היא גדולה משא"כ העשויין מקנה ושלף אע"ג שהיא ערוגה כל שהיא גדולה מספכין בה וכדר"י בר יוסי ור' דוסא.

והנכון ביישוב דברי רבנו דלענין מדרס פסק כריב"י ור' דוסא דשל קנים ושלף אין טמאין מדרס אפילו ארוגה וקטנה ורבנו מפרש נמי כפרש"י והראב"ד וכמ"ש אלא דמ"מ לענין סכך פסק רבנו פסתם מתני' דאפילו של קנים כל שהוא קטנה סתמא לשכיבה ואין מספכין בה דאע"ג שטהורה ממדרס ד"ת עדיין מקבלת טומאה מד"ס כדן פשוטי פלי עץ וסובר רבנו דאין מספכין בדבר המקבל טומאה מד"ס ועיין תוס' סנף די"ב ע"ב ד"ה בתפץ ושם בתוספות ד"ה בית קיבול דס"ל לרבנן דשאני סנף דמחמירין בה טפי ומש"ה אין מספכין בחצים נקבות אע"ג דקי"ל בית קבול העשוי למלאות טהור עמש"ר פ"ב מה' פלים ה"ג ובמ"ל שם ותו לא מידי.

שם ה"ח ובלבד שלא יהיה בכל נטר ונטר ד"ט. הרא"ש תמה על רבנו מסוגי' דסנף דט"ו בבבלי תקור' קמפלגי.

וניש לנישב דקשה לפי רש"י למה קיל טפי ביטול תקרה דאע"ג דאיהו גמיר ובקי בתולמ"ה כ"ע מי גמירי ובכל התורה קי"ל דגזרינן מפני הרואים שלא ידעו אם פקפק או לא. לכן מפרש רבנו דהמקשן פריף מדסתם במתני' ש"מ דאפילו ברחב ד' מיירי ומשני דמש"ה סתמה מתני' משום דלא איירי פלל לענן גזרת תקרה מד"ס דלענן זה שאני לן בין ד' לפתות מד' אלא איירי בביטול תקרה דפסול ד"ת משום תולמ"ה דר"י ס"ל דאף בפקפוק מותר ד"ת משום תולמ"ה ור"מ ס"ל דבפקפוק עדיין חשוב מן העשוי ופסול ד"ת.

וע' די"ב סוגיא דהחוטט בגדיש דיש משניות דאיירי ד"ת ובזה מתרץ קושניית התוספות ד"ה ר"מ. שם ה"י ואין חבילה עיין בהשגות ומ"מ ולח"מ וכ"כ ה"ר מנוח דמה ענן חבילה לאגד.

שם הי"א חבילות קטנות עכ"מ ולק"מ דה"ק קטנות באנרף ר"ל שיהן קצרות שעומדין להמכר בשוק ומ"מ לעולם דאיפא כ"ה וזה פשוט. שם הי"ב העושה כו' לשון הראב"ד א"א ראיתי ששנה בדבר זה ב"פ כו' כמו שהעתיק המ"ע לשונו לקמן הי"ד ועמ"מ ולח"מ.

ואנכי הרואה בכוננת הראב"ד דרש"י פי' בשחבטן שהשפיל ענפיו למטה ועירבן ורבנו והראב"ד ס"ל דכה"ג לא חשיב ביטול ברוב כפרש"י פינן שהתערוכת נודע וניכר שהרי הפסול מחובר ויכול להפרידו.

וכן אף בתלוש אם עירב סכף פסול המקבל טומאה עם סכף פשר נמי מינכר איסורו שהרי מין אחר הוא וכבר העיר הר"ן סכרא זו ונדחק בה ובתנמת ישרים סי' רמ"א השיג הראב"ד על הר"ן ה' וז"ל א"א לא כמו שאמר זה שאם העליונה למעלה מכ' אע"ג שחמתה מרובה מצילתה התחתונה פסולה דכוסל את שמתתיו מן התחתון ונמצא אין צילתה מרובה מחמת הסכף פשר ורובה חמתה וסכף פסול והיגו דאשפחו דפריף באילן וגפן ודלעת והא קמצטרף סכף פסול ומשני בשחבטן ר"ל שעירב הכל והניח ע"ג סוכה שפל א' תופס מקומו ואין א' מונח על חברו וכיון שהסכף פשר רוב ביטל את הפסול ועיקר הגירסא מהו דתימא לגזור דלמא מצטרף פלומר דזימנין דהוי סכף עליון נגד התחתון וקמצטרף סכף פסול דמשום דלא משתמש בעליונה לא דייק ביה קמ"ל דלא גזרו וזהו העיקר עכ"ל.

מוכן מזה דזהו פי' האחר שהזכיר בהשגה ועיין תוספות סוכה ד"ט ע"ב בד"ה הא משם ר"ת. וסובר הראב"ד דאדרבה פל שהסכף מונח זה בצד זה לא שייף הא מצטרף סכף פסול ונדוקא כשזה עומד ע"ג זה מבטל צל הפסול את צל הכשר והיגו דקאמר שחבטן מפני שעלי האילן פשהו נפרדים צלם מרובה וכשחבטן ר"ל שקיבץ עלי האילן ועירבן והניחו זה בצד זה עלי האילן בצד הסכף פשר בטל ברוב ודלא פדעת ר"ת דס"ל דלמעלה מעשרים לא חשיב סכף פסול וגורס מהו דתימא לצטרף סכף פסול פלומר דחשוב סכף פסול מה שלמעלה מעשרים אלא להראב"ד מה שלמעלה מעשרים הוי סכף פסול ואין התחתונה פשרה אא"כ חבטן זה בצד זה וגריס מהו דתימא לגזור דלמא מצטרף דזימנין דלאו אדעתיה הואיל דאין משתמש בעליונה ואינו משגיח בה ויהיה עומד זעג"ז ומצטרף חמתה עם זה שתחת העליון ויהיה רוב סוכה בפסול קמ"ל.

והבין הרֹאב"ד בכִּוּנוֹת רַבְּנוּ מְדַכְתֵּב לְקַמֵּן הִי"ג עֵירֵב דְּבָר כּו' סִיפָה בְּזֶה לְעַצְמוֹ כּו' וּכ"כ לְקַמֵּן הִי"ו זֶה בְּצַד זֶה כּו' דְּעֵיקָר הַחֲלִיּוֹק לְדַעַת רַבְּנוּ דְּכָל שְׁהוּ מְעוֹרְבִין מְצַטְרֵף סְכָף פֶּשֶׁר לְפָסוּל וּפְסוּלָה וְאִם אֵינָם מְעוֹרְבִין אֵלָּא זֶה בְּצַד זֶה פֶּשֶׁר וְשִׁזְהוּ פִּי חֲבָטָן לְדַעַת רַבְּנוּ שְׁהַפְרִידוּן זֶה מִזֶּה וְלִזֶּה פֶּתַח אִם הִלְכָה נִקְבַּל דְּאֶפִּילוּ בְּמְעוֹרְבִין מְצַטְרֵף וּפְסוּלָה אֵלָּא שִׁישׁ לְהִק' מִמ"ש הַתַּחְתּוֹנָה פֶּשֶׁרָה כּו' וְהִכָּא לִיפָּא עֵירוּב פְּלִל פִּי דִּאֵע"ג דְּבִסְיָפָה תַּחַת הָאֵילָן יֵשׁ לְפָרֵשׁ תַּחַת הָאֵילָן מִמֶּשׁ שְׁהוּ מְעוֹרְבִין מ"מ בְּסוּפָה תַּחַת סוּפָה וְדִאֵי לִיפָּא עֵירוּב פְּלִל וּמִש"ה מְסִיק דִּישׁ לוֹ פִּי אַחַר דְּעֵיקָר תְּלוּי דְּכָל שְׁעוּמָד זֶה בְּצַד זֶה אֵין מְצַטְרֵף וְכָל שְׁעוּמָד זַעג"ז בֵּין שְׁמְעוֹרְבִין אוֹ לֹא ה"ז מְצַטְרֵף וּפְסוּלָה (וּמ"ש הַמ"מ וְקוֹשְׂיָא זֹו אֵינָה פְּדִאי עֲלַח"ם).

וְאוּלָּם בְּאַמַּת הַרֹאב"ד אוּהֵב לְטַעוֹן וְלֹא יִדְעָתִי מָה רָאָה עַל פְּכָה דְּוִדָּאי י"ל דְּכִוּנוֹת רַבְּנוּ ג"כ פְּדַעַת הַרֹאב"ד וְהַר"ן דְּכָל שְׁעוּמָד זַעג"ז צַל הָעֲלִיּוֹן מְבַטֵּל הַתַּחְתּוֹן וּפְסוּל וְה"ה לְהַפָּה סְכָף פֶּשֶׁר הַמְּוַנָּח ע"ג פְּסוּל צַל הַתַּחְתּוֹן מְבַטֵּל הָעֲלִיּוֹן וְהִינּוּ טַעְמָא שְׂכ"ר עֵירֵב דְּבָר שְׁמֻסְפְּכִין כּו' דְּכָל שְׁמְעוֹרְבִין מְוַנָּחִין זַעג"ז וּכ"ר בְּבָא זֹו דְּעֵירֵב דְּבָר לְאַפּוֹקִי מִפְּרִשׁ"י דְּוִדָּאי יִדַּע רַבְּנוּ פִּי זֶה דְּכָל פְּרִשׁ"י הוּא מְקִיצוֹר בִּיאוּרֵי רַגְמ"ה וּקְמ"ל דְּתַעֲרוֹבַת הַנִּיכָר אֵינוֹ בְּטֵל.

וְעֵינֵין רַז"ה שְׁדַחָה פְּרִשׁ"י מְדַקְאָמֵר הַש"ס שְׁחַבְטָן אַהֲרָה דְּהַדְּלָה אֶת הַגָּפֶן וְהֵתֵם הַסְכָּף עַל גְּבִיּוֹ וְלֹא שִׁינָה לְשׁוֹן הַשְּׁפָלָה אֵלָּא לְשׁוֹן הַעֲלָאָה וּמִש"ה מְפָרֵשׁ הַרַז"ה שְׁחַבְטָן שְׁחַבְטָן עַנְפֵי הָאֵילָן עַד שֶׁנִּשְׁרָוּ הָעֲלִיּוֹן מִמֶּנּוּ כּו' וְסִינִים שְׁלֵמָד פִּי זֶה מְדַבְּרֵי הַגְּאוּנִים שְׁכַתְּבוּ הַדְּלוֹ עֲלֶיהָ אֶת הַגָּפֶן פְּסוּל וְאֶפִּילוּ הַסְכָּף פֶּשֶׁר מְרוּבָה מִמֶּנּוּ וְאִם חֲבָטָן עַד שֶׁנִּשְׁרָוּ עֲלִיּוֹן שְׁלֵהוּ פֶּשֶׁרָה ע"כ.

וְגַם זֶה דְּוַחַק דִּא"כ אֶפִּילוּ צִלְתָּה מְרוּבָה מִחַמַּת הָאֵילָן נָמִי מִתְּפַשֵּׁר פֶּשֶׁהֲסִיר צַל הָאֵילָן דִּלֹּא שִׁינָה תוּלִמ"ה אִא"כ הַסְכָּף פְּסוּל מְצַד עַצְמוֹ וּכְמ"ש הַרְמ"א סִי תַרְנ"ו ס"ב מְוַתֵּר לְעֵשׂוֹת סוּפָה תַּחַת מְחֻבָּר אוֹ בֵּית וְלִהְסִירוֹ אַח"כ וְלֹא מְקַרִי תוּלִמ"ה הוּאֵיל וְאֵין הַפְּסוּל בְּסְכָף עַצְמוֹ.

וְהַנְּכוּן דְּרַבְּנוּ ס"ל פְּהַרְמ"א מִש"ה אֵינוֹ מְפָרֵשׁ כְּפִי הַרַז"ה וְכֵן אֵינוֹ מְפָרֵשׁ כְּפִי פִּינּוֹן דִּלֹּא שִׁינָה בִּיטוּל בְּרוּב הִיכָּא דְּמִינְכֵר אַע"ג דְּהָרָה דְּלַעֲיֵל ה"ג סוּכֵי תְּאֵנִים וּבְהֵם תְּאֵנִים דְּמִתְּפַשֵּׁר בְּפִסְנוֹת מְרוּבָה עַל הָאֵןכָּל מִשְׁמַע כְּפִרִשׁ"י יֵשׁ לְאוּקִיָּם פֶּשֶׁצִלְתָּה מְרוּבָה בְּלֹא מְקוּם הַתְּאֵנִים וְעַנְבִּים א"נ דְּהוּ חֲשִׁיבֵי נוֹי סוּפָה פְּדַלְקַמֵּן הִי"ז וְגַם אֵינוֹ מְפָרֵשׁ שְׁחַבְטָן כְּפִי הַרֹאב"ד וְהַר"ן וְהַרְשֵׁב"א דִּא"כ עֵיקָר חֲסֵר מִן הַסְפָּר דַּהֲל"ל פֶּשֶׁחַבְטָן זֶה בְּצַד זֶה אֵלָּא רַבְּנוּ מְפָרֵשׁ כְּפִירוּשׁ הִי"מ שְׁבַרְשׁ"י ד"ט ע"ב בַּד"ה מֵאֵי לְמִימָרָא וְהַמְּפָרֵשׁ חֲבָטָה תְּלִישָׁה אוֹ שְׁלִיפָה טוּעָה דִּאֵי מְחֻבָּר הוּא כּו' וְזֶהוּ פִּי רַבְּנוּ בְּפִי הַמְּשַׁנָּה שְׁלוֹ וּכְמ"ש הַכ"מ וְזֶהוּ ג"כ פְּנוֹנַת הַגְּאוּנִים שְׁהִבִּיא הַרַז"ה שְׁכַתְּבוּ וְאִם חֲבָטָן עַד שֶׁנִּשְׁרָוּ עֲלֵיהֶן דִּאֵין ר"ל שֶׁנִּשְׁרָוּ הָעֲלִיּוֹן כְּמוֹ שְׁהִבִּין הַרַז"ה אֵלָּא ה"ק שְׁחַבְטָן עַנְפֵי הָאֵילָן וְהַשְּׁפִילָן ע"י תְּלִישָׁה אוֹ שְׁלִיפָה פְּדִאִיתָא בַּגְמ' דִּי"א ע"ב דְּשְׁלִפְנִיהוּ שְׁלוּפֵי עַד שְׁמַחַמַּת שְׁלִיפָה זֹו נִשְׁרָוּ עַנְפֵי הָאֵילָן ע"ג סְכָף פֶּשֶׁר א"נ ה"ק שְׁחַבְטָן ע"י נַעֲנוּעַ וּמַחַמַּת זֶה נִשְׁרָוּ הָעֲלִיּוֹן ע"ג סְכָף דְּנַמְצָא הֵינּוּ קְצִץ אֶת הָעֲלִיּוֹן וְהֵינּוּ נָמִי דְּתַנּוּ הַדְּלָה עֲלֶיהָ אֶת הַגָּפֶן וְסִיפָה ע"ג פְּסוּלָה פִּי שְׁהַדְּלָה בְּחֲבָטָה וְע"י זֶה נִשְׁרָוּ הָעֲלִיּוֹן וְנַעֲשָׂה סְכָף מְעֲלִין שֶׁנִּשְׁרָוּ הִילְכָף כָּל שְׁלֹא הִיָּה סְכָף פֶּשֶׁר

מְרוּבָה מִהֶן פְּסוּלָה אַע"ג שֶׁנִּשְׁאָרוּ כְּדַמְסִיק הַש"ס דִּי"א אוֹ שֶׁקֶצֶץ אָמַר רַב צְרִיף לְנַעֲנַע וְכַמ"ש הַכ"מ דַּע"פ שֶׁקֶצֶץ וְהִתְנַעֲנַעוּ בְּנִפְלִיתוֹן עַל הַסֵּכֶף לֹא מִהֵנִי עַד שֶׁיִּנְעָנַע בְּיָדִים וּבְהֵכֵי מִיָּוֶשֶׁב מַה שֶׁהִקְשָׁה רַש"י עַל הַמְּפָרֵשׁ חֲבֻטָּה תְּלִישָׁה וְשִׁלְיָה דְּהָא דְּנִקְוֵט אוֹ שֶׁקֶצֶץ ר"ל שֶׁקֶצֶץ וְהִנִּיחוֹ בְּיָדִים דְּחָשִׁיב נַעֲנוּעַ וְדוּקָא כְּשֶׁצִּלְתָּה מְרוּבָה מִחֲמַתָּה הוּא דְּבַעֲיָנוּ קִצְצָה כְּדַרְכָּה ע"י נַעֲנוּעַ מִשׁוּם תַּעֲשָׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי מִשָּׂא"כ כְּשֶׁהֵאִילָן חֲמַתָּה מְרוּבָה מִצִּלְתָּה וְאִיפָּא רֹב סֵכֶף פֶּשֶׁר אַע"ג שֶׁצֶל הַפְּסוּל מְבַטֵּל צֶל הַכֶּשֶׁר שֶׁתַּחֲתִיו סָגִי כְּשֶׁתַּחֲבֹטֵן בְּלִי נַעֲנוּעַ וְאִין בּוּ מִשׁוּם תּוֹלַמ"ה כִּינּוּן שֶׁנַּעֲשָׂה מִקְצַת הַסֵּכֶף שֶׁלָּה לְצֶל הָא לְמָה זֶה דוּמָה לְהָא דְקִי"ל ה"ט דְּהַחוּטֵט בְּגָדִישׁ אִם עֲשָׂה תַחֲלָה חֲלָל טַפַּח בְּמִשְׁוֶה שְׂבָעָה כְּשֶׁרָה וְאִין בּוּ מִשׁוּם תּוֹלַמ"ה הוּאִיל שֶׁנַּעֲשָׂה מִקְצַת סֵכֶף שֶׁלָּה לְצֶל.

ה"ה ה"נ מַה שֶׁהַסֵּכֶף פֶּשֶׁר הָעֵדִיף עַל הָאִילָן עַד שֶׁנַּעֲשָׂה צִלְתָּה מְרוּבָה מִחֲמַתָּה מִהֵנִי לְהַכְשִׁיר וְאִין בּוּ מִשׁוּם תּוֹלַמ"ה מַה שֶׁהַמּוֹתֵר אֵת שֶׁהוּא תַחַת עֲנָפֵי הָאִילָן חָשׁוּב תּוֹלַמ"ה מִפְּנֵי שֶׁצֶל הָעֲנָפִים תַּחֲלָתוֹ בְּפִסּוּל דְּאֶפְתִּי הָנִי דְּמִיּוֹן הַחוּטֵט בְּגָדִישׁ וְהַשְׁלִימָה לַעֲשֶׂרָה דְּכֶשֶׁר וְדוּקָא בְּאִילָן צִלְתָּה מְרוּבָה מִחֲמַתָּה דְּהַסֵּכֶף כְּלוֹ חָשִׁיב תּוֹלַמ"ה דֵּה"ל כְּחוּטֵט בְּגָדִישׁ שֶׁאִין לוֹ חֲלָל וְנִמְצָא הָאִילָן שֶׁנִּקְצַץ בְּפִסּוּלוֹ עוֹמֵד מִשׁוּם תּוֹלַמ"ה וְהוּא מְבַטֵּל הַצֶּל סֵכֶף פֶּשֶׁר שֶׁתַּחֲתִיו עַד שֶׁיִּנְעָנַע עֲנָפֵי הָאִילָן וְהֵבֵן זֶה.

וְאֶפְשֶׁר דְּרַבְּנּוּ גָרִיס דִּי"א ע"א יִתֵּיב רַב יוֹסֵף קַמִּיהָ דְּרַב וְאָמַר וְהוּא שֶׁקֶצֶץ אוֹ שֶׁקֶצֶץ כְּשֶׁרָה אָמַר רַב צְרִיף לְנַעֲנַע כְּמַבְּאָר מְלִשׁוֹנוֹ בְּפִי הַמְּשָׁנָה וּמ"ש הָרֵאב"ד בְּתוֹמַת יִשְׂרָיִם דְּאֶפְלוֹ בְּסוּפָה תַחַת סוּפָה וְהָעֲלִיּוֹנָה לְמַעְלָה מִעֲשָׂרִים נְמִי מְצַטְרֵף הַסֵּכֶף פְּסוּל ע' הַכ"ב שֶׁכ"ר שֶׁהַתַּחֲתוֹנָה בְּסֵכֶף הָעֲלִיּוֹנָה הִיא נִיחָת וְנִדְחַק שֶׁם הַלַּח"ם בְּבִיאורוֹ וְלִדְרָף הָרֵאב"ד ה"ק דוּקָא שֶׁאִין בְּשִׁתִּיּוֹן גּוֹבָה כ' דָּאז אַע"פ שֶׁמְצַטְרֵף הָעֲלִיּוֹן בְּתַחֲתוֹן הָרִי הַתַּחֲתוֹנָה נִיחָת בְּסֵכֶף הָעֲלִיּוֹנָה מַה שָּׂא"כ כְּשֶׁהָעֲלִיּוֹנָה לְמַעְלָה מִכ' דֵּה"ל סֵכֶף פְּסוּל וּמְצַטְרֵף.

מִיְהוּ יוֹתֵר נִרְאָה כְּפַר"ת דְּסֵכֶף שֶׁלְמַעְלָה מִד' אִינוּ מְצַטְרֵף לְפְסוּל שֶׁאִין פְּסוּלוֹ מִחֲמַת עֲצָמוֹ וְכַמ"ש. וְתוֹ דְּלִדְעַת ר"ז בְּרִישׁ סוּפָה דְּעַד עֲשָׂרִים אָמָה אָדָם יוֹשֵׁב בְּצֶל סוּפָה לְמַעְלָה מִעֲשָׂרִים אִינוּ יוֹשֵׁב אֶלָּא בְּצֶל דְּפָנוֹת נִמְצָא אִין כַּח בְּצֶל הַסֵּכֶף שֶׁלְמַעְלָה מִד' לְבַטֵּל צֶל הַתַּחֲתוֹנָה דְּלִיכָּא צֶל סֵכֶף אֶלָּא דְּכֶשֶׁהָעֲלִיּוֹנָה צִלְתָּה מְרוּבָה חָשִׁיב סוּפָה תַחַת סוּפָה וּפְסוּל מְגֻזֵּר הַפְּתוּב וְעַמְש"ל ה'ל' כ"ב בְּזָה.

שֶׁם הִי"ג עֵיֶרֶב כּו' עַמ"ש בְּזָה הִי"ב דְּכּוֹנּוֹת רַבְּנּוּ לְדַחוּת פֶּרֶש"י וְאוּלַי לְמַד מְלִשׁוֹן הַמְּשָׁנָה הַמְּקַרָּה סוּפָתוֹ בְּשִׁפּוּדִין אִם יֵשׁ בִּינִיּוֹת רִיחַ כְּמוֹתוֹן כְּשֶׁרָה אֶלְמָא כְּשֶׁאִין רִיחַ בִּינִיּוֹת וּמִנְחָה סֵכֶף פֶּשֶׁר ע"ג שִׁפּוּדִין פְּסוּל דָּאִין כָּאֵן צֶל שֶׁם הִי"ד חֲצַר הַמְּנוֹקֶפֶת עֵינּוּ בְּהַשְׁגוֹת שֶׁנִּשְׁמַט מִלְּפָנָיו כְּבָא דְּסִיפָּה בְּזָה הַנ"ל הִי"ג וְכַמוֹ שֶׁהָעִיר שֶׁם הַמ"מ שֶׁיֵּשׁ בְּקִצַּת סְפָרִים חֲסָרוֹן וּט"ס כְּבָאֵן וְנִתְפָּנוּן לִיִּישֵׁב הַשְּׁגַת הָרֵאב"ד הַזֹּאת.

שֶׁם הִי"ו סִיפָּה בְּדָבָר הַפְּסוּל עֵינּוּ בְּהַשְׁגוֹת וּבְתוֹמַת יִשְׂרָיִם מִשְׁיָג עַל הָרִנ"ה וְז"ל כ' שֶׁם ל"ק כָּאֵן מְלַמְעָלָה כּו' א"א אֵלוֹ הַחֲכָמִים מְקִילִין הֵן וְאִין מְשַׁגְּיחוּן בְּהֵן וְלַעוֹלָם בְּעֵינּוּ עוֹמֵד מְרוּבָה לְמַעְלָה כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְמַטָּה הַחֲמָה מְרוּבָה אֶלָּא כִּי הִדְדִי וְאֶפְלוֹ לר"פ מִשׁוּם דְּבָצֶל וְחֲמָה לֹא בְּתַר סֵכֶף אֶזְלִינּוּ אֶלָּא בְּתַר צֶל וְחֲמָה מִמֶּשׁ שֶׁיִּהְיוּ כִּי הִדְדִי וְתוֹ

שאין פירושים נכון דמה ראה התנא לשנות בדיבורו בין המביט למעלה בסמוך או למטה מרחוק וכי מזולזלינו בשיעורין להביט מרחוק ולטעות ע"כ.

הרי דמשיג על ר"ת שבתוס' סנפה דכ"ב ע"ב ד"ה פזוזא ומפרש כמש"ר בפ"ה המושנה ראשונה דסנפה וכ"פ עצמו מודה בסנפה דפרויץ פעומד אסור וכמש"ר בפ"ה המושנה המקרה סנפה וכדלקמן הי"ט דבעינו שיהיה הסכה מרובה מאד מהאור פניו דכזוזא מלעיל כו' נמצא בעינו שיהיה הסכה נגד האור כערך איסתרא אל זוזא.

ורבנו כ' פאן פל שהסכה פשר מרובה מפסול פשר משמע אפילו יתר קומעא שעדיין חמתה מרובה ובהכרח צ"ל פסברת הר"ן דיש חילוק בין אור לסכה פסול דלא כמ"ש הכ"מ. דבהכי מנושב לדעת הראב"ד קושיות התוספות דודאי מודה ר"פ באור דכזוזא מלעיל כו' והא דאר"פ פרויץ פעומד לעגנו שבת איתמר משא"כ בסכה דבעינו צלחה מרובה למטה פסול אור מחצה.

ובהכי אנדא תירוץ המ"מ ונפיר משיג הראב"ד אע"ג דהוא מודה דבעינו חמתה מועט מצלחה למטה מ"מ היינו דוקא באור אבל פשמיעט האור בסכה פסול חשיב פרויץ פעומד דכשר לר"פ דאפסקה הלכתא פנותי עירובין די"ו וכמש"ר ה' שבת פי"ו אלא דסובר הראב"ד דאפשר לדינא שפיר קאמר דנהי דקיי"ל פרויץ פעומד מותר היינו אם יעיד אליהו שהוא פרויץ פעומד דאל"כ פסול פניו דקיי"ל פ"ט מה' רוצח ה"ח שאי אפשר לצמצם אפילו בידי אדם ע"ש.

ולפ"ז צ"ל דהא דהסכים הראב"ד פי"ו מה' שבת למש"ר שם דפרויץ פעומד מותר דניחוש שעומד מרובה פניו שא"ת לצמצם משום דס"ל דדין פרויץ מרובה על העומד דאסור בשבת הוא מד"ס ונפיר מקילין בשא"א לצמצם בדין ספק מד"ס אבל הקא בשיעור הכשר סנפה ד"ת יש להחמיר דפרויץ פעומד אסור ונהו שכ' הראב"ד משום שא"א לצמצם וסיים אבל הטעם שכ' לא יבא על זה הדרך פי"ה מה שסיים רבנו מפני שהסכה פסול פרויץ הוא נחשב דה"ל מלל מפני שא"א לצמצם דאלו העיד אליהו שהוא מע"מ היה פשר.

ואולם התחלת ההשגה לא ידעתי למה אמרו ואולי בסנפה גדולה אמרו כו' מגומגם לכאורה דאם משיג דקיי"ל כר"פ דפרויץ פעומד מותר מה זה לשון לא ידעתי למה ה"ל זה אינו ותו דהאיך יתנישב זה בסנפה גדולה.

ואם פנונתו להשיג על מש"ר ואין במקום א' מן הסכה הפסול רוחב ג"ט דמשמע דאיירי בסנפה קטנה שפוסל בה סכה פסול בג"ט בין מן האמצע בין מן הצד דבסנפה גדולה אין סכה פסול פוסל בג"ט ונהו שכ' לא ידעתי למה אמרו אין הבנה למה דסיים ואולי בסנפה גדולה אמרו רבנו דהאיך יתכן דסכה פסול יפסול סנפה גדולה בג"ט.

והנכון בכוננת הראב"ד דתיבת אמרו הראשון בחולם הרי"ש והשני במלאפום הרי"ש דהוקשה להראב"ד מש"ר ואין במקום א' סכה פסול ג"ט גם הוקשה לו מש"ר שסכה פסול פרויץ הוא נחשב דהא קיי"ל כר"פ לזה נדמה לו דרבנו איירי בסנפה קטנה דמש"ה סכה פסול פוסל מג"ט ומש"ה נמי פרויץ פעומד פסול פדין האור מה שא"כ בסנפה גדולה שאין דין הסכה פסול פדין האור פרויץ פעומד מותר ולזה השיג לא ידעתי למה

אָמרוּ בְּחֹלָם ר"ל לְמָה אָמַר זֶה רַבְּנוּ וְאִין בְּמָקוֹם א' מְסַכְּהָ פְּסוּל ג"ט לְאוּקְיָם מִתְּנִי' בְּסוּפָה קִטְנָה וְאִי פְּדִי שְׁלֵא תִקְשֶׁה מִתְּנִי' אַהֲלִכְתָּא דְּפָרוּץ פְּעוֹמֵד מוֹתֵר זֶה אֵינוֹ דְּאוּלִי אָמרוּ חז"ל פֶּן אֶפְיֵלוּ בְּסוּפָה גְּדוּלָה וְהָא דְּפָרוּץ פְּעוֹמֵד אָסוּר מִשּׁוּם דַּא"א לְצַמְצָם וְזֵהוּ שְׁפִינִים וְאוּלִי בְּסוּפָה גְּדוּלָה אָמרוּ בְּמִלְּאִפּוּם ר"ל אוּלִי אָמרוּ חז"ל אֶפְיֵלוּ בְּגְדוּלָה אָסוּר מִשּׁוּם שַׂא"א לְצַמְצָם.

אַךְ דְּהִיָּה מְקוֹם לוֹמַר דַּא"נ דְּרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ מִתְּנִי' אַף בְּסוּפָה גְּדוּלָה וּמִטְעָם א"א לְצַמְצָם וְהָא דְּנִקְיָט וְאִין בְּסַכְּהָ פְּסוּל ג"ט אֵינוֹ ר"ל דְּנִקְיָט בְּסוּפָה קִטְנָה אֲלֵא מִלְּתַא דְּפְסִיקָא נִקְיָט דְּכַשְׂאִין בְּסַכְּהָ פְּסוּל ג"ט וְאִיכָא רֹב סְכָה פְּשֵׁר ה"ז פְּשֵׁר אַף בְּסוּפָה קִטְנָה וּבְפָרוּץ פְּעוֹמֵד לְעוֹלָם פְּסוּל דַּא"א לְצַמְצָם.

לְזֶה סִינִים הֶרְאָב"ד דְּהִטְעָם שְׂכ' דְּסַכְּהָ פְּסוּל פְּפָרוּץ לֹא יָבֵא עַל זֶה הַדְּרָךְ וְזֶה בְּרוּר בְּבִיאוּר הַהֲשָׁגָה. וְלִינְיָשׁב דְּבָרֵי רַבְּנוּ עֵינִין תּוֹסְפוֹת סוּפָה דְּכ"ב ד"ה פְּזוּזָא שְׁהַקְשׁוּ דַר"פ גּוּפָא ס"ל פְּרוּץ פְּעוֹמֵד מוֹתֵר דְּלֵא ס"ל כַּמ"ד א"א לְצַמְצָם וּבְתוֹסְפוֹת סוּפָה דַּט"ו ד"ה פְּרוּץ פְּסַקוּ כַּמ"ד אֶפְשֵׁר לְצַמְצָם בִּידֵי אָדָם וְלֹא נִיחָא לְהוּ לְחַלְקֵי בֵּין סְכָה פְּסוּל לְאוּרִי דְּנִהִי דְּסַכְּרַת הֶר"ן נְכוּנָה בְּדַאיכָא רֹב סְכָה פְּשֵׁר דְּבַטְלֵי הַפְּסוּל וּמִמַּעַט מ"מ הִיכָא דַּאיכָא מְחַצָּה אִין סְכָרָא שְׁיִהִיָּה הַכָּשֵׁר סוּפָה ע"י הַסְּכָה פְּסוּל שְׁבַצְדוּ פִּינּוּ דַּד"ת בְּעֵינּוּ רֹב סְכָה פְּשֵׁר לְמַעְלָה.

לְזֶה סוּבֵר רַבְּנוּ דִּהֵן סוּגִיּוֹת חֲלוּקוֹת דִּהָא דְּפָרִיף לִימָא תְּהֵי תִיּוּבְתָא דַר"ה בְּרִיָּה דַר"י דְּאָמַר פְּרוּץ פְּעוֹמֵד אָסוּר קַס"ד דַּר"ה לִית לִיהַּ הַתְּפִירוּץ פְּאֵן לְמַעְלָה פְּאֵן לְמַטָּה אֲלֵא דַּאֲף לְמַטָּה חֲמַתָּה פְּצִילְתָּה אָסוּר פִּינּוּ דְּקִי"ל א"א לְצַמְצָם דְּבַהֲכִי נִיחָא לִיהַּ הַרוּמִיָּא הָא פִּי הַדְּדִי פְּסוּלָה וְהַתְּנֵן שְׁחַמְתָּה מְרוּבָה מְצַלְתָּה הָא פִּי הַדְּדִי פְּשֵׁרָה דְּכִינּוּ דַּא"א לְצַמְצָם אִין בְּמַצִּיאוֹת פִּי הַדְּדִי וּמִתְּנִי' הַנְּצָרְכָה לוֹמַר רֹב בְּצַלְתָּה וְרֹב בְּחַמְתָּה וְהִינּוּ טַעְמָא דַּר"ה דְּפָרוּץ פְּעוֹמֵד אָסוּר וְאֵנּוּ דְּקִי"ל שְׁיִנּוּיָא דְּכָאֵן לְמַעְלָה פְּדַלְקָמֵן הִי"ט בְּעֵינּוּ רֹב סְכָה פְּשֵׁר וּפְרוּץ פְּעוֹמֵד פְּסוּל בְּסוּפָה.

שֵׁם הַכ"א וְהוּא שְׁיִהִיָּה מְכַנּוּן עַכ"מ וְלַח"מ וְהַנְּכוּן כַּמ"ש פִּי"ז מַה' שְׁבַת הַכ"ה דְּנִדְּאִי הִיכָא דַּאיכָא חֲבוּט יִתֵּר מַג"ט בְּעֵינּוּ שְׁיִהִיָּה מְכַנּוּן מִמֶּשׁ דַּאִין אוּמְרִים חֲבוּט וְלְבוּד אַא"כ לִיכָא ג"ט בְּמַשְׁףָּה לְבַדּוֹ וְלִיכָא ג"ט בְּגוּבָה לְבַדּוֹ אֲלֵא שְׁבַאֲלַכְסוֹן הַמַּשְׁףָּה וְהַגּוּבָה אִיכָא יִתֵּר מַג"ט בְּזֶה אָמַר רַב אֲשִׁי בְּעִירוּבֵין ד"ט ע"א דְּאָמְרִינּוּ חֲבוּט וְלְבוּד וּבְזֶה מִתְּנַרְץ קוּשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת ד"ה שְׂאִין וְהִבּוּ זֶה.

שֵׁם הַכ"ב בַּד"א כו' עֵינִין בְּהַשְׁגוֹת שְׁהַרְפִּין רֵאשׁ לְדְבָרֵי רַבְּנוּ וְז"ל בְּתוּמַת יִשְׁרָיִם שְׁמַשְׁיָג עַל הֶרְזָה שְׁפָסַק כַּר"ח וְרַבָּה בַר ר"ה מְדַקִּי"ל פְּנוּתִיָּהוּ בְּנוֹי סוּפָה לְעֵיל הִי"ח. א"א טַעְמָה בְּזֶה כו' וְאֵנִי תְּמַה לְדְבָרֵי דְּפָסַק כַּר"ח וְרַבָּה בְּסוּפָה ע"ג סוּפָה שְׁנַפְסִלַת בְּהַרְחַקַת ד"ט וּמֵאַחַר שְׂאִינָה רֵאוּיָה לְדִירָה מַה לָּנוּ בְּקַבְלַת פְּרִים וּכְסוּתוֹת וּמַעוֹלָם לֹא הִסְכִּים הֶרִי"ף ע"ד שְׂאֵלְמֵלֵא פֶּן לֹא הִיָּה שׁוֹתֵק (פִּי' וְדֵלֵא כַּגִּי' שְׁבָרִי"ף לְפִינּוּ דְּפָסַק כַּר"ח וְרַבָּה) פִּי פְּבָר פְּסַק הֶרִי"ף פְּשִׁמוּאֵל דְּכָל שְׂאִין גּוּבָה הַמַּטָּה י"ט וְאִין לוֹ גַּג לָאוּ אֵהֵל הוּא (עַמְש"ר הַכ"ג) וְעַל זֶה וְדַאי סְמָךְ הֶרִי"ף שְׁהַשְׁמִיט זֶה הַמַּחְלֻקָּת.

וטעם כפי סנפך ד"ט דכל שמונפג ד"ט לאו נוי סנפך הוא וה"ל סכף המקבל טומאא משא"כ לענגן סנפך ע"ג סנפך אין שם סנפך על העליונה היכא דלא חזי לדירה ע"כ ובגוה נתבארו דברי הרב"ד.

ומש"ר אף התחתונה עכ"מ ולח"מ וחסם נדחקו דלשון הש"ס שאין יכולה לקבל פרים וכסותות משמע דהנה שיהו משוי כבד הוא דאין יכולין לקבל אבל יכולה לקבל את האדם. ותו דאפילו בפחותה מעשרה משפחת שעומד בתחתונה ומוציא ראשו לתוך העליונה דרוה הסכף.

ומש"ר שהתחתונה בסכף העליונה היא ניתרת עלח"מ ועמ"ש בפרקין הי"ב. ולכאורה נראה דה"ק רבנו אפילו התחתונה חמתה מרובה מצלתה והיגנו דר' ירמיה פעמים ששתיקה פשרות (ומ"ש הלח"מ וא"ת אפילו שיהיה תוף ד' דבריו תמוהים דמה ענגן מצטרף לפסול למצטרף להכשיר עמ"ש הי"ב) והשמיט רבנו פעמים ששתיקה פסולות דהיינו שהעליונה למעלה מד' מגג התחתונה דזה פשיטא ודין העליונה פשרה והתחתונה פסולה פשרה ופסולה פסולה השמיט רבנו דהיינו פשרה מצלתה מרובה מרובה ודין תחתונה פשרה ופסולה פסולה השמיט רבנו דהיינו פשרה מצלתה מרובה ופסולה פסולה מצלתה מרובה ומיימא תחתונה תוף ד' מהו דתימא לצטרף סכף פסול כו' קמ"ל.

דברנו ס"ל כפר"ת בתוספות ד"ה הא מצטרף וכבר כ"ר דין זה דאין מצטרף לפסול פ"ד מה' סנפך הי"ג. שם הכ"ג וכן פילה כו' עמ"מ.

והלח"מ האריף ביישוב דברי רבנו והגאונים ולבסוף נדחק ביישוב דברי התוס' סנפך די"א ד"ה אי קביעי. וגם המהרש"א תמה על התוס' ושלח יד להגיה ודברי מהר"מ סתומים ובפני הושע ג"כ נדחק.

ואולם אחרי רואי בש"ש לרשב"א וז"ל אר"י אמר שמואל מותר לישן בכילה שיש לה גג והוא שאינו גבוה י"ט פי' דס"ל פינן שאינה קבועה כל זמן שאינה גבוה י"ט אפילו אהל עראי לא חשיב ומותר לישן תחתיה אפילו לרבנן.

ובאידיך לישנא אמרינן מותר לישן בכילה שאין לה גג אע"ג שגבוה י"ט. וי"מ דפליג אל"ק ואם יש לה גג אין ישן בה אע"ג שאין גבוה י"ט.

וליתא דהא נקליטין קביעי טפי ושרי כשאין גבוה י"ט כל שאין לה גג דזהו קולא דאית להו מקינופו' דפסילי בחדא מינייהו או בגובה י"ט או בגג. ותו דהא רב תחליפא אמר בינן תחת הפילה ערום בסנפך שאם אינה גבוה י"ט לא חשיבא אהל פלל.

והנכון דהאי ל"ב לא פליג אל"ק פלל ומש"ה אמרו לישנא אחריןא ולא נקיט איפא דאמרי ולעולם ישנים תחת הפילה עד דאיכא תרמי לריעותא גג וגבוה י"ט ואם לאו אינו אהל. ונקליטין דקביעי טפי סלקו חד דרגא דמפסלי בגובה י"ט אע"ג דלית להו גג אבל בלא גובה י"ט אע"פ שיש לה גג לא הני קביעות.

וקינופת דקביע טפי סלקא דרגא אחריתא דפסל בחד מינייהו או בגג לחוד או בגובה י"ט לחוד ע"כ. ודבריו כבדים חדא במ"ש וליתא דהא נקליטין כו' דאדרבה הואיל שאין

לנקליטין גג ואין גבוהין י"ט הוא דְשָׁרִי אע"ג דקביעי טפי ולעולם אימא לך דכילה דלא קביע ויש לה גג אין ישנים בה אפילו אין גבוה י"ט.

ואם פוננתו לדמות חדא לריעותא דקביעות לחדא לריעותא דגג אין זה מוכרח והאיך אמר לשון וליתא. גם מה שפייס דזהו קולא דאית להו מקינופת כו' אינו מוכן.

ויותר תמוה מה שפייס ונקליטין דקביעי טפי כו' דהאיך שנייה גג בנקליטין. גם מה דמסיק וקינופת כו' בגובה י"ט לחוד אינו מוכן דהא יש לו גג לקינופת.

אמנם אחר העיון יפה סינים שם הרשב"א והכא רהטא שמעתתא דוק ותשפח. דנדאי אין הבנה לקושיות הש"ס אי קביעי להוי פקינופת דשאני קינופת שיש לו גג וכמוכן לכאורה בכוננת התוס' ד"ה אי קביעי הנ"ל.

אף מצאתי בשפח דקל"ח ע"ב פילת חתנים מותר לנטותה ומותר לפורקה אר"ש בריה דר"א לא אמרו אלא שאין בגגה טפח אבל יש בגגה טפח אסורה וכי אין בגגה טפח נמי לא אמרו שאין בפחות מג' סמוך לגגה טפח אבל אם יש בפחות מג' סמוך לגגה טפח אסור וע"ש בתוס' ד"ה שאין.

מבואר מזה דאשכחן נקליטין שיש להן גג פגון שיש בפחות מג' סמוך לגגה טפח ובלא"ה משפחת בנקליטין שיש להן גג לפמ"ש הערוך ערך נקלט נקליטין שנים קינופת ארבע פ' עמוד דבראש המטה וא' בסוף המטה ומשימין יתד ארוך מזה לזה ומשליכין סדין עליו ונעשה אהל בלא גג ופ' קינופת ד' עמודים בד' קצוות המטה וצליהו מלמעלה ד' יתדות ברוחב ופורסין עליהו סדינין ע"כ.

ונמצא שפיר משפחת גג בנקליטין כשהיתד רחב טפח. וכן משפחת קינופת שאין לה גג פגון שיהיו ב' קנים סמוכים זה לזה בראש המטה וכנגדן ב' קנים סמוכים בסוף המטה והיתד שפיו הקנים אין בו טפח.

והרי משמעות הברייתא דעיקר הקפידא והחילוק ביניהם דנקליטין ב' וקינופת ד' משמע אפילו יש לנקליטין גג טפח פשר והוא שאינו גבוה י"ט וזה מוכרח מדלא נקיט נקליטין שנים ואין להן גג מכלל דכשר אפילו יש לה גג ומינה הא דנקיט בסיפא ובלבד שלא יהיו נקליטין גבוהין מן המטה עצמה דמשמע הא גבוהין מן המטה עצמה פסולה אפילו אין לה גג.

ובזה מוכן קושיות הש"ס דפריה אי קביעי להוי פקינופת פ' ויהיו נקליטין שיש לה גג פסולין אפילו אינם גבוהין י"ט. ומפולש פוננת הרשב"א דלפי מסקנת הש"ס דקינופת קביעי טפי הילכך פילה שאינה קבוע פלל לא מפסיל עד דאיכא תרתי לריעותא.

ונקליטין דקביעי קצת פוסל בהו ריעותא דגובה י"ט אפילו אין לה גג אבל ריעותא דגג לחוד כשאינה גבוה י"ט אינו פוסל בנקליטין ובקינופת דקביעי פוסל אפילו ריעותא דגג לחוד.

ובזה תבין דמ"ש הרשב"א וליתא דהא נקליטין כו' פל שאין לה גג הוא ט"ס וצ"ל אע"פ שיש לה גג וכמ"ש וזה שפייס דהיינו קולא דאית לה מקינופת (ואף לפי מה דגרסינן פל

היכי שאין לה גג יש לפרש כל שאין לה גג למעלה אע"ג דיש בפחות מג' סמוך לגגה טפח דכה"ג חשיב כגג) וזה ברור בכוננת הרשב"א.

ודבריו לקוחים מדברי התוס' ד"ה ובלבד דלפי תירוץ א"נ ל"ב לא פליג אל"ק דהשתא חזא לריעותא דגובה י"ט ואין לה גג פשר בכילה כ"ש דכשר ריעותא דגג לחודא פשיאין גבוה י"ט אלא דל"ק פליג אל"ב וס"ל דדין הכילה פדין נקליטין דריעותא דגג לחוד פשר פשיאין גבוה י"ט אבל ריעותא דגבוה י"ט לחוד פוסל בכילה כמו בנקליטין אפילו אין להן גג ונהו שפתבו התוס' א"נ בהכי פליגי פי"דא"צ לומר פתירוץ תו' הראשון וכדאמרינו לאידך לישנא דנקליטין לגביה פילה קביעי אלא דבאמת בהכי פליגי דל"ק גם נקליטין לא קביעי הילכך דין הכילה פדין נקליטין.

ולפ"ז ביאור דברי התוס' ד"ה אי קביעי דמעולם לא נתפוננו להקשות דשאני קינופת שיש להן גג דא"כ תירוץ אינו מוכן דאפתי שאני בין נקליטין לקינופת דנקליטין איפא תרתי לריעותא וכמ"ש הפני יהושע אלא דבאמת התוספות מפרשים קושנית הש"ס כמ"ש הרשב"א דאי קביעי להוי פקינופת פ"י ויהיו נקליטין שיש להן גג פסולין בהאי ריעותא אפילו אין גבוה י"ט.

אלא דהוקשה להו למה תלה הש"ס הקושני בשנינו דקביעי דהא בל"ז בין שיהיו נקליטין קבועין או לא תקשה נקליטין אנקליטין. דמדפריה להוי פקינופת מפלל דפסיק' ליה דבנקליטין פחות מי"ט פשר אפילו יש לו גג: ולמה לא יפסל בחזא לריעותא דגג כי היכי דפסול בחזא לריעותא דגובה י"ט אפילו אין להן גג.

ולתריץ זה פתבו התוספות פי הסוגיא אע"פ שזה יש לו גג כו' ר"ל הפל בנקליטין דברישא שאין גובה י"ט פשר אפילו יש לו גג ובסיפא פסול אפילו אין לו גג דאידי ואידי חזא לריעותא ונהו שפתבו מ"מ לא חשיב גג כו' פי' דידע הש"ס לחלק דריעותא דגג לחוד לא מהני בנקליטין וריעותא דגובה י"ט חמירא טפי לפסול בנקליטין ונהו שכ' ובשניהם אית בי' חזא לריעותא דכילה אין לה גג כו' פי' אבל השתא מפח קביעות שפיר פריה הש"ס דכיון דבכילה פשר אפילו אית בה חזא לריעותא דגובה י"ט אמאי בנקליטין פסול בחזא לריעותא דגובה י"ט מפלל דנקליטין קביעי א"כ יפסלו נקליטין אפילו בחזא לריעותא דגג ולהוי פקינופת ומש"ה הוצרך הש"ס לחזש דקינופת הו קביעי טפי מנקליטין ונתקיימו דברי התוס' בלי הגהה וזה ברור בכוננתם בס"ד.

ובזה נתישב כל קושיות הלח"מ דמ"ש דנהי דאדחי הו סוגיא דנקליטין מהא דלקמן די"ט ע"ב אפתי מנ"ל לרבנו לדחות דקינופת שיש להן גו אסור אפי' אין גבוה י"ט. עם היות שהרמב"ן במלחמות נטה אחרי דרוך זה בכוננת הרי"ף.

מ"מ כיון דנדחה הו ברייתא לענין נקליטין גבוה י"ט כמ"ש הרשב"א בש"ש מדמשני רב יוסף דברייתא איפכא תני ולא אמר אנא דאמרי אפילו פרבנו דמכשירין בסופה העשויה כעין צריף הואיל דקביעי וחשיב אהל עראי דומיא דנקליטין ושאני פילה דלא קביע.

אָלאַ ונדאי דֵהאי סוגיא ס"ל דאין הקביעות מועיל כָּלל לעשות שיפוע אהלים פֿאהל וא"כ השפֿתא ריעותא דגובה י"ט ישנים תחתינו כ"ש ריעותא דגג לחוד אינו אוסר דֵהרי הברייטא מודה דריעותא דגג קיל מריעותא דגובה י"ט.

וְכַל מַה שְּׁפִלְפֵל הַלַּח"מ בְּעֵינֵי דַמ"ש סִנְפָּה דְפִסוּל בְּפִחוֹת מִי"ט וְקִנְיָנוּפֶת שְׂאִין גְּבוּהֵין עֲשָׂרָה חֲשִׁיב אֲהֵל אֵין פֿאַן סְתִירָה לַפּמ"ש הַרְמַב"ן בְּמִלְחָמוֹת שְׂאֵי סִנְפָּה דְבְּפִחוֹת מִי"ט אֵין רְאוּי לְדִירָה אַע"ג דְּחֲשִׁיב אֲהֵל.

מִיָּהוּ הַסּוּגִיָּא דְלִקְמֵן סוּבְרַת דְּאֲהֵל הַפּוֹסֵל סִנְפָּה צָרִיף שְׂיִהֵיָּה גְבוּהַ י"ט וְיֵשׁ לָהּ גַּג וְכַל הָאָרִיכוֹת שְׁלוֹ שְׁלֵא לְצוּרָה. וּמ"ש הַלַּח"מ אֲדַעַת הַגְּאוּנִים י"ל לַפּמ"ש הַרְמַב"ן בְּמִלְחָמוֹת בְּשֵׁם הָרֵאשׁוּנִים דְּמֵן הַסּוּגִיָּא שְׁבִדִּי"ט מוּכַח דְּלִמְ"ד גְּבִי סִנְפָּה שְׂהִיא קְבוּעַ' דְּשִׁפּוּעַ אֵינוֹ פֿאַהֵל כ"ש דֵּאֵין כְּיָלָה אֲהֵל לְפִסּוּל וּלְעוֹלָם אֵימָא לָהּ דְּשִׁפּוּעַ אֲהֵל קְבוּעַ פּוֹסֵל ע"ש.

מִיָּהוּ סוּבְרִים הַגְּאוּנִים דְּנִקְלִיטִין לֹא חֲשׁוּב קְבוּעַ אָלָא קִנְיָנוּפֶת שְׂהֵן אַרְבַּעָה אֲפִילוּ אֵין לָהֶם גַּג וּכַמ"ש וְתוֹ לֹא מִיָּדִי. פֿרָק ו ה"א קָטָן שֵׁא"צ לֵאמֹר שְׂהוּא פֿכּוּ שֵׁשׁ.

גִּינְרַסַת הַמ"מ וְהַכ"מ וְלַח"מ פֿכּוּ חֲמֵשׁ אוּ פֿכּוּ שֵׁשׁ וּבְבִתִּי פֿהֲנֵנָה בֵּית וְעַד הָאָרִיף דֵּהָא דְמִסְקִינֵן עִירוּבִין דַּפ"ב ע"ב הָא דֵּאֵימָא אַפְּנֵה בְּמִתָּא כו' הֵינּוּ אֲלִיבָא דַר' יֵנְאִי וְר"ל אָבֵל אֲלִיבָא דַר"א אֵין חִילוּק וְהִלְכָה פֿרַב אֲסִי דְקִי"ל כְּנוֹתִיָּה בְּכַתּוּבֹת דַּס"ה ע"ש.

וּלְפִי הַגִּינְרַסָּא פֿכּוּ שֵׁשׁ נִיחָא בְּפִשִׁיטוֹת דְּפִסְק רַבְּנֵי מַמְשׁ פֿרַב אֲסִי עַפ"ו מַה' עִירוּבִין הַכ"א וְאֵי גְרַסִּינֵן פֿכּוּ חֲמֵשׁ אוּ פֿכּוּ שֵׁשׁ צ"ל דְּמִסְפָּקָא לִיָּה לְרַבְּנֵי אֵי עַד וְעַד בְּכָלֵל וּבְעִירוּבִין הִלְכָה פֿדְּבָרֵי הַמִּקְוֵל וְעַמ"ש פ"ג מַה' צִיצִית ה"א.

שָׁם ה"ח מִי שְׂהֵיָּה רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ עֵינֵן סִנְפָּה ד"ג ע"א וּבְתוֹס' ד"ה דְאַמֵּר. שָׁם הִיא גָמֵר מְלֵאכְנֵל וּבְהַשְׁגוֹת עַמ"ש ח"א.

שָׁם הִיא"ב פֿל זְמַן עֵינֵן בְּהַשְׁגוֹת וּמ"מ. וְנ"ל דְּלִיָּשׁב לְשׁוֹן שְׂהֵיָּה וְגַם אֲשֵׁהֵיָּה בְּלֹא אֲכִילָה צָרִיף לְבָרַף לְדַעַת הַגְּאוּנִים וּמְקָרִי עוֹבֵר לְעֲשִׂיָּתוֹן דְּכְשָׁבָא לְסִנְפָּה עֲדִינֵן לֹא שְׂהֵה.

וּמִנְהֵג רַבּוּתֵי שְׁל רַבְּנֵי לְפִי שְׂפִעְנוּלַת הִיָּשִׁיבָה הוּא סִימֵן לְהַתְחַלַּת שְׂהֵיָּה מַש"ה דְּקִדּוּק מַצְנֵה הוּא לְבָרַף קוֹדֵם הַתְחַלַּת הִיָּשִׁיבָה דְלֵאחַר שְׂיָשׁב מְחֲזִי פֿמְבָרַף אַחַר הַשְׂהֵיָּה וְקוֹדֵם הַפְּנִיסָה א"א לְבָרַף דְּבַעֲינֵן בְּרַכָּה תְּכוּפָה לְמַצְנֵה עַט"ז סִי תַרמ"ג.

שָׁם הִיא"ג וְכֵן טוֹמְטוּם עַכ"מ שְׂדְּבָרֵי מְגוּמָגְמִין וְעַמ"ש פ"ג מַה' מִילָה בְּשֵׁם הַר"י קוֹנְקוֹ לְחַלֵּק בֵּין סְפֵק חִיּוּב לְסְפֵק נְפִטֵר וְהוּא סְבָרָא גְבוּהַ וּמְסַכְמַת לַמ"ש פ"ג מַה' מְגִילָה ה"ה דְּבַהֵף סְבָרָא יֵשׁ נְמִי לְחַלֵּק בֵּין סְפֵק קִיָּים הַעֲשָׂה וּבֵין סְפֵק לֹאוּ סְפֵק אִם הוּא אֲסוּר לְכֵן בְּדַמֵּי סְפֵק קִיָּים הַעֲשָׂה הוּא ד"ת וְסְפֵק טָבֵל מַד"ס וְהִבֵּן זֶה.

וְעַפ"ד דְּלְדָרַף הַרְמַב"ן בְּדְבָרִים הַטּוֹבְלִים דְּוּמֵיָּא דְתַרוּמָה וְחִלָּה הֵוִי הַפְּרָשַׁת תַּרוּמָה וְחִלָּה מַצְנֵה בַפ"ע וְנִתְיַנְתֵּה מַצְנֵה בַפ"ע וּלְדָרַף רַבְּנֵי חִלֵּק מִן הַמַּצְנֵה. דְּבַהֵכִי יֵשׁ לִיָּשׁב דַּעַת הַרְאָב"ד דַּס"ל דְּמֵאֵי מַד"ת דְּסוּבֵר פְּדַעַת הַרְמַב"ן וְה"ל סְפֵק אִם קִיָּים הַעֲשָׂה דְנִתְיַנְה.

פֿרָק ז ה"ב הַדַּס שׁוֹטֵה ע' הַשְׁגוֹת וּמ"מ וּכ"מ. וּלְדַעַתִּי רַבְּנֵי אֵינְרִי מִהֵמִין דְּמִסְתְּמָא הַחִלֵּק יֵגִיד עַל הַפֿל וּמְקַצְתוֹ עֲבוֹת מְעִיד שְׁכָלוֹ עֲבוֹת וְדַעַת הַר"א שְׂאֵם נְשָׂאָר רַבּוֹ וְלֹא נְשָׂאָר עֲבוֹת פִּסּוּל כַּמ"ש בְּתוֹמַת יְשָׁרִים סִי רַכ"ח שָׁם ה"ו מְבָרַף תְּחִלָּה עַל גְּטִילַת לוּלָב עַכ"מ

ולקמן הט"ו והרדב"ז שנ"ב תירץ דאייירי שפבר הגביהו בביתו והוא מביאו לבה"כ לצאת בו ידי הנענועים ע"ש.

שם ה"ז ואם רצה להוסיף בהדס עמ"ש פ"ח מה' לולב ה"ה. ומש"ר ואם הוסיף ובהשגות עמ"ש ח"א.

שם ה"ח כמה שיעור אורך ע' השגות ונראה דעתו פדעת התוס' נדה דכ"ו ע"א ד"ה שדרה דלולב לא קאי אטפחים קטנים כי אם אטפחים של הדס וערבה ולפ"ז לולב ארכו י"ד אצבעות. ובחלק שו"ת ש"ד בארתי דלדעת הר"ף ורבנו שיעור הדס וערבה י"ב אצבעות ושיעור לולב ט"ז אצבעות והיינו ככמ"ש התוס' בסופה דל"ב ע"ב ד"ה צא כו' דהו' ברייתא דחמשה שיעורין טפח לא אתיין כר"ט דלר"ט טפח דלולב לא שנה לאחרים ולפ"ז לא קי"ל כר"ט אלא פברייתא דנדה דאתיין כר' פרנף אר"י ושם בארתי מה דקשה לדרף הרמב"ד האיו' יפרש והשא"ר לולב.

שם הכ"ב הואיל ואינה בפירוש בתורה עמ"מ ולח"ם והנכון דרבנו לא גריס תיבת בגבולין ופי' עיקר מן התורה ממעט אף הל"מ ואפילו תימא דגריס תי' בגבולין מוסב למטה וה"ק הש"ס שאין לערבה עיקר מן התורה אפילו במקדש אע"ג דמקרי דין תורה פ"ב מהט"מ ה"י כל הל"מ מ"מ עיקר מן התו' לא מקרי) ומש"ה בגבולין לא עבדינו זכר.

פרק ח ה"א ארבעת המינין כו' מאשרה הנעבדת עמ"מ שנדחק לדרף רבנו מסוגיא דסופה דל"א ע"ב וע"ש בתוס' ד"ה באשרה דמשה באריכות וכ' המ"מ דרבנו גורס הב"ע באשרה דמשה ומשום מצוה הבאה בעבירה פי' ומש"ה פסק דפסול אפילו אחר ביטול.

והכ"מ השיג עליו ולק"מ דשפיר פסק רבנו כמ"ד מצוה הבאה בעבירה ובפ"י המשנה כ' ונ"ל מצוה הבאה בעבירה אינה מצוה לפיכך לולב הגזול ושל אשרה ועיר הנדחת פסול וזו האשרה שיהי' האילן הזה נעבד כו' ולא ידבק בידה מאומה מן החרם ע"כ ונראה לכאורה דגריס פגירסת המ"מ ומה שהקשה הכ"מ מדכ"ר דגזול פשר ב"ט שני פבר תירץ הלח"ם.

מיהו קשה קושניית הכ"מ דהכא אין המצוה באה מחמת העבירה ע' תוספות סופה ד"ל ע"א ד"ה משום הגם דלפמש"ר בפ"י המשנה שנאמר ולא ידבק שפיר בשעת נטילה הוא עובר על לא ידבק זה אינו דהאיו' פסק רבנו אע"פ שבניטלו והרי אחר ביטול לא שנייף ולא ידבק ותו ל"ד מצות לאו ליהנות ניתנו לא שנייף לא ידבק ותו קשה דדונחק למחוק הא דקתני דייק' נמי דומיא דעיר הנדחת ומה שנדחק הלח"ם דה"ק דייקא נמי דפסול אף אחר ביטול דומיא דעיר הנדחת דפסול מכלל דאייירי באשרה דמשה עפ"א מה' שופר ה"ג דברי הלח"ם באריכות.

ומ"מ הדברים פבדים דלמא של אשרה היינו בעודה אשרה וכבר העיד המ"מ דצ"ע והכ"מ מסיק דרבנו פסק פדעת ר"ת דע"ז של ישראל שאין לה ביטול או דעפ"ם וקודם ביטול לא יצא והא דקאמר רבא אם נטל יצא היינו דוקא אחר ביטול ושאני אשרה דמשה שהוא נטוע לשם ע"ז דנמצא מתחלת ברייתו מכתית שיעור' מש"ה פסולה אפילו אחר ביטול וכבעיא דר"ל בע"ז דמ"ז באשרה שבניטלה אם לולבו פשר למצוה ולא אפשה

ולחומרא ועי' בלח"מ פאן ובלח"ם פ"א מה' שופר ה"ג כ' שכן פוננת המ"מ ודלא כפי
שהבין הכ"מ אלא דפסק כר"ת דקונדם ביטול לא יצא בשום ע"ז אף דהשמיט רבנו דין
זה דע"ז אפילו של נכרי קונדם ביטול נלמד בק"ו דפסול מאשרה שביטלה ולסוף מסיק
הלח"ם פ"א מה' שופר ה"ג דלא פדברי המ"מ אלא דגירסת רבנו היתה פגירסתנו
באשרה דמשה אלא דדין אשרה שבטלה למד רבנו מבעיא דר"ל וגם זה לא יתכן כמ"ש
לקמן.

ותו קשה למה להש"ס לאוקים באשרה דמשה שנטעו ולבסוף עבדו נוקים באשרה
דישראל שאין לה ביטול ומה שצידד הלח"ם דלא ניחא להש"ס גם בפ' כיסוי הדם
לאוקים בע"ז דישראל אפתי קשה לוקים באשרה של נכרי קונדם ביטול ומ"ש הלח"ם
דלא מתוקם בהכי וכמ"ש התוספות דמשנמצא הלולב מן הדקל נתבטל וע' מהרש"א
במות דק"ד דמפרש בכוננת התוספות דהתם דאפילו נקצץ הלולב מעצמו נמי בטל
דהנכרי זורק השפאין ואינו עובדו.

ועמש"ר פ"ח מהע"ז הי"א כיצד מבטלין אשרה קרסם ממנה עלה כו' או ששפאה שלא
לצרכה ביטלה ואפילו שפאה לצרכה היא אסורה ושפאיה מותרין אא"כ באשרה של
ישראל דבין לצרכה או שלא לצרכה היא ושפאיה אסורין מיהו דברי התוספות
ומהרש"א נפלאו ממני דהיגו דוקא אליבא דר"ל דס"ל בע"ז דמ"א דע"ז שנסתברה
מאליה מותרת ואנן קי"ל כרבי יוחנן.

ותו דאפילו לר"ל דוקא נשתברה מאליה אבל נקצץ ע"י ישראל מודה דלא בטלה כדפריד
בע"ז דמ"ב בישראל ששיפה דתהוי כע"ז שנסתברה מאליה ומשני פדרכא גזרה דלמא
מגבה לה נהדר מבטל לה וא"כ פשקצצה ישראל לא ביטלה לר"ל מדרבנן וכ"ש לר"י
דלא בטל אפילו ד"ת.

עכ"מ פ"ח מהע"ז הי"ב בשם הרמ"ך דלדין דקיי"ל כר"י אין ישראל מבטל ע"ז דנכרי
מדינא וכמ"ש המ"ל פ"ח מה' ע"ז הי"א הגם דמצד התם דאפשר דאף לר"י ע"ז
שנסתברה מאליה הוי ספק פבר דחה המגיה דבריו ועי' תוספות ע"ז דס"ד ע"ב ד"ה
מסתברא תדע דאפילו לר"ל כשנמצא ע"י ישראל פסול מדרבנן דהא בעי ר"ל בע"ז
דמ"ו באשרה שבטל' לולבו מהו למצנה וק' תפשוט ממתני' דשל אשרה פסול ונהרי
משנמצא הלולב מן הדקל נתבטל.

וע"כ צ"ל דר"ל מספקא ליה דלמא איירי מתני' באשרה דישראל שאין לה ביטול ודלא
כמ"ש הלח"ם דלא ניחא להש"ס לאוקים בע"ז דישראל ואם נאמר פדברי הלח"ם צ"ל
דאפילו תימא באשרה דנכרי מ"מ ליכא למפשיט דיש דיוחי דלמא איירי מתני' כשנמצא
ע"י ישראל ופסול מדרבנן משום גזרה דרכא ונסתרו דברי הלח"ם ממ"נ.

והכ"מ חתר דדחיקא להש"ס לאוקים מתני' באשרה של ישראל או דנכרי קונדם ביטול
דקשה פשיטא א"ו דלאחר בטול וקשה לרכא ומשני באשרה דמשה דמכתת מתחל'
בריייתו ולא מהני ליה ביטול משום דיוחי וגם זה אינו דכיון דמתני' בהכרח אחר ביטול
דאל"כ קשה פשיטא מאי האי דבעי ר"ל באשרה שביטלה תפשוט ממתני' גם מ"ש
הלח"ם פ"א מה' שופר ה"ג דאה"נ סוגיא דסוכה מתוקם באשרה דמשה דישראל או

דְּנִכְרֵי קוֹדֶם בְּיָטוּל וְרָבָא נְמִי אֲיִירֵי קוֹדֶם בְּיָטוּל וּבְאִילָן שְׁנֻטְעוּ וּלְבִסּוּף עֲבָדוּ כְּרַבְנָן וּמ"מ לְכַתְחֻלָּה לֹא יִטּוּל וְדִין אֲשֶׁרָה שֶׁל נִכְרֵי שְׁנֻטְעָה שְׂיֵהֵי נֶעְבֵּד וּלְאַחַר בְּיָטוּל הֵינְנוּ בְּעֵינֵי דר"ל.

גַּם זֶה תְּמוּהָ חֲדָא דְאַפִּילוּ לְרַבְנָן בְּאִילָן שְׁנֻטְעוּ וּלְבִסּוּף עֲבָדוּ מוֹדִים דְּהַתּוֹס' אָסוּר כְּשִׁמוּאֵל אֶלִיבָא דר' אֲשִׁי וּכְמַש"ר פ"ק מֵה' ע"ז ה"ג מֵאֵי אֲמַרְתָּ דְרָבָא אֲיִירֵי בְּעֵינֵי קַר הָאִילָן וְהַלּוּלָבִין שְׁעָלְיוּ קוֹדֶם הַשְּׁתַחֲוּנָה וּמ"מ לְכַתְחֻלָּה לֹא יִטּוּל אַע"ג דְּשָׂרֵי לְהַדְיוּט כְּדִין הַמְּשַׁתְחָנָה לְהָרָה שֶׁהוּא מְחֻנְבֵּר דְק"ל פ"ד מֵה' אִיסוּרֵי מְזַבֵּחַ דִּאֲע"ג דְּשָׂרֵי בְּהִנְאָה אָסוּר לְמַזְבֵּחַ לִיטּוּל מְאָבְנֵי א"כ ק' פִּינּוֹן דְלפ"ז סוֹבֵר רַבְנּוּ דְמַצּוֹת פְּגִבוּהָ דְמִי וּמַש"ה לְכַתְחֻלָּה לֹא יִטּוּל בְּדִין הוּא שְׂיִפְסוּל אַף בְּדִיעֵבֵד וּכְמַש"ר פ"א מֵה' צִיצִית הִיא דְהַמְּשַׁתְחָנָה לְבַהֲמָה צְמָרָה פְּסוּל לְצִיצִית דְלִשׁוֹן פְּסוּל מִשְׁמַע אֲפִילוּ אִם עָשָׂה בְּדִיעֵבֵד וּבְעֵינֵי דר"פ דְמ"ז דְקָאֵמֵר הֵינְנוּ בְּעֵינֵי דר"ל הָרִי דְדַקְלָה שְׁנֻטְעוּ וּלְבִסּוּף עֲבָדוּ לְרַבְנָן שָׂרֵי לְהַדְיוּט וּפְסוּל לְמַצָּן אַע"ג דְבַהֲמָה וּמְחֻנְבֵּר לֹא נֶאֱסַר בְּנֶעְבֵּד לְהַדְיוּט מ"מ נְפִסֵּל מְסַפֵּק לְמַצָּנָה אֲפִילוּ דִיעֵבֵד.

וְתוּ דֹא"כ מֵאֵי הָאֵי דְקָאֵמֵר הִיא א' מֵהֶן שֶׁל ע"ז לֹא יִטּוּל לְכַתְחֻלָּה הֵכִי הֵל"ל הֵיָה א' מֵהֶן מְאֲשָׁרָה שְׁנֻטְעָה וּלְבִסּוּף עֲבָדָה דְלפ"מ שֶׁ אֲפִילוּ אֲשֶׁרָה שְׁנֻטְעָה וּלְבִסּוּף עֲבָדָה פְּסוּל לְלוּלָב שֶׁל מִצּוֹ דוֹמֵיָא דְצִיצִית וְלֹא מִשְׁפַּח' שֶׁל ע"ז שְׂיֵהֵי כְּשֶׁר בְּדִיעֵבֵד אִם כֹּכ בְּאֲשֶׁרָה שְׁנֻטְעָה וּלְבִסּוּף עֲבָדָה וְאִם כֹּכ בְּטִלָּה וְכֵה"ג ה"ל לְבָאֵר.

גַּם תְּמוּהָ מ"ש הַלַּח"ם דְמַש"ר פ"א מֵה' שׁוֹפֵר ה"ג שׁוֹפֵר שֶׁל ע"ז אֵין תּוֹקֵעִין בּוֹ וְאִם תִּקַּע יֵצֵא הֵינְנוּ כְּשֶׁהַשְּׁתַחֲוִי לְבַהֲמָה דְמוֹתֶרֶת לְהַדְיוּט. דְמֵאֵי שְׁנֵי מַצִּיצִית דְכְּסוּל בְּדִיעֵבֵד וְנִהֵי דְבִכָּאֵן אֲפֹשֶׁר לְדַחוֹת דְמוֹסָב אֲרִישָׂא וְה"ק הִיא א' מֵהֶן שֶׁל ע"ז וּבִיטְלוּ לֹא יִטּוּל לְכַתְחֻלָּה.

הָרִי בְּשׁוֹפֵר לִיכָא לְפָרֵשׁ הֵכִי דְאֲיִירֵי כְּשֶׁבִיטְלוּ. וְתוּ דְהָא לְכָל הַפִּירוּשִׁים סוֹבֵר רַבְנּוּ כְּפַר"ת דְקוֹדֶם בְּיָטוּל וְדֹאֵי פְּסוּל בְּק"ו מְאֲשָׁרָה שְׁבִטְלָה וְקָשָׁה קוֹשְׁיִית הַכ"מ מְמַש"ר פ"ד מֵהַלְכוֹת יִיבוּם ה"ךְ סִנְדָּל הַמְּוֹסָגֵר וְשֶׁל מְוֹחֶלֶט וְשֶׁל ע"ז שְׁמַנִּיחִין אוֹתָהּ בְּרַגְלֵי הַצּוֹרֵה לֹא תַחֲלוּץ בּוֹ וְאִם חֲלָצָה חֲלִיצָתָהּ כְּשֶׁרָה אַע"פ שֶׁהוּא אָסוּר בְּהִנְאָה אֲבָל סִנְדָּל שֶׁל תַּקְרוּבָת ע"ז וְשֶׁל עִיר הַנְּדַחַת פְּסוּלָה הָרִי מְדַכ"ר אַע"פ שֶׁהוּא אָסוּר בְּהִנְאָה דְמִיִּירֵי קוֹדֶם בְּיָטוּל וְאִם כֹּכ בְּדִיעֵבֵד כְּשֶׁר וּמֵה שְׁתִּי הַכ"מ דְאָסוּר בְּהִנְאָה קָאֵי רַק אֲמֻנְסָגֵר וּמְוֹחֶלֶט אֲבָל שֶׁל ע"ז אֲיִירֵי אַחַר בְּיָטוּל הוּא דְוָחֵק.

וְכֵן מֵה שְׁתִּירָץ דְבַחֲלִיצָה לֹא שְׂיֵיף מְכַתִּית שְׂיֵעוּר' פִּינּוֹן שְׂאִין לָהּ שְׂיֵעוּר קָצוּב וּבִלְבָד שְׁחוּפ' רֹב הַרְגָּל וּמַש"ה כְּשֶׁר מְוֹחֶלֶט וּמְוֹסָגֵר דְוָחֵק וּבְדֹאֵי מַש"ה כְּשֶׁר מְוֹחֶלֶט וּמְוֹסָגֵר הוּאֵיל דְבִשְׁעַת שְׁרָפָה קְרוּי בְּגָד וּמֵאֵן דְמַכְשִׁיר ס"ל דְגִילּוּי מְלִתָּא הוּא וְיִלְפִינּוּ אִיסוּר מְטוּמָאָה.

וּלְיִישָׁב דְבָרֵי רַבְנּוּ נִקְדִּים דְבַע"ז דְנ"ב דְלכ"ע ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל טְעוּנָה גְּנִיזָה שְׁנֵאֵמֵר וְשֵׁם בְּסֵתֵר וּלר"ע דְמַפִּיק וְשֵׁם בְּסֵתֵר שְׂאִין ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל נֶאֱסַרְתָּ עַד שֶׁתַּעֲבֵד מִפִּיק מְהִיקָשׁ דְלֹא תִטַּע לָהּ אֲשֶׁרָה אֲצֵל מְזַבֵּחַ דְאֲתַקַּשׁ אֲשֶׁרָה דְיִשְׂרָאֵל לְמַזְבֵּחַ שְׂיֵהֵי טְעוּנָה גְּנִיזָה עֲלַח"ם פ"ז מֵהַע"ז ה"ד וּכְמַש"ר בְּהַדְיָא פ"ח מֵהַע"ז ה"ט וְכַפִּי הַנְּרָאָה דְגְּנִיזָה הֵינְנוּ

קבור' וכדפרש"י בַּהֲדָיָא דְכַשְׁהִיא שְׁלֵמָה גְּוַנְזָה בְּקַרְקַע מִשָּׂא"כ בַּע"ז שֶׁל נְכָרִי טְעוֹן שְׂרִיפָה או שׁוֹחֵק וְזוֹרָה לְרוּחַ.

ואע"ג שְׁבִתּוֹסְפוֹת ד"ה מֵאֵי מִזְבֵּחַ צִיָּדְדוּ דְפִי גְּנִיזָה הֵינּוּ בִּיעוּר בְּלֹא הִנָּאָה כְּמוֹ שׁוֹחֵק וְזוֹרָה לְרוּחַ מִסְקָנָא הִיא דְלִיכָא לְמִילָף מַעְגַל אֶלָּא כַּדְפֵּרש"י וְעַכ"מ פ"ח מֵהַע"ז ה"ט שְׁהַנִּיחַ בַּע"ז גְּנִיזָה לְמָה וְלֹא הִבְנִיתִי כְּנֻנְתּוֹ דְאֵין תְּלוּנ' עַל רַבְּנּוּ דַּגְמ' עֲרוּכָה הִיא אֶלִיכָא דַּכ"ע וּמְקָרָא יְלִפִּינּוּ וְאִם כְּנֻנְתּוֹ לְהַפְּלִיא עַל טַעְמָא דְקָרָא לְמָה קִבַּע גְּנִיזָה בַּע"ז דִּישְׂרָאֵל וַיֵּשׁ לְהַסְפִּיר דְנָהִי דְקִי"ל תְּמוּרָה דַּל"ד כֹּל הַנְּשָׂרְפִין לֹא יִקְבְּרוּ וְהַנְּקַבְּרִין לֹא יִשְׂרְפוּ הֵינּוּ מִשׁוּם דְהַנְּשָׂרְפִין אֶפְרֹן מִן תְּרַם וְהַנְּקַבְּרִין אֶפְרֹן אֲסוּר וְכִינּוּן דְמַסִּיק הֵתָם חוּץ מֵאַשְׁרָה וְהַקְדָּשׁ דְנִשְׂרְפִין וְאֶפְרֹן אֲסוּר לְמֵאֵי נ"מ צִינּוּתָהּ הַתּוֹרָה גְּנִיזָה בַּע"ז דִּישְׂרָאֵל כִּינּוּן דְבַהֲכַרְח מוֹדִים רַבָּנּוּ לַר"י בַּע"ז דִּישְׂרָאֵל דַּאֲע"פ שֶׁהוּא מֵהַנְּקַבְּרִין אִם רוּצָה לְשׁוֹרְפָה רִשְׁאֵי כִינּוּן שְׂאֵפֶר אֲשֶׁרָה אֲסוּר אֶפְתִּי אֵין זֶה קוֹשֵׁיָא דְאֲטוּ אֲנִן טַעְמָא דְקָרָא נְדְרוּשׁ דְאֶפְשָׁר הַקְלָה תּוֹרָה בְּאַשְׁרָה וְע"ז דִּישְׂרָאֵל מִשׁוּם תְּקֵלָה וְקִלוּן וְתִיבְתִי מֵהִי תִיבְתִי גְזֵרַת הַכְּתוּב הוּא וְנִבְאֵר נִיטְמוֹן אֲוֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֵלָה.

וּבִתּוֹסְפוֹת יְבָמוֹת דַּכ"ד ד"ה סַנְדַל הַקְשׁוּ דַּבַּע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֹא שְׂיִיף מְכַתִּית שְׂיַעוּרָא דְהָא טְעוֹן גְּנִיזָה וְתִירְצוּ דְכִינּוּן שְׂטַעוֹן גְּנִיזָה אֵין לָהּ מְכַתִּית שְׂיַעוּרָא גְדוֹל מְזַה א"נ בַּע"ז שֶׁל נְכָרִי שְׂעַבְדָּה לְדַעַת יִשְׂרָאֵל שְׂטַעוֹנָה שְׂרַפָה ע"כ וְתִירְצוּם הָרֵאשׁוֹן בְּמַחְלֻקַת שְׁנוּיָהּ כְּדַמוּכַח מְלִשׁוֹן הַתּוֹ סוּפָה דַּל"ה ד"ה לְפִי דְבַנְקַבְּרִין לֹא קִי"ל מְכַתִּית שְׂיַעוּרָא הוּאִיל דְמַתְקִינִים בְּקַרְקַע וְא"צ כְּתִיבָה מִיָּד אֶלָּא דְנֻקָא בַּע"ז דְנְכָרִי דְטַעוֹן שְׂרַפָה או שְׂחִיקָה הוּא דְקִי"ל מְכַתִּית שְׂיַעוּרָא וְכַמ"ש בְּשׁו"ת בְּשַׁעַר אֶפְרַיִם שַׁל"ח בְּאֲוֹרָה וְעֵינּוּ בֵּית שְׁמוּאֵל סִי קכ"ד.

וּבְגִט פְּשׁוּט תְּמָה עַל הַר"ן שְׁכ' דָּאִם כְּתִב גִּט עַל דְבָר הַטְעוֹן שְׂרַפָה לְמ"ד כֹּל הָעוֹמֵד לְשָׂרוּף פְּסוּל דְמֵאֵי שְׂיִיף לְמ"ד דְהָא אֶלִיכָא דַּכ"ע קי"ל בַּמַּס' סוּפָה דְדַבְרַת הָעוֹמֵד לְשָׂרוּף מְכַתִּית שְׂיַעוּרָא דְאֶפְּלוּ לְמ"ד כֹּל הָעוֹמֵד לְזָרוּק לָאו כְּזָרוּק דְמִי נ"ל פְּשׁוּט דְהֵינּוּ מִשׁוּם שְׂמָא יִשְׂפָה וְלֹא יָבֵא לְכָלֵל זְרִיקָה מִשָּׂא"כ הָעוֹמֵד לְשָׂרוּף לַכ"ע מְכַתִּית שְׂיַעוּרָא.

וּלְפ"ז אֶפְּלוּ תִימָא דְמִן תְּרַם לְשָׂרוּף ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֶפְתִּי לֹא מְכַתִּית שְׂיַעוּרָא כִּינּוּן דְאֶפְשָׁר בְּקַבּוּרָה. וּלְפ"ז י"ל דְרַבְּנּוּ מְפָרֵשׁ כְּפִי רַש"י יְבָמוֹת דַּע"ז דְנְכָרִי לָאו לְשְׂרַפָה קָאֵי כִינּוּן דְאֶפְשָׁר בְּבִיטוּל וְאֵי מִשׁוּם אִיסוּר הִנָּאָה מְצוֹת לָאו לִיְהִנּוּת נִתְּנוּ הִילְכָף שְׂפִיר פְּסַק פ"ד מַה יִּיבּוּם ה"ך דְסַנְדַל שְׂמִשְׁמִינּוּ בְּרַגְלֵי ע"ז לֹא תַחְלוּץ בּוֹ לְכַתְחֻלָּה וּבְדִיעְבַד כְּשֶׁר בֵּין שֶׁהוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל או דְנְכָרִי דְשֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא מִן הַנְּקַבְּרִין דְלֹא מְכַתִּית שְׂיַעוּרָא וְאֲע"ג שְׂאֵין לוֹ בִּיטוּל וְאִיסוּר בְּהִנָּאָה עוֹלָמִית מְצוֹת לָאו לִיְהִנּוּת נִתְּנוּ אֶלָּא דְלְכַתְחֻלָּה אֲסוּר דְמֵאִנּוּס וְכֹן שֶׁל נְכָרִי לֹא מְכַתִּית שְׂיַעוּרָא דְאֶפְשָׁר בְּבִיטוּל וּלְפ"ז הָא דְנְקִיט הַש"ס בְּאַשְׁר' דְמִשְׁה דְמְכַתִּית שְׂיַעוּרָא הֵינּוּ כְּתִיב הַתּוֹס' הַשְּׁנִי בַּע"ז שֶׁל נְכָרִי שְׂעַבְדָּה לְדַעַת יִשְׂרָאֵל שְׂטַעוֹנָה שְׂרַפָה וְהֵינּוּ מֵה שְׂפֵרש"י בְּאַשְׁרָה דְמִשְׁה אוֹתָן שְׁהִיוּ בְּשַׁעַת כְּפִיבוּשׁ א"י דְכְּתִיב וְאַשְׁרֵיהֶם תִּשְׂרָפוּן בְּאֵשׁ וְזֶה בְּנוֹי אֵהָא דְאֵיתָא בַּע"ז דַּנ"ג ע"ב אֶלָּא מְדַפְּלוּחַ יִשְׂרָאֵל לְעַגְלָה ע"ש וְתִבִּין דְדַבְרַת שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׂגִילָה הַיִּשְׂרָאֵל דַּעַתוֹ דְנִיחָא לִיהָ בַּע"ז וְעַבְדוֹ נְכָרִי דּוּמְיָא דִּישְׂרָאֵל שְׂזַרְפָּה לְבָנָה שֶׁל עֲצָמוֹ וְהַשְׂתַּחֲוּהָ לָהּ נְכָרִי וְה"ה יִשְׂרָאֵל שְׂנַטְע אֲשֶׁרָה לְעַבְדָּה שְׂעִדְיִין לֹא נִבְאֵר דְקִי"ל כְּמֵאֵן דְאֵמַר ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינָה נִבְאֵרַת עַד שְׂתַעְבַּד

כְּשֶׁהִשְׁתַּחֲוֶה לָהּ נָכְרִי יֵשׁ לַע"ז וְאֲשֶׁרָה זֶה חוֹמְרָא דַע"ז דִּישְׂרָאֵל שְׂאִינָה בְּטִלָּה עוֹלָמִית וְחוֹמְרָא דַע"ז דְּנָכְרִי דְטַעוּנָה שְׂרַפָּה אוֹ שְׁחִיקָה וְשִׁפְיָר מִפְתִּית שְׂיַעוּרָא פִּינּוֹן שְׂאִין לָהּ בְּיִטּוּל וְעוֹמְדָת בְּהֶכְרַח לְשָׁרוּף וְלִכְתּוֹת וְזֶהוּ פִּי הַסּוֹגֵיָא לְרַש"י (וְלִפִּי מַה דְּמַסִּיק בַּע"ז דַּנ"ג ע"ב אִימָא כָּל דְּבִהְדִּיָה עֲגָל מִתְסַרִי מִפְּאֵן וְאִילָךְ נִשְׁתַּרִי וּמִשְׁנֵי מֵאֵן מוֹכַח וּפְרַש"י מִפְּאֵן וְאִילָךְ שְׁחִזְרוּ בְּתִשׁוּבָה וּמִשְׁנֵי מִי יוֹדַע אִיזוּ הִיָּתָה בְּעַת שְׂעָבְדוּ הָעֲגָל וְאִיזְהוּ נֶעְבַד אַח"כ ע"כ.

מִשְׁמַע מְזֵה דְאוֹתָהּ אֲשֶׁרָה שְׂיָדוּעַ שְׂנֻטְעָה נָכְרִי בּוֹז"הוּ סָגִי לָהּ בְּבִיטּוּל אַע"ג שְׂנֻטְעָה ע"מ לַעֲבֹד וְכֵה"ג לֹא מְקַרִי אֲשֶׁרָה דְמִשְׁהָ) וְכֵן מִשְׁפַּחַת דְּמִפְתִּית שְׂיַעוּרָא בְּתַקְרוּבָת ע"ז שְׂאִין לָהּ בְּיִטּוּל וְזֶהוּ מִש"ר פ"ד מַה' יִיבּוּם ה"ךְ דְּסַנְדֵּל שֶׁל תַּקְרוּבָת פְּסוּל וְכַדְפִּי הַמ"מ פְּגוּן שְׂזַבַּח בְּהֵמָה לַע"ז וְעָשָׂה מְנַעֵל מְעוֹר' מִשְׂא"כ פְּשֵׁהֲקָרִיב סַנְדֵּל לְפָנֶיהָ לְשֵׁם דוֹרוֹן אִין זֶה תַּקְרוּבָת דְאִין תַּקְרוּבָת אַא"כ מִשְׁתַּפֵּף כְּעִין פְּנִים לְפִיכָף לֹא מִשְׁפַּחַת תַּקְרוּבָת בְּלוּלָב וְאוּלָם בְּשׁוֹפָר כ' הַש"ע דִּין תַּקְרוּבָת סִי' תַּקְס"ו.

וְעַמְש"ר פ"ז מַה' ע"ז ה"ג בְּהֵמָה שְׁהֲקָרִיבוּ כְּלָה לַע"ז אֲסוּר בְּהִנְאָה אֲפִילוּ פִּירְשׁ' וְקִרְנֵיהָ וְעוֹרָה וְכ' הַכ"מ דְּקִרְנֵיהָ נִלְמַד בַּק"ו מִפִּירְשָׁה וְאִין צוּרָף דְּמִבּוֹאָר מִבְּעֵיָא דַר"פ בַּע"ז דַּמ"ז קִרְנָה מַהוּ לְחִצּוּצָרַת מִיְהוּ הַכ"מ פ"ז מַה"ע"ז כ' דְּדוֹקָא הַקְרִיבוּהָ כְּלָה אֲבָל אִם הַקְרִיב רַק אֲבָרְיָה וְנִדְמָה לֹא נֶאֱסָרָה קִרְנֵיהָ דְכֹזָה יֵשׁ קִצָּת יִישׁוּב לְמָה שְׁהִשְׁמִיט רַבְּנּוּ שׁוֹפָר שֶׁל תַּקְרוּבָת דְאִין דִּרְכוּ לְהַזְפִּיר מַה שְׁלֹא נִמְצָא בְּבִיאוּר בַּש"ס וְהוּאִיל דְּמִשְׁפַּחַת שׁוֹפָר דְתַקְרוּבָת דְשָׂרִי כְּשֶׁלֹּא הַקְרִיבוּהָ כְּלָה מִש"ה נִקְיֵט הַש"ס מִלְתָּא דְפְּסִיקָא שׁוֹפָר שֶׁל עִיר הַנְּדַחַת.

אִיבָרָא כָּל זֶה נִיחָא אֵלוּ הֵיִינוּ אוֹמְרִים דְּמִצּוֹת אִינָם כְּגִבּוּת וְדִלָּא כְּהִנְךָ בְּעֵינֵי שִׁבְעָ"ז דַּמ"ו וּבְהֶכְרַח רַבָּא דְאָמַר אִם נָטַל יָצָא אַע"פ שְׁלֹא בְּיִטְלוּ פְּלִיג אֶהְנֶךָ בְּעֵינֵי דַר"ל וְכַמ"ש הַתּוֹס' סוֹפָה דַּל"א ד"ה בְּאֲשֶׁרָה דְרַבָּא פְּלִיג אֶלְיִשְׁנָא קַמָּא וְלֹא אֶמְרִינוּ דְלַעֲנִין מְצוּהָ מְאוּס לְגִבּוּת וְכ"כ הַר"ן דְרַבָּא פְּלִיג אַבְעֵינֵי דַר"ל וְהָא דְקָאֵמַר רַב דִּימֵי אֲשֶׁרָה שְׁבִיטְלָה קַמְבְּעֵי לִיָּה הֵיִינוּ דְרַבָּא אַת"ל דְּמִחְוּבָר לֹא נֶאֱסָר לְמַצּוּהָ אַפְתִּי מְבַעֵי לִיָּה אִם יֵשׁ דִּיחּוּי אֲצֵל מְצוֹת.

אַךְ מָה אֲעֲשֶׂה דְבִהְדִּיא פְּסַק רַבְּנּוּ פ"א מַה' צִיצִית הִיא דְהַמְשַׁתְּחוּהָ לְבִהְמָה צְמָרָה פְּסוּל לְצִיצִית וּפְסוּל מִשְׁמַע דִּיעֲבַד הָרִי דְפְּסַק בְּבַעֲיָא דַר"פ לְחוֹמְרָא וּמִמִּילָא קִי"ל כַּל"ק דְּבַעֲיָא דַר"ל בְּאִילָן שְׂנֻטְעוּ וְלִבְסוּף עֲבָדוּ לְרַבְּנָן וְאַפ"ה לוּלְבוּ פְּסוּל דִּישׁ נֶעְבַד בְּמִחְוּבָר לְמַצּוּהָ כְּמוֹ לְגִבּוּת וּבְעֵינֵין לְחוֹמְרָא וְכֵן מִשְׁמַעוֹת מִש"ר אוֹ שְׂיִהֵי' מִאֲשֶׁרָה הַנְּעַבְדָּת מְדִלָּא קָאֵמַר אוֹ שְׂיִהֵי' מִאֲשֶׁרָה שְׂנֻטְעָה ע"מ לַעֲבֹד א"ו דַּה"ה בְּנֻטְעוּ וְלִבְסוּף עֲבָדוּ וְכֵן מוֹכַח דַּמ"ש לוּלָב מְצִיצִית וְהָרִי בֵּין בְּהֵמָה וּבֵין אִילָן הַמְּחֻוּבָר אִין בְּהֵן תְּפִיסַת יָד אָדָם וְשָׂרִי לְהִדְיוּט וְאֲסוּר לְגִבּוּת וְכִי הִיכִי דְצִיצִית פְּסוּלִין ה"ה לוּלָב.

גַּם הַלּוּם רְאִיתִי מִש"ר פ"ב מַה' בְּכוֹרִים הִיא אֲשֶׁרָה שְׁבִיטְלָה אִין מְבִיאִין מְמָנָה בְּכוֹרִים שְׁהַבְּכוֹרִים כְּקִדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ הֵן וְהַכ"מ לֹא הִרְאָה מְקוּמוֹ. וְרִאִיתִי בִירוּשְׁלָמִי פ"ק דְּבְּכוֹרִים אֶהָא דְתַנּוּן הַגְּזֵלָן אִינוּ מְבִיא שְׂנֵאָמַר רֵאשִׁית בְּכוֹרֵי אֲדָמָתָךְ וְז"ל עַד כַּדּוֹן כְּשֶׁגִּזַּל קִרְקַע גִּזַּל זְמוּרָה וְנֻטְעָה (פִּי' תוֹף קִרְקַע שְׁלוֹ) מַהוּ וְלֹא דְמִים הוּא חֲזִיב לּוּ (פִּי' וּפְשִׁיטָא דְמְבִיא וּמִשְׁנֵי) לֹא צְרִיכָא מְצוֹת כְּגִבּוּת הֵן (פִּי' הַבְּעֵיָא אִי דִין מְצוֹת כְּדִין הַקְּדָשׁ) אִין תִּימַר כְּגִבּוּת הֵן אִינוּ מְבִיא וְאִין תִּימַר אִינוּ כְּגִבּוּת מְבִיא הַפֵּל מוֹדִים בְּאֲשֶׁרָה שְׁבִיטְלָה שְׂאִינוּ מְבִיא

ממנה גזרין למערכה (פי' דיש דיוחי בקדשים) ר"ל בעי מהו שיביא לולב ממנה מצות כגבוה דמי או אינו כגבוה אי תימר כגבוה הו אינו מביא אי תימא אינו כגבוה מביא פשיטא שהוא מביא ממנה לולב שאין מצוה כגבוה (פי' ואת"ל אין מצוה כגבוה אפתי בעיא) מהו שיביא בפורים כר"י דו אמר הוקשו לקדשי גבול מבית פרבנו דאמרי הוקשו לקדשי מקדש אינו מביא ע"כ נראה מזה מדהוצרך רבנו להטעם שהכורים כקדשי מקדש דה"ל פרבנו מכלל דלר"י שהוקשו לקדשי גבול מביא דנפישט בואת"ל דאין מצוה כגבוה ואין דיוחי במצות וא"כ קשה האיך כ"ר דלולב פסול אע"פ שבטלו האשרה.

וי"ל דרבנו פסק מצות כגבוה והא דהוצרך לטעם שהכורים כקדשי מקדש משום דבפורים אין להן שיעור וא"כ לא חשיב דיוחי כיון דלא שינה מפתית שיעורא אף קודם ביטול אבל לולב חשיב דיוחי.

ולפ"ז צ"ל דדוקא אשרה הנעבדת חשיב דיוחי שאין בינו לבטל משא"כ אשרה שפעמדין תחתיה ע"ז דקיי"ל פ"ח מהע"ז ה"ד דנטלה מתחתיו מותרת שנמצא בינו ליטול הע"ז מתחתיה פשר בלולב אפילו טרם שנטל הע"ז מתחתיה משא"כ בפורים דלא שינה דיוחי ואינו פסול אלא משום דמאס לגבוה דהו כקדשי מקדש אפשר אפילו באשרה שפעמדין ע"ז תחתיה וביטלה ר"ל שנטל הע"ז מתחתיה נמי פסול בפורים משא"כ בלולב פשר אפילו בעוד הע"ז תחתיה דאין אומרים מצות כגבוה אלא לענין דיוחי ולא לענין מאוס.

ויותר נראה דהוצרך רבנו לטעם שהכורים כקדשי מקדש אע"ג דפסק כפבלי דמצות כגבוה סליק בתיקו ודלא כהירושלמי דאפשטה בואת"ל מ"מ שפיר בלולב בעינין לחומרא דאפשר בלולב אחר משא"כ בפורים אלו הנה משום מצות כגבוה בעי' דלא אפשר לא הנה בדין לפוטרו ממצות עשה דבכורים אלא בדין שיפריש ולא יעלו לגבוה ולכהנים אף משום דפסיקא לן דהו כקדשי מקדש מש"ה פטור מלהביא ולהפריש כלל.

והנכון בכוננת רבנו דמתרץ דלא תקשה לרבא דס"ל נטל לולב דע"ז יצא מבעיא דר"ל דמשום דיוחי במצות יפסול בדיעבד אפילו אחר ביטול דמחלק רבנו דבעיא דר"ל בלולב שהוא עצמו ע"ז דהיינו שנעבד.

וכיון שאין דרוך לעבוד ללולב דמש"ה כל ששיפה עכו"ם לולב מן דקל שהוא אשרה חשיב ביטול מש"ה בעי ר"ל באשרה שביטלה שנמצא הוי הלולב עצם ע"ז וקיי"ל לחומרא בתרתי בעיי דר"ל דמצות כגבוה הילכף אפילו נטעו ולבסוף עבדו נאסר במקורב למצוה מספק גם קיי"ל דמספק יש דיוחי במצות דכגבוה דמי הילכף אפי' איפא תרתי שנטעו ולבסוף עבדו נאסר"כ ביטלו פסול לולב מספק.

מיהו דוקא בלולב שהיה עצמו נעבד אבל מודה ר"ל לרבא בלולב של ע"ז דהיינו לולב שפכדין בו לפני ע"ז דמקרי תשמישי ע"ז בין של גוי או של ישראל דשרי למצוה אפי' בלא ביטול ואע"ג דאסור בהנאה יוצאין בו בדיעבד כמו סנדל שלובשין בו ע"ז לחליצה.

ודוקא המשתחוה לבהמה צמרה פסול לציצית דהצמר עצמו חשיב נעבד והטעם בזה לפמ"ש הר"ן פ' ר' ישמעאל עלה דמתני' ע"ז של נכרי אסורה מיד כו' דהביא בעיא דרב המנונא שבדף כ"ב ע"א דמספקא ליה אלקבא דר"י במשמישי ע"ז דישאל אי גמרינו

משמשין ממשמשין דנכרי דאין אסורין עד שיעבדו או דלמא מינה גמר מה ע"ז דישראל אסורה מיז ה"ה משמשיה אסורין מיז ומסיק דאע"ג דלדין לא נ"מ מידי דקיי"ל כר"ע דגליף מקראי דע"ז דישראל אין אסור עד שתעבד ובמשמשין אפילו דנכרי עד שתעבד רק ע"ז דנכרי אסורה מיז.

מ"מ נ"מ להא דבצי הרמב"ן דומיא דהך בעינ' במשמשי ע"ז דישראל אי ילפינן משמשין דנכרי דיש ליה בטיול או דלמא מינה ילפינן דהוי כע"ז דישראל שאינה בטלה עולמית ומסיק בשם הרמב"ד דאין למשמשי ע"ז דישראל בטיול וסמך לדבר מדכתוב ונתצתם את מזבחותרם מכלל דלא אפשר בבטיול הואיל שעבדו ע"ד ישראל ונהרי מזבח חשיב משמשין.

והר"ן דחה דברי הרמב"ד דכיון שישראל לא עבדו על המזבח הזה אין הנכרי נעשה שלוחו לבטלו ולעולם אימא לך דישראל מבטל משמשין של עצמו. מיהו עלה מתני' דע"ז שהניחו עובדיה מייתי הר"ן סמך לפשיטות הרמב"ד מהא דבע"ז דנ"ד ע"ב דהמשפתנה לכהמת חברו לא אסרה ואם עשה בה מעשה אסרה דגמר מפלים דאחז דכתיב הכנו שגנזום והקדשנו שהקדשו אחריהם תחתיהן אע"ג דכלי המקדש לא היו של אחז א"ו כשעשה מעשה אסרם (וכ' הרמב"ן דיכול הנכרי שעשה בה מעשה לבטלה והוכיח כן מדפריף הש"ס דנ"ג ע"ב מפדי ירושה כו' דלמא ע"י מעשה אסרום א"ו דאפ"ה סגי בבטיול והר"ן דחה דלמא ר"י לית ליה אדם אוסר שאינו שלו ע"י מעשה ומסיק דאדרבה מדגנזום מוכח דאינם בטלים ואף להדיוט אסורין דאל"כ ה"ל לפדות פלים דאחז דבהכרח סוגיא זו פליג אהא דמשני דנ"ב ע"ב כיון דאשתמש בהו לגבוה לאו אורח ארעא לאשתמשי ביה להדיוט באבני מזבח ששקצום יונים דאי ס"ד דס"ל האי סברא מנ"ל דעשה בה מעשה אסרה להדיוט מפלים דאחז דלמא משום דלאו אורח ארעא א"ו דלית ליה להש"ס הך סברא) ונהרי פלים דאחז משמשין הן ואי ס"ד דבבטיול סגי לבטלינהו ולשתמש בהן הדיוט מכלל דמשמשין דישראל אין להן בטיול ע"כ תנרף דברי הר"ן.

ולפמש"ר פ"ח מהע"ז ה"א דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו להדיוט אפילו ע"י מעשה מכלל דדחה סוגיא זו וס"ל דאין ללמוד מפלים דאחז אלא דאסור לגבוה ולגבוה פסק רבנו פ"ד מה' איסורי מזבח ה"ו דאסור אפילו בלי מעשה ובהכרח הוא דגנזום משום דלאו אורח ארעא להשתמש בהן להדיוט ונסתר הוכחת הר"ן.

וכן הוכחת הרמב"ד כפר דחה הר"ן ותו דאין מקום לקושיות הרמב"ד דבהכרח מזבח חמור משאר משמשין דלא סגי בבטיול כ"ש עד שינתן רובו וכמש"ר פ"ח מהע"ז הי"ב ושפיר קאמר קרא ונתצתם את מזבחותרם דהיינו בטיול דמזבח ואדרבה מוכח מזה להפך דאע"ג שעבדו ישראל את העגל ובשליחותיהו קעבדי מ"מ מהני בטיול דנתיצת רוב מזבח וכן ברור בכוננת רבנו דאין משמשי ע"ז דישראל אסורין לעולם מדלא הזכיר פ"ח מהע"ז ה"ט זולת ע"ז דישראל.

ולא עוד דכפי הנראה סובר רבנו דמשמשי ע"ז בין דישראל בין דנכרים א"צ בטיול כלל עמש"ר פ"ח מהע"ז ה"ד וה"ה דהוא גורס גטלה ולא גריס במתני' בטלה עיין בתוס' דמ"ז ע"ב ד"ה העמיד תחתיו ע"ז ובטלה ורש"י דגריס גטלה נחק דהואיל שששתמש

באבן לפי שעה ולא הקצהו לבימוס ה"ז מותר וא"צ ביטול וזה דוחק דמה לי תשמיש מועט או מרובה.

ולדעת רבנו דתשמיש ע"ז א"צ ביטול וכיון שסילקו מתשמיש ה"ז ביטולו בין בתשמיש של ישראל או של נכרי ניקא וקא דתנו ביטול ע"ז ביטול משמשיה ביטול משמשי לא ביטול הע"ז וכמשר פ"ח מהע"ז ה"ט היינו דאפילו בטל בפירוש ושיבר המשמשין לא ביטול הע"ז מיהו קא נדאי דבסילוק בעלמא סגי דאשרה שהעמיד ע"ז תחתיה וכן בית שהכניס לתוכו ע"ז ואבן שהעמיד עליו ע"ז פלן משמשיין מקרי ומשילקו מלשמש מותרין וכן פסק הרמ"א דמשמשי ע"ז שמכר או משפן בטליו וכמ"ש הב"י לדעת הטור בשם ה"ר יונה (ועמ"ש פ"ז מהע"ז הי"ו דכל שנעשו לשם ע"ז נאסרו התשמישיין אפילו אחר סילוק עד שיבטלנו ממש ושם עיקר) (והנה לדעת התוספות דנ"ג ע"א בד"ה אבל בצורף ישראל דס"ל דכל שמכר לישראל הוי ביטול י"ל דמש"ה הוכרח הש"ס לאוקים באשרה של משה דהיינו של ישראל דלא מתוקם באשרה דנכרי דקשה ממ"נ אם נטלו הישראל שלא ברשות הנכרי תיפוק ליה דהוי גזול א"ו שמכר לו העפוי"ם הרי מכירה חשיב ביטול ואפילו לדרף רש"י ורבנו דדוקא מכרו לצורף ישראל הוי ביטול נראה דהיינו דוקא בע"ז של מתכת משא"כ בלולב דאין סברא לומר דאידי דדמיה יקרים ונבנה ליה דגם לילב דמיו יקרים שפיר הוי המכירה ביטול וע' בב"ח א"ח סי' תקפ"ו ויפה השיב עליו המג"א סק"ה דלא איירי בשל הפקר.

מה גם לדעתתי אשרה של הפקר חשיב כע"ז שהניחיה בעלים מלעבדה דבטלה כמשר פ"ח מהע"ז הי"א ולכן אומר אני דשפיר פסק הרמ"א סי' קמ"ו ס"ז דכל שמבטל שלא באונס סגי באמירה וא"צ פיקסה אא"כ מבטלה באונס ואני אומר דלא בעינן פיקסה אלא כשנכרי מבטל ע"ז של חברו אבל בדידה סגי באמירה דלא גרע מהניחו' עובדיה.

ומה שהקשה הש"ך ממכרה תמצא יישוב בב"י בכדק הבית. ולפ"ז אפשר לומר דדוקא באשרה שנטעה ע"מ לעבד ואח"כ עבדה הוא דבעינן ביטול גמור ושפאה ולא סגי בהניחה עובדיה או באמירה דאין אמירה ומחשבה מוציא מידי מעשה וכמ"ש פ"ז מה' ע"ז הי"ו משא"כ בשאר ע"ז סגי באמירה.

הילכך דוקא אשרה חשוב דחוי דמחוסר מעשה של ביטול משא"כ בשאר ע"ז דסגי באמירה לא חשיב דחוי ויש בזה קצת יישוב לדברי רבנו. ואין להקשות דא"כ למה אוקים באשרה דישאל נוקים באשרה שמעמיד ע"ז תחתיה של נכרי וקודם ביטול וכגון שהאשרה של הפקר והעמיד נכרי ע"ז תחתיה דנמצא כשנטל הישר' ממנו קודם ביטול אינו גזל שהרי האשרה הפקר ואין כאן אלא משום ליתא דאשרה די"ל דכה"ג סובר הש"ס דלא מכתית שיעורו פינון שיש לו תקנה ע"י שילקנו הישראל.

ותו דלדעת הר"ן משמע דשל ע"ז לא מקרי לכם קודם ביטול ולא הוצרך הש"ס לסברא דמכתית שיעורא אלא משום י"ט שני ושפיר מתוקם באשרה דנכרי וי"ט שני דגזול מותר בי"ט שני ודוק.

ובהכי ניקא נמי לדרף ר"ת דמוקים ברייתא דפ' פסויי הדם בשל נכרי קודם ביטול דקשה תיפוק ליה משום גזול דבהכרח לא קנאה מהנכרי דמכירה הוי ביטול ולפמ"ש שפיר

מתוקמבי"ט שני) נחזור לענינו הנ"ל דרבנו ס"ל דתשמיש ע"ז א"צ ביטול וכשר אפילו לגבוה.

וניש פדמות ראיה לזה דבע"ז דנ"ד חזק' אמר פגון שניסוף לע"ז יין על קרניה מתקוף לה רב אדא האי נעבד הוא בימוס בעלמא הוא ופרש"י דב"ח לא מתסרי משום משמשי ע"ז דחוק דכיון דקיי"ל דיש בב"ח משום נעבד לגבוה אע"ג דלקדיוט שרי נימא דה"ה דב"ח נאסר לגבוה משום משמשי ולפמ"ש ניקח דכיון דבמשמשי סגי בסילוק בעלמא שפיר משפילקו הותר אף לגבוה שהרי ביד הישראל לסלקו ולבטלו ע"י אמירתו וכל שפידו לא הוי דיהוי.

ועמש"ר פ"ח מה' ע"ז ה"ד באילן שמעמיד ע"ז תחתיו שהקשה שם הכ"מ דכיון דקיי"ל פרבגו דאין נעבד באילן במקושר אטו גרע מעמיד ע"ז תחתיו מנעבד ונדחק דאירי שנטעו מתחלה ע"מ להעמיד שם ע"ז.

א"נ דבאמת קיל מאשרה שנטעו ולבסוף עבדו דמהני סילוק אף להתוספת שהוסף בעודו תחתיו אלא דקודם סילוק אסור אפי' עיקרו דמנכרא מלתא טפי. ובאמת קושיותו מעיקרא ליתא דהא קיי"ל ציפוי הר אסור אע"ג דהר עצמו הנעבד מותר דלא אמעיט מקושר אלא מנעבד דכתיב אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם ומינה דוק' נעבד לא הוי במקושר משא"כ משום משמשי שפיר נאסר במקושר ואשרה שהועמד ע"ז תחתיו הוי רק תשמיש ע"ז וכל שנטל ע"ז מתחתיה ע"מ שלא להחזירה ביטל האשרה מתשמיש וכן בתלש ממנו לולב ע"מ שלא יהיה מונח ע"ז תחתיו עולמי' ביטלו מתשמיש ובהכי ניקח פל מה שנגדחקו התוספות סנפה דל"א ועיין תוספות ר"ה דכ"ח ד"ה אר"י שהקשו תימה מברייתא דתולין והתניא תקע לא יצא נטל לא יצא ובאמ' לק"מ דבהכר' הך ברייתא בשל עיר הגדחת דמש"ה לא פריף מינה הש"ס בר"ה וביבמות דידע הש"ס לחלק דשל עיר הגדחת מכתית שיעורו משא"כ תשמיש ע"ז אלא דבחולין הוקשה ליה לולב ושופר של עיר הגדחת על פיו בעפר עיר הגדחת ומשני דכל היכי דמכתית מעלי לכיוסי ומש"ה פשר לכתחלה לכיוסי כמ"ש התוס' חולין דלכיוסי לא חיישינו למה דמאיס.

ויותר נראה דבאפר עיר הגדחת לא שייף כלל מאוס דהשקל הנשרף אינו לא ע"ז ולא משמשי וכמש"ר פי"ד מה' שחיטה הי"ג והכ"מ שם ודלא כמ"ש הלח"ם דה"ל עפר קרקעה אלא אפילו עפר אפרה פדרבא מצות לאו ליהנות ניתנו ולא הוקשה להש"ס אלא במס' סנפה דנקיט אשרה וקס"ד דכל אשרה משמע דשילש אשרות תנו בע"ז דמ"ח.

וקס"ד דהיינו אפילו באשרה שמעמיד ע"ז תחתיה דהוי תשמיש וקאמר רבא דאם נטל לולב תשמיש ע"ז יצא. ולזה משני דמתני' רק באשרה דמשה דכתיב ביה תשרפון דהיינו אשרה הנעבדת לרבגו פדאית להו ולריב"י פדאית לי' דייקא נמי דתני דומיא דעיר הגדחת שבשרפה נאי באשרה שמעמיד תחתיה סגי בסילוק.

ומינה דלפי מאי דבעי ר"ל באשרה שנטע' ולבסוף עבד' או שפיטל' אי מצו' כגבוה נינהו ממילא אפילו נטעו ולבסוף עבדו וגם ביטלו פסול מספק דלמא מצות כגבוה דיש נעבד במקושר ויש דיהוי ודוקא בנעבד אבל בלולב של ע"ז דהיינו תשמשי ווה"ה אשרה

שְׁמַעְמִידִין ע"ז תַּחֲתֵיהָ דְתַשְׁמִישׁ הִיא אֶפְיָלוּ קוֹנְדָם בִּיטוּל יֵצֵא דְבִידּוֹ לְסַלְקוֹ וְלֹא תַשְׁבִּיב דִּיחֻוּי וואַע"ג דְּאָסוּר בְּהַנָּאָה מְצוֹת לָאו לִיקְהָנוּת נִתְּנָו וּבִין דְּנִכְרִי וּבִין דְּיִשְׂרָאֵל וּכְמ"ש.

ואַע"ג דְּאֶפְשִׁיט בְּסוֹפָה דל"ב ע"ב דְּדַחֻוּי מְעַיְקָרָא בְּמְצוֹת לֹא תַשְׁבִּיב דִּיחֻוּי י"ל כְּמ"ש תו' סוֹפָה דְּשִׂאנֵי אֲשֶׁרָה שְׁנַעְבְּדָה שְׂאִין בִּידּוֹ לְבַטֵּל אֶפְיָלוּ בְּאִיסוּר מִשְׁא"כ תַשְׁמִישׁ עֲבוּדָת אֲלִילִים אֶפְיָלוּ קוֹנְדָם בִּיטוּל לָאו דְּחֻוּיִים נִינְהוּ דְּמְצוֹת לָאו לִיקְהָנוּת נִתְּנָו וּמַעוּלָם לֹא מְפַתִּית שְׁיַעוּרָא דְּבִידּוֹ לְבַטֵּלוֹ מִתַּשְׁמִישׁ ע"ז פְּגוֹן שְׁיִטְמִינְהוּ שְׁלֹא יִהְיֶה שׁוּב לְעוֹלָם תַּשְׁמִישׁ ע"ז וּלְפַמ"ש לְ דוֹקָא אֲשֶׁרָה דְּמַשְׁהָ שְׁנַעְבְּדָה נְכָרִי ע"ד יִשְׂרָאֵל דְּאִית לֵיהּ חוּמְרָא דַע"ז דְּנִכְרִי לְשֶׁרְפָה ** (לְשֶׁרְפָה וְלֹא מְהַנִּי בִטוּל פְּחוּמְרָא ע"ת דְּיִשְׂרָאֵל הוּא דְּמְפַתִּית שְׁיַעוּרָא אֲבָל וכו') ** דְּמְפַתִּית שְׁיַעוּרָא דְּלֹא מְהַנִּי בִיטוּל פְּחוּמְרָא ע"ז דְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל ע"ז דְּיִשְׂרָאֵל לְגַנְיָה קָאִי אוּ דְּנִכְרִי דְּאֶפְשֶׁר לְבַטֵּל לֹא מְפַתִּית שְׁיַעוּרָא כְּמ"ש) וְתוּ לֹא מִיַּדִּי.

וּמִש"ר וּבִשְׁעַת הַדְּחָק ע' בְּהַשְׁגוֹת וּבְתוֹמַת יִשְׂרָיִם סִי רל"ג הָאָרִיף ע"ש וע' בְּכַפּוֹת תְּמָרִים. שָׁם ה"ב אֶתְרוּג שֶׁל תְּרוּמָה טְהוּרָה עִמ"מ וּבְאֶמַת צָרִיף טַעַם פִּינּוֹן דְּלֹא מְסִיִּימִי לְמָה קָבַע הַלְכָה כְּמ"ד מְפַנֵּי שְׁמַכְשִׁירָה וע' בְּתוֹס' ד"ה מְפַנֵּי שְׁפַתְבוּ דַה"ל אִיכָא בִּינְיָיָהוּ שְׁפַכְרָ הַנּוֹכְשֶׁר וְקוּ' אֲלִימְתָא הִיא דְּלָמָּה גְּדַחַק הַש"ס לְמַצוֹא מְצִיאוֹת רְחוּק שְׁקָרָא עֲלֵי שָׁם חוּץ מְקַלִּיפ' פִּינּוֹן דְּאִיכָא נ"מ טוֹבָה שְׁפַכְרָ הַנּוֹכְשֶׁר.

וּלְפַמ"ש פִּי"ב מַה' תְּרוּמוֹת הִיא נִיחָא דְּמַחֲמַת קוּ' הַתּוֹס' מוּכַח דְּלִכ"ע אָסוּר לְהַפְסִידָה אֲלֵא דְּפִלְגִי בְּהַכְשֶׁר שֶׁהוּא רַק גֵּרָם טוֹמְאָה מִש"ה הַנּוֹצְרָף לְחַדְשׁ שְׁקָרָא שָׁם חוּץ מְקַלִּיפְתָּהּ. וּבְהִכִּי נִיחָא דְּשִׁפִּיר פֶּסֶק רַבְּנּוֹ לְחוּמְרָא כְּמ"ד מְפַנֵּי שְׁמַכְשִׁירָה לְאָסוּר אֶפְיָלוּ קָרָא שָׁם חוּץ מְקַלִּיפְתָּהּ.

וְלִכְאוּרָה י"ל קו' הַתּוֹ' בְּאִנְפֵּן אַחַר לְפַמ"ש הַכַּפּוֹת תְּמָרִים לִיִּישֵׁב קוּ' הַתּוֹס' סוֹפָה דל"ה ע"א ד"ה לְמָה פְּלִיגִי בְּעַרְלָה בְּטַעַם הַיִּתְרָא מְמוֹן אוּ הַיִּתְרָא אֲכִילָה תִּפְּוֹק לֵיהּ דְּמְפַתִּית שְׁיַעוּרָא דְּמִש"ה אָסוּר אֶפְיָלוּ בִּי"ט שְׁנֵי וְהַתּוֹסְפוֹת גְּדַחַקוּ וְהַכ"ת תִּירָץ דְּמַתְּנִי אִיִּירִי אָף בַּח"ל דְּאִין עַרְלָה וְתְרוּמָה טְמֵאָה טְעוּנִין שְׁרַפָּה ד"ת אֲלֵא בַּא"י מִש"ה הַנּוֹצְרָכוּ לְחַדְשׁ מִשׁוּם הַיִּתְרָא אֲכִילָה אוּ דִין מְמוֹן דְּמַסְפִּיק אָף בַּח"ל ע"ש.

דְּבַהֲכִי נִיחָא קוּ' הַתּוֹס' הַנְּ"ל דְּכִינּוֹן דְּמַתְּנִי מִיִּירִי אָף בַּח"ל א"כ לֹא מְשַׁכַּחַת תְּרוּמָה טְהוּרָה אֲא"כ לֹא הַנּוֹכְשֶׁר דְּבַהֲנּוֹכְשֶׁר תִּיכְרָף כְּשֶׁנּוֹטְלָה וְנוֹגַע בָּהּ גְּטָמַאת שְׁהָרִי הָאָדָם טְמֵאוּ ט"מ מְחַמַּת אֲוִיר ח"ל וְלַעוֹלָם אִימָא לָף דְּבַתְרוּמַת א"י אִיכָא נְמִי קוֹלָא לְמ"ד מְפַנֵּי שְׁמַכְשִׁירָה הִיכָא שְׁפַכְרָ הַנּוֹכְשֶׁר דְּמוֹתָר וְהַדְרָא קוּשְׁיָא לְזוֹכְתָא לְמָה פֶּסֶק רַבְּנּוֹ כְּמ"ד מְפַנֵּי שְׁמַכְשִׁירָה מִיְהוּ אֶפְיָלוּ תִימָא פְּתִירוּץ הַכ"ת דְּמַתְּנִי אִיִּירִי אָף בַּח"ל דְּמַתְּוֹרָץ קוּ' הַתּוֹס' א"ב שְׁפַכְרָ הַנּוֹכְשֶׁר אֶפְתִּי ק' לְפִי מַה דְּקִי"ל רִישׁ מְכַשִּׁירִין דְּאִין הַכְשֶׁר אֲלֵא בְּרַצוֹן וּכְמִש"ר פִּי"ב מַה ט"א הִיא דְּבַעֲיָנּוּ שְׁיִנְתָּן עֲלֵיהֶן מִים בְּרַצוֹן בְּעֵלִים א"כ אִיכָא נ"מ לְקוֹלָא דְּלְמ"ד מְפַנֵּי שְׁמַכְשִׁירָה מוֹתָר לְאַחֲרִים דְּלֹאוּ בְּעֵלִים לִיטוּל פִּינּוֹן שְׂאִין הַכְשֶׁר אֲלֵא מְרַצוֹן בְּעֵלִים וְלְמ"ד מְפַנֵּי שְׁמַפְסִידָה אָסוּר אֶפְיָלוּ לְאַחֲרִים לְהַפְסִיד וּמְדָלָא קְאָמַר הַש"ס הִיא אִיכָא בִּינְיָיָהוּ מְפָלָל דְּלִכ"ע אָסוּר לְהַפְסִידָה וּפְלִיגִי רַק בְּהַכְשֶׁר וְשִׁפִּיר פֶּסֶק רַבְּנּוֹ לְחוּמְרָא כְּמ"ש.

אך דיש לחדות פשוטת קו' התוס' דל"ה ד"ה לפי ה"ל דל"ל לחדש בערלה היתר אכילה ודין ממון תיפוק ליה דמכתית שיעורא ואסור אף ביו"ט שני אלא דלפי מ"ש פאן בחלק א' דטעם פיסול תרומה טמאה אע"ג דאיתא בשאלה הואיל דאי מתשיל עלה הדר לטיבלא ושל טבל פסול ע"ש דלפ"ז י"ל דהוצרכו לחדש היתר אכילה או דין ממון משום תרומה טמאה דאיתא בשאלה ולא מכתית שיעורא דהא לאו לשרפה עומדת פינון דאפשר בשאלה אלא עיקר האיסור משום היתר אכילה ואע"ג דמציינו הש"ס פיסקא ושל ערלה סמוך אסיפא דתרומה טמאה ומתנרץ קו' התוס' ד"ה לפי.

ולפ"ז מוכרח דמתני' איירי רק בי"ט ראשון דאי בי"ט שני אמאי תרומה טמאה פסול הא איתא בשאלה מאי אמרת אפתי הדר לטיבלא ואין פאן היתר אכילה אפתי נפריש עליו ת"ומ ממקום אחר ואי ליפא אחר נפריש מיני' ובי' דהא חסר מותר בח"המ א"ו דמתני' איירי ראש' דאין מגביהין ת"ומ בי"ט וכ"ש מינייה וביה דה"ל חסר דפסול בי"ט ראשון דזה החלק שפפריש אחר שאלה לא חזי לאכילה.

דבהכי מתנרץ קושיותנו ה"ל דליפא למימר איפא בינייהו לאחרים דלאו בעלים דשרי למ"ד מפני שמכשירה דאין הכשר אלא מרצון בעלים דכיון דמתני' איירי בהכרח רק בי"ט ראשון בל"ז פסול לאחרים דלאו בעלים דבי"ט ראשון בעינן לכם ולעולם אימא לך דאיפא נ"מ לקולא דלמ"ד מפני שמכשירה מותר לאחרים ליטול אתרוג של תרומה טהורה בזה"מ והדרא קושיא לדוכתא למה פ"ר כמ"ד מפני שמכשירה איברא לכמ"ש בפרקין ה"ט דפיסול אתרוג שאין בו היתר אכילה אסור אף בח"המ מכלל דס"ל דאתרוג של תרומה טמאה פסול בח"המ וכגון שהוא תרומה טמאה שביד פהו דליתא בשאלה א"נ דמ"מ מכתית שיעורא דמי יימר דמזדקק ב"ד להתיר ולא מקרי פרי כמ"ש ח"א דהיתר אכילה נפקא לן מפרי ונוקא מה דנפקא לן מלפס מותר בח"המ דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון אבל סיפא דקרא פרי עץ הדר בעינן אף בח"המ והדרא קושיותנו לדוכתא דכיון דמתני' מיירי אף בי"ט שני המ"ל איפא בינייהו תרומה טהורה לאחרים בח"המ דלמ"ד מפני שמכשירה מותר אלא ודאי דלהפסידה לכ"ע אסור כמ"ש פי"ב מה' תרומות ה"א ונפיר פסק רבנו כמ"ד מפני שמכשירה להקמיר בד"ת אפילו קרא עליה שם חוץ מקליפתה וכמ"ש.

ומש"ר ושל טבל עמ"ש ח"א ונשאלת על לשון זה וזאת אשר השבתי בקצרה. מ"ש מכ"ת תמהני על הרשב"א דמדמה מוהר הנאה לתרומה ובגדרים דנ"ט בשלמא קונמות מצנה לאתשולי דכל הנוהר פאלו בנה במה תרומה מאי מצנה לאתשולי.

ואפשר דגם פאן איפא מצנה לקיים מצות אתרוג אע"ג דהני מצנה הבאה ממקום אחר וראייה לזה מעירובין ד"ל מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה סומכוס אומר בחולין ולנזיר ביין לא פליג סומכוס מ"ט אפשר דמתשיל אי הכי תרומה נמי ולפרוש עלה מינייה וביה כו' וה"נ קשה שאני נזיר דמצנה למתשיל א"ו פינון דאין מערבין אלא לדבר מצנה תרומה נמי מצנה למיתשל אע"ג דהמצנה באה ממקום אחר ע"כ.

לא ראה מכ"ת בגוף שער אפרים של"ז שכ' דברי רשב"א תמוהים דבגדרים אמרו שאני קונמות דמצנה לאתשולי כו' ויש רוצים לנישב דגם בתרומה טמאה מצנה למתשיל כדי לקיים מצות אתרוג אבל זה אינו דמנ"ל דמצנה לאתשולי כדי לקיים מצנה אחרת ע"ש.

וכיוצא בזה בְּמִהְרֵשׁ"א עִירוּבֵין ד"ל בד"ה אֵלָא לְסוּמְכוּס דְּלָא הִתִּירוּ לְשִׂאוּל בְּשַׁבַּת אֵלָא מִשּׁוּם כְּבוֹד שַׁבַּת דַּאל"כ לֹא הִנְצְרְכוּ הַתּוֹס' לְכַף פִּינוּ דָּאִין מְעַרְבִין אֵלָא לְדַבְרַ מְצוּהָ וּשְׁנֵי הַגְּדוּלֵי יִמָּאנוּ בְּסַבְרָא זֹו פְּשֵׁה־מְצוּהָ בָּאָה מִמְקוּם אַחַר וּמָה שְׁהַקְשָׁה עַל הַש"ס עִירוּבֵין לַק"מ דְּשִׂאֲנֵי לְעִנְיָן דְּשִׁיל"מ כַּמ"ש הֵר"ן בְּנִדְרִים דַּנ"ט דְּבַעֲיָנוּ שְׁהִתְיַתֵּר יִבֵּא מְעַצְמוּ מַש"ה דְּנֻקָּא קוּנְמוֹת דְּמְצוּהָ לְאַתְשׁוּלֵי חֲשִׁיב דְּשִׁיל"מ שְׁהִתְיַתֵּר בָּא מְעַצְמוּ בְּהַכְרַח דְּאִתֵּי לְמִתְשִׁיל דְּמְצוּהָ לְאַתְשׁוּלֵי מַשֵּׁא"כ בְּתַרוּמָה אִין הַכְרַח שְׁיָבֵא הִתְיַתֵּר לֹא חֲשִׁיב דְּשִׁיל"מ מַשֵּׁא"כ בְּעִירוּבֵין לְעִנְיָן סְעוּדָה הִרְאוּיָהּ מִבַּע"י (וְהַ"ה לְעִנְיָן אֶתְרוּג דְּבַעֲיָנוּ הִתְיַתֵּר אַכִּילָה מִקְרֵי סְעוּדָה הִרְאוּיָהּ) הוּאִיל דְּאִי בְּעֵי מִתְשִׁיל חֲשִׁיב רְאוּיָהּ מִבַּע"י בְּנִדְאֵי דְּשִׁיבָה מִיגוּ אַע"ג דְּלִיכָא מְצוּהָ לְמִתְשִׁיל וְעַדִּיפָא מִיגוּיָהּ קִי"ל בְּבִיצָה וּפְסוּחִים הוּאִיל דְּאִי מִקְלַע אֲוֹרְחִים פְּטוּר.

ולפ"ז גם קוֹשְׁיַת הַשַּׁעַר אֶפְרַיִם עַל הַרְשָׁב"א מְסוּנְיָא דְּנִדְרִים אִינְהּ מְכַרְעַת דְּשִׁפִּיר חֲשִׁיב תַּרוּמָה טְמֵאָה הִתְיַתֵּר אַכִּילָה הוּאִיל דְּאִי בְּעֵי מִתְשִׁיל דְּהוּאִיל אֶמְרִינְן אַע"ג דְּלִיכָא מְצוּהָ לְאַתְשׁוּלֵי וּבְאַמַּת מְסִיק שָׁם דַּלְק"מ לְרַשָּׁב"א מְסוּנְיָא דְּנִדְרִים יַע"ש.

ומ"ש מַכ"ת אֵבֶל קֶשֶׁה לִי עַל הַש"א שְׁדַחָה רְאִינֵי הַרְשָׁב"א וְנִעְלַם מִמְנוּ סוּגְיָא דְּעִירוּבֵין הַנ"ל דְּאִי הֵדֵר לְטִיבְלָהּ מִפְּרִישׁ עָלָיו מִינְיָהּ וּבִיָּהּ וְאִין לֹא מְרַפֵּי תִירוּץ הַש"ס דָּאִין מַגְבִּיהִין תו"מ בִּי"ט דְּהַתִּינַח בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וּלְפִי סְבָרַת מַכ"ת דְּתַרוּמָה טְמֵאָה פְּסוּל כָּל ז' דְּכִי מִתְשִׁיל הֵדֵר לְטִיבְלָהּ קֶשֶׁה עַכ"ל.

שְׁאָרֵי לִיָּה מְאַרְיָה דְּבַהֲדָא כְּתִב הַשַּׁעַר אֶפְרַיִם וְאַע"פ שְׁאֲמָרוּ בְּעִירוּבֵין סוּמְכוּס כו' וְאִין לְתַרְץ דְּהַרְשָׁב"א מְבִיא רְאִינֵיהּ מִתַּרוּמָה טְמֵאָה לְמָה יְפְסוּל בַּחַה"מ הָא אִי בְּעֵי מִתְשִׁיל עָלָה וּנְפִישׁ תְּיַכְרַף תו"מ מְטַבְלוּ זֶה אִינוּ דְּבַגְמָרָא אֶמְרוּ הַטַּעַם דְּלֹא מְקַרֵי לְכֶם דְּאִינְרֵי בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שְׁאִין מַגְבִּיהִין תו"מ בִּי"ט דְּלִיכָא לְמִימַר דְּאִינְרֵי בְּטָבֵל הַטְּבוּל הָאִינְדָּא דְּקִי"ל בַּפ' מְשִׁילִין דְּמַגְבִּיהִין תו"מ דַּא"כ קֶשֶׁה סוּגְיָא דְּעִירוּבֵין כו' הֵרֵי שְׁאִין תְּלוּנְתָן עַל הַש"א אֵלָא עָלֵי וּבַמ"כ לֹא הַשְּׁגִיחַ בְּלִשׁוֹנֵי שְׁכַתְּבֵתִי וְאִין לְהַקְשׁוֹת דְּבְאַמַּת מ"ט פְּסוּל כָּל ז' פִּינוּ דְּדַרְשָׁא דְּלְכֶם לֹא קָאִי אֵלָא בִּי"ט רֵאשׁוֹן כו' בֵּין בִּי"ט שְׁנֵי אֶפִּילוּ טָבֵל דְּלֹא חֲשִׁיב פְּרִי וּמְחֻסָּר מְעַשָּׂה ע"כ ר"ל דְּנִדְאֵי הַהֲפָרֵשׁ בֵּין שִׁיטַת הַבְּבֵלִי וְהִירוּשְׁלָמִי דְּלִשִׁיטַת הַבְּבֵלִי דְּבַעֲיָנוּ הִתְיַתֵּר אַכִּילָה מְדַכְתִּיב לְכֶם שְׁפִיר הַפִּי וְלִקְחֶתֶם מֵה שְׁהוּא לְכֶם בְּיוֹם הִרְאוּשׁוֹן וּכַמ"ש הַש"א דְּבְאַתְרוּג בְּעִנְיָן דְּבַר הִרְאוּיָהּ לְאַכִּילָה בּוּ בְּיוֹם שֶׁל הַנְּטִילָה וּמַש"ה אַחַז הַקּוֹשְׁיָא דָּאִין מַגְבִּיהִין תו"מ בִּי"ט דְּאֵלוּ הִינּוּ אוּמְרִים דְּאִינוּ נְעַשָּׂה טָבֵל לְמַפְרַע אֵלָא מְאִידָּא דְּמִתְשִׁיל וְלִהְבָּא הִנְהּ יוּצָא בְּתַרוּמָה טְמֵאָה דְּכַשְׁמִתְשִׁיל אִינוּ תַרוּמָה טְמֵאָה לְמַפְרַע וְעַכְשָׁיו נְעַשָּׂה טָבֵל וְהַ"ל בְּדַמְיוֹן חֵלָה הַנְּטִילוּשׁ בִּי"ט דְּמִתְיַתֵּר לְהַפְרִישׁ בִּי"ט וְנִמְצָא רְאוּיָהּ לְאַכִּילָה בּוּ בְּיוֹם אֵלָא דְּנְעַשָּׂה טָבֵל לְמַפְרַע מַעֲי"ט דַּמַּש"ה אָסוּר לְהַפְרִישׁ בִּי"ט וְלָזֶה תַּפְשׁוּתִי הַקּוֹשְׁיָא בְּפִשְׁיטוֹת מְדַאָסוּר כָּל ז' וְאִין אוּמְרִים מְגוּ דְּאִי בְּעֵי מִתְשִׁיל וּמִפְּרִישׁ מִינְיָהּ וּבִיָּהּ וְעַדִּיפָא מִינְיָהּ דְּלְפִי שִׁיטַת הַבְּבֵלִי אֶפִּילוּ לִיכָא מִיגוּ לֹא בְּעִנְיָן לְכֶם בַּח"ה מַשֵּׁא"כ הִירוּשְׁלָמִי דְּמִפִּיק הִתְיַתֵּר אַכִּילָה מְפָרֵי וְדָאִי אָסוּר אַף בַּחַה"מ כַּמ"ש הַפְּפוֹת תַּמְרִים דְּפָרֵי מוּסָב עַל וְלִקְחֶתֶם וּלְפ"ז לֹא מְהַנִּי מֵה שִׁיָּהִרְאוּיָהּ לְאַכִּילָה בּוּ בְּיוֹם אַחַר שְׁאֵלָה וְהַפְּרִישָׁה דָּאִין בְּעִנְיָן וְלִקְחֶתֶם פְּרִי שְׁיָהִירְאוּיָהּ פְּרִי בְּשַׁעַת לְקִיחָה וְזֶהוּ מֵה שְׁכַתְּבֵתִי דְּלֹא חֲשִׁיב פְּרִי וּמְחֻסָּר מְעַשָּׂה הַהֲפָרֵשָׁה בְּשַׁעַת נְטִילָה וְאַע"ג דְּמִתְשִׁיל ה"ל טָבֵל לְמַפְרַע.

ובהכי אנדא מ"ש מכ"ת וילדעתי אף בי"ט ראשון פֿשר אי אַמרינוּ הוואיל מטעם שײַכול
להפּריש לְמַחַר דְּבִשְׁלֵמָא גְבִי עִירוּב בְּעֵינָו שײַהֲיָה רָאוּי לְאַכִּילָה בְּשַׁעַת קִנְיַת הָעִירוּב
מִשָּׂא"כ בְּאַתְרוּג אָפִילוּ יִהְיֶה רָאוּי לְמַחַר פֿשר מְדַפְרִיף הַש"ס לְמ"ד דִּין מְמוֹן מִתְרוּמָה
טְמֵאָה הָא רָאוּיָה לְהַסִּיקָה תַּחַת תְּבִשְׁלִילוּ וְהָא אֵין שׁוֹרְפִין קַדְשִׁים בִּי"ט וּע"כ פֿינן דְּרָאוּי
לְמַחַר מְקָרֵי דִּין מְמוֹן וְה"נ בְּטָבֵל פֿינן דָּאֵי בְּעֵי מְתַקֵּן לְמַחַר דָּאֵין חִילּוּק בֵּין אֵי בְּעֵי
מִתְשִׁיל וְאֵי בְּעֵי מְתַקֵּן וְצ"ל פְּהַרְשָׁב"א דְּלֹא אַמְרִינוּ הוואיל וְהִסּוּד שֶׁל הַש"א מִשׁוּם דָּאֵי
מִתְשִׁיל הֵדֵר לְטַבְלָה נּוֹפֵל דְּמֵאֵי בְּכָף הָא אֵי בְּעֵי מְתַקֵּן ע"כ וְהַפֵּל אֲזִיל בְּתַר אֵיפְכָא דְהָא
כ' הַש"א דְּלְמ"ד הֵיִתֵּר אַכִּילָה פֿינן שְׁאֵסוּר לְהַפְרִישׁ בִּי"ט אֵין אִוְמְרִין מִיָּגוּ דָּאֵי בְּעֵי מְתַקֵּן
לְמַחַר דְּבְעֵינָו לְכֶם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן אֲלֵא דָּאלוּ הֵיִינוּ אִוְמְרִים דְּנַעֲשֶׂה טָבֵל לְהַבָּא וְהוּי
כְּנִילוּשׁ בִּי"ט וְשָׂרֵי לְהַפְרִישׁ הֵיָה נִקְרָא לְכֶם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן וְכַמ"ש.

וְהָא דְּפָרִיף לְמ"ד דִּין מְמוֹן דְּרָאוּי לְהַסִּיק תַּחַת תְּבִשְׁלִילוּ אֵינוּ קוֹשְׂיָא לִפְמ"ש פ"ה מַה'
שְׁבֵת ה"ח דְּלְדַרְךָ רַבְּנוּ מוֹתֵר לְהַסִּיק תְּבִשְׁלִילוּ בְּתְרוּמָה טְמֵאָה בִּי"ט אֲלֵא אָפִילוּ לְדַרְךָ
הַתּוֹס' לְק"מ דְּשָׂאנֵי דִּין מְמוֹן דְּכָל מִיָּדֵי דְחִזִּי לְשָׁנָה הַבָּאָה חָשִׁיב דִּין מְמוֹן הַיּוֹם וְשָׁנָה
פְּסָף תְּכָף מִשָּׂא"כ הֵיִתֵּר אַכִּילָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן לֹא מְקָרֵי חִזִּי בּוּ בְּיוֹם.

וּלִפ"ז אֵין רָאוּיָה פֿלֵל מְסוּגֵיָא דְעִירוּבִין דְּהֵתָם מִקְרֵי סְעוּדָה הָרֵאוּיָה בְּתַחֲלַת בַּה"ש זְמַן
קִנְיַת הָעִירוּב הוואיל דָּאֵי בְּעֵי מִתְשִׁיל וְגַם מְפָרִישׁ בַּה"ש הֵיִלְכָף אָפִילוּ לֹא אִתְשִׁיל מְהֵנִי
וְה"ה לְהַבְּבֵלֵי יוֹצְאֵין בַּחַה"מ בְּטָבֵל דָּאֵי בְּעֵי מִתְשִׁיל וּמְפָרִישׁ וְתוּ דָּאֵין לְכֶם בַּחַה"מ
מִשָּׂא"כ לְהִירוּשְׁלַמֵי דְבְעֵינָו וּלְקַחְתָּם פָּרִי כָל ז' צָרִיף שײַהֲיָה פָּרִי בְּשַׁעַת לְקִיחָה.

וּמ"ש מְכ"ת וְאָפְשֵׁר דַּהַש"א רָאָה סוּגֵיָא דְעִירוּבִין אֲלֵא דְקוֹש' דוּקָא לְשַׁטַּת הַרְשָׁב"א
דְּבַפְסוּחִים דַּמ"ו בְּתוֹסְפוֹת ד"ה הוואיל וְרַשָׁב"א פִּי' תְּרֵי הוואיל לֹא אַמְרִינוּ וְה"נ הוּי תְּרֵי
הוואיל הוואיל וּבְעֵי מְפָרִישׁ וְהֵדֵר הוואיל וּבְעֵי מְתַקֵּן וְלֹא אַמְרִינוּ תְּרֵי הוואיל ע"כ טְעָה בְּזָה
בֵּין הַרְשָׁב"א בַּעַל הַתו' שְׁהוּא רַבְּנוּ שְׁמִשׁוֹן בַּר אַבְרָהָם וְהוּא הַר"ש מְשֻׁנָּא אוּ מְקוּצֵי
הַמְּפָרֵשׁ זְרָעִים וְטְהוּרוֹת וּבֵין הַרְשָׁב"א שְׁבִזְמַן הָרֵא"ש שְׁהוּא רַבְּנוּ שְׁלֵמָה בֶּן אֲדָרְת.

וּמ"ש מְכ"ת אָבֵל עַל מַר קוֹשָׁה שְׁפַתְב גְּבִי תְרוּמָה הוואיל לְמָה לֹא אַמְרִינוּ גְּבִי טָבֵל הוואיל
דָּאֵי בְּעֵי מְתַקֵּן ע"כ וְלֹא דַק דְּלֹא הַשְּׁגִיחַ בְּלִשׁוֹנוּ כַּנ"ל. מַה גַּם דְּהַמְקִשָּׁה בְּעִירוּבִין וּלְפָרוּשׁ
מִיָּנִיָּה וּבִיָּה קַס"ד דְּמַגְבִּיָּהִין תו"מ בַּה"ש קוֹשָׁה קוֹשְׂיַת הַתּוֹסְפוֹת אַמְאֵי אֵין מְעַרְבִין בְּטָבֵל
דְּלִיפָא לְמִימַר כְּתִירוּץ הַתּוֹסְפוֹת דְּבְמִיָּדֵי דְלֹא חִזִּי לְשׁוּם אָדָם לֹא שְׁיָיָף מִיָּגוּ דַּא"כ דְּבָרֵי
הַרְשָׁב"א תְּמוּהִין דְּשָׂאנֵי תְרוּמָה טְמֵאָה דְלֹא חִזִּי לְשׁוּם אָדָם לִיפָא מִיָּגוּ מִשָּׂא"כ בְּאוּסַר
עַל עֲצָמוּ גְכִסֵּי חֲבָרוּ וּע"כ לֹא ס"ל לְרַשָׁב"א תִּירוּץ הַתּוֹסְפוֹת וְקוֹשָׁה קוֹשְׂיַת הַתּוֹסְפוֹת
א"ו סוּבֵר הַרְשָׁב"א שְׂאֵנֵי טָבֵל דָּאֵין אִוְמְרִים מִיָּגוּ דָּאֵי בְּעֵי מְפָרִישׁ דְּמַחְסוּר מַעֲשֶׂה בַּה"ש
וְשָׂאנֵי מִיָּגוּ דְּמִיתְשֵׁל דְּשָׂרֵי לְמַפְרַע וְה"ק הַש"ס וְלְפָרוּשׁ עַלֵּה מִיָּנִיָּה וּבִיָּה בְּאַמַּת שְׁקוּדָם
שְׂאֵלָה יְפָרִישׁ מְקַצַּת תְּרוּמָה בַּפ"ע דְּלֹא חָשִׁיב תִּיקוּן כָּל זְמַן דְּלֹא מִתְשִׁיל וְאַח"כ יַעֲרַב
וְיִהְיֶה נְשָׂאֵל וְנִמְצָא הָעִירוּב חוֹלִין מְתוּקָנִין ע"י מַה שְׁהַפְרִישׁ קַצַּת תְּרוּמָה.

וּמִשְׁנֵי ס"ל פְּרָבָנָן וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת דָּאֵף שְׂאֵלָה חָשִׁיב שְׁבוּת אָבֵל אָפִילוּ רַב מוֹדָה דָּאֵין
מְעַשְׂרִין וְדָאֵי בַּה"ש וּבְחֻלְקָ שׁו"ת שַׁל"ח הָאֲרַכְתִּי שָׁם ה"ג נְפָרְדוּ עָלָיו עֵינָן הַשְּׁגוֹת
וּבִיאוּר דְּעֵתוֹ בְּאַרְיִכוֹת בְּתוֹמַת יְשָׁרִים סִי' רַכ"ט ע"ש וּבַגְּמָרָא ב"ק דצ"ו וְעִיקַר רְאֵינִת
הָרָאב"ד מְסַמְכּוֹת בַּעֲי' דַּר"פ בְּנַחְלָקוֹ הַתְּיוּמַת מְשַׁמַּע דְּמִיָּשָׁף שְׁיִיכֵי אֶהְדִּי עִם נְפָרְצוּ.

דנפֿרצו היינו שנסדקו גופי העליון לארפן ודאי פסול והבעני' בנחלקו התיומת ומזה נראה דחופיא מחלקין כל עלה דפנותייה לחצאין והבעני' בחילוק התיומת ונדעת התוס' פדעת הרב"ד ועיין בערוף אות ה' ערף הפיא.

והרי"ף מחולק עם רש"י וס"ל דנפֿרצו לאו נתלשו לגמרי ונאגדו מדנקיט סיפא בהדס נפֿרצו עליו דא"כ היינו נשרו עיין בר"ן ותי"ט ודברי הלח"מ מגומגמין דנדאי פנונת הרי"ף שעדיין תלויין בהו דומיא דסיפא דנפֿרצו עלי הדס אלא שתלויין כלפי מטה דומיא דעלי חריות ומפרש דעבדי פעין חופיא ר"ל שנתלשו קצת ועדיין תלויין ועומדין כלפי מטה וכ"כ רבנו בפי המשנה.

ומ"מ מישף שינוי בעיני דר"פ בנחלקה התיומת בבבא דנפֿרדו עליו ר"ל כענפי אילן לצד מעלה ואינן סמוכין לשדירה דע"י חלקת התיומת ג"כ מחציתו נפרד מהשדירה ואיפא תרתי לריעותא והבו זה.

וכפי הנראה מלשון רבנו פ"ב מה' גזלה הי"ד גזל לולב והפריד עליו קנה העליון גזל עליו ועשאן חופיא קנה ע"כ משמע שהכלי שקורין חופיא אוגדין שרשי העליון ואח"כ נשבר קצת אורף העליון ותלויין כלפי מטה כלפי האגד והינו נפֿרצו פעין חופיא והבו.

שם ה"ד בריית העליון ובהשגות א"א זהו דסליק בחד הוצא ע"כ והנראה שלא היתה למראה עיני המ"מ וכ"מ ולח"מ דהא לשון ההשגה מבואר כמ"ש הכ"מ וקאי אבבא דהיו עליו אחת אחת. שם ה"ה הדס שנקטם עיין השגות ובמ"מ בשם הרמב"ן.

והמ"ע העתיק כל דברי הרב"ד בתמים דעים סי' רכ"ח ודברי הרמב"ן במלקמות שפטר הוכחת הרב"ד מלשון דליות שבת"כ ובירושלמי דפי' דליות ענפי הדס יהיו מה שיהיו אפילו קטומים מיהו אין זה מזור להראייה מהמשוף הירושלמי שהביא הרב"ד.

ועלינו לבאר הירושלמי לדרף רבנו. דהנה בבבלי מסיק ור"י ממ"נ אי שלמים בעי נבעי נמי פלהו אי לא בעי שלמים אפילו חד נמי לא אמר ביראה אר"א חזר בו ר"י.

וה"פ לדרף הרי"ף ורבנו אי שלמין בעי ולא קטומין משום הדר לבעי פלהו תלת דלר"י שלשתן ד"ת מדרשא דענף עץ עבות ואי לא בעי שלמין דס"ל קטומין נמי חשיב הדר אפילו חד נמי לא צריף שיהיה אינו קטום ומשני חזר בו ר"י ממה דמפיק מענף עץ עבות שלשה אלא דס"ל דד"ת סגי בחדא עיין תוס' ד"ה ענף ולא הוצרף ר"י תלת אלא להידור דנוי הדס הוא שיהיה אגד גדול הילכף חד מינייהו שהוא ד"ת צריף אינו קטום משום הדר ואינף תרתי דמשום הידור מצנה רשאי להיות קטומין וכ"כ הרשב"א בש"ש ונ"ל והנכון שחזר בו ר"י בסוף כשאמר וא' אינו קטום ממה שאמרתחלה דצריף ג' הדסים והודה לר"ע דסגי בחדא ובעינן שלא יהיה קטום והא דבעינן שנים קטומין לאו מדינא אלא להידור מצנה וחד דמדינא צריף שאינו קטום ושנים קטומין להידור וכן מפורש בירושלמי עכ"ל ויש להמתיק מדלא פריף הש"ס הך קושיא אר"י דמתני' מפלל דאמתני' ודאי לק"מ דידע לחלק דחד דמדינא צריף שאינו קטום ואינף דלהידור סגי בקטומין אלא דלר"י דברייתא דמפיק שלשה מקרא דענף עץ עבות והווי שלשתן ד"ת קשה ממ"נ ומסיק דסיפא דברייתא אחר חזרה דס"ל חדא ד"ת.

ולפ"ז גם הירושלמי ס"ל דבהכרח ר"י דמתני' ס"ל דחד ד"ת ואינה תרתי מד"ס ומשום הידור והקשה ליה דהאיך מוסיפין על הדס א' ד"ת עמש"ר פ"ז מה' לולב ה"ז ובמ"מ וכ"מ שם א"ו פ"ן דאיכא הידור מצוה מותר להוסיף בהדס וז"ל הירושלמי ר' אבא בר ממל בעי קומי ר' אמי כמה דר"י מרבה בהדס ירבה בשאר כל המינין א"ל מסביר את סבור על דר' ישמעאל קטום הדר והתנין ר"ט אמר אפילו שלשתן קטומין לית בר נש אמר אפי' אלא דהוא מודה על קדמיותא.

ר' חגי בעי קומי רבי יוסי מה בעי ר"ט להוסיף על דברי ר"י. א"ל ר"י לא סבור קטום הדר ור"ט סבור קטום הדר ע"כ וה"פ לדרה רבנו דהקשה ר' אבא פ"ן דמתיר ר"י להוסיף בהדס אמאי קאמר לולב א' ואתרוג א' וערבי נחל שמים שהוא משנה שא"צ דליכא מאן דפליג דסגי בלולב א' וערבות שמים מכלל דקמ"ל דאסור להוסיף ומאי שנא לולב וערבה מהדס והשיב רבי אמי מדפריה אתה פה מכלל דסבירא לה דרק חד שאינו קטום ד"ת ושנים הקטומין משום הידור והתנין ר"ט אפילו ובהכרח ר"ט ס"ל שלשתן ד"ת מדלא קאמר אפי' אחד שאינו קטום אלא דס"ל לר"ט דקטום בהדס חשוב הדר דהואיל שהוא עבות לא מינכר נקטם ראשו כמ"ש הפוסקים וז"ל לא שייך אפילו דמשמע דמודה לר"י דחד שאינו קטום פשר אלא הכי הל"ל ר"ט א שלשה ואפילו קטומין אלא ודאי דר"י נמי סבר דבעינן שלשה ד"ת ומ"מ סגי בחד שאינו קטום דא"צ הדר אלא בחד דמפריש בקרא ולא בהנה תרתי דאתאן מריבוי א"נ דכל דאיכא חד שאינו קטום באמצע הוי הדר ושפיר לר"ט אפילו שלשתן קטומין ונמצא לר"י אין רשאי להוסיף אף בהדס דשלשתן ד"ת ומתורץ קושיות ר"א בר ממל.

ור' חגי בעי כו' פי' דקס"ד נמי דלר"י חד ד"ת ושני קטומין מוסיף להידור מצוה והקשה ליה לשון אפילו דמשמע דר"ט מוסיף (וקס"ד דר"ע מיקל טפי דאפילו בחד דלא קטום סגי ובבבלי ולדרוש להו כר"ע דמקיל טפי) ומאי מקיל ר"ט.

ותירץ ר' יוסי דר' ישמעאל נמי ס"ל בעינן ג' ד"ת ומ"מ סגי בחד מהודר וכמ"ש ומוסיף ר"ט דקטום חשוב הדר ומקיל דסגי בתלת קטומין. וכל זה לדרה הירושלמי אבל בבבלי סובר דשפיר בא ר"ט להוסיף קולא וכדמסיק תלתא קטימי שכיחי חד ולא קטים לא שכיח ושפיר נקיט ר"ט אפילו אע"ג דר"י מכשיר בחד ולא קטים וכן ל"ק אמאי מתיר ר"י להוסיף בהדס ולא בשאר מינין דס"ל לש"ס דידן דוקא תוספ' הדס שרי משום נוי מצוה פשעושה אגד גדול עבות משא"כ בשאר מינין ליכא נוי בתוספות וכמש"ר פ"ז מהלכות לולב ה"ז ונתנישבה השגת הראב"ד אחר שהופיע רה"ק בבבאור הירושלמי לדרה רבנו.

ומש"ר עבר וליקטן כו' עכ"מ שנדחק למה השמיט רבנו אוקמת' הש"ס פגון דאית ליה הושענא אחרייתא וכבר נתנישב בדברינו ח"א פ"א מה' שבת ה"א ע"ש. שם ה"ו ערבה כו' עיין השגות ומ"מ.

ועיון בפ"י המשנה לרבנו דמפריש בערבה דכשר בנקטם וסובר דבענף חשיב הדר ודוקא בלולב חשיב מום ולולי דברי המ"מ י"ל דכוננת הראב"ד להשיג למה כ"ר בערבה דנפרצו עליה פסולה והשמיט פסול זה בהדס.

ולעיל ה"ה תירץ המ"מ דרבנו גרס בהדס נפרטו ר"ל נפרו כדפרש"י וצריף טעם למה נקיס בהדס נפרטו ובערבה נפרצו ואולי דנפרצו לא שכיח בהדס ועיין פ"ז מהלכות לולב ה"ח ועיין תמים דעים סי' רל"ב.

שם ה"ז אחרוג שניקב. עיין השגות ומ"מ ובלח"ם ועיין פפות תמרים דכ' דאי חדא קתני א"כ חסר גרידא נמי פשר וא"כ ק' סגיא דסופה דל"ז ע"ב והא ר"ח מטבל בה כו' ולר"ח קשיא מתני' כו' אלמא דחסר גרידא פסול גם הקשה על הראב"ד דנקב בלא חסרון פשר א"כ למה נקיס כלל ניקב דהל"ל חסר כ"ש פסול ע"ש ותמהתי עליו וביותר על הלח"ם דאשתמיט להו גירסת המשנה ירושלמית ניקב נקלף נסדק חסר כ"ש פסול הרי דיש הפסק בין ניקב לחסר כ"ש דזהו גירסת רבנו בפ"י המשנה דמפרש תחלה ניקב ואח"כ נקלף ואח"כ חסר כ"ש ע"ש וזהו שאמרו בירושלמי ניקב ולא פילש מבפנים פשר כ"י דתנו תמן גיטל עוקצו ניקב ולא חסר כ"ש פשר ר"ל דניקב דרישא במפולש ואינו חסר וכמ"ש.

שם ה"ט כל אלו כו' עיין השגות ובתמים דעים סי' רכ"ו ביאר דהא דפריף הש"ס ר"פ לולב הגזול בשלמא יבש בעינן הדר וליכא ה"ק בשלמא יבש י"ל דסובר תנא דידן ממקרא נדרש לפניו ולא לאחריו עיין בתו' ד"ה בעינן מיהו באמת קי"ל מקר' נדרש לפניו ולאחריו וכדר"ח דמטבל ונפיק בי"ט שני (פי' ודלא כמ"ש התוס' דחסר נפקא לן מולקחתם לקיחה תמה דמקרא נדרש לפניו אלא חסר הוא ג"כ מפלל המומין ומשום) הדר וכדאמרינן בירושלמי אבא דעלתה חזונית ריב"נ בשם שמואל כל הפסולין אינן פוסלין אלא ביום הראשון ואע"ג דקי"ל פנוותיה בכל הפסולין מ"מ לא קי"ל כריב"נ בגזול ומשום מצוה הבאה בעבירה.

ובירושלמי מאי פליגינן פשגזלו משנפה אבל גזלו ושיפהו דמים הוא חייב לו פי' דקנאו בשנינו והיינו בגזול ושיפהו בי"ט שני ע"ש. ובתמים דעים סי' רל"ג העלה דייבש פסול בי"ט שני וזה מוכרח מדמית' ר' יהודה ראיה ומעשה בשני פרטים שהיו מורישין לולביהו לבניהו ואי ס"ד דבי"ט שני פשר מאי ראי' מייתי דלמא עשו פן משום י"ט שני וזהו שהמתיק הראב"ד פאן דאע"ג דבמקדי דמפסיל משום הדר פשר בי"ט ב' דומיא דחזונית שאני יבש דחשיב כמת לפמ"ש בירושלמי ונתבאר פנוות הראב"ד.

אמנם דעת רבנו דקי"ל בגזול כריב"נ דלאו משום מצוה הבאה בעבירה הוי אלא דנפקא לן מלפם ומש"רל ה"א אפילו לאחר ייאוש אין הטעם משום מצוה הבאה בעבירה כמו שנדחק הלח"ם שם אלא משום דגם לאחר ייאוש לא מקרי שלכם דייאוש פדי לא קנה אלא דוקאבהקדש דה"ל ייאוש ושנינו רשות וכמ"ש פח"י מהמע"ק הי"ד עמ"ש שם והילכף היכא דגזלו ושיפהו דאיכא שנינו באמת יוצא בי"ט ראשון כדבירוש' ולא נקיס רבנו אחר ייאוש אלא בייאוש פדי ודוקא גזל והקדיש דהשנינו בא בשעת הקדש חשיב ההקדש מצוה הבאה בעבירה דאני ה' שונא גזל בעולה שניף רק בקדשים ולא בשאר מצות עמ"ש בפרקין ה"א ונפיר קי"ל כריב"נ דיוצא בי"ט שני ואין זה מהב"ע שאין בנטילתו משום גזל אלא דה"ל כשאול וחסור בו רבנו ממ"ש בפ"י המשנה משום מהב"ע.

ולענן יבש עמ"מ לעיל ה"א ד"ה וראיתי כו' שהרמב"ן סתר דעת הראב"ד דר"י לא מייתי ראיה מירושא אלא מברכה בי"ט ראשון וסובר רבנו פש"ס דידן דייבש משום

הָדָר. וּמ"ש הַכ"מ דְּמִסְנֵפֶק בְּחֶסֶרֶי הַשְּׁעִינָה דְּתַמּוּה דְּנֻדָּי פְּסוּל ע"ז וְשִׁאָסוּר בְּאֶכִילָה מִשּׁוּם דְּמִפְתִּית שְׁעִינָה וְשִׁעִינָה הַל"מ וְעַל־ח"מ דְּנֻדְחָק לְדָרָה רַבְּנָה דְּמָאֵי פְּרִיָה הַש"ס אֶלָּא לְרַב קִשְׁיָא אֵימָא ה"ק רַב אֵין זֶה הָדָר וּפְסוּל בְּרֵאשׁוֹן.

וּנ"ל דְּלִק"מ דְּלִיפָא לְמִימַר דְּרַב פּוֹסֵל רַק בִּי"ט רֵאשׁוֹן דְּקִשְׁיָה בְּמָאֵי מִיִּירֵי אֵי בְּנֻקְבוּהוּ עַכְבְּרִים נִקְבָּ שְׁאֵין בּוֹ חֶסְרוֹן אֶלָּא שְׁהוּא מְפֻלְשׁ אוֹ פְּאִיס' מָאֵי מְשַׁנֵּי שְׁאֵנֵי עַכְבְּרִים דְּמָאִיסִי הָא אֵין פְּאֵן מִיָּאוּס כִּינּוֹן שְׁלֵא עָשׂוּ אֶלָּא מְעַשָּׂה קוּץ בְּעֵלְמָא א"ו דְּאֵיִרֵי בְּנֻקְבָּ שְׁיֵישׁ בּוֹ חֶסְרוֹן שְׁאֶכְלוּ מִמֶּנּוּ דְּמִינְכֵר נְשִׁיכְתִּינְהוּ וּמָאִיס (וּכ"ש לְדָרָה הֶרָאָב"ד דְּאֶפִּילוּ בְּנֻקְבָּ מְפֻלְשׁ בְּעֵינָן חֶסְרוֹן מְשָׁהוּ וּא"כ קִשְׁיָה ל"ל לְרַב לֹמַר דְּאֵין זֶה הָדָר תִּיפּוּק לִיהַ דְּחֶסֶר פְּסוּל א"ו ה"ק רַב דְּאֶפִּילוּ בִּי"ט שְׁנֵי דְּלָא בְּעֵינָן לְקִיחָה תְּמָה וְחֶסֶר כְּשֶׁר מ"מ פְּסוּל כָּל שְׁבַעָה מִשּׁוּם הָדָר וְקִשְׁיָא לְרַב.

וּמְשַׁנֵּי שְׁאֵנֵי עַכְבְּרִים דְּמָאִיסִי וּפְסוּל כָּל ז' מִשּׁוּם הַקְּרִיבָהוּ נָא לְפַחְתָּהּ: וּלל"ב דְּאָמַר רַב זֶה הָדָר ה"ק דְּאֵינּוּ מָאוּס דְּאֵיפָא תְּקִנָּה לְחַתְּנוּהּ מְקוּם הַנְּשִׁיכָה דְּהָא ר"ח מְטַבֵּל בָּהּ וְאֵי מִשּׁוּם דְּפְרִי חֶסְרָה אֵינּוּ הָדָר אֲנֹן לָא בְּעֵינָן הָדָר בְּשַׁנֵּי וְכַדְמִסִּיק וְזֶה פְּשׁוּט.

הַלְכוֹת שְׁקָלִים פְּרָק א ה"א אֶפִּילוּ עָנִי כּו' עפ"ז מֵהמ"ע ה"ה וְגִיטִין ד"ז וּב"ב ד"ט. שְׁם ה"ד וְעוֹד מְטַבֵּעַ כּו' עכ"מ וּדְבָרֵיו תְּמוּהֵין דְּהִנְיָה דְּרַכּוּנֹת בְּהַכְּרַח שְׁל זֶהָב לְמַעַט בְּמִשְׁוֵי וּכְמִשְׁר' לְקַמֵּן פ"ב ה"ד וְאֵלוּ הֵיּוּ מְצַרְפִּין שְׁקָלֵי כֶּסֶף לְדְרַכּוּנֹת כֶּסֶף אֵין פְּאֵן מִיעוּט בְּמִשְׁוֵי וְדְרַכּוּנֹת שְׁהַזְכִּיר רַבְּנָה פְּאֵן הֵן שְׁל כֶּסֶף כְּדִלְקַמֵּן ה"ו.

שְׁם ה"ו בְּזִמְן שְׁהִיָּה מְטַבֵּעַ עֵינָן הַשְּׁגוֹת. וְהֵרַע"ב כ' דְּהִיָּה לְהֵם מְטַבֵּעַ שְׁל מַלְכוּת מְדֵי מִש"ה הִיָּתָה גְּדוּלָה דְּרַכּוּנֹת אַע"ג שְׁעֵנִיִּים הֵיּוּ.

וּבְגוּף הָעֵנִין פִּי הֶרָאָב"ד תְּמוּהַ דְּהָאֵיָּד ס"ד לְהוֹסִיף וְהַכְּתִיב הָעֶשֶׂר לֹא יִרְבֶּה בְּשִׁלְמָא לְדָרָה רַבְּנָה בְּקִשְׁוֹ לְשִׁקּוּל דִּינְרֵין דְּכֶסֶבּוּרִים הֵיּוּ דְפִי הָעֶשֶׂר לֹא יִרְבֶּה וּמַחְצִית הַמְטַבֵּעַ וּקמ"ל דֵּה"ק הַדֵּל לֹא יִמְעִיט מַחְצֵי שְׁקָל שְׁל תוֹרָה אֶבֶל מַחְצִית מְטַבֵּעַ גְּדוּלָה לֹא חָשִׁיב רִיבּוּי מִשָּׂא"כ לְדָרָה הֶרָאָב"ד דַּע"כ מְפָרֵשׁ דֵּה"ק הָעֶשֶׂר לֹא יִרְבֶּה מֵהָעֵנִי אֶבֶל שְׁנִיָּהֶם רִשְׁאֵין לְהוֹסִיף בְּזִמְן שְׁהֵן מְתֵי מְעַט א"כ ר"י דְּקָאֵרֵי לִיהַ מָאֵי קָאֵרֵי לִיהַ הָרִי מוּכַח בְּפִסּוּק דִּישׁ לֹא קִצְבָה דכ"כ נוֹתֵן הָעֵנִי כְּמוֹ הָעֶשֶׂר.

וְתוֹ דֵּהַתוֹרָה אֲמָרָה מַחְצִית הַשְּׁקָל דַּע"כ מְתַפְּרֵשׁ אוֹ מַחְצִית הַשְּׁקָל שְׁל תוֹרָה אוֹ מַחְצִית הַשְּׁקָל לְפִי עַת וְזִמְן וְעכ"פ אֵין מְקוּם לֹמַר שְׁיִהְיֵי רִשְׁאֵי לְהוֹסִיף עַל מַחְצִית הַשְּׁקָל כְּשֶׁהֵן מְתֵי מְעַט. שְׁם ה"י וְתוֹבְעֵין אוֹתָן עַד שְׁיִתְּנוּ.

דְּחֶסֶר לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַבְּנָה דְּקָאֵי עַל כָּל שְׁאֵין חֵיִיבִין כּו' אֶלָּא פְּשׁוּטוֹת דְּבָרֵיו דְּדוֹקָא כְּהִנְיָם שְׁחֵיִבִין מְדִינָא תוֹבְעֵין וּמ"מ אֵין מְמַשְׁכְּנִין מְפָנִי וּדְרַכֵּי שְׁלוֹם אֶבֶל נְשִׁים וְעַבְדִּים וְקִטְנִים דְּפִטוּרֵין מְדִינָא אַף מִיְתַבֵּעַ נְמִי לֹא תַבְעֵינָן.

וְדַע שְׁהַרְב ר"א גוֹרֵס בִּירוּשְׁלָמִי הָא לְתַבְּנֹעַ תוֹבְעֵין הָדָא דְּתִימַר בְּשִׁהֲבִיא ב' שְׁעֵרוֹת אֶבֶל לֹא הִבִּיא ב' שְׁעֵרוֹת לֹא בְּדָא וּלְמִשְׁפָּן אֵין מְמַשְׁכְּנִין אַע"פ שְׁהִבִּיא ב' שְׁעֵרוֹת. וּמְפָרֵשׁ דֵּה"ק מְדִנְקִיט אֵין מְמַשְׁכְּנִין מְשַׁמַּע אֶבֶל תוֹבְעֵין וְקָאֵמַר לֹא כּוֹן דְּלְמִשְׁפָּן אֵין מְמַשְׁכְּנִין אֶפִּילוּ הִבִּיא ב' שְׁעֵרוֹת כָּל שְׁהוּא פְּחוֹת מִכּוֹן ד' וְתוֹבְעֵין מְשִׁהֲבִיא ב' שְׁעֵרוֹת אֶבֶל לֹא הִבִּיא אֶפִּילוּ לְתַבְּנֹעַ אֵין תוֹבְעֵין.

וכה"ג מפרש הירושלמי אע"פ שאמרו אין ממשפנין נשים ועבדים אבל שקלו מקבלין מיזון. הא לתבוע אין תובעין הקא את אמר תובעין והקא את אמר אין תובעין פאן פשהביא ב' שערות כו' וכ' הר"א ונשים ועבדים נמי אין תובעין והא דתנינן להו לעיל גבי אין ממשפנין אידי דתני קטנים תני להו בהדייהו וזה הר"א נמשך אחר פ"ה הרע"ב דמפרש נמי אע"ג שהביא ב' שערות אין ממשפנין פחות מן ד' וכבר השיג עליו התי"ט והביא ראיה מדברי רבנו דמשהביא ב' שערות והוא בן י"ג מצות שקלים עליו.

מיהו הירושלמי צריך ביאור לשטת רבנו וראיתי בפ"ה המשנה לרבנו וז"ל וקטן שלא הביא ב' שערות אין ממשפנין אותו אלא מניחין אותו ואם נתן מקבלין מיזון אמרו אין ממשפנין עד שיביא ב' שערות כו' נראה דגריס כג"י ירושלמי ד"ו הא לתבוע תובעין הקא דתימר פשהביא ב' שערות אבל אם לא הביא ב' שערות לא בידא ולמשפן אין ממשפנין עד שיביא ב' שערות כני מתני' אין ממשפנין את הפהנים מפני דרפי שלום ע"כ וכן בש"ס דידן גרסינן אין אין ממשפנין עד שיביא ב' שערות שזהו גי' רבנו בפ"ה המשנה.

ולפ"ז ה"פ דס"ד פל שלא הביא ב' שערות אפילו לתבוע אין תובעין והוקשה לו במאי עסקינן דלתבוע תובעין בהכרח פשהביא שתי שערות ולא בידא דהתניא אין ממשפנין כו' אלמא משהביא ב' שערות אפי' ממשפנין.

לזה מסיק דנקיט לשוןאין ממשפנין אידי פהנים דחייבין מדינא ותובעין ולא ממשפנין וכשלא הביא ב' שערות א"הג דאפילו לתבוע אין תובעין. ועדיין סיפא דירושלמי צריך ביאור דרמי רישא אסיפא דרישא נקיט אין ממשפנין אבל תובעין וסיפא נקיט דאין תובעין אלא אם שקלו מקבלין מיזם ומשני פאן פשהביא כו' ורבנו לא חילק בזה.

והנכון דה"ק דכל פחות מן י"ג שודאי לא הביא אין תובעין הנה בן י"ג וספק הביא ונשרו תובעין ואין ממשפנין אא"כ ודאי הביא. והוקשה לרבנו התינח קטנים נשים ועבדים מאי איפא למימר ולזה תירץ דנשים ועבדים אם היו רגילין ליתן תובעין אותן.

ומש"ר או הוא עתיד ליתן ר"ל שקרוב להביא ב' שערות והיננו שכ"ר בדרה שלייה שותובעין אותן דרה רשות משא"כ פהנים תובעין דרה חיוב אלא שאין ממשפנין. פרוק ב ה"א שתי תיבות כו' כתב הכ"מ ומדקתני שופרות במדינה מפלל דשתיים היו: וזה דוחק די"ל בכל מדינה שופר א' והתי"ט מדקדק דתיבת שופרות מיותר לגמרי דהל"ל וכו' הנה במדינה.

ומ"מ קשה טובא דבירושלמי גרסינן מתני' בתקלין סדתין אבל בתקלין עתיקין לא בידא ותני פן עתיקין במקדש אבל לא במדינה. איברא באמת גוף הענין תמוה דלמה לא יגבו במדינה עתיקין דהיינו שקלים שנשארו חייבין משנה שעברה ובהכרח האמת פן שאף במדינה גובין ממי שלא שקל בשנה שעברה אלא דה"ק דין שקלים עתיקין במקדש ולא במדינה דבמקום שהנה יכול לשקול בזמנו קודם תרומת הלשפה בר"ח ניסן הרי שאיחר להביא אחר ניסן פיון דקיי"ל תורמין על הגבוי שעדיין לא הגיע ללשפה הוי ליה תוף שנה זו שירי לשפה סדתין ומשהגיע ניסן הכא נעשו עתיקין.

משא"כ במדינה שלא היתה יכול להביא קונדום ר"ח ניסן מחמת מרחק הדרך ואפילו מקום קרוב מהלך יום משהגיע ר"ח ניסן שאי אפשר שיבואו השקלים למקדש היום אינם נעשים שירים. ר"ל דאע"ג דקיי"ל לקמן ה"ט תורמין על הגבוי שעדיין לא הגיע ללשפה ועל העתיד לגבות אחר ר"ח ניסן מ"מ החילוק דבמקדש דהיינו בירושלים העתיד לגבות אינו נעשה שירים ולא עתיקין לשנה הבאה אלא תורמין מהן לשנה הבאה דאע"ג דבשעת תרומה מתפנון על העומד לגבות היינו פדי שיהיה להן חלק בקרבנו צבור ומ"מ אין נעשין שירים אלא הגבוי בירושלים אע"ג שלא הובא לתוך הלשפה פינון שראוי לבא ובגידו להביאו לתוך הלשפה קונדום ר"ח ניסן כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי וה"ל כמנוח בלשפה ונעשה שירים וממילא כשיבא למקדש תוך שנה נעשו עתיקין בניסן הבא שאין תורמין ממנו משא"כ במדינה אפילו מה שנגבה קונדום ר"ח ניסן פינון דמשהגיע ר"ח ניסן א"א להביאו למקדש הני מחוסר מעשה מש"ה אע"ג שתורמין על הגבוי שלא הגיע למקדש פדי שיהיה להן חלק בקרבנות צבור אינם נעשין שירים הילקף כל השקלים שלא הגיעו למקדש ממדינה אפילו מכמה שנים אינם נעשין שירים ולא עתיקין ודינם כחדתין דמותר לתרום מהן לשנה הבאה (גם י"ל דאפילו בירושלים דוקא מה שביא למקדש עצמו לתוך הלשפה הוא דנעשה שירים בשעת תרומה ועתיקין לשנה הבאה משא"כ כל הגבוי אפילו בירושלים אם לא הגיע ללשפה ובשעת תרומה אינו נעשה שירים ותורמין מהן לשנה הבאה דנקראין חדתין ולא עתיקין) וחילוק זה נתבאר בדברי רבנו ממ"ש בפרקין ה"ד והכל מתקבצין למקדש דמשמע דבין שקלי שנה זו ובין שקלי שנה שעברה הבאין ממדינה מתערבין דאל"ה ה"ל לרבנו לפרש דשקלי שנה שעברה הבאין מהמדינה יפלו לשופר השני שבמקדש של עתיקין א"ו אין עתיקין במדינה והכל מתקבץ ללשפה לתרום ממנו לשנה הבאה.

והא דהיו שתי שופרות במדינה ולא סגי בשופר אחד שיפלו בו חדתין ועתיקין משום שהגבאים פדי שלא יתבלבלו בחשבון היו גובין חדתין בפ"ע ועתיקין בפ"ע זה גובה שקלי שנה זו וזה גובה ע"פ פנקס הנשאר חייב מאשתקד ואחר הגבייה טרם ששלחו למקדש היו באמת מערבין השופרות פינון דלהכל דין חדתין.

ולפ"ז י"ל הא דקאמר בירושלמי מתני' בתקלין חדתין כו' מוסב אבבא דסיפא דתנו בנזיר העיר ששלחו את שקליהן ונגנבו או נאבדו אם נתרמה תרומה נשבעין לגזברין ואם לאו נשבעין לבני העיר כו' כמש"ר פ"ג ה"ח ו'לא מתוקמא אלא בחדתין דאי בעתיקין פינון דתורמין על העתיד לגבות הרי תמיד כבר נתרמה תרומה בשנה שעברה א"ו בחדתין וה"ק אם נגנבו אחר ניסן ה"ז נשבעין לגזברין נגנבו קונדום ר"ח ניסן נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין תחתיהן.

ולזה מסיק אין עתיקין במדינה ושפיר איירי מתני' אפילו בשקלי שנה שעברה דבנגבו קונדום ר"ח ניסן שוקלין תחתיהן דאע"ג שתורמין על העתיד לגבות אין לשקלים שבמדינה דין שירים ועתיקין וכמ"ש.

שם ה"ב שמינית למותר חטאת. הכ"מ הראה מקום להירושלמי והתוספתא ואשתמיטתיה שהוא גמר' ערוכה וארופה מנחות דק"ח והש"ס מדחה שם כל הדעות שביירושלמי ומסיק רנב"י כר' אושעיא דאלו הן הששה פנגד מותר החטאת ומותר אשם

מותר אֲשֶׁם נָזִיר וּמוֹתֵר אֲשֶׁם מְצֻרָע וּמוֹתֵר קִינִין וּמוֹתֵר מְנַחֵת חוּטָא וְכֵן הוּא סֵתָם גְּמָרָא מְנַחֵת דְּק"ז שְׁשֵׁה לְנִדְבָה פְּנִיגָד מִי כּו' וְכֵן אֲשַׁתְּמִיט סוּגְיָא זֹו לַהֲכ"מ פ"ה מֵהַפ"ה מ"ח עַל מַש"ר מוֹתֵר לַחֲמֵי תוֹדָה יִרְקָבוּ שְׁשֵׁה גְלַמַּד מְדִין מוֹתֵר לַחֲמֵי נָזִיר שְׁבִירוּשְׁלָמִי שְׁקָלִים וְהָרִי הוּא מְפֻרָשׁ בְּמְנַחֵת דְּק"ח (גַּם אֵיתָא בְּמְנַחֵת דְּרַף ד' מְנַחֵת קְנָאוֹת מוֹתֵרָה נְדָבָה וְלֹא רָאִיתִי לְרַבְּנֵנוּ שְׁהִזְכִּיר דִּין זֶה) וְעֵינֵן לַח"מ פ"ה מֵהַפ"ה מ"ח וְהוּא רָאָה סוּגְיָא זֹו וְתַמָּה עַל רַבְּנֵנוּ דְלַר' אוֹשְׁעֵי' הַשּׁוֹפֵר י"ג מְוֹתֵר מְנַחֵת חוּטָא וְרַבְּנֵנוּ כ' בְּמַקּוֹם הַשּׁוֹפֵר י"ג מִי שְׁהִתְנַדָּב מְעוֹת לְעוֹלַת בְּהֵמָה גַּם הִקְשָׁה שָׁם שְׁרַבְּנֵנוּ פָּסַק בְּתַרְתֵּי יִרְקָבוּ בֵּין מוֹתֵר עֲשִׁירִית אֵיפָּה בֵּין מְוֹתֵר לַחֲמֵי תוֹדָה וְנִדְחַק שָׁם וְגַם הוּא לֹא הִשְׁגִּיחַ דְּבַהֲדָא כ"ר פ"ה מֵהַפ"ה מְפָרֵישׁ מְנַחֵת חוּטָא וְהוֹתִירָה הַמוֹתֵר יָבֵא מְנַחֵת נְדָבָה נִרְאָה מְזֵה דְרַבְּנֵנוּ סוֹבֵר דֹּא ע"ג דְּר' אוֹשְׁעֵי' מְפָרֵישׁ שְׁשֵׁה לְנִדְבָה שְׁהַשּׁוֹפֵר י"ג מוֹתֵר מְנַחֵת חוּטָא מ"מ מוֹדָה ר"א דֹּאִין מוֹתֵר שּׁוֹפֵר י"ג דוֹמָה לְאֵינָהּ חֲמִשָּׁה דְּאֵינָהּ יִפְלוּ לְנִדְבָה לְעוֹלַת בְּהֵמָה לְקִיץ הַמְּזַבֵּחַ מַשֵּׁא"כ הַשּׁוֹפֵר י"ג מוֹתֵר מְנַחֵת חוּטָא יִפּוֹל לְמְנַחֵת נְדָבָה (ע' תוּס' תְּמוּרָה דְּכ"ג ע"ב ד"ה וְשִׁשָּׁה לְנִדְבָה) וְסָמַךְ רַבְּנֵנוּ בְּשׁוֹפֵר י"ג עַל הַתּוֹסְפֹתָא שְׁקָלִים וְז"ל וְשִׁשָּׁה לְנִדְבָה פְּנִיגָד מוֹתֵר חֲטָאֹת וְאֲשָׁמוֹת וּמְוֹתֵר קִנִּי זָבִים וְקִנִּי יוֹלְדֵת וּמוֹתֵר קָרְבָן נָזִיר וּמְצֻרָע.

הָאוּמֵר מְנָה זֹו לְנִדְבָה סָלַע זֹו לְנִדְבָה מְבִיא וְנוֹתֵן לְשׁוֹפֵר שֶׁל נְדָבָה וְהַפְּהִינִים מְקַבְּלִין אוֹתָהּ וְלוֹקְחִין בְּהֵן עוֹלוֹת הַבָּשָׂר לְשֵׁם וְהָעוֹר הַפְּהִינִים ע"כ. וְהֵנָּה מוֹנָה קִינִין בְּשִׁתִּים וּמְפִיק מְנַחֵת חוּטָא דְלֹא דְמִי לְאֵינָהּ שְׁנוּפְלִין לְנִדְבָה וְקוֹנִין בְּהֵם עוֹלוֹת וּמוֹתֵר מְנַחֵת חוּטָא יִקְנָה בְּהֵן מְנַחֵת נְדָבָה כֵּן מְשֻׁמְעוֹת הָרִישָׁא אֲמָנָם מְשֻׁמְעוֹת הַסִּיפָא דְמוֹנָה קִינִין בְּאַחַת וְהַשּׁוֹפֵר י"ג לְמִי שְׁאַמֵּר מְנָה זֹו לְנִדְבָה ר"ל לְעוֹלָה וְכַדְעַת רַבְּנֵנוּ בְּשׁוֹפֵר י"ג וְכֵן בְּסֵתָם מְתַנִּי' דְּשְׁקָלִים פ"ה מ"ה מוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאֵיפָה מוֹתֵר קִנִּי זָבִים קִנִּי זָבוֹת וְקִנִּי יוֹלְדוֹת וְחֲטָאֹת וְאֲשָׁמוֹת מְוֹתֵרֵהוֹן נְדָבָה מְפָרֵישׁ רַבְּנֵנוּ דְלִצְדָּדִין נָקִיט דְּמוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאֵיפָה דְּהֵינּוּ מוֹתֵר מְנַחֵת חוּטָא פְּדֻמְפָּרֵישׁ ר"י בִּירוּשְׁלָמִי אֲנָדָא לְנִדְבַת מְנַחֵת פְּדֻתְנִי בְּסִיפָא מוֹתֵר מְנַחֵת לְמְנַחֵת וְאֵינָהּ אֲזִידִי לְנִדְבָ' עוֹלַת קִינִין הַמְּזַבֵּחַ.

וְעֵינֵן מַש"ר פ"ט מֵה' נְזִירוֹת בְּאֵרִיכוֹת וְהָא דְהַשְּׁמִיט רַבְּנֵנוּ מוֹתֵר מְנַחֵת קְנָאוֹת דְּבִזְבָּחִים ד"צ דְּמְנַחֵת סוּטָה אֵינָהּ מְכַפֶּרֶת וְעַפ"ד מֵה' סוּטָה ה"ד וְהַט"ו. שָׁם ה"ד וְהַפֵּל מִתְקַבְּצִין לְמַקְדָּשׁ עַמ"ש ה"א וְעֵינֵן בְּהַשְׁגוֹת שְׁהִבִּיא הַכ"מ וְכַפִּי הַנִּרְאָה דְלִדְעַת רַבְּנֵנוּ עֵיקַר הַתְּרוּמָה הִיָּה בַר"ח נִיסָן בְּקוֹפּוֹת הַגְּדוֹלוֹת עַמ"ש ח"א וְלִקְמָן ה"ו וְה"ז.

שָׁם ה"ו חוֹזְרִין וְתוֹרְמִין מְשִׁירֵי הַלְשָׁכָה עַכ"מ וְכָל דְּבָרֵינוּ תְּמוּהֵין חֲדָא מ"ש דְּרַבְּנֵנוּ פָּסַק כַּר"י דִּיחֲזִיר לְשִׁירִים וּמוֹעֲלִין בְּעִתִּיקִין וּמוֹעֲלִין בְּשִׁירִים לִיתָא דְּבַהֲדָא פָּסַק רַבְּנֵנוּ פ"ו מֵה' מְעִילָה הִי"ג וְלְעוֹלָם אֵין מוֹעֲלִין בְּשִׁירֵי לְשָׁכָה וְכַתֵּב הַכ"מ שָׁם פְּלוּגְתָא דַּר"מ וַר"י קִידוּשֵׁין דַּנ"ד וְשָׁכַח הַכ"מ דְּבָרֵי עֲצָמוּ.

וְתוּ דְאַפִּילוּ לְפִי הַמְּסַקְנָא דְגֶרְסִינָן רִי"א מוֹעֲלִין בְּעִתִּיקִין שְׁהִיָּה רִי"א מוֹעֲלִין בְּשִׁירֵי הַלְשָׁכָה אֲפִתִי הַלְכָה כַּת"ק וְכַגִּירְסַת הַרְש"ל בְּקִדּוּשֵׁין וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת דְּבַהֲכֶרֶח ל"ג בְּרִישָׁא דַּר"י מְדָלָא קְאָמֵר הַש"ס אֵיפּוּף וְדָלָא כַּמ"ש הַכ"מ.

וְהַנְּכוֹן דְּרַבְּנֵנוּ מְפָרֵישׁ דְלֹא כַּפִּי הַתּוֹסְפוֹת אֶלָּא דַּת"ק ס"ל דְּמִשְׁשֵׁלְמוּ הַתְּרוּמָה הַשְּׁלִישִׁית חוֹזֵר וְתוֹרֵם מִן הַשִּׁירִים וְגִרִיס פְּגִירְסַת הַש"ס וְתוֹרֵם מִן הַשִּׁירִים וְדָלָא פְּגִירְסַת הַיְרוּשְׁלָמִי וְשׁוֹקֵל מִן הַשִּׁירִים א"נ דְּפִי' וְשׁוֹקֵל הוּא וְנוֹטֵל ר"ל דְּתוֹרֵם מִן הַשִּׁירִים וַר"מ

סבר דא"צ שוב לתרום מן השירים אלא נוטל מן השירים בעין מה שחסר ומש"ה לר"מ מועלין בשירים שפא יצטרכו לבסוף מה שא"כ לת"ק אין מועלין בשירים שהרי אם נצרה להן צריף לחזור ולתרום מחדש ועד שלא תרם אין מועלין בהן ומשתרם מועלין בתרומה ולא בשירים וזהו ביאור הירושלמי.

וכן בקידושין מועלין בסדתין ולא בעתיקין רמ"א אף בעתיקין שהיה רמ"א מועלין בשירי לשפה ה"ק פי היכי דמועלין בשירים דשפא יצטרף להן ה"נ מועלין בעתיקין שפא לא יספיקו שירי לשפה ויצטרף ליטול מן תרומה ישנה או מן שירים עתיקין עמש"ר פ"ד מה שקלים הי"א.

ולפ"ז רבנו פסק כת"ק דחזור ותורם משירי לשפה ואינו נוטל משירים בעין ואינו מועל בשירים עד שלא הוצרכו ולא עד שלא תרם וכן אין מועלין בתרומה עתיקין עד שלא הוצרכו להן ועתיקין היינו מותר תרומת הלשפה ומותר שירי הלשפה (ומה שהקשו התוספות קידושין מהך דבירושלמי שקלים אבני מזבח והעזרות וההיכל מועלין בהן ופריף וכי יש מעילה בשירים ונהרי משירים נעשין וכ"ת דר"מ היא דאמר מועלין בשירים כלום אר"מ אלא תוף שנתו ואנן חוץ לשנתו קיימינן פי' דמזבח והיכל מכמה שנים והקשה התוספות דהא ה"א אר"מ מועלין בעתיקין י"ל לדרבנו דמודה ר"מ דאין מועלין בשירים עתיקין אלא בתרומה עתיקין דסובר ר"מ דאין נוטל משירי עתיקין אא"כ יחזור ויתרום).

שם ה"ז שלש הקפות הקטנות עיין השגות והכ"מ הניח בצ"ע שאין א ב ג לשון הירושלמי מסכים עם רבנו ובבתי א"י פרפין בכל כהונה בית ועד מפרש הירושלמי לדרף פרפין בכל א"י רבנו באופן זה דכיון דבשלש קופות בכל א"י פרפין הקטנות הראשונות לשם א"י והשנייה א ג ב לשם פרפין המוקפין והשלישית לשם בכל ומדי ובעינו שיתרום מכל קופה גדולה בשלשתן כדי שיהיה מכל קופה גדולה נוטל לשם כלם הרי כשתרם מהראשונה בקופת א"י ומן השנייה בקופת פרפין ומן השלישית לשם בכל צריף בפעם שנייה כשמתחיל מן השלישית שפיים בה לתרום מן השלישית בקופת א"י ומן הראשונה בשל פרפין ומן הב' בשם בכל ובפעם שלישית מתחיל מן השנייה בקופת א"י ומן השלישית בקופת פרפין ומן הראשונה בקופת בכל דנמצא תרם מכל קופה לשם שלשתן והיינו דאמר בירושלמי כמבואר בלשון פי' המשנה לרבנו שלמה שלישיית חוזר לשנייה שלמה שנייה חוזר לראשונה וה"ק לאחר שהשלים בפעם ראשון בשלישית חוזר בפרוס עצרת להשלים בשנייה ואחר שפיים בשנייה חוזר בפרוס החג לסיים בראשונה כאשר תראה בצורה ומיושב השגת הראב"ד ע"כ תנרף לשונו והלצתי בעדו.

ולענ"ד נראה להמתיק פשט הירושלמי דהוא קורא הקופה שלצד שמאל שנייה הואיל שבה מסיים וממנה מתחיל פעם שנייה בפרוס עצרת והקופה האמצעית קורא שלישיית לפי שממנה מתחיל פעם ג' בפרוס החג וא"כ ה"ק נוטל מהראשונה לשם א"י ובפרוס עצרת אע"פ שיש בראשונה חוזר ונוטל לשם א"י מן השנייה דהיינו השמאלית ובפרוס החג אע"ג שיש בשנייה חוזר ליטול לשם א"י מהשלישית דהיינו האמצעית.

והיינו שפיים שלמה שלישיית כלומר בפרוס החג כשנטל לשם א"י מהאמצעית שנמצא כבר השלים ליטול לשם שלשתן מהאמצעית ה"ז חוזר לשנייה דהיינו שנוטל לכרפין

מהשקמאלית ואח"כ פששלמה השקמאלית שפבר נטל ממנה בשלשתן חוזר לראשונה ונוטל ממנה לשם בכל ועיקר הפנונה ללמדנו דאע"ג דבפרוס עצרת לאחר שנטל מן השקמאלית לשם א"י חוזר תחלה ליטול מהראשונה לשם פרפין ואח"כ מאמצעית לשם בכל מ"מ בפרוס החג אינו פן דאחר שנוטל מאמצעית לשם א"י נוטל בקנפה שנייה דכרפין מהשקמאלית ואח"כ באחרונה משלים ליקח בקנפת בכלמהראשון' שממנה מתחיל ובה מסיים ומוכרח להפך הסדר בפרוס החג כדי שיהי' מכל קנפה שלשתן והבן שזה נכון בס"ד שם ה"ט על הגבוי רבנו ל"ג ועל האבוד ועמ"ש ח"א.

שם ה"י פשיכנס התורם ע' השגות וכ"כ הערוף ערוף קוויץ אמנם לא הביא הירושלמי הזה ואולי דגריס נמי קבץ כג' המ"ע ועיין פ"א מה' בה"מק ה"ט ודוק. פרק ג ה"ד האחין כו' עיין בהשגות ובמ"ע באריכות והכ"מ הניח דברי רבנו בצ"ע וכבר בא רעהו וחקרו הלח"ם פ"ו מה' בכורות ה"י והראה מקום מוצא חילוק של רבנו מלשון פי' המשנה לרבנו בכורות פ' מעשר בהמה ותמה שם על הראב"ד למה לא השיג על רבנו בענין מעשר בהמה.

ואנכי הרואה דודאי לענין מעשר בהמה מודה הראב"ד בכל הדינים לרבנו עיין פרש"י ביצה דל"ט ע"ב ד"ה גדיים שכ' ויש פותרין הטעם משום לקוחות כו' וזהו דעת רבנו והראב"ד דס"ל דבאמת אין בהמת השותפין פטורה ממעשר אא"כ מטעם לקוח.

ומ"ש רש"י וטעות הוא בידם פשהוולדות לקוחין כו' אבל הלוקח עשר בהמות וילדו חייב והכא לגמרי פטר להו כו'. הרי באמת כ"ר פ"ו מה' בכורות ה"י וז"ל ועדיין לא ילדו להו ברשותו אחר שיתוף זה השני ע"כ ואין הכרע מששנתנו דלגמרי פטר להו אפילו ממה שילדו אח"כ וכמ"ש בפ"י המשנה וסוכרים הרמב"ם והראב"ד דודאי הטעם משום לקוח ולא משום שותפות.

חדא דלשון המשנה קנו מתפיסת הבית חייבין קשה לפרש"י דהא לקוח הני ולזה נדחק רש"י וגריס וקנו בתפיסת הבית בבי' ור"ל שירשו ועדיין מגומגם למה האריך הל"ל יכול אפילו אחין בתפיסת הבית.

ותו דא"כ דשותפין פטורין ממעשר מגזרת הפתוב האיד קאמר ל"ש אלא גדיים פנגד תישיש דאין ברירה הילכף הולדות שבשעת חלוקה פטורין ממעשר בהמה משום לקוח והעתידין לבא פטורין משום שותפות וכמו שהסביר רש"י בבכורות דנ"ו ע"ב דמ"ש"ה נמי בטלה הירוש' ותפיסת הבית ע"י חלוקה ראשונה שחשובה מקח משא"כ כשחלקו גדיים פנגד גדיים חשיב ירושה מכח ברירה ושפיר פשנשתתפו שנית חזרה תפיסת הבית למקומו וולדות שישנו בשעת חלוקה לא נפטרו משום לקוח ולא העתידין לבא פטורין משום שותפות.

ונה דוחק דנהי דמכח ברירה לא חשיב החלוקה מקח אפתי מצד הסברא חלוקה הנית ואדרבה מכח הברירה הנית חלוקה אלימתא וכשנשתתפו הוו כשאר שותפין דעלמא ואמאי יחזור תפיסה למקומה.

ותו דמשמעות המשנה דהך בבא דהאחין השותפין מוסב ארישא דהלוקח או שניתן לו במתנה פטורין ממעשר בהמה. ואלו הנה מתורת שותפו' הני למתני' להקדי' דבהמת

שנותפות פטורה ממעשך ותו דבאמת שנותפות חייב במעשך בהמה דבחולין דקל"ו ע"א מעשך אע"ג דכתיב מעשך דגנה דילך אין דשנותפות לא כ"ר מעשךותיכם ובכורות דנ"ג מפרש דמעשךותיכם בב' מעשרות הפתוב מדבר א' מעשך בהמה וא' מעשך דגן ועמ"ש פ"א מה' תרומות ומש"ר פ"ד מה' תרומות ה"ח ובפ"ב מה' מעשך ה"ב וילקמן בפרקין הט"ו דדין מעשך בהמה ומעשך דגן שוין דכל שגלקח אחר זמן חיוב נפטר בינד לוקח אכל הלוקח קודם זמן החיוב ונתחייב בינד הלוקח (ובודאי פי היכי דשנותפות חשיב מקח לענין מעשך בהמה ה"ה לענין מעשך דגן והשמיטו רבנו שאין דרפו להביא מה שלא נתפרש בש"ס) הילכך מודה הר"א דשנותפות בהמה חייבת במעשך והא דבברייתא דריש יהיה לה ולא של שנותפות היינו פשוטותפו בבהמות דגלי קרא דשיתוף חשיב כמקח (א"נ דגלי קרא דמקצתו לקוח פטור משא"כ במעשך דגן דשנותפות דהיינו מקצתו לקוח חולין וטבל מעורבין בו ומש"ה לא הוזכר דין שיתוף במעשך דגן א"נ הואיל דמ"מ לקוח חייב מד"ס דאדרבה מקח קובע מד"ס) דבהכי ניחא דנקיט קנו מתפיסת הבית חייבין במעשך בהמה הנולדים מהן אח"כ דלא חשיב לקוח ובהמת שותפין חייבת בכורה.

וניחא הא דאמר ל"ש אלא גדיים כנגד תניישים דאיירי באחין או שותפין שחלקו ולא חזרו ונשתתפו דנמי פטורין ממעשך בהמה דהחלוק' נמי חשיב מקח והיינו דתנו פ"ק דחולין ובמס' שקלים רק רישא דמתני' ולא איירי כלל בקנו מתפיסת הבית או שחלקו ואחר כך נשתתפו אלא איירי כמש"ר בפ"י המשנה שקלים דכל זמן שהו שותפין מה שנולד במשך השנותפות חייב במעשך דהא אינו לקוח ופטורין מקלבון שהם כאדם א' ומשחלקו כיון דאין ברייה חשיב כמקח ונפטרו הנולדות בשעת חלוקה וכיון שנתפרדו חייבין בקלבון וכ"כ בפ"ק דחולין.

ועלה דרישא שפיר קאמר ל"ש אלא גדיים נגד תניישים דאין ברייה וחשיב מקח משא"כ גדיים נגד גדיים יש ברייה ולא חשיב החלוקה מקח מש"ה חייבין במעשך הנולדות שהיו בשעת חלוקה וגם חייבין בקלבון שהרי נתפרדו ואנו קי"ל כר"נ דאפילו גדיים כנגד גדיים אין ברייה.

משא"כ כשנשתתפו אח"כ אע"פ שחלקו תחלה גדיים כנגד גדיים מודה רב ענין דפטורין ממעשך דנהי דהחלוקה לא מקרי מקח השיתוף מקרי מקח וזה ברור. ומודה הרמב"ד בכל זה דלענין מעשך דין השותפין פדיו האחין דהחילוק והשיתוף מקרי מקח אלא דפליג לענין קלבון דדוקא האחין שהו שותפין בתפיסת הבית ה"ל כאלו עדיין אביהו שוקל בעדם ופטורין מהקלבון משא"כ שותפין דעלמא חיוב הקלבון אקרקפתא דגברי מנח ולא על פיס השנותפות ואין סברא שהשנותפות יפטר אותן מקלבון ומש"ה מוחק הרמב"ד הני"ו וגורס האחין השותפין דשותפין דעלמא חייבין במעשך מה שנולד ברשותם דליכא מקח וגם בקלבון וליישוב דברי רבנו י"ל דהיינו הא דגרסינו בגוף הירושלמי ד"ו וז"ל ר"א אמר ר' שמי בעי מפני שעשיתו כאדם א' לענין מעשך בהמה את פוטרו מן הקלבון א"ל לא שנייה היא שהוא נותן סלע א' שלמה.

מעשה אפילו חלקו וחזרו ונשתתפו חייבין במעשך בהמה ופטורין מן הקלבון ותנינו חייבין בקלבון ופטורין ממעשך בהמה ע"כ. וה"פ דרב שמי מקשה קושיות הרמב"ד

דמהיכי תיתי לפטור שותפין דעלמא מקלבון וא"ל דל"ש דבדין הוא דכיון שפיס השותפות חייב סלע א' שלמה א"צ ב' קלבונות.

ולנה פריה דא"כ דשותפין פאדם א' לקלבון משפחת לי' להפך דכשחלקו וחרו ונשתתפו חייבין במעשררבהמה כמה שנולד אחר שנשתתפו ופטורין מן הקלבון דכיס השותפות חייב סלע ואנו איפכא תנו דכשחלקו וחרו ונשתתפו חייבין בקלבון ופטורין מן מעשר בהמה ולא חש לתרין פדרה הירושלמי במקום שהתירוץ מבואר וכפמש"ר בפ"ה המשנה בכורות דהסיפא איירי בחזרו ונשתתפו ועדיין לא נשתנה המעות דחייבין בקלבון דעדיין לא מקרי פיס השותפות ודכונתי' הנה ונלדות שהיו בשעת חלוקה נפטרו ממעשר ואה"נ דלאחר שחרו ונשתתפו נשתנה המעות אחר מו"מ פטורין מקלבון וכה"ג ונלדות שנולדו חייבין במעשר.

ובגמ' ירושלמית שבש"ס דידן ל"ג האי ותנינו חייב בקלבון ויש לפרש דבניחותא קאמר אלא מעתה כו' דא"כ משפחת נמי להפך בחזרו ונשתתפו ונשתנה פיס השותפות פטורין מקלבון וחייבין במעשר ונתנישב' השגת הראב"ד.

הגם דלכאורה לפי גירסת הירושלמי ד"ו נראה סייעתא להראב"ד וה"ק מעתה חלקו וחרו ונשתתפו כו' ותנינו חייבין בקלבון ולמה לא תני איפכא דמשפחת בנשתנה המעות ומה שנולד אח"כ דחייבין במעשר ופטורין מקלבון אלא ודאי שותפין דעלמא חייבין בקלבון אלא דאחיו שותפין בתפיסת הבית פטורין מקלבון ומש"ה לא מתנייא ליה בחלקו ונשתתפו פטורין מקלבון דאז הוי להו פשותפין דעלמא ודלא פסברת רש"י וא"כ פשותפנה חייב במעשר וגם בקלבון.

ונראה דליישוב זה כתב רבנו במתק לשונו נשאו ונתנו ואחר זמן חלקו וחרו ונשתתפו חייבין בקלבון עד שישאו ונתנו בשותפות זו האחרונה וישתנה המעות דרמז בזה לתרין קושית הירושלמי דמש"ה לא נקטה מתני' להפך דבנשתנו חייבין במעשר ופטורין מקלבון דאין בזה שום רבותא דפשיטא דדין שותפות השנייה פדין שותפות הראשונה ועיקר הרבותא להפך דכשלא נשתנו בשותפות השנייה אע"ג שנשתנה בשותפות הראשונה סד"א כיון דאין ברירה וחלקו וחרו ונשתתפו ה"ל פאלו ביטלו למפרע החלוקה וחרו הדבר לקדמותו דמה שנשתנה בשותפות ראשונה חייב במעשר ופטור מקלבון קמ"ל דהחלוקה קיימת וה"ל פנשתתפו מתחלה וזה יישוב מספיק לדברי רבנו.

ולענן קושית הלח"מ פ"ו מה' בכורות ה"י דלמה הוצרך תנא דידן לומר קנו מתפיסת הבית כו' לא הל"ל אלא ילדו לאחר השותפות חייבין. לק"מ דלדרה רבנו היינו בבא דרישא האחיו והשותפין שחייבין בקלבון כו' דמתפרש כמש"ר בפ"ה המשנה שקלים וחולין דקודם שינוי ואחר חלוקה חייבין בקלבון ופטורין ממעשר ולאחר שינוי להפך דסיפא לאו לפרושי רישא קאתי מדלא נקיט בבא דסיפא בשקלים וחולין אלא מלתא באפי נפשה היא ומתנייא רק במס' בכורות להורות דין מעשר בהמה ונקיט בבא דקנו מתפיסת הבית לרבותא דלא תימא דוקא נשתתפו בבהמות הוא דלא חשוב הנלד לקוח מה שאין כן בקלוח גמור בעד פספ' חשיבי הנלדות נמי לקוח קמ"ל דהנלדות חייבין הואיל ונשתנו והיינו דקאמר ואם לאו פטורין וכמש"ר בפ"ה המשנה דכל שנשתתפו בבהמות ולא נשתנו פטורין.

וניש להסביר דה"ק קנו מת"ב דהיינו הנולד שנולד אחר השנתפות שנולד להם מבהמה זו שהיא שנתפות וקנו מתפיסת הבית משא"כ בנשנתפופו בבהמות שלא נקנה להם מפני השנתפות והשיתוף נקרא מקח.

וכפי הנראה דהיכא דנשנתפופו במעות ונשארו ונתנו בהם שנשנתפופו המעות ואח"כ קנו בהמה בעד המעות הנה בדין הנה שנתפופו בבכורה דהיינו קנו מתפיסת הבית דמרבין מדכתיב והנה ולא מקרי של שנתפות אלא דבלא"ה פטורה מתורת לקוח ולא אתי קרא לרבות קנו מתפיסת הבית אלא לענין ולדות.

ובהכי מיושב קו' התוס' ריש בכורות ובדף נ"ו ע"ב ד"ה דהא. דשפיר איצטרף ובכורות בקרכם לרבות בהמת השנתפות לבכורה ולא ילפינו מדאיצטרף למעוטי שנתפות עפ"ם דסד"א שנתפות גוי אפילו נשנתפה דהיינו הנולד של בהמה שיש לגוי חלק בה ושנתפות ישראל אינו פוטר בבכורה אא"כ לא נשנתפה דהיינו שנשנתפופו בבהמות מש"ה איצטרף בקרכם דאפילו נשנתפופו ישראלים בבהמות או שקנו בהמה בשנתפות חייבין בבכורה וקרא יהי לה ולא של שנתפות אתי להורות דאם נשנתפופו בבהמות חשיב במעשר כמו לקוח ולפ"ז שפיר איצטרף סיפא לגופה להורות דכי היכי דנולד בהמת השנתפות חייבת במעשר הואיל שנעשו כאיש א' ואח"כ נולד ה"ה ולד לקוח חייב והא דנקיט ואם לאו פטורין לא מתפרש ואם לאו שקנו אחר שחלקו השנתפות פטורין דהא ולד לקוח חייב אלא דה"ק ואם לאו שאינו ולד לקוח ולא ולד שנתפות אלא שהבהמה עצמה לקוח או של שנתפות דהיינו שנשנתפופו בה פטורין ועמש"ל ביישוב קוש' שלישית.

ולענין קושיותו השני' דמאי קאמר אם אין ענין לבכור כו' דנוקים קרא דובכורות בקרכם כשנולד קודם שנתפות ויהיה נולד אחר שנתפות. אינו מוכן כיון דסתי קראי בקרכם ויהיה מרבין בין שנולד אחר שנתפות או לא א"כ איך משפחת מיעוט יהיה לה ולא של שנתפות ובלא"ה כבר בארנו לעיל דמדאיצטרף למעוטי שנתפות עפ"ם נמי שמענין דבקרכם מרבה אפילו מה שלא נולד אחר שנתפות.

ולקו' השלישית שהניח בצ"ע לכאורה אלימתא היא ועדיפא הל"ל דהא גזל הגר אי נימא דירשנים הוו בנדאי הנית בהמת השנתפופו דהא זוכין בה כל אנשי המשמר. מיהו אחר הבטה לק"מ דהלח"ם נדמה לו מדכ"ר פ"ו מה' בכורות ה"י וכן האחין שירשו טלאים מאביהן הרי הן פטורין מן המעשר.

דה"ה כל ירושה שיש שתי יורשין פטורה ממעשר מתורת שנתפות וזה ליתא אע"ג דלכאורה משמע כן מלשון רבנו בפ"ה המשנה פ"ט דבכורות וז"ל ומ"ש ואם לאו פטורין ר"ל שלא נולדו הבהמות אחר שיתוף רק נשנתפופו בבהמות כמ"ש או שירשו מאביהן בהמה והיא משנתפת ביניהם פטורין.

מ"מ אין הפוננה כפי הבנת הלח"ם משנה דא"כ דברי רבנו סותרין זא"ז תכ"ד שפייגם שם וז"ל אבל אם נשארו ונתנו כו' פטורין מהקלבון וכן מה שירשו בעצמן לפי שאין מכיר חלקו פטורין מהקלבון הפך מה שחייב במעשר בהמה הרי דמה שירשו בעצמו חייב במעשר.

לכן נראה ברור דמודה רבנו לרש"י דהאחין השותפין שנפל להן ירושה לא מקרי שותפות כלל וחיובין נדאי במעשר ופטורין מקלבון אלא דמש"ר תחלה או ירשו בהמה והיא משותפת ביניהן הוא תנאי ונקא שנתרצו שתהיה משותפת ביניהם דהרצוי מהני שתהיה שותפות וה"ל פלקוח דפטורין דהרי לא נשתנה ומש"ה כ"ר והיא משותפת בתחלת דבריו.

ולבסוף גבי מה שירשו מעצמו לא הנפיר והיא משותפת דעדיין אין שום א' מכיר חלקו ולא זכו בו ע"מ להשתתף דבכה"ג מודה רבנו לרש"י דחשיב עדיין כממון האב ואינו לקוח ואע"ג שלא נשתנה פטורין מקלבון וחיובין במעשר ולפ"ז מש"ר פ"ו מה' בכורות וכן האחין תיבת וכן מוסב אבא דשותפין וכאלו אמר וכן האחין שירשו טלאין מאביהן ונשתתפו בבהמות ה"ז פטורין מן המעשר.

וכן משמעות לשון רבנו פאן דנקיט בד"א בשותפין כו' ומדשביק לבר זוגיה ולא נקיט בד"א באחין ושותפין כו' מקלל דבאחין לא שייך חלוקה זו דכשנפל להם בהמות בירושה ולא נשתתפו ע"פ ריצוי פטורין מקלבון וחיובין במעשר ואע"ג שלא נשתנו המעות חשיבי עדיין נכסי האב ודוקא בנשתתפו כל זמן שלא נשתנה חייבים בקלבון ובהכי ניחא הצ"ע של הלח"ם דשפיר אי גזל הגר ירושה הני כל שלא נתרצו אנשי משמר בשיתוף אין פאן דין שיתוף ולא דין לקוח וחיוב במעשר וכמ"ש.

והא דקאמר הש"ס דאמר מר קנו בתפיסת הבית חייבין ר"ל דחיובין הנולדות שאינן לקוח וכו' ש ירושה שאינן לקוח כל שלא נתרבו לשיתוף בפירושו. ולא נפלאת ולא רחוקה דזהו פונת רבנו בפ"י המשנה בכורות במ"ש או שירשו מאביהן בהמה והיא משותפת ביניהן פטורין דבא ליישב לשון המשנה קנו מתפיסת הבית חייבין ואם לאו פטורין דלפמ"ש אין זה דבר והפכו דאם קנו מתפיסת הבית הנולד חייב דהבהמה עצמה לקוח הוא ובסיפא נקיט ואם לאו פטורין אם נשתתפו בבהמות פטורין הבהמות שלא נשתנו.

לזה קאמר רבנו דתפיסת הבית נקרא הממון המשותף בין האחין קודם שיחלקו הירושה ר"ל שפכר נשתתפו בממון וקנו בעדו בהמה אז העדר חייב במעשר דהיינו ולדות שלהם שאינם לקוחין והם לקוחין ואם לאו שלא קנו מתפיסת הבית דהיינו שעדיין לא נשתנה ולא החזיקו בירושה אלא ירשו עדר מאביהן והולדות משותפות ביניהן בלא חלוקה הם פטורין דהא אין על הנולד שם אביהן שהרי נולד אחרי מות האב וברשותם נולד וה"ל בהמת השותפין שלא נשתנה שלא החזיקו עדיין בירושה שיהיה על הנולד שם נשתנה וכאלו בשעת לידת הנולד חל השותפות דפטור ממעשר מדין שותפות שלא נשתנה אע"ג שאינן לקוח מאחר שעדיין לא חלקו ולא נשתתפו בפירושו.

מה שא"כ בקלבון להפך דכל שנשארו ונתנו בממון אביהם בלא חלוקה ונשתנה המעות חייבין בקלבון ודוקא אותו מעות עצמו שירשו ולא נשתנה פטור מקלבון דכשל אביהם דמי.

והיינו דאמרו בכריתא יהיה לה ולא של שותפות משא"כ כשקנו מתפיסת הבית לא חשיב בהמת השותפין אלא דפטור מתורת לקוח ומש"ה הנולדות שאינן לקוחין חייבין וכיון דגלי קרא דכל שקנו מת"הב חשוב כאדם א' למעשר הואיל ונשתנה א"כ ה"ה

בְּשׁוֹתֵפִין שְׁקֵנוּ מִפִּיס הַשְׁוֹתֵפוֹת חֲשִׁיבֵי הַבְּהֵמוֹת שְׁקֵנוּ שֶׁל אָדָם א' וְלֹא שְׁוֹתֵפוֹת אֲלֵא
דְּהִיא פְּטוּרָה מִשׁוּם לְקוּחַ אֲבָל הַנֹּלֵד חֲיִיב כְּדִין וְלֵד לְקוּחַ.

וּבִהְכִי נִיחָא קוּש' הַלַּח"ם הִרְאִישׁוּנָה וְהַשְׁלִישִׁית דְּנֻדָּא גִזְלַת הַגֵּר עֲצָמוּ חֲיִיב בְּמַעֲשֵׁר פִּינּוֹן
שְׁאִינוּ מִכִּיר חֲלָקוֹ לֹא חֲשִׁיב שְׁוֹתֵפוֹת וְלֹא לְקוּחַ אֲלֵא וְלֵד גִּזְלַת הַגֵּר מִקְרֵי שְׁוֹתֵפוֹת הוֹאִיל
שְׁנוּלֵד אַחַר מֵיתַת הַגֵּר אַע"ג שְׁאִינוּ לְקוּחַ.

וּלפ"ז מִש"ר פ"ו מֵה' בְּכוֹרוֹת ה"י וְכֵן הָאֲחִים שְׁיִרְשׁוּ טְלָאִים כו' הֵינּוּ שְׁיִרְשׁוּ טְלָאִים
שְׁנוּלֵדוֹ אַחַר מֵיתַת אֲבִיהֶן הוּא דְּפְטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׁר דֵּה"ל שְׁוֹתֵפוֹת אַע"ג שְׁאִינוּ לְקוּחַ
דְּנֻדָּא טְלָאִים שְׁנוּלֵדוֹ בְּחֵי הָאֵב הָאֵב כְּבָר נִתְחַיְיְבוּ בְּמַעֲשֵׁר וְאִין כְּאֵן חֲלֻקָּה לְפְטוּר מִתּוֹרַת
מְכָר אַא"כ אוֹתָן שְׁנוּלֵד לְהוֹן בְּשׁוֹתֵפוֹת מֵאלוֹ הַבְּהֵמוֹת לְאַחַר מִכָּאֵן בֵּין לְשׁוֹתֵפִין וְלֵד שְׁנֵי
בֵּין לְאַחִין וְלֵד שְׁלִישִׁי דְּהָא נּוּלְדוֹ בְּרִשׁוּתָן וְהוּן כְּאִישׁ אֶחָד וְהַבּוֹחֵר יִבְחַר.

וּמֵה שְׁהַקְשָׁה הַלַּח"ם דְּכִינּוֹן דְּקוּ"ל אִין בְּרִירָה לְמָה הַתִּיר רַבְּנוּ פ"ד מֵה' אִיסוּרֵי מִזְבֵּחַ
הִי"ז שְׁאֵם יֵשׁ בַּעֲשֵׂרָה שְׁפָנְגָדוֹ א' שְׁדָמִיו כְּדָמִי כָּלֵב מוֹצִיאֻ וְהַשְּׂאָר מִןתָּר עֵינּוֹן תּוֹסְפוֹת
תְּמוּרָה ד"ל ע"א ד"ה וְאִידָךְ דֵּהֲרַמ"ר מְחַלֵּק דְּכָל שְׁהָאִיסוּר נּוּלְד אַחַר הַתְּעָרוּבָת סְמִכִינּוֹן
אַבְרִירָה וּלפ"ז י"ל דְּאֶחָז הַש"ס לְמ"ד יֵשׁ בְּרִירָה דְּק' טְפִי וּבְאַמַּת סְתָם ש"ס תְּמוּרָה ס"ל
כְּדַעַת הַרַמ"ר וְעַמַּש"ל ה"ה.

שֵׁם ה"ה הָאֲחִין וְהַשְׁוֹתֵפִין כו' עֵינּוֹן בְּהַשְּׂגוֹת וּמִדְּלֹא הַשִּׁיב עַל רַבְּנוּ פ"ו מֵה' בְּכוֹרוֹת הִי"א
מִכָּלֵל דַּס"ל דְּנֻדָּא לְעַנְיָן לְקוּחַ אֲפִילוּ הִזָּה הַמַּעֲוֹת רֹב כָּל שְׁחֲלָקוֹ הַבְּהֵמוֹת פְּטוּרִין
מִמַּעֲשֵׁר דְּחֲשִׁיב לְקוּחַ וְכָל שְׁחֲלָקוֹ בְּמַעֲוֹת אַע"ג שְׁהַבְּהֵמוֹת עוֹמְדִין לְחֲלֻקָּה פִּינּוֹן שְׁהַמַּעֲוֹת
רֹב מ"מ עֲדִינּוֹן לֹא נִפְטְרוּ מִמַּעֲשֵׁר בְּהֵמָה שְׁעֲדִינּוֹן לֹא נַעֲשָׂה לְקוּחַ אֲלֵא דְּנֻקָּא הֵכָא בְּקַלְבוֹן
הוּא דְּמַחֲלָק בִּירוּשְׁלַמִי דְּכָל שְׁהַבְּהֵמָה רֹב וְחֲלָקוֹ בְּבֵהֵמָה פִּינּוֹן שְׁהוּ עֵיקַר נְכָסִים שׁוֹב
אִינָם כְּאִישׁ א' וְכ"א מִיַּנְיָהוּ חֲיִיב בְּקַלְבוֹן.

וְהִנֵּה בְּבְכוֹרוֹת דְּנ"ו ע"ב א"ר יְרֵמְיָה פְּעָמִים כו' וּפְרִיף פְּשִׁיטָא וּמִשְׁנֵי חֲלָקוֹ בְּבֵהֵמָה וְלֹא
בְּכִסְפִּים קמ"ל דַּס"ד א"ר פִּינּוֹן דְּחֲלָקוֹ בְּבֵהֵמָה כו' וּמִדְּלֹא קְאָמַר חֲלָקוֹ בְּכִסְפִּים קמ"ל דַּס"ד א"ר
פִּינּוֹן דְּחֲלָקוֹ בְּכִסְפִּים כו' אֲלֵמָא דַּס"ל לְהַש"ס כְּדֵאִיתָא בַּב"מ דַּס"ט זוּזֵי כְּמֵאֵן דְּפְלִיגֵי דְּמִי
חֲמָרָא אִיכָּא דְּכִסִּים כו' ע"ש וּמַש"ה חֲלָקוֹ בְּבֵהֵמָה הֵנִי רְבוּתָא טְפִי דַּס"ד א"ר זוּזֵי כְּמֵאֵן
דְּפְלִיגֵי דְּמִי קמ"ל דְּגַם זוּזֵי אִיכָּא טְבִי וְתַקִּילִי וּלפ"ז הַש"ס דִּינּוֹן פְּלִיג דְּמִסְתְּמָא מִשְׁמַע
אֲפִילוּ רֹב בְּהֵמָה דְּאִי ס"ד דְּבָרוֹב מוֹדָה דְּהוֹלְכִין אַחַר רֹב נְכָסִים אַע"ג דְּזוּזֵי לֹא כְּפְלִיגֵי
דְּמִי וְאִינָם כְּאִישׁ א' הָאִיף אָמַר חֲיִיבִין בְּזָה וּבְזָה בְּחֲלָקוֹ בְּזָה וּבְזָה וְהַל"ל שְׁחֲלָקוֹ בְּבֵהֵמָה
וְהִיא רֹב נְכָסִים.

גַּם י"ל דַּר' מְנָא בָּא לְתַרְץ קוּש' ר' יְרֵמְיָה דְּלָמָה לֹא תְּנִי פְּעָמִים שְׁחֲיִיבִין בְּשִׁנְיָהֶם פְּעָמִים
שְׁפְטוּרִין מִשְׁנִיָּהֶם וְהַנְּצָרוּ לְתַרְץ דְּכָל שְׁהַבְּהֵמָה עֵיקַר נְכָסִים חֲלָקוֹ בְּבֵהֵמָה חֲיִיבִין
בְּמַעֲשֵׁר וּפְטוּרִין מִקַּלְבוֹן וְה"ה אִיכָּא כְּשְׁחֲלָקוֹ בְּמַעֲוֹת וְהוּא רֹב הִילְכָף לֹא מִיתְּנִיָּא לִיה
לְהַתְּנָא דִּינּוֹן דְּלֹא מִלְתָּא דְּפְסִיקָא הִיא וְהַש"ס דִּינּוֹן פְּלִיג דַּר' יְרֵמְיָה לֹא אָמַרָה בְּדָרָף
קוּשְׁיָא אֲלֵא שְׁהָאֵמַת כֵּן וְלֹא חֲשָׂה מִתְּנִי לְבָאָר וְקוּ"ל כְּכַבְלִי וּלְפִי הַגִּירָסָא שְׁבִירוּשְׁלַמִי
שְׁבַש"ס דִּינּוֹן הִדָּא דְּתִימַר עַד שְׁלֹא הִיָּתָה הַבְּהֵמָה רַב אֲבָל הִיָּתָה הַבְּהֵמָה רַב הֵן הֵן עֵיקַר
נְכָסִי י"ל דְּמִלְתָּא בַּפ"ע הִיא וְלֹא קָאִי כָּלֵל אֲמִלְתָּא דַּר' יְרֵמְיָה רַק ר' מְנָא בָּא לְפָרֵשׁ סִיפָא

דמתני' דהא דאמרף חלקו וחסור ונשתתפו פטורין ממעשר היינו דוקא כשלא נשתנו בשותפות שנייה ופי' רב ר"ל שנתרבו דהיינו שילדו אבל אם ילדו וילדות אחר שיתוף השני אז הנה וילדות הן עיקר נכסים של שותפות שנתנה דה"ל פאיש א' דנמצא לא פליג ר' מנא דירושלמי על ר' ירמיה דבבלי ומקום מוצא לחילוק רבנו בין נשתנו או לא נלמד ממש"ר פ"ד מה' שלוחין ה"ג וכמ"ש המ"ע ה"דשם ה"ז והקלבות עיין השגות.

והנה בלהו תנאי פליגי אדר"מ דס"ל לשקלים אלא רא"א לנדבה רש"א לריקוע פחין ובע"א לשכר שולחנין ולא הכריע רבנו ביניהן ותלה הדבר בנדעת ב"ד למה שיצטרכו. שם ה"ט יש מי שאומר ע' השגות ומ"ע ובספק פזה יעשה כמו שירצה.

שם הי"א הנה של עיר הנדחת הכ"מ נדחק למה אחז רבנו עיר הנדחת ולא שאר איסורי הנאה והנכון עמ"ש ח"א פ"ד מהע"ז הט"ו וה"ק רבנו שאם הנה הפסך מ"ש של עיר הנדחת (וה"ה שביעית דחד טעמא הוא) וכיון דיגנוזו ואין להם פדיון לא עשה ולא כלום ואיירי בנכסי צדיקים שבתוכה והבין זה.

שם הי"ב המפריש שקלו ע' בהשגות. והנה הכ"מ הבין בדברי רבנו דמש"ר והשני מותר שקלים היינו לקנין המזבח דומיא דההו שבפ"ד מה' שקלים ה"ט ואלו העולות הבאין ממותר השקלים הן הנקראין קנין למזבח והיינו ה"א דאפשיט ה"נ אלו לנדבה ושאינו בזאח"ז דהא בשעה שהפריש את השנייה ה"ל פסבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב מש"ה האחרון אינו קדש.

וכן הבין ג"כ הראב"ד בכונן' רבנו דמדפליג להו פתיתי דבזאח"ז האחרון לא קדש ובכ"א האחד מותר שקלים מכלל דבכ"א קדוש השני קדושת מותר שקלים לזה השיג עליו ולבאר ההשגה אעתיק הירושלמי אהא דתנו פ"ב דשקלים המכניס מעות ואמר הרי אלו לשקלי בש"א מותרה נדבה ובה"א מותרה חולין כו' ר"י בשם ר"א במאי פליגין במכניס פרוטרוט אבל באומר אלו לשקלי מודין דמותרה נדבה (פי' מדנקיט המכניס כו' ולא נקיט האומר הרי אלו לשקלי מכלל דדוקא שהנה מלקט פרוטרוט וכשהתחיל ללקט אמר הריני מלקט מעות לשקלי כמש"ל ה"ג דס"ל לר"י דוקא בפרוטרוט ס"ל לב"ה דמותרה חולין דכיון דשקלים יש להן קצבה הכי אמר הריני מלקט מעות ומהם אבחור לשקלי אבל הנוטל מעות בידו ואמר אלו לשקלי מודה ב"ה דמשמעו דמנדב הכל לשקלים ומותרה נדבה.

ולפ"ז הא דנקיט בסיפא אלו לחטאת שוין שמוותרה נדבה מתפרש בהכרח נמי בפרוטרוט דמוסב ארישא וקדמפרש ר"ש הטעם מה בין שקלים לחטאת שקלים יש להן קצבה חטאת אין לו קצבה ואפילו בפרוטרוט מותרה נדבה וכן הא דתנו בסיפא מותר שקלים חולין איירי בפרוטרוט דהאומר אלו אפילו אלו לשקלי מותרה נדבה כדמסיק הש"ס לקמן) ר"ח ורב ביבי בשם ר"א במאי פליגין במכניס פרוטרוט אבל באומר אלו לשקלי מודין דמותרה חולין (פי' מודין ב"ש בלוקט מעות ואמר אלו לשקלי דאין המותר נתפס בקדושה שקלים כיון שיש להן קצבה והוי המותר חולין אלא דבפרוטרוט פליגי ב"ש דהמלקט מעות ואמר לשקלי כוונתו שיהיה מחצית השקל מהו לשקלו וכיון דאין ברירה הרי כל התערוך ספק שקלים וה"ל המותר נדבה וב"ה סוברין דגם בפרוטרוט מסתמא כוונתו שיהיה הכל שקלים וכיון שיש לשקל קצבה דינו כמותר שקלים שהן חולין)

אר"ח מתני' מסייע לרב ביבי דתנן אר"ש מה בין שקלים לחטאת כו' במה נן קיימין אי באומר שאביא מהן שקלי מודין שמותרה חולין אלא פי אנו קיימין באומר אלו לשקלי ע"י שקצובין ד"ת מותרה חולין אבל חטאת שאין קצבתן ד"ת מותרה נדבה (פי' דס"ד דהא שבספא מותר שקלים חולין אמתאן אף לב"ש וכן הא דאר"ש מה בין שקלים קאי גם לב"ש וליפא לאוקים באומר שאביא מהן דא"כ בין בשקלים בין בחטאת שוין שמותרה חולין אלא דאורי באומר הרי אלו דיש חילוק דמותר שקלים חולין מה שא"כ בחטאת ול"פ אלא בפרוטרוט וע' בפ"ה המשנה דפסק רבנו כר"י ובחבורו חזר בו ופסק רבנו פרב ביבי כמ"ש הכ"מ בסמוך הי"ג וכן הראב"ד מספיק דהלכה פרב ביבי כמ"ש בסמוך).

מה עביד לה רבי יוסי פתר לה במכניס פרוטרוט כב"ה (פי' דאע"ג דאיפא סיוע לרב ביבי דמתוקמ' מתני' אף כב"ש מ"מ ליפא תיובתא לר' יוסי דאיהו מפרש מתני' רק כב"ה ובפרוטרוט) והא אנו תנו מותר שקלים חולין כו' (פירוש וסתמא היא בלי מחלוקת אף כב"ש) עוד היא במכניס פרוטרוט כב"ה (פי' דהוי מחלוקת ואח"כ סתם כב"ה) הפריש שקלו וסבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב לא קדיש הפריש שנים וסבור שהוא חייב שנים ונמצא שאינו חייב אלא אחד שנייה מאי את עביד ליה.

(פי' פשיטא לי בהפריש שקלו בטעות ונמצא שאינו חייב דלא קדיש בק"ו מחטאת דאין הקדש טעות הקדש פי קמבעי לי בהפריש שנים ונדא בטעות מהו דין השנייה) נשמעינן' מן הדא הפריש חטאתו וסבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב לא קדיש הפריש שנים וסבור שהוא חייב שנים ונמצא שאינו חייב אלא אחת אותה שנייה מאי את עביד ליה אלא רועה הקא נמי אלו לנדבה.

האיף את אומר אלו עכ"ל הירושלמי (והנה הכ"מ השמיט זה הסיום האיף את אומר אלו ובאמת הוא בכל הנסחאות ונראה דגירסא נכונה היא וה"ק דפשיט דכי היכי דבבבבבבב השנייה נדבה ורועה ה"ה בשקלים השנייה נדבה מיהו זה הפשיטות תלוי האיף את אומר אלו ר"ל האיף שאתה אומר בלוקח מעות ואמר אלו דלרב ביבי דס"ל דשוין שמותרה חולין ה"נ זה שפסבור שחייב שנים דנדאי פוונתו שיהיו שניהם שקלים דינו פמותר שקלים שהן חולין ולר' יוסי דס"ל באומר אלו מודים ב"ה דמותרה נדבה ולא פליג ב"ה פמותר שקלים לומר שהן חולין אלא בפרוטרוט הואיל שיש לשקלים קצבה אומדין דעתו שהקדיש רק מחצית השקל וא"כ פאן שפסבור שחייב שנים ונדאי פוונתו להקדיש שניהם הוי מותרה נדבה.

הינצא מזה דלדין דקיי"ל פרב ביבי הוי מותרה חולין וזהו פנונת הראב"ד בהשגות להשיג דאין חילוק בין בב"א או בזה אח"ז דלא מפעיא בזאח"ז שהאחד חולין דבשעת הפרישת שנייה ה"ל פסבור שהוא חייב ואינו חייב אלא אפילו בב"א לא גרע מהלוקח מעות ואומר אלו לשקלי דמותרה חולין לב"ה.

ועמש"ר פ"ה מהפה"מ ה"ו וה"ז והכ"מ והלח"מ שם שניהם שבחו השגת הראב"ד שבכאן ובאר הלח"מ שם דרבנו נמי ס"ל פדעת הראב"ד דאפילו בב"א הוי השני חולין פדין מותר שקלים וה"ק רבנו דבזאח"ז הראשון קדוש ונדאי והשני חולין ובב"א הפרישה פידו לעשות שקלים איזה שירצה ואידך חולין וכמש"ר לקמן הי"ג דדוקא פמותרות

תְּרוּמַת הַלֶּשֶׁכָּה דְהוּי וְדַאי שְׁקָלִים גְּמוּרִים שְׁנוּתָרוּ מִצָּרְכֵי הַצָּבוּר כַּמֶּשֶׁר פ"ד מֵה' שְׁקָלִים ה"ט הוּא דְהוּי לְקִיץ הַמְּנֻבָּח אֲבָל מִתְּרוּת שְׁנָתָן יָחִיד בְּשְׁקָלִים מוֹתֵר כְּזֶה הוּי כְּחֻלְיוֹ בֵּין בָּאֵלוּ וּבֵין בְּפָרוּטְרוּט כַּב"ה אֵלֶיבָּא דְרַב בִּיבִי.

וְהִנֵּה אֲשַׁתְּמִיטְתִּיהּ לְהַלַּח"מ שֶׁם סִיּוּם הִירוּשְׁלַמִי הָאִיף אֶת אֹמֶר אֱלוּ הַנָּ"ל וְקַס"ד דְּהִירוּשְׁלַמִי מִדְּמָה בְּהַחֲלֵט שְׁקָלִים לְחַטָּאת וְתַמָּה לְמָה חִילַק רַבְּנּוּ בֵּין שְׁקָלִים לְחַטָּאת וְנִדְחַק דְּהַקְלוּ בְּשְׁקָלִים הוּאִיל שְׁהַמוֹתֵר חֻלְיוֹ וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ דְּבִאֲמַת הִינּוּ הָף דְּכָל שְׁהַפְּרָשְׁתּוּ ב' שְׁקָלִים בַּב"א שְׁפָסְבוּר שְׁחֵיב שְׁתִּיב הִינּוּ מִמֶּשׁ אֱלוּ דְחִשִּׁיב מוֹתֵר שְׁקָלִים חֻלְיוֹ.

גַּם מֵה שְׁנִדְמָה לְהַלַּח"מ דַּס"ל לְרַבְּנּוּ בְּחַטָּאת דְּאֶפִּילוּ בּוֹזָח"ז נְמִי הַשָּׂאֵר נִדְבָה לֹא מְחַנּוֹר דְּבוֹזָח"ז חֲשִׁיב בְּדַמְיוֹן פְּסָבוּר שֶׁהוּא חֵיב הַשְּׁנִי וְאִינוּ חֵיב דְּאֶפִּילוּ בְּחַטָּאת אִינוּ קְדוּשׁ וְכַמְשֻׁמְעוֹת לְשׁוֹן הָרֶאָב"ד עִפִּי"ד מֵה' מַע"ה ק ה"ח.

גַּם מֵה שְׁנִדְחַק שֶׁם הַלַּח"מ בִּינְשׁוּב קִנְשִׁינִת הַכ"מ פ"ה מֵהַפֶּה"מ ה"ז דַּמְנ"ל לְרַבְּנּוּ לְהַשְׁוֹת דִּין אֱלוּ לְדִין פְּרוּטְרוּט בְּחֻלְיוֹת דְּשֶׁאֲבִיא מֵהֶם. וְכַאֲמַת לַק"מ אֵלֶיבָּא דְרַב בִּיבִי דְכִינּוּ דַב"ה סוּבְרִין דְּגַם בְּמִלְקֵט ה"ל כְּאֹמֶר וְדַאי אֱלוּ דַה"ל הַמְּוֹתֵר חֻלְיוֹ שְׁפִיר לֹא חִילַק רַבְּנּוּ וּבִלְא"ה בְּלִשׁוֹן שְׁאֲבִיא מֵהֶם אִין סְבָרָא לְחִילַק בֵּין אֱלוּ לְפָרוּטְרוּט גַּם מֵה שְׁהַקְשָׁה שֶׁם הַכ"מ לְמָה הַשְּׁמִיט רַבְּנּוּ חֻלְיוֹת דְּאֱלוּ לְחַטָּאתִי הוּא תַּמּוּה דְּהִינּוּ דִּין מוֹת' חַטָּאת דְּמִשְׁוֹנָה מִמוֹתֵר שְׁקָלִים כַּמֶּשֶׁר פ"ה מֵה' פ"ה מֵה' פ"ה מֵה' ח"ח וְה"ט דְּאֵלֶיבָּא דְרַב בִּיבִי פִי מִתְּרוּת בֵּין בָּאֵלוּ בֵּין בְּפָרוּטְרוּט וְכַאֲן הַשְּׁמִיט רַבְּנּוּ דִּין שְׁאֲבִיא מֵהֶן בְּשְׁקָלִים פִּינּוּ דְקִי"ל אֶפִּילוּ בְּמוֹתְרוֹת הוּי חֻלְיוֹ כַּמ"ש.

וְמֵה שְׁהַשִּׁיג הָרֶאָב"ד פ"ה מֵהַפֶּה"מ ה"ז עַל רַבְּנּוּ לֹא מְחַנּוֹר דְּכָל שְׁמִפְרָשׁ שְׁאֲבִיא מֵהֶם מֵהִיכִי תִּיבִי יִהְיֶה הַמְּוֹתֵר נִדְבָה אַע"ג דְּעוֹלָה וְשְׁלָמִים מִתְּנַדְבִּין אַכְתִּי מִדְּלָא קְאָמֵר שְׁאֲבִיא אוֹתָן עוֹלָה הָרִי פִּירֵשׁ דְּשִׁיר וְלֹא הַקְדִּישׁ הַכָּל).

וּלְפַמ"ש י"ל דְּדַעַת רַבְּנּוּ וְדַאי כְּדַעַת הָרֶאָב"ד דְּאֶפִּילוּ בַּב"א הִנֵּי הַב' כְּמוֹת' שְׁקָלִים אֵלֶּא דְנִשְׂאֵר לְדַקְדַּק בְּדַבְרֵי רַבְּנּוּ לְמָה בִּינְרָא דְבוֹזָח"ז הַשְּׁנִי חוֹלִין בְּשְׁקָלִים וְלֹא בִּינְרָא כֵּן בְּחַטָּאת וּלְפ"ז הִנֵּה מְקוּם לוֹמֵר דְּרַבְּנּוּ מִפְּרָשׁ הָא דְמַסִּינִים בִּירוּשְׁלַמִי הָאִיף אֶת אֹמֶר אֱלוּ קִנְשִׁיא הוּא דְכִינּוּ דְבַכְסָבוּר שֶׁהוּא חֵיב שְׁנִיב שְׁנִיב נִדְבָה הָאִיף אֶתְהּ אֹמֶר לְרַב בִּיבִי דָּאֵם אָמֵר אֱלוּ הַמְּוֹתֵר חֻלְיוֹ.

וְלֹא חֵשׁ הַש"ס לְתַרְזַן כְּדַרְף הִירוּשְׁלַמִי בְּמְקוּם שְׁהַתִּירוּץ קַל דְּהַחֲלוּק מְבוֹנָר דְּבִשְׁלָמָא הַלּוֹקַח מְעוֹת וְאוֹמֵר אֱלוּ לְשַׁקְלֵי נְיוּדַע שְׁאִינוּ חֵיב אֵלֶּא שְׁקָל א' אִינוּ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ הַמוֹתֵר דְּכִתִּיב הַעֲשִׂיר לֹא יִרְבֶּה לְכֵן מוֹשֵׁף מֵהֶן אִיזָה חֲצִי שְׁקָל שְׁיִרְצָה דַה"ל כְּאֹמֶר יִקְדָּשׁוּ מ' מִתּוֹף פ' דְקִי"ל פִּי"ב מֵהַפֶּה"מ ה"ט"ו מוֹשֵׁף מֵהֶן מ' אַע"ג דְקִי"ל אִין בְּרִירָה דַה"ל כְּאֵילוּ פִּירֵשׁ אִיזָה מ' שְׁאֲרָצָה וְה"נ פִּינּוּ שְׁאִינוּ בּוֹזָח"ז אִף בַּב"א לֹא קְדָשׁוּ וְנִעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר יִקְדָּשׁ מֵהֶם אִיזָה חֲצִי שְׁקָל שְׁאֲרָצָה מִשְׁא"כ בְּכַסְבוּר שְׁחֵיב ב' וְהַפְּרִישׁ ב' בַּב"א אִין בְּרִירָה וְה"ל שְׁקָל וְחֻלְיוֹ מְעוֹרְבִין זֶה בְּזֶה וְזֶה מִש"ר דַה"ל הָאֲחַד שְׁקָל וְהַשְּׁנִי מוֹתֵר שְׁקָלִים וְכִינּוּ דְמְעוֹרְבִין וְאִין בְּרִירָה ע"כ יְפוּל לְנִדְבָה דְּכַנְדוּן זֶה לֹא שְׁיִיף לוֹמֵר דְּהוּי כְּפִירֵשׁ אִיזָה מֵהֶן שְׁאֲרָצָה דְּהָא פְּסָבוּר שְׁחֵיב שְׁתִּיב.

אָבֵל בְּהַפְרִישׁ זֹאח"ז הָרִי הַשְּׁנִי וְדַאי מְנוֹתֵר וְשָׁקְלִים וְאִינוּ קְדוֹשׁ. מֵה שֶׁא"כ בְּחֻטָּאת אֶפְיָלוּ
בְּזֹאח"ז אֵין אוֹמְרִים הַשְּׁנִי וְדַאי חֻלְיִן הוֹאִיל דְּכֻסְבוּר וְשֶׁהוּא חֲטִיב בְּהָ אֶלֵא הָיִי הַשְּׁנִי
מוֹתֵר חֻטָּאת לְגִדְבָה וְה"ה בְּב"א נְמִי אֵין אוֹמְרִי וְשֶׁהֵן חֻטָּאת וּמְנוֹתֵר חֻטָּאת מְעוֹרְבִין זֶה
בְּזֶה דְכִינּוֹן שְׁחֻטָּאת אֵין לוֹ קַצְפָּה הָיִי עַל הַפֶּל שֶׁחֻטָּאת וְאֵין הַשְּׁנִיָּה נְעֻשִׁית מוֹתֵר חֻטָּאת
עַד שְׁיִקְרִיב הָרֵאשׁוֹנָה וְהִבֵּן זֶה וּמִש"ר הַפְּרִישׁ שְׁקָלוֹ וּמֵת יְרוּשְׁלָמִי רַפ"ז דְּשָׁקְלִים.

שֵׁם הַי"ד מְחַצֶּה עַל מְחַצֶּה. כ' הַכ"מ כ' הַרַע"ב כו' וְאִינִי יוֹדֵעַ לְמָה הַשְּׁמִיטוֹ רַבְּנוּ.

וְהַמְעַיֵן בַּגּוֹף הַיְרוּשְׁלָמִי נִהְפֹךְ הוּא שְׁדַבְרֵי הַרַע"ב תְּמוּהִין דְּהַיְרוּשְׁלָמִי וְ"ל בְּמָה הַיָּא
מִתְפַּרְתֵּת א"ר יִצְחָק תְּנַאי ב"ד הוּא הַמְסַפֵּק אֶת הַקֵּינִין הוּא מְסַפֵּק אֶת הַפְּסוּלוֹת וְהֵן דְּבַרֵי
ר' יוֹסִי סַפ"ז דְּשָׁקְלִים כְּדַפְסֵק רַבְּנוּ פ"ז מֵה' פְּלִי הַמְקַדָּשׁ ה"ט וְלֵא גֵרַע נִדוֹן דִּידֵן מִדְּמִי
קֹן שְׁנֵאָבְדוּ שְׁהַמְנוּנָה עַל הַקֵּינִין נוֹתֵן אַחַר תַּחֲתוּי וּמִתְפַּרְתֵּת בְּהֵן וְשִׁפִּיר חֻטָּאת הָעוֹף
נֶאֱכָל דְּלֵא כַהֲרַע"ב וְכַדִּין הַשְּׁמִיט רַבְּנוּ.

פָּרָק ד' ה"א וְהַמְלַח בְּמִנְחוֹת דְּכ"א ע"ב מֵה עֲצִים מְשָׁל צִיבוּר אֶף מְלַח מְשָׁל צִיבוּר וּבְפִי
הַמְשֻׁנָּה לְרַבְּנוּ סַפ"ז דְּשָׁקְלִים וּבְכָל מְקוֹם שְׁאוּמֵר מְשָׁל צִיבוּר הַפְּנוּנָה מִתְרוּמַת הַלְשָׁפָה.
וּמִש"ר אִם לֹא הִבִּיאוּ עֲצִים בִּירוּשְׁלָמִי דְּשָׁקְלִים רַפ"ד הִתְנוּ נְבִיאִים שְׁבִינֵיהֶם שְׁאֶפְיָלוּ
לְשָׁפָה מְלֵאָה עֲצִים וְעַמְדוֹ אֶל וְהִתְנַדְּבוּ עֲצִים מְשָׁלְהֵן שְׁלֵא יֵהֵא קֶרְבָּן מִתְקַרֵּב אֶלֵא מְשָׁלְהֵן
תַּחֲלָה.

וּמִש"ר וְהַקְטֵרֵת כְּתוּבוֹת דְּק"ה ע"ב. וּמִש"ר וְשָׁכַר עֲשִׂיָּה כְּתוּבוֹת דְּק"ה ע"א.

וּמִש"ר וְלִשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית שְׁקוּשְׁרִין בֵּין קֶרְנִי עַמ"ל שְׁנִמְשָׁף אַחַר פִּי הַרַע"ב וְנִדְחַק
לְהַגִּיָּה בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ וּבְאַמַּת פִּי הַרַע"ב מְגוּמָגֵם טוֹבָא דְּאִי ס"ד דְּאִיִּרִי בְּלִשׁוֹן זְהוּרִית שֶׁל
פָּרָה אֲדוּמָה לְמָה לֹא נִקְיֵט עֵץ אֶרֶז וְאֲזוּב וְהַנְּכוּן דְּכֻלָּם בְּכָלֵל פָּרָה אֲדוּמָה.

גַּם מֵה שְׁרַמְזוֹ הַמ"ל בְּשֵׁם הַסֵּמ"ג הַעִיָּה"כ ג"כ דְּחוּק טוֹבָא. וְהַנְּכוּן לְדֶרֶךְ רַבְּנוּ דְּמִפְרָשׁ
הַחֲלוּק שְׁבִין רִישָׁא דְּמִתְנִי לְסִיפָא דְּבִיּוּמָא דַס"ז ת"ר בְּרֵאשׁוֹנָה הָיִי קוּשְׁרִין לִשׁוֹן שֶׁל
זְהוּרִית בְּפִתַח הָאוּלָם מִבְּחוּץ (פִּי) וְכַדְתָּנִן סַפ"ו דִּיּוּמָא וְעִתִּי"ט רַפ"ד דְּשָׁקְלִים דְּנִסְתַּפֵּק
בְּזֶה שֶׁעַל פִּתַח הַהֵיכָל וְהַנְּכוּן כַּמ"ש) הַתְּקִינוּ שִׁיְהִי קוּשְׁרִין בְּפִתַח אוּלָם מְפָנִים כו'
הַתְּקִינוּ שִׁיְהִי קוּשְׁרִין אוֹתוֹ חֲצִיּוֹ בְּסֻלַּע וְחֲצִיּוֹ בֵּין קֶרְנִי כו' מְבֹאָר מְזֵה דְּמִתְחַלָּה הִנֵּה
נִקְשָׁר בְּפִתַח אוּלָם לְבַד וְלֹא הִנֵּה נִקְשָׁר כָּלֵל בֵּין קֶרְנִי וְשִׁפִּיר רִישָׁא אִיִּרִי בְּמִשְׁנָה
רֵאשׁוֹנָה דְּהַלְשׁוֹן נִקְשָׁר בְּאוּלָם דְּחֻשִׁיב מְצָרְכֵי מְקַדָּשׁ דְּבָא מִתְרוּמַת הַלְשָׁפָה.

וְסִיפָא בְּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה שְׁאִינָה עַל פִּתַח אוּלָם דְּחֻשִׁיב כְּצָרְכֵי הָעִיר מֵאַחַר שֶׁהוּא נִקְשָׁר
בְּקֶרְנֵיהָ וּבְסֻלַּע בְּצוּק מִש"ה בָּא מְשִׁירֵי הַלְשָׁפָה וְהִנֵּה בַר"ה דַל"א ע"ב פְּלִיגִי ר"פ וְרַנְב"י
וְלַרְנַב"י תְּקַנְתֵּת רִיב"ז לִשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית וְכִינּוֹן דְּרַנְב"י לְדֶרֶךְ רַש"י וְרַבְּנוּ קוֹדֵם אַבְיִי וְרַבָּא
וְר"פ אַחַר אַבְיִי וְרַבָּא הִלְכָה כְּרַנְב"י וְעַמְש"ר פ"ז מֵה' לְוִלְבֵּ הַט"ו דְּכָל הַתְּקִנּוֹת שֶׁהַתְּקִין
רִיב"ז מְשַׁחֲרֵב בַּה"מ יַחְזוֹר הַדְּבָר לִיּוֹשְׁנוֹ כְּשִׁיבְנָה בַּה"מ מְבֹאָר מְזֵה דְּכָל תְּקִנָּה שְׁבִטְלָה
הַטַּעַם יַחְזוֹר הַדְּבָר לִיּוֹשְׁנוֹ כְּפִי הַנְּרָאָה דְּלַעֲתִיד שְׁתַּמְלֵא הָאֶרֶץ דְּעָה וְיִרְאֵת הַשֵּׁם לֹא שְׁיִיף
טַעַם שִׁיְהִיּוּכָל הָעַם מְסַתְּפִלִין דְּוַדַּאי יִלְבִּין חוּט הַשְּׁנִי הָרִי דְּלַעֲתִיד יִהְיֶה הַלְשׁוֹן זְהוּרִית
בְּפִתַח הָאוּלָם וְיִהְיֶה בָּא מִתְרוּמַת הַלְשָׁפָה וּמִתְנַרְץ תְּמִיּהַת הַמ"ל דְּוַדַּאי מִש"ר וְלִשׁוֹן שֶׁל
זְהוּרִית שְׁקוּשְׁרִין בֵּין קֶרְנִי ר"ל מֵה שְׁבַפְזָמֵן בֵּית שְׁנֵי הָיִי קוּשְׁרִין בֵּין קֶרְנִי וְלִסְיָמֵן

בְּעֵלְמָא נְקוּט כִּי הִיכִי שְׂנַדַּע דְּאִיגְרִי בְּלִשׁוֹן שֶׁל הַשְּׁעִיר וְלֹא בְּשִׁתִּי לְשׁוֹנוֹת שֶׁל פָּרָה וּמִצּוֹרֵעַ וּמִשׁ"ה כ"ר דְּבָא מְתְרוּמַת הַלְשָׁפָה פִּינּוּן דְּלַעֲתִיד יִהְיֶה בְּפִתְחָא הָאוּלָּם וְשִׁפְרִי הַשְּׁמִיט רַבְּנּוּ לְקַמְּן ה"ח בְּבֵא דְסִיפָא וְלִשׁוֹן שְׂבִין קַרְנֵיו בָּא מִשִּׁירֵי הַלְשָׁפָה כִּינּוּן דְּלַפְמ"ש אִין דִּין זֶה לְעֲתִיד וְעַמ"ש פ"ז מַה' פְּלִי הַמְקַדֵּשׁ תַּשׁ הִי"ג וְעַמ"ש פ"ח מַהִי"ט ה"ז וְדוּק.

שֵׁם ה"ב אָבֵל פֶּר הָעֵלָם ע' מְנַחוֹת דַּנ"ב דְּלַמְסַקְנָא הֶלְכָה כַּר"י לְגַבְיָה ר"ש. וּמִשׁ"ר הַמְּנוּרָה וְכִלֵּי שְׂרַת כּו' עַכ"מ שְׂכ' דְּפֶסֶק כַּר"ע וְאִי לִיכָא מוֹתֵר גְּסָכִים מוֹדָה ר"ע לַר"י וְיֵשׁ לְתַמּוּהָ דְּבַגְמָ' מְסִיק ר' אַבְהוּ כּו' וְצ"ל דְּכִי לֵב ב"ד כּו' וּמ"מ יֵשׁ לְתַמּוּהָ לְמַה הַשְּׁמִיט רַבְּנּוּ דְּבַגְבוּ וְהוֹתִירוּ אֶתְּוּ מִקְדָּב"ה.

וּבַמ"ל תְּמַה עַל הַכ"מ וְתִירֵץ דַּר"י וְר"ע אִיגְרִי בְּדִלִיכָא מְוֹתְרוֹת קְדָב"ה כּו' אָבֵל מַה שְּׁתִירֵץ הַכ"מ כּו' ע"ש אֲמַנְם לַפ"ד הַמ"ל פְּשִׁטָא קָשָׁה לְמַה הַשְּׁמִיט רַבְּנּוּ דְּלַכְתַּחֲלָה בְּאִין מְמוֹתֵר קְדָב"ה. גַּם קָשָׁה דְּהַתּוֹס' הוֹכִיחוּ דְּסוֹבֵר ר"י מְמוֹתֵר תְּרוּמַת הַלְשָׁפָה וְהָאִיךְ כ"ר מְתְרוּמַת הַלְשָׁפָה וְהַנְּכוּן דְּוֹדָאִי פִּי הַתּוֹס' דְּחוּק וְרַבְּנּוּ מְפָרֵשׁ כַּפְרֵשׁ"י דְּכִלֵּי שְׂרַת בְּאִין מְתְרוּמַת הַלְשָׁפָה דְּבִאָמַת קְוִשְׁיַת הַתּוֹס' לַק"מ דְּבַבְרֵינִיתָא בְּפִלּוּגְתָא דַּר"י וְר"ע קַתְנֵי דְּמוֹתֵר תְּרוּמָה בְּהַכְרַח נוֹתְנִין אוֹתוֹ לְכִלֵּי שְׂרַת וְדָלָא כַּר"ע דְּאָמַר לְקִיץ הַמְּזַבֵּחַ אָבֵל מִשׁ"ה שִׁפְרִי מְצִי ר"י לֹמֵר דְּמִן תְּרַת מְתְרוּמַת הַלְשָׁפָה עֲצָמָה וְכַדָּאֵמַר רַב דְּאִין נַעֲשִׂין אֲלָא מְתְרוּמַת הַלְשָׁפָה וְכַפְסָק רַבְּנּוּ לַכְתַּחֲלָה כַּר"ע וּבְדִיעֵבַד כַּר"י הוֹאִיל דְּרַב ס"ל הָכִי אֲלָא רַב הוֹנָא וְרַב תְּרַנּוּיָיָהוּ מוֹדִים דְּהֶלְכָה כַּר"ע דְּלַכְתַּחֲלָה יְבֵא מְמוֹתֵר גְּסָכִים אֲלָא דְּבַעֲי רַב הוֹנָא בְּדִלִיכָא בְּמַקְדֵּשׁ מוֹתֵר גְּסָכִים אִם יַעֲשֶׂה מְקַדְּשֵׁי בַדָּה"ב אוּ מְתְרוּמַת הַלְשָׁפָה וּפְשִׁיט רַב שְׂאִין נַעֲשִׂין אֲלָא מְתְרוּמַת הַלְשָׁפָה וְלֹא מְקַדְּשֵׁי בַד"הּ וּמִשְׁמַע אֲפִילוּ אִיכָא מוֹתֵר קְדָב"ה וְדָלָא פְּהַבְּנַת הַכ"מ וְכ"ש דְּלֹא כַּמ"ש הַמ"ל.

וְהִינּוּ דְּפָרִיךְ אִיִּתִיבִיָּהּ וְכַכְלוֹתֵם כּו' דְּפִשְׁטָא דְּקָרָא מְתְפָרֵשׁ בַּקְּבֹד"ה וּמִשְׁנֵי דְּאִקְרִינִיךְ פְּתוּבֵי כּו' וּפְרִיךְ אִפְתִּי קִשְׁיִין קְרָאִי אֶהְדְּדִי וּמִשְׁנֵי דַבְּד"ה אִיגְרִי שְׂגָבוּ וְהוֹתִירוּ. וּפְרִיךְ וְכִי גָבוּ וְהוֹתִירוּ מֵאִי הָוִי ר"ל פְּקַוְשְׁיַת הַמ"ל דְּהָאִיךְ מְשַׁנִּין קְדָב"ה לְמַזְבֵּחַ.

וְתִירֵץ א"ר אָבְהוּ לֵב ב"ד כּו' וְלֹא לְמִימְרָא דְּלַעוּלָם לֵב ב"ד מְתַנָּה פֶּה דַּא"כ לְמַה לֹּא הִזְפִּירוּ ר"י וְר"ע דְּכִלֵּי שְׂרַת בְּאִין מִקְדָּב"ה וְרַב אָמַר בְּהַדְּיָא אִין בְּאִין אֲלָא מְתְרוּמַת הַלְשָׁפָה אֲלָא ה"ק דְּבַזְמַן יוֹאֵשׁ הִנָּה תְּנָאִי ב"ד פְּמַבְּוֹרָא בְּפֶסוּק וְהִינּוּ דְּמִיִּתִּי הַש"ס אַח"כ תְּנָא דַּר"י כּו' שְׁהוּא תִּירוּץ אַחַר עַל קְוִשְׁיַת וְכִי לֵב ב"ד מְתַנָּה כּו' דַּתְדַּר"י ס"ל דְּאָף בִּימֵי יוֹאֵשׁ לֹא הִבִּיאוּ מִקְדָּב"ה וְלֹא קִשְׁיִין קְרָאִי אֶהְדְּדִי דְּפִי שְׂאָר הַפְּסָף אִינוּ הַנְּשָׂאָר מְקַדְּשֵׁי בַד"ה אֲלָא תְּרוּמַת הַלְשָׁפָה נְקָרָא שְׂאָר הַפְּסָף הוֹאִיל שְׁהוּא פְּסָף שְׁיֵשׁ לוֹ שִׁירִים וְדָלָא כְּפִי הַתּוֹס' דְּשְׂאָר ר"ל מוֹתֵר תְּרוּמַת הַלְשָׁפָה אֲלָא גוּף תְּרוּמַת הַלְשָׁפָה נְקָרָא שְׂאָר הַפְּסָף ר"ל פְּסָף שְׁיֵשׁ לוֹ שִׁירִים.

וּפְרִיךְ דְּלָמָּא שְׂאָר הַפְּסָף כְּפִשׁוּטוֹ שִׁירִים וּמ"מ מוּכַח מְמוֹתֵר תְּרוּמַת הַלְשָׁפָה דְּקַדְּשֵׁי בַד"ה אִין לְהֵם מוֹתֵר וּמִשְׁנֵי הַפְּסָף כּו' וְנִתְּנִישְׁבוּ דְּבָרֵי רַבְּנּוּ בְּטוֹב טַעַם וּמִשׁ"ר בְּגַדֵּי פְּהוּנָה הַכ"מ לֹא הִרְאָה מְקוּמוֹ וְהוּא בְּתוֹסְפָתָא סַפ"ק דְּיוֹמָא.

שם ה"ד כ"ג שמת כו' עכ"מ ודבריו דחוקים ועתי"ט פ"ז דשקלים שיהביא ראיה שאין דברי רבנו מדוקדקים דהא בה"ג כ"ר ולא שלח עמה דמי נסכים ואנן קי"ל דאין מקבלים נסכים מנכרי אפילו שלח כמש"ר פ"ג מהמה"ק ה"ו.

וגם זה אינו מוכרח. וי"ל דסובר רבנו דאין מקבלין מנכרי נסכים ששלח ואם שלח דמי נסכים מקבלין ממנו ועמ"ש פ"ג מהמה"ק ה"ה ובמנין ד"ו ישן בלא כ"מ יש גירסא אחרת לעיל ה"ג ע"ש.

ועלח"מ פ"ג מה' ת"ומ דרבנו פסק ד"ת כר"י ומצד התקנה פסק כר"ש הואיל דר' יוסי ס"ל כר"ש. ולקאורה י"ל דכאן מיירי בכ"ג שמת קודם שיקריבו בפקר אז קרב משל צבור מתרומת הלשפה אבל פשמת אחר שהקריבו חצי עשרון שחרית פיון שאב בפקר משל כ"ג צריף שיהיה ג"כ מחציתו בערב משל יורשי הכ"ג ויש להעמיס זה בלשון רבנו פ"ג מהת"ומ הכ"ב שכתב בסיפא מקריבין אותו עשרון שלם כו' די"ל דבסיפא משל ציבור ולא משל יורשים.

מיהו בסוגיא דמנחות אין מקום מוצא רמז לחילוק זה. והנכון כמ"ש הלח"ם א"נ י"ל דסובר רבנו דאף ר"י מודה היכא דליתא ליורשים בירושלים קרבין מתרומת הלשפה ומש"ה לא כ"ר באין מתרומת הלשפה אלא כתב מקריבין דהיינו אי ליכא משל יורשים והבוחר יבחר.

שם ה"ו מי שהתנדב עמ"ל באריכות וע' בפ"י המשנה לרבנו מ' שקלים פ"ד מ"א ובשי למורא שנ"ב תמה שדברי רבנו אינם פפי מסקנת הש"ס ב"מ דקי"ח ונדחק ע"ש. ואישתמיטתיה שדברי רבנו מפני רשי' בירושלמי שקלים דמסיק במאי פליגי בגופן של קרבן אבל במכשירין של קרבן כ"ע מודים דמשתנה קרבן יחיד לקרבן ציבור ע"כ.

ואין זה סותר המסקנא דב"מ דקי"ח דמסיק דכ"ע הבטה בהפקר לא קנה והכא בחיישינו לבעלי זרוע קמפליגי כו' ומאי אתה אומר ה"ק ליה מדבריה דרבנו אין באין משל ציבור דנדאי רבנו אינו מפרש כפרש"י דכיון דתיקנו רבנו ד' זוזי וזה מוחל עליהן נמצא אין תמידין באין משל צבור דאע"ג דתיקנו רבנו לא קנאם היחיד כל זמן שלא הגיעו לידו אלא ה"ק פיון דתיקנו רבנו ד' זוזי נמצא משועבדין לו הנה ספיחין ששמר וה"ל קרבן יחיד.

והירושלמי לשיטתו דמחלק בין מכשירין לגוף הקרבן מיהו אף לפי פסק רבנו פ"ח מה' פלי המקדש ה"ז דכל קרבנות ציבור שהתנדב היחיד משלו פשרין ובלבד שימסרם לציבור מ"מ שפיר קאמר הש"ס מדבריה דרבנו דלפי דבריה שלא תיקנו לו שכר שמירה ונמצא אין הספיחין משועבדין לשומר וא"צ השומר למסרו לציבור אלא הן קוצרין בליל ט"ז ונהרי יש לשומר חלק בהן נמצא משתנה העומר מיחיד לציבור בלא הקנאה.

ואין להקשות אפתי אמאי סברי חכמים דאין יחיד מתנדב לשמור יתנדב היחיד וימסור חלקו שיש בו מפת שמירה לציבור. דאין זה קושיא דלפמ"ר תיקנו שכר פדישימסור נפשו נגד בעלי זרוע ובהכי מיושב כל מה שנדחק המ"ל והבן זה: שם ה"ח וכן מנבח העולה עח"א מ"ש פ"ז מה' פלי המקדש הי"ג.

שם ה"ט אבל לא עולת העוף שבועות די"ב ע"ב. שם ה"י שקלים שלא הספיקו עינין השגות והנה בתוספתא דתמורה פ"ד חומר בקדשי מזבח מה שאין בקדשי בידק הבית כו' נותנין הימנו מה שראוי לו מאילה ושלל מאילה להקדש הבית והקדש בידק הבית אינו אלא מאילה ואברייתא זו אמרו בירושלמי ספ"ה דשקלים אר"ח פני מתני' קדשי מזבח מוציאין הראוי להן מקדבד"ה ואין קדב"ה מוציאין את הראוי להן מקדשי מזבח (פירוש אע"פ שצריף קדב"ה) ופריף והתנינו פלי שמצאו בו צנרף לבדה"ב מניח אותן והשאר נמפרין ודמיהן נופלין לבדה"ב (פי' וקס"ד לגופא לא אצטריף דפשיטא שיפלו ללשפת בדה"ב א"ו ה"ק דוקא לבדה"ב ולא לצנרף מזבח) אר"ח פני מתני' לצנרף לשפת בדה"ב (פי' דאדרבה ה"ק דוקא הוצרכו ללשפת בידק הבית ולא הוצרכו למזבח אבל פל שהוצרכו ללשפת מזבח מוציאין מלשפת הפלים שהיא לשפת בדה"ב ונתפארו דברי הירושלמי ודברי רבנו מ"ש הכ"מ שצריכין תלמוד.

וכוננת השגות לחלק בין לשפת הפלים שנעשית מתחלה על תנאי זה להוציא ממנו להמזבח משא"כ קדב"ה. ויש ט"ס בדברי הראב"ד מ"ש אבל קדשי בידק הבית אין משנין אותן שהרי שנינו פן במעילה דלכאורה ר"ל דשם ד"ט ע"ב פל קרבנות המזבח כו' ואין הגדון דומה לראייה וגם לשון שנינו משמע דמתני' קאמר ובודאי ט"ס הוא וצ"ל שהרי שנינו פן בתמורה דהתם דל"ב ע"א תנו בהדיא אחד קדשי מזבח וא' קדשי בדה"ב אין משנין אותן מקדושה לקדושה ועפ"ו מה' ערכין ה"ח דאין קדושת מזבח חל על קדב"ה שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו והאיף אפשר להקריב קרבנות ממעות בדה"ב לזה מחלק הראב"ד דדוקא לשפת הפלים שמתחלה לקח נעשית ודלא כמו שנדחק הכ"מ בהכנת השגה.

ועמש"ר פ"ב מה' ערכין הי"ב והי"ג ובהשגות שם וכו' הלח"ם דשם הוסיף הראב"ד להקשות מלשון הראוי לו דהל"ל הצריף לו ותירוץ הכ"מ שם אינו מספיק עינין בפ"י המשנה לרבנו סוף תמורה. והנכון לדבר רבנו דס"ל דוקא פשהוצרכו הציבור לתמידין הוא דהוי תנאי ב"ד להוציא מקדשי בידק הבית דאין זה משנין מקדושה דמתחל' התנו בית דין על זה ודוקא היכא דאיכא בלשפת מזבח הוא דאין קדב"ה תופסת קדושת מזבח וגם לשון הראוי מתפרש טפי על תמידין שבחובה מלשון הצריף דמשמע אפילו קיץ המזבח או נדבות ציבור.

ובדבר שפרש הראב"ד דלשפת הפלי' על תנאי ב"ד ה"ה נמי לרבנו לשפת בידק הבית וע' בהשגות פ"ד מה' תמורה הי"א שכתב נהרי מודה שמשנין בידק הבית כו' והכ"מ שם לא הבין פוננת הראב"ד שהוא מה' דהכא.

הלכות קדוש החודש פרק א ה"ג הלבנה נסתרת כו' כמו ב' ימים כו' עלח"ם שתמה על רבנו מסוגיא דר"ה ד"ך ע"ב נולד קודם חצות כו' אר"ז אר"נ כ"ד שעות מפסי סיהרא לדידן ו' מעתיקא וי"ח מסדתא לדידהו ו' מסדתא וי"ח מעתיקא ותירוץ הלח"ם תמוה.

והר"ה האריף בבאור הסוגיא דהארץ פדורית ובקר וערב משתנה לפי מצב המדינה. ונחלק הארץ לארבע נקודות א' קצה הישוב המזרחי ב' א"י באמצע הישוב.

ג' קצה היישוב למערב. ד' תחת הארץ נכח א"י ובין כל נקודה מהלך השמש שש שעות ר"ל שהסמה זורחת בבקר בקצה המזרח.

ואחר ו' שעות הוא בקר בא"י ואחרי יב"ש בקצה המערב. ואחר חי"ש תחת הארץ ואחר כד"ש חוזר להיות בקר בקצה המזרח.

ומציון תצא תורה שהעיקר תחלת ליל שבת בירושלים ואחר ו"ש תחלת ליל שבת בקצה המערב ואחר יב"ש תחת הארץ ואחר חי"ש בקצה המזרח. נמצא רגע תחלת ליל שבת בציון הוא חצי ליל ששאי בקצה המזרח וחצי ליל שבת בא"י הוא בקר יום ששאי בקצה מזרח ובקר שבת בא"י הוא חצי יום ששאי למזרחים וחצי יום שבת בא"י הוא תחלת ליל שבת לבני מזרח דסדר מנגן ימי השבוע מקדים בא"י חי"ש קודם לבני מזרח אע"ג שאין ביניהם רק ו"ש.

ולהפך תחלת ליל שבת לבני מזרח הוא חצי יום שבת בא"י וחצי ליל שבת לבני מזרח הוא תחלת ליל א' בא"י ובקר שבת לבני מזרח הוא חצי ליל א' בא"י וחצי יום ששאי ** (צ"ל שבת) * לבני מזרח הוא בקר יום א' בא"י.

והיינו דאר"ז צריך שיהיה הלילה ויום מן החודש דבשעת המולד שהירח תחת השמש הצד העליון מאיר ואין הצד התחתון מאיר לנו עד שתתרחק הלבנה מהסמה י"ב מעלות שהוא שיעור יתרון מהלך הלבנה על מהלך הסמה בכד"ש דנמצא הסמה שוקעת ועדיין הלבנה גבוה מעל הארץ י"ב מעלות ומאירה בתכלית הדקות שבתחלת חודש.

ולהפך בסוף חודש דקות הלבנה נראית קודם הגז הסמה פשהירם י"ב מעלות בגובה קודם הזריחה ומש"ה בעיני לילה ויום מן החודש דכשהמולד בתחלת הלילה אז תראה הלבנה החודשה בסוף היום וקובעין בו ר"ח.

והיינו דאמר אפא נולד קודם חצות ביצוע שנראה סמוך לשקיעה פ"א דכל שנולד בא"י בשבת קודם חצות היום הרי נולד בקצה מזרח תחלת ליל שבת דשם הילכך אע"ג שא"א שתראה בירושלים בסוף יום שבת פ"א שמ"מ נראית בקצה מזרח בסוף יום שבת דשם שהוא חצות יום א' דא"י קובעין ר"ח בוביום דהא איפא לילה ויום מן החודש לבני מזרח אבל נולד אחר חצות בא"י דהיינו אחר תחלת ליל שבת לבני מזרח דליפא לילה ויום מן החודש בשום מקום ולא תראה אפילו לבני מזרח אין קובעין ר"ח בשבת וזהו דחיית מולד זקן.

ולזה פריף מאי נ"מ דהא סוף סוף אפילו נולד קודם חצות אין מקדשין אלא ע"פ עדי ראיה בא"י ונהרי אינה נראית בא"י. ומשני לאכחוש סהדי שאומרים שראו את הלבנה תוף כד"ש למולד דעדי שקר הן.

ואר"ז כ"ד שעות מפסי סיהרא לדידן בני מזרח שית מעתיקא וי"ח מחדתא ר"ל שאם נראית הישנה בא"י שבת שחרית שהוא חצי יום ו' לבני מזרח נמצא אור הסמה מכהה לבני מזרח ומקדמת להיותה מכוסה ו' שעות מעתיקא ולהפך פשהיראית החודשה בא"י סוף יום שבת שאז חצי ליל שבת לבני מזרח שהלבנה תחת האנפך שלהן וא"א שתראה הלבנה אצלם עד סוף יום שבת לבני מזרח שהוא חצי יום א' בא"י מאחרת הפסוי ח"י שעות מחדתא.

וכן פ"י לדידהו ו' מחדתא וח"י מעתיקא ושקשתראה לבני מזרח החדשה סוף יום שבת שלקו שהיה חצי יום א' בא"י שהשמש מכה אורה מאחרת לבני א"י שית מחדתא ואם נראית הישנה לבני מזרח שבת שחרית שאז חצי ליל א' לבני א"י שהלבנה פחת אנפק שלקו וגם קודם זה כל יום שבת שאור החמה מכה אותה הרי מקדמת להתפסות בא"י ח"י מעתיקא מן שבת שחרית של בני א"י שהוא קצי יום ושני דבני מזרח ע"כ תנרף דברי המאור והלצתי בעדו אף ק' דהא פ"י כ"ד שעות מפסי סיהרא משמע ע"י הצירוף שית מעתיקא ותמנסרי מחדתא לדידן והאיך פירש הרנ"ה שית מעתיקא כשנראית הלבנה בבקר שבת שבא"י דנמצא המולד בא"י יום א' שחרית שהוא חצי יום שבת לבני מזרח והגית הראיה בסוף יום א' לבני מזרח דהיינו תלתין מחדתא לבני מזרח מן חצי יום שבת שלקו עד סוף יום א' שלקו.

ולבני א"י הראיה חדתא סוף יום ב' שלקו דהוי ל"ו שעות מן בקר יום א' עד סוף יום ב'. וכן קשה לדידהו ו' מחדתא דכשנראית לבני מזרח החדשה סוף יום שבת שלקו דנמצא המולד תחלת ליל שבת שלקו שהוא חצות יום שבת לבני א"י והאיך יאמר ח"י מעתיקא הרי לבני מזרח נראית הישנה בבקר יום ה' שלקו דה"ל ל"ו מעתיקא ובא"י נראית הישנה בבקר יום ו' שלקו דה"ל תלתין מעתיקא.

והאיך אמר הרנ"ה דלדידן בני מזרח מקדמת שית מעתיקא ומאחר ח"י מחדתא נגד א"י דזה אינו דלפמ"ש כשהמולד בא"י בבקר מתפסה בחדתא בא"י לו"ש והבני מזרח רק ל"ש וא"כ אדרבה בני מזרח מקדימין שית מחדתא.

וכן להפך האיך אמר הרנ"ה דבני א"י דהיינו לדידהו מאחרין שית מחדתא ומקדימין ח"י מעתיקא נגד בני מזרח והרי כשהמולד בסוף יום לבני מזרח נעלם מבני מזרח לו"ש מעתיקא ולבני א"י רק ל"ש ואדרבה בני א"י מאחרין בהעלם שית מעתיקא והרי שרש הדבר דכל שהמולד בבקר מפסי סיהרא כ"ד מעתיקא ול"ו מחדתא.

הנה המולד בחצי היום מפסי ל' מעתיקא ול' מחדתא הנה המולד בסוף היום מפסי לו"ש מעתיקא וכ"ד מחדתא. הנה המולד בחצי הלילה מפסי סיהרא פ"ד שעות מ"ב מעתיקא פינן שא"א שתראה הישנה אלא בבקר וקודם כ"ד שעות למולד וכן מ"ב מחדתא שלא תראה אלא בערב ואחר כד"ש למולד אבל כשהמולד בבקר או בצהרים או בערב מפסי סיהרא רק ס' שעות כמ"ש.

נמצא כשהמולד לבני מזרח בבקר יום א' שהוא חצי ליל ב' בא"י שהרי מכוסה לבני מזרח כ"ד מעתיקא ול"ו מחדתא ולבני א"י מפסי מ"ב מעתיקא ומ"ב מחדתא שפיר לדידהו בני א"י מאחרין שית מחדתא ומקדימין ח"י מעתיקא דיש תוספת כד"ש דמכסי לבני א"י.

ולמהפך כשהמולד לבני מזרח בחצי ליל שבת דה"ל תחלת ליל א' לבני א"י דמכסי לבני א"י לו"ש מעתיקא וכ"ד מחדתא ולבני מזרח מ"ב מעתיקא ומ"ב מחדתא שפיר לדידן מפסי ט"י שית מעתיקא וח"י מחדתא אבל כשהמולד לבני מזרח בחצי היום שבת דמכסי לדידהו ל' מעתיקא ותלתין מחדתא דה"ל בבקר יום א' לבני א"י דמכסי כ"ד מעתיקא ול"ו מחדתא הרי בני מזרח מוסיפין ו' מעתיקא ונגד זה פותחין שית מחדתא וכן להפך

כְּשֶׁהַמּוֹלֵד סוֹף יוֹם שֶׁבַת לִבְנֵי מִזְרַח דְּמַכְסֵי לֵהוּ ל"ו מַעֲתִיקָא וּכ"ד מַחְדָּתָא וְהָרִי הַמּוֹלֵד
בִּיא"י חֲצִי יוֹם א' דְּמַכְסֵי תְּלָתִין מַעֲתִיקָא וְתְּלָתִין מַחְדָּתָא הָרִי בְּנֵי מִזְרַח מוֹסִיפִין שְׂתִית
מַעֲתִיקָא וּפּוּחַתִין שְׂתִית מַחְדָּתָא וְלִיתָא לְכָלְלָא דְכִנְיִל הָרִי"ה.

וְהִנֵּה לַפְּמִש"ר פִּי"ז מֵהַק"ה הִי"ז דְּחֲצִי הָרִיאָיָה הֵן ט' מַעְלוֹת דְּנִמְצָא הַלְבָנָה מִפְּסֵי רַק
חִי"ש סְמוּךְ לַמּוֹלֵד וְנִמְצָא כְּשֶׁהַמּוֹלֵד תְּחִלַּת הַלֵּילָה נֶעְלָמַת ל"ו מַעֲתִיקָא וּכ"ד מַחְדָּתָא.
הִנֵּה הַמּוֹלֵד בְּחֲצִי הַלֵּילָה נֶעְלָמַת רַק ח"י מַעֲתִיקָא וּח"י מַחְדָּתָא.

הִנֵּה הַמּוֹלֵד בְּבִקְרָה מִפְּסֵי כ"ד מַעֲתִיקָא וּל"ו מַחְדָּתָא. הִנֵּה הַמּוֹלֵד בְּצִהָרִים מִפְּסֵי תְּלָתִין
מַעֲתִיקָא וּל' מַחְדָּתָא.

נִמְצָא כְּשֶׁהַמּוֹלֵד לִבְנֵי מִזְרַח בְּצִהָרִים דֵּה"ל בִּיא"י בְּבִקְרָה דֵּה"ל לְדִידוֹן תְּלָתִין וְתְּלָתִין
וּלְדִידָהוּ בִּיא"י כ"ד מַעֲתִיקָא וּל"ו מַחְדָּתָא פּוּחַת שְׂתִית וּמוֹסִיף שְׂתִית וְכֵן כְּשֶׁהַמּוֹלֵד בְּעָרֵב
לְדִידוֹן דֵּה"ל ל"ו מַעֲתִיקָא וּכ"ד מַחְדָּתָא דֵּה"ל בִּיא"י בְּצִהָרִים דְּמַכְסֵי תְּלָתִין וְתְּלָתִין נְמִי
מוֹסִיף שְׂתִית וּפּוּחַת שְׂתִית.

אֵלָּא דְכְּשֶׁהַמּוֹלֵד לִבְנֵי מִזְרַח בְּבִקְרָה דֵּה"ל בִּיא"י בְּחֲצִי לֵילָה שְׁלֹאֲחֵרִי דְּנִמְצָא לְדִידוֹן כ"ד
מַעֲתִיקָא וּל"ו מַחְדָּתָא וְלִבְנֵי א"י ח"י מַעֲתִיקָא וּח"י מַחְדָּתָא שְׁפִיר לְדִידוֹן מוֹסִיפִין שְׂתִית
מַעֲתִיקָא וּח"י מַחְדָּתָא וְכֵן לֵהֲפֹךְ כְּשֶׁהַמּוֹלֵד לְדִידוֹן בְּחֲצִי לֵילָה דְּהוּי לִבְנֵי א"י תְּחִלַּת לֵילָה
דְּלְדִידוֹן ח"י מַחְדָּתָא וּח"י מַעֲתִיקָא וּלְדִידָהוּ ל"ו מַעֲתִיקָא וּכ"ד מַחְדָּתָא הָרִי לְדִידָהוּ
מוֹסִיפִין ח"י מַעֲתִיקָא וְשְׂתִית מַחְדָּתָא.

הִינָּצָא דְּבִין לְדִרְכָּנוּ זֶה בִּין לְדִרְךָ הָרִי"ה מְיֻשָּׁב לְשׁוֹן הַגַּמ' לְדִידוֹן שְׂתִית מַעֲתִיקָא כּו'
לְדִידָהוּ כּו' כְּשֶׁחָל הַמּוֹלֵד בִּיא"י תְּחִלַּת הַלֵּילָה אוֹ חֲצִי הַלֵּילָה מִשָּׂא"כ כְּשֶׁחָל הַמּוֹלֵד בִּיא"י
בְּבִקְרָה אוֹ בְּצִהָרִים לִיתָא אֵלָּא פּוּחַת שְׂתִית אוֹ מוֹסִיף שְׂתִית (וּלְדִרְכָּנוּ הָא דֵּאֵר"ז צְרִיף שְׂתִיָּה
לֵילָה יוֹם מִן הַחֲדָשׁ ר"ל רֹב לֵילָה דְּרֹבּוּ כְּכֹל.

א"נ דְּלַפְעָמִים בָּא בְּאַרְוֶה וְצְרִיף שְׂתִיָּה כָּל הַלֵּילָה מִן הַחֲדָשׁ וְלַפְעָמִים בָּא בְּקִצְרָה וְאִז
קִיצֵי רִיאָיָה ט' מַעְלוֹת שְׁהֵן ח"י שְׁעוֹת. דְּלִקְמָן פ"ב מֵהַק"ה ה"ו מְשַׁמַּע דְּאַפְשָׁר שְׁתִּירָא
בְּכ"ט שְׁחִרִית וּל"א עֲרִבִית שְׁפַעְעָמִים בָּא בְּקִצְרָה ע"ש וּבִלְח"ם שָׁם וְהִבֵּן) וּלְפִי דִרְכָּנוּ הָא
דְּקֵאֲמַר אָבָא נוֹלַד קוֹדֵם חֲצוֹת ר"ל קוֹדֵם חֲצוֹת הַלֵּילָה דְּשְׁפִיר בְּיָדוּעַ שְׁתִּירָא אַח"כ בְּסוּף
הַיּוֹם דְּחֲצִי רִיאָיָה ט' מַעְלוֹת שְׁהֵן ח"י שְׁעוֹת וְשְׁפִיר אֵיִרִי בְּזִמְן הָרִיאָיָה דְּכָל שְׁנוֹלַד בִּיא"י
קוֹדֵם חֲצוֹת לֵילָה קוֹבְעִין ר"ח וְדֵלָא כְּמוֹ שְׁנִדְחַק הָרִי"ה דְּהֵינּוּ מוֹלַד זָנוּן.

וְאִין בְּיָדֵינוּ לִיִּישָׁב דְּרִיף הָרִי"ה אֵלָּא א"כ נֹאמַר דֵּה"ק ר"ז אר"נ דְּבִזְמַן שְׁהַמּוֹלֵד בְּחֲצִי
הַלֵּילָה לִבְנֵי מִזְרַח אִז הַתּוֹסֶפֶת לְדִידָהוּ ח"י מַעֲתִיקָא וְשְׂתִית מַחְדָּתָא וְאִם הַמּוֹלֵד בְּחֲצִי
הַלֵּילָה לִבְנֵי א"י אִז הַתּוֹסֶפֶת לְדִידוֹן שְׂתִית מַעֲתִיקָא וּח"י מַחְדָּתָא וּלְדִרְכָּנוּ נוֹחַ טְפִי דְּמוֹסֵב
לְמַעְלָה אֵהָא דְּקֵאֲמַר אָבָא נוֹלַד קוֹדֵם חֲצוֹת דְּפִי לְדִרְכָּנוּ קוֹדֵם חֲצוֹת הַלֵּילָה לְזֶה אָמַר
דְּכְּשֶׁנוֹלַד בְּחֲצִי הַלֵּילָה אִז תּוֹסֶפֶת הָעֵלְמָה כ"ד שְׁעוֹת לְדִידוֹן אוֹ לְדִידָהוּ וְכַמ"ש א"נ ה"ק
דְּנוֹסָף עַל ח"י שְׁעוֹת שְׁלֵ קִצֵי הָרִיאָיָה דֵּה"ל כִּיסוּי עֲתִיקָא וְחֲדָתָא ל"ו שְׁעוֹת מוֹסִיף כ"ד
שְׁעוֹת כָּל שְׂאִין הַמּוֹלֵד מְכוּוֹן בְּחֲצִי הַלֵּילָה מְחַמַּת שְׂאוֹר הַיּוֹם מְכַהֵה אוֹר הַלְבָנָה וְנִכְסִית
ס' שְׁעוֹת (וּלְדִרְךָ הָרִי"ה לֵהֲפֹךְ ה"ק דְּנוֹסָף עַל ס' שְׁעוֹת דְּמַכְסֵי סִיְהָרָא חֲדָתָא וְעֲתִיקָא

משפחת עוד כ"ד שעות שיהיה פ"ד שעות מן מן שמהולד בחצי הלילה לדין או לדידהו) ובהכי אין מקום לקושיות הלח"ם דהנה כ"ד שעות תוספת גינהו כמ"ש.

שם ה"ז מ"ע כו' וישלחו משמע דס"ל לרבנו שלא היו שולחין שלוחין אא"כ בחדש חסר וכן נראה בר"ה דכ"ב בראשונה היו משיאין כו' התקינו שיהיו שלוחין יוצאין כו' וכי היכי דמשיאין רק אחר ה"ה לשלוחין.

ועיין תוס' ר"ה דכ"א ע"ב ד"ה על גיסן וא"ת ומה טעם כו' ותירוץ' דחוק ולפמ"ש גיחא. תדע דתנן עד שישמעו מפי ב"ד מקודש וקי"ל כראב"צ דאין מקדשין יום ל"א והטעם דבגיסן ותשרי בעינו שישמעו מפי ב"ד מקודש עפ"ג הי"ח.

פרק ב ה"ב זוממין עמ"ש ח"א וע' בירושלמי פ' אין מפירין. שם ה"ח יום ל"א וה"ט ראוהו ב"ד עמ"ש ח"א.

פרק ג ה"א עדים וה"ה בראשונה עמ"ש ח"א. שם ה"ו סמוך לשקיעה הלח"מ הניח בצ"ע ולק"מ דלעיל פ"ב ה"ט אין לב"ד רק לומר מקודש וסגי עד שלא יצא כוכב א' אבל הקא צריכין לקבל עדים לזה בעינן סמוך לשקיעה.

שם ה"ט על ששה חדשים הלח"ם הניח בצ"ע למה השמיט רבנו על אדר שני מפני הפורים פינן דפסק רצו שלשים רצו חדש דקי"ל פרבי. ולק"מ עתוס' ר"ה די"ט ע"ב ד"ה מתני' דלא פרבי וא"כ פינן דכ"ר פ"ד הי"ז דכשב"ד מעברין כותבין אגרות היינו שלוחין דאדר שני ועפ"ד מהק"ה הי"ג.

שם ה"ט"ו ב"ד שישבו עמ"ש ח"א. שם הי"ח יראה לי עמ"ש ח"א בפרקין ה"ט"ו ועמ"ש פי"ח מהק"ה ה"ט.

ויש לתמונה לפמ"ש ר' פאן דבגיסן ותשרי אפילו לאחר שיצא שמו מעובר אין מאימין קשבאו עדים וכן אין מעברין לצורה א"כ בהכרח הא דאמר עולא עברה לאלול ומסיק מאי טיבותא משום ירקא ומתני' הרי דעברה קודם יה"כ טרם שעברו הרגלים מכלל דלא היו עדי ראיה דהא לכ"ע אין מעברין קודם יה"כ אפילו יצא שמו מעובר ואין מאימין לצורה לפי הך יראה לי שכ"ר א"ו דלא היו עדים כלל ועיברוהו בקביעות לצורה ירקא ומתני' אע"ג שהיה בדין לחסר אלול בקביעות (עפי"ח מה' ק"ה ה"ט) פגון שע"פ הסשבון תראה הירח בליל כ"ט ואפ"ה עיברוהו לצורה וא"כ קשה טובא מאי פריה הש"ס ר"ה ד"כ איני והתני רבה בר שמואל יכול פשם שמעברין כו' הא עולא איירי בדליפא עדי ראיה ובקביעות ובירייתא דרבה איירי בדאיפא סהדי פדמסיים פזה ראה וקדש.

ותו דפ"שט הברייתא יכול פשם שמעברין השנה לצורה כשחל תקופת גיסן בי"ו כה מעברין חדש אדר כדי שתחול תקופת גיסן בט"ו ששוב לא יצטרכו לעבר השנה (ע"ד דפריה בסנהדרין די"ג ע"ב ולעבר' לאדר) ת"ל הנה פזה ראה וקדש דמוכרח לקדש ע"פ עדים ולעבר השנה הרי דהברייתא בדאיפא סהדי.

הגם דהא ליתא פינן דקי"ל כשמואל דאין מעברין השנה בשלשים של אדר הואיל וראוי לקבוע גיסן ובהכרח עיבור שנה קודם שלשים דאדר דאפתי ליפא עדי ראיה (ואם

יודעין הב"ד בחשבון שלא תראה בליל שלשים שבנדאי יהיה החדש מעובר ואפ"ה תהיה התקופה ב"ו נדאי מעברין השנה אלא) אפתי ה"ק אם החשבון שאפשר שתראה הלבנה בליל שלשים ואם לא יבואו עדים שיהיה ר"ח יום ל"א תחול התקופה בט"ו ולא יהיה צורך לעבר שנה מ"מ חוששין הב"ד לעדי ראיה שיהיו צריכין לקדש לזה מעברין השנה ולק"מ אדעולא.

וי"ל דרבנו אינו מפרש הברייתא מעברין לצורך מפני התקופה דכה"ג מקרי מדינא כמש"ר פ"ד ה"ה ולא מקרי לצורך אא"כ לצורך שעה כגון מפני קלקול הדרכים והבשמים וה"ק יכול שמעברין ג"כ חדש לצורך שעה כגון משום ירקא ומתיא ת"ל הנה כזה ראה וקדש ר"ל שצריך לכונן בקביעות שאם תראה בחדש הבא יקדשוהו אלמא שאם יעברו חדש הנה תראה בחדש הבא ביום כ"ט אסור לעבר לצורך ירקא ומתיא וקשיא לעולא.

ולזה משני רבה ומגי' הברייתא יכול כשם שמעברין השנה והחדש לצורך פה מקדשין החדש לצורך כו' (ובהכרח גרסינו רבה וכן מוכרח מפרש"י לקמן רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרים הוא ופרש"י הא דתני שאין מעברין ולא מקדשין לצורך וכן מוכרח דהא לאחרים לעולם א' מלא וא' חסר אלמא דרבא אינו מגיה הברייתא פנ"ל ובהכרח גירסת רש"י אמר רבא ל"ק פאן לעברו פאן לקדשו והבן זה.

הגם דלכאורה יש לדחות פרש"י דשפיר גרסינו אמר רבא פאן לקדשו פאן לעברו ואפ"ה שפיר קאמר דברייתא אחרים היא דלאחרים דאמר ואם היתה שנה מעוברת חמשה מקל דס"ל חדש עיבור לעולם חסר ושפיר תני רבה ב"ש שמעברין החדש בשנה שאח' מעוברת דאל"כ בשני עיבורים חסר יום א' ונראית הלבנה בכ"ט והבן זה.

מיהו מפורש בערכין ד"ט ע"ב דר' משרשיא מוקי אליבא דאחרים כגון שהיתה שנת עיבור ועיבור שנה שלשים יום וא"כ בהכרח גרסינו רבה) וה"פ לפי הגהת רבה יכול כשם שמעברין החדש בקביעות לצורך אד"ו אע"פ שהיה ראוי לחסרו בקביעות הואיל שע"פ חשבון תראה הלבנה לחדש הבא בכ"ט ה"ה איפכא שאם יעברוה בקביעות תראה בחדש הבא בליל שלשים יהיה מותר לקדש בקביעות משום אד"ו ותראה בחדש הבא בליל ל"א ת"ל כזה ראה וקדש שאין מקדשין בקביעות אא"כ תראה בחדש הבא בליל כ"ט (דבאופן אחר לא משפחת שאם יקדשוהו בקביעות תראה בחדש הבא בליל ל"ב שהרי כשראויה עכשיו לראות אי אפשר שיהיה חדש יותר משלשים יום ודוק) המורם לפי הגהת רבה אין החשבון עיקר ואסור לחסר ע"פ חשבון לצורך אד"ו ונהרי תראה בחדש הבא בליל ל"א פיון דליכא עדי ראיה אא"כ שתראה בחדש הבא בליל כ"ט יש לחסר בקביעות כדי לקיים בחדש הבא כזה ראה וקדש אבל רשאי לעבר משום אד"ו אע"ג שע"י זה יתראה בחדש הבא בליל כ"ט פיון דעת' ליכא עדי ראיה ולא מחזי כחוקא ואטלול' דחד יומא טעו אנשי ומסיק וכדריב"ל דאמר מאימין לעברו אבל לא לקדשו פ"י והאי דריב"ל לא בקביעות קאמר דהא נקוט מאימין על העדים הרי דאיכא עדים גם ליכא לפרש מאימין על העדים לעברו כשבאו בזמנו ביום שלשים דאין סברא לאימין לעבר פיון דקי"ל דעדי ראיה מחללין שבת אלא דאיירי בבאו עדים לאחר זמן שפבר יצא שמו מעובר.

והא דאין מאימין לקדשו מתפרש בבאו עדים בזמנו והוכחשו בבדיקו' או דאיכא עדי
הזמה ונראה לב"ד שהו שקר שלא ראו שע"פ חשבון הנה אפשר שיראה בזמנו קמ"ל
דאין החשבון עיקר אלא עדי ראיה.

ולכן נמי להפך ביצא שמו מעובר ובאו עדים אחר זמן מאימין שינוכחו דנמצא ליכא
עדי ראיה ואין משגיחין בחשבון ומש"רל הי"ז דמעברין לצורה נלמד ממתני' דר"פ
ראוהו ב"ד דבלא הספיקו לומר מקודש עד שחשכה מעברין קודם אור היום ואין אומרים
שיקבלו העדים למחר ויקדשו למפרע דחשיב עיבור לצורה בשביל קרבן מוסף וכמ"ש
ח"א בפרקין הט"ו ולדעת החולקין דאין מעברין לצורה כלל בדאיכא עדי ראיה צ"ל
דהוא מעובר רק לענין קרבן מוסף כמש"ר פ"ב ה"ח דר"ח יום ל"א ואר"נ ביום ל"ב
חזרין ומקדשין למפרע למנות מיום שלשים וכ"ש בניסן ותשרי דלכ"ע מונין הרגלים
מיום שלשים) ופריה שלח ר"י נשיאה מאימין לקדשו שיאמרו ראינו הואיל שראוי ע"פ
חשבון אלמא החשבון עיקר ולא עדי ראיה ומשני אב"י כפי מסקנת הירו' דבניסן ותשרי
כדי שיהיו הרגלים בזמנם החשבון עיקר ומאימין לקדשו אע"פ שהוכחשו ולא לעברו
כדרי"נ ובשאר חדשים להפך עדי ראיה עיקר כדריב"ל וברייתא דרב"ש.

ונקיט רבנו יראה לי הואיל דרי"נ דאיירי בניסן ותשרי אמר מאימין לקדשו ולא ביאר
דאין מאימין לעברו וקמ"ל רבנו דהא בהא תליא פיון דמאימין לקדשו אלמא החשבון
עיקר ממילא אין מאימין לעברו.

וכל זה לפי הגהת רבה אבל רבא מקיים גירס' הברייתא דרב"ש דאין מעברין לצורה
אפילו בקביעות וכי היכי דלא תקשה לעולא דאמר עברוה לאלול בקביעות מוקים
הברייתא פאחרים ואנן קי"ל כרבנן דמעברין לצורה בקביעות בשאר ירחי וכדריב"ל
משא"כ בניסן ותשרי להפך כדר"י נשיאה.

ורב דימי מהפך דברי ריב"ל מאימין לקדשו ולא לעברו וכדריב"נ דשוב א"צ לחלק בין
ניסן ותשרי לשאר ירחי וזהו דעת יש מן החכמים הגדולים שכ"ר הי"ז וכי היכי דלא
תקשה לעולא שהעיד מעשה רב שעברו לאלול צריה לחלק דאע"ג דהחשבון עיקר
היינו דוקא ע"פ עדים אבל בדליכא עדים כלל מעברין בקביעות לצורה וכן מוכח בערכין
ד"ט.

ואע"ג דלרבנו בניסן ותשרי החשבון עיקר אפ"ה פסק ה"י דאין שלוחי ניסן יוצאין עד
שישמעו מפי ב"ד מקודש והטעם דכתיב מועדי ה' אשר תקראו אתם דנמצא קריאת
הב"ד עיקר ברגלים (ודלא כמ"ש הר"ן ה' דבניסן ותשרי חוששין שיעברו הב"ד לצורה
ומפרש הא דאמר אב"י הא בניסן ותשרי פדעת הי"מ איפכא שבתו' ע"ש) ואפתי לא
פלטין דממש"ר"ל הי"ט ומאימין לקדשו משמע אפילו בשאר ירחי וכיון דלא קבע הלכה
כרב דימי לענין דאין מאימין לעברו וחשש לדריב"ל דלעברו ולא לקדשו ה"ל למיחש
נמי דאין מאימין לקדשו בשאר ירחי.

וי"ל דלענין מאימין לקדשו פסק רבנו לחלוטין כר' דימי אפילו בשאר ירחי מדקי"ל
פ"ב מהק"ה ה"ב בנמצאו זוממין ה"ז מקודש דהוא תוספתא הובאה בירושלמי מ' ר"ה
אלמא החשבון עיקר ולא מהדרין עובדא אפילו בשאר ירחי אבל לענין מאימין לעברו

ומעברין לצורך חש לצורכי"ל דאליביה ניחא טפי מתני' דראוהו ב"ד דמשמע פשיטא
שמו מעובר מעברין לצורך ויש לפרש הא דר' דימי אין מאימין לעברו בלא יצא שמו
מעובר ועמ"ש פ"ד מהק"ה הי"ד.

פרק ד ה"ב על שלשה סי' מעברין ע' השגות הרמ"ה ובכ"מ בפרקין הי"ו. ונ"ל בכוננת
הרמ"ה דכפי הנר' דהו' ברייתא על ג' דברים מעברין שבסנהדרין די"ג אתייא פתנאי
דדרשו חג האסיף תקופת השנה פשנמשכה תקופת תשרי עד י"ו יום לר"י או כ"א יום
לר' יוסי ומש"ה ס"ל הברייתא דעל א' מהן אין מעברין דאין מעברין על תקופת תשרי
גרידא (ועי"ש בתוס' ד"ה י"ו לפני הפסח דהפלל לר' יוסי דכשתקופת ניסן נופלת בי"ז
אפילו תחלת הלילה מעברין דהא בין תקופת ניסן לתקופת תשרי ב"פ צ"א וז"ח דהיינו
קפ"ב יום טו"ש ונהרי ו' חדשים א' מלא וא' חסר עולה קע"ז יום הרי היתרון ה' ימים
טו"ש הוסף על י"ו יום תהיה תקופת תשרי בכ"א יום טו"ש ונמצא כל החג בתקופה ישנה
אבל פשתקופת ניסן נופלת בי"ו אם היא בתחלת הלילה או בתצ'י הלילה דנמצא תקופת
תשרי בג' שעות או בט' שעות על יום כ"א אין מעברין אבל פשהיא בתחל' היום או
בצהרים דה"ל תקופת תשרי בג"ש או בט"ש של ליל כ"ב מעברין) ובתו' ר"ה דכ"א
ד"ה עברה מחלקין דבשביל תקופת ניסן גרידא מעברין ולא בשביל תקופת תשרי
גרידא אלא א"כ בהצטרף אביב או פירות האילן וסיימו שם וצריף טעם למה.

והנראה דלמרץ זאת המתיק הרמ"ה דכשיודעין הב"ד בר"ח אדר שתחול תקופת ניסן
בי"ו חשיב תרתי דאין ניסן בזמן אביב וגם תקופת תשרי תהיה אחר התחלת החג אבל
הו' ברייתא מייירי בחל תקופת ניסן קודם י"ו ואתאן כר"י דמעברין פשתל תקופת תשרי
בי"ז (וניסן בזמנו) הרי עיקר השגת הרמ"ה דהוא אינו מפרש על האביב כפי רבנו ה"ג
שהיא שנה אפילה שאין אביב בזמן הפסח אע"ג שהתקופה קודם י"ו.

אלא דאין משגיחין כלל אם השנה בכירה או אפילה אלא פי' הברייתא האביב שתהיה
תקופת ניסן קודם י"ו ועל פירות האילן שילבלבו בשעת הפסח ועל תקופת תשרי שתהיה
קודם י"ו ושפיר אין מעברין על תקופת תשרי גרידא כיון דאיכא אביב דהיינו תקופת
ניסן ופירות האילן בזמנו לא דחינו תרתי להקדים אביב ופירות משום תקופת תשרי
גרידא אבל משום אביב גרידא דהיינו פשמשכה תקופת ניסן עד י"ו נדאי מעברין דהא
ממילא איכא תרתי אביב ותקופה.

ולפי פי' הרמ"ה דאביב היינו תקופת ניסן מיושב קושית הת"ח סנהדרין די"ב אהא
דאמרן חשוכי מחשבי גלויי לא מגלי דהא קודם ר"ה א"א לעמוד על אביב ופירות אילן
דעדיין לא הגיע זמן זריעה וט"ו בשבט הוא ר"ה לאילנות ואין יכולין לעמוד רק על
התקופה גרידא ונהרי קי"ל דאין מעברין על חדא ומזה הוכיח הת"ח פדעת רבנו דעל
תקופת ניסן גרידא מעברין.

ולפי דרך הרמ"ה פד משכה תקופת ניסן עד י"ו איכא תרתי אביב ותקופת תשרי. איברא
אין קיום לפי הרמ"ה אלא אליבא דר"י דס"ל פלה חג בעינו ומשפחת תקופה בלא אביב
מה שא"כ לר' יוסי דהלכה כמותו נגד ר"י דבמקצת חג סגי ואין מעברין על תקופת תשרי
אא"כ חל בכ"א ליכא לפרש אביב תקופת ניסן דא"כ אביב ותקופה חדא מלתא וע"כ פי'
אביב שנה אפילה כפרש"י ורבנו וקשה קו' התו' ד"ה עברה הנ"ל וצ"ל פתירוץ התוס'

דא תקופת ניסן לבד מעברין וְהָא דַּתְנִינָא דַּאִין מְעַבְרִין עַל תְּקוּפָה גְרִידָא אַתָּאן דְּלֵא פְּרָבִי יוֹסִי.

ולפ"ז לכאורה פִּינּוּן דְּהַךְ בְּרִייתָא אַתָּאן לר"י שפיר י"ל דפ"י אָבִיב תְּקוּפַת נִיסָן פְּדַעַת הרמ"ה. אַךְ דַּעְדֵּינּוּן אִינּוּ נּוּחַ דְּנֶהֱי דלר"י מְשַׁפְּחַת תְּקוּפַת תְּשָׁרִי בְּלֵא אָבִיב וּבְרִייתָא כר"י אִפְתִּי לֵא מְשַׁפְּחַת אָבִיב בְּלֵא תְּקוּפָה וְלֵא שִׁינּוּךָ לְשׁוֹן עַל ב' מִהֶן מְעַבְרִין וְלֵא עַל א' דְּמִשְׁמַע דְּמִשְׁפַּחַת אָבִיב וּפְיֵרוֹת בְּלֵא תְּקוּפָה וְזֶה אִי אֶפְשָׁר וְע"כ פ"י אָבִיב שְׁנָה אֶפִּילָה כפירש"י וְרַבְּנּוּ: אַךְ פ"י תְּקוּפָה אִינּוּ פְּפִירוּשׁ רַש"י בֵּין שְׁמִשְׁכָּה תְּקוּפַת תַּמּוּז עַד י"ו תְּשָׁרִי וּבֵין תְּקוּפַת טַבַּת אֶלָּא דְּהַבְּרִייתָא כר"י כמ"ש רמ"ה וְאַיְרִי מִתְּקוּפַת תְּשָׁרִי גְרִידָא שְׁחַל בִּי"ו אָבֵל חַל תְּקוּפַת תְּשָׁרִי בְּכ"א דְּמַמִּילָא תְּקוּפַת נִיסָן בִּי"ו לְכ"ע מְעַבְרִין כְּדַמְסִיק ר"ה דכ"א וְדֵלָא כפירש"י שֵׁם דְּהַךְ מִימְרָא לְקַבּוּעַ הַלְכָה פְּאַחַרִּים אֶלָּא דכ"ע מוֹדִים כְּשִׁחַל תְּקוּפַת נִיסָן בִּי"ו וְנִיחָא הַךְ דְּסַנְהֶדְרִין דִּי"ב חֲשׁוּבֵי מַחְשְׁבֵי אֶפִּילוּ קוֹדֵם ר"ה וְכַמְשָׁר בְּפִרְקִין הִ"ג דְּמְעַבְרִין מִפְּנֵי תְּקוּפַת נִיסָן גְּרִידָא וְכַמְשָׁר הִת"ח.

ואין סְבָרָא לומר דְּבְרִייתָא זוּ בְּמַחְלוּקַת שְׁנוּיָה דְּמַעֲשֶׂה רַב שְׁקָבְעוּ נְצִיב בְּיַרְח שְׁמַת בּוֹ אַהֲרֹן. וְע"כ ר' יוֹסִי דס"ל סְגִי בְּמַקְצַת חַג פְּלִיג אֶבְרִייתָא זוּ וס"ל דְּמְעַבְרִין אַתְּקוּפַת תְּשָׁרִי גְרִידָא שְׁחַל בְּכ"א דְּהָא חַל נִיסָן בִּי"ו וּבְעַנְגֵּן שְׁמוֹר אֶת חֲדָשׁ אָבִיב וְעִיקַר פְּשָׁטָא דְּקָרָא תְּקוּפַת נִיסָן אֶלָּא דְּכוֹלֵל נְמִי פְּיֵרוֹת הָאִילָן וְאַבִּיב.

וכיוצא בְּזֶה כ' הֶרֶן בְּחִי סַנְהֶדְרִין דִּי"ב לְתַרְזֵן קו' הַתּוֹס' סַנְהֶדְרִין דִּי"ג ד"ה ור' יוֹסִי וְשֵׁם ע"ב ד"ה וְלַעֲבָרֵה דַּאִין קו' לַעֲבָרֵה לְאֵלוּל פִּינּוּן דַּאִין מְעַבְרִין אַתְּקוּפַת תְּשָׁרִי גְרִידָא בְּלִי צִירוּף אָבִיב וּפְיֵרוֹת לֵא מְהַנִּי לַעֲבָרֵה לְאֵלוּל מִשָּׂא"כ לְאַחַרִּי דְּמְעַבְרִין אַתְּקוּפַת נִיסָן גְּרִידָא דְּאַבִּיב מְפֹנְרֵשׁ בַּתּוֹרָה שְׁפִיר פְּרִיָּה וְלַעֲבָרֵה לְאַדָּר עכ"ל הֶרֶן בְּשֵׁם הֶרֶמְבָּ"ן וּמִנְיָה דְּהַבְּרִייתָא אִיְרִי מִתְּקוּפַת תְּשָׁרִי בִּי"ו כר"י ופ"י אָבִיב בְּשָׁנָה אֶפִּילָה וּמוֹדָה דְּמְעַבְרִין עַל תְּקוּפַת נִיסָן גְּרִידָא וְרַבְּנּוּ פְּסַק כר' יוֹסִי וּמִשָּׁה הַשְּׁמִיט תְּקוּפַת תְּשָׁרִי דְּכָשַׁחַל בְּכ"א מַמִּילָא נִיסָן בִּי"ו וּמְעַבְרִין אַתְּקוּפָה גְּרִידָא אֶלָּא אָבִיב וּפְיֵרוֹ בְּעֵינּוּ תַּרְתִּי.

ומש"ר תְּקוּפַת נִיסָן בִּי"ו בְּסַנְהֶדְרִין דִּי"ג ע"ב מְסִיק רַאב"י תֵּנָא מִמַּטָּה לְמַעְלָה קַחְשִׁיב וּפְרַש"י אָבֵל כְּשִׁחַסְרָה י"ד וְתְּקוּפַת נִיסָן בִּט"ו אִין מְעַבְרִין דְּמְעַבְרִין לְאַדָּר וְרַבְּנּוּ הַשְּׁמִיט הָא דְּכָשֶׁהֱתְקוּפָה בִּט"ו מְעַבְרִין לְאַדָּר דְּקִי"ל פ"ג מִהַק"ה הִי"ח דְּבַנִּיסָן וְתְּשָׁרִי אִין מְעַבְרִין לְצוֹרֶךְ פְּשָׁבָאוּ עַדִּים וְקו' הַש"ס רַק אֶלִּיבָא דְּאַחַרִּים שְׁלֵא אֶלִּיבָא דְּהַלְכְּתָא כַּמ"ש בְּפִרְקִין הִי"ד.

שֵׁם ה"ה מִפְּנֵי הַצּוֹרֶךְ ר"ל צוֹרֶךְ שְׁעָה וְהַרְשׁוּת בְּיַד ב"ד דְּק"ל אַתֶּם אֶפִּילוּ מְזִידִין מִשָּׂא"כ הֶנּוּחַ תְּלַת דְּלַעֲלֵל ה"ב שְׁמַעְבְּרִין ע"י מְדִינָא וְכ"כ הִת"ח וְע"ל ה"יו. שֵׁם ה"ח עוֹשִׁין אוֹתָן סַעַד נ"ל בְּרוּר דְּכוֹנוֹנַת רַבְּנּוּ דפ"י סַעַד דַּאִינוּ מוֹעִיל פְּלָל אֶלָּא לְיִנְפוֹת וּלְיִנְשֵׁב הַדְּבָר כַּמ"ש הַתו' דכ"א ע"ב ד"ה עַל נִיסָן וְדֵלָא כפירש"י סַנְהֶדְרִין דִּי"א דְּמַהַנִּי שְׁמַצְרַפִּין חַד מִהֶנּוּחַ לֵא' מַג' דְּאַבִּיב וְתְּקוּפָה וּפְיֵרוֹת דלפ"ז מַה דְּאַמְרֵן שֵׁט דְּגוֹזְלִיָּא רַפִּיכִין וְאוֹמְרִין דְּקִיקִין וְזִימְנֵי דְּאַבִּיב לֵא מְטִי לֵא מְשׁוּם צִירוּף אֶלָּא לְפִי דְּזִימְנָא דְּאַבִּיב לֵא וְהִינּוּ אָבִיב אֶלָּא פְּיֵרוּשׁוֹ תְּקוּפַת נִיסָן דְּמְעַבְרִין עָלָיו גְּרִידָא וְכ"ה הִת"ח סַנְהֶדְרִין דִּי"ג.

ואע"ג דלפ"ז מוכח דלרשב"ג מעברין על תקופת ניסן גרידא מ"מ שפיר בעי הש"ס די"א ע"ב אליביה דרשב"ג אם על התקופה שמחין או מעברין וקאי בתיקו דלפמ"ש בפרקין ה"ב דתקופה הנזכרת בברייתא היינו תקופת תשרי שפיר בעי אי רשב"ג ס"ל כר' יוסי דמקצת חג בעינו וממילא פשחל בכ"ב תשרי הרי תקופת ניסן ב"ו ומעברין קאמר א"ד דרשב"ג ס"ל כר"י דכלו חג בעינו ושמחין קאמר ורבנו דפסק כר' יוסי מש"ה השמיט לגמרי תקופת תשרי דהא מעברין אתקופת ניסן גרידא כמ"ש ה"ב.

שם הי"ב אלא ביהודה שנאמר לשכנו תדרשו אע"ג דרבנו פסק כת"ק דאם עברוה מעוברת מ"מ מניתי קרא דחנניא איש סוכו ע' סנהדרין די"א ע"ב משום דהיתה לרבנו גי' התוספתא העיד חנניא איש אונו לפני ר"ג שאין מעברין אלא ביהודה ואם עברוה בגליל מעובר' וכ"כ הת"ח.

שם הי"ד הגיע יום ל' כו' מקדשין כו' משמע לכתחלה ולכאורה זה נגד משמעות הש"ס סנהדרין די"ב עברוה מאי אמר עולא אין מקדשין החדש. ואפילו לר"נ דאמר מקדש ומעובר ר"ל דיעבד אבל מודה לעולא דלאחר שעברו אין מקדשין לכתחלה ובזבוח שלמים הרגיש בזה ונדחק דדוקא פשפאו עדים ביום שלשים מקדשין לכתחלה.

והא דאמר עולא אין מקדשין היינו בבאו אחר כמה ימים כמש"ר פ"ג מהק"ה הט"ו דכה"ג קי"ל מעברין לצורך ואין לה צורך גדול מזה לקנים עיבור השנה (ואין להקשות דהא קי"ל פ"ג הי"ח דבניסן ותשרי לכ"ע אין מעברין לצורחוא"כ לרבא דס"ל בטל העיבור נמצא ה"ל ניסן צריכין לקדש לכתחלה ולבטל עיבור השנה דזה אינו דאדרבה שפיר לרבא אין מקדשין לכתחלה ומעברין החדש לצורך דכינו דאין מקדשין נשאר עיבור השנה ושפיר מעברין חדש אדר ראשון לצורך דכשנתקנים עיבור השנה לא הוי ניסן.

והא דקאמר עברוה אין מקדשין משום דאי לא עברוה אדרבה מוכרחין לקדש דאין מעברין ניסן ותשרי. גם אין להקשות דהא משפחת שעברו השנה מפני תקופת ניסן שחל ב"ו ומן הדין מעברין קודם ל' אדר וכגון שהב"ד יראים שמא יבאו עדי ראיה ביום ל' ויהיה ר"ח דאז תחול תקופת ניסן ב"ו ומש"ה עברוה ואילו היו יודעין שלא יבאו עדים ויהי' ר"ח ביום ל"א שאז תחול התקופה בט"ו א"צ לעבר השנה נמצא לפ"ז אדרבה פשאין מקדשין החדש הוי העיבור שלא לצורך כדבסנהדרין די"ג ע"ב ולעבר' לאדר וא"כ אדרבה בדין לקדש החדש דאז העיבור פדינא.

דזה אינו דאף על גב דכשקדשין הוי העיבור פדינא לצורך התקופה מ"מ העיבור מקולקל מפני דאין מעברין ניסן) מיהו לא נהירא דכינו דעכ"פ בבאו עדים ביום ל' ס"ל לרבנו דמודה עול' דצריכין לקדש ה"ל להש"ס לומר עברוה ובאו עדים ביום שלשי' מהו ומאי פסקא דאמר עולא אין מקדשין הרי אם באו עדים ביום ל' צריכין לקדש.

והרב הנ"ל נדחק בזה ומסיק דאם הנה דעת ב"ד לעבר אפילו באו עדים ביום ל' מעברין החדש לצורך פדי שיוכלו לעבר השנה אלא אם פבר עברו ואח"כ באו עדים ביום ל' צריכין לקדש החדש שהרי נתעבר' השנה קודם ביאת העדים.

וליתא דאין לשון הש"ס סובל זה דבהדיא אמר עיבדוהו מאי אמר עולא אין מקדשין. הגם דהענין מגומגם דהאיך אפשר שלא יקדשו החדש בדאיכא עדים ומש"ה נדחק רש"י לפרש אין מקדשין החדש לומר שהוא מקודש לאדר השני.

מ"מ א"א להלן זה בכוננת רבנו דכה"ג ה"ל לבאר כפרש"י דשתקי וכי מטי ריש ירחא אוחרא מקדשין לי' לגיסן. ולכאורה הנה מקום לומר דהוקשה לרבנו קושנית רש"י דהאיך אפשר שלא יקדשו פשפאו עדים ולזה מפרש דאין מקדשין בקביעות הוא דקאמר עולא וכמבואר פח"י מהק"ה וכמ"ש ח"א פ"ג מהק"ה הט"ו דאדר הסמוך לגיסן ברוב שנים חסר בקביעות וכמ"ש פ"ג מה' ק"ה הי"ח ועמ"ש פח"י מהק"ה ה"ט ולפ"ז הא דקאמר עולא אין מקדשין הוא שלא בדקדוק דהא בהדיא כ"ר פח"י מהק"ה ה"ח וקובעין חדש מעובר וחדש חסר בקביעות ולא בקידוש שאין מקדשין אלא על הראייה ובדרך העברה נקיט עולא אין מקדשין וכוננתו דאין מחסרין בקביעה והא דאמר הש"ס קידשו מאי ר"ל אם חסרו בקביעות או שפאו עדים והוקרחו לקדש מאי והשמיט רבנו דין זה שאסור לחסר לכתחלה בקביעות דזה נלמד ממש"ר באו עדים כו' מקדשין אלמא דאם לא באו עדים אסור לחסר לכתחלה.

איברא זה דוחק לפרש אין מקדשין דאמר עולא ר"ל אין מחסרין בקביעות וקי"ל בהדיא בר"ה ד"כ ע"א דמצוה לקדש על הראייה וכמ"ש ח"א פ"ג מה' ק"ה הט"ו ובהכרח צ"ל דהא דאמר עולא בר"ה ד"ך ע"א עבדוהו לאילול ונדעין חבירין בבלאי טיבותא היינו שפאו עדי ראייה וסובר עולא דמעברין לצורך אפילו איכא סהדי ואנו לא קי"ל הכי אלא פמסקנת רב דימי דבדאיכא סהדי אין מעברין לצורך כלל וכמ"ש פ"ג מהק"ה הי"ח.

ולפ"ז הנה יש מן החכמים הגדולים שהזכיר רבנו פ"ג מהק"ה הי"ז הם להקת הגאונים להלכה והבן זה. מיהו זה אינו וכמ"ש פ"ג מהק"ה הי"ח והנכון ועיקר דרבנו אינו מפרש כפרש"י דלשון הש"ס עבדוהו מאי דחוק דה"ל עיבדוהו מהו שיקדשו את החדש פשפאו עדים א"נ דה"ל לעולא לומר עיבדוהו מעוברת ואין מקדשין החדש.

לכן נראה דג"ר רבנו עבדוהו מאי פ"י דבעי לשמואל דקאמר אין מעברין הואיל וראוי לקבעו גיסן אם עיבדוהו הב"ד תחלה את החדש דשוב אין ראוי לקבעו גיסן מהו שיהנה מותר לעבר השנה ואמר עולא דאפ"ה אסור לעבר השנה לפי שאין מקדשין את החדש פ"י דבשלמא כשב"ד מקדשין חדש חסר ע"פ עדים ואח"כ הוזמו הוא דקי"ל דאין סותרין דמאחר שאמרו מקודש אפילו קודם זמנו ביום כ"ט קרינו ביה אשר תקראו אתם אפילו מזידין משא"כ אם עיבדוהו החדש ביום שלשים שהרי אין אומרין מקודש דקי"ל כראב"צ דאין מקדשין אלא חדש חסר שפיר מקרי הואיל וראוי לקובעו גיסן שהרי אם יבאו עדים יחזרו ויקדשוהו בהכרח.

ולזה בעי קידשוהו אחר העיבור מהו מי נימא דוקא אם לא קדשו החדש ועבדוהו הוא דמעוברת דיעבד דאין מעברין השנה לכתחלה הואיל וראוי וכי איגלי מלתא שעברו החדש הוא דהוי מעוברת אבל אם קדשו תגלי מלתא למפרע דגרע מהואיל וראוי לקובעו גיסן והיינו פלוגתא דרבא ור"נ והבן.

ועיין בתוס' ד"ה מפדי מפוריא ולולי דבריהם י"ל דרבא דלא סליק אדעתיה סברא דבחוןשבנא תליא מלתא קס"ד דמ"ד מעברין את השנה כל האדר ס"ל פרשב"ג דאמר ב' שבתות וכו' מדוקדק דמיתי רבא מלתא דרשב"ג ומסיים וכי מטי ריש ירחא כו' וזה ברור והא דבסנהדרין די"ג ע"ב פריה הש"ס לאחרים ולעבריה לאדר לכאורה אין לזה מקום לפי מש"ר פ"ג מהק"ה הי"ח דניסן ותשרי לעולם אין מעברין לצורה וכן ליפא לפרש דפריה ולעבריה לאדר בקביעות דהא פינו דאין מעברין בשלשים של אדר ובהכרח מעברין קודם יום ל' וא"כ מאי מהני עיבור החדש שפא יבאו עדים ביום ל' כמ"ש והנכון דרבנו מפרש דאחרים דס"ל אין בין ר"ה לר"ה אלא ד' ימים ס"ל דאין מצוה לקדש ע"פ הראייה ושפיר ס"ל מעברין לצורה לזה פריה הש"ס דוקא לאחרים ולעבריה לאדר עיין בתוס' ד"ה ולעבריה לאדר תימה קושיא כו' ולפמ"ש פ"ג מה' ק"ה הי"ח דלפי גירסתנו דרבא הוא דמגיה יכול כשם שמעברין החדש כה מקדשין ורבא הוא דאמר אחרים הוא שפיר לאחרים מעברין לצורה ולא מקדשין (גם י"ל דאע"ג דסובר דאין מעברין החדש לצורה משום קלקול המועדות מ"מ מוטב לעבר החדש יום א' מלעבר השנה חדש שלם) ולפי דרבנו זה דוקא לאחרים דס"ל אין מצוה לקדש ע"פ הראייה הוא דקשה ולעבריה לאדר מיושב קוש' רש"י ותוס' סנהדרין די"ג ע"א ד"ה ור' יוסי דשפיר לק"מ לכלהו תנאי ולעברי' לאיל דדוקא לאחרים פריה ולעברי' לאדרשם הי"ו יראה לי כו' עיין השגת הרמ"ה והכ"מ האריה בשם הר"א בר משלם והדברים תמוהים שלא הרגיש דזה דוקא לפרש"י דפי' סעד לצרף לא' מהג' סי' פנ"ל ה"ח משא"כ לדריה רבנו הנ"ל דפי' סעד לייפות וליישוב הדבר ולא אהני פלל צירוף גזלות וטלאים קושני' הרמ"ה חזקה דממ"נ אם מפרש רבנו כמ"ש תוס' סנהדרין די"ב ע"א ד"ה ראוייה דגם פירות האילן לא צמחו ואיכא תרתי הרי סובר רבנו דעל ב' מעברין אפילו בשנת רעבון דס"ל דכל שהעיבור מדינא מעברין אפילו בשנת רעבון ושביעית ודוקא מפני דרכים וגשרים דהעיבור רק לצורה שעה דבפרקין ה"ה הוא דאוקמו אדינא בשנת רעבון ושביעית ואם ימאן רבנו בפ"ה התוס' ודאין דבריהם מוכרחין דכיון דאמרה הברייתא על ב' מהן מעברין מכלל דמשפחת תקופה ואביב וכבר צמחו הפירות וא"כ מנ"ל לומר דלא משפחת צמחו בדליפא אביב בפעל שלישה) א"כ תקשה לי מאי האי דקאמר ראוייה היתה להתעבר לולי היתה שנת בצורת דמנ"ל להש"ס שהיה שם קלקול דרכים וגשרים.

ואולי דסובר רבנו דגם על חד מג' סי' מעברין לצורה כל היכא דליפא אלא חד מינא והרשות ביז ב"ד לצורה שעה אי ליפא אביב פלל דלא גרע מדרכים וגשרים וה"ק הש"ס ראוייה היתה להתעבר לצורה שעה בשנת רעבון דאדרבה אע"ג דאיכא תקנה בשביל עומר איכא קלקול לאסור החדש.

והא דהשמיט רבנו דין זה דמעברין על האביב גרידא לצורה שעה היכא דיש דוסק גדול באביב משום דלא משפחת דוסק גדול באביב אא"כ בשנת רעבון וה"ל מאמר הסותר א"ע דהא קיי"ל דאין מעברין לצורה שעה בשנת רעבון דתקנתו קלקלתו להאריה איסור חדש פנ"ל להליץ בעד רבנו.

שם ה"ז כְּשֶׁמַעְבְּרִין כּו' שֶׁהִסְכַּמְתִּי אֲנִי וְחֻבְרִין לְכַאוֹרָה זֶהוּ הַפֶּה מְסַקְנָא בְּסִנְהֶדְרִין דִּי"א
ע"ב דְּלִמָּא בְּתַר דְּעֵבְרוּהָ ע"ש הָרִי דְּבַעֲוֹדוֹ נְשִׂיא קִי"ל כְּרִשְׁבָּ"ג דְּסִגִּי וּשְׁפַרְתָּ מִיְלִי
בְּאַנְפוּיִי.

אִיבְרָא בִּירוּשְׁלָמִי סִנְהֶדְרִין גְּרִיס גַּם בְּדִרְשָׁב"ג בְּאַנְפֵּי וּבְאַנְפֵּי חֻבְרִין כּו' ע"ש וְאוּלֵי
הִיָּתָה גִ' זֹאת לְרַבְּנֵנוּ גַם בְּבַבְלִי וְהָא דְּקָאֲמַר תָּא חֲזִי מַאי אִיכָא בֵּין תְּקִיפֵי קְדָמָי כּו' הִיָּנּוּ
דְּבַאגְרֵת ר"ג גִּזְפֵּר שְׁלוּמְכֹן יִסְגָּא לְעֵלַם וְלֹא בְּאַגְרֵת רְשָׁב"ג וּמִש"ה הַשְּׁמִיט רַבְּנֵנוּ שְׁלוּמְכֹן
יִסְגָּא לְעֵלַם דְּהִיָּנּוּ בְּתַר דְּעֵבְרוּהָ.

פָּרְק ה"ה ט אֵין עֲשִׂיָּת י"ט כּו' עַד סוּף הִ"ב מְקוּר דִּין זֶה דְּסוּרְיָא וּמְצָרִים עֵינִן בִּירוּשְׁלָמִי
ס"פ בְּכָל מְעַרְבִין. פָּרְק ו ה"ז וּמְפָנִי מַה כּו' עֵינִן בְּהַשְּׁגוֹת.

וּבְתִשְׁב"ץ ח"א ס' קל"ו הָאָרִיף דְּנֻדָּי אֵין טַעַם יִרְקָא וּמְתִיָּא מְסַפִּיק לְדַחֲוֹת הַקְּבִיעוֹת
אַלָּא פִּינּוּ שְׁהוֹצְרֵכוּ לְעִשׂוֹת יוֹם קְבִיעָה יוֹם דְּחִיָּה בְּחֵרוּ שִׁיָּהִיו יָמִים אַד"ו יָמֵי דְּחִיָּה
מְשׁוּם יִרְקָא וּמְתִיָּא יוֹם עֲרָבָה ע"ש.

וּבְלֹא"ה אֵין קוֹשְׁיָת הָרָאב"ד חֲזָקָה דְּאֵטוּ אֲנִן שְׁעוֹשִׁין ס' בְּסַפִּין חוֹלְבֵת וְלֹא בְּשׁוּר
יְבֹא א' לְהַקְשׁוֹת נַעֲשֶׂה ס' בְּשׁוּר בְּשׁוּר וְלֹא בְּשׁוּר חֶלֶב דְּאֵז יֵהִי ג"כ קֶשֶׁה נִיזִיל בְּתַר אִיפְכָּא
אַלָּא תוֹרַף הַשְּׁגָה דְּכִינּוּ דְּאִיכָּא נ"ט שְׁיָמֵי הַדְּחִיָּה אַד"ו מְשׁוּם יִרְקָא וּמְתִיָּא לְמַה הַשְּׁמִיט
רַבְּנֵנוּ יִרְקָא וּמְתִיָּא וְאֵין לְזֶה מְזוּר בַּמ"ש הַתִּשְׁב"ץ.

וְאוּלַּם רַבְּנֵנוּ תַּפְס עֵיקַר הַטַּעַם שֶׁל סוּד הָעֵיבּוּר שִׁיָּהִיו יָמֵי דְּחִיָּה פְּדֵי לַפְּגוּעַ בְּיוֹם מוּלְד
הָאֲמַתִּי שְׁזֶה הַטַּעַם מְסַפִּיק לְבַדּוֹ דְּמִש"ה בְּזִמְנָן שְׁקִינְדְּשׁוּ ע"פ הָרִאָיָה לֹא הָיוּ דוֹחִין כָּלֵל
וְהָא דְּהַשְּׁמִיט רַבְּנֵנוּ טַעַם יִרְקָא וּמְתִיָּא דַּס"ל דְּאֵין הַטַּעַמִּים הָאֵלוּ מִן־סַפִּין דַּמ"ד מְשׁוּם
מְתִיָּא לִית לִי מְשׁוּם יִרְקָא דְּאִפְשָׁר בְּחַמִּימֵי וְאַפ"ה סוּבֵר דְּדוֹחִין אַד"ו (וְלֹא אָמְרוּ טַעַם
הַזֶּה בַּש"ס אֲלֵא פְּדֵי לְהַסְתִּיר סוּד הָעֵיבּוּר) וְתוּ דְּכִלְהָ הָאֵי סוּגְיָ דְּלֹא פְּהַלְכְּתָא דְּקָאֲמַר
עֵבְרוּהוּ לְאֵלוּל מְשׁוּם יִרְקָא וּמְתִיָּא וְאֲנֵנוּ אֵין מְעַבְּרִין אֵלוּל בְּשׁוּם זְמַן רַק הַקְּבִיעוֹת תְּלוּי
בְּמַרְחֻשׁוֹן וְכִסְלוֹ נִמְצָא בְּחֻשְׁבוֹן קְבִיעוֹת דִּין עֵיקַר הַטַּעַם כַּמִּש"ר.

וְהָא דְּקָאֲמַר עֵבְרוּהוּ לְאֵלוּל הִיָּנּוּ בְּזִמְנָן הָרִאָיָה בְּדִלִיכָא סְהַדִּי וּכְמִש"ר פַּח"י מַהֲק"ה
וְהִיָּנּוּ דְּקָאֲמַר טִיבוּתָא דְּעֵבְדֵי בְּהֵדִין וּמְפָרְשִׁים הָאֵי טִיבוּתָא אֲבָל חֻשְׁבוֹן דִּין שְׁקִיבַע ר"י
נְשִׂיאָה סְגִי בְּטַעַם רַבְּנֵנוּ וְא"צ שׁוּם טַעַם אַחַר וְעֵינִן בְּרִז"ה וּבִישׁוּעָה בִּישְׁרָאֵל.

פָּרְק ח ה"ג אֵלוּ הִנֵּה חֲדָשׁוּ שֶׁל לְבָנָה עַמ"ש ח"א. שָׁם ה"ה וְאֲדָר שְׁנֵי חֶסֶר עֵינִן מְפָרְשׁ
וְהַלַּח"מ פ"ז מַה בְּכוֹרוֹת ה"ז שְׁגוּ בְּכוּוּנָתוֹ וְתַמָּה עָלָיו וְלִק"מ כַּמ"ש שָׁם.

פָּרְק י"ח ה"ה עֲדִים כּו' עַמ"ש ח"א. שָׁם ה"ט וּמְכוּוּנִין כּו' לֹא שִׁירָאָה קוּדָם זְמַנּוּ שֶׁהוּא
לֵיל כ"ח לְכַאוֹרָה פְּתַח רַבְּנֵנוּ שְׁצָרִיכִין לְכוּוֹן שְׁתַּרְאָה בְּזִמְנֵנוּ לֵיל שְׁלִשִׁים אוּ בְּלֵיל ל"א
לֵיל עֵבּוּרוֹ כְּמִבְּנָאָר פ"א מַה ק"ה ה"ד מְשִׁמַּע שְׁתִּתְּפוּנוּ שְׁלֹא יִרְאָה בְּלֵיל כ"ט וְאַח"כ
סִיִּים רַבְּנֵנוּ שְׁלֹא יִרְאָה בְּלֵיל כ"ח.

אִיבְרָא פּוֹנוּתוֹ מְפוֹלְשֵׁת דְּהִיכָּא שִׁירָאָה בְּלֵיל כ"ט בְּחֲדָשׁ הַבָּא נְמִי מְחַסְרִין בְּקְבִיעָה אֲלֵא
דְּלְצוֹרָה רְשָׁאִין לְעַבְרָה חֲדָשׁ אַע"ג שְׁתַּרְאָה בְּחֲדָשׁ הַבָּא בְּלֵיל כ"ט דְּלָמַד פֶּן רַבְּנֵנוּ מְסוּגְיָ
דְּעַרְכִּין ד"ט ע"א וְאַפְתִּי חַד יוֹמָא לָאוּ אַדְעֵתִי דְּאִינְשֵׁי וְהִיָּנּוּ מִש"ר בְּפָרְקִין ה"א

דמעברין לצורה והיגנו בהכרח דאם תראה לחדש הפא בליל כ"ט דאע"ג שראוי לחסר בקביעה רשאין לעבר לצורה (דאלו תראה בחדש הפא בליל שלשים בזמנו ודאי מוכרחין לעבר כשלא פאו עדים ולא מקרי עיבור לצורה) אלא שאם תראה לחדש הפא בליל כ"ח אסור לעבר אפילו לצורה דומיא דירקא ומתא וצריכין לחסר בקביעה עכ"פ.

ועיין בירו' ר"פ ראוהו ב"ד יכול אם הנה צריה לשני ימים נותנין לו ב' ימים ת"ל אותו אין נותנין לו אלא יום א' בלבד הדא אמרה אין מאיימין על שלא נראה לקדשו ע"כ. פי' דליפא לפרש הברייתא בפשוטו שאין נותנין לו ב' ימים לעשות חדש של ל"א יום דפשיטא דליפא רק חדשים של כ"ט או ל' א"ו ה"ק דכל שע"פ חשבון ראוי שתראה הלכנה בליל שלשים ולא פאו עדים והנה בדין לחסר בקביעה כדי שלא יראה בחדש הפא בליל כ"ט אף שצריכין לעבר חדש זה כדי שלא יחול ר"ה באד"ו ה"ז מעברין חדש זה ואין אנו חוששין שתראה בחדש הפא בליל כ"ט דחד יומא לית לן בה פנ"ל.

משא"כ אם יעברו חדש זה יראה בחדש הפא בליל כ"ח אין נותנין לו ב' ימים וצריכין לחסר חדש זה בקביעה ואסורין לעבר לצורה ומינה דאין מאיימין על שלא נראה לקדשו דאל"כ הנה להם לב"ד לעשות חדש העבר חסר בקביעות אע"ג דאז תראה הלכנה בחדש זה בכ"ט דהא חד יומא לית לן בה ויעשו גם חדש זה חסר דנמצא ר"ח זה מוקדם יום אחד דשוב לא מיקלע ר"ה באד"ו אלא בהכרח דלא היו רשאין לחסר חדש העבר בקביעות הואיל שלא היתה הלכנה ראוייה להראות בליל שלשים של חדש העבר דאין מאיימין על שלא נראה לקדשו.

ועמ"ש ח"א פ"ג מהק"ה הט"ו בבבאי' הא דקיי"ל כמ"ד מאיימין לקדשו ולא לעברו ועמ"ש פ"ג מהק"ה הי"ח. הלכות תענית פ"ק א ה"א מצות עשה כו' המ"מ הניח בצ"ע והמ"ל בפ"ד הוסיף תימה דאפילו תימא דענין התקיעה בתצוצרו' הוא אחד מ"מ ראוי למנותו בשנים בזמני' מתחלפין פי' היכי דמונין שבייתת י"ט בשש הואיל שהן בזמני' מתחלפין אע"ג שפענין השבייתת א' והניח ג"כ בצ"ע.

ונ"ל דבמנין המצות עשה כ"ג מנה רבנו עשה דועבד הלוי שכוללת געילת השערים והשיר עפ"ג מה' פלי המקדש פ"ג ה"ב ולפ"ז לק"מ דאה"נ דתצוצרות דקרננות ודמעניות הן תרתי אלא דשל קרננות פלויל במ"ע ועבד הלוי וכאן מונה של תעניו' ועמ"ש פי"א מהמ"א ה"א.

שם ה"ה וכן על סדר עמ"מ ועלח"מ דפ"ה תמה דאין הלכה כר' יוסי נגד רבים וכן כ"ר בהדיא בפ"י המשנה דאין הלכה כר"י. והנכון דחזר בו רבנו מפ"י המשנה מהא דברושלמי אתי עובדא קומי ר' יהודה בר יוסי כו' שבקין סתמא ועבדין פ"חידא אשפח תני לה בשם ר"מ כו' פי' דמסיים בת"ק דר"מ ונשפיר הלכה כר' יוסי.

שם הי"ג וכן אם אכל נשתה ובהשגות ועמ"מ ולח"מ ועלח"מ בפרקין הי"א ועמ"ש"ר פ"ד מה' נדרים הי"ו הנודר לצום עשרה ימים באיזה יום שירצה והוצרה לדבר מצנה כו' ה"ז אוכל ופורע יום א' שהרי לא קבע הימים בתחלת הנדר ע"כ.

מבואר מדבריו דאירי שקיבל התענית ואע"פ לנה ופורע דהא קבלת התענית אינו נדר חדש אלא שמקבל על עצמו יום זה לפרעון נדרו ולפ"ז היינו דקאמר שמואל דכל תענית

שלא קיבל עליו מבע"י אינו תענית לצאת בו ידי נדרו וכ"כ הסמ"ג עשין דרבנו ג' הלכתא מתענין לשעו' ואמר עננו כו' והא דאמר שמואל כל תענית שלא קבל עליו מבע"י מיירי במי שנדר להתענות יום א' ולא בירר באיזה יום וכשבא להתענות יום אחד ולא קבלו מאתמול אינו יוצא בו ידי נדרו ע"כ ונהו דעת רבנו בלי ספק וס"ל דלא מהני קבלה בלילה דאע"ג שמופתר לאכול בלילה מ"מ בעינו שיהיה בדעתו כל הלילה להתענות למחר הילכף כל שלא קיבל מבע"י והגיע לילה לא מהני קבלתו בלילה דהוית כנדר חדש ואין עולה לתשלומין ואע"ג דנדאי מתפלל עננו אפילו בתענית שעות כמש"ר פאן דכל קבלה קודם שעת תעני' הוי כנדר דמהני מפאן ולהבא אפילו אכל ושתה פדעת הירו' וגו' רבנו כגו' ר"ת שהביא ה"ר"ן ר"ח לטעמיה דאר"ח כל תענית שלא שקעה עליו החמה והפל חדא והעיקר שאינו אומר עננו אא"כ אינו טועם עד הלילה עיין הגהות מיי' ועיין רמ"א סי' תקס"ב.

שם הי"ד שכח ואכל עיין השגות ומ"מ. ולי נראה דס"ל לרבנו דבכל תענית שקיבל עליו חייב להשלים אלא לענין אם אבד תעניתו תליא בהא שאם נדר לצום יום א' משלים מחמת הקבלה ואבד תעניתו עמש"ר פ"ד מה' נדרים הי"ו.

שם הט"ו יחיד כו' עיין השגות ומ"מ וכ"כ הריטב"א בשם הרמב"ן ובשם רבו פמשור. שם הי"ז בכל יום הלח"ם תמה דבג' ראשונות לא היתה אסיפה ע' תענית די"ב ע"ב.

ואין הכרח די"ל ה"ק קרא קדשו צום ג"ר קראו עצרה ג' אמצעית ואידי ואידי אספו זקנים. פ"ק ב ה"ט שאר מיני רמש עיין השגות ומ"מ וכ"מ ועמש"ר פי"א מה' שבת ה"ד ושם ספ"י ונ"ל טעם רבנו דכיון דשכיח ביישוב לא חשיב משולחת.

שוב מצאתי פן פריטב"א. שם הי"י אלא פנף אחד הלח"ם הניח בצ"ע ואפשר דכל שנואה פנף א' חזקה שיש מהו הרבה בכמה מקומות ואין זה מקרי סביבותיה.

ומש"ר אכל על החגבעיין השגות ומ"מ מיהו אין דרו רבנו לכתוב מה שלא נתפרש בש"ס דאפשר חסיל וארבה וגובאי בכ"ש וחגב פלל לא ושאר מיני עד שיהא הרבה מהו ואפשר דחגב הוא שם המין.

ואף על גב דילק וגזם השחיתו בימי יואל אפשר דלא מקרי משולחת אלא דוקא ארבה וחסיל דלא שכיחי בא"י וכמ"ש ה"ט ועיין גמ' די"ד חזקוף חגב ועמ"ש פ"ד הי"ז שם הי"ג וכן חזקוף לח הלח"מ הניח בצ"ע והנכון דרבנו ס"ל דמלתא דר"פ בב"ק ד"פ אליבא דשמעון התימני דס"ל תענית די"ט אף על הדבר אכל לדין דקיי"ל כת"ק נדאי לא גרע חלאים מדבר.

פ"ק ג הי"א בד"א כו' ובהשגות עמ"ש ח"א. פ"ק ד ה"א וע"ג ס"ת עמ"מ ולכאורה י"ל דה"ק ע"ג התיבה וע"ג הס"ת שבתוכה ועפי"א מה' תפלה הי"ג די"ל דסובר רבנו דלא סגי בנתיב אפר ע"ג התיבה מבחוץ והס"ת בתוכה אלא דנותנין ע"ג הס"ת ממש כדמשמע תענית די"ו עמו אנכי בצרה ולר"ז מנדעזע פל גופו ואין התיבה תכלית הקדושה.

שם הי"ז ונמצאו הפהנים כו' ובהשגות. ועמ"ש בפ"קין ה"ה דרבנו מפרש הא דתנו ואלו הן זכרונות כו' אין הפוננה דהנה שש הן גופי הברכות ועליהן אמרה המשנה ואומר

חותמיהן אלא דהנה שש מוסיפין בברכה ראה בענייננו הארנפה אבל השש ברכות אומר
תחנונים ופסוקים כפי מה שהוא רגיל ואומר חותמיהן וכמשר"ל.

ולכאורה יש ראיה לזה מירושלמי פ"ק דברכות ופ"ב דתענית כל הברכות אחר חותמיהן
ואין אומרים ברכה פסוק (פי' דכיון דבעינו ברכה מעין התמימה אין אומרים ברכת פסוק
דה"ל הברכה תורה ואינו מעין התמימה שהיא תפלה) התיב רבא קומי ר"י מכיון דו
אמר אחר חותמיהן.

יאמר ברכה פסוק (פי' דלשון אחר חותמיהן משמע דהפל הולך אחר החיתום שהוא
עיקר ומה איכפת לו לומר ברכה פסוק) אמרי חכימין הדין עלגיא דהוא סבור מהו אחר
חותמיהן שאם היה עומד שחרית ואומר של ערבית יצא.

א"ר אחא כל הברכות מעין חותמיהן (פי' זה מוכן לתינוקת דאת מפרש דה"ק אם פתח
בשחרית מעריב ערבים וסיים ביוצר אור יצא דהחיתום עיקר מיהו זה אינו דה"ק כדר'
אחא דבעינו מעין התמימה מש"ה אין אומרים פסוק ושאני פתח במעריב ערבים דכולל
מדת יום בלילה וה"ל מעין תמימה) ואלין דאמרין צהלי ורונני יושבת ציון פי גדול בקרבך
קדוש ישראל אין בו משום ברכה פסוק ע"כ פי' דאם אמר בברכת נחמה נחמנו ושמחנו
כפתיב צהלי ורונני וגו' ומסיים משמח ציון בבגני ירושלים אין בו משום ברכה פסוק כיון
שהתחיל בתחנונים נחמנו ושמחנו וזהו מש"רל ה"ו ומתחנן בכל א' מהן ברכ' ותחנונים
ופסוקים דאין אומרים ברכה פסוק א"כ אומר תחנונים ומסיים כפתיב.

ומזה סתירה להמפרשים דהנה שש הן נוסח הברכות דהא אין אומרים ברכה פסוק. מיהו
מ"מ נראה עיקר דנוסח הברכות הן זכרונות ושופרות שהן מהן התמימה.

והנכון בכונת רבנו דמפרש מתני' ואלו הן ההוספות זכרונות ושופרות ואינה ד' שכל
השש מוסיף בברכת ראה הארנפה והא דמסיים ואומר חותמיהן ר"ל דאחר שכלל השש
בברכה הארנפה חוזר ופורט כ"א מהשש בברכה בפ"ע וחיתום בהן חותמיהן והיינו דפליג
ר"י את"ק וס"ל דאין מזכיר בברכת ראה הארנפה הנה שש אלא דאומר בברכת ראה
רעב פי' יהיה ועל דברי הבבלי (דליכא לפרש דר"י פליג לומר רעב פי' יהיה ועל דברי
הבבלי דנוסח השש ברכות דמה שייכות לתמימה זוכר הנשפחות על רעב פי' יהיה ועל
דברי הבבלי שומע תרועה א"ו) דבנוסח השש ברכות מודה ר"י לת"ק דאומר הנה שש
והני התמימה מעין הברכה ואין בו משום ברכה פסוק כיון שמוסיף תחנונים מעין
התמימה ואין הפלוגתא אלא בנוסח ברכה הארנפה דלת"ק פולל בה השש ולר"י אינו
מזכיר בה רק רעב ובצורת (והנה כפי' המשנה לרבנו כ' והלכה כר"י והעיקר דט"ס הוא
וצ"ל ואין הלכה כר"י כמ"ש התי"ט ודלא כמו שנתק הריטב"א תענית) ואתה המעיין
כשתסתכל בלשון פסוקי מלכים א' ח' ודברי הימים ב' י"ו דאיתי ר"י תראה שכל
משניות תענית בנויות על הפסוקים הללו דהא דתנן די"ט מתריעין על השדפון כו'
דמפורש בפסוק שדפון ירקון ארבה חסיל פי' יהיה.

וחיה רעה נלמד דביחזקאל י"ד כ' ארבעה שפטי הרעים חרב ורעב וסיה ודבר שלחתי
וגו' הרי דהקשו הנה ארבע שפטים שהן משולחת ואתקש חרב לרעב ודרשו חז"ל אפילו
חרב של שלום.

ומפּוֹרָשׁ שֵׁם בַּפְּסוּק וְשִׁבְרַתִּי לֵה מִטָּה לָחֵם וְהִשְׁלַחְתִּי בָּהּ רָעַב דְּהֵיִינוּ עַל הַמְּזוֹנוֹת שֶׁכ"ר פ"ב מה' תַּעֲנִית ה"א וְהֵיִינוּ רָעַב פִּי יִהְיֶה בְּאַרְצָךְ דְּהַעֲדָר הַמְּזוֹנוֹת בְּכֻלָּל הַמָּטָר דְּמִפּוֹרָשׁ בְּהַעֲצָר שְׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וּמִפּוֹרָשׁ דְּבָר פִּי יִהְיֶה בְּאַרְצָךְ וּמִפּוֹרָשׁ בְּהַנְּגֹף עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל.

וְעַל הַצָּרַת שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁכ"ר פ"ב ה"א וְה"ג מִפּוֹרָשׁ פִּי יֵצֵר לוֹ אֲוִיבוֹ וְנִזְכָּר כָּל נִגְעַת וּמִחֲלָה דְּהֵיִינוּ חִיכּוּף וְחִלָּאִים. וְאוּלָּם מִפְּנֵי הַנְּזָכָר בְּמִתְנִי' ע' יִשְׁעֵיהָ כ"ה קָרָא בְּצוּרָה לְמַפְלָה וּבִיחֻזְקָא ל"ג וְנִפְלָה וְכִלִּיתֶם וּגו' וְנִלְמַד מִפְּסוּקֵי מְלָכִים מְהֻרְבּוּי וְלַעֲנִין הַשְּׁגַת הָרֶאָב"ד בְּרִיטְב"א תַּעֲנִית הָאָרִיף דָּאִין סְבָרָא דְּמִתְרִיעִין וְתוֹקְעִין וּמְרִיעִין דְּמִנ"ל הָא דְּדוֹקָא תִּר"ת נִיחָא דְּכָל תְּרוּעָה פְּשׁוּטָה לְפָנֶיהָ וּפְשׁוּטָה לְאַחֲרֶיהָ וְגָרִיס בְּתַעֲנִית דִּי"ו ע"ב ת"ר עַל הָרֵאשׁוֹנוֹת כו' תוֹקְעִין וּמְרִיעִין וְעַל הַב' כו' עַל יָם סוּף כו' וְתוֹקְעִין וּמְרִיעִין וְתוֹקְעִין (וְכֵן הֵגִי' בְּאַמַּת בֵּיתוֹסְפֶתָא) וְהִנְרָאָה מְלִשׁוֹן הָרִיטְב"א דְּגוֹרֶס בְּבְרִייתָא זוֹ א"ר יְהוּדָה וּבֵיתוֹסְפֶתָא פ"ק דְּתַעֲנִית גְּרִיסִין עוֹנִין אֲמֵן עַל כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה תוֹקְעִין וּמְרִיעִין וְתוֹקְעִין בְּד"א בְּגִבּוּלֵין אֲבָל בְּמַקְדָּשׁ כו' וְזוֹ הִיא סְבֵרַת הָרֶאָב"ד דְּסוּבֵר דְּבְמַקְדָּשׁ הֵיָה רַק תְּקִיעָה אוֹ תְּרוּעָה בְּחֻזָּר חֲלִילָה וְדִלָּא כְּמוֹ שֶׁתְּמָהוּ הַלַּח"ם וְהַתִּי"ט וְזֵהוּ מ"ש הָרֶאָב"ד וְאַפְשָׁר שְׁהֵיָה תֵּלֵת בְּגִבּוּלֵין דְּאַפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּגַם הָא דְּתַנִּי בְּגִבּוּלֵין תוֹקְעִין וּמְרִיעִין וְתוֹקְעִין הֵיִינוּ בְּחֻזָּר חֲלִילָה.

וְגַם לְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה מִתְפָּרֵשׁ פְּדַעַת הָרִי"ף וְאוּלָּם גִּי' רַבְּנוּ כְּגִי' דִּינָן דְּבְרִייתָא קְמִייתָא פְּדַתְנָא בְּגוֹאֵל יִשְׂרָאֵל מְאַרְיָךְ כו' מִשְׁמַע דְּאַף בְּגִבּוּלֵין הֵיָה תוֹקְעִין עַל סֵדֶר הַבְּרָכוֹת וְהַהֲבָדֵל רַק לַעֲנִין אִם עוֹנִין אֲמֵן אוֹ בִּשְׁכַמ"לוֹ) וְהֵגִי' שְׁבַש"ס שְׁלָנוּ מִי שְׁעֵנָה לְאַבְרָהָם כו' בֵּא"י זוֹכֵר הַנְּשַׁפְּחוֹת הוּא ט"ס דְּמוֹכַח וְצ"ל מִי שְׁעֵנָה אֶת אֲבוֹתֵינוּ עַל יָם סוּף בֵּא"י זוֹכֵר הַנְּשַׁפְּחוֹת) וּבְבְרִייתָא שְׁנִי' גוֹרֶס רַבְּנוּ ע"פ הַתוֹסְפֶתָא וְאִית דְּאַמְרֵי פְּדַתְנָא אוֹמֵר לְפָנֶיהֶם כ"ד בְּרָכוֹת וְהֵן עוֹנִין אַחֲרֵי אֲמֵן עַל כָּל בְּרָכָה (וְתוֹקְעִין וּמְרִיעִין וְתוֹקְעִין) וְכֹף הֵיָה נוֹהֲגִין בְּגִבּוּלֵין כו' וּמִפּוֹרָשׁ רַבְּנוּ שְׁהֵיָתָה הַתְּקִיעָה בְּסוּף כָּל הַבְּרָכוֹת בְּגִבּוּלֵין וּפְסַק רַבְּנוּ בְּגִבּוּלֵין פְּהֵנָף אִית דְּאַמְרֵי וְאַח"כַּ ת"ר עַל הָרֵאשׁוֹנוֹת כו' גְּרִיס רַבְּנוּ כְּגִי' דִּינָן וְהֵיִינוּ בְּמַקְדָּשׁ פְּדַמְסִיק לֹא הֵיָה נוֹהֲגִין כֵּן אֲלָא בְּשַׁעַר הַמְּזֻרָח וּפְסַק רַבְּנוּ כֵּן בְּמַקְדָּשׁ וְכֵן מִתְנִי' מִתְפָּרֵשׁ עַל דְּרָף זֶה וְנִתְבְּאָרוּ דְּבָרֵי רַבְּנוּ.

פָּרַק ה' ה"ה חֵל לְהֵיוֹת בַּע"ש הַלַּח"ם גְּדַחַק בְּדְבָרֵי הָרֶאָב"ד וּבְבִתִּי פְּהֵנָף תִּיגְרִין דְּבַעֲרוּבִין דְּמ"ט תַּנְיָא אַר"י כו' וְלֹא שְׁהֵיָה תָּאב אֲלָא לְהֵרָאוֹת הַלְכָה לְתַלְמִידִים כו' מִשְׁמַע דְּתָאב לְאַכּוֹל אֲסוּר לְכַנּוֹס בְּשֶׁבֶת כְּשֶׁהוּא מְעוֹנָה וְאִם אֵינּוּ תָּאב רִשְׁאֵי לְאַכּוֹל לְהֵרָאוֹת הַלְכָה ע"ש.

שֵׁם ה"ו וְלַלְפֹּשׁ כְּלֵי מְגוּהָץ עֲלַח"ם דְּמָה שְׁהוּא מְכֻבָּס רִשְׁאֵי לְלַפֹּשׁ וְכ"כ בְּתֵי פְּהֵנָף בֵּית וַעַד ע"ש. שֵׁם ה"ז מְלִיחַ שְׂיֵשׁ לוֹ ג"י עֲלַח"ם וְכֵן הִיא הֵגִי' בְּפִסְגֵּה דְּרִין ד"ע כָּל זְמַן שְׁהִיא כְּשֶׁלְמִים אֲמַנָּם בְּתַעֲנִית ד"ל גִּי' דִּינָן וְגִי' הַתוֹס' כָּל זְמַן שְׁאֵינּוּ כְּשֶׁלְמִים עֲמ"ש פ"ז מִה' מְמָרִים ה"ד.

שֵׁם ה"י"ז כָּל הַקְּרָעִים כו' עֵינִין הַשְּׁגוֹת. וְעַפ"ט מִה' אֲבָל ה"ג וּבְכ"מ וְלַח"מ שֵׁם וְעַפ"ה מִהַת"ת ה"ט וּבְכ"מ וְלַח"מ שֵׁם שְׁהֵקִיפוּ אֶת רַבְּנוּ חֲבִילוֹת תְּשׁוּבוֹת.

א' קונשניית הרמב"ן ש'הביא הכ"מ פ"ה מהת"ת דבגמרא מנלן דקריעה טפח ש'נאמר ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם ואין אחיזה פחות מטפח ונהרי דוד קרע על נשיא ואב ב"ד ושמועות רעות אלמא דסגי בטפח ומה שתיקצו בזה דוחק.

ב' קונשניית הלח"ם פ"ט מה' אבל דלדור רבנו דקריעת רבו שאני מנ"ל לר"י למילף דצריף להבדיל על הקרובים מאלישע דרבו שאני. ג' קונשניית הלח"ם שם האיה יליף רבנו קריעת שפה מאלישע דהא הו' דרשא אתאן לר"י ותו מנ"ל ב' דרשות מחד קרא הבדל שפה וש'אין מאחין לעולם.

ד' קונשניית הלח"ם פ"ט מה' אבל הי"א דדברי רבנו סותרין זא"ז דבפ"ה מהת"ת פסק דכל שאינו רבו סגי בטפח ובפ"ט מה' אבל כ' דעל חכם שאינו רבו קורע עד שמגלה לבו (ה' קונשניית הלח"ם פ"ט מה' אבל על הטא"ח סי' תקס"א דפסק בקרעים דערי יהודה וירושלים ומקדש דמגלה את לבו פדעת רבנו ובי"ד סי' שי"ו וסי' ש"מ פסק פהרמב"ן דסגי בטפח) ו' השגת הראב"ד והרמב"ן בתורת האדם בשער הקריעה דהא מפורש במ"ק דכ"ב ע"ב דלא הושוו אלא לאיחוי בלבד ואף למסקנא דלבר מנשיא היינו לענן קריעה מבחויז ולא לענן שאר מילי.

ז' קונשניית הרמב"ן בתורת האדם על מש"ר וכן יראה לי שהקורע על הנשיא וכיוצא שולל למחר דלמה יאסר בו ביום ומנ"ל פ"ט מה' אבל הי"ב והי"ג דעל החכם מאחה למחר ושולל בו ביום ובנשיא שולל למחר.

ח' קונשניית הכ"מ פ"ה מהת"ת דלמה השמיט רבנו מלתא דר"ח וכן לנשיא דקורע מבחויז בהא ליכא מאן דפליג עליה. ט' קונשניית הכ"מ פ"ה מה' ת"ת דמנ"ל לרבנו דחכם שמת קורע עד שמגלה לבו ומ"ש הלח"ם פ"ט מה' אבל הי"א דלמד פן רבנו מדלא קרעו רבנו על רב ספרא וקשה קוש' הראב"ד תיפוק ליה משום אדם פשר א"ו דה"ק שלא קרעו עליו עד ש'גלה את לבו אין זה הקרע לדחות ברייתא דלא הושוו אליו לאיחוי די"ל קונשניית הראב"ד פתרויז הרמב"ן דעל אדם פשר אין קורעין אלא בשעת מיתה עכ"מ פ"ט מה' אבל הי"ג.

וכל מה שפלפלו בזה אינו מספיק. והנכון בכוננת רבנו למדקדק בלשונו דס"ל דאין הבדל בין אביו ואמו לשאר קרובים בשיעור קריעה דגם על אביו ואמו סגי טפח אלא ה"ק דעל כל המתים סגי בקריעת חד טפח בבגד עליון ואינו מבדיל דנמצא אין לבו מגולה ועל אביו עד ש'גלה לבו ר"ל ש'בדיל שפה ויקרע פל בגדיו דממילא לבו מגולה א"נ דסד"א אע"ג שקורע פל בגדיו ומבדיל השפה רשאי לקורען זה שלא פנגד זה חדא מדלייא וחדא מיתתא קמ"ל שצריף לקורען זה פנגד זה ש'גלה לבו וכיון שכ"ר פ"ט מה' אבל ה"ג דכל אלו קרעים מגלה לבו פניל דצריף להבדיל השפה דאל"כ הקרע מקמיט ואין לבו מגול' ונכלל נמי דקורע פל בגדיו וכאן הוסיף רבנו דכל אלו הקרעים בי'ד (ומש"ר מעונמד ה"ה לכל הקרובים דהא במ"ק דכ"א יליף הקריע' מעונמד מדכתיב ויקם המלך ויקרע שקם לקרוע וזה הנה על מיתת בנו אלא דקמ"ל רבנו דאף הנה קרעים שאין בהן אבלות בעינו מעונמד מסתמא פיון דאשפחון דחמירי לענן איחוי ושאר דברים) ולפ"ז הא דא"ר אבהו א"ק ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם ואין אחיזה פחות מטפח קאי אשיעור פל קריעה אף דאביו ואמו וה"ה נשיא ואב"ד ושמועות רעות שקרע דוד פשיעור

אחיזה ומפיק נמי שְמַגְלָה לבו על הנְשִׂיא וְאֵב ב"ד ושמועות רעות מדְכָתִיב בְּבִגְדֵי ויקרעם דְמִשְׁמַע לְשׁוֹן רַבִּים כֹּל בְּגָדָיו וְלֹא סָגִי בְטַפַּח בְּבִגְדֵי הָעֲלִיוֹן גְּרִידָא.

וכן משמע בִּירוּשׁ' פ' וְאֵלֹו מְגַלְחִין מֵהוּ לְהַבְדִּיל קְנָה שְׁפָה וְיִחְזַק דָּוִד בְּבִגְדָיו אִין חֲזָקָה פְּחוֹת מְטַפַּח וְיִקְרַעֵם מִפְּאֵן שְׁצָרִיף לְהַבְדִּיל קְנָה שְׁפָה ע"כ הָרִי שְׁצָרִיף לְהַבְדִּיל וְדִלָּא כמ"ש הַרְמַב"ן דְּלֹא הִנְשׂוּוּ אֱלָא לְאִיחֻוּי בְּלִבְד וּמִינְשׂוּב קו' א'.

וְנִיחָא נְמִי הָא דְקָאָמַר מ"ט דר"י דְכָתִיב וְיִחְזַק בְּבִגְדָיו וְיִקְרַעֵם לְשָׁנִים דר"י ס"ל דְקָרִיעַת רַבּוּ דִּינוּ כְּקָרִיעַת קְרוֹבִים דְּלָאוּ אֲבִיו וְאִמּוֹ וְהִינּוּ דְפָלִיגִי רַבָּנָן וס"ל שְׁאִנִּי קָרִיעַת רַבּוּ דְדִינוּ כְּקָרִיעַת אֲבִיו וּמִינְשׂוּב קוֹשְׁיוֹת ב"ג.

וְלִינְשׂוּב קו' ד' הַנְּכוּן דְּלֹא מְקָרִי חֲכָם אֵא"כ שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ דְּבָר הַלְכָה בְּכָל מְקוֹם אֲפִילוּ בְּמ' פְּלָה דָּאָז חֲמִיר מְרַבּוּ שְׁאִינוּ מְוַבְהָק שְׁאִינוּ בְּקִי בְּכָל הַתּוֹרָה פְּלָה. וְלִינְשׂוּב קו' ה' עַל הַטּוֹר נ"ל דְּסוֹבֵר הַטּוֹר דְּהָא דְתַנִּי לֹא הִנְשׂוּוּ לְאֲבִיו וְאִמּוֹ אֱלָא לְאִיחֻוּי בְּלִבְד וּמְסִיק לְבַר מְנָשִׂיא קָאִי רַק עַל רַבּוּ וּב"ד וְנִשְׂאִיאָאָבֵל הִנְיָ קָרַעֲנִי דְעָרִי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם וּמְקַדָּשׁ הִנְשׂוּוּ לְכָל מִיָּלִי וְכֵן מִשְׁמַעוֹת פִּרְש"י אֲבָל דַּעַת רַבָּנּוּ דְהָא תּוֹסַפְתָּא לֹא הִנְשׂוּוּ לְאֲבִיו וְלִאִמּוֹ הִיא סִפָּא דְבְּרִייתָא שְׁבַמ"ק דְכ"ו ע"א ת"ר וְכֵלֵן רִשְׁאִין לְשׁוֹלְלָן וְלְמִוֹלְלָן וְלִלְקַטָּן וְלַעֲשׂוֹתָן כְּמִין סְוֻלְמוֹת אֲבָל לֹא לְאִחֻוֹתָן וְעַל מַסִּים דְּלֹא הִנְשׂוּוּ לְאֲבִיו וְאִמּוֹ אֱלָא לְאִיחֻוּי בְּלִבְד וְלֹא בְּאֵל מַעֲט אֱלָא שְׁלִילָה וּמְלִילָה וְלִקִּיטָה וְסוֹלְמוֹת דְּכְנוּתִיָּה אֲבָל לְכָל מִיָּלִי דְקָרִיעָה הִנְשׂוּוּ דְהָא דִּין לְהַבְדִּיל קְנָה שְׁפָה לֹא לְמַדְנּוּ אֱלָא מִוִּיקְרַעֵם לְשָׁנִים מ"ב ב' קָרַע שָׁל רַבּוּ.

וְהָא בִּירוּשָׁלַיִם מִפִּיק בְּפִי לְהַבְדִּיל קְנָה שְׁפָה מִנִּיחְזַק דָּוִד בְּבִגְדָיו וְיִקְרַעֵם דְנִשְׂאִיא וּב"ד וּשְׁמוּעוֹת רְעוֹת וְדִין קוֹרַע כֹּל בְּגָדָיו נִלְמַד מִלְשׁוֹן רַבָּנּוּ כְּנ"ל. וּבִלְא"ה מוֹכַח דָּאָף אַחֲכָם שְׁאִינוּ רַבּוּ קוֹרַע כֹּל בְּגָדָיו דְבַמ"ק דְכ"ד דְשְׁמוּאֵל קָרַע עַל רַב תְּלִיסַר מְנִי ור"י עַל ר"ח תְּלִיסַר אֲצֻטְלִי.

וכן מוֹכַח מִלְשׁוֹן וְיִחְזַק דָּוִד וְיִקְרַעֵם שְׁקָרַע בְּיָד וְלֹא בְּכָלִי וְלֹא קָאִי לֹא הִנְשׂוּוּ אֱלָא אַתִּיקוֹנִי קָרַע שְׁלִילָה וּמְלִילָה דְוּמִיָּא דְאִיחֻוּי. וְהָא דְפָרִיף מִתִּיבִי לֹא הִנְשׂוּוּ כו' ה"ק דְנִדְאִי הָא דֵאֵר"ח וְכֵן לְנִשְׂאִיא קָאִי עַל כֹּל מִיָּלִי דְעֵצָם הַקָּרִיעָה וּמֵהוּתָהּ הַנְּזַכֵּר שֵׁם קוֹרַע כֹּל בְּגָדָיו בְּיָד וְיִגְלָה לְבוּ דִינוּ כְּאֵב (וְה"ה אב"ד וְרַבּוּ וּשְׁמוּעוֹת רְעוֹת וְעָרִי יְהוּדָה דִּינָם לְקָרִיעָה כְּאֵב) אֱלָא לְעַנְיָן הַמְּקוֹם דְּלִאֲבִיו וְאִמּוֹ קוֹרַע דְּוָקָא בְּחוּז דְהִינּוּ בְּפִרְהֶסְיָא בְּשׁוּק דַּעֲשָׂה דְכִיבּוּד אָף אַחַר מִיתָה מִשְׂא"כ בְּשָׂאָר קְרוֹבִים וְלָזָה אֵר"ח וְכֵן לְנִשְׂאִיא יְקָרַע בְּשׁוּק דְנִשְׂאִיא כְּמִלְיָה דְכָתִיב שׁוּם תְּשִׁים עָלֶיךָ מְלִיץ שְׁתָּהָא וְרֵאתוּ עָלֶיךָ וְשִׁפִּיר פְּרִיף מִתִּיבִי לֹא הִנְשׂוּוּ אֱלָא לְאִיחֻוּי אֲבָל שׁוֹלֵל מִיָּד כְּמִש"ר פ"ט מֵה' אֲבָל ה"ג וְאִי ס"ד דְּכַעֲיָנָן בְּנִשְׂאִיא פְּרִיסוּם הָאִיף שְׁרִי לְשׁוֹלֵל מִיָּד וּמְסִיק לְבַר מְנָשִׂיא דְאָסוּר לְשׁוֹלֵל מִיָּד מִשׁוּם פְּרִיסוּם וְכִדְאֵר"ח לְרַחב"ר כְּפִי אִסִּיתָא וְקָם עָלֶיָהּ וְאִחֻוּי לְעֻלְמָא הַקָּרִיעָה וְזֵהוּ פִי' מְחֻנּוֹר (דְּלִדְרָף הַרְמַב"ן קָשָׁה מֵה נִשְׁתַּבַּח קָרִיעָה מְבַחוּז וְדוֹחַק לְפָרֵשׁ לֹא הִנְשׂוּוּ לְצַדִּיק וְנִתְיַשְׁב קו' ו'.

וּמִינְשׂוּב נְמִי קו' ז' דְמִש"ה כ"ר דְנִשְׂאִיא שׁוֹלֵל לְמַחַר דְהוּאִיל דְקו"ל פ"ג מֵה' אֲבָל ה"י דְהַפֵּל אוֹנְגִין עָלָיו בְּעֵינָן פְּרִיסוּם כֹּל אוֹתוֹ הַיּוֹם מִשְׂא"כ חֲכָם דְּלֹא עָדִיף מְרַבּוּ א"צ פְּרִיסוּם וְשׁוֹלֵל מִיָּד רַק מְאָסָה לְמַחַר וּמִש"ר עַל הַנְּשִׂיא וְכִינְצָא ר"ל אֲפִילוּ אִינוּ נִשְׂאִיא מִמֶּשׁ דְּוּמִיָּא

דְּמַלְךָ עִפְטוֹ מֵהַ שְׁגָגוֹת הָיוּ וְהוֹרִיחוֹת דִּי"א הֵתָם שְׁבֵט וְהִכָּא מְחֻקָּק דְּהָא בִּימֵי ר"ח
נְשִׂיאָה דְּשָׁכִיב וּדְאִי הָיָה ג"כ רִישׁ גְּלוּתָא.

וְהַשְׁמִיט רַבְּנֵינוּ גּוּף הַדִּין לְקַרְנֵעַ עַל הַנְּשִׂיא מִבְּחוּץ (וְהוּ"ה בִּשְׂא' קָרְעִין שְׂאִין מִתְּאֲחִין)
וְסָגִי בְּקָרִיעַת פֶּל בְּגָדָיו וְשׁוֹלֵל לְמַחֵר מִשׁוּם פְּרָסוּם דַּס"ל דְּהָא דְּכָפִי אֲסִיתָא מִקְּלָתָא
תִּיבְרָה קַעְבִּיד דְּאָף בְּאֲבִיו שְׂרִי לְקַרְנֵעַ בְּחֻדָּר וּבְלִבָּד שְׂלֵא יִשְׁלֹל כָּל זְמַן אֲבֵלוֹת וּמִתְנַרְץ
קו' ח'.

וְנִיחָא קו' ט' דְּמוּכָח דְּעַל חֻכְּם מְגַלָּה לְבוּ מְדַקְרַע שְׁמוּאֵל תְּלִיסַר מְנֵי כַּמ"ש. הַלְכוֹת מְגִילָה
וְחֻנְיָפָה פָּרָק א' ה"ו בְּנֵי הַפְּפָרִים עַל ח"מ וְעַמ"ש פ"ב מֵהַע"ז ה"ד וְדוּק.

שָׁם ה"ז וְכָל אֱלוֹ שְׁמַקְדִּימִין וּבְהַשְׁגוֹת וּמ"מ וְהַלַּח"מ מְקַשָּׁה עַל הַמ"מ וּבְכַנְסַת יְחֻזְקָא
מִיִּשְׁבַּב קו' הַלַּח"מ. וּבְשַׁעַר אֲפָרִים שְׁמ"ו מְקַשָּׁה עַל הַמ"מ דְּכִינּוֹן דְּרַב ס"ל שְׂלֵא בְּזַמְנָה
כַּר' אֲסִי מַנ"ל לְרַבְּנֵינוּ דְּאֵלוֹ שְׁמַקְדִּימִין אִין קוֹרִין בְּפָחוֹת מְעַשְׂרָה אַע"ג דְּלֵא אֲפִשָׁר.

וּמִתְנַרְץ דְּרַבְּנֵינוּ אִינְרִי מְבַנֵּי כְּפָרִים שְׁמַקְדִּימִין דְּחֻשִׁיב אֲפִשָׁר לְקָרוֹת בְּזַמְנָה בְּיַחֲזִיד אֲבָל
הַקּוֹרָא שְׂלֵא בְּזַמְנָה מְפָנִי שְׁחַל י"ד בְּשַׁבַּת מוֹדָה רַבְּנֵינוּ לְהַרִי"ף דְּבִדְלָא אֲפִשָׁר בְּעַשְׂרָה
קוֹרִין בְּיַחֲזִיד וְזֵהוּ שַׁכ"ר וְכָל אֱלוֹ שְׁמַקְדִּימִין לְאֲפּוּקֵי אַחֲרֵים שְׁמַקְדִּימִין וְא"א ע"ש.

שָׁם ה"ח וְאִם אִין שָׁם עַשְׂרָה עֵינִין הַשְׁגוֹת וּדְבָרָיו נִפְלָאוּ מְמַנֵּי דְּבִהְדִּיא בִּירוּשְׁלַמִי פ"ק
דְּמִגִּילָה תְּנִי עַשְׂרָה בְּטַלְגִין מְמַלְאֲכָתָן בְּבַה"כ רִי"א פְּגוֹן אָנָּא שְׂאִין אָנוּ צְרִיכִין לְתַלְמוּדְנוּ
תְּנִי כְּפָר שְׂאִין בּוּ עַשְׂרָה תְּקַנְתּוּ קַלְקַלְתּוּ וְנַעֲשֶׂה כְּעִיר ע"כ וּמ"ש הֶרְאָב"ד כ' אוֹתוֹ וְאִין
לוֹ טַעַם אוֹמֵר אֲנִי דְּטַעֲמָא רַבָּה אִיכָּא בְּדָבָר דְּבִירוּשְׁלַמִי ר' בָּא בְּשֵׁם ר"י כָּל שְׂאֲמָרוֹ יְדַחַה
מְקוּמוֹ וּבְלִבָּד בְּעַשְׂרָה כו' רח"א אֲתַפְּלִגִין ר"ק וּר"י חַד אָמַר וּבְלִבָּד בְּעַשְׂרָה וְחוֹרְנָא אָמַר
אֲפִילוּ בְּיַחֲזִיד מְתִיב מ"ד בְּעַשְׂרָה לְמ"ד אֲפִילוּ בְּיַחֲזִיד עַד שְׁהוּא בְּמְקוּמוֹ יְקָרָא א"ל סְלַקְתָּ
מִתְנִי בִי"א י"ב י"ג י"ד ט"ו.

תְּנִי כְּפָר שְׂאִין בּוּ עַשְׂרָה תְּקַנְתּוּ קַלְקַלְתּוּ וְנַעֲשֶׂה כְּעִיר ע"כ. פִּי דְּמוֹתִיב דְּאִי ס"ד
דְּהַפְּפָרִים שְׁנַדְּחוּ מְמַקּוּמָן קוֹרִין אֲפִילוּ בְּיַחֲזִיד לְמָה יְדַחַה בְּיוֹם הַפְּנִיסָה יְקָרָא בְּכַפָּר בִּי"ד
בְּיַחֲזִיד וְהַשִּׁיב לוֹ גְּמַרְתָּ הַמְּשַׁנָּה דְּמִפְּרָשׁ שְׁהַפְּפָרִים מְקַדִּימִין לְיוֹם הַפְּנִיסָה וְסַתֵּם כְּפָר
אֲפִילוּ פָחוֹת מְעַשְׂרָה.

וּמִסִּיק תְּנִי כְּפָר כו' סִינְעֵתָא לְמ"ד וּבְלִבָּד בְּעַשְׂרָה וְכֵן הוּא בְּבַבְלִי בְּזַמְנָה בְּיַחֲזִיד שְׂלֵא
בְּזַמְנָה בְּעַשְׂרָה וּכְמַש"ר ה"ז וְאֲפִילוּ לְדַעַת ר' אֲסִי דְּפָסַק הֶרְאָב"ד כְּמוֹתוֹ בְּזַמְנָה הוּא רַק
לְמַצְוָה וְשְׂלֵא בְּזַמְנֵנוּ עֵינְפוּכָא הוּא בְּעַשְׂרָה וְאִם יֹאמֵר הֶרְאָב"ד אֲפִתִּי כְּשִׂיתְקַבְּצוּ הַפְּפָרִים
הַקְּטַנִּים יִהְיוּ עַשְׂרָה אִין זֵה כְּדָאִי לְדַחוֹת בְּרִייתָא הַמְּפֻרְשֶׁת בִּירוּשְׁלַמִי.

וּמָה שְׁנַדְּמָה לְהֶרְאָב"ד שְׂרַבְּנוּ לְמַד זֵה מְעִיר הַנְּדַחַת הֵנָּה בִּירוּשְׁלַמִי פ' חֶלֶק גְּרַסִּינּוּ
מִחֻמְשָׁה וְעַד עַשְׂרָה וְעַם הַיּוֹת שְׁנַדְּאִי גִי' הֶרְאָב"ד נְכוּנָה דְּהִינּוּ דַר"מ ס"ל כַּר' יֹאשִׁיָּה
שְׁבַסְנֵהֲדִרִין דִּי"ט דַּס"ל מְעַשְׂרָה וְעַד מָאָה הָרִי רַבְּנֵינוּ פָּסַק בְּהֶדְיָא פ"ד מֵהַע"ז ה"א כַּר'
יּוֹנְתָן דְּכָל פָּחוֹת מִמָּאָה כְּפָר קָטָן וְרַבּוֹ שְׁלֵשׁ שְׁבֵט כְּרָךְ גְּדוֹל וּמָה עֲנִין זֵה לְזֵה דְּלַעֲנִין
מְגִילָה מְקָרִי עִיר כָּל שְׂיֵשׁ בָּהּ עַשְׂרָה בְּטַלְגִין דְּאִיכָּא מְנִין עַשְׂרָה וּדְאִי וּכְפָר מְקָרִי כָּל
שְׂאִין בּוּ עַשְׂרָה בְּטַלְגִין וְאִיכָּא עַשְׂרָה דְּכְשִׂיקְדִּימוֹ לְיוֹם הַפְּנִיסָה יִהְיֶה מְנִין וּדְאִי אֲבָל כָּל

פחות מעשרה פינון שאין בירור שיתפנשו לעיר משארי פפרים מוטב שיקראו בזמנה בתידי.

שם ה"י פן עיר הקשה הלח"ם למה השמיט רבנו מימרא דבן פפר שקהל לעיר. ונ"ל פינון דבהכרח איירי פשלא קרא במקומו ביום הפניסה דאז קורא עמהן.

דאי קרא ביום הפניסה נדאי פבר יצא י"ח וא"כ הוי מימרא שא"צ דכבר כ"ר ה"ח בזמן שאין נכנסין בו כו' איברא בחלק שו"ת שי"ב בארתי דלרבא אפילו קרא ביום הפניסה חוזר וקורא עמהן ומברך וגדולה מזו משמע בירושלמי דאפילו למ"ד הקורא בכרה בי"ד יצא מ"מ חוזר וקורא בט"ו בכרה דה"ג בירושלמי ד"ו בט"ו בו קורין המגילה בפרכים לא כן א"ר חלבז הכל יוצאין בי"ד שהוא זמן קריאתה.

לא בא אלא ללמדך שכל המצות הנוהגות באדר שני נוהגות באדר ראשון אר"י לר"א לא מסתבר לשעבר אלא לבא והתני מקום שנהגו לקרותו ב' ימים קורין אותה ב' ימים א"ל אוף אנא סבור פן א"ר מנא ונאות אלו משקרייה בי"ד וחזר וקרייה בט"ו שמה אין שומעין לו אם אמר את פן נמצאת את עוקר זמן פרכים בידיה ע"כ והרב ר' אלי שלח יד להגיה וא"צ דה"ק לא כן אר"ח דאפילו בני כרה יוצאין בי"ד והאיה פסיק ותני דקורין בט"ו ומשני דשפיר פסיק ותני בט"ו דאפילו קרא פן כרה בי"ד חייב לחזור ולקרות בט"ו ולא בא ר"ח אלא ללמדנו דביעבד אם קרא בי"ד ולא בט"ו יצא וכ"ת למה נ"מ דיצא דמאי דהוי הוי בא ללמדך שכל המצות הנוהגות בשני נוהגות בראשון וקמ"ל דבן כרה שקרא באדר ראשון בי"ד ולא בט"ו יצא ושוב א"צ לקרות בט"ו באדר שני ואר"א לר"י דפליג דלא מסתבר לפרש מלתא דר"ח לשעבר ר"ל בדיעבד אלא להבא לכתחלה דכל שקרא בי"ד פטור מלקרות בט"ו ומתני מתפרש דלכתחלה לא יקראו בי"ד אלא בט"ו ומייתי סייעתא דתניא מקום שנהגו לקרות ב' ימים כו' מכלל דכל שאין מנהג אע"ג דספק מוקף חומה מימות יב"ן אין קורין ב' ימים דאפי' תימא שהוא כרה יצא בי"ד וא"צ לחזור ולקרות בט"ו.

ומדחה ר' מנא ונאות פי' ותסברא דאיירי ר"ח לכתחלה שפטור מלקרות בט"ו נמצא אמה עוקר זמן פרכים בידיים א"ו דבאמת חוזר וקורא בט"ו אלא ה"ק דנקה מקום שנהגו לקרות ב' ימים אבל במקום שאין מנהג לא חזקה שהוא עיר דאזלינן בתר רוב ובשו"ת הארכתי דבן עיר שעקר דירתו בליל ט"ו ובא לכרה מבואר בירושלמי דכבר נפטר ויצא י"ק וקא דבן עיר שקהל לכרה קורא עמהן היינו דנקה פשהיה ביום י"ד בכרה ולפ"ז בנדון דידן זה שקרא ביום הפניסה הרי עביד פדינו אע"ג ששהיה בעיר כל שלא היה בנדעו לעקור דירה וכבר יצא י"ח ונתקיימו דברי הראשונים.

שם הי"א ומברכין על קריאתה בי"ד עמש"ל ה"י ובחלק שו"ת שי"ב הארכתי. שם הי"ד פיצד כו' עמ"ש ח"א ביישוב השגה.

פרק ב ה"ג פתובה וננית עלח"ם ולשון רבנו פ"א מהסת"מ ה"ט משמע דכתב יוני נשתקע ולא לשון יוני וכאן איירי רבנו מלשון יוני ועכ"מ ה"ד. שם ה"ה הקורא את המגילה עמ"מ ולח"מ ועתי"ט סוכה פ"ג מ"ה ונ"ל דאפילו למ"ד מצות א"צ פנונה מ"מ כל שלא נתפנון לצאת חזקה שדילג ושפיר לק"מ ממתני' דמגילה.

שם ה"ט ואם פתבה במי עפצא וקנקנתום פשרה עמ"מ דהוקשה לו דמפורש במתני' בקנקנתום פסולה לזה הנכרח לתרץ דרבנו איירי במי קנקנתום דמושף עצמו ואחר עמו וה"ק רבנו במי עפצא ובמי קנקנתום פשרה ע"ד הא דמשני בגיטין די"ט הא באברא הא במיא דאברא והוא דחוק.

ותו דבמגילה די"ט דקנקנתום הוא חרףא דאושפפי שצובעין בו מנעלים שחורים וזהו ויטריאולי בלע"ז שנומוח במים וצובעין במימיו והחוש מעיד שא"א לעשות צבע שחור מקנקנתום בלא מים.

ועכ"מ פ"א מה' תפילין ה"ד דמי עפצא אינו דיו אא"כ מערב בו גומא וע' ש"ע א"ח סי' תרצ"א דהעתיק הש"ע לשון רבנו והביאו שם ר"מ רבקש והט"ז דברי המ"מ דדוקא מי קנקנתום ודברי הכ"מ דדוקא מי עפצא שבו גומא ותמה הט"ז למה לא הביא הש"ע דבריו שבכ"מ והניח בצ"ע וקאמת א"א להעמיס בלשון רבנו לא דברי המ"מ ולא דברי הכ"מ דכה"ג ה"ל לרבנו לבאר.

ומן השמים הראו לי פי' המשנה לרבנו פ"ב דסוטה אהא דתנן ואינו כותב לא בקומוס ולא בקנקנתום אלא בדיו שנאמר ומחה פתב שיכול למחות ומשיג שם רבנו על חכמי א"י שפוסלין כתב ס"ת במין דיו שקורין אלחיב"ר דמסקנת הש"ס ד"כ בכל מטילין קנקנתום חוץ מפרשת סוטה שבמקדש (וכן הוא בתשובות לרבנו שנדפסו מחדש) והמעתיק ביאר שם דאלחיב"ר הוא דיו המפורסם שאנו עושין מתערובת מי עפצא וקנקנתום שאינו נמחק וקמ"ל רבנו דכשר בדיעבד ע"ש ובזה אין מקום לקו' המ"מ ולא לקו' הכ"מ דנדאי מי עפצא גרידא ומי קנקנתום גרידא אינו דיו אלא דשניהם יחד הוי דיו טוב שאינו נמחק ומכשיר רבנו (ובנדאי הכ"מ בסוף ימיו ראה לשון פי' המשנה הנה מש"ה העתיק בש"ע לשון רבנו והשמיט דבריו ודברי המ"מ ומינשב הצ"ע של הט"ז) וראה זה מצאתי בירשלקמי שבת פ' הבונה ז"ל וכתב לא השופך אר"ח בר אלן בני מדינחאי ערומין סגין כד חד מינהון בעי משלחה מילי מסטריקין לחברין' הוא כותב במי מילין וזהו דמקבל כתבא שופך דיו שאין בו עפץ והוא קולט מקום הכתב עשה כן בשבת מהו ע"כ פי' דבני מזרח ערומין הרבה שפשא' רוצה לשלוח דברי סתר לחברו הוא כותב במי עפץ לבד שאינו ניכר וחברו שופך עליו מי קנקנתום וקולט מקום הכתב ובעי אם עשה כן בשבת אם חייב משום כותב או דלמא וכתב ולא ושפך (וזאת התחבולה מפורסמת דכשא' כותב במי קנקנתום שקורין ויטריאולי ובל"א קופר ווא"ס והשני שופך עליו מי עפץ שקורין גאליס או להפך נראה הכתב דכל א' מהן לבדו אינו ניכר) ומקום הניחו לי להתגדר שנעלם מהפוסקים.

ועמ"ש פ"א מה' תפילין ה"ד במעשה הדיו. שם הי"ד אמרו חכמים עלח"ם והנכון דרבנו פסק כל"ק דבזמן רבי לא נהוג ושרי אפילו נטיעה דלאו שלשמחה דבשל סופרים הלך אחר המקיל ומ"מ אינו רואה סי' ברכה מדלייט רב.

שם הי"ח כל ספרי גביאים ע' השגות והנראה בכוננת רבנו שכל הגביאים לא התנבאו אלא לימות המשיח וכשיתקיימו הנבואות אינם לצורך ואי משום שאין ספר שאין בו לימוד מדיני תורה מי איכא מידי בגביאים דלא רמיזא באורייתא כדאחז"ל הא מקמיה דאתי יחזקאל מנא ידעינן כו' והרי תורה שבע"פ קיימת לעד.

פָּרַק ג ה"ד וְכָל הַרְוָאָה אוֹתָהּ וְלֹא בִּירָף עַמ"מ וְהִלַּח"ם נִדְחַק בְּבִיאוּרוֹ וְדָרִישׁ כָּל וְכוּנֹנַת הַמ"מ פְּשׁוּטָה דְהַנְקָשָׁה לוֹ מִש"ר וְלֹא בִּירָף וּמְפָרֵשׁ דַּקְמ"ל אִפִּי הַדְּלִיקוּ עָלָיו וְיָצֵא. שָׁם ה"ה וְלָמָּה מְבָרְכִין עַל י"ט שְׁנֵי וּבְהַשְׁגוֹת דְאֵתְאֵן לְאַבְיֵי וְהַמ"מ תִּירָץ דְרָבָא מוֹדָה לְטַעַם אַבְיֵי דְבִבְרָכוֹת מִשְׁמַע דְלכ"ע א"צ לְבִירָף בְּסַפֵּק מַד"ס אֲלֵא דְרָבָא סוֹבֵר דְמִשְׁגָּזְרוּ עַל הַדְּמָאֵי חֲשִׁיב וְדָאֵי מַד"ס לְזָה חִידוּשׁ רָבָא דְרֹב ע"ה מְעַשְׂרִין.

וע' לח"ם שְׁהַנִּיחַ דְבָרֵי הַמ"מ בַּצ"ע. וְלְכַאוּרָה י"ל קו' הַל"ם מ"ש וַא"כ יֵשׁ לְתַמּוּהָ טוֹבָא כּו' (וַא"צ לָמָּה שְׁנִדְחַק הַלח"ם דְהַנְצָרָה רַבְּנּוּ לְטַעַם שְׁלֵא יִזְלָזְלוּ בּוֹ לְדִידֵן שֶׁהוּא מְנַהֵג) דִּי"ל פְּנוּנַת הַמ"מ דְלכ"ע סָפֵק מַד"ס א"צ בְּרָכָה פְּסַתָּם סוֹגְיָא דְבְרָכוֹת אֲלֵא דְנַחֲלִקוּ דְלֵאבְיֵי מַה שְׁתִּיקְנוּ עַל הַסָּפֵק חֲשִׁיבֵי סָפֵק דְדַבְרֵיהֶם וְלְרָבָא ה"ל וְדָאֵי דְדַבְרֵיהֶם וְלָזָה חִידוּשׁ דְרֹב ע"ה מְעַשְׂרִין וְדוּקָא בְּדְמָאֵי שְׁגָזְרוּ בְּהַחֲלִט לְעֵשֶׂר מִשְׁא"כ בִּי"ט שְׁנֵי דְלֵא חֲשִׁיב גְּזָרָה בְּהַחֲלִט בְּכָל מְקוֹם דְהִיכָא דְמָטוּ שְׁלוּחֵי גִיסָן וְתִשְׁרֵי עוֹשִׂין רַק יוֹם א' כַּמִּש"ר פ"ה מַה' ק"ה הִילְכֵיךָ אֲפִילוּ בְּמְקוֹם דְלֵא מָטוּ שְׁלוּחִין לֹא מְקַרִי וְדָאֵי אֲלֵא ס' מַד"ס לְזָה מוֹדָה רָבָא דְהָא דְמְבָרְכִין בִּי"ט שְׁנֵי כְּדֵי שְׁלֵא יִזְלָזְלוּ.

אִף אֶפְתִּי קָשָׁה קו' ב' שֶׁל הַלח"ם דְלִדְרָף הַמ"מ מֵאֵי הָאֵי שַׁכ"ר אֲבָל דְבָר שֶׁהוּא מְדַבְרֵיהֶם כּו' מִפְּנֵי הַסָּפֵק כְּמַעֲשֵׂר דְמָאֵי אֵין מְבָרְכִין וּמ"ש הַלח"ם דַּה"ק דּוּמְיָא דְדְמָאֵי שְׁאֵין הַסָּפֵק שְׁקוּל דְרֹב ע"ה מְעַשְׂרִין דוּחַק לְהַעֲמִים וְהַנְכוּן דְלֵא כַּמ"ש הַמ"מ אֲלֵא דְרַבְּנּוּ פְּסַק כְּאַבְיֵי וְטַעַמּוֹ לְפַמ"ש ח"א פ"ט מַהִט"מ הִי"ב דר"נ וְרָבָא נַחֲלִקוּ בִּיבְמוֹת דְקִי"ט דְלְרָבָא מַה לִּי אִיסוּר לֹא מַה לִּי אִיסוּר פְּרַת וְכָל סָפֵקָא דְאוּרִייתָא לְחוּמְרָא ד"ת וְלר"נ דוּקָא סָפֵק פְּרַת ד"ת מְדַחֲיָבָה תוֹרָה אֲשֶׁם תְּלוּי אֲבָל סָפֵק לֹא לְחוּמְרָא רַק מַד"ס דְכָל הַתוֹרָה בְּלִשׁוֹן וְדָאֵי נְאֻמָּה ע"ש דְרַבְּנּוּ פְּסַק כר"נ (דְקָדִים לְרָבָא דְכָלְלָא דְהִלְכָה כְּבַתְרָאֵי הִיִּינוּ רַק מֵאַבְיֵי וְרָבָא וְאֵילָף אֲבָל הִלְכָה כְּרַבָּה נֶגֶד רָבָא כַּמ"ש בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת) וְשִׁפִּיר דְרָבָא לְשִׁטְתּוֹ דְסָפֵק לֹא לְחוּמְרָא ד"ת הַנְצָרָה לְחִידוּשׁ דְרֹב ע"ה מְעַשְׂרִין מִש"ה הֵנִי מַד"ס אֲבָל לְדִידֵן דְקִי"ל כר"נ דְאֲפִי סָפֵק לֹא שְׁקוּל מַד"ס אֵין מְבָרְכִין אִפִּי תִימָא אֵין רֹב ע"ה מְעַשְׂרִין וּמִש"ה בַּפ"ט מַה' מְעַשֵׂר ה"ד כ"ר הַטַּעַם דָּאֵין מְבָרְכִין מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק וְכַאֲבְיֵי וְדִלֵּא כְּמוֹ שְׁנִדְחַק הַכ"מ שָׁם וּמִיּוֹשׁ הַשְּׁגַת הַרְאָב"ד וְכָל קו' הַלח"ם וּמְדוּקָדֵק לְדְרָף רַבְּנּוּ לְשׁוֹן הַש"ס וְדָאֵי דְדַבְרֵיהֶן בְּעֵי בְרָכָה ס' דְדַבְרֵיהֶן לֹא בְּעֵי בְרָכָה וּמַה שְׁתַּמָּה הַלח"ם עַל רַבְּנּוּ יוֹנָה וְהַרְאָב"ד וְחַכְמֵי לִנְגִיל דְהָא דְמָאֵי הֵנִי סָפֵק ד"ת גִּיחָא לְדְרָף רַבְּנּוּ דַס' דְאוּרִייתָא אִיסוּר מַד"ס דַּה"ק וְדָאֵי מַד"ס בְּעֵי בְרָכָה אֲבָל סָפֵק ד"ת דְשָׁרֵי ד"ת וְאִסְרוּ חז"ל מְסַפֵּק א"צ בְּרָכָה.

וע' לְשׁוֹן תְּשׁוּבַת רַבְּנּוּ לְחַכְמֵי לִנְגִיל בַּה' מִיְלָה וְאֵין פְּנוּנָתוֹ שָׁם לְפָסוּק כְּרָבָא דְלַפְמ"ש פְּסַק כר"נ וְאַבְיֵי וְכָל שְׁעֵיקָר תִּקְנָתוֹ מְסַפֵּק אֵין מְבָרְכִין דְהַסְפָּקוֹת מַד"ס וְלָמ"ד ק"ש מַד"ס ס' קָרָא ק"ש פְּטוּר אֲלֵא ר"ל דְאֲפִילוּ לְרָבָא דְמְבָרְכִין עַל דְבָר שְׁתִּקְנָתוֹ מַד"ס מוֹדָה בְּאַנְדְרוּגִינוֹס שְׁאֵין מְבָרְכִין דּוּמְיָא דְסוֹפָה בַּח' דְאַנְדְרוּגִינוֹס וְכוּי וְסוֹפָה בְּשְׁמִינֵי וְדְכוּנוֹתֵיהוּ הֵם חֲשִׁיבֵי סָפֵק מְצוּהָ וְלֹא דְמוֹ לְדְמָאֵי וִי"ט שְׁנֵי דְחֲשִׁיבֵי מְצוּת מִתְחַז"ל וְתִקְנּוּ בְרָכָה בִּי"ט שְׁנֵי וּבְזָה מְתוּרָץ מַה שְׁהַקְשָׁה הַרמ"ה בַּה' מִיְלָה עַל תְּשׁוּבַת רַבְּנּוּ לְחַכְמֵי לִנְגִיל דְוְדָאֵי אַע"ג דִּי"ט ב' ד"ת הֵנִי ס' דְבַרְיָהֶם פִּינּוֹן דְהַסְפָּקוֹת מַד"ס וְרָבָא לְשִׁטְתּוֹ הַנְצָרָה לְחִידוּשׁ בְּדְמָאֵי רֹב ע"ה מְעַשְׂרִין וּמ"מ מוֹדָה רָבָא דְעַל סוֹפָה בְּשְׁמִינֵי וְאַנְדְרוּגִינוֹס

כו' אין מְבַרְכִין דְּאִינָם מְצֻנָה אֶלָּא סָפֵק מְצֻנָה כַּמ"ש וּדְלָא כַּמ"ש הרמ"ה דְּמַאי חֲזִית לְמִילָף מְסֻנְפָה גִּילְיָף מִי"ט דְּשִׁאנִי י"ט שְׁנֵי דְתַקְנֵנו בְּרַכָּה וְעִשְׂאוּהוּ פְּוֹדָאי מְצֻנָה לְרַבָּא (וְלֹא בְּיַי פְּדֵי שְׁלָא יִזְלְלוּ בּו) אֶבְל בְּאַנְדְּרוּגִינוּס דְּלָא יִדְעִינוּ אִי תַקְנֵנו בְּרַכָּה מְסֻתְמָא דְּמִי לְסֻנְפָה וְכוּי.

ועמ"ש"ר פ"ו מה' סנפה הי"ג דְּטֻנְמָטוּם וְאַנְדְּרוּגִינוּס אִין מְבַרְכִין לִישְׁב בְּסֻנְפָה וְהִשְׁיג שְׁם הָרָאב"ד מְהָא דְּרַבָּא וְהַמ"מ נְדַחַק שְׁם ע"ד מ"ש הכ"מ פ"ט מה' מַעְשֵׁר ה"ד וְהִנְכוּן כַּמ"ש דְּרַבְּנֵנוּ פְּסֵק פְּאַבְיַי. גַּם מ"ש הַמ"מ שְׁם דַּס"ל לְרַבְּנֵנוּ בַּס' שְׁמַע קוּל שׁוֹפֵר וּס' נְטִיל לְוִלְב אַע"ג שְׁחֹזֵר לְשִׁמּוּעַ וְלִיטּוּל אִינוּ מְבַרְךָ דּוּמְיָא דְּמִילַת אַנְדְּרוּגִינוּס וּבְרַכַּת לִישְׁב בְּסֻנְפָה בְּטֻנְמָטוּם וְאַנְדְּרוּגִינוּס וְלַעֲנֵנ"ד לְכַאוּרָה מְבַרְךָ עַל הַשְּׁמִיעָה וְנִטְיִלָּה כַּמ"ש"ר פ"ב מה' ק"ש הִי"ג דַּבְּס' קָרָא ק"ש חֹזֵר וְקוּרָא וּמְבַרְךָ.

וע"ש בכ"מ קוֹשְׁיַת הַרְשָׁבָּא דְּמַאי שְׁנָא בְּרַכַּת ק"ש מְסַפְקוֹת וּמִילַת אַנְדְּרוּגִינוּס דְּאִין מְבַרְכִין וְחִירָץ בְּדוּחַק וְגַם הַלַּח"ם פְּאֵן נְדַחַק לִישְׁב דְּאַיְרִי בְּיַדוּעַ שְׁלָא בְּיַרְךָ בְּרַכּוֹת ק"ש וְסָפֵק קָרָא ק"ש (וע' מ"ש אָנִי פ"ב מֵהַק"ש הִי"ג וְעַיְקָר.

גַּם) גַּלְעַנ"ד דְּדוּקָא סָפֵק לָאוּ הוּא דְּאַסוּר רַק מַד"ס דְּהַתוּרָה בְּלִשׁוֹן וְדַאי נְאַמְרָה מַש"ה דְּמַאי שְׁהוּא סָפֵק טְבָל פְּטוּר מֵת"וּמ"וּמ"ד דְּאִין הַפְּרִשְׁתָּת ת"וּמ דְּבַר שְׁבַחְוָבָה דְּאִי בְּעֵי לְבַעַר הַפֵּל וְשְׁלָא לְאַכּוּל רְשָׁאי אֶבְל מְצֻנָה שְׁבַחְוָבָה בְּעִשְׂה דּוּמְיָא דַּק"ש וְסֻנְפָה וְלְוִלְב דְּעִשְׂה נְאַמְרָה בְּלִשׁוֹן וְדַאי וְדַבְּרַת בָּם וְכָל שְׁסָפֵק קָרָא חֲזִיב לְקוּרָא שְׁנִית ד"ת שְׁפִיר מְבַרְךָ וְכַמְדוּמָה שְׁרָאִיתִי סְבָרָא זֹו בְּכַפּוֹת תְּמָרִים דְּסָפֵק לָאוּ מַד"ס וְסָפֵק עִשְׂה ד"ת וְה"ל פְּסָפֵק בְּיַרְךָ בַּה"מ דְּקִי"ל סַפ"ב מַה' בְּרַכּוֹת דְּחֹזֵר וּמְבַרְךָ ד"ת וְה"ה בְּסָפֵק שְׁמַע שׁוֹפֵר וְנְטִיל לְוִלְב וְשִׁאנִי מִילַת אַנְדְּרוּגִינוּס וּבְרַכַּת סֻנְפָה לְטֻנְמָטוּם וְאַנְדְּרוּגִינוּס וְכִסּוּי דָּם הַפּוּי דְּהַתוּרָה נְאַמְרָה בְּלִשׁוֹן וְדַאי וְהַסְפְּקוֹת פְּטוּרִין ד"ת וְהַחֲזִילוּק הִזְהָ דַּק וּבְרִיר.

ועפ"ד מה' שְׁחִיטָה ה"ד דְּכִלְאִים הַבָּאִים מִבְּהֵמָה וְחִיָּה וּבְרִיָּה שְׁהִיא סָפֵק בְּהֵמָה אוּ חִיָּה יְכַסֵּה בְּלָא בְּרַכָּה וְהָרָאב"ד לֹא הִשְׁיג שְׁם מְפָלָל דְּמוּדָה הַר"א בְּכוּי שְׁהוּא בְּרִיָּה בַּפ"ע דְּאִין מְבַרְכִין וְה"ה בְּמִילַת אַנְדְּרוּגִינוּס לְמ"ד שְׁהוּא בְּרִיָּה בַּפ"ע אֶלָּא בַּה' מִילָה מַשְׁיג עַל מַש"ר דְּמַפְנֵי שְׁאִינוּ זְכָר וְדַאי הוּא דְּאִין מְבַרְכִין דְּכִינוּן שְׁאִינוּ בְּרִיָּה אֶלָּא סָפֵק מְבַרְכִין חוּץ מִדְּמַאי שְׁרֹב ע"ה מְעַשְׂרִין.

וּפְּשׁוּט דַּס"ל לְהָרָאב"ד דְּלוּלִי רֹב ע"ה מְעַשְׂרִין אִיסוּר דְּמַאי ד"ת וְלִזְהָ הַקּוֹשָׁה לְהַלַּח"ם לְהָרָאב"ד וְחַכְמֵי לְוִנִיל לְשׁוֹן הַש"ס ס' דְּבְרִיָּהּם וְנְדַחַק דְּמַקְרִי ס' דְּבְרִיָּהּם לְפִי שְׁהַבְּרַכָּה מִדְּבְרִיָּהּם וְלֹא נְהִירָא דַּא"כ הָכִי הַל"ל סָפֵק בְּרַכָּה מִדְּבְרִיָּהּם לֹא מְבַרְכִינוּ וְכֵן תְּמַה הַלַּח"ם עַל ה"ר יוֹנָה שְׁפַתְב בְּהַדְּיָא דְּדְּמַאי חֲשִׁיב סָפֵק דְּבְרִיָּהּוּ.

וַיֵּשׁ לְתַרְץ דַּה"ר יוֹנָה ס"ל פְּדַעַת רַבְּנֵנוּ פ"ב מַה' מַעְשֵׁר ה"ב דְּהַלּוּקֵם קוֹנְדָם מִירוּם חֲזִיב בַּת"וּמ ד"ת אֶבְל הַלּוּקֵם אַחַר מִירוּם פְּטוּר שְׁנָאמַר תְּבוּאַת זְרַעָךָ וְלֹא לְקוּם דְּחֲזִיב רַק מַד"ס וּלְפ"ז י"ל דְּהַלּוּקֵם מַע"ה קוֹנְדָם מִירוּם דְּמַסְתְּמָא לֹא עִשְׂרֹן קוֹנְדָם גְּמַר מְלֹאכָה הָנִי וְדַאי וְלֹא מַשְׁפַּחַת דְּמַאי אֶלָּא בְּלוּקֵם מַע"ה אַחַר מִירוּם וְשְׁפִיר הָנִי ס' מַד"ס וּלְפ"ז הָא דְּפָרִיף וְהָרִי י"ט שְׁנֵי דַּס' דְּבְרִיָּהּוּ הִיָּנוּ בַּזַּה"ז דְּבְקִיאִים בְּקִבְעָא דְּיַרְחָא אֶלָּא דְּעוֹשִׁין מַד"ס בְּמַקּוּמוֹת הַרְחֻקוֹת דְּלֹא מְטִי שְׁלוּחִין אַף דְּלְפִי מ"ש הַכ"מ פ"ב מַה' מַעְשֵׁר ה"ב

דְּכַל לְקוּחַ בֵּין קוּדֵם אוֹ אַחַר מִירוּחַ מַד"ס דְּלֹא כַהֲרִיב"ם דְּלוּקַח מִמְּנַרְח חֲיִיב ד"ת וְדַאי קִשָּׁה הַאִיף פֶּתַח הַרְאָב"ד דְּדַמַּאי הֵנִי סֶפֶק ד"ת אַף לְדַרְךָ רַבְּנֵי נִיחָא דְהֵנִי סֶפֶק מַד"ס בָּאוֹת מ' ***(לֹא נִתְבָּרַר מוּבֵן שְׁתֵּי הַתִּיבּוֹת בָּאוֹת מ')*** דְּכַל הַסְּפָקוֹת מַד"ס אַע"ג דְּלֹא מְקַרִי סֶפֶק ד"ס כַּמ"ש.

וְעַי בְּתֵי פְהוּנָה דְתַמָּה עַל הַכ"מ פִּי"א מַה' בְּרִכּוֹת הִי"ו דְאַרְפִּיב אֶתְרִי רִיכְשֵי קֶצֶת פְּאַבְיִי וּקְצֵת פְּרָבָא וּמִינִישְׁב לְשׁוֹן הַרְאָב"ד פ"ג מַה' מִילָה ה"ו דְנִרְאָה דַס"ל סֶפֶק דַּמַּאי מַד"ת אַע"ג דְּלִקוּחַ מַד"ס דְּמִשְׁכַּחַת דַּמַּאי מַד"ת בְּמִתְאַכְסֵן בְּבֵית ע"ה וּמִצְדָּד דַּמ"מ פִּינֵן דְרוּב דַּמַּאי מַד"ס לֹא תִקְנוּ חו"ל בְּרִכָּה מְשׁוּם לֹא פְלוּג וּמְפִלְפֵל בְּדַבְרֵי הַלַּח"ם וְלֹא הַרְגִישׁ בְּמַה שְׁהַעֲלִיתִי דְהַעֲיָקָר דְּכַל סֶפֶק שֶׁל תּוֹרָה מַד"ס דְּהַתּוֹרָה בְּלִשׁוֹן וְדַאי נְאֻמְרָה פְּדַמוּכַח בְּסוּטָה מַדְר' גִּידֵל אָמַר רַב וְכַמֶּשֶׁר פ"ט מַה"ט מַה"ט הִי"ב מִיְהוּ ס' עֲשֵׂה חֲיִיב ד"ת פְּמוֹ סֶפֶק קָרָא ק"ש וְשׁוֹפָר וְלִילָב וְשִׁאנִי אֲנִדְרוּגִינֹס דְּפִטוּר מְמִילָה דְּוַדַּאי זָכַר אֲמַרָה תּוֹרָה וְעַמ"ש פ"ג מַה' מִילָה ה"ו וּפ"ו מַה' סוּפָה הִי"ג.

שָׁם ה"ו וְלֹא הִלֵּל וּבְהַשְׁגוֹת עַכ"מ וְהַנְּכוּן כַּמ"ש הַכ"מ וְכַמְבֹּאֵר בְּמִנְיֵן הַמְּצוֹת לְרַבְּנֵי. שָׁם ה"ז וּמְנַהֵג זֶה בְּצִיבּוּר ע' הַשְׁגוֹת דְּרַמְזוּ עַל מ"ש פִּי"א מַה' בְּרִכּוֹת הִי"ו ע"ש.

וּמ"ש הַר"א אֵלָּא יִקְרָא פְּמוֹ שְׁיִרְצָה נִרְאָה דְּמַפְרֵשׁ אִם הַתְּחִיל גּוֹמֵר שְׁגוּמָר כֹּל הַהִלֵּל אִם יִרְצָה וְהוּא תְּמוּהָ יִצִּיבָא בְּאַרְעָא כו' וְאִטּוּ עֲדִיף יַחֲזִיד מְצַבּוּר לְכֹן נִרְאָה דַס"ל דְּנִקָּא צִיבּוּר שְׁמִבְרַכִּין אִיפָּא קַפִּידַת שְׁיִקְרָאוּ בְּדִילּוּג אַבְל יַחֲזִיד שְׁאִינֵו מְבַרַךְ רִשְׁאִי לְגַמּוֹר וּפִי' וְאִם הַתְּחִיל גּוֹמֵר ר"ל שְׁגוּמָר בְּרִכָּה אַחֲרוּנָה עִם הַצִּבּוּר אַע"ג שְׁאִינֵו מְבַרַךְ לְפָנֶיהָ.

וּלְדַרְךָ רַבְּנֵי צ"ל דְּאִף בְּלֹא בְּרִכָּה יֵשׁ קַפִּידָא שְׁלֹא יִגְמּוֹר בַּר"ח וְהָא דְקָאֵמַר וְאִם הַתְּחִיל גּוֹמֵר ר"ל בְּדִילּוּג דְּהָא לְדַרְךָ רַבְּנֵי אֲפִילוּ בְּצַבּוּר אִין מְבַרַכִּין. שָׁם ה"ח וּמְדַלֵּג וְאִמַּר מִן הַמְּצַר מְבֹאֵר מְדַעַת רַבְּנֵי לְדַלֵּג הַלְלוּ וְגַם הוֹדוּ וְדוּק.

שָׁם הִי"ב מְנַהֵג קְרִיאַת הַלֵּל עַמ"מ שְׁהַרְאָה מְקוּם לְמַדְרֵשׁ שׁוֹחֵר טוֹב תְּלִים ק"כ עַל פְּסוּק וְאַתָּה קְדוּשׁ הוּבָא בְּיִלְקוּט קַע"ה פְּרָשִׁיּוֹת שְׁבַתוֹרָה שְׁבַהֵן צִוּוּי וְאַמִּירָה כְּנֻגַד שְׁנוֹת אַבְרָהָם קַמ"ז מְזַמְרִים בְּתִלִּים נְגִיד שְׁנוֹת יַעֲקֹב וּמ"ט תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל.

ק"כ פְּעָמִים עוֹנִין הַלְלוּיָהּ נְגִיד שְׁנוֹתֵיו שֶׁל אֶהְרֹן. שְׁנַאֲמַר יִרְאוּ אֵת ה' קְדוּשׁוֹ אֶהְרֹן שְׁנַקְרָא קְדוּשׁ וּמְצַאֲתֵיו נִשְׁנָה בִּירוּשְׁלַמִי פ' כֹּל כְּתָבֵי ע"ש בִּיפ"מ וּמְשׁוֹלֵשׁ בַּמַּס' סוּפְרִים פִּי"ו מ"י י"א י"ב.

וְעַי יְרוּשְׁלַמִי פ"ג דְּסוּפָה ר"ז בְּעֵי קוּמִי ר"א מַה נְּעֻנִי (ר"ל מַה לְעֻנּוֹת עַל הַלֵּל) א"ל רַא"כ קוּמִי ר"י עֻנִי הַכִּין וְהַכִּין (פִּי' מַה שְׁאוּמֵר הַש"ץ וְעֵנָה אַחֲרָיו) ר"א לֹא עֻנִי הַכִּין וְהַכִּין (בַּק הַלְלוּיָהּ עֵנָה) רַבב"ח בְּשֵׁם רַב וְהוּא שְׁעֵנָה רִאשִׁי פְּרָקִים (מַה שְׁאוּמֵר הַש"ץ) ר"ז בְּעֵי וְהִילִין אִינוּן רִאשִׁי פְּרָקִים (עַמ"ש הִי"ג) הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עֲבָדֵי ה' הַלְלוּ שָׁם ה' ע"כ פִּי' אִם יַעֲנֶה תְּכַף עַל הַלְלוּיָהּ אוֹ לְאַחַר שְׁאֻמֵר הַש"ץ הַלְלוּ עֲבָדֵי ה' יַעֲנֶה הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עֲבָדֵי ה' אוֹ דְלָמָּא כְּשִׁגּוּמֵר הַש"ץ כֹּל הַפְּסוּק יַעֲנֶה אַחֲרָיו כֹּל הַפְּסוּק.

אֲמַנָּם לַפְּמַש"ל הִי"ד פְּסוּק רַבְּנֵי קַכ"ג הַלְלוּיָהּ דְּהֵינּוּ עַל כֹּל גִּתַּח קֶטֶן הַלְלוּיָהּ ע"ש פְּרִטּוֹן וְנִמְצָא עוֹנָה עַל פְּסוּק רִאשׁוֹן שִׁישׁ בּוֹ ג' נְתַחִים קַטְנִים שְׁלִשָּׁה פְּעָמִים הַלְלוּיָהּ וְעַל הַפְּסוּק הַשְּׁנִי רַק פ"א דְּסִיפָא דְקָרָא מְעַתָּה וְעַד עוֹלָם אִינוּ מְאָמַר בַּפ"ע וּבְכַפְלֵי סוּפָה דַמ"ג ע"ב

מפניך הוא אומר הללויה כו' הוא אומר הללו עבדי ה' והן עונין הללויה וממילא דעונין הללויה על הללו את שם ה' ודלא כפרש"י שפזמן רבא הנה מנהג אחר ועמש"ל.

ובכפות תמרים הקשה דמאי אמרו הוא אומר הללויה והן אומרים הללויה מפאן שמצנה לענות הללויה תיפוק ליה דמצנה לענות ראשי פרקים ונדחק ולפמ"ש ה"ק מפאן שמצנה לענות הללויה על תי' הללויה לבד וא"צ להמתין עד שיגמור הש"ץ הללו עבדי ה' (ואפשר להעמיס דהיננו בעיא דר"ז בירושלמי היילון ראשי פרקים) וחוזר ומדייק מדחוזר לענות הללויה על הללו עבדי ה' מפלל דעונה על כל גמח קטן הללויה פשהגדול מקריא.

שם הי"ג לראש כל פרק הקשה הלח"ם למה השמיט רבנו הוא אומר והן אומרים הודו מפאן שמצנה לענות ראשי פרקים ותירוצו תמוה. גם קשה למה השמיט רבנו הוא אומר לא לנו והן עונין לא לנו דגם זה ראש פרק כמ"ש התוס' ד"ה מפאן.

ותו קשה קושניית הכפות תמרים למה לא אמר הש"ס הוא אומר בצאת ישראל וגו' אהבתי וגו' עד שמחמת זה נדחקו התוס' דשמא מתחלת הלל עד הודו פרק א'. ואנכי הרואה דאשתמיט להתוס' מס' סופרים פ"ק ה"ט בג' פרקים ראשונים אין משיבין ואצ"ל לשאול בשנים אחרונים שואלין מפני היראה ואלו הן ג' ראשונים הללו עבדי ה' בצאת ישראל אהבתי.

שנים אחרונים הללו את ה' הודו לה' הרי מפניך דלא פדעת התוס'. וניחא נמי הא דהשמיט רבנו לא לנו שאינו פרק (והיננו דבירושלמי שהבאתי בפרקין הי"ב אומר קמ"ז מזמורים שבתהלים דהקשה היפ"מ דלדין ק"ן הוי ותירץ דבפ"ק דברכו' אשרי ולמה רגשו חזק הוי וא"כ ה"ה ב' מקומות אחרים מונין חז"ל שנים לחזקאע"ש.

ולפמ"ש מפניך במס' סופרים דבצאת ישראל ולא לנו נמנה לאחד. ואולם מקום השלישי נראה פיון דמפניך בברכות דברכי נפשי הוא מזמור ק"ג לפי דאשרי ולמה רגשו חזק הרי מוכרח דמקום השלישי אחרי ברכי נפשי נהרי פרקי הלל וט"ו שיר המעלות ותהלה לדוד וקמ"ש הללויה הן מזמורים נפרדים וה"ה בשאר מזמורים אין לפקפק זולת שבהכרח הלל הגדול ועל נהרות בבל מזמור אחד ושבהלל הגדול מפסיקין באמצע מזמור וכשתסתכל אין לך מקום שלישי זולת זה בלבד שאין על נהרות בבל פרק בפ"ע) ובהכי ניחא קושניית הלח"ם כמ"ש הכפות תמרים דלא הוצרכו רבנו לבאר דהודו ראש הפרק.

ונ"ל להוסיף דהודו מבואר ממש"ר פ"ז מה' לולב ה"ז בהודו לה' תחלה וסוף מבואר דהודו פרק בפ"ע ולא הוצרכו רבנו לבאר זולת הפרקים שזכרו במ"ס כמ"ש משא"כ הודו דמפניך במתני' שהוא ראש פרק ומש"ה תפס הש"ס הודו לה' שהוא ברור במתני' מפאן שמצנה לענות ראשי פרקים א"נ דתפס פרק האחרון הואיל שמבאר אגא ה' וברוך ה"בא.

שם הי"ד הוא אומר ברוך ה"בא הלח"ם הניח בצ"ע ובכפות תמרים שמצא בספר מונה והעם אומרים בשם ה' (ואולי הנה פתוב בספרים ר"ת ב"ה ר"ל בשם ה' וטעו לכתוב ברוך ה"בא) ולפי מה שתי' הכפות תמרים דלפי מה דמסיק רבא לא לימא ברוך ה"בא

והדר בשם ה' א"כ אם יענו בשם ה' מחזי פמוציא ש"ש לבטלה נסתרו דבריו הראשונים
ואם נאמר דה"ק רבא הוא אומר ברוך הבא לבד והם עונין ברוך הבא בשם ה' ויוצא
הש"צ באמירתם בשם ה' דשומע פעונה.

אפתי ה"ל לרבנו לבאר דעונין ברוך הבא בשם ה' (ועפרש"י ד"ה לא לימא דרמז לתרץ
קושץא זו) ולשון הירושלמי פ"ג דסנפה בעו קומי ר"ח בר בא מנין שאם שמע ולא ענה
יצא א"ל מן דתמין רבנן רב רבייא קימיין בצבור ואלון אמרין ברוך הבא ואלון אמרין
בשם ה' ואלו ואלו יצאו י"ח ע"כ משמע לכאורה דהש"ץ ה"ה אומר ברוך הבא בשם ה'
ומקצת ענו ברוך הבא ומקצת ענו בשם ה'.

והנכון דרבנו פסק כמסקנ' ר"ח שמע ולא ענה יצא בדיעבד אבל לכתחלה לא עפ"א מה'
ברכות ה"א לפיכך מוטב לכתחלה שיענה כיון שאינו אומר הללויה ונה נכון דמש"ה
פסק רבנו דלכתחלה אומרים ברוך הבא.

ואחר הצעה זו שלא היו עונין הללויה בראשי פרקים ולא באנא ולא בברוך הבא (ולפי
שיצא מפי רבנו זהו מנהג הראשון ובו ראוי לילך אמרתי לבאר הנתחים קטנים שיש
בהם גזרת המאמר קצת לבקי בפסקי הטעמים) ואלו הן הקכ"ג הללויה נגד שנותיו של
קדוש אהרן פסדר.

א.

הללויה. ב' הללו עבדי ה'.

ג' הללו את שם ה'. ד' יהי שם ה' מבורך מ"וע.

ה' ממזרח שמש עד מבואו מש"י, ו' רם על כל גוים ה'. ז על השמים כבודו.

ח' מי כה' אלהינו ה"ל. ט' המשפילי לראות ב"ו.

י' מקימי מעפר דל. י"א מאשפות ירים אביון.

י"ב להושיבי עם נדיבים ענ"ע. י"ג מושיבי עקרת האה"ש.

י"ד הללויה. הוא אומר בצאת ישראל ממצרים והם עונין.

ט"ו בית יעקב מעם לועז. י"ו היתה יהודה לקדשו.

י"ז ישראל ממשלותיו. י"ח הים ראה וינס.

י"ט הירדן יסב לאחור. כ' החרים רקדו פאילים.

כ"א גבעות פבני צאן. כ"ב מה לך הים פי תנוס.

כ"ג הירדן תסב לאחור. כ"ד החרים תרקדו פאילים.

כ"ה גבעות פבני צאן. כ"ו מלפני אדון חולי ארץ.

מלפני אלוה יעקב. כ"ח ההופכי הצור אגם מים.

כ"ט חלמיש למעינו מים. ל' לא לנו ה' לא לנו כלת"כ.

ל"א על חסדך על אמתך. ל"ב למה יאמרו הגוים אנ"א.

ל"ג וְאֵלֵהֵינוּ בְּשָׁמַיִם כֹּאח"ע. ל"ד עֲצָבִיָּהֶם כְּסֶרֶף וְנֹקֵב.
 ל"ה מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם. ל"ו פֶּה לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ.
 ל"ז עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ. ל"ח אֲזַנַּיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ.
 ל"ט אֶף לָהֶם וְלֹא יִרְיחוּן. מ' יְדֵיהֶם וְלֹא יִמִּישׁוּן.
 מ"א רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִהְלְכוּ. מ"ב לֹא יִהְגּוּ בְּגֵרוֹנָם.
 מ"ג כְּמוֹתֶם יִהְיוּ עוֹשֵׂיהֶם כֹּאב"ב. מ"ד יִשְׂרָאֵל כְּטַח בַּה'.
 מ"ה עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא. מ"ו בַּיִת אֶהְרֹן כְּטַחוּ בַּה'.
 מ"ז עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא. מ"ח יִרְאֵי ה' כְּטַחוּ בַּה'.
 מ"ט עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא. נ' ה' זָכְרָנוּ יְבָרֶךְ.
 נ"א יְבָרֶךְ אֶת בַּיִת יִשְׂרָאֵל. נ"ב יְבָרֶךְ אֶת בַּיִת אֶהְרֹן.
 נ"ג יְבָרֶךְ יִרְאֵי ה'. נ"ד הַקְּטָנִים עִם הַגְּדוֹלִים.
 נ"ה יוֹסֵף ה' עֲלֵיכֶם. נ"ו עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם.
 נ"ז בְּרוּכִים אַתֶּם לַה' עַש"ו. נ"ח הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַה' וּנְל"א.
 נ"ט לֹא הַמֵּתִים יִהְלְלוּ יָהּ. ס' וְלֹא כָּל יְיָרְדֵי דוּמָה.
 ס"א וְאֲנַחְנוּ נְבָרֶךְ יְהוָה מו"ע. ס"ב הַלְלוּיָהּ.
 הוּא אוֹמֵר אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע ה' אֶק"ת וְהֵן עוֹנִין. ס"ג כִּי הִטָּה אֲזַנּוֹ לִי ו"א.
 ס"ד אֶפְפוּנֵי חֲבָלֵי מָוֶת. ס"ה וּמְצָרֵי שְׂאוּל מְצָאוּנִי.
 ס"ו צָרָה וַיְגֹוֶן אֶמְצָא. ס"ז וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא אִי"מֵן.
 ס"ח חֲנוּן ה' וְצַדִּיק. ס"ט וְאֵלֵהֵינוּ מְרַחֵם.
 ע' שׁוֹמֵר פְּתָאִים ה'. ע"א דְלוֹתַי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ.
 ע"ב שׁוֹבֵי נַפְשֵׁי לְמִנוּחֵיכִי כִי"גֵעַ. ע"ג כִּי חִלְצָתָ נַפְשֵׁי מִמָּוֶת.
 ע"ד אֶת עֵינַי מִן דְּמַעָה. ע"ה אֶת רַגְלֵי מִדְּחִי.
 ע"ו אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' ב"ה. ע"ז הָאֲמִנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אַע"מ.
 ע"ח אֲנִי אֶמְרָתִי בְּחֶפְזִי כ"הכ. ע"ט מָה אָשִׁיב לַה' כ"תֵע.
 פ' כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וי"א. פ"א נְדַרִי לַה' אֲשַׁלֵּם נְנל"ע.
 פ"ב יָקָר בְּעֵינַי ה' ה"ל פ"ג אָנָּה ה' כֹּא"ע. פ"ד אֲנִי עֲבַדְךָ בֹּאפ"ל.
 פ"ה לָךְ אֲזַבַּח זִבְח תוֹי"א. פ"ו נְדַרִי לַה' אֲשַׁלֵּם נְנל"ע.
 פ"ז בְּחֻצְרוֹת בַּיִת ה' בְּתוֹכֵי יְרוּשָׁלָּיִם. פ"ח הַלְלוּיָהּ!
 הוּא אוֹמֵר הַלְלוּ אֶת ה' כָּל גּוֹיִם וְהֵן עוֹנִין. פ"ט שְׁבַחְוָהוּ כָּל הָאֲמִיִּם.

צ' פי גבר עלינו חסדו. צ"א נאמת ה' לעולם.
 צ"ב הללויה. הוא אומר הודו לה' פי טוב כל"ח ונהן עונין.
 צ"ג יאמר נא ישראל כל"ח. צ"ד יאמרו נא בית אהרן פי ל"ח.
 צ"ה יאמרו נא יראי ה' כל"ח. צ"ו מן המצר קראתי ייה עב"י.
 צ"ז ה' לי לא אירא מיל"א. צ"ח ה' לי בעזרי וא"ב.
 צ"ט טוב לחסות בה' מ"ב. ק' טוב לחסות בה' מ"ב.
 ק"א כל גוים סבבוני ביכ"א. ק"ב סבבוני גם סבבוני ביכ"א.
 ק"ג סבבוני כדבורים דכ"ק. ק"ד בשם ה' פי אמילם.
 ק"ה דחה דחיתני לנפול ו"ע. ק"ו עזי נזמרת ייה ול"ל.
 ק"ז קול רנה וישועה ב"צ. ק"ח ימין ה' עשה חיל.
 ק"ט ימין ה' רוממה. ק"י ימין ה' עשה חיל.
 קי"א לא אמות כ"א ומ"י. קי"ב יסור יסרני ייה ול"ב קי"ג פתחו לי שערי צדק אבא"י.
 קי"ד זה השער לה' צי"ב. קט"ו אודך פי עניתי ול"ל.
 קי"ו אבן מאסו הבונים הל"פ. קי"ז מאת ה' היתה זאת הנ"ב.
 קי"ח זה היום עשה ה' נו"ב. הוא אומר אנא ה' הושיעה נא ונהן עונין.
 הוא אומר א"י הצליחה נא ונהן עונין. הוא אומר ברוך ה' ונהן עונין.
 קי"ט ברפנוכם מבית ה'. ק"כ אל ה' ניאר לנו.
 קכ"א אסרו חג בעבותים עק"ה. קכ"ב אלי אתה ואודך.
 קכ"ג אלהי נארוממה. הוא אומר הודו לה' פי טוב כל"ח ונהן עונין.

הרי קכ"ג הללויה כמ"ש פ"ק ד ה"ג מנהג פשוט עלח"מ ובכנסת יחזקאל תירץ קוש'
 הלח"מ ומחלק דשאני לדין שמדליקין בפנים ובבתי פהונה תירץ דבחרו בהידור זה
 גרידא ע"ש. שם ה"ט ומותר להדליק נ"ח מנ"ח עלח"מ ועמ"ש ח"א והנה מה שנדחק
 הלח"מ דרבנו לא גריס סלע של מ"ש דנדאי סלע של מ"ש יכול לשקול נגדו סלע של
 מ"ש אחר דלא שייך פאן טעם שהוא חסר לא דק דבהדיא כ"ר פ"ח מה' גנבה ה"ד אין
 עושין משקולת של ברזל ועופרת ושאר מתכת מפני שמעלין חלודה ומתחסרין אלא
 עושין צחיח סלע ושל זכוכית ושל אשכורע וכינצא.

ותו דבירושלמי פ"א דמ"ש בעי הנה לו סלע של מ"ש והיא מסויימת לו מהו שישקול
 פנגדו סלע של מ"ש אחר ותהא מסויימת לו ולא אפשטה ובפ"ג מהמ"ש ה"כ כ"ר וכן
 מעות של מ"ש אין שוקליו פנגדו דסובר רבנו דיש להחמיר בבעיא דלא אפשט' פי היכי
 דמחמיר רבנו ג"כ באחין שחלקו דהוי בעיא דלא אפשטה ותמה שם הכ"מ דה"ל לרבנו
 לפסוק לקולא פדין ספק מד"ס (ועם היות דאפשר בכה"ג דהוי שלא לצורך יש להחמיר
 אפילו בדבר מדרבנן י"ל נמי) דלפמ"ש דשייך חסרון גם במטבע שפיר אסור משום

גזרה שְׁמָא יְכוּנוּן מְשַׁקְלָת וּכְמ"ש ק"א דְּבְמַעוֹת מ"ש שְׁיִיךְ גְזֵרָה זוּ הוּאִיל שְׁצָרִיךְ לְהַשְׁהוֹתוּ פֶל זְמַן שֶׁהוּא בְּגַבּוּלִין וְהָא דְכ"ר טַעַם זֶה בְּפ"ג מֵהַמ"ש הִי"ט גְּבִי פִירוֹת מ"ש כו' וְנִמְצְאוּ הַפִּירוֹת חֲסָרִין לְאוּ דְנִקְא דַּה"ה בְּמַעוֹת וְנִמְצָא לְפִי הַטַּעַם שְׁבַבְבְּלִי נְפִשְׁטָה הַבְּעִיָּא שְׁבִירוּשְׁלָמִי.

דְּהִירוּשְׁלָמִי קס"ד דְּנִקְא מַעוֹת נְגִד פִּירוֹת אָסוּר דְּהוּי דְּוּמִיָּא דְקִינְס' מִשׁוּם בִּיזוּי מַצָּנָה אָבֵל סְלַע שֶׁל מ"ש נְגִד סְלַע שֶׁל מ"ש דְּלֹא שְׁיִיךְ בִּיזוּי מַצָּנָה וְלֹא אֶפְחוּשֵׁי מַצָּנָה שְׁרִי אֲלֵא דְלִפִּי טַעַם הַבְּבָלִי הַפֶּל אָסוּר וּמִינְשׁוּב קְוִשְׁיִית הַלַּח"מ דְּהַנְּצָרָה רַבְּנוּ לְטַעַם שְׁמָא יְכוּנוּן מְשַׁקְלוֹתָיו מִשׁוּם הֶנְךָ דְּלִיפָּא בִּיזוּי וְלֹא אֶפְחוּשֵׁי מַצָּנָה וְלֹא עוֹד אֶפְיִלוּ ב' אַחִין שְׁחַלְקוּ לֹא יִשְׁקְלוּ דְכָל שְׁנַתִּיר לְהַעֲלוֹת מ"ש בְּכַף הַמְשַׁקְלָת חוֹשְׁשִׁין שְׁיִכְנוּן מְשַׁקְלוֹתָיו וּמִש"ה פֶּסֶק רַבְּנוּ הַפֶּל לְחַוְמָרָא וְעֵינִן פִּי הַמְשַׁנָּה לְרַבְּנוּ רִישׁ מַס' מ"ש דְּגִנְאִי הוּא לְמ"ש שְׁיַעֲשׂוּהוּ מְשַׁקְלָת וְנִדַּע דְּגִי הַלַּח"מ שְׁמָא יְכוּנוּן מְשַׁקְלוֹתָיו לִיתָא בְּד"ח אֲלֵא בְּד"ו יִשְׁן נִמְצָא כְּדַבְּרִיו.

שָׁם הִי"ב מַצָּנָת נ"ח עַמ"מ וְהַלַּח"מ הַנִּיחַ דְּבָרֵי הַמ"מ בַּצ"ע. וְלִק"מ דַּאֲע"ג דְּיִלִּיף מִתְּחִלָּה בְּמָה מְצִינּוּ דְכִי הִיכִי דַד' כּוֹסוֹת מִשׁוּם פְּרָסוּם גִּס הַחַיִּיב עַל עֲנִי שְׁבִישְׁרָאֵל ה"ה בְּנ"ח.

וְהָדָר קָאָמַר הַמ"מ וְכ"ש בְּנ"ח דְּעַדִּיף מְקִידוּשׁ פִּי דְּהַשְׁתָּא בְּד' כּוֹסוֹת דְּנִדְאִי מִי שְׁאִין לוֹ אֲלֵא כּוֹס א' אוֹמֵר עָלָיו קִידוּשׁ הַיּוֹם אַע"ג דְּבְכּוֹס קִידוּשׁ לֹא מִינְכַר כ"כ גִּס יְצִיאַת מְצָרִים וְאִין אוֹמְרִים דְּמוּטָב שְׁלֹא יִקְדַּשׁ עַל הַיּוֹם רַק יִקַּח הַכּוֹס לְאַגְדָּה וְהַלֵּל דְּמִנְפָּר פְּרָסוּם גִּס יְצִיאַת מְצָרִים א"ו קִידוּשׁ הַיּוֹם עַדִּיף מְכ"ש בְּנ"ח דְּקִי"ל דְּעַדִּיף מְקִידוּשׁ דְּחוֹשְׁשִׁין טְפִי לְפָרְסוּם גִּס בְּנ"ח מָמָה שְׁחוֹשְׁשִׁין לְפָרְסוּם גִּס דַּד' כּוֹסוֹת וְשִׁפִּיר הוּי ק"ו.

סְלִיק ס' זְמַנִּים וְחַלְק רַאשׁוֹן בְּס"ד. סְכוּם הַהַשְׁגוֹת שְׁבַס' זְמַנִּים רַנ"ג וְסִי' עַד עַדָּן וְעַדָּנִין וּפְלַג עֵינָן.